נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי

ספר

רסיסי לילה

ונלוה אליו קונטרס **דברי חלומות**

אלה הדברים דברי אלהים חיים, אשר מפיהם. אנו חיים שנשאר לנו ברכה, ונמצא בגנזי כתבי הקודש שכתבם בכתי"ק והיו מונחים תחת חותמו של **הכהן הגדול**

ה"ה כבוד קדושת אדמו"ר הגאון הקדוש, שר התורה, כחד מקמאי, נהירין לי' שבילי דשמיא כשבילי דארעא, גבר די רוח אלהין קדישין ביה, מאיר עיני ישראל,

רבינו **צדוק הכהן** זצוקללה"ה מלובלין

בן הרב הג' החסיד כו' ר' **יעקב הכהן** זצ"ל אב"ד דק"ק קריזבורג.

אודה לה' בכל לבב שהביאני עד הלום, וזכיתי להיות מתעסק בקדשים ולהוציא לאור עולם זה הספר השלישי, והי' לנו הלילה לאור יומם, להאיר לנו מחשכת עוה"ז הדומה ללילה, וכן נזכה להוציא לאור יתר חבוריו הקדושים בנגלות ובנסתרות, להאיר עיניהם ולבם של ישראל, וזכות קדושת תורתו וצדקתו יעמוד לי שאושע במילי דשמיא ובמילי דעלמא, וכן לכל ההוגים בהספר הזה, ונזכה לראות במהרה בנחמות ציון וירושלים **אמן**.

כ"ד המעתיק והמביא לבה"ד **ברוך דוד הכהן** חתן הורגו הרה"צ הגה"ק הנ"ל.

בדפוס של השותפים

הרבני הנגיד מהו' **משה** נ"י שניידמעסער, והנגידה האלמנה מרת **נחמה** תחי' אשת המנוח ה"ר יעקב ז"ל הערשענהארן.

לובלין

שנת **ואתה כהן לעולם** לפ"ק

СЕФЕРЪ РСИСЕЙ ЛАЙЛО

(т. е. Ночная роса)

Коментарій къ св. писанію. Соч. ЦАДИКА КОГЕНА.

Въ тип. М. Шнайдермессера и Н. Гершенгорнъ, Люблинъ 1903 г.

Изд. Б Д. КОНЪ изъ г. Люблина.

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ
Варшава, 13 Августа 1902 года.

[א] **האדם** בעוה"ז צריך לצוותא כמ"ש בברכות (ו :) כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה ש"מ דהוא צריך לצוותא דנבראים . ואז"ל (עירובין נד .) המהלך בדרך ואין לו לוי' יעסוק בתורה והעוה"ז כולו נקרא הילוך בדרך כמשז"ל (סוטה כא .) ע"פ בהתהלכך תנחה וגו' בעוה"ז. וכשאין לו צוותא יעסוק בתורה שהוא דפוס מעשה בראשית ושל כל הנבראים כמ"ש בבר"ר פ"א ונמצא יש לו צוותא של כל הבריאה וכל העולם כולו. ולכך נקרא עוה"ז בהתהלכך דהילוך ר"ל טירדא כמ"ש בברכות (יא .) בלכתך וגו' הא טירדא דמצוה. ועוה"ז כולו טירדא דלכן נקרא יום המיתה בתלמוד נח נפשי' שנח מטרדתו. כי אדם לעמל יולד ולכן אמרו בירוש' (פ"ב דברכות ה' ד) אנא מן יומי לא כוונית כי טירדא הוא היפך הכוונה כדאי' בברכות שם ולכך א"א כוונה שלימה בעוה"ז כלל. ולכן נקרא שבת מעין עוה"ב שהוא יום מנוחה ועוה"ז זמן הטרחא (כמ"ש ע"ז ג .) מי שטרח בע"ש כו':

[ב] **השכל** והרצון הם ב' מנהיגי האדם דלכן אמרו בירוש' ספ"ק דברכות אין את יהיב עינא וליבא לי אנא ידע דאת דילי. עין ר"ל עיני השכל וא' (ע"ז כח :) שורייקא דעינא בלבא תלי כי העיקר הלב כי ממנו תוצאות חיים. והשכל נמשך אחר הרצון כענין שנא' כי השוחד יעור וגו' כי הרצון מטה השכל. ועז"א למה זה מחיר וגו' ולב אין ומ"מ א' ג"כ עין רואה ולב חומד שהשכל מוליד הרצון. ועי"ז א' (אבות פ"ג) אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה שניהם קשורים יחד זה בזה והא בלא הא לא שגי. וא' אבי ואמי עזבוני וגו' כידוע או"א הוא מוחא ולבא ושניהם עזבוני בעונות אין חכמה ואין בינה בעידן דילא"ר לית דמדכר ליצ"ט (כמ"ש נדרים לב :) ואין לנו שכל ולא רצון. רק מ"מ ה' יאספני והקב"ה עוזרו ויכול לו גם בדורות אחרונים כענין אמור לאומן שעשאני כמה מכוער כו' (תענית כ :) והקב"ה הוא אומן שעשאנו כך בלא שכל ובלא בינה שבלב ורצון. הוא יאספנו פי' אסיפה הוא קבוץ הנדחים וזהו כל עיקר הישועה וקבץ נדחינו וגו' של כל פרט נפש אם יקובצו נדחיו כל חלקי נפשו למקום א' הוא צדיק ונושע:

[ג] **בשינה** אפשר לנשמה להתחלף שהרי דרשו רז"ל בשוח"ט מז' כ"ה ע"פ חדשים לבקרים וגו' שאין הקב"ה מחליף הנפשות ש"מ דאפשר להחליף רק שהקב"ה נאמן ואין מחליף פקדונותיו. וזהו מי שמפקיד בידו של הקב"ה שאומר בידך אפקיד וגו' אבל מי שחושב הכל מקרה ועולם כמנהגו יוכל להחליף. וא' (ברכות נז :) שינה א' מס' במיתה כמו אחר המות א' (חגיגה טו .) זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע נתחייב רשע כו' כך יוכל להיות בשינה שיתחלף חלק הטוב שבנפש רשע יגיע לאחר הזוכה והוא יקלוט הרע שבחבירו. ועז"א במעשה רשעים שהיו משכימי בבוקר וגו' ובהיפך א' (ברכות טז :) ונשכים ונמצא יחול לבבינו וכו' וזה שאמרו (סנהדרין עא :) שינה לרשעים הנאה להם לפי דרכם והנאה לעולם. והיפך בצדיקים בהגם שיקלוט הטוב ההוא מ"מ מעורב ברע הרבה שבשרשם ממקור מוצאם וצריך בירור ותיקון ולכך רע להם ורע לעולם שקולט הטוב מנבראי העולם בעת השינה. והענה לשניהם הוא ק"ש שעל המטה וחד פסוקא

פסוקא דרחמי בידך אפקיד וגו' (ברכות ה:) ואין רע יוצא מלפניו ית' לשום ברי' בעולם וע"כ הכל יהיה לטובה:

[ד] ב' יסודות הם תורה ותפלה כמ"ש בשוח"ט (מז' פז) ע"פ יסודתו בהררי קדש הר סיני והר המוריה· הר סיני נקרא ע"ש הסנה כידוע וא' בשבת (סז.) הסנה כו' משום דמייכת כו' הוא מורה על שפלות כמ"ש בתענית (ז.) דד"ת הולכים למקום נמוך ואין ר"ל נמיכות בדעת שלא באמת רק לנמוך באמת כמ"ש (שם) אי הוו סנו הוי גמירי טפי וכיעור בלשון הגמ' היינו במעשים ולא ח"ו במעשים מצד רשעותו רק מצד עצם שורשו וכד"ש (נדרים פא.) בני עניים מהם תצא תורה משא"כ ת"ח אין מצוי להיות בניהם כו' כי תורה מנחת מקום גבוה באמת ויורדת לכל מקום שיותר נמוך. ולכך כל שהדורות הולכים ומתקטנים רזי התורה הולכים ומתגברים. ומתפשטים ומתרחבים בלבות בנ"א וכתר תורה מונח לכל (יומא עב:). אבל כתר כהונה זכה אהרן ונטלו והזר הקרב וגו' רק כהנים מיוחסים והוא נקרא הר המוריה ע"ש המור כידוע (ב"ר פ' נה) שהוא ראש לכל הבשמים (מגילה י:) ודבר חשוב ואינו הפקר לכל. וכן עבודה שבלב זו תפלה כמ"ש ביבמות (סד.) אין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע ואין ר"ל מצד קבול התפלה בזכות אבותיו כי הש"י שומע תפלת כל פה וקרוב לכל קוראיו רק התפלה עצמה שאין דומה תפלת זה לשל זה. וכד"ש בר"ה (יח.) מפני מה זה התפלל ונענה כו' זה כיון לבו כו' (כפירש"י) כי בתפלה הכל לפי כונת הלב הן הדברים. והכל הוא לפי זוך הלב ואין דומה צדיק בן צדיק ששורש לבבו זך. ולכן נקרא תפלה בברכות (ו:) כרום זולת דברים שעומדים ברומו של עולם כי הם הולכים למקום גבוה דוקא. אלא מ"מ א' (זבחים כד:) ניחות בי' פורתא משום דכתיב בין כתפיו כו' כי באמת יש תפלה לעני דמעטפא כל צלותין (כמ"ש זח"א כג ב) אני את דכא וגו'. כי במקום גדולתו התפלה הוא מקום גדולתו כמ"ד במגילה (לא.) הגדולות מקום שמגדלין בו תפלה שם ענותנותו להיות יורד גם כן למקומות נמוכים. ולכן א' (ברכות ח.) במקום תורה שם תהא תפלה ואכ"מ יותר:

[ה] עיקר עסק אדם בעוה"ז הוא האמונה וכמ"ש (מנחות כט:) בה' נברא עוה"ז והיא ה' אחרונה (וכמ"ש זח"א כג א) מדת אמונה וכמ"ש ואמונתך בלילות עוה"ז הדומה ללילה (כמ"ש פסחים ב:). וטעם חשכותו הוא משום יצה"ר דמחשיך כו' והיינו (קידושין ל:) בראתי יצה"ר כו' שכן נברא העולם בריאה חשוכה והחושך הוא מכלל הבריאה בעוה"ז והוא יצרא דעריות בתאוה שזהו ענין עוה"ז בגוף כשנמשך אחר תאות גוף הוא חושך. ובבוקר חסדך חסד לאברהם היינו כל תאותיו לשמים אז משיג הבוקר דאברהם להשיג אור בהיר הנוכח דהש"י. אבל מצד השיקוע בתאות א"א להשיג הנוכח דהש"י. וע"ז תקנו חכמים ברכת הנהנין קודם השיקוע בהנאה אז יאמר הברכה ברוך אתה וגו' בנוכח ומכיר שכל הנאותיו מהש"י. וזהו (שבת לא.) אמונת זה סדר זרעים שמאמין בחי עולמים וזורע (תוס' מירושלמי והיא בשוח"ט תהלים מז' יט) ומקבל הנאותיו מהש"י הגם שהוא במחשך מעשהו ע"ז א' צדיק באמונתו יחי' ודבר זה חבקוק אמרו שהוא מסטרא דידי' דנוק' כידוע בזוהר (זח"ב מד ב) וזהו העצה בעת שיקוע האדם בעוה"ז אל יזוז ממנו עכ"פ אמונה הפשוטה דהכל מהש"י ואין עוד מלבדו. והמזמור של יום השבת

מודיע זה להגיד וגו' כמ"ש בשבת (קיח.) האוכל ג' סעודות בשבת ניצול מג' פורעניות כו' ודינו של גיהנם הוא השיקוע בתאות וכמ"ש בעירובין (יט.) שהכל יורדין על עסקי זנות וכל המתפתה בילדו ס' ושם (יח:) המרצה מעות כו' אפי' כו' אין ניצול מדינה של גיהנם הרי שעיקר דינה של גיהנם הוא ע"י תאוה. וכן הג"ע שהוא היפך גיהנם רק צדיקים יושבים כו' ונהנים מזיו השכינה (ברכות יז.) וע"י שיקוע בתאות גורשו משם. ועונג שבת הוא מצות השי"ת לענג עצמו בכל חמדות ותאות עוה"ז לכבוד שמים. ועונג זה ממשיך עונג דכל ימי השבוע עמו כמו בכ"מ מצא מין את מינו וניעור (ע"ז עג.) טחינה גוררת טחינה כו' (שבת עה.) וכיוצא טובא כל דבר גורר ומושך עמו דבר אחר הדומה לו אם גם בכל ימי השבוע הי' לו עכ"פ אמונה דכל הנאותיו מהשי"ת. ע"י הנאות השבת נמשך הכל לקדושה (וע' זח"ב קנ"ד ב). וחבלו של משיח ומלחמות גומ"ג הם ההכנות לעוה"ב ביסורין מצרפין מב' הכחות דקום ועשה ושב ואל תעשה להיות בלתי לה' לבדו וזה יוכל לזכות ג"כ להצטרף בקדושת השבת שהוא מעין העוה"ב ויזכה להגיד וגו':

[ו] **סימן** לתפלה המקובלת הוא השמחה שלאחרי' וכמ"ש בשוח"ט (מז' מח) ע"פ משוש כל הארץ שע"י הקרבן הי' בשמחה. וכן התפלה שהיא במקומה וכה"א ושמחתים בבית תפלתי. וכל דבר הבירור הוא בהפכו כי המצות נותנים היפך מה שהם כפשטן כענין עשר שתתעשר (תענית ט.) דלפי טבע מעשר הוא מעני אדם שנותן מכס ב' מעשרות ותרומה אבל במצוה בהיפך זה מעשיר. וכן א' בשבת (קיט.) עשירים שבחו"ל בשביל שבת. ובמד' איכה (פתיחה יז) דהעכו"ם מגנים יהודים שהם

עניים בשביל השבתות שהם בטילים שביעית ימיהם ועוד צריכים לענגם. ובאמת מזה נמשך עשירות. וכן במדות המענג השבת ניצול מדינה של גיהנם ר"ל כי מהתענוג נולד בלב חשק לתאות לתענוגים. וע"ז אמרו דאדרבא ניצול מדינה של גיהנם שהוא השיקוע בתאות. וא' בפ' ראה במצות עיר הנדחת הכה תכה וגו' שמוליד אכזריות גדול להכות עיר שלימה ומלואה ולאבדה מכל וכל. סיים ע"ז ונתן לך רחמים ורחמך ודרשו רז"ל בשילהי שבת (קנא:) מזה המרחם על הבריות מרחמין כו' מבואר דמפרש לך רחמים שיהי' לך רחמים על אחרים. וא' ונתן בלא השתדלות רק ע"י מצוה זו שתהי' אכזר על הרשעים כפי רצון השי"ת עי"ז תזכה למדת רחמנות על הצדיקים כרצון השי"ת. וא' בסוטה (מו:) ע"פ ידינו לא שפכו וגו' וכי ס"ד שסנהדרי כו' אלא לא ראינוהו כו' פי' דסנהדרין שהם ראשי ישראל כפי הנהגותיהם במידותיהם כך ממשיכים בכל הדור כמ"ש בערכין (יז.) דור לפי פרנס. וכשהם דנים דיני נפשות וקנסות להרוג ולהעניש עוברי עבירה ס"ד שהם ממשיכים לב רגז וכעס ורציחה בו בדור. וע"ז אמרו ידינו לא שפכו דאנו לא המשכנו ח"ו כח שפיכת דמים בדור וע"ז פריך וכי ס"ד כו' דודאי סנהדרין ההורגים במצות ה' אינם שופכי דמים להמשיך כח ש"ד ועז"א אלא לא כו' דהיינו אדרבא שהמשכנו ההיפך כח הרחמנות להיות כל הרואה חבירו מלוהו ומשתדל בהצלתו מש"ד. ולהמשיך ההיפוך בזה צריך כונה לשמה דודאי מצוה אגוני ומצלי (כמ"ש סוטה כא.) אף כשעושה שלא לשמה שהרי מתוך שלא לשמה בא לשמה כ"ש שלא יוליד רע ח"ו בלב. רק להיות מוליד ההיפך זהו רק ע"י לשמה וע"ז שפיר הוצרך לומר ידינו לא וגו' הך לא הוא במעשה ע"י מעשה

ידינו לא הי' ראוי להיות נשפך דע"י מעשה ידינו המששנו מדת המניעות מש"ד בלב בכ"י ולא ראינוהו כו'. וכן התפלה עיקרה בלב נשבר וכמ"ש לב וגו' לא תבזה וא' (זח"א כג ב) תפלה לעני איהי מעטפא כל צלותין. כי עיקר התפלה מעומקא דליבא הוא מכח הכרת החסרון וכפי גודל הכרת חסרונו וצרכו לישועת הש"י כך יהיה גודל צעקתו מקירות הלב כידוע. ולב נשבר הוא היפך השמחה כאשר מתבונן בחסרונותיו בכל דבר בפרט ואיך צריך ישועה גדולה ורחמי שמים מרובים ודאי ימלא עצב ודאגה כפי הסברא. אבל מצות הש"י הם להיפך מולידות שמחה וזהו סימן שהיא שלימה ומקובלת. וד"ת הם בעצם משמחי לב וכמ"ש החכמה תעוז לחכם שנותנות בו עוז ותקיפות וע"כ אמרו (יומא עב:) לא זכה נעשית כו' כי נולד בו ע"י חכמה קלות ראש ונקרא חכם להרע ח"ו. והיינו באותו שלא לשמה שאז"ל (ירושלמי ברכות פ' א' ה"ב) נוח לו שנהפכה כו' אבל סתם שלא לשמה שאמרו (פסחים נ:) לעולם יעסוק כו' ודאי אין מוליד קלות עכ"פ. אבל כאשר הוא לשמה הסימן אדרבא מוליד יראה וזהירות וכמ"ש (קידושין מ:) גדול תלמוד שמביא לידי מעשה:

[ז] **התחלת** העבודה היא היראה וכמ"ש ראשית וגו' וא' מה ה' וגו' כ"א ליראה והוא הסוף והתכלית ג"כ כמ"ש סוף דבר וגו' ירא וגו'. וכן המשילו (שבת לא:) יראה ותורה למפתחות חיצונות ופנימות ולדרתא ותרעא. דהיינו מפתח חיצון של התרעא. וגם הדרתא שאחר התרעא תחלה וסוף. וכמ"ש (אבות פ"ג) אם אין יראה אין חכמה הרי שהיא קודם לחכמה ואם אין חכמה אין יראה הרי שבא אחר החכמה. כי היראה הוא שורש לזהירות במצות ל"ת ומי שאין בו יר"ש בודאי אין זהיר במצות ל"ת ואפי' מאן דעבר אדרבנן שרי למקריי' כו' (שבת מ' סע"א) ונקרא רשע כשעבר על ל"ת וכא' ולרשע וגו' מה לך לספר וגו' כי מוטב שלא יעסוק בתורה דחבל על כו'. וכן בהיפך שנה ופירש קשה מכולם (כמ"ש פסחים מט:) ומוטב שלא עסק בתורה מקודם וכמ"ש (יומא פ"ו.) מה בריות אומרים פלוני שעסק בתורה כו' ונמצא ש"ש מתחלל והיראה צריכה לד"ת בין בתחלה בין בסוף והיא העיקר כטעם נטעה ונשמע פריו ועליו (שבת פח.) ואכ"מ:

[ח] **שירה** הוא רק כשמכיר הנוכח כענין ראתה שפחה כו' אז נפתח פיהם לומר שירה. ולכן אין אומרים שירה על נס שבח"ל כי הדר בח"ל דומה כו'. (כתובות קי:) שאין מכיר הנוכח. וכמ"ש בזוהר [יתרו ע"ט ב'] ע"ש שהרי אין נבואה והשראת שכינה בח"ל דהיינו גילוי והכרת נוכח שכינתו ית' ממש ה' לנגדי תמיד. ואומרים הלל ברגלים דאז באים לראות פני וגו' וזכו לראו' ומה שכבר הי' איזה פעם הרי זה כד"ש (מו"ק כה.) בנבואת יחזקאל בח"ל הי' הי' שהי' כבר. וזהו בקדושת הנפש וכן בקדושת הזמן כשבאותו זמן כבר הי' קדושה וגילוי שכינה בא"י יוכל להיות אח"כ גם בח"ל. ולכן אומרים הלל בימים ההם. וענין הלל דר"ח כי כמו שקדושה שהי' בעבר בזמן פעם א' נקבע לדורות וכן בנפש כמו קדושת האבות בבנים. וכן בכלל ישראל כל קדושות שסיגלו דורות שקדמונו כבר הם קבועים וחקוקים בלבבות כל בני ישראל כנודע. כן גם אלהבא יש רושם וחקיקה בין בנפשות כמ"ש גם בגוים היכן מצאתי בסדום (בר"ר פ' נ) דניצול לוט בזכות דוד המע"ה וכדומה הרבה. רק בעכו"ם הוא רק בצאצאיו שעתיד להוליד לבד ופי'

בזכות

בזכות וברא מזכה אבא (סנהדרין קד א׳) וכן בכ״מ בזכות פי׳ היינו כשיש בו שורש מאותו זכות הגנוז בו בהעלם. דכל מדותיו של הקב״ה משפט ובישראל שכולם כאיש אחד כל זכיות של הדורות הבאים יש בהם רושם ג״כ בדורות שלפניהם. כי ודאי אלו הי׳ הכל בחירה לבד לא הי׳ ראוי להיות רושם מקודם כלל. אבל באמת הבחירה הוא מצד הגילוי ובעוה״ז לבד אבל באמת ידיעת הש״י היא מקפת הכל שפיר שייך להיות רושם מקודם. וכן מצינו גם בזמן כמשאז״ל (הובא ברש״י) ע״פ מצות אפה ועל פי׳ ב׳ גדיי עיזים א׳ לפסח (כמ״ש פרדרא פ׳ ל״ב). וא׳ (סוטה יב:) על משרע״ה שא׳ מלאכים ביום זה עתיד לומר שירה ביום זה עתיד לקבל תורה וכן הרבה כיו״ב. כי יש רושם למפרע ומיהו רושם זה אינו מצד ההתגלות שהרי בנגלה הוא כח הבחירה ואין שייך רושם קודם מעשה שמא לא יבחר בטוב רק מצד ההעלם. וזה ענין קדושת ר״ח שלא נזכר בתורה כלל כי לא הי׳ בו התגלות שכינה בעבר רק לעתיד נא׳ והי׳ מדי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבוא וגו׳ שיהי׳ גלוי הנוכח גם בר״ח כי לעתיד נא׳ שיהי׳ שיר חדש פי׳ כמ״ש בשוח״ט (מז׳ פז) ע״פ ושרים כחוללים כו׳ כי לעת״ל יהי׳ משוררים בכל שעה שיר חדש. כי כמו שהש״י אין לו גבול וסוף כך להשגתו אין גבול. ובכל רגע ישיגו הכרת נוכח במדריגה מחודשת ונוספת עד אין קץ כלל. רק בעוה״ז שהוא מוגבל ההשגה ג״כ בגבול. אבל לעתיד יהי׳ נקרא שיר חדש כי תדיר יהי׳ חדש. כי השיר מצד ההכרה ובכל רגע יהי׳ הכרה מחודשת ושיר חדש ואין רגע שישוררו שיר שכבר אמרו ורגע שלפני׳. ונמצא לעולם יהי׳ שיר חדש. זהו ענין ר״ח ועי׳ זוהר תרומה קל״ח רע״א והוא רומז לישראל שעתידים להתחדש כמותה ודוד המע״ה ביחוד כמשז״ל (ר״ה כה.) שלח לי סימנא דוד מלך ישראל כו׳ שהוא סימן לקביעות החודש. ולכן נזכר ענין קדושת החודש בכתוב רק בענין דוד המע״ה עם שאול ומשם למידין סעודת ר״ח דאז נתחדש התגלות אור זה בעת התחלת בנין המלכות לישראל בכלל ומלכות בית דוד בפרט. שזהו התחלת התגלות רשימת אור דלעתיד. ונקבע בר״ח ולא בשבת דיהי׳ ג״כ גלוי אור זה לעתיד לפי שקדושת שבת קביעא וקיימא והוא מצד הש״י וכל זמן שאינו מאיר אין שייך השגת בנ״י הרשימו מקודם. רק קדושת ר״ח דישראל מקדשי שזה יקבע להם הש״י מצד השתדלותם כאלו הם קבעו קדושה זו שייך שפיר ג״כ רושם מקודם. והכתוב הקדים ג״כ מידי חודש וגו׳ לשבת כד״ש בכ״מ איידי דאתיא מדרשא חביבא. כי שבת היא קדושה פשוטה קבועה מששת ימ״ב משא״כ חודש נתחדש ע״י סיגול בנ״י. ולכן א״ז בפרדר״א (פ׳ מה) דניתן בעוה״ז לנשים בשכר שלא עשו עגל. כי לולי אותו מעשה הי׳ כבר חרות ממלכיות ומיצה״ר כמו לעתיד והיו זוכים לאותו קדושה. והנשים שלא הי׳ להם חלק באותה מעשה משיגים רשימה זו יותר. ובוודאי כן בכל דור ודור המתקרב לעקבי משיחא נתגלה קדושת ר״ח יותר כענין קדושת השבת בימים דמקמי שבתא. וזהו ענין ההלל שאז״ל (תענית כח:) סבר לאפסוקינהו דמה שייכות שיר קודם שנגלה הנוכח כיון דחזא דמדלגי א׳ מנהג אבותיהם פי׳ כי מצות התורה הוא מה שהוא גלוי לפני חכמה העליונה. ומצד הש״י מאיר פעולת דבר זה לבנ״י. ומצות חכמים היא מה שחכמי ישראל בשכל אנושי מאיר להם שראוי פעולה זו ומנהג ישראל תורה הוא שמה שאין בו גילוי הארה לעשות דבר זה לא מצד הארת הש״י בנגלה בנובלות חכמה שלמעלה

שלמעלה המתגלה בעולם שהוא התורה ולא מצד שכל החכמים. רק מצד שישראל נביאים בני נביאים שרשם דבוק בשורש הנעלם וחלק אלוה ממש הם מכוונים מעצמם לעשות מעשה שאין בה שום הארה גלוי' כלל ונעלם לגמרי רק מצד דיבוקם בנעלם הם משיגים הנעלם. וזהו הכרת הנוכח דלעתיד שהוא בהוה נעלם לגמרי רק מצד דיבוקם בנעלם הם משיגים גם זה. וזהו דמדלגי כי מהכמה ואילך שהוא ראשית הגלוי הולך בסדר אבל בנעלם אין מסודר כנודע. כי כאשר הוא מסודר אז הוא בשלימות והוא בגילוי אבל הנעלם הוא עומק ראשית של שורש המחשבה בהיותו בהעלם עדיין מן החכמה עצמה ואינו בהתגלות ע"כ הוא בדילוג ואין מסודר עדיין. ועי"ז א' ודילוגו עלי אהבה. דזהו עיקר האהבה דהשי"ת לכנ"י במה שהם דבוקים בשורש הנעלם. והגם שהן מדלגין ואין מסודר שהוא היפך דגלוי דהוא מסודר עכ"ז דבוקים בהשי"ת. וזה טעם במה אהבתנו וגו' ואוהב את יעקב וגו' בלי שום טעם רק שזה שלי ולחלקי:

[ט] השי"ת נקרא לעולם גומל חסדים טובים כי זה כל פעולותיו וכל אצילות מדותיו הי' רק לצורך להטיב לישראל וכמ"ש בזוה"ק (מז' קט"ז) אזנים שלמעלה אין כרויות אלא לשמוע תפלתי שנא' אזנים כרית לי. וכיו"ב בכל כחות שלמעלה הוא רק לצרכינו להטיב לנו. וכאשר נראה פעמים לעין לא כן זה אדרבא להטיב בטובה יותר גדולה שלמעלה מן השכל האנושי. וכד"ש בבר"ר (פר' ט) טוב מאוד זה יצה"ר ומות ושינה דכל אלו נראים לא טוב לעין ועי"ז אמר דהוא טוב מאוד דבזה יש עומק טוב. עד"מ האוכל מאכל מתוק לחיך הוא בשביל הנאת ברגע אבל האוכל מאכל מרור ע"כ שהוא להבריא גופו דלולי כן ודאי לא הי' אוכלו. א"כ ע"כ הנאתו מרובה יותר הרבה. ועי"ז נא' מה גדלו מעשיך ה' פי' מעשיך הוא כל עולם העשי' שנגלה ופעולות הנגלים גדלו הוא מדת הגדולה והחסד להטיב והרבה טובות יש בנגלות המעשים. ומאוד עמקו מחשבותיך הוא כטעם טוב מאוד מחשבותיו הוא עולמות הנעלמים ודברים שטובתם נעלמת דלפי הראות הי' טוב להיפך כענין צעקת ירמיה מדוע דרך רשעים צלחה וגו' דכפי הנראה הוא המשכת מדת הגדולה והחסד דהשי"ת שלא במקום הראוי. וזה שסיים גם כאן בפרוח רשעים וגו' ואתה מרום פי' ברום מעלה ועולמות העליונים דהיינו עולם המחשבה זה נקרא מרום שהוא מתרומם מהשגת בנ"א שזהו מהנסתרות וכבשי דרחמנא שאין נגלה שלות הרשעים ויסורי הצדיקים כד"ש (מנחות כט:) ברע"ק כך עלה במחשבה ועי"ז נא' מאד עמקו מחשבותיך שיש בו מעמקים של טובה הנקרא טוב מאוד. וכל מעשי אדם הוא מעשי השי"ת כמ"ש גם כל מעשינו פעלת לנו וזה ודאי מה גדלו כטעם זדונות נעשו כזכיות. ומחשבות אדם והנסתרות דאינון מוחא וליבא הם ודאי לה' אלקינו והם מחשבותיו ית' אלו מאוד עמקו כענין לא יהרהר אדם ביום כו' (כתובות מו.) ר"ק בלילה הוא מעשה שאנו צווחים עי"ז גם כל מעשינו וגו' דאנו לא רצינו בזה כלל. ותיקון עי"ז בזמן הוא חודש אדר בשנה דכפי הנראה ממה שיש פעמים ב' אדרין שהוא נגד שבט יוסף שהוא פעמים שבט א' ופעמים ב' (וכן אי' בס' קדושת לוי). גם מזלו דגים כמ"ש ביוסף וידגו לרוב והוא על הפרי'ורבי' כמ"ש (ר"ה ח.) אימת לבשו כרים הצאן באדר שהוא היפך משחית זרעו. ומתחיל אחר השובבי"ם שידוע מטעם האריז"ל שאז הוא גמר התיקון עד פ' כי תקנה עבד עברי. ונברא באות הק' כמ"ש בס"י ויום ו' שהוא בימים

ג"כ

ג"כ נגד מדת יוסף שהוא מדה ששית כנודע
נברא באות ר' כמ"ש בס"י והם אתוון דשקרא
כמ"ש בזוהר בתחלת ההקדמה. והיינו דעוה"ז
נק' עלמא דשקרא משא"כ עוה"ב עלמא דקשוט
והש"י ברא עוה"ז הרי ברא כח זה השקרא והכל
נברא באותיות התורה ואותיות ר"ק הם כח
זה כי השי"ן הוא יסודא דקשוט והיינו שנא'
כי לא דבר רק וגו' ואז"ל (ירושלמי פאה
פ"א ה"א) ואם רק מכם הוא רק למה שאין
אתם יגיעים. דעוה"ז הוא עולם היגיעה
והשתדלות ומי שטרח בע"ש יאכל בשבת
(ע"ז ג.) שהוא עלמא דקשוט ונמצא גם
הע"ש ועוה"ז אינו דבר רק רק לפי שאין אנו
יגיעים נראה דבר רק. וע"ז נקבע פורים
באותו חדש דבו חייב לבסומי עד דלא ידע.
לומר דבאמת הנודר מן המולים אסור בערלי
ישראל דאין הערלה נקרא אלא על שם העכו"ם
(כמ"ש נדרים לא:) ועמך כולם צדיקים
שומרי הברית שכולם נקראו ע"ש יוסף שארית
יוסף. והגם שאין נראה כן הוא רק למראית
עין לפי שאין אנו יגיעים נראה דבר רק
ועלמא דשקרא אבל בשוב ה' וגו' היינו
כחולמים שהכל חלום והאמת אין כן כי באמת
גם כל מעשינו פעלת לנו הגם שאנו לא
ידענו בין ימין לשמאל והיינו שכורת ולא מיין.
ועי"ז הוא כינות לעמלק שהי' זורק מילותיהם
כידוע דלכן אין עמלק נופל אלא ביד זרעו
של יוסף (כמ"ש ב"ב קכג:) דהיינו בחודש
אדר ובכח זה שאנו דבוקים בהש"י גם בעת
הביסום עד דלא ידע כי אין אנו צריכים ידיעה
והתבוננות שבכל כלל דעצם שרשינו דבוק
בהש"י וכל אשר אנו עושים הוא העושה וזהו
במעשה. ואח"כ חודש ניסן ובימים יום השבת
הוא על המחשבה ושגם כל הרהורא דיומא
שלנו דבוק בהש"י ושגם על מחשבות שלנו
נא' מאוד עמקו מחשבותיך וזהו הגאולה

שלימה שמעין עוה"ב:

[י] ג' עמודי העבודה. הם אהבה ויראה
ודביקות. אהבה ויראה הם תרין
גדפין וב' זרועות עולם והם תרין אבהן
אברהם ויצחק. ודביקות הוא מאן דאחיד
בגופא דמלכא צורתו של יעקב אע"ה חקוקה
בכסה"כ אמת ליעקב ואין אמת אלא תורה
(ירוש' ר"ה פ"ג ה"ח) ומאן דאחיד באורייתא
אחיד בגופא דמלכא וכא' ואתם הדבקים וגו'
דכולם נקראו בשם יעקב וישראל ואע"פ
שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד.) ולא ניתק
ממדת דביקות בהש"י באמת כי לא עבדו
ישראל ע"ז אלא להתיר עריות (כמ"ש שם
סג:) תאות ואהבות רעות. וכל החטאים
הן בתרין גדפין והלכה נשברו אגפיה כשר
(חולין נו:) כידוע. אבל בגופא דמלכא שם
אין חטא דיעקב אע"ה מטתו שלימה ואין שום
זרע ישראל ניתק מעצם דביקותו בהש"י כלל
וע"ז נא' יפול מצדך וגו' כי זה לעומת זה
עשה אלהים ג' כחות הרע הם ע"ז ג"ע וש"ד.
וידוע העומד לעומת חבירו ימין זה נגד שמאל
זה כו' (ע' רע"מ זח"ג רמו ב) וזהו יפול וגו'
דהשמאל דהיינו יראת הש"י היא מפלת תאות
רעות. וכמפורש בכתוב כי אמרתי רק אין
יראת וגו' כי השקועים בתאוה אין יראה נגד
פניהם. ולכך היראה היא תרעא לאעלא כו'
(זח"א יא ב) היינו ההתחלה בילדות דאז יצר
התאות בוער. ויפול רק אלף כי אמרו (סוטה
מז.) יצר כו' וימין מקרבת. אבל רבבה
מימינך ע"י אהבת הש"י הגורמת אהבת ישראל
ודוחה רציחה וכעס וקנאה ואביזרייהו ולאלו
היא דוחה לגמרי דאין בזה קירוב כלל. ויפול
רבבה לשון ריבוי מאד משא"כ אלף הוא ג"כ
סך רב דרך גוזמא בכ"מ אבל הוא תחת סוג
המספר כי אלף הוא סוף המספר היותר
גדול בלשון הכתוב. משא"כ רבוא לשון רבוי

אינו בסוג המספר דהיינו בלא גבול אבל שם התפלה בגבול דכשמגיע לרבוי בלא גבול שזהו דרגא דימין אז היא מקרבת כטעם אם פגע בך כו' משכהו לבהמ"ד (סוכה נב :) היינו לא שתדחהו רק תמשכהו לשם . כי התורה תבלין כמו דבר המתבל ועושה הבאוש טוב וטעם לשבח . ואליך דהיינו לגופא לא יגש דשם אין שליטת היצ"ר כלל כנ"ל דאפי' כל רוחות שבעולם לא יזיזו מגוף הדביקות דישראל לאביהם שבשמים ומים רבים לא יוכלו לכבות וגו' . וזה טעם ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהם (כמ"ש סוף חגיגה) כטעם אליך לא יגש דמאן דאחיד באורייתא אחיד בגופא דמלכא . ושלהובא דיצרא בישא הוא עצמו אור של גיהנם ולגופא לא יגש כלל ואין לו שליטה באמת :

ומעשה אבות סימן לבנים כי שורש נפש הבן מטיפי מוח של האב דלכן אמרו (סו"פ ב' דעדיות) האב זוכה לבנו כו' ובפרט אבות העולם אין לך נפש מישראל שלא יהיה כלול בו שורש מג' אבות דלכן נק' אבות . ואברהם ויצחק אין מטתן שלימה דנמצא בהן פסולת כן מדת אהבה ויראה א"א בשלימות וכמ"ש (מ"ר ר"פ תזריע) אפי' חסיד שבחסידים כו' לענין תאוה . וכן א' (משלי כז ד) ומי יעמוד לפני קנאה והוא נגד השמאל דרע אין לך אדם יעמוד כנגדו . וכמ"ש (ב"ב קסד :) ג' דברים אין אדם ניצול בכל יום הרהור עבירה ואבק לה"ר הם ב' קצוות כנז' ועיון תפלה הוא נגד יעקב אע"ה דמטתו שלימה ואין בו פסולת כלל שאפי' רשע שבישראל בשם ישראל יכונה ואפי' ריקנין שבך כו' (סנהדרין לז .) וכמ"ש (שם) וירח ריח בגדיו בוגדיו . רק מ"מ יש מדריגות . ותפלה פי' התחברות ודביקות וזהו עיון תפלה דאין אדם ניצול דבזה גם יעקב אין שלם לגמרי

להיות כולו שוה וחד בלא מדריגות בענין השלימות והדביקות וכמו לעתיד יעשה הקב"ה מחול לצדיקים כו' (כמ"ש סוף תענית) פי' עיגול דיתגלה מדריגת העיגולים דשם אין מדריגות דכולו שוה בשלימות . משא"כ קומת יעקב אע"ה הוא קומת היושר דצורת אדם שבזה יש מדריגות ראש וסוף וקצוות כנודע וא"א לינצל דהיינו להגיע לשלימות גמור כי כח זה עדיין אינו בשלימות כנזכר עד ביאת משיח שהוא יהי' בתכלית השלימות . וכפרנס כן דור (כמ"ש ערכין יז .) כל הדור יהי' בתכלית השלימות ואז ינצלו גם מעיון תפלה דיהיה דביקות הגמור וממילא ינצלו מהרהור עבירה ואבק לה"ר דהם אין שייכים באמת לגוף אדם . וכמ"ש באברהם ויצחק אין מטתן כו' פי' מטה שפרים ורבים עליה דהיינו בתולדות אבל בעצם יש שלימות . וכן בעצם אהבה ויראה ג"כ יש שלימות וכמ"ש בסנהדרין (מד .) משל לאסא דקאי ביני חילפי אסא שמי' כו' שהמשילו חטאים הסובבים לאדם כקוצים הסובבים לשושנה ואינו מעצם האדם רק שסובבים ומקיפים אותו מצד ההתפשטות של האדם . אבל מצד עצם נפש הישראלי אין בו חטא כלל רק המדריגות במעלת הדביקות בזה החילוקים הוא בעצם הנפשות שמצד קומת היושר יש מדרגות בנפשות . ומדריגה השלימה דהיינו לינצל לגמרי מעיון תפלה שיגיע לסוף קומת היושר בשלימות אז תיכף מתחיל העיגולים ונגלה אור העיגולים שאין מדריגות בעצם כלל . ועדיין לא הגיע לזה אדם שהרי עדיין לא נתגלה אור זה בעולם עד שיבוא א' מזרעא דדוד שהוא דרגא דתפלה כטעם ואני תפלה כמ"ש בזוהר כ"פ ויזכה לעיון תפלה בשלימות וכמ"ש במגילה (יח .) כיון שבא דוד באת תפלה :

[יא] **התפלה** הוא מדברים העומדים ברומו

ברומו של עולם כמ"ש בברכות (ו:) ע"פ כרום זולת פי' שהוא מרומם מכל עניני עוה"ז כידוע תפלה כעומד לפני המלך כמ"ש בעירובין (סד.) היכי דמי שיכור כו'. והעומד לפני מלך מ"ה הקב"ה ודאי מרומם מכל חמדת עוה"ז ומשרע"ה יוכיח לחם לא אכל וגו' שעמד בהר לפני ה' וא' (ברכות ו:) אין עמידה אלא תפלה פי' עמידה לפני ה' הוא רק בתפלה. דאורייתא אחיד בגופא דמלכא ונקרא איש אלהים בעלה דמטרוניתא. אבל תפלה היא מטרונה כמ"ש בתיקונים (סו' תי' יג) ברתא דמלכא דא צלותא. ובנ"א מזלזלים פי' מצד מדריגת בנ"א קדמאה היפך בני אלהים דשקועים בעוה"ז כמסך זלזול דחושבים כל עיקר תפלה היינו רק שאלת צרכיו בעוה"ז הרי דעיקרה בצרכי עוה"ז ולא ברומו של עולם. אבל באמת כל עניני עוה"ז הם ג"כ מהש"י ועוה"ז ועוה"ב אין ב' ענינים נפרדים דשניהם נק' עולם שם עולם ר"ל כל ברואי ועניני עולם נכלל בזה. רק החילוק ביניהם זה נק' הזה פי' הנגלה לעין וזה נק' הבא פי' הנעלם וכמ"ש בריש פסחים דומים ליום ולילה פי' דבעוה"ז מצד הסתר האור נגלה צרכי עוה"ז כאלו הוא ההיפך מרצון הש"י כי תאות עוה"ז משכיחים. אבל מצד הגלוי נגלה דכל מה שברא הש"י לכבודו ולקילוסו (כמ"ש שוח"ט ריש מז' יט). ולא ברא הש"י דבר להשכיחו ח"ו וא"כ ודאי כל צרכי עוה"ז מה שברא הש"י שיהיו נצרכים לאדם הם באמת עומדים ברומו של עולם פי' בההתרוממות שיש לענין העולם ר"ל לענין הבריאה כולו. והיינו כי ע"י התפלה שהוא מכיר שכל צרכיו מהש"י ואם הש"י לא יתן לו אין לו כלום הגם דהרי שלחן והרי כו' (קידושין מ.) אין לנו מה לאכול אלא אחר התפלה ומבקשים מהש"י שיתן. עי"ז מתרוממים כל צרכי האדם ונבראי העולם לרום המעלות. ויש חילוק בין אור תורה לתפלה שהם נק' יום ולילה ושמים וארץ כנודע. כי התורה הוא אור הש"י שממשיך בעולם וכד"ש (ברכות ח.) משחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה כו' הלכה בלבד דשם שופע אור הש"י כמו בבהמ"ק שהי' לו דירה בתחתונים. ותפלה הוא בהיפך כי אין תפלה אלא על חסרון שיש לו ע"ז הוא מתפלל להוושע ונמצא הוא רק ע"י חשיכה ושפלת מארץ עי"ז פיו נפתח בתפלה ומתעלה ויושב ברומו של עולם. כמ"ד בסוטה (ה.) אתי דכא דאני את דכא הוא ע"י ד"ת ודכא אתי הוא ע"י התפלה. ואז לילה כיום יאיר וכמ"ש (ריש שוח"ט תהלים) דבקש דוד המע"ה שיהי' קורא תהלים כעוסק בנגעים ואהלות דהיינו גופי הלכות:

א' בשוח"ט (מז' כה) ע"פ אותך קויתי כל היום (ובמז' פ"ו) ע"פ אליך אקרא כל היום וכי אפשר לאדם להתפלל כל היום כולו אלא זה עוה"ז שהוא יום לאו"ה ולילה לישראל. ולכאורה לפי התי' קשה יותר דכשבורים אנו כל היום לבד והוא הוסיף כל זמן עוה"ז יום ולילה תמיד לא ישבות. ועוד שקרא לעוה"ז כשם השייך לאו"ה והי' לו לקרותו לילה כשם שהוא לישראל. אבל באמת אז"ל (מד"ת מקץ ט) עתים הם לתפלה וכמ"ש ואני תפלתי וגו' עת רצון. פי' עת רצון כשהש"י רוצה שיתפללו לפניו כטעם אם תפלתי שגורה בפי (ברכות לד:) כי לולי הש"י א"א לאדם להתפלל כלל לפניו. וכמו שתקנו בתחלה אד' שפתי תפתח וגו' אז הוכל לפתוח פי בתפלה. וכשהש"י רוצה שיתפללו לפניו ופותח הפה בתפלה אז ודאי תפלתו שגורה פי' שגורה שלוחה מלמעלה שהש"י שלחה לתוך פיו ואז הוא מקובל. דהיינו עת רצון. וידוע דעיקר התפלה הוא ע"י הרגשת הצער והחסרון וכמ"ש (זח"ג קלה א)

א) תפלה לעני דמעטפא כל צלותין ובקעי רקיעין. לפי שהוא מתפלל מעומקא דלבא בהרגשת החסרון וזה עצמו מהש"י. ד"מ ברחב"ד כאשר היתה תפלתו שגורה היינו דהי' מיצר לו מאוד אליו של פ' וצערו ואז הי' פיו נפתח לבקש עבורו מעומקא דלבא. וכן כל צער שהש"י שולח ח"ו לאדם בעוה"ז הוא ע"ז לעוררו לתפלה. וכמשז"ל (שמו"ר פ' כא) על ופרעה הקריב משל למטרונית שביקש המלך לשמוע קולה. וא' (יבמות סד.) מפני מה היו האבות עקורים שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים. וע"ז א' (סנהדרין מד:) לעולם יקדים כו' שנא' היערוך שועך וגו' שיתעורר לתפלה קודם ולא יצטרך לצרה שתעוררנו ח"ו. וכל הגליות והיסורין הוא רק ע"ז להעלות כל עניני עוה"ז לרומו של עולם ע"י התפלה להיות לילה כיום יאיר כשיהי' זה בשלימות יתגלה אור היום דהיינו עוה"ב שדומה ליום. וכה' נתנני וגו' כל היום דוה ואז"ל (זח"ב יז א וזח"א קטז סע"ב) דהגלות א' מיומו של הקב"ה ובכל מקום קורין לצרות ישראל חושך ולילה דיום בלשון הכתוב אינו אלא אור הש"י המאיר בלבות בנ"א. אבל גלה בכאן הסוד דכל הגלות אינו אלא יום מצד התגלות מדת היום כאשר הש"י רוצה להאיר לעולם וכדשז"ל (ירוש' ברכות פ"ב ה"ד ומ"ר איכה א ע) דבט' באב נולד משיח. וכ"א (יומא כד:) דבחורבן מצאו כרובים מעורים זה בזה וידוע דזהו התחברות בני ישראל לאביהם שבשמים. רק יש יום א' להש"י אשר הוא לא יום ולא לילה פי' כי מדות הש"י כל א' הוא אור מיוחד במדריגה וענין מיוחד. וידוע מהאריז"ל דדוה בהיפך אתוון הוד שהגלות הוא ממדה זו. (כמ"ש זח"ג רפב א וש"מ) והיינו כי הוד נקרא זיו ויופי הבולט מחוץ לעין רואים ולא אור פנימי לבד וכענין קרני הוד דמשה וכן אהרן הכהן ברזא דהוד הוצרך לבושים לכבוד ולתפארת. ופנימיות ישראל באמת דבוק בהש"י רק מצד חוץ יש טענה לרואים הללו כו' והללו כו' כמאז"ל כ"פ. וזהו מצד חשכות עוה"ז וכמ"ש (ברכות יז.) גלוי וידוע שרצונינו כו' ומי מעכב כו' דבעוה"ז הפנימיות נעלם ובחיצוניות א"א להיות נקי ומזהיר לגמרי. אבל הש"י רוצה להאיר גם לחיצונית דישראל דראו כל עמי הארץ כי שם ה' וגו' וכמ"ש לעתיד ונהרו וגו' וכן כ"פ. ונמצא הארה זו הוא עיקרה לצורך חיצונים. דישראל עצמם יש להם השגה באור פנימי ודביקותם בעצם כמו ד"מ עושר המתלבש בלבושי כבוד הוא רק לרואים שאין יודעים עשרו יכירוהו ע"י בגדיו. ונמצא הוא לצרכן של או"ה להאיר להם. ולא אור גמור ח"ו שישפע להם רק שישיגו אורן של ישראל וקרני הוד שעליהם ויראו ממך. וכאשר הש"י משפיע טובה הוא נשפע בכל עולם כמדריגתו. וכאשר הש"י רוצה להשפיע אור זה דהיינו שחיצונות ישראל פי' כל תאוות וחמדות עוה"ז שקועים בהם יהי' ניכר לכל שהוא לרצון שמים לבד ושיכירו גוים כח מלכותך. פי' מלכות הש"י הוא רק בישראל רק כח מלכותך הוא כענין זיו ההוד זה יוכלו להכיר כי שם ה' נקרא על ישראל. וידוע אהרן הכהן הוא עבודה ואין עבודה אלא תפלה כי אור זה הוא שהש"י מעורר לאדם לעבודה ותפלה ע"ז מעלה כל עניני עוה"ז לרומו של עולם ולילה כיום יאיר בקרני הוד. משא"כ תורה הוא רק קדושה הפנימית של בנ"י דאין מוסרין ד"ת לעכו"ם (כמ"ש חגיגה יג.) ואין הם מכירים בזה כלל. ולכך התעוררות יום ואור זה בעולם הוא ע"י יסורין והרגשת הצער כנז"ל והוא יום לעכו"ם. ואין הכתובים ורז"ל קוראים יום ע"ש הדמיון מה שנדמה לאו"ה ליום

ליום דזה הכל. רק שבאמת הוא יום דהיינו שהקב"ה מתעסק בזה להאיר גם לאו"ה שישיגו גדולת ישראל. וכטעם לא גלו ישראל אלא להוסיף גרים (פסחים פז:) משא"כ בעוה"ב לא יהי' העסק אלא עם ישראל לבד וכמ"ש ה' בדד ינחנו ואין וגו' ואין מקבלין גרים לימות המשיח (כמ"ש יבמות כד:) ולישראל הוא לילה דיסורין מעבירין על דעתו ודעת קונו (כמ"ש עירובין מא:) וכמ"ש (ברכות יז.) ומי מעכב כו' רק כאשר מתעורר עי"ז לתפלה אז ממילא לילה כיום יאיר ונגלה אור זה וקרני ההוד דהגם שקועים בעוה"ז כאו"ה אין כן אצל ישראל דהם כל צרכיהם מקבלים מהש"י. ואז נקרא אליך אקרא כל היום דכשמגיע לקריאה מתוך הצרה אז יש לקרותו יום כמו שהוא לאו"ה. דהרי יום ואור זה מאיר הש"י אז שיאירו ישראל כ"כ עד שכל רואיהם יכירום וגו' גם אותן שאין מכירים פנימיות האור. וטעם אליך אקרא כל היום כטעם ואני תפלתי וגו' כי עסק הש"י להאיר אור יום הזה הוא עת התעוררות עת רצון דהיינו רצון לתפלה. שהתעוררות זה הוא ע"י אור היום הזה שהקב"ה מעורר להאיר בעולם קרני הוד דישראל:

[יב] **תפלה** עיקרה בלב כמ"ש (תענית ב.) עבודה שהיא בלב כו' זו תפלה וכן המתפלל צריך שיכוין את לבו (ברכות לא.) וטובי. ותורה כפי הנראה עיקרה במוח אבל אנו מבקשים ותן בלבנו בינה וגו' כידוע דיש חכמה ובינה שהם מוחא ולבא. פי' חכמה הוא כללי ד"ת המפורשים ובינה הוא התבוננות דבר מתוך דבר המפורש לדון ולהורות בשעת מעשה. וכן מצינו בלשון חכמים בסנהדרין (לה.) ליבא דאינשי אינשי הרי דהשתחדשות נובע מן הלב. ואו"ב הם תרין רעין דלא מתפרשין (זח"ג ד ע"א) כי

תורה נקרא רק מה שמורה ללב וכד"ש(ירושלמי ברכות פ' א ה' ב) הלמד שלא לעשות נוח כו' והאומר אין לו אלא תורה אף תורה כו' (כמ"ש יבמות קט:) וגא' למה זה מחיר וגו' ולב אין כל שלב אין אע"פ שיודע ד"ת נקרא כסיל רק שמחיר בידו לקנות חכמה כי אף חכמה אין בידו כל שאינו בלב שזה כדרך שא' (סנהדרין קו:) בדואג כל תורתו משפה ולחוץ פי' שאין נבלע בלב כענין ולרשע וגו' עלי פיך היינו בפה בלבד. ועיקר התורה רק שיהי' נבלע בלב כמ"ש בוי"ר (ר"פ יז) ע"פ מסילות בלבבם דשבילין דאורייתא כבישין בלבהון. ובשוח"ט (מז' קיט) ע"פ בלבי צפנתי אמרתך כל מי שד"ת בלבו אין יצה"ר שולט ונוגע בלבו. ואינו סותר מ"ש בסוכה (נב.) ע"פ כי הגדיל לעשות ובת"ח יותר מכולם דטעם אין שולט כד"ש שילהי חגיגה אין אור של גיהנם שולט ולא אמר אין נכנס לגיהנם רק למדו ממזבח הזהב דהי' אור בוער רק שאין מכלה. משא"כ דואג דנדחה מחלק עוה"ב הרי מכלה ע"ז א' משפה ולחוץ. ומ"מ דורשי רשומות אמרו כו' (סנהדרין קד:) פי' דחלק עוה"ב נקרא בינה כנודע דהיינו רק ע"י הבינה שבלב. אבל יש רשומות והיא מקום יותר עליון דלא קיימא לשאלא ואין השגת אדם שם רק ברשימו שלו. שם אף זה דמשפה ולחוץ אין נדחה. דהוא למעלה מן הלב וסוף מעשה דבוק במחשבה תחלה בעוה"ז שהוא עולם המעשה ועקימת שפתיו הוי מעשה אף בזה יש קדושה ומועיל להכניס הקדושה בלב עי"כ וזה טעם וחיים ביד לשון:

[יג] **כפי** המעלה והשלימות שיש לאדם כך יש לעומתו חסרון כנגדו ממש כפי ערכו. כי מימות חטא אדה"ר הכל מעורב טוב ורע וזה לעומת זה עשה אלהים

הם

הס בערבוביא. וכל שיש בו חסרון עלוס הוא כלי ג"כ לשלימות מופלג אם יזכה. כדי"ש בזוהר (ח"ג רטז סע"א) בדור מבול שהיו ראויים לקבל תורה. והוא כד"ש בסוכה (נב.) כל הגדול כו' יצרו גדול כו' פי' יצר דתאות שהוא נקרא שטות כמשאז"ל (סוטה ג.) ע"פ כי תשטה. וכפי גדלות החכמה כך יש גדלות שטות. ובהיות יצרא דע"ז שליט היינו להיות אור הנבואה נגלה אז להיות רואה בעין מראות אלהים מזה נמשך יצה"ר לעשות אלהים אחרים הנגלים לעין. ולכן אמרו ביומא (סט:) דכשבטלוהו אנשה"ג אמרו לא איהו בעינן ולא אגרי' פי' אגריי השלימות הנמשך ממנו כי מעת שנעקר יצרא דע"ז נסתלקה נבואה מישראל. כי כאשר אין חסרון בזה אין שלימות להיות הכרת הנוכח דאלהי אמת לעין רק בהעלם כטעם חכם עדיף מנביא שהוא ע"י רוה"ק ע"ש ברמב"ן בב"ב (יב.) והוא מצד ההעלם. לפי שא' בשהש"ר (ז פ' ח) דא' הקב"ה הנשמר מיצ"ר דזנות מעלה עליו כאלו נשמר משניהם. אבל מ"מ השמירה מיצרא דע"ז הוא בהעלם לכך ההשגה ג"כ בהעלם. וא' בסנהדרין (קב.) חברא קרית לי מהיכי קשרו המוציא כו' פי' כי הברכה שתקנו חכמים הוא הכרת הנוכח שהש"י זן ומפרנס ונותן דבר מאכל והנאה זו וע"ז מברכין ברוך אתה ה' בנוכח. אלא דמ"מ הסיום בלשון נסתר המוציא כו' וכן כל הברכות. כי הכרת הנוכח הוא בדרך כלל מה שהוא מורשה מאבות. אבל בדרך פרט שיכיר בכל ענין הנוכח מהש"י המורה לו באצבע לומר זה הדרך לכו וגו' כענין שהי' בימות הנביאים זה נסתלק. וזהו שאל מהיכי קשרו כו' פי' אם אתה מכיר בפרט נתינת הש"י לחם לכל בשר ולדעת מהיכן הוא ההתחלה שהתחיל הש"י להכין לך לחם ומזון שע"ז תברך לו בפרט. והי' אפשר לר"א לסבור סברא זו מהיכן דקדים בישולא מעלמו ג"כ דזה שכל פשוט דמהיכן שמקדים לאפות כבר קדם להיות מוכן למאכל אדם. רק כל הלכות של חכמי התלמוד לא הי' אלא מדברים המושגים בהתגלות לבם ולא מן השכל לבד שזה אין נקרא חכמה כלל באמת. וכל זמן שלא הי' בהתגלות לבבו הכרה זו שהיכי דקדים בישולא הש"י מקדים להכין לו המזון אז. לא הי' יכול להורות דמברך המוציא שם דאין דברי חז"ל והלכות שלהם כמנהגות הקבועות באיזה ספר מוסר מצד השערת שכל. דא"כ מה הי' ההבדל בין התלמוד המקודש לספרים אחרים מחכמי ישראל. אבל כל הלכות שלהם הוא רק מההתגלות הלב עד שנפתח הפה בהכרה לומר הלכה זו שא"א כלל בענין אחר. והיינו ע"י הרגשת הנוכח דהש"י בפרט כל דבר עד שירגיש באמת בלבבו איך הש"י ברגע זו שליט בכל והוא אופה פתו ומכין מזונו ולולי הוא לא הי' לו לאכול עד שממילא נפתח פיו לברך המוציא בדוכתי דקדים בישולא ע"י הרגשה ברורה ומפורשת בלב כזו אפשר לחדש אותה הלכה להיות הלכה קבועה אח"כ בתלמוד. כידוע דכל דבר שכבר הי' אחד שהרגיש בירור אור זה על בוריו כבר נפתח שער אותו האור בעולם. והוא פתוח אח"כ לכל דזה כל ענין עסק הדורות שקבע הש"י אע"פ שהם מתקטנים והולכים. לפי שכל האורות שנפתחים בכל דור ודור ע"י אנשי סגולה מחכמי ישראל אין נסתמים עוד והם פתוחים לעולם ונעשים הלכות קבועות לכל ישראל. ולפיכך אע"פ שדורות. אחרונים קטנים מ"מ יש להם מעלה זו דננס ע"ג ענק. כי כבר פתוחים לפניהם כל שערים שפתחו קדמונים והם מחדשים והולכים לפתוח שערים אחרים. אע"פ שהם

קטנים

קטנים מאד מ"מ הם במעמקים יותר. כי הם כבר עברו שער בנפשם שנפתח לראשונים. וכל הלכות שהוא מאור המאיר בלב לכל א' מחכמי התלמוד בפרט כבר נקבעו לאורות והלכות קבועות לכל ישראל. כי מיד שנפתח אותו אור ללב חכם פרטי לבבות כל ישראל מחוברות כלב א' ומיד הוא פתוח בלב כולם כל א' כפי מדריגתו עד קטנות המדריגות. וכטעם (מו"ק כה.) הי' הי' שהי' כבר בא"י יוכל להיות א"כ אף בחו"ל שהוא שפל המדרגה והעלם אור מ"מ אותו אור שכבר נפתח אין נסתם עוד. וזה השער לה' צדיקים וגו' ועמך כולם צדיקים. והלכה הוו דמהיכן קשרו המוציא שהוא פתיחת אור דהכרת נוכח בכל פרט ופרט זה א"א אלא ע"י דרגא דנבואה. וזה שא' לו מנשה חברא כו' דכפי החסרון שלנו כך הי' השלימות ג"כ בהשגת נוכח דהש"י כמראה באצבע כי גם כל מעשינו פעלת לנו. וביקש ממנו שיאמר לו וידרוש בשמו בפירקא פי' האמירה אינו סיפור דברים רק שיאיר לו אור זה בקרב לבבו דזה הי' כל לימודם תלמיד מרבו שהרב הי' מגלה לו תעלומות לבו ונפתח הלב של התלמיד ג"כ דדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב. דלכן לא נכתב תושבע"פ דתושבע"פ הוא לבו ומה שבלב א"א לכתוב. כמ"ש בסנהדרין (לה.) ורק הפה קולמס הלב הוא יכול להכניס בלב חבירו ותלמידו ג"כ. וזה שביקש ממנו שיגלה לו אור זה בקרב לבבו כדרך רב לתלמיד ואז ידרוש בפירקא פי' שיפרסם זה בלבבות כל בנ"י מאחר שיפתח זה בלבבו. וידרוש משמו כי התגלות אור זה הוא ע"י התדבקות רוחי' ברוחא דלולי כן לא נתגלה זה ללבו דר"א. כי הוא מאור הנבוא' שכבר נסתלק ולא הי' אפשר להתגלות הלכה זו רק בחלום שהוא א' מס' בנבואה (כמ"ש ברכות נז:).

[וגם ירבעם הי' לו מדרגה זו דהכרת הנוכח בכל פרט ופרט והוא דרגא דיוסף כמ"ש במק"א ע"פ כל אשר הוא עושה וגו' ואז"ל (ב"ר פו"פ פו) נכנס ומלחש יוצא כו' רצה פוטרין כו'. והוא ג"כ ענין העגל אלהים אשר ילכו לפנינו שיהי' בליטה לעין בכל פרט. ולכך עגל ראשון נעשה ע"י עבלא דעלה שור דארונו של יוסף כמשאז"ל (מד"ת תשא יט). וכן עגלי ירבעם שהי' מזרעו כי כפי השלימות כן החסרון כנ"ל. והתחלת תיקונו כפי דורשי הרשימות הי' כאשר התחיל לעורר אור משיח בן יוסף שהוא מזרעא דירבעם מאבי' כמ"ש (בזוה"ח בלק)]:

[יד] **האור** לישראל נמשך מן החושך של העכו"ם כמ"ש כי החושך יכסה וגו' ועליך יזרח וגו' ואין זו דרך נקימה דזהו מעניני עוה"ז אבל בהגעת האמת מה איכפת להם ומה הנאה הוא זו כשיתגלה האמת ויתוודע דאין שייכות להלו עם אלו כלל ואין נקמה אלא בדומים. אבל זו מענין ודרך ההנהגה שיסד הש"י כי הזריחה נמשך מהחושך כבריית של עולם בראשא חשוכא והדר נהורא. (שבת עז:) והחושך הוא יצ"ר דמחשיך אנפי ברייתא. ואז"ל (ב"ר פ' ט) טוב מאוד זה יצה"ר כי ממנו נמשך הזריחה כי יתגלה דהחושך יכסה וגו' רק לעכו"ם אבל בישראל אין יצ"ר שולט באמת כלל בנקודה הנקראת בשם ישראל באמת לשם אין מגיע החטא שהוא דוגמת אסא דקאי ביני הוצי (סנהדרין מד.) פי' הוצי הם עמים כולם כקוצים כסוחים. ולכל אומה מעכו"ם יש מין חשכות מיוחד ע' אומות כנגד ע' כחות בנפש ומצד הגוף ישראל דומין לאומות כפי מראית עין בשר מזה נמשך שליטת חשכות זה גם בהם למראית עין. וזה ענין הגלות שיתברר שאין כן באמת והחושך וגו' אבל עליך וגו' ובראשא חשוכא הוא אגלם לבד ואח"כ

ואח"כ ניכר יתרון האור דישראל מן החושך . ותיכף לתוקף החושך דיכסה וגו' מיד נגלה האור דישראל כטעם לפני שבר גאון שגאון העכו"ם הוא כפי תוקף החושך דהיינו התגברותם ושליטותם בכל מיני חמדות עוה"ז ובכל מיני רציחה כסנחרב ונבוכדנצר והמן וטיטוס וכדומה זהו גאונם . ואז תיכף התחלת זריחת אור דישראל כדרך שאז"ל (ירושלמי פ"ב דברכות ה"ד ומ"ר איכה א) דבט' באב נולד משיח והגאון שלהם הוא רק לפני שבר דכל קרני רשעים אגדע ותרוממנה וגו' ולפני כבוד ענוה דתוקף אור דישראל נקרא ענוה . כטעם מש"ה שהוא הגדול שבישראל גדלותו הי' והאיש משה ענו וגו' . כי גיאות הוא לבושו דהש"י כמ"ש ה' וגו' גאות לבש פי' עולם העשי' והנגלה לעין בו"ד זה נקרא לבוש דהש"י כלבוש המכסה ומסתיר הגוף . ומצד הלבוש נקרא הש"י כי גאה גאה שבעוה"ז מלוכה וממשלה נקרא גיאות שהוא שליט בכל זהו גיאות וגדולה . וכפי האמת אין זה אלא שפלות כטעם (הוריות י רע"ב) עבדות אני נותן לכם . שזה שיורד לשלוט בפחותים ושפלים הוא שפלות שנעשה ראש לשועלים . ולבנ"י שהם מכירים האמת (מגילה לא.) במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו אני את דכא וגו' . וכן הם דבוקים בו תוקף אורם הוא הענוה שע"י כל שלוות והתנשאות דעוה"ז הם מכירים השפלות יותר . כי זה שפלות גדול להיות מתנשא בעוה"ז . וזהו לפני כבוד דאז ישיגו לכבוד האמיתי דאצל הש"י באמת נקרא כבוד ולא גאון וגיאות דר"ל גבהות והתנשאות ואינו אלא שפלות באמת רק נקרא כבוד כטעם כסא הכבוד שהכבוד הוא הדום רגליו כי על ידי מדרגות שלמטה הוא הכבוד כנז' והכ"מ יותר :

[טו] **ב'** מיני השגות אלהות יש . א' כללית שהיא בשוה לכל ישראל מצד שהם מאמינים בני מאמינים מורשה מאבות דיש אלוה בורא משגיח ויכול וכו' . והוא השגת העיגולים מצד שהש"י סובב כל עלמין דהיקף ועיגול אין מדרגות והוא בהעלם ואינו בהתגלות . לבו שאז"ל (שהש"ר ה ב) הקב"ה לבן של ישראל שנא' צור לבבי . וזהו על ידי מדרגת היושר שהוא ממלא כל עלמין והוא השוכן בתוך בני ישראל ממש בקרב לבן והוא השגה בהתגלות לבו . ובזה יש מדרגות כי ביושר יש מעלה ומטה ימין ושמאל וכל א' מדרגה חלוקה ואין השגת נפש א' דומה לנפש אחרת כלל שהרי אין שרשם במקום א' ממש בקומת היושר שהוא קומת התגלות אורו ית' לנפשות דמשם הוא עצם הנפשות דישראל ושורש חיותם כי חלק ה' עמו כחלק מן הכל . ובכל התורה כולה נא' כמה פעמים אני ה' אלהיכם והוא השגה שבדרך כלל לכלכם בשוה . אבל בעשרת הדברות פתח אנכי ה' אלהיך היינו לכל א' בפרט כפי מה שהוא . וכן דרשו כן בשוח"ט (מז' קי"ט ח) ע"פ בך בחר ה' אלהיך ולא אלהינו דר"ל לכל יחיד ויחיד . והיינו כי מצות התורה ג"כ ידוע שהם בקומת אדם נגד רמ"ח איברין ושס"ה גידין וע"י התורה הוא חלוקת המדרגות ולכך פתיחתה דדבור הזה הוא שורש כל התורה כולה הוא בהשגה זו הפרטית של כל א' בפרט . וזהו שורש להשתדלות בתורה ומצות להשיג השגה זו שהוא כפי שרשו . דלהשגה הכללית א"צ השתדלות וכידוע דלעתיד ישיגו מדריגת עיגולים היינו שלא יצטרכו השתדלות כי הוא מדרגת אור מקיף דהיינו שהש"י מקיף מבחוץ לקומת אדם למעלה משכלו ועבודתו והשתדלותו הש"י מקיפו . ולא אמר זה בלשון ציווי רק דרך הודעה אנכי וגו' וכל דבור הוא פועל כן לעלמי עד . דדברות

הקב"ה יש בהם כח הפועל כמו שמצינו בדבר ה' שמים נעשו וע"י דבור זה דאנכי הוא שארת אור זה בכל נפש בפרט לפי חלקו . ובהתחלת התורה הארה זו מהש"י וכד"ש (מכילתא וזוה"ק בשלח) ראתה שפחה על הים כו' דמה שעתידין להשיג בסוף כל הדורות ע"י השתדלות דאשפוך את רוחי על כל בשר וגו' זה הי' בהתחלה בלא השתדלות וכטעם בכל המקום אשר אזכיר את שמי לעתיד אבוא אליך מיד וברכתיך . כי הש"י מראה דכל השתדלות הוא רק לבוא למה שמוכן ואין אדם נוגע במוכן לחבירו (יומא לח:) וכטעם ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי שאף אם ירבה בהשתדלות עד אין קץ א"א שיגיע לשום דבר ושום מדריגה מאחר שאינו בשורשו מאותו מקום כי הוא משורש השנאוי ר"ל שהש"י עשה בעולם להיות דבר מראה ההיפך ונדמה בעוה"ז כאלו הוא שנאוי . כי עוה"ז הוא דמיון ודבר זה אין לו תפיסה אלא בדמיון וכמ"ש (מד' הובא ברש"י ויל"ש ע"פ ויתרוצצו) ועשו נטל עוה"ז פי' שאין לו תפיסה אלא בדמיון לבד . וליהנע אותם היום הבא דכשיתגלה האמת אין שייך מציאות לדבר השנאוי מהש"י ואין לו שום ממשות כלל רק כחלום יעוף כשמקיץ וריקה נפשו . אבל ישראל כולם דבוקים באמת וכפי המדריגות כך יוכל להגיע בהשתדלותו . ובודאי הגם דראתה שפחה כו' הי' מדריגות דלולי כן לא שייך לקרות שפחה כלל . רק דגם מדריגות היותר קטנים והשפחות היתה למעל' ממדריגות יחזקאל בהשתדלותו בעוה"ז . אבל מדרגת יחזקאל לעוה"ב ע"ז נא' עין לא ראתה וגו' וכן בעת שפיכת הרוח לכל בשר יהיה כן מדריגות . וכן בעת דבור אנכי האיר לכל אדם ולכל נפש שבכל הדורות כפי פרט השגתן . ודבור זה ניצב קיים בכל נפשות שבכל הדורות שהיו כולם במעמד הר סיני . ובכל דור ודור שיוצאים לפועל בגוף בעוה"ז גם דבור זה יוצא בפועל בקרב לבבם בעת התחלת פנייתם לד"ת והשתדלות . מאיר להם אור זה דאנכי בלא השתדלות משוג אור דהש"י השייך לשורש נפשו כאלו הש"י מעוררו להשגת אור זה אתה מוכן ובהשתדלותך תשיגנו . וזה טעם אשר הוצאתיך מארץ מצרים ג"כ בלשון יחיד שיציאת מצרים ג"כ הי' לכל א' בפרט השגת אחרות כטעם ראתה כו' . דגליות ישראל אינו מקרה . וסיפור מעשה לא הי' נכתב בתנ"ך אבל ע"כ הוא לימוד ד"ת . והיינו דשיעבוד אומה בהם הוא שיעבוד אותו כח הגובר באומה זו . וכח מצרים בכשפים כמשז"ל (מנחות פה.) תבן אתה מכניס כו' ופי' כשפים שמכחישין כו' (סנהדרין סז:) היינו השתדלות לפעול בהשתדלותו נגד רצון הש"י ושאין הש"י המנהיג. אבל אלהיך פי' מנהיגך והוא יציאת מצרים שהאיר הש"י דהוא לבדו המנהיג בפרטות לכל נפש ונפש ולא דרך כלל לבד . וכמ"ש (שם) דמקרא זה דאין עוד מלבדו הוא היפוך וסותר לפעולת הכשפים . וכפי השגת כל א' זה כפי שורשו כך הוא מדריגת יציאתו ממצרים וכך היתה השגת ראייתם על הים דאז הי' גמר יציאת מצרים כמש"כ כי אשר ראיתם את מצרים היום לא וגו' דיום ההוא עדיין ראום והראי' אינו מקרה וספור מעשה רק עדיין הי' להם שייכות לראותם שעדיין לא נזדככו לגמרי להשיג ראי' דים עד רגע קי"ם דהבטיחם הקב"ה לא תוסיפו וגו' . זו הבטחה דכל מי שהוא מסרסא וגזעא קדישא דישראל לא יבוא לו הרהור ומחשבה זו כלל בלבו ח"ו לומר לא יראה וגו' אלהי יעקב . דכל מי שמזרע יעקב מאמין שהוא רואה ומבין ומשגיח בפרטות והוא אמונה הכללית וזהו לא תוסיפו לשון רבים . ואז ראו אח"כ כל א' בפרט

ביש. ומזה נלמד אח"כ השגה דכל א' בפרט במ"ת דאשר הוצאתיך וגו' כפי ההוצאה שהשגת בפרט נפשך כן תשיג אנכי בפרט כנ"ל. [ולכן נקרא הש"י בעת קריעת י"ס ה' איש מלחמה דכשפים מכחישין היינו כנלחם שרוצה להכחישו ולבטלו. וכן לעתיד נא' כאיש מלחמות יעיר וגו' ונקרא כאיש ולא איש כי ברכת עשו ועל חרבך תחיה ג"כ מלחמה וניצוח לנכרים ולישראל ולא לפמליא של מעלה. ולפי שא' (רש"י מטות לא ג' מספרי שם ופ' בהעלותך פיסקא פד) כל כו' כנגד ישראל כאלו כו' לכן נקרא כאיש כו' הכ' הדמיון היינו כלשון חכמים כאלו]:

[טז] **בבל** חדושין דאורייתא א"א להיות דבר מבורר שלא יהי' נטויי' לכאן ולכאן כמ"ש (חגיגה ג:) הללו מטמאין כו' ואלו ואלו דא"ח (עירובין יג:) פי' אלהים בעל הכחות כולם הנפרדים שבעולם וזהו לשון רבים וכן חיים לשון רבים דד"ת הוא חיות הבריאה כולה. ויש חלוקות של חיים וע"ז נא' פלגי מים לב מלך ביד וגו' מאן מלכי רבנן (כמ"ש גיטין סב.) ואין מים אלא תורה (ב"ק יז.) והם נפלגים למעיינות שונים לאסור ולהתיר וכסבורים אנו דהוא בדעתו של חכם ואינו כן אלא גם זה ביד ה' שמאיר עיניו ומטה לבבו כפי החפץ ורצון אלהי לבד. ולכך נקרא דברי אלהים חיים דאמת הן דברי הש"י וכמ"ש (ב"ב יב.) דמן החכמים לא ניטלה נבואה דאמת הוא מהש"י כנבואה רק החילוק דנבואה הוא כה אמר ה' היינו כזה ממש ואין בו הטי' וחילוק וב' נביאים המכחישים זא"ז הא' נביא שקר. כי נביא מלשון ניב כמו שפירש"י בחומש והיינו דבורו דהש"י דהדבור דהש"י ממש בגרונו של נביא והדבור הוא התגלות לפועל ובהתגלות א"א להיות ב' הפכים בנושא א' כידוע דשכל בנ"א מכחיש זה כנודע מד' רמב"ם. אבל חכם הוא דבוק בחכמתו של הש"י שהוא במחשבה שבמוח שם אפשר להיות ב' הפכים בנושא א'. ולא עוד אלא שהוא כמעט מוכרח כפי מה שיסד הש"י כל הבריאה דבר והפכו כידוע מס' יצירה ואין לך דבר בעולם שלא יהי' היפוכו ממש ג"כ ובודאי יש לזה רשימו בחכמתו ית' שהוא שורש הרצון המוציא לפועל. רק שבפועל ב' ההפכים אינם בנושא א' כשהוא יום אינו לילה וכשהוא לילה אינו יום משא"כ במקור שם כולא חד. ולכך כל חידוש ד"ת שיוצא לעולם ע"י איזה חכם בהכרח יוצא אז ג"כ ההיפך. וזה טעם פוטר מים ראשית מדון היינו תורה מי שפותח איזה שער ודבר הוא ראשית מדון ומחלוקת. ואז"ל פ"ק דסנהדרין (ז.) ריש מאה דיני פי' כי יש נ' שערי בינה וזה טעם מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור כי שער הנ' אין מושג. והיינו דפנים פי' גילויים מה שהחכם מראה פנים מפני מה אומר כן וידוע מ"ט הם ז' פעמים ז' נגד ז' מדות הבנין של כח ההתגלות ושער נ' נגד הבינה שבלב שזה א"א לגלות כלל לחבירו הרגשת הלב מה שהוא מרגיש בלבו הטעם לדבר דטעם א"א להסביר ולגלות כלל וכד"ש בסנהדרין (לה.) ליבא דאינשי אינשי שא"א לגלותו בכתב וכן בדבור א"א רק הרשימו שבלב מתלבש בדבור שכפי הרגשת הטעם שלו בלב כך הוא כח הדבור וניכר על הדבור הרגשת הלב אבל אמיתות טעם שהוא מרגיש זה א"א לגלות. ולכ"א (שוח"ט תהלים מז' יב) תלמיד ותיק הי' אומר מ"ט פנים כו' פי' אומר לגלות א"א רק מ"ט פנים. וכן משה רבינו ע"ה דקיבל תורה מן השמים שהוא חכמתו של הש"י מה שאינו מושג לבנ"א לאדם מלובש כמו

תושבע"פ א' (ר"ה כא:) דלא השיג שער נ' דשער נ' מתושבע"כ הוא הרגשתו של השי"ת בלב שלמעלה שא"א לגלות ולבא לפומא לא גליא אבל מה שמחדשים חכמי ישראל מי שהוא מחדש הוא משיג באותו דבר כל הנ' שערי בינה והן מאה דיני נ' לכל צד. ובמחלוקת שהוא לש"ש כמחלוקת שמאי והלל דב"ה היו שונין דבריהם וד' ב"ש (כמ"ש עירובין יג:) היינו שהיו משיגין גם ד' ב"ש והטעימה של היפך וכענין אותו תלמיד ותיק שהי' אומר ב' הפנים כי מצד דבוקותו בחכמת השי"ת הוא משיג באותו דבר ב' ההפכים שבמחשבה העליונה ונמצא לכל א' מאה. וזה טעם הגמ' בשבת (קכט:) ק' קרי בזוזי כו' ואכ"מ:

[יז] **השגת** הגילוי רק מתוך ההעלם כד"ש (זח"ג מז ע"ב) מאן דיתיב בקטרא כו' משא"כ מי שמורגל בתענוגים ואין בטובה למעלה מעונג. ועיקר ההשגה הוא רק כפי העונג שמשיג מזה. וזה ענין שא' (סנהדרין צג.) צדיקים גדולים ממה"ש ומצינו כ"פ להיפך כמ"ש הראב"ע דודאי השגת מלאכים גדולה כמ"ש רמב"מ. רק הם אין להם עונג כמ"ש (שבת פט.) כלום יש יצ"ר ביניכם דהעונג נמשך רק מן ההיפך. וזהו יתרון האור כשהוא מן החושך כידוע דעונג הוא עומק ראשית שלמעלה מן השכל כטעם התענג על ה' פי' שם הוי"ה הוא התפשטות המושג והעונג הוא דביקות במה שלמעלה מהמושג והעם ההולכים בחושך ראו אור גדול פי' גדול הוא ממדת גדולה דהשי"ת דהיינו התפשטות עד אין שיעור כי הוא למעלה מן השיעור כענין (שם קיח.) המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים. כי כח העונג הוא למעלה מקו המידה כי להשגה יש מדה וגבול משא"כ לעונג. וזה ענין ברייתו של עולם בראשה חשוכה כו' (שם עז:) דבריאת העולם הי' ע"ד זה להשיג מדת העונג וזה א"א רק ע"י דבראשה חשוכה וכמ"ש כי אשב בחושך דייקא אז ה' אור לי וכמ"ש ישת חושך סתרו שהקב"ה מסתתר תוך החושך וכפי תוקף החשכות וההעלם כן הוא תוקף האור הגנוז בו שיוכל להשיג ע"י זה החשכות. וכמ"ש ובקשתם משם את ה' וגו' משם דייקא ואומר עת צרה וגו' וממנה יושע והכתוב אין קורא צרה לגוף לבד רק מה שבאמת מיצר גם בנפש מזה דייקא הוא הישועה לנפש. וכן בכל דור ודור אין לך מי שטעם מכל חמדות עוה"ז כשלמה המע"ה וכמ"ש בס' קהלת עשיתי לי וגו' וכל אשר שאלו עיני וגו' וכנודע ואין לך ג"כ לב נקי מכל מיני תאוה כלבו וכמשאז"ל (ידים סו"פ ג). על ס' שה"ש שהוא קדש קדשים וככ"מ שאתה מוצא גדר ערוה ותאוה שם אתה מוצא קדושה (כמ"ש ויק"ר פ' כד) דזה טעם קדושה פרישות מתאות רק מוקדש להשי"ת כי זה היפך זה השקוע בתאות נא' לתאוה יבקש נפרד שהוא נפרד מהשי"ת משא"כ, בקדושה מוקדש לשמים כמו קדושי אשה פי' רז"ל (קידושין ב:) לשון הקדש ששייכה לבעל. וענין שיר הוא מצד החשק דלכן נקרא שירי עגבים וכאשר כלתה נפשו להשי"ת והוא חולת אהבה לו אז נפתח פיו לשורר לפניו. ואין לך שירים מעוררים אהבה של ישראל לאביהם שבשמים והתאחדותם כשה"ש. ואהבה זו הוא היפך אהבת עוה"ז ולכך הוא קודש קדשים שייך לגמרי להשי"ת ונפרש לגמרי מכל תאות עוה"ז שאין לו שום שייכות להם כלל. וכך הוא המדה דאותו לב שטועם מן החושך עד קצה האחרון ומבקש משם את ה' טועם האור עד קצה האחרון עד שמשיג שאין חושך וכל חושך לא יחשיך וגו' לילה כיום יאיר וגו' וכן

בכל

בכל המדות במקום צרות עין שם הוא טובת
עין ובמקום רוע לב לב טוב :

[יח] ענין פורים ע"ש הפור דקדושת שבת
קבוע מהש"י דמקדש וקדושת
יו"ט ור"ח ישראל מקדשי אבל פורים אותו יום
זכה בגורל ע"י המן שנבחר למחיית עמלק כי
מיני' וביה אבא כו' (סנהדרין לט:) ועפ"י
עצמו נבחר ע"פ הגורל נפל על יום זה שיהי'
מוכן למחיית עמלק ולנוח ביום שאחריו ועשה
וגו' ולכאורה הגורל נראה מקרה רק הכתוב
מעיד (משלי טז) ומה' כל משפטו דהמקרה
ג"כ מהש"י עי"ז הוא עיקר גילוי עמלק שנא'
בו אשר קרך וכן בהמן אשר קרהו שנתלים
במקרה כי כפי שרשם כך הם כל עניניהם
כד"ש (סנהדרין צ.) הוא כפר בתח"ה לפיכך
אין לו חלק כו' וזהו מצד הבחירה. ומצד
הידיעה הוא בהיפך שמי שאין לו חלק בתח"ה
הוא כופר בתח"ה. וכן כל ענין עמלק מקרה
בעולם כי הש"י ברא ג"כ ענין מקרה דאין
דבר חוץ מהש"י ודבר זה ג"כ מהש"י שיהיה
מקרה מה שאינו מסודר כפי הסדר שיסד.
וזהו עמלק ולפי שהוא מקרה כמ"ש אשר קרך
הוא תולה הכל במקרה וא' אשר קרהו וזהו
הי' בעת הסוף שלו שהלך לאבדון אז אמר
אשר קרהו שתלה הכל במקרה דכל דבר
מתברר בסופו כמו בבלעם בסוף במעשה
דשטים נתגלה דשרשו זנות ואז אמר הנני הולך
לעמי וגו' כמשאז"ל (יל"ש בלק ופירש"י) ונודע
שנבאש. דבתחלה כל דבר רע הגוון הוא
להיפך וגוון עמלק הוא שאין נתלה במקרה
דענין הגורל מצינו בתורה ביוה"כ ובחלוקת
הארץ דזו ענין ישראל לסמוך על גורל להחזיק
שאין הדבר במקרה. וזה כל תוקפו של עשו
פושט טלפיו כו' (ב"ר ר"פ סה) עד שהוצרך
הש"י לומר אני חשפתי את עשו גליתי מסתריו
דאתר לא יוכל לגלות זה ונא' נחפשו עשו נבעו
מצפוניו משמע דיש לו מצפונים ואין הכתוב
קורא מצפון מה שצפון לעין שהם בכ"א רק
מה שצפון גם ממלאכים ונביאים וחכמים
ואצ"ל מאדם עצמו שיוכל להטעות עצמו וא"א
לגלות זה אלא הש"י ה-קי במעמקי לב. וזה
כל כח עמלק שנקרא ראשית גוים ונא' והי'
בהניח וגו' תמחה וגו' דכל העכו"ם אילו לא
הי' שורש מהם בלבות ישראל לא הי' להם
מציאות בעולם וזה כל ענין גלותם. כאשר
מגלה אותו כח הרע שבלב ממילא הוא מגלה
אותה אומה בפועל. וכל העכו"ם הם רע נגלה
והי' בהניח וגו' שכבר יהי' לו נייחא מזה
שלא יבלבלו שום רע ונדמה בעיניו טוב אז
צריך להתחזק נגד עמלק שהוא נדמה בעיניו
טוב רק שהוא עומק ראשית דרע ובשאר
ההתפשטות אין מורגש רע כלל. ובו צריך
תמחה כי מה שרע בנגלה הכל הוא לצורך
שאין לך מדה רעה שאין בו שימוש לצורך ג"כ
דלולי כן לא ברא הש"י דבר זה בלב. ותאוה
וכעס וכדומה הכל פעמים יש בהם צורך
כשמשתמש בהם כפי רצון הש"י כנודע. משא"כ
עמלק שנקרא מקרה ואינו מעצם הבריאה כי
הש"י ברא גם דבר זה שיהי' דבר נראה
מקרה ושצריך למחותו לגמרי כי ממנו לא ישאר
רושם לטוב כלל כי ראשית הכל הוא השי"ת
ומצד ההתפשטות יש חילוקי מידות שונים אבל
הראשית גוים הוא עדי אובד כי אני ראשון
וכל ראשית שחוץ ממנו הוא אפס באמת כי
כל האומות קרו לי' אלהא דאלהא (מנחות קי.)
משא"כ התולים במקרה ולית דין כו'. וכמו
שבישראל מה שנראה כולו רע הוא באמת כולו
טוב כי הם מהפכין חשוכא לנהורא כך באומות
הוא להיפך מי שנראה כולו טוב הוא באמת
כולו רע ואין בו השארה לטוב כ"ש. ושורש
עמלק שבלב היינו העדר הכרת הנוכח כמ"ש
(מד"ת סו"פ תצא) אין השם שלם ואין הכסא
שלם

שלם עד כו' ושלימות השם הוא כמ"ש (פסחים נ.) לא כשאני נכתב אני נקרא בעוה"ז אין בליעה זו לעין לגמרי איך הש"י הי' הוה ויהי' ומהוה הכל שזהו הוראת שם הוי' והכסא הוא ההשגחה שיושב כמלך על כסא ומלכותו בכל משלה. והי' בהניח וגו' דמתחלה יש דברים אחרים תאוה וכעס וכדומה המסתירים זה אבל כאשר לבבו נקי ועדיין אין הכרת הנוכח מאירה לו להיות ממש תדיר כעומד לפני מלך גדול ומורגש לעין בכל דבר איך הש"י מנהיג ובורא ואין בלתו זהו משורש עמלק שצריך למחות בעבודה שבלב והי' כאשר ירים משה ידו וגו'. והוא קודם הכנסת כל דבר קדושה גמורה קודם מ"ת וקודם בנין בית ראשון מיד במלוכת שאול הי' התעוררות לבנין הבית והוצרך מחיית עמלק קודם ע"י שאול ודוד וכן קודם בנין בית ב' מחיית עמלק דהמן וכן יהי' לעתיד קודם בנין בית הג' שיבנה במהרה בימינו אמן:

[יט] **ענין** גלות השכינה פי' שכינה הוא מדת הש"י שהוא שוכן בתוך לבבות בנ"י כמ"ש ושכנתי בתוך וגו' אני ה' שוכן וגו' והוא מדת המלכות כטעם ומלכותו בכל משלה פי' בכל היינו גם מה שהוא מרחק רב ובתוך טומאותם (יומא נו:) אפי' בלב המשוקע מכל מיני תאות וזוהמא שהם הנקרא בלשון הכתוב טומאה מ"מ חלק ה' עמו ואע"פ שחטא ישראל הוא שרשו דבוק הוא בהש"י וקדוש שרוי בתוך מעיו ובמעמקי לבבו הנעלם. וזהו עיקר שכינה בתחתונים שרצה הקב"ה היינו בתוך לבבות בנ"י. אבל בגלות נאמר לב מלך ביד ה' שאין להם בחירה רק הש"י מנהיגם. ולא נאמר שהש"י שוכן בתוך לבם להנהיג דזה לא נקרא שהוא בתוך הלב כלל וגם בגלות אין שכינתו ית' אלא בתוך לבבות בני ישראל וכמ"ש (שהש"ר ב ט) מעולם לא זזה שכינה כו'. רק אצלם הוא בהיפך דלבבם בידו שאין לבם ג"כ תוך לבם דאין לבם ברשותם לעשות כרצונם רק כרצון הש"י ואצל ישראל רצון הש"י גם מה שהוא נגד רצונם הוא נקרא באמת רצונם כידוע ד' הרמב"ם (סו"פ ב מה' גירושין) בטעם כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. והוא ג"כ טעם דרז"ל בריש פ"ק דר"ה (ד.) החילוק בענין שלא לשמה וע"מ לקבל פרס בין ישראל לעכו"ם ע"ש דבעכו"ם רצון הש"י הוא באמת היפך רצונם האמיתי שהוא ממש היפך מרצון הש"י. רק דהמלכים אין לבם ברשותם רק בידו ורשותו וכחו של הש"י. ודבר זה הוא גלות שגלתה שכינתו ית' לפלטרין של מלכים מאומות העכו"ם כד"ש בשמו"ר (פ' טו) המשל אפי' אלף טומאות אני נכנס כו' ע"פ ועברתי אני ה' דזה שהוצרך להטפל בלבבות מלכים דאומות עכו"ם זה אין דומה כלל לתוך טומאתם דבנ"י דזו טומאה קלה לפי שעה שיש לה טהרה במקוה ישראל לה' כמ"ש (יומא פה:) מי מטהרן אביהם שבשמים כאשר דבוקים בו שהוא שרשם הרי זה כמו השקה למעיין דמועיל לטהר מים טמאים משא"כ טומאת עכו"ם היא אבי אבות הטומאה ויש בהם מדרגות. טומאת עמלק היא אב טומאה שאין לה טהרה במקוה כלל כמ"ש תמחה. ושאר אומות הוא מה שא"א להשיבם למעין כלל כי אין להם שום דביקות והשקה למעין רק בבנ"י נא' ישקני מנשיקות פיהו זהו ההשקה למעין (וכמ"ש שהש"ר). ולכך שכינת הש"י בתוך בנ"י גם בתוך טומאותם אינו קרוי גלות כאיש נודד ממקומו דהגם דמקומו מקום טהרה כעצם השמים לטוהר משא"כ בתחתונים מ"מ מיד שהלבבות נדבקים להש"י שבים גם הם מקום טהרה. וזהו טומאותם דייקא אצלם מצידם נקרא טומאה

אבל איט אומר סתם בתוך טומאה דמיד שהש"י שוכן אין כאן טומאה. וכד"ש (שבת קמו.) בשעה מ"ת פסקה זוהמתן והוא לעולם במקום טהרתו. משא"כ הטפול בלב מלכים ושרים הוא נקרא נדידה ממקומו מקום טהרה ונקיות מתאות וכל טינופת עוה"ז ולבש מלא באמת מכל מיני טומאה שאין לו טהרה כנ"ל זה נקרא גלות. ורז"ל פי' זה הסוד במ"ש (זח"ג קט רע"א ומ"ר אסתר פ' ג) כ"מ שנא' המלך סתם במגילת אסתר בממ"ה הכתוב מדבר. כי בכל המגילה לא נזכר שום שם משמות הקב"ה היינו כמשאז"ל (מגילה יד.) אכתי עבדי אחשורוש אנן ואין כאן התגלות שם שמים. רק דזה נגלה דלב מלכים ושרים ביד ה' דנתגלה סוד זה שבכל מקום שגלו גלתה שכינה עמהם שלמדוהו רז"ל (ירושלמי תענית פ"א ה"ג) על גלות פרס ממ"ש ושמתי כסאי בעילם והאבדתי וגו' ומקרא זה דרשוהו בפ"ק דמגילה (י סע"ב) על ושתי והמן דאז נתגלה ענין גלות השכינה בלב מלכים שהוצרך לקחת לבבו בידו שלא להניחו להתנהג רק כרצון הש"י. וכענין הנהגת הש"י בשכינתו ית' בלבבות בנ"י דאין מניחם לנתק ממנו כלל וכמ"ש ובחימה שפוכה אמלוך עליכם כי זה שא' (תדב"א זוטא פ' ט) אם יגדיל אדם עבירות זו למעלה מזו כו' היינו מאד מה שהש"י אין מניחו לעשות כ"כ עבירות שלא יוכל לשוב עוד כי חלק ה' עמו חלקו ונחלתו כנחלה שאין לה הפסק (ר"ה יב:) וא"א לנתק והוא מנהיג הלב ממש ולבש בידו. וכך בגלות הם לבבות מלכי עכו"ם בידו ממש שלא ינהיג כלל כרצונו הגם דאחשורוש אויב ישראל יותר מהמן כמשל רז"ל (מגילה יד.) דבעל התל והחריץ מ"מ בע"כ שלא בטובתו הטיב להם וגם זעף על אסתר ובא מלאך כו' כדרז"ל (אסת"ר פ"ו ויל"ש שם) והוא הכל מה שלבבו ביד הש"י וכ"מ המלך סתם בממ"ה הקב"ה. וגם דמבואר בפשט הכתוב דבאחשורוש מדבר כמו יבוא המלך והמן אל המשתה וכדומה רק הוא מאד ההתלבשות בגלות השכינה. וכל דבורי אסתר הי' אל המלך ממ"ה הקב"ה כמשאז"ל (מגילה יד:) שלבשתה רוה"ק מדרגה זו הנקרא מלכות דהוא התגלות שכינתו ית' בקרב לבבה וכי רק הוא לבדו שוכן בכל קצוי ארץ ואין עוד ממש שאין שום דבר ממשי כלל זולתו רק הנהגת ממ"ה הקב"ה לבד. וכן כל הספורים במגילה בכל מקום שנא' המלך סתם המשכיל יבין כי דבר זה נתגלה בנס פורים שהמלך סתם הוא ממ"ה. ושם זה להש"י נתגלי בפורים דגם מלכי עכו"ם לבש בידו של הקב"ה דבר זה נתגלה לעין כל בפורים דהגם דעבדי אחשורוש אנן מ"מ אנו עבדי הש"י גם בהשתעבדות זה דלאחשורוש (עזרא ט) ובעבדותינו וגו'. והתגלות אור זה הוא בכל פורים ובכלל החודש אדר כמשז"ל (תענית כט:) האי מאן דאית לי' דינא בהדי כו' כי משפטי עכו"ם הוא מאד המלכות שלהם ואז מתגלה דגם מלכות שלהם הוא ביד הש"י היינו ביד ישראל שהש"י שוכן בקרב לבבם באמת ומנהג ג"כ לבבות מלכי העכו"ם כרצונם משא"כ חודש אב שהוא ההיפך דהוא התחלת הגלות שלא נגלה עדיין דבר זה דגלתה שכינה עמהם שגילוי דבר זה הוא אתחלתא דגאולה שלימה ומיד סמוך לאדר הוא ניסן מיסמך גאולה לגאולה (מגילה ו:) דבניסן עתידין להגאל גאולה שלימה:

[כ] **נס** דפורים נק' בריש פ"ג דיומא סוף כל הנסים כי הוא נעשה במידה האחרונה ממדותיו ית'. שידוע שיש ז' מדות וו' מדות הם נגדם ו' זמנים המפורשים בתורה פסח שבועות וסוכות ידוע דהם נגד תלת אבהן. ור"ה ויוה"כ הם נגד תרין בדי ערבה

ועצרת

ועצרת שהוא רגל בפ"ע ומתרגמינן כנישו נגד מדת היסוד שבשם מתאספין כל המדות להשפיע למדת מלכותו ית'. ואלו הו' הם מה דישראל מקדשי אבל השביעית היא קדושת השבת דקביעא וקיימא דנקרא שבת ע"ש השביתה מכל השתדלות ופעולת אדם שאין להם מבוא בזה דהוא שוכן גם בתוך טומאותם ואע"פ שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד.) כי כנס"י בת זוגו דשבת והם דבוקים במדה זו שא"א לנתקם כלל. כי מדה זו נקרא אמונה (זח"ג רל א) וישראל נקראים (שבת לז.) מאמינים בני מאמינים וזרע אברהם יצחק ויעקב א"א שלא יאמין כלל כי זהו מצד קדושה דקביעא וקיימא מהש"י בתוך לבבות בנ"י. וקדושה זו מתגלית בכל תוקף בפורים שא' (מגילה ז:) חייב לבסומי עד דלא ידע דהפי' הפשוט בו הוא גילוי דבר זה דלבבות בנ"י דבוקים באמת בהש"י גם כשאין יודעים בין ימינם לשמאלם. ובג' דברים אדם ניכר (עירובין סה:) בכוסו ובשכרותו שאז אין בו דעה שלימה להסתיר ולהעלים מעמקי לבבו. ואז מתגלה מה שהוא תוך מעמקי הלב כמ"ש (סנהדרין לח.) נכנס יין יצא סוד ונתגלה דמעמקי הלב דבנ"י דבוק בהש"י בלי שום ישוב הדעת וכפיי' לרצון הלב רק נקודת הרצון האמיתות היא דבוקה באמת מעצמה בהש"י. וע"י מדה זו נעשה הנס דפורים כמ"ש ותלבש אסתר מלכות וכמ"ש ומרדכי יושב בשער המלך וישב מרדכי אל שער המלך. וידוע דמדה זו נקראת תרעא לאעלא גו מהימנותא (זח"א ה ב יא ב) ועליה נא' זה השער לה' וגו'. וכן דרז"ל (מגילה טז.) ע"פ וישב מרדכי שב כו'. דתפלה הוא ממדרגה זו כמעס ואני תפלה שהוא דרגא דדוד כי אתה נקרא שירותא והוא הכרת הנוכח בפסח דראתה שפחה כו'. ואני הוא מדה האחרונה שהש"י שוכן בתוך לבות בנ"י ממש עד שהנביא יוכל לומר בפיו אני ה' כי הוא עצמו לבבו הוא משכן כבודו ית'. ומזה נמשך התפלה דלכן תקנו מקודם אד' שפתי תפתח וגו' ובשם האדנות דר"ל מדת אדנותו ומלכותו בתחתונים דא"א להתפלל אלא כאשר הש"י פותח חדרי לבבו ופותח שפתיו בתפלה ולולי זה אין מציאות לתפלה באמת כלל. דלכן נקרא בתיקונים (סו' תי' יג) ברתא דמלכא דא צלותא כמו בת מלך שאין המלך מניחה ללכת לבדה. וזה נקרא כיוון לבו דאז מתפלל ונענה. פי' לבו הקב"ה כמשז"ל (שהש"ר) ע"פ ולבי ער וכ"א (ברכות ל.) יכוין את לבו כנגד בית ק"ק דפי' הפשוט שהלב מכוון נגד ק"ק ששם שכינתו ית' ואז הלב עומד מכוון ומיושר לתפלה דלולי כן גם העכו"ם הם מתפללים אלא דהם אין להם שייכות לתפלה מצד לבבם שאין לו שייכות לשכינת הש"י כלל. וזה הי' טעות בלעם בקרבנות דבלק שחשב ע"י תפלה יפעול מהש"י ולא ידע דאין שייכות תפלה אלא לישראל. רק מצד תפלתו של שלמה המע"ה דגם הגוי כשיתפלל אל בהמ"ק יענה ניתן קצת כח כדרך שאז"ל (ויק"ר פ' א ומד"ת תרומה ט) אלמלי היו העכו"ם יודעין כמה בהמ"ק יפה להם כו' כי זה כל ענין בהמ"ק להיות שכינה קבועה וקיימא בעוה"ז גלוי לעין כל אף לאו"ה. וזה כל עניניו של שלמה המע"ה בנשיאת נשים נכריות שהוא רצה שיכירו כולם כח מלכותך כמו שיהי' לעתיד. וזה טעם תפלתו זו שיהי' גם לגוים הכרה בקדושת המקדש שיפנו להתפלל אליו עד שמכח הכרה זו יהי' להם קצת כח בתפלה שיהיו נענים. ובעת חורבן בהמ"ק דהגלות הוא העדר הכרת העכו"ם זה ממילא אין להם שייכות תפלה כלל רק לבנ"י. ובפורים הי' ג"כ קצת התגלות אור

לעכו"ם וכמ"ש ורבים מעמי הארץ מתייהדים וגו' ואו' ליהודים היתה וגו' ויקר ודרז"ל (מגילה טז :) אלו תפילין שבראש דראו כל ע"ה כי שם וגו' והיינו ראי' זו דשם ה' נקרא על בנ"י וכמ"ש כי נפל פחד היהודים עליהם שלא השיגו שום השגה מגלוי שכינתו ית' דזה הי' אז בהעלם גדול ואין שם שמים נזכר במגילה כלל שלא הי' התגלות ופרסום אלהות לעכו"ם רק פרסום גדלות היהודים איך הם מושגחים בהנהגה עליונה. כי באמת שכינת הש"י עצמו אינו אלא בלבבות בנ"י לבד ושבת הוא אות ביני ובין בנ"י ועכו"ם ששבת חייב. כי ענין השביתה והעדר השתדלות הוא מצד הכרה דפעולת אדם אינו כלום רק הכל מהש"י וזה חיותן של ישראל והוא עצמו מיתתן של עכו"ם דכל חיותם הוא מצד ההשתדלות ופעולת אדם והעדר ההכרה אבל מיד שמתגלה דבר זה דהכרת הש"י ושאין מבוא לפעולת אדם אז נעדר חיותם. וכן הי' מיתת בכורים דמצרים ע"י מורא גדול זו גלוי שכינה ומצד זה הי' ג"כ הריגת השונאים ומחיית עמלק דפורים. כי ענין עשרת אלפים ככרי כסף לשקול אל גנזי המלך דמלך סתם בממ"ה הקב"ה מדבר היינו כי המן טען ישנו עם אחד ישן מן המצות כדרז"ל (מגילה יג :). רק באמת אז"ל (שהש"ר ה ב) אני ישנה מן המצות כו' ולבי ער לעשותן וכמ"ש (ברכות יז .) גלוי וידוע שרצונינו כו' ומי מעכב כו' כי אמיתות נקודת הרצון דבוק בהש"י רק יצה"ר מעכב. וטען המן שיש לו מחיר לתת נגד היהודים שיש לו גם כן כח זה כסף פי' רצון וחמדה וכידוע דכסף דרגא דאברהם שהוא התחלת שורש ישראל ויש לו ג"כ התחלת שורש זה. וזה כל כחו של עשו פושט טלפיו כו' טהור אני (כמ"ש ב"ר ר"פ סה) שאמר שגם הוא טהור כמוהם. ועשרת אלפים כי אלף הוא מספר הרבוי כמ"ש הרמב"ן ע"פ נתתי אלף כסף וידוע דכל דבר מתחלק לי' ונמצא י' אלפים תכלית רבוי השלימות. ועמלק בא בעת ישראל במעלה עליונה הי' פשיטות טלפיו לומר שגם הוא במעלה כמוהם כמשז"ל (פרדר"א פ' מד ופסיקתא רבתי פר' יב) בא בכחו של זקינו כו' בהשגה והשתדלות וכמ"ש ויזנב וגו' וכל ניצוח הוא ע"י משפט ודאי הי' הוא נקי בזה ולכך מנצחו הי' יהושע מזרעא דיוסף שהוא עיקר כח ההשתדלות וניצוח היצר. ונא' רק ויחלוש ולא ניצוח גמור רק לפי חרב בפה של החרב נגע בהם. פי' פה הוא ההתגלות שבלב כי במעשה הידים אין ניכר התגלות שבלב רק בפה. וב' מיני השתדלות הם בתורה ובמצות ומצות יש בעכו"ם למראית עין וכמשז"ל (ב"ב י :) ע"פ ביבוש קצירה וקראום מקצת מצות קלות כי הם קלות מאד לדחותם לפי שעיקר כובד ויקר המצוה הוא מצד הכונה ורצון הלב רק מ"מ קרויים מצות. אבל תורה אין שייכות לעכו"ם ועכו"ם שלמד תורה חייב (סנהדרין נט .) והאומר יש תורה בעכו"ם אל תאמין (איכה רבתי ב ט). והמן הי' בעת שינה מהשתדלות וזה לעומת זה גם הוא טענתו מצד דגם הוא דבוק ברצונו באמת בהש"י ומה שאינו כך הוא מפני היצה"ר וע"ז נתחייב מטעם עכו"ם ששבת. כי דביקות בלא השתדלות הוא רק לבנ"י ועכו"ם יש להם רק שכר מצות קלות כנ"ל.. ונתגלה בפורים דנהפוך הוא אשר וגו' שלבני ישראל יש כח הגם דישנים ממצות דבוקים בהש"י וזהו סוף כל הנסים התגלות דביקות זה שמתגלה בפורים דגם אם נשתקע כמו שנשתקע עד דלא ידע לגמרי ותינוק שנשבה בין העמים שאין לו ידיעת בית רבו ג"כ אף הוא דבוק לגמרי בהש"י כי סוף מעשה דבוק במחשבה תחלה

כנודע

כנודע דנעוץ סופן בתחלתן:

[כא] ד' מיני ענינים של מעלות והנאות ומתנות שיש לאדם שטוב שניתן לו מן השמים הם . ג' הם באדם עצמו והם חכמה במוח . ושמחה בלב . והצלחה בכלי המעשה בפועל כל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו . והם הג' שאמר הכתוב אל יתהלל וגו' ואז"ל (נדה טז :) דנגזר בשעת יצירה טיפה זו חכם או טיפש ועשיר או עני היינו השמחה שבלב שזו עיקר עשירות כמ"ש (אבות פ"ד) איזהו עשיר השמח בחלקו ואם ירבה כחול כסף ואין לו שמחת הלב הוא קרוי עני וכ"א (ירושלמי סו"פ ח' דתרומות) לבא בכיסא תליא דשלות הלב תלוי בעשירות . וגבור או חלש היינו שלות כלי המעשה דהגבורה הוא בפועל . וא' אל יתהלל וגו' דהכל בגזירה כ"א בזאת יתהלל וגו' היינו צדיק או רשע דלא קאמר (כמש"ש) . ואינו דבר מחודש רק ר"ל באלו הג' השכל וידוע אותי החכם בחכמתו מכיר ויודע שחכמתו מהש"י וכן כולם אז יוכל להתהלל . כי בכל דבר יש צדיק ורשע דאלו ג' כוללים כל קומת אדם . בחכמה יש חכם בתורה ויש חכם להרע וכן בשמחת הלב יש שמחה של מצוה ועשיר בדעת ושמחה של הוללות ותאות רעות שממלא כל חמדותיו בעשרו וכן בגבורה יש הכובש יצרו ויש גבורת כעס ורציחה . והם ג' כתרים וכתר שם טוב עולה על גביהם (אבות פ"ד מי"ג) דשם טוב הוא מה שהש"י מעיד עליו שכוונתו לשמים כמ"ש ראו קראתי בשם וגו' שלמדו בפרק הרואה (נה .) מזה דפרנס טוב הקב"ה ממנה . ושם טוב וכבוד הוא מה שהש"י ממנה שהוא מעיד שראוי לכבוד כל אחד כפי מה שהוא יש מכובד מצד חכמתו ויש מצד עשרו והוא כתר מלכות ויש מצד גבורתו והוא כתר כהונה ועבודה . והכבוד הוא המעלה ומתנה הד' והיא אינו מצד האדם עצמו רק מצד הזולת שחולקין לו כבוד . וכל כבוד הוא בהכרח מצד א' מג' מעלות הנזכר או מצד כולם וזהו עולה על גביהם כי אינה כפ"ע רק על גביהם והוא עולה עליהם כי זולת זה אין הם מעלות כלל כנ"ל . והם תלת אבהן ודוד המע"ה רגל ד' שבמרכבה כי הוא זכה לשם טוב דזהו עיקר מדת מלכות כמשז"ל (שם נח .) שמברכין על המלך שחלק מכבודו וגו' אבל כתר מלכות שמצד עצמו של אדם מצד השמחה שבלב זה דרגא דיעקב אע"ה . וזה הי' בפורים ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר הם כל ד' כתרים הללו אורה זו תורה (מגילה טז :) במקרא מגילה דנק' אמת כאמיתה של תורה כמשז"ל (שם) שאז יש התגלות חכמת אמת במוח בכ"י . ושמחה זו יו"ט ורז"ל א' (שם ה :) יו"ט לא קבילו עלייהו ולכן פירש"י על יו"ט אחרים ושניהם אמת כי יו"ט בלשון הכתוב אינו ר"ל השמחה בלב בלבד שהרי א' שמחה וגו' ויו"ט ע"כ דיו"ט אינו על השמחה לבד רק על מניעת עשיית מלאכה . מש"כ בלשון חכמים יו"ט היינו על השמחה בלבד כמו (שבת קיט רע"א וש"מ) עבידנא יומא טבא לרבנן דודאי אין ר"ל ביטול מלאכה . והיינו דהכתוב הוא דבר המפורש לכל ויו"ט מפורש היינו שיהי' נגלה על כלי המעשה מש"כ דברי חכמים בתושבע"פ הוא מה שאינו מפורש יו"ט שלהם הוא שלא במפורש . וזהו שכתבו תחלה ויו"ט רק דלא קבלו ובודאי לא עלה אל לבבם דבר ריק שאין ראוי לקבל וגם לא הי' ראוי להזכיר זה במגילה . רק דבאמת הוא יו"ט מצד החכמים דאכנה"ג הם ראש חכמי ישראל כנודע דהיינו מצד הנעלם והחכמה יש בו שורש יו"ט בשמחה שבלב . אבל מצד הגילוי בפירוש לכל ישראל כד"ש (קידושין סו .) על

הושב"כ כתובה ומונחת דמה שכתוב נגלה לכל וא"צ להכמים ולהיות יו"ט מגולה לכל זה לא הי' כי נס דפורים הי' בהעלם מלובש בדרכי הטבע רק שהחכמים והמשכילים יבינו שהוא נס גמור וגאולה שלימה אבל לא הי' בגילוי גמור לעין כל בשר. ולכך יו"ט זה נקרא בלשון הכתוב שמחה. והיינו ג"כ קיום יו"ט האחרים כפירש"י כי כל דבר בזמנו אז הוא בהתגלות ומקודם הוא בהעלם מושך אותו קדושה כמו כו' ימי המעשה משבת הקדושה דקביע וקיימא. ובכל החדשים מיו"ט הקדושה דישראל מקדשי דהיינו עונג ושמחה וביו"ט הוא מפורש ובכל ימות השנה כל שמחה שיש לאדם הוא נמשך מקדושת יו"ט. ובפורים הוא התגלות זה דהמשכת השמחה מיו"ט והוא קיום יו"ט אחרים. וזהו ע"י משלוח מנות איש לרעהו דזהו דרך שמחה ושלות הלב. וזהו עיקר שמחת אמת כאשר יש לו טובת עין להנות מחלקו לאחרים משא"כ צר עין אין קרוי עשיר כלל כי אין שמח בחלקו ע"י שעינו צרה בשל אחרים. ושש"ן זו מילה הוא ההצלחה במעשה בכבישת היצר וזהו שורש מצות המילה שעליה אמר דוד שש אנכי וגו' שאין הערלה קרוי' אלא על שם עכו"ם אבל כל ישראל קרויים נימולים (כמ"ש נדרים לא:) כי כולם גבורי כח עושי דברו כי גם רשעי ישראל הם רק מרשיעים כרצון הש"י כמו שיבורר לעתיד [אחר תשובה מאהבה] שיהי' החטאים כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית (כמ"ש שבת פט:) כך החטאים הכל מסודר משית"ב שרצה הש"י שיעשו ישראל. וכן כל עבירות בנ"י הם עבירות לשמה הגדולות ממצות שלא לשמה (כמ"ש נזיר כג:) היינו מקלת מצות קלות שעושים העכו"ם שהוא שלא לשמה כי א"א להיות לשנוא שהרי אינו רצון הש"י דהש"י מלפה

ביבוש קליפה שתשברנה. אבל ישראל דבוקים בשמו של הש"י וכל מעשיהם לש"ש אלא שאינו נגלה בעוה"ז. וע"ז היא שורש מצות המילה שהוא הכרה בשורש ההולדה שהם רשומים לשמו של הקב"ה בשרשם ולכך נקרא אמרתך אמירה בלחישה (כמ"ש זח"ג פח ב ח"א רלד ב) שאינו בהתגלות וע"ז הוא השש"ן דר"ל הוראת המלה בלה"ק התגלות השמחה שבלב לפועל במעשה וזהו ע"י המשתה דקבילו עלייהו אחר השמחה דחייב לבסומי כו' והוא התגלות השמחה לפועל דגם דלא ידעי בין כו' הם דבוקים בהש"י בכל מעשיהם. ויקר היינו כתר שם טוב וכבוד אלו תפילין שבראש דראו כל וגו' דתפילין אינו מצוה בעצם האדם רק לבוש המלבים לאדם וכן הכבוד הוא לבוש מבחוץ. רק לבוש יקר דישראל הוא התפילין דהיינו כי שם ה' נקרא עליהם. והתגלות זה בפורים כי נפל פחד וגו' ע"י מצות מתנות לאביונים כי מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו גדולים היינו בחכמה ובצל החכמה בצל הכסף כי עיקר הכבוד מצד החכמה כמ"ש כבוד חכמים ינחלו כנחלה שאינה פוסקת כמ"ש (ב"מ פה.) כל שהוא ת"ח ובנו כו' אינה פוסקת ופי' הוא ובנו ובן בנו היינו כשהיא חכמתו בשלימות כי האב זוכה לבנו בחכמה (כמ"ש עדיות סו"פ ב) כי הבן נמשך מטיפי מוחו וכאשר החכמה רק משפה ולחוץ ואינו במעמקיו באמת רק חכם למראית עין אינו חכם בשלימות ואין בנו ת"ח. וזה טעם שלא ברכו בתורה תחלה (כמ"ש נדרים פא.) כי הברכה לפני' הוא הכרה דהחכמה מהש"י ובלא"ה אינו אלא דמיון וחכמה למראית עין לבד ולא באמת. ויש ממעמקים תרין עומקין דאינון נסתרות מוחא ולבא ועומק השני נגלה בבן הבן וכאשר החכמה בשלימות בכל מעמקיו שוב אינה פוסקת והכבוד לו לנחלה. כי כבוד

ה' נקרא המדה האחרונה המושגת לבריותיו שהם משיגים אדנותו ומלכותו שמלך זה הוא הכבוד מן הזולת כנודע. ומדה זו עיקרה הוא כתר מלכות. ולכך על מלכים אומרים בישראל שחלק מכבודו שמלכותם חלק אלוה ממעל ובעכו"ם שנתן מכבודו כי הם בו"ד ואין להם שייכות לאלהות כחלק מן הכל ונקרא נתינה אבל מ"מ הוא מכבודו כי לב מלכים וגו' הכל ביד ה' כמקודם וכבודו הוא המתפשט. רק מ"מ נאמר בי מלכים ימלוכו ומאן מלכי רבנן (כמ"ש גיטין סב.) הייני חכמי תושבע"פ דמלכות פה תושבע"פ קרינן לה וחכמה תתאה. וזהו ג"כ שמברכין שחלק ושנתן מחכמתו ואין מברכים ג"כ על גבור ועשיר ומצינו ג"כ תואר עשיר על השי"ת בתדב"א (ריש סא"ר) וכ"פ עשיר ושמח בחלקו כו' אבל מדות אלו בעצם הש"י מצד מדותיו הם מן המדות ראשונות שלא ממדת כבודו ית' המתפשט לשכון בדרי מטה. והעושר והגבורה שבתחתונים הוא מצד ההתלבשות עושר וגבורה שלמעלה במדת כבודו ית' המתפשטת בכל הבריאה שכולה לכבודו ברא ואין לקרותו חלק ונתינה מעושרו וגבורתו ממש דזהו לאין קץ ועושר וגבורה דבשר ודם הוא בגבול שהעושר יש לו כך וכך וא"א שיהי' לו לאין שיעור וכן בגבורה להגבור היותר עצום יש דבר שינצחנו ושלא יוכל לעמוד בו וא"כ אין לקרותו עושרו וגבורתו. משא"כ חכמה וכבוד הוא מצד מדה תחתונה שהיא הנותנת גבול וקצבה לנבראים והיא ג"כ בלי גבול בעצם שהרי הוא ממדת הש"י וכן החכמה והכבוד של בריות הם בלא גבול בעצם רק מוגבלים מצד האדם כי הם חלק מחכמה תתאה שלמעלה וכבוד העליון. וכל מלוכת מלכים בפועל הם ע"י חכמת דתושבע"פ וזה נקרא ראוי למלכות כהאומר כן על אחשורוש (מגילה יא.) כי גם באו"ה

נקרא חכם כמשז"ל (שם טז.) בחכמיו דהמן. והמלך יש לו ענין חכמה מיוחד שבעבורו ראוי לכבוד משא"כ להאומר ממונא יתירא דיהיב וקם כבודו מצד העושר דבצל וגו' כי כבוד מצד עושר וגבורה אינו כבוד של אמת שיהי' יכון לעד כי הוא בעל גבול ויש לו הפסק. משא"כ חכמה אין גבול כאשר הוא דבוק בחכמה עליונה כמלכות בית דוד. מצד דיבוקם בתושבע"פ רק בצל וגו' דע"י מתן ירחיב מתרחב לו הדרך שיוכל לילך לפני החכמי' ממילא גם כבודו כן. והי' ב' הפכים בנושא א' באחשורוש כי אלו ואלו דא"ח דזה ענין פורים ונהפוך הוא וגו' שיש ב' הפכים בנושא א' ומצד הסוף כבודו מצד חכמה ומצד ההתחלה מצד עושר. והמלך סתם הוא ממ"ה הקב"ה (כמ"ש זח"ג קט רע"א) שהוא התגלות שכינתו שהיתה מתלבשת בו בסוד גלות השכינה שממנה יונקים בנ"י באותו זמן הוא ג"כ בב' הפכים. וב' מיני כבוד אלו תפילין שבראש היינו מצד החכמה שבמוח דזהו לאחרים לאות משא"כ תפילין דיד שהוא מעלות הלב וכחות המעשה זהו רק לך לאות דאין מצדם כבוד מצד התפילין דהיינו הדביקות בהש"י רק מצד מתנות לאביונים היינו החסרון שיש בזולתו זה גורם לו כבוד כי החכם מכובד גם בין חכמים ואפי' יהי' גדולים ממנו מ"מ אם הוא חכם באמת יוכל לומר דבר חכמה בין חכמים גדולים שיכירו שהוא חכם כי אין שיעור לחכמה והוא יוכל לחדש דבר שלא יעלה על לבם. משא"כ בגבורה ועושר שהוא בגבול מי שהוא כמותו אין לו כבוד נגדו רק הכבוד מצד אביונים ופחותים ממנו. ובפורים נמשכים כל ד' מתנות אלו מלמעלה ליהודים והכמים קבעו נגדם ד' מצות שיזכו לזה ע"י השתדלותם ויהי' נקרא על שמם דישראל מקדשי לזמנים. והשגת קדושת היקר דתפילין שבראש מצד החכמה

השתדלות שלו הוא במתן אדם דבלל וגו' ולפני גדולים שהוא הולך קודם דהליכת אדם היינו השתדלותו וההשתדלות עיקר בזה דעיקר השתדלות דפעולת אדם הוא במעשה דבזה יד אדם שלטת והוא מהנגלות שלנו ולבנינו. משא"כ החכמה עיקרה במוח ולב מהנסתרות לה' אלהינו ורק מפיו יתן חכמה בעזר אלהי:

[כב] **הקב"ה** ג"כ מקיים המצות כמ"ש במד' (שמו"ר פ' ל) מלך גוזר גזירה והוא כו' למה אינו משמר שבת כו' והשיבו דהוא אצירו וכ"א (ברכות ו.) מנין שהקב"ה מניח תפילין ועוד טובי. וכן מצות חכמים ע"ז נאמר ותגזור אומר ויקם (כמ"ש פסיקתא רבתי פ' ג) לדיק גוזר והקב"ה מקיים (תענית כג.) וגם הוא מקיים משלוח מנות בפורים איש היינו ה' איש מלחמה לרעהו היינו כדרך שדרז"ל בהרואה (נד:) ע"ג איש זה משה שנאמר והאיש משה. וידוע דשורש ת"ח נקרא משה בכל חכמי כל הדורות כנודע מטעם האריז"ל על מהרז"ל (שבת קא: וש"נ) משה שפיר קאמרת. והם ב' מנות להדם אחד היינו כל הת"ח שבישראל נקרא אדם אחד רעהו של הקב"ה שכן קוראו למען אחי ורעי ודרז"ל (שמו"ר ר"פ כז) ע"פ ריעך וריע אביך וגו' זה הקב"ה ופי' אביך החכמה כידוע. וב' מנות היינו דיש ב' חכמות וד"ת תושב"כ ותושבע"פ שהם חכמה עלאה מה שמורגש שהוא מהש"י כי א"א לשכל אנושי להשיג דבר זה. וחכמה תתאה מה שנראה דשכל אנושי משיגו והוא באמת ג"כ מהש"י. והם הב' מנות שמשיגים בפורים התחדשות בלב מד"ת מה שהוא בגלוי מהש"י ומה שהוא בהעלם ונראה כהתחדשות הלב. ומתנות לאביונים הוא התאב לכל דבר ומילוי החסק ורצון והם ב' אביונים דיש בעלי תורה ובעלי מצות אוהב תורה לא ישבע וכן אוהב מצות לא כו' (כמ"ש מ"ר ואתחנן ע"פ אוהב כסף וגו') והוא אביון לדבר ההוא ומילוי החסק נקרא מתנה אחת. ומשלוח מנות הוא כבוד שהש"י חולק לאדם כענין ויהי יעקב נכבד מאחיו ע"י ד"ת (כמ"ש שמו"ר פר' לח). ומתנות לאביונים הוא עושר שנותן לאביון להשלימו הת"ח מתעשר בדעת ובעלי מצות במעש"ט. וזהו הנתינה על בית המן כי להמן הי' ב' אלו כמשז"ל (מ"ר ומד"ת מטות) ב' עשירים היו בעולם המן בא"ה, וכבודו מפורש בכתוב גידל המלך וגו' למי יחפוץ המלך לעשות יקר וגו' וידוע דמלך סתם במגילה הקב"ה כי הי' חלק לו כבוד ועושר מלמעלה וזכו לזה מרדכי ואסתר ונלאוהו. ונא' נתן המלך אחשורוש וגו' את בית המן וגו' וכן אח"כ ויאמר המלך אחשורוש וגו' הנה בית המן נתתי וגו'. ונראה כי המלך לבד הוא ממ"ה ואחשורוש לבד הוא אחשורוש מלך עצמו כמו ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש ברשעו מתחלתו ועד סופו (מגילה יא.) ונוחו וי בימיו (מ"ר) זהו מלך עצמו אבל המלך אחשורוש יש בו הרכבה פעולת הש"י וגם מלך עצמו. והמשכילים יבינו זה בכל המגילה. וכן בנתינה על בית המן ודאי הוא פעולת הש"י ככ"ל רק מ"מ אינו מלך אמת לאמיתו דזה שייך רק באשר אומות דע"י ניצוח ישראל היינו שהם קולטים הטוב שבהם שייך דהם לקחו ארצם ונקרא א"י לעולם ארץ כנען שישראל לקחו חלקם וקלטו הטוב שבהם. משא"כ בעמלק שנא' תמחה וגו' ואז"ל (מכילתא כו"פ בשלח) שלא יאמרו שור זה של עמלק היינו שאין שייך בהם קליטת החלק כלל רק ניצוחם הוא אבדונם מכל וכל ואיך שייך נתינה על בית המן כי באבדונו אין כאן עוד בית המן שירשו מהם ולא קלטו

ממנו

ממנו כלום. רק בעוה"ז כל זמן שלא נמחה זכר של עמלק שייך לומר כן כי מצד הדמיון הם ג"כ מכלל הבריאה א"כ ע"כ יש בהם ג"כ איזה צורך בבריאה וישראל יוכלו לקלוט שורש זה ג"כ. אבל מצד האמת אינם מכלל הבריאה כלל שנבראו רק כדי למחותם מן העולם. וזה ענין הפורים דעשיית מלאכה לא קבילו עלייהו (כמ"ש מגילה ה:) כי באמת ביטול מלאכה הוא מצד הש"י שא"ל לשום השתדלות ושייך רק מצד הש"י וקדושת שבת דקביע וקיימא. משא"כ יו"ט דישראל מקדשי הוא רק ע"י השתדלות רק טעם ביטול מלאכה משום דביו"ט ניתוסף קדושה מחודשת ע"י דישראל מקדשי ואותה קדושה משתרשת בקדושת שבת דהיינו קדושת הש"י שהוא שורש הכל שהכל יונק מזה ונעשת מהוספת קדושה זו ג"כ קדושה קביע וקיימא. משא"כ בפורים אין הוספת דבר רק שנתגלה אור זה דאין צריך הוספת דבר דאין כאן תוספת כי דבוקים בעיקר. וזה טעם כל המועדות בטילים וימי הפורים לא יהיו בטילים (כמ"ש מדרש משלי פר' ט) כי כל מועד ע"י נס וישועה נתחדש הוספה ולעת"ל יהיה ה' לאור יומם ואין כאן התחדשות. משא"כ ימי הפורים הוא ג"כ אור זה. ומצד ישראל דמקדשי אין שייך ביטול מלאכה. ונמצא באמת אין כאן הוספה רק מצד עוה"ז יש הוספה דזה עצמו הוספה שניתוסף השגה זו דאין הוספה כלל. וזהו הנתינה על בית המן דניצוח עמלק הוא ע"י השגה זו שמשיג שאין הוספה כלל היפוך עמלק שהוא הומה ומהמה ויש בו אותיות עלק היא עלוקה דצווחת הב הב. וניצוח עמלק הוא ע"י ההיפוך ולא ע"י הקליטה ממנו וההיפוך הוא השגת דביקות זה לגמרי דקוב"ה וישראל כולו חד באמת לאמיתו והם נחלה בלא מצרים ובמה שאין גבול אין שייך תוספת:

[כג] **ענין** שושן פורים כמ"ש עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו. וכן בפשוט א' (כתובות קי:) ישיבת כרכים קשה שהמקום דחוק וצריך לעצור עצמו שלא להתפשט בהרחבה. ולעתיד נא' פרזות תשב ירושלים כי יהי' ביטול היצר ולא יצטרכו עצירת רוח ויוכלו להתפשט ככל אוות נפשם. כי רק מצד היצר הוא הצורך לצמצם ולעצור עצמו והני דכרכים מיגניא טפי ומכסיא (מגילה ה:) מעמלק שאין לו כ"כ טענה נגדם. כי עיקר התעוררות עמלק הוא ע"י טענה שיש על ישראל כמו שדרז"ל (מכילתא ויבא עמלק פר' א) ברפידים מיד ויבוא עמלק שהוא מרגיש ומתעורר לבוא כי משם הוא יניקת שורש עשו כמשז"ל (מגילה ו.) ע"פ אמלאה החרבה וכשזה קם זה כו' (רש"י תולדות כה כג) וע"י איזה נפילה ח"ו בנפשות דישראל הוא מתגדל ותיכף אחר ההנאה מסעודתו של אותו רשע גידל המלך וגו'. וא' (ב"ב קכג:) דאין נופל אלא ביד זרעו של יוסף דשורש יוסף הוא הצמצום ועצירה מתאות. וידוע דיש ב' יצרים דכעס ותאוה שהם ב' הפכים וכמ"ש (מכות י רע"א) דבגלעד ושכם שכיחי רוצחים שהם מקומות דזרעא דיוסף דשם יש עצירת תאוה וכן עיקר ע"ז התחיל מירבעם. כי בדרז"ל הם קוראים ב' יצרים דזנות ודע"ז רק אחר שביטלו יצרא דע"ז אין משמש אלא בכעס ורציחה אבל השורש הוא ע"ז כמ"ש בשבת (קה:) השובר כלי בחמתו כו' עד כו' כי ע"ז הוא ג"כ היפך מזנות. ורז"ל אמרו (עירובין כא:) בכרכים מצוי גזל ועריות היינו דתאות מצוי בכרכים יותר דמעצור לרוחו ר"ל בכעס שזה נקרא רוחו בלשון הכתוב דע"ז צריך היקף חומה והגדרה לגמרי משא"כ בתאות אז"ל (סוטה מז.) שמאל דוחה וימין מקרבת וכן לעתיד

לא יהרג יצר זה כמ"ש בזוהר (ח"א דף קלז קלח) דאקרי לבן דאתלבן ע"ש . ועיקר גידול עמלק ועשו ע"י נפילת ישראל ח"ו בתאות כי שורש עשו על חרבך תחי' ברציחה והגם דאומות כלולים מכל רעות יחד מ"מ הגוון ודאי ברוצח נראה שאינו בעל תאוה . ובזה הוא פשיטת טלפיו ביחוד שיוכל לטעון נגד ישראל . רק מ"מ אם הם נקיים מרציחה אז מיגנייא מיני' מצד שיש להם עודף נגדו בזה . אבל בצירוף שניהם מתגבר ביותר ח"ו . ולכך אז דהי' השתחוי' לצלם ובשושן הי' ג"כ הנאה מסעודתו דהיינו התפרצות בתאות התגבר ביותר . והא דשאלו את רשב"י מפני מה כו' (מגילה יב.) ע"ש בגמ' אלו ואלו דא"ח דהתחלת התעוררות המן הוא מפני ההנאה דמזה מתעורר כנ"ל והתעוררותו באמת הי' רק בשושן ועל מרדכי ביחוד כדרז"ל (מגילה שם) על פי' כרצון איש ואיש מרדכי והמן דהי' גם הוא באותה סעודה . רק דהתגברותו ע"י השתחוי' לצלם בזה כל ישראל שוים לכך נתעורר על כל עם מרדכי . ונקרא בכאן עם מרדכי כי כל נפש יש לו ענין מיוחד שבו הוא ראש הדור ובענין מחיית עמלק והמן ביחוד הי' מרדכי כנגדו ונק' שניהם איש כנ"ל כי בכל נפש יש כנגדו זה לעומת זה נפש בא"ה ונגד מרדכי הי' המן ולכך כאשר גידל המלך את המן לעומת זה ג"כ הי' התנשאות למרדכי . ומצד המן שהי' חושב בלבו למי יחפוץ המלך וגו' שהוא העיקר בכל העולם כולו נקראו ג"כ היהודים לנגדו עם מרדכי שהוא העיקר בכל העולם כולו . והנה ידוע דעיקר ישועת ישראל וגאולתם איזה דבר הוא ע"י גאולתם אותו כח . בלב והיו צריכים אז כבישת ב' הכחות היינו כל ישראל ביצרא דע"ז וכעס ובשושן ביחוד ביצרא דתאות ג"כ . ולכך בקשה אסתר ליתן ליהודים אשר

בשושן עוד יום לגאולת האויבים . ופורים הוא יום הנייחא שאחר הטירדא כי כל זמן הגאולת הוא בטירדא ואלו שאין מעצור לרוחם וזרעא דיוסף הם הממהרים בגאות עמלק ודי להם יום א' לכד לשפוך חמתם עליהם לבלתי השאיר שורש וענף כי מיד שמתבררים שכעס ישראל אין דומה לכעס העכו"ם שהם כועסים רק על הגויים אשר לא ידעו את ה' ובמקום שהקב"ה רוצה לכעוס מ"מ שופכים כעסם על עמלק ואין נשאר ממנו כלום כי חמתם הוא חמת הש"י . וזהו כל עיקר שימוש הכעס ורציחה שנברא בעולם שאין בו צורך כלל רק לזרע עמלק שנאמר בהם תמחה שם צריך לשמש ברציחה . וכענין שאול על שהשתמש שם ברחמנות (כמ"ש יומא כב:) ולעתיד דימחו ויתבטלו יתבטל גם יצר זה מהעולם . ודכרכים דמיגניא שנקיים מזה ולא יוכל לקטרג כ"כ נגדם מ"מ נגד זה אם מצא מקום קטרוג גילותו מתאחר אצלם יותר וצריכים להתברר גם בתאות . ופורים הוא הנייחא שאחר מחיית עמלק דלכן אז"ל (מדרש משלי פר' ט) דלעתיד ג"כ לא יתבטל כי ביטול דלעתיד הכל נתלה במחיית עמלק שיתחדש אז שימחה לגמרי דהוא עצמו ביטול יצרא דכעס וליבון יצר דתאוה דהכל נמשך מזה . ופורים הוא הנייחא שיש אח"כ והנייחא של ביטול הכעס ורציחה מן הלב הוא קדושת הפורים די"ד שמתברר דגם בעת הביסום עד דלא ידע אין לו רציחה אלא על עמלק וברכה וטובת עין לזרע ישראל . וקדושת יום ט"ו מאירה דכל תאותיו לשם שמים :

[כד] **הסדר** שיסד הש"י בבריאה ברישא חשוכא והדר נהורא (שבת עז:) . כך הוא בכל ימות עולם אין לך שום אור מתגלה אלא מתוך החושך הקדוש לו . ד"מ מתן תורה קדם לו יציאת מצרים . ועד

שבקעו

ששקעו כו' ובנין בהמ"ק ע"י שביית הארון לפלשתים שהוא היפך לגמרי והגורם לזה חטא בני עלי הוא ממש חטא דנדב ואביהוא שגרמו קדושה למשכן כמשז"ל (זבחים קטו:) ע"פ ונקדש בכבודי. ועיקר בנין המשכן גרם חטא העגל שביקשו ישראל אלהים אשר ילכו וגו' מורגש לעין ועי"ז פעלו קדושת משכן ואהל מועד שהוא מקום מורגש לעין הולך לפניהם שם השגת אלהות והי' כל מבקש ה' וגו'. ואהרן הכהן נבחר עי"ז לכה"ג כי משה אמר לו הבאת עליו חטאה גדולה ומתוך צעקה זו שהי' בלבו על כך והי' צועק לה' לתקן זה ומבקש להביא על ישראל זכיות גדולות וכמ"ש (אבות פ"א) מדתו של אהרן כו' ומקרבן לתורה עי"ז זכה לכהונה גדולה דהיינו שהוא המכפר של כל ישראל. וכן כל דבר מתוך חושך יוצא אור שהוא ממש היפך אותו החושך בין בדורות בין בפרטי נפשות. וגוף ענין המשכן ומזבח וסדר עבודה הוא הורדת השכינה בתחתונים וסדר התיקונים וכפרות של חטאים וקינוח לכל מיני לכלוכים ויפוי וקישוטי הכלה והוא נמשך ע"י שכינתו ית' בתחתונים דמאחר שיש גילוי שכינתו ית' בקרב לבות בני ישראל ממילא מתנקה כל לכלוך ונדחה הרע והחשך דעמיה שרי' נהורא וזהו המשכן ר"ל מקום שכינה. אבל מקדש ר"ל מקום קדושה הוא ממש היפך משכן דקדושה ר"ל הבדלה והפרשה שהוא דבר נבדל אבל שכינה הוא השוכן ומתחבר ואין נבדל וכמ"ש השוכן אתם בתוך טומאותם (וכמ"ש יומא נו סע"ב) משא"כ קדושה הוא הבדלה מטומאה. ומצינו משכן דאיקרי מקדש ומקדש אקרי משכן (כמ"ש ריש עירובין) דכולא חד ושניהם אמת ביחד שהקב"ה שוכן בתוך בנ"י וגם נבדל מהם כענין שא' בתדבא"ר (ר"פ ג') אני יראתי מתוך שמחתי ושמחתי מתוך יראתי השמחה הוא איש ברעו וכדומה מתוך האהבה וההתחברות והיראה הוא מצד הדרך ארץ מאדם שגדול ונבדל ממנו. ואצל הש"י הם שניהם יחד והא בלא הא לא סגי דיראה לבד מביא שטות כענין הלא יראתך כסלתך וגו' ושמחה לבד מביא קלות ראש ועי"ז אמרו (שבת לא סע"א) מוטב שלא העלית דבתורה נא' משמחי לב ועל ידה הוא ההתחברות להש"י. משא"כ בתפלה נא' ונקדשתי בתוך בנ"י דלכן מצות תפלה בצבור שהוא הכרת הקדושה ושהש"י נבדל הוא ע"י רבוי המתאחד וכל בי עשרה שכינתא שריא (סנהדרין לט.) שהם קומה שלימה דבנ"א אין דעתן שוה וכל י' דיעות שונות כאשר הם י' נפשות מישראל שכינתא שריא ממילא דקדמה ואתיא (ברכות ו.) בלי שום השתדלות והוא מצד קדושת המקדש דיחיד העוסק בתורה שכינה עמו היינו כפי השגתו ודעתו לבד זהו קדושת המשכן ואוהל מועד שהי' עיקרו לד"ת והבליטה בקדושה זו הוא שם משכן דאני ה' שוכן וגו' וזו אינה קבועה וכד"ש (נדרים פא.) דאין ת"ח מצוים להיות בניהם ת"ח שאינו קביעות במקום מיוחד לבד שהוא קדושה מצד התחברות להש"י ודביקות וידוע דהתחברות אינו בקביעות והתעוררות אהבה ודביקות הוא רק לפרקים משא"כ בתמידות הוא היראה. ובהמ"ק נקרא בית תפלתי וכן דרגא דדוד המע"ה כטעם ואני תפלה וכן כהן בעבודה דהיינו תפלה זה נכרת ברית עולם והוא קדושה קבועה. ומלך דומה לצבור כמ"ש בר"ה (ירושלמי ר"ה פ' א ה' ג מלך וציבור נידונין בכל יום כו' משפט עבדו ומשפט עמו וגו' יום ביומו.) דהוא המאסף העם והכרתו קדושת הש"י מצד דיעות שונות של כל אדם זהו הכרת קדושה דמקדש מצד שהוא נבדל ולא בהתחברות כפי דעתו והשגתו לבד. וזה ענין ונקדש בכבודי דמשכן אקרי מקדש שיש בו גם קדושה זו

של

של מדת הכבוד ודרך ארץ שיסי' יראה זה נעשה ע"י מיתת נדב ואביהוא שהביא יראה גדולה כי תחילת בליעת קדושה זו דשכינתו ית' בקרבי בנ"י וגם בטומאותם הוליד שמחה ותוקף אהבה וחשק והתקרבות להש"י. וזה ענין (ויק"ר פר' יב) שתויי יין נכנסו פי' בשמחה יתירה כי יין ישמח וגו' ולא שתפו היראה עמה וכמש"ל (מ"ר פר' בהעלותך) ג"כ דכבר נגזר עליהם מקודם על ויחזו אלהים ויאכלו וגו' דהוא ג"כ מיעוט דרך ארץ ויראה והוא ע"י התוקף שנתעורר במ"ת דה' עוז לעמו יתן ונתעורר עוד יותר בקדושת המשכן. אלא דאז התחיל להופיע ג"כ אור המקדש (זבחים קטו:) ונקדש בכבודי במכובדי דכל המכבד כו' (אדר"נ ר"פ כז) ומאחר שהם גרמו התגלות אור זה דמידת הכבוד וד"א ויראה וכמ"ש ואת מקדשי תיראו דזה שייך לשם נקדש ע"כ הם קרויים מכובדי שהם מכובדים אצל הש"י ולכן הש"י נתכבד על ידם. וכן בית עלי אז"ל (שבת נה:) חטאם העיקר בבזיון קדשים דאשר ישכבון וגו' היינו שיהו קיניהם דהוא ג"כ מצד בזיון קדשים זה הוליד קדושת המקדש שהוא התגלות כבוד שמים בתוקף כי חטאם נקרא בלשון הכתוב חטאת הנערים וגו' וחטאת היינו שוגג ונערים משמע דהוא מעשה נערות לבד. והיינו כי בנערות יש לאדם תוקף אהבה ושמחה כל א' לפי דרכו ועניניו והעובד ה' בנערות עבודתו בשמחה יתירה וכמ"ש (שהש"ר פר' א פ' א) דשה"ש אמר שלמה בילדותו. (וע' זח"ב לט א) וכן בכלל העולם אברהם אע"ה הוא ההתחלה הי' בתוקף אהבה ואח"כ נולד יצחק ובא היראה. ובשביל תוקף אהבתם ודביקותם זה מוליד מיעוט יראה ודרך ארץ עד שגרמה כבזיון קדשים ח"ו. וקבלו עונשם דוגמת נדב ואביהוא וגרם שביית ארון שהוא דוגמת קורבן בהמ"ק. וזה טעם שא' לאביתר ענתות לך על שדך כי ידוע במד' איכה (פתי' א) ואם לאו ענתות הא ירמי' ענתות כו' דענתות רומז לחורבן היינו דלך יש שייכות לחורבן ענין מקדש ובזיון קדשים ח"ו. ואז"ל (ר"ה יח.) דמתכפר עון בית עלי בתורה דרק בזבח ומנחה אין מתכפר דתורה הוא דרגא דידהו שהם ביזו ענין יראה ובחרו בתקיפות ועוז דתורה. ולפי שהי' כענין חברותא כלפי שמיא ע"ז נא' אם יכופר וגו' דקרבנות דוגמת תפלה צריך יראה להיות העיקר משא"כ בתורה שמחה העיקר רק יראתו קודמת לחכמתו. ובכהנים נא' ואתנם לו מורא וגו' דזהו עיקר לכהן גדול לכך נדחו נדב ואביהוא ובית עלי מכהונה גדולה. אבל מ"מ עי"ז אדרבא נקדש בכבודי נגרם אור זה דיראה והוא כטעם (ברכות ח.) לא הוי מצלי אלא ביני עמודי דהוו גרסי דעיקר תוקף התפלה כאשר הוא באה מתוך ד"ת הקודם לה:

[כח] **האדם** אינו עומד תמיד בסדר ומצב אחד ויש לו תדיר עליות וירידות כנודע לכל השם דרכיו. והוא מה שיסד הש"י בבריאה ענין מיעוט הירח דידוע שמש וירח הם רומזים לקוב"ה ושכינתי' דירח רומז לכנס"י שמקבלין אורן מן החמה שמש ומגן ה' ויש בה מילוי וחסרון בכל חודש והם י"ב חדש בשנה נגד י"ב שבטים כידוע מרז"ל (מד"ת ויחי טו). היינו דבכל שבט יש מעלה וחסרון מיוחד שאין בשבט אחר ולפיכך הם י"ב מיני מילוים וי"ב מיני חסרונות ואלו החסרונות הוא מה שמתולדה כענין בראתי יצ"ר שהש"י ברא החסרון ומילויו. וזה ענין הביאו עלי כפרה על שמיעטתי הירח (שבועות ט.) כי שורש החסרון שבכל שבט הוא בתולדה מהש"י שברא האדם בעל חסרון שצריך השלמה

וזהו

וזהו שורש ישראל שמונין ללבנה שהם בעל חסרון ומקוים השלמתן מהש"י. אבל או"ה מונין לחמה שאין להם שום חסרון לפי שאין להם שום השלמה נדמה להם שאין חסרים כלום עד שאומרים אעלה על במתי עב אדמה וגו' לדמות לחמה וזה כל חשק או"ה שיהי' להם כל מאויים שלא יצטרכו לדבר אפי' להש"י אבל חשק בנ"י הוא שיצטרכו להש"י ושהוא יהי' המשלימם ואין חפצים כלל שלימות בלא הש"י וזה ענין ירח שכל אורה מהחמה ויש בה חסרון ומילוי בהשגת אורה על הארץ כי כשסמוכה לחמה פניה המאירים למעלה ואין נרגש על הארץ אע"פ שבאמת יש לה אור. וכן החסרון שבשורש ישראל היינו בנגלה בהיותם בגוף נראה כחסרון אבל באמת אין חסרון כלל. וכן יש פעמים לקות ללבנה והוא בשביל ארץ המפסקת בינה לחמה והוא הגוף המעכיר ומאפיל מאור הש"י ואינו אלא זמן מועט וחוזר ומאיר. וכפרה על שורש ענין מיעוט הירח הוא בשעיר דר"ח וזה נקרא עלי כפרה כדרך שאז"ל (שוח"ט תהלים מז' א ושהש"ר פר' ב א) על פ' כי באש ה' נשפט שיאמר הקב"ה תבוא כל אומה ואלהיה פי' דגם הבלי העכו"ם הגם דהוא הבל מ"מ מאחר שהם עובדים לזה ע"כ זהו שרשם ואלו הי' דבר הבל ממש לא הי' מצות נגד זה כמו קרבן פסח במצרים שא' בזוהר (ח"ב מא ע"ב) דזה הי' ביעור לע"ז שלהם טלה ע"ש ודבר שאינו כלל לא הי' עסק לדבר מזה כש"כ שיצוה הש"י בענין זה מצוה המתנגדת. אבל ודאי שורש מצרים אז בעת שהיו ישראל משועבדים להם ובנ"י נמשלו לצאן והם שיעבדו בהם ודאי היו גם הם מושרשים בזה שיוכלו לשעבדם. ולכך אז היו עובדים לצאן כידוע ענין ע"ז של הקדמונים שהיו מחשיבים כל דבר שרואים שמצליח הרבה ושכל עיקר הצלחתם ופרנסתם ממנו וכיוצא.

יוהי' אז עיקר הצלחתם בצאן שאז"ל (חולין פד:) דנקראו עשתרות שמעשירות. ובודאי הי' אז שם עושר מרובה שהרי הובטחו לצאת ברכוש גדול. והי' אז התעוררות גדול להשתדל להתעשר ולפיכך עסקו בצאן שהם מעשירות בעליהן אבל הן עצמן אין כך רק שזה יש להם שנמשכים אחר הרועה לכך נמשלו ישראל להם. ולפי שהעכו"ם רוצים שגם אלוה שלהם יהי' ברשותם כנזכר ובפרט במשתדלים עושר ורכוש דאוהב כסף לא ישבע ואפן שגם המשפיע יהי' שלו. ולפיכך עבדו לצאן שנמשכים אחר הרועה לומר שגם אלוה שלהם המעשירם הוא נמשך אחריהם ונכנע להם. והי' במצרים ג"כ שורש זה וכמו שהי' בסוף שהעבירו בעליהם היינו ישראל ויגאלו את מצרים ונמשכו אחר הרועה בקריעת י"ס הלכו אחר ישראל לתוך הים וטבעו שאללם הי' שורש כוחם הוא המורידם לשאול תחתית דשורש כח ההמשכה אחר הרועה שלהם שזהו שורש כחם והוא ענין כח הצאן כנז' הם עשו כח זה לאלוה כי העכו"ם עובדים לכח א' מהכחות כל אומה לכח שלה ולא לאלהי עולם בעל הכחות כולם רק לכח נפרד השייך להם וכחם להיות נמשך אחר רועה דהיינו אלוה המנהיג הם עשו כח זה אלוה ונמצא נמשכו אחר עצמם ולבבם. וזה ענין ע"ז דטלה שהוא נמשך אחר האדם דהיינו שנמשכו אחר רועה הנמשך אחריהם וזה הורידם לים כמש"ל (שמו"ר סו"פ כג) ע"פ סוס ורוכבו דהסוס משך רוכבו. וזה ענין קרבן פסח דהש"י צוה הקריב צאן דבשביל כחם זה משלו על ישראל שנמשלו לצאן. אבל באמת ישראל הם מקריבים כח זה להש"י ולהיות נמשכים אחריו כצאן. וא' בזוהר (ח"ב מא ע"ב) דחזו גרמי' רמאן בשוקא כו' והי' ביטול ע"ז פי' העצם הוא עיקר חוזק הבע"ח ואין שייך בו מלוי וחסרון

מצד המרעה ואין בו טעם כלל . אבל הבשר יש בו טעם לחיך ובמרעה טוב הוא נשמן ובכחוש נרזה ואין בו חוזק . וכן כח מצרים לימשך אחר רועה המעבירם עד שלא יצטרכו לרועה והוא במשל עצמות הצאן דודאי בזה יש חוזק יותר למראית העין בשלוה כ"כ שאין חסרון כלום ודומה לחמה אבל באמת אין בו טעם כלל ורמאן בשוקא וכלבים גוררים שאינו ראוי לאדם כלל ולא בזה בחר ה' לצורת האדם . וזהו ביטול ע"ז דהיינו כח זה דמצרים .נתברר דאינו כלום רק כח ישראל להיות נמשך אחר הרועה תמיד ושלא יחסר דבר זה לעולם שה' רועי כי אין חפיצים כלל בענין אחר רק שיקבלו תדיר מידו של הקב"ה ויהיו צריכים לימשך אחריו אם טוב ואם ח"ו במלוי ובחסרון לעולם רוצים לימשך אחר הש"י. דבר זה הוא הראוי לצורת אדם ולהיות חלק ה' עמו כי אין להם כח מיוחד מאחר שלעולם מצפים לידו של הש"י בכל כחותם . וכל אומה יש לה כח מיוחד וזהו תרד כל אומה ואלהיה הכח שלה ילך לאבדון ולא יהי' ממנו השארה לעתיד בשחיטת היצ"ר כי כל כחות האומות הם כחות מכוחות היצ"ר שבלב וישראל יש להם כח זה שאין להם כח כלום רק מה שהש"י משפיע להם וכח זה הוא מהש"י כי הם חבל נחלתו . והיינו דידוע דבריאת עולם הוא בהתעוררת מדת המלכות דאין מלך בלא עם .ומדה זו צריכה לזולת להשלימה דאין נקרא בשם מלך אלא ע"י העם . ומדה זו היא שורש כנס"י כנודע והיינו דמזה הוא ג"כ נפשות ישראל שהם העם וצריכים להשלמה לרועה שלהם שהוא המלך דהיינו הקב"ה ומלכות של המלך הוא בעם שלו דהיינו כנס"י . ומצד שורש זה דצריכים השלמה נובע התחלת החסרון שמזה באים בהתפשטות כל מיני חסרונות עד שיש טענה למראית העין גם נגד ישראל . רק שבאמת כל החטאים דכנ"י סדורים ובאים מששת ימי בראשית היינו דכך הסדר בבריאת ישראל להיות חסרון ומילוי שמצד שהם בני חסרון מקווים השלמה מהש"י . ועי"ז הוא מדת המלכות כאשר יש עם שצריכין למלך . וזהו כי באש ה' וגו' כביכול הקב"ה כו' (כמ"ש שוח"ט תהלים שם) פי' דמדת מלכותו הוא הגורמת החסרון והיא כח החסרון דישראל והמשפט לאלהים הוא . וזהו כפרה עלי דר"ח לתקן החסרון בלב שיש לכל נפש מישראל כפי מה שהוא ע"י בירור דבר זה שהש"י פעל כל זה ומאחר שהוא הפועל א"כ הכל לטובה דאין דבר רע יוצא מלמעלה וממילא יש מילוי החסרון ע"י הכרה זו שמכיר שהחסרון הוא מהש"י . וזה ענין קדושת ר"ח שנא' והי' מידי חודש וגו' דשבת הוא ההשלמה בא שבת בא מנוחה (כמ"ש מדרש הובא ברש"י בראשית פ' ויכל ומגילה ט.) ואין חסר כלום . ור"ח הוא החסרון ומכיר דשניהם מהש"י ויבוא כל בשר וגו' ולכך קדושת ר"ח לנשים ביחוד כמ"ש בפרדר"א (פרק מה) היינו דהכרה דחסרון שצריך למלוי זהו סטרא דנוקבא כידוע :

[כו] **בתורה** המדריגות הם כפי המעלות שכל המעולה בחכמתו יותר מחבירו הוא הגדול . משא"כ בתפלה אדרבא המדריגות הם כפי החסרון וכמ"ש בזוהר (ח"א כג ב) תפלה לעני דמעטפא כל צלותין וכמשל ריב"ז דעבד ושר (ברכות לד:) . כי כל מי שהוא יותר חסר ונצרך ביותר הוא יכול לפעול בתפלתו יותר כי תפלתו יותר מעומקא דלבא . ועיקר התפלה הוא מצד החסרון ומבקש השלמת הש"י ואצל הש"י אין שום חילוק בין גדול לקטן וכמ"ש אסא בד"ה אין עמך לעזור בין רב לאין כח ובודאי אין ר"ל כפשטי' בכח בשר רק רב במעלת

התורה

התורה והקדושה אלהית ואיזהו גבור הכובש כו' ואורייתא מסט' דגבורה נפקא (זח"ג פ סע"ב) כי זה עיקר חכמת התורה כאשר מתנהג ע"פ החכמה דזהו שם תורה שמורה דרך איך להתנהג. אבל מי שלא עצר כח להתנהג עפ"י חכמת התורה הרי הוא חסר מעלת התורה . וכפי גודל החסרון אם הוא מכיר חסרונו ומבקש מהש"י שיעזרנו ע"ז הרי הוא דבוק עי"ז בהש"י כטעם אני את דכא (סוטה ה.) דבמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו פי' כידוע בסוד רצוא ושוב כמראה הבזק הנראה לצופי המרכבה שבמקום שהם הולכים שם הם שבים היינו במקום כלות האור שם הוא חוזר ונעשה הסוף התחלה וחוזר חלילה להיות סוף כל דרגין מתדבק בתחילת ועומק ראשית ונקרא ראש כל דרגין כי ראשית הכל הוא הש"י והדביקות הגמור בו הוא עומק ראשית דהשתלשלות הנבראים והולך כסדר השתלשלות עד תכלית המטה שהוא השיקוע בכל מיני חסרון המרחיקים מדביקות הגמור . רק מאן דאיהו משרשא וגזעא קדישא דישראל אשר חלק ה' עמו א"א שישכח לגמרי אפי' תינוק שנשבה לבין העכו"ם מיד שנתוודע לו בשכלו מענין אלהי השמים הוא מתחיל לנהות ולצעוק מעומקא דלבא כפי גודל השתקעותו . ותפלה הוא לשון דביקות דזהו שרש מלת תפל בלשון הקודש היינו דעי"ז דבוק לגמרי וממילא עי"ז מאן דאיהו זעיר איהו רב (זח"א קכב ע"ב) . ודוד הוא הקטן המדריגה האחרונה כידוע והוא נעים זמירות ישראל תכלית כח הפה בתפלה כטעם ואני תפלה. הוא מלך ישראל שנאמר בו תשים עליך שהוא למעלה מהכל . והקדוש ב"ה במקום גדולתו נקרא מרום וקדוש שהוא מרומם מכל חסרונות עוה"ז ונבדל מהם שאין לו שום התחברות לזה . ועל דבר זה

נסמית עינו של בלעם הרשע א' הקב"ה שהוא טהור וקדוש כו' (נדה לא סע"א) כי הוא מדמה כי גם ישראל כשח"ו משוקעים בעונג עוה"ז שהם היפך הקדושה הם נפרדים מהש"י וזה הי' עצתו בשיטים אבל באמת הש"י שוכן אתם בתוך טומאותם (כמ"ש יומא נו סע"ב) כי כנס"י הוא דרגא דתפלה כנודע דזה כל שורש ישראל שאע"פ שחטא כמו שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד.) וזוכר בהש"י ופושעי ישראל מליאים חרטה וצעקה בלב תדיר בתפלה [ולא עוד אלא גנבא אפום מחתרתא כו' (ברכות סג.)] וישראל אדרבא לא זכו לשום מעלה אלא ע"י חסרון הקודם ומעשה שיטים הי' הכנה לכניסת הארץ דהיינו לזכות לארץ הקדושה והפרדה לגמרי מארץ העמים הוא ע"י הצעקה וחרטה שהי' להם בשיטים על חבורם לבנות העמים . דבכל ענין מעלה יש מדריגות באותו דבר עד הדביקות בעומק ראשית והיו צריכים אז לדבק בעומק ראשית השייך לזה להיות נפרדים מגוים לגמרי בארץ מיוחדת . וא"א לזכות לזה מצד המעלה דמצד המעלה שיעלה מעלה מעלה עד עומק ראשית האמיתי שוב אין שייכות לארץ בעוה"ז כלל . רק מצד החסרון שבו תחתונים למעלה ע"י הדביקות דתפלה עזרם הש"י לזה ליפרד מגוים לגמרי. וענין זה הוא יחוד קוב"ה ושכינתי' דהיינו כנס"י שהקב"ה שוכן בקרבם וזה ענותנותו דאל זה אביט אל עני וגו' רק שחרד על דברי . וקוב"ה הוא גדולתו שהוא קדוש ומרומם . ודבר זה א"א לגוים להבין כלל איך דגם שהללו עובדי ע"ז והללו כו' ומשוקעים בכל מיני חסרונות עוה"ז ועכ"ז דבוקים בהש"י וכשרוצים להסתכל ולהתבונן בדבר זה נסמא עיניהם . וכח ראייתם מפני תוקף הבהירות שלמעלה מגדר כח השגתם שהוא מעוור . כי ישראל אין להם ראי' למעלה

מהשגתם שהרי בכל מה שהשגתם פחותה
וחסירה יותר הם דבוקים ומתעלים יותר
משא"כ נביאי העכו"ם הם כפי מעלתם
בפרישות מעניני עוה"ז וכאשר רוצה לידבק
בעוה"ז אז הוא משוקע באמת בעוה"ז כי
תפלה הוא רזא דכנס"י לבד וכל מה שחסרים
הם חסרים באמת וא"א להם להשיג זה כלל.
וזה ענין דמשרע"ה ביקש שלא תשרה שכינה
על העכו"ם (ברכות ז.) ושלמה המע"ה
ביקש גם על תפלת הגוי שיענו וגם לעתיד
במשיח ב"ד נא' אהפוך אל עמים שפה ברורה
וגו'. דמשרע"ה דרגא דחכמה וכל האומר
דבר חכמה גם באו"ה נקרא חכם (מגילה
טז.) דיש חכמה באו"ה תאמין (מ"ר איכה
ב ט) דיש גם בהם גוון מחכמה רק דלב אין
דהקב"ה נקרא צור לבבם דישראל (שהש"ר
ה ב). אבל מצד החכמה הי' אפשר לטעות ומי
שראה בלעם בימיו ודאי הגם שאז"ל (סנהדרין
קה סע"א) דבא על אתונו וכיוצא מ"מ למראה
עיני בנ"א הי' אפשר לחשוב שהוא אדם גדול
והי' לו כח לדבר דברי אמת שנכתבו בתורה
ולכך הוצרך לבקש שלא תשרה שכינה כו'
דבאמת א' (מ"ר איכה שם) יש תורה באו"ה
אל תאמין דהיא מורשה קהלת יעקב לבד.
וכדרך שאז"ל במד' (תנחומא תשא לד) עתידים
או"ה לומר אנו ישראל כו' מסטורין שלי כו'.
וזה ענין השראת שכינה היינו שלא ישיגו
מחכמת תושבע"פ. ובלעם השיג דברים שנא'
בתושב"כ כי תושבע"פ הוא רזא דכנס"י הנובע
רק מלבבות בנ"י דתורה עקרו לשון הוראת
דרך להשיג יחוד הש"י ולידבק בו. והם
אדרב' כל חכמתם הוא מאבידם והגם דמשיגים
האמת כענין בלעם וכן חכמיו דהמן עכ"ז
הוא א"א לו ליפרד משרשו. אבל מלכות
ב"ד שהם דרגא דתפלה שם אין שייכות לבן
נכר כלל דעיקר תפלה בלב וזה אינו אצלם

ה

כי בזה הם נפרדים באמת וכן ביקש אדרבה
דהגם דא"א שיהי' להם שייכות באמת דזהו
ע"י הדביקות בעומק הלב בהש"י וזהו שורש
ישראל והיינו שיתהפכו לישראל ושוב אינם
קרוים בני נכר ועמים כלל. דענין בן נכר
היינו שעומק לבו אין דבוק בהש"י. רק מ"מ
ביקש שיכירו עכ"פ קדושת בהמ"ק וישראל
וזהו שפה ברורה מן השפה ולחוץ הגם דאין
בפנימיות הלב מ"מ עי"ז יכירו מעלת ישראל
שהם באמת כן וא"א להם לומר עי"ז אנו
ישראל כלל. ואז והאבדתי חכמים מאדום
דהוכיחו מזה רז"ל (מ"ר איכה שם) דבעוה"ז
יש. דבעוה"ז נראה זה לב' דברים נפרדים
ובאמת מוחא ולבא הם תרין ריעין דלא
מתפרשין וכן תורה ותפלה כולה חד ובמקום
תורה תפלה (ברכות ח. מגילה כט.) רק
למראית עין נראה כדברים נפרדים והפכים
ממש דתורה היינו שלימות והשלם אינו חסר.
אבל באמת אצל הש"י אפשר להיות ב' הפכים
בנושא אחד ובמקום גדולתו ענותנותו וכן
ישראל כל הגדול יצרו גדול (סוכה נב.)
והוא חסר ביותר וכפי גודל חכמתו כך הוא
מכיר ביותר חסרונו. ולעתיד יבורר זה לעין
ונא' עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה משמע
אחד. משא"כ בעוה"ז נא' אשר פוקד ע"פ
משה ואהרן כמ"ש בזוהר ריש במדבר דיש
חיילין דאורייתא וחיילין דמשכנא דכמו דס'
רבוא אותיות בתורה וכל נפש מישראל יש לו
חלק מיוחד בתורה והוא מצד החכמה שבמוח
הדבוק בהש"י כך יש לכל נפש מישראל חלק
פרטי במשכן ובהמ"ק מצד הרצון שבלב הדבוק
בהש"י. וחבור המוחין דישראל הם אותיות
התורה וחבור עבודת שבלב דישראל הוא
מלאכת המשכן. והמנין נקרא שאו את ראש
שיש לכל א' התנשאות מיוחד דכל חלק בתורה
או במשכן הוא נצרך שאם יחסר יפסל ונמצא

כל

כל א' מגושא בענין מיוחד. והי' המנין ע"פ משה דרגא דחכמה ואהרן דרגא דעבודה והם לכאורה ב' הפכים ואיך אפשר שימנו יחד כסדר אחד וכל אחד מנה כסדר תפיסתו במעלת ומדריגת הנפשות ונמצא עליונים של זה למטה אצל זה. דמשרע"ה שושבינא דמלכא היינו דקוב"ה ומקום גדולתו שהוא כפי המעלה והקדושה והוא עלה למרום משא"כ אהרן שושבינא דמטרוניתא לייפות כל מיני חסרונות ולהיות שכינה בתחתונים בבית ק"ק שהוא נגד הלב דבנ"י כנודע והמעלה לערכו הוא כפי גודל החסרון וכן המשכן הוא לתיקון העגל ודאי כל מי שהי' מרגיש חסרונו וחטאו יותר השתדל בתיקונו יותר ונמצא חיילין דמשכנא למראה עין ממש יהיפך בהיפך הסדר מחיילין דאורייתא. אבל באמת כולא חד רק שאצל כל אחד הי' בליטה בדבר מיוחד וכסדר אחד פוקד ע"פ שניהם דכל הגדול כו' (סוכה נב.) רק מ"מ הי' נראה לעין ענינים נפרדים ונחלקו למונים נפרדים. משא"כ לעתיד יהי' מונה אחד דבשה"ז לא כשאני נכתב אני נקרא כו' (פסחים נ.) דשם הוי' היינו מקום גדולתו זה הוא בכתב היינו מפורש לעין שהוא שליח המוח אבל לא לפה שהוא שליח הלב כי עקוב הלב מכל ומלא חסרונות וההרגשה מצד החסרון כעבד לפני המלך והקריאה בשם אדנות. משא"כ לעתיד שיבורר זה לעין דמקום גדולתו וענותנותו חד שישוב הסוף כל דרגין להיות באמת ראש כל דרגין כטעם נקיבה תסובב גבר אז יהי' נקרא ונכתב בשם הוי' דיהי' באמת זביחת היצר והסתלקות כל מיני חסרון מלב לגמרי:

[כז] **ענין** עליית העולמות בשבת עד שבעשי' אין שם אלא ז' תחתונות לבד ולא הג' ראשונות כנודע מטעם האריז"ל הוא בפשוט כי ענין איסור מלאכה בשבת כי בו שבת וגו' היינו דהאדם צריך לדעת בכל פעולותיו ומעשיו שלא הוא הפועל רק הכל בכח עליון וכל פעולותיו מהש"י כענין גם כל מעשינו פעלת לנו. ובלא"ה אין לו שום כח לפעול כלום רק ע"י כח הפועל דהש"י הנמשך בו מכח י' מאמרות דמע"ב שהם נצבים חיים וקיימים לעולם בכח הפעולה כל דבר ביומו כפי פעולת הדברים בימי בראשית. וכך כל פעולה השייכת לאותו יום מצלחת ביותר עי' שלהי שבת במזל יום גורם. ובאמת ה' יתן אומר המבשרות צבא רב וכל ניצוץ מתפשט לכמה גוונין עד שכל מיני פעולות נמשכים מכח אותה פעולה. אבל מ"מ הכל מכח הפועל דהש"י ואפי' בעבירות נא' בכל דרכיך דעהו אפי' לדבר עבירה (ברכות סג.) ואחר התשובה גמורה דזדונות כזכיות אף הוא מפעולת הש"י רק הוא כענין דבר שאינו מתכוין או מלאכה שאינה צריכה לגופה. וזדונות כשגגות היינו כמתעסק בעלמא. ובשבת דאין כח פעולה דהש"י באותו יום כלל שבו שבת כו' העושה בו מלאכה הרי זה דומה ח"ו לקוצץ בנטיעות דא' בתיקונים (סו' תי' סט כוד"ה קם ר"ש וא' והוסף ללדת גו') דהיינו מאן דנטל מלכות בלא ט' ספירות פי' כח פעולת אדם בלא הכרה שהש"י הוא הפועל שזה א"א בשבת וע"כ אז חושב דהוא הפועל בכחו ועוצם ידו וזה כפירה. ולכן אמרו (עירובין סט:) מומר לחלל שבתות מומר לכל התורה כולה. ומ"מ ודאי אם לא הי' כח מהש"י לא הי' אפשר לנברא לפעול כלום ואנו רואים עכו"ם ורשעי ישראל פועלים בשבת. רק דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה דהיינו מה שהוא ברצון העושה וברצון אין הש"י פועל כלום. אבל פעולת שנגד רצונו ית' הם נמשכים דרך אחוריים והם דוגמת דבר שאין מתכוין ומלאכה

שאינה צריכה לגופה כמו מוציא כלאחר ידו שמותר מן התורה דהיינו מצד הש"י שכח פעולת נבראים בשבת הוא פעולותיו על דרך זה. ואסור מדרבנן דחכמים הם הוסיפו בירורים לומר דפעולת הש"י בשבת היינו מתעסק בעלמא והיינו כמ"ש. אבל לעוה"ב עין לא ראתה וגו' ועוה"ב הוא יום שכולו שבת והעסק של הש"י בו עם הנבראים אינו בהשגת ברי' רק מצד התפיסה בעוה"ז בחכמה של עוה"ז נראה דאין שייכות לשום פעולה והשתדלות שם גם במלאכה שאינה צריכה לגופו ודבר שאין מתכוין מאחר דאז יהי' ה' אחד ושמו אחד ביחוד גמור א"כ מה מקום לפעולה ומעשה. אבל מ"מ הש"י אומר רק מלאכת מחשבת אסור דזולת זה יש שייכות פעולה וזה אינו מושג לשכל חכמים כלל דעין לא ראתה וגו' היינו שא"א להשיג אפשרות זה כלל ולכך הם החמירו בדבר שאין מתכוין ומלאכה שאין צריכה לגופו. ומ"מ פטור ממיתה דגוף ונפש היינו יחוד קב"ה ושכינתי' כידוע ואיסור תורה הוא מצד הש"י ואיסורין דרבנן הוא מצד כנס"י ושכינת עוזו שהופיעה בלב חכמי ישראל והוא מצד הגוף וא"א לדון בו על הנפש. ובעוה"ב שלא יהי' שייכות לגוף אז כמו שאני נכתב אני נקרא (פסחים נ.) דשם האדנות הרומז לשכינה לא ישתמש אז ומשם זה הוא כח הפעולה ועבודת עבד שהוא בגוף דבעשי' ואז יום שכולו שבת ומ"מ יהי' שייכות לכל התורה וגם כל דברי חכמים יהיו קיימים דעולם עשי' היא מסדר הבריאה לא יתבטל רק יהי' עליית עולמות והיינו ז' תחתונות בלא ג' ראשונות פי' כחות הפעולה והמעשה בלא ג' ראשונות שהם כחות המחשבה והרצון דהיינו מלאכת מחשבת אסרה תורה כנ"ל. ולכן נא' ששת ימים תעשה וגו' וביום וגו' אמר תיעשה התי"ו צרוי' דנדרש בכל מקום בכה"ג שמעצמה נעשית היינו דע"י קדושת השבת ששומר עצמו מלעשות זה מעיד ע"ע דכל פעולותיו מהש"י ושהם נעשים מעצמם שלא בכחו ועולם ידו כלל כטעם וזה יכתוב ידו לה' שהוא כלשון רז"ל (ב"ק פה.) ידו כתובה למלכות והיינו דכח ידו ופעולתו בידו של הש"י. וזה טעם שא' בפי' זכור ג"כ ששת ימים תעבוד וגו' דע"י שמירת שבת דוקא הוא שהותרה מלאכת ו' ימים מאחר שיודע שאין הוא העושה והפועל כלל:

[כח] **הבטחת** הש"י ליעקב אע"ה הנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך לא היתה הבטחת שעה רק הבטחה לעולמי עד לכל אשר בשם יעקב וישראל יכונה שהם נקראו ע"ש ישראל סבא לא דרך כינוי השם לבד רק הם באמת כעצם מעצמו ובשר מבשרו. כי שורש נפש יעקב אע"ה כולל כל הנפשות מישראל מכל הדורות. ורק בנפשות הגרים נאמר שבשם ישראל יכנו לשון כינוי ולא שם העצם. אבל בבנ"י הוא שם העצם ממש דיעקב אע"ה לא מת ואז"ל (תענית ה:) מקיש הוא לזרעו כו' פי' דזהו חיותו ע"י זרעו וזהו התירוץ על וכי בכדי חנטו חנטייא כו' (שם) דלכאורה לא משני כלום רק הכוונה דמה שלא מת היינו ע"י חיות זרעו שהוא ממש שורש חיותו המתפשט בהם והרי עי"ז הוא עצמו לא מת ושורש נפשו חי וקיים בעוה"ז בגוף בכללות הנפשות דישראל שבאותו דור שכללותם אינו אלא נפש יעקב אע"ה לבד המתחלקת לס' רבוא ניצוצות דאין דור פחות מס' רבוא (זח"ג רעג א) והם מכלל קומת יעקב אע"ה יש ראשי ישראל ועיני ישראל ושאר איברים. וצורתו של יעקב אע"ה חקוקה בכסא הכבוד (מ"ר במדבר ר"פ ד) היינו כפי צורתו בכל דור. כך הוא

חקוקה כידוע דנשמתין אתגזרון מכרסיא כי הש"י רצה לפרסם כבודו ופרסום כבוד אינו אלא כשיש העלם. וזהו בברואי מטה ולכך ברא הש"י בנ"א בגופות מלאים מכל מיני תאות וחמדות שבהיפך מרצון הש"י וכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו (סוכה נב.) והעיקש בהיפך שכל שיצרו גדול כאשר הוא עושה רצון שמים הוא הגדול. כי כאשר מי שהוא משוקע בתכלית תוקף עניני עוה"ז ותאותיו המשכיחים לגמרי מהש"י והוא מתחזק ונזכר להכיר את בוראו הרי זה קילום עצום יותר. וזה תכלית כל הבריאה כל פעל ה' למענהו לקילוסו (שוח"ט ריש מז' יט). ונפשות בנ"י הם משוקעים ביותר מנפשות או"ה כמ"ש בסוכה (שם) דיצ"ר הניח כל או"ה ונטפל בישראל וכאז"ל (מכילתא ר"פ בא) או"ה קרובי תשובה משא"כ ישראל וכיוצא מה שא' (יבמות סג.) אין פורעניות בא לעולם אלא בשביל ישראל וידוע דפורענות הוא עצמו החטא כטעם (ב"ב טז.) הוא יצ"ר כו' שמתהפך בגווניו. ושורש השיקוע מתגבר בישראל כי העכו"ם שעיקרם רק בעוה"ז דבאמת הם קוצים כסוחים אין שייך התגברות דכל התגברות הוא נגד ההיפך וכפי תוקף ההיפך כך הוא תוקף ההתגברות. וזה כל מעלת ישראל שגם בכל תוקף התגברות שיקועם וגם פושעי ישראל מלאים חרטה והרהורים שהם לש"ש באמת לאמיתו כפי שורש נפשם וע"י פתח קטן זה כחודה של מחט הם מתעלים לגמרי. ולפיכך הם קרויים כסא כבודו והוא עולם שלמעלה ממלאכים כי הכבוד שמים כשען דוקא על אלו שמהם עולה הכבוד. וזהו צורת יעקב אע"ה שנקרא מדת אמת ועוה"ז נק' עלמא דשיקרא משא"כ עוה"ב עלמא דקשוט. וזהו שבת אות ביני ובין בנ"י דשבת רומז ליום שכולו שבת ועוה"ב והכרת נקודת אמת בעוה"ז אינו אלא בנפשות מישראל לבד ונקרא הקב"ה השומר אמת לעולם וכן שומר ישראל ע"ש הבטחתו ושמרתיך וגו' היינו נקודת האמת הנקרא ישראל זה ישמור לעולם שלא יארע בה קלקול כטעם (סנהדרין מד.) אע"פ שחטא ישראל. וזהו בכל אשר תלך מלת בכל יש לדרוש כד"ש בהרואה (סג.) על בכל דרכיך דעהו אפי' לדבר עבירה דגם כשחוטא הקב"ה שומרו שלא יוכל לחטוא כ"כ עד שיאבד שם ישראל ח"ו ונקודת האמת ממנו להיות נשקע בעוה"ז לגמרי זה א"א כלל. וידע אדם שאפי' הגדיל עבירות עד אין קץ מ"מ לא ניתק מנקודת האמת ושורש ישראל אף זיז כ"ש. ולפיכך אין לך דבר שעומד בפני התשובה. וזה שאמר תיכף אחר הבטחת ושמרתיך וגו' והשיבותיך אל וגו' הוא רזא דתשובה שיזכה עי"ז לתשובה באמת כי סוף הכל אין ישראל נגאלים אלא בתשובה והם ינצחו בבקשתם השיבנו אליך וגו' שיהי' גם האתערותא לתשובה מהש"י (מ"ר סוף איכה). וכן לכל נפש מישראל בפרט הקב"ה עוזרו לזכות לשלימותו ולהשיג לטעום מברכותיו של יעקב אע"ה ושמרתיך וגו' והשיבותיך וגו' והם הרהורי תשובה שנופלים בלב מעצמם. ופעמים הש"י מזמין איזה סבות המעוררים לתשובה וכיוצא באופן שסוף כל סוף דידן נצח להיות הש"י מצידו הפותח ג"כ הפתח כחודו של מחט בלב לתשובה גמורה באמת ובלב שלם:

והם ז' ברכות שם בכתוב נגד ז' מדות. נתינת הארץ הוא ברכת אברהם אע"ה והיינו דיהי' ארץ נקרא א"י פי' שהגוף קדוש ובידו. וזהו התחלת הכניסה דשם יהודי להיות ד' אמות שלו מקום משכן להש"י ואח"כ והיה זרעך ההתפשטות והוא ממדת הגבורה כנודע ממזמור אשרי כל ירא ה' וגו' והללוי' אשרי

איש

איש ירא את ה' וגו'. וברכת ופרצת הוא נחלת יעקב אע"ה נחלה בלי מצרים שיפרוץ המיצר והגבול וזהו ע"י הקדושות וההבדלה מעוה"ז שהוא עולם הגבול ונדבק במה שלמעלה מהגבול. ונברכו וגו' הוא כילות העכו"ם דמלאך רע יענה אמן בע"כ זהו נגד הגלה (כמ"ש ברכות נח.). ואנכי אהי' עמך הוא נגד ההוד דשם היחוד קוב"ה ושכינתיה כנודע איהו בנצח ואיהי בהוד וכמ"ש נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן ובדרגא דאהרן יבוא אל הקודש לפני ולפנים דהיינו אנכי עמך ממש. ושמרתיך וגו' הוא נגד היסוד בה דנקרא הילוך כמו שדרז"ל ביומא (ע"ד סע"ב) ע"פ מהלך נפש ובברכות (יא.) ע"פ ובלכתך בדרך ושם צריך שימור כנודע דברי רז"ל (מ"ר ר"פ תזריע) אפי' חסיד שבחסידים כו' ואמרו זה על ישי ונראה מזה דזהו עטיו של נחש שאז"ל (שבת נה:) בישי דלא הי' בו חטא וזה נקרא עוון מלא ע"כ דלזה כיוונו דהוא עטיו של נחש שאינו ביד האדם ליגצל כלל. ועי"ז נאמר ושמרתיך בכל וגו' דמ"מ בכל ענין לא תוכל לינתק כלל ממני. ובכלל זה ג"כ שלא יתערבו ח"ו זרע קודש בע"ה וכמ"ש בתדבא"ר (פרק יח) דהקב"ה שומר העשרה יוחסין שלא יתערבו כו'. ואח"כ והשיבותיך וגו' הוא תכלית השלימות ומדת סוף המעשה הנעוץ בתחלת המחשבה והוא דרגא דדוד שהקים עולה של תשובה דהגם שהלך למקום שהלך ונשקע במקום שנשקע יכול לשוב לשרשו ולמקומו בקדושה במדריגה העליונה כנודע לצופי המרכבה דכל אור נראה כמראה הבזק למקום שהולכים משם שבים הוא כטעם משם יקחך דייקא משם ומתכלית השפלות הוא מתקרב לגמרי להש"י וכנודע דרז"ל (ברכות לד:) ע"פ לרחוק ולקרוב דלקרוב היינו בע"ת ועכ"פ נקרא ה

בכתוב קרוב דיש לו קורבא יותר כשמגיע למשם יקחך ונעשה משם התחלה אז ממילא הוא קודש במדריגה לצדיק גמור:

[כט] **האדם** יש לו ב' מנהיגים המוח והלב זה בשכליות ועצות דרך חכמה וזה בכחות הנפשיות שכולם מהלב כמ"ש כי ממנו תוצאות חיים כל כחות החיוני שבגוף יוצאים ממנו. ועי"ז נא' לא תתורו אחרי וגו' עין פי' החכמה שבמוח וכידוע דסנהדרין וחכמי ישראל נקראים עיני העדה (כמ"ש שהש"ר ר"פ ד ובב"ב ד.). והיינו דצריך לידע שהוא לא יוכל לעזור לו בעצותיו ובכחותיו כלום וכמ"ש אל יתהלל וגו' כ"א בזאת וגו' פי' השכל הוא השכל שבמוח וידוע הוא ההרגשה שבלב שניהם יהיו רק בענין הש"י שישכיל בשכלו וירגיש בלבו דאין עוד מלבדו. וחכמתו שבמוח וגבורתו שבלב ועשרו ורכושו שהמוח והלב מתלבש כטעם לבא בכיסא תליא (ירושלמי סו' פ' ח דתרומות) והרכוש הוא לבוש מבחוץ המלבישים חכמה ובינה שבמוחא ולבא ישכיל וירגיש דהכל מהש"י אז יוכל להתהלל בהם לאמור ראו מתת ה' להתפאר. וכל פעל ה' למענהו לקילוסו (שוח"ט ריש מז' יט) והוא קילוס הש"י. וזה כלל גדול בכל דבר שצריך לבקש עצות בחכמתו או בכחותיו להעזר ישכיל וידע מקודם דאין חכמה ואין עצה ותבונה ולא שום כח ותחבולה ביד האדם להעזר אם לא מידו של הש"י. וכמ"ש אשא עיני אל ההרים וגו' ודרשו רז"ל (ב"ר פ' סח) ההורים למלפני ולמעבדני פי' המוח הוא הרב המלמד חכמה לאדם והלב הוא האב המוליד כחות הפעולה ומאין יבוא עזרי מהם רק עזרי מעם ה' וגו' שמים רומז לשלימות החכמה שבמוח וזכותה כאשר תהי' כעצם השמים לטוהר. וארץ לשלימות כח הפעולה

הפעולה שהארץ לעולם עומדת ובתכלית שלימות כח הפעולה . וזאת הש"י עושה כחות הללו בשלימותם ממנו עזרי בכחות הללו וממילא אל יתן וגו' גם רגליך שהוא המדריגה היותר פחותה שבך ג"כ לא ימוט כי הש"י עושה שמים וארץ היינו נפשות גדולות במעלה ונפשות קטנות הכל ממנו ואלו רצה הי' עושה מהרגל ראש אלא שהוא רצה שיהי' זה רגל וא"כ אין לו כ"מ בין רגל לראש ואף בתכלית שפלותך הוא עמך . ואמר אל יתן וגו' אל ימוט וגו' כי בכחות השכל יוכל להיות טעות באופן שכל ההנהגה בטעות וע"ז א' אל יתן וגו' שלא יניח לך להתנהג בטעות ולטעות בשכלך וזה צריך עזר בהתחלה . ובכחות הפעולה יוכל להיות כשלון או עייפות וכיוצא וצריך שמירה וזריזות עד גמר היציאה לפועל וע"ז א' אל ימוט וגו' היינו דהגם שהאדם מתנמנם ובעת התנומה לב אין כידוע דא"א לאדם להיות ניצב קיים על עמדו . ובכל השתדלות ופעולה ההתעוררות בלב בהתחלה חזק וא"כ מתחלש והעצה לזה גול אל ה' מעשיך ויכונו מחשבותיך כי הש"י אינו מתנמנם והוא כטעם אני ישנה ולבי ער שדרז"ל בשהש"ר שהקב"ה נקרא לבן של ישראל שנא' צור לבבי וגו' והוא ער לתת חיות בפעולותיו שפועל כמתנמנם ותנומה היא קלה דקרו ליה ועני (כמ"ש פסחים קכ :) ולכך כשאמר שומריך ליחיד בפרט דקרו לי' ועני שכשמעוררים ומזכירים אותו שהש"י שומרו מידכר וידע מזה ומרגיש אלא דלא ידע לאהדורי סברא פי' להתעורר במיין נוקבין כנגדו היינו בחשק ואתערותא דלתתא מפאת התנומה שבלב ע"ז א' אל ימוט לבד . וא"כ אמר עוד יותר דהנה אמת נכון הדבר כי לא ימוט וגו' בכלל שומר ישראל בכללות והיינו בעת השינה דקרו לי' ולא עני שאין מרגיש כלל שהש"י שומרו ומנהיגו שיצדק לומר שומריך עכ"ז גם בעת שינה כזו הקב"ה לא יישן ולבו ער . ולכן הקדים ינום הגם דגבי שאין גם תנומה קודמת וכ"ש שאין ישן מ"מ עיקר הכונה כלפי הנסתרים כי הש"י נקודת עומק לבן באמת וכאשר הן מתנמנמים אז שייך על הש"י לשון לא ינום וכאשר הן א"כ ישינים שייך לומר על צור לבבן דלא ישן לפי שהוא שומריך וצילך על יד ימינך פי' למעלה ממדת חסדך וטובך שאתה חפץ להיטיב לך הוא רוצה בטובתך עוד יותר . ויומם השמש וגו' שלא יזיק לך רוב טובה ולא רוב כו' וכמשז"ל (יבמות מז סע"א) ישראל בעוה"ז אין יכולים לקבל רוב כו' . כי ה' ישמרך כו' צאתך ובואך היינו ירידה ועלי' ופתח ביומם ואחריו לילה הירידה וחשכות ואז נקרא יוצא וחוזר ובא ובכל עליות וירידות ועליות שיש לאדם בכל משך ימי חייו הכלולים בכלל מעתה ועד עולם [עולמו של יובל הגדול] הקב"ה שומר נפשו לבל ימוט ויכשל ח"ו אחר שהוא מכיר בהתחלה מאין יבוא עזרי כמשז"ל (סוכה נב :) יצרו כו' ואלמלא הקב"ה עוזרו כו' אז המשפט בעבור הכרה זו הגם שהוא בהעלם גדול בתנומה ושינה רק בדרך אמונה לבד שלא בהתגלות לבו מ"מ מדת לילה ביום מחובר יחד להיות אמת ואמונה דבוקים להתגלות האמת והבירור שבלב ג"כ בסוף עכ"פ וממילא המשפט תיכף לעזרו לגמרי :

[ל] **ענין** מחיית עמלק שנצטוינו ע"ז בלא תשכח נלמד מזה שהדבר נקל לבוא לידי שכחה . שזהו עיקר עמלק שבא ע"י רפוי ידים מד"ת כמשאז"ל (סנהדרין קו .) על רפידים וכמ"ש כל הנחשלים וגו' עיף ויגע וגו' פי' בלא כח להתאמן בד"ת כשבא לידי רשול אז תיכף גובר כח עמלק בלב שהוא

שהוא כח המשכיח מאמיתות הש"י ומגביר כל מיני דמיונות והרהורים של הבל ושל דמיון שהיפך האמת. ודבר זה נראה בחוש שתיכף ע"י רפוי מד"ת גובר הדמיון בלב ולמדנו מזה שזהו השורש של עמלק שדרכו לבוא תיכף ברפוי מד"ת. ונקרא ראשית גוים כי כל ז' עממין הם ז' מדות רעות שבהתגלות לבו עכ"פ וממילא יש להם הכרה ג"כ בנגלה בפניו כד"ש הכרת פניהם ענתה בם שמה שהוא כבר בהתגלות לבו הרושם ניכר בפנים כמ"ש בזוהר סו"פ לך ל"ו סע"ב ועוד בכ"ד. אבל הראשית הוא מה שאין בו גלוי והם ההרהורים והדמיונות שהם אינם בהתגלות הלב כלל רק שעל ידה בא ונמשך לרצונות רעות דז' מדות שבהתגלות הלב. אבל הראשית הוא הדמיון שזהו כל שרש הרע שבעוה"ז שנקרא עלמא דשקרא. ונא' בשוב וגו' כחולמים חלום הוא דמיון שקר שכן כל עוה"ז וצריך כח והתאמצות והעיקר לזכור תמיד מזה ושלא לשכוח כי זה כל כח הדמיון להשכיח וצריך לזכור שיתאמץ נגד זה. וזהו מלחמה לה' וגו' שם הוי"ה הוא מדת אמת ליעקב שהוא ממש היפך הדמיון רק ההכרה הברורה לכל הנבראים באמיתותו ית'. וזה השם הוא נלחם בכל דור ודור עם שורש של הדמיון לכלותו מהלב כי אין השם שלם כו'. (מד"ת סו"פ תצא) פי' כידוע דשלימות שם הוי"ה מורה לשלימות כל המדות מראש המחשבה עד סוף המעשה (זח"ג רנח סע"א). וב' אותיות ראשונות רומזות על ג' ראשונות ושם אין שליטה לעמלק שהוא רק ראשית גוים שמתחתיו נמשך ז' מדות דרע ואין התגלות לז' מדות דטוב. אבל הראשית דטוב שהוא נעלם ובנעלם באמת טוב ואין לו מקום לשלוט כלל רק מצד עוה"ז שהוא הנגלה אבל מצד הנעלם הרי באמת לאמיתו אין רע כלל. וכל שליטת הרע הוא מצד הגלוי ולא מצד הנעלם ולכן ב' אותיות אחרונות המורות על הגלוי אין נשלמת. ואין נופל אלא ביד זרעו של יוסף (ב"ב קכג:) שחלומותיו הי' אמת דגם דמיון שלו אינו כוזב והגם שהוא דמיון מהרהורא דליבא כמו שאמרו לו אחיו המלוך תמלוך וגו' רק שדיוקנו דומה לשל אביו (ב"ר פ' פד) והחלום הראשון הנאמר בתורה הוא ביעקב אע"ה שהוא שורש אמת שהיפך הדמיון אצלו שייך לספר מדמיון שלו כי גם דמיונו הוא רק אמת שכן בחלומו והנה ה' נצב וגו' שם הוי"ה. והחלום הב' ביוסף והוא רק דמות דיוקנו כי יעקב אע"ה כל דמיונותיו ג"כ רק באמיתות הש"י לבד שזה כל הרהוריו. אבל יוסף דמיונותיו ככל דמיונות של בנ"א אשר רובם בהשתררות והתנשאות שבזה נמשך כל שורש הדמיון שבא מכח השבירה הנמשך ממחשבת אנא אמלוך כנודע. וזה שאמרו לו המלוך וגו' ות"א את מדמי וגו' אבל באמת לא היו דמיונות שוא שהרי הי' כך. וזהו ניצוח עמלק לא ע"י שליטה על הדמיון לגמרי שלא ידמה ויהרהר רק אמיתות הש"י שזה מדת יעקב אע"ה שלא מת שאין עוד מקום למיתה כלל מאחר שדבוק באמיתות החיים ולזה אנו מחכים שיבולע המות והיינו כשיהי' מחיית עמלק לגמרי מן העולם. אבל כ"ז שהוא בעולם ניצוחו הוא ע"י מדת יוסף שהדמיונות אמת כי כך הוא שורש ישראל שדבוקים באמת וכל דמיונותיהם אמת שגם בדלא ידעו בין כו' (מגילה ז:) שבשכרות כזו הוא בתכלית הדמיון שרחוק מאמת לגמרי וכמשאז"ל (יומא עה רע"א) בשכור כל העולם כולו דומה עליו כמישור וישראל אז מתברכים שהם אין כך וכמ"ש במגילה (יב רע"ב) ישראל כשאוכלין ושותין עוסקים בשירות ותשבחות ואו"ה כו' שאז

אדם

אדם ניכר בכוסו וגובר כח הדמיון ניכר שרשו . וזהו ענין פורים ונהפוך הוא וגו' דלא ידע דבז' באדר מת משה ובז' באדר נולד . (שם יג :) היינו דמיתת משה הוא גניזת אור התורה והחכמה וממילא גובר הדמיון ובאמת אז נולד כי אצל ישראל ע"י התגברות הדמיון עד שכפי הנראה הדמיון שולט וגובר עי"ז מתהפך להוולד אור החכמה שהיפוך לדמיון ממש . כי כאשר מתברר שגם בעת הדמיון הוא דבוק בהש"י באמת והוא שם אל לבבו זה לדעת כי אין לו כח לחשוב ולהרהר שום דבר אם לא מהש"י עי"ז ממילא נתקן הדמיון כדשז"ל (שבת פח :) מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי כו' שמי שהכל שלו כל המעשים והפעולות והמחשבות והרצונות א"כ גם העון הוא שלו וממילא מכפר כו' . ובכח המדמה עצמו שבו גובר הדמיון בכח זה עצמו הוא מתגבר עליו לכלותו ולבטלו . ונמצא שמתהפך להיות שורש עמלק הרודף נרדף מעצמו שמכתב שכתב להיות היהודים וגו' נתהפך הפי' שביארו בכתבים שנייס הכוונה הי' שישלטו בשונאיהם והעץ שהכין למרדכי נתהפך שהי' לו היינו דההתגברות של הדמיון עצמו נתהפך אח"כ שנתברר שלא הי' התגברות דמיון כוזב כלל רק דבר אמת לאמיתו כמו ד"מ חלומות יוסף שבשעת מעשה הי' נראה דמיון ואח"כ כשראו שהי' כן הרי נתברר שלא הי' דמיון כלל . וזהו המשל בנגלה ויש בזה הרבה מדריגות גבוה על גבוה בהעלאת המחשבות והדמיונות ותיקונן להיות נעשה מדמיון אמת . והעיקר רק ע"י ההכרה הברורה שאין עוד מלבדו והכל שלו וכל חכמת אנוש ותחבולותיו אינם כלום . וכך הוא בעת שכרותו שאז אין לו שום דעת וחכמה כמו כשהוא בדעתו כי רק הש"י המוליד בו עצה ומחשבה ורצון ממילא נתקן הכל . [ונא' ע"ז והי' בהגיח וגו' כי מקודם צריך האדם להשתדל בביעור ז' מדות רעות שבהתגלות לבו שלא יבוא ח"ו לידי איזה עבירה בפועל ולא לידי הרהורי עבירה שבהתגלות לבו וכשנקי מזה אז ישתדל למחות מקרב לבבו דמיונות של הבל] :

[לא] **התורה** מצלת מדמיונות וכמ"ש באדר"נ (ה"פ כ) המקבל

עול תורה מעבירין הרהורי כו' וכמ"ש בהתהלכך וגו' פי' כי בג' דרכים מתגבר המדמה הא' בעסקו בעניני עוה"ז שכולו דמיון צריך ליזהר שלא ישקע בדמיונותיו ח"ו ויתעסק רק מה שלצרכו . וזה נקרא בהתהלכך כמשז"ל (ברכות יא .) ובלכתך בלכת דידך כו' הגם דקאי דרך בס' משלי דרך ה' רק בהתהלכך היינו לכת . דידך בעניני עוה"ז ובזה צריך הנהגה באיזה דרך ילך שלא ישקע בדמיון . וזה הי' מחיית עמלק דמשרע"ה אשר קרך בדרך וגו' שאז היו ישראל בעסק ולא בעצלות ויושב בטל ובא הוא להכניס מחשבת דמיון בלבם . וזהו שורש עמלק לא בדמיונות כיושב בטל רק להשקיע בדמיוני עוה"ז וע"ד זה הוא עיקר ציווי הזכירה להתגבר כי מישיבה בטל כישן ממילא האדם מקיץ ויכול להתגבר בקל משא"כ בשיקוע בזריזות ח"ו . אבל אגג בימי שאול לא נתעורר כלל נגדם רק ישראל התעוררו נגדו כי אז הי' המדמה מעצמו גובר מטעם הבטלה כטעם בשכבך תשמור וגו' כי בשינה המדמה גובר וצריך רק שמירה שלא יהי' דמיון כוזב רק דוגמת חלומות יעקב ויוסף . וזה אינו ממעשה אדם כלל כי המדמה מדמה מעצמו רק הש"י שומר . והתחלת המלוכה הוא התחלת התעוררות השינה . ואח"כ המן הי' מענין והקיצות וגו' כידוע ד' האריז"ל על אלהיהם ישן כו' (מ"ר אסתר פר' ז) שהי' כן אז בסוד הדורמיטא וכטעם ד' אסתר אולי ירגים הקב"ה כו' (מגילה טו :) פי'

יקיץ משנתו כטעם עורה למה תישן. ובזה עיקר השתדלות אדם על התחלת יקיצה משנתו היינו התחלת התעוררות להוציא עצמו מדמיון שעדיין אין הלב מלא מהכרתו ית' שאז נקרא שיחה דידוע מדברי רז"ל (חגיגה ה:) ע"פ מה שיחו דשיחה נקרא רק שיחת חולין ובודאי אין ר"ל דשיחת חולין של ת"ח תורה (סוכה כא:) היינו שיש להם כונה פנימית לד"ת דזה נקרא תורה באמת ולא שיחת חולין ד"מ מאמרי רבב"ח בב"ב וכיוצא בו ספורי מעשיות רק שגנוז בהם כונה פנימית הוא ד"ת ממש ולא שיחת חולין. רק שיחת חולין נקרא מה שבאמת אין כונתו רק לדברי חול. ונראה דלשון שיחה הוא דבור שמן השפה ולחוץ ולא ממעמקי הלב שזה נקרא דבור. ולכך תפלת יצחק אע"ה נקרא לשוח (ברכות כו:) כי אברהם אע"ה שהוא המתחיל בתפלה היינו דוקא בכוונה שלימה נקרא עמידה כטעם מאמר רז"ל (סוטה יג סע"ב) מה להלן עומד ומשמש כו' כי עמידה הוא רק לעבודה. ויצחק בא והוסיף דגם תפלה שלא בכוונה הוא תפלה וזהו דרגא דידי' דמחוי להו הקב"ה בעיניהו (שבת פט:) איך מלא כל הארץ כבודו ממש לנוכח העין. ובהכרה ברורה כזו אין שוב נ"מ בכונת לבו כמ"ש (ירושלמי ברכות פ' ב ה' ד) אנא מן יומי לא כוונית כו' כי כאשר יש לו הכרה ברורה כזו זו כונה כוללות על כל מחשבותיו ודבוריו ומעשיו אף שיחת חולין שלו הכל מהש"י לבד ואין עוד מלבדו ואין שום נ"מ בכונה כך או כך להשתדל ע"ז רק להניח הכל על הש"י ולהשתדל רק בעיקר הכונה דשויתי ה' לנגדי תמיד ממש לנגדי. ואז ממילא כאשר מקיים גול וגו' ויכונו וגו'. וזה נקרא דבר שאין מתכוין ולא מתעסק בעלמא דהרי מ"מ צריך כונה כוללות כנ"ל

וצריך לידע שהולך להתפלל וכמ"ש ויצא יצחק לשוח. שבאברהם הי' עמידה דהיינו כל התפלה וביצחק רק יציאה אבל ביעקב גם יציאה לא רק ויפגע ופגיעה הוא כמו מקרה וכמתעסק בעלמא דגרע מדבר שאין מתכוין שאף כונה כוללות אין כאן. והוא תפלת ערבית בחשכת ליל שאין שום אור בהיר כלל דרגא דידי' המבריח מקצה אל הקצה שכולו אמת ואין שום דבר מלבד אף החלומות שאין שום כונה בהם לא מלפניה ולא מאחריה שאינו בידיעת אדם כלל ג"כ הוא רק לה' כי מטתו שלימה שאין פסולת כלל. כי אברהם נקרא תחלה לגרים (חגיגה ג.) שהוא ראש המשתדלים ונא' בו התהלך לפני והילוך הוא השתדלות והוא דרגא דבהתהלכך וגו'. וזה נקרא גר שאז"ל בקידושין (ע סע"ב) דתחלה והייתם לי כו' שרק ע"י השתדלותו זוכה ובזה צריך לצאת פסולת דהרי מצד השתדלות אדם נראה כאלו יש דבר חוץ שהוא משתדל ועובד כעבד לאדון שאינו עצמות האדון. וזהו ישמעאל שנקרא פרא אדם פי' כמו אדם יערי שהוא דמות אדם ומ"מ הוא מין בהמה. וכך למדו רז"ל (פדר"א פ' לא) עם הדומה לחמור על ישמעאל. כי יש צורת אדם למעלה כמ"ש ביחזקאל וכמ"ש בצלמנו דהיינו צורת אדם הוא שיכיר שאין עוד מלבדו גם עצם גופו ובשרו הממשיים אינם דבר שחוץ מהש"י. וזהו צורת אדם דלמעלה דתכלית הבריאה הי' להכרה זו שיכיר האדם שאין הוא נפרד כלל הגם שנראה נפרד. משא"כ הבהמה אין לה הכרה זו הגם שהיא ג"כ אין נפרדת ויש למעלה פני נשר כו' והכל מאמיתותו ית'. זה מכיר רק האדם ולא הם ואין זה שייך בצלמנו שהרי הם כנפרדים מצד עצמם רק האדם מכיר ואין הם עצם האדם רק נפרדים ממנו. אבל האדם שמכיר זה

בעצמותו ממש שזה נקרא ואתם הדבקים וגו'
דבוק ממש לא דרך משל זה נקרא כצלמנו
זה עיקר צלם אדם שזכה לו אברהם ע"י
השתדלותו הגיע למדריגה זו שנקרא האדם
הגדול (כמ"ש ב"ר פ' יד). אבל מ"מ מצד
ההשתדלות עצמו הרי עדיין נראה כדבר
נפרד ומזה יוצא פרא אדם. אבל יצחק נימול
לח' שהוא מלידה מבטן קדוש לה' אף בשכבך
בלא השתדלות. וגם עשו נקרא ישראל מומר
בקידושין (יח.) רק החילוק כשהמיר יצא מתורת
ישראל משא"כ בזרע יעקב אע"פ שחטא ישראל
(סנהדרין מד.). ונא' ריח בגדיו ריח בוגדיו
(שם לז.) והיינו דבשינה הוא העדר התעסקות
וכמ"ש (ירושלמי ר"ה פ"א ה' ג וב"ר פר' כ')
דן כשהן ישינים שאין כו' והוא מלידה ישראל
גם כשאין עושה טוב. אבל מ"מ צריך שלא
יעשה רע ג"כ ולכך צריך בשכבך תשמור וגו'
שמירה מרע וצריך עדיין להתחלת השתדלות
עכ"פ היינו ידיעה בתחלה לשמור עצמו מרע.
וא"כ עדיין אין כאן הכרת האמת בידיעה
ברורה שאין עוד מלבדו דאז מה מקום לרע
רק כמעט בעיניהו שהוא רק כענין שויתי ה'
לנגדי תמיד דהיינו לנגדו לבד שממנו נמשך
היראה כמ"ש בריש שו"ע או"ח. והוא שורש
סור מרע כאשר מכיר שעומד לפני המלך.
משא"כ דרגא דיעקב הוא בקרבך קדוש ממש
קדוש שרוי בתוך מעיו (תענית יא רע"ב).
דמצד שצריך השתדלות דסור מרע הרי דיש
עכ"פ רע בעולם ומזה יצא שורש הרע והוא
עמלק שנקרא ראשית גוים דגוים הם הרע
והוא הראשית והשורש שיש מקום מציאות לרע.
והוא התוכא דדהבא דבכל דבר יקר יש פסולת
ג"כ כטעם כל הגדול מחבירו יצרו גדול כו'
(סוכה נב.) כפי היקרות כך הפסולת.
והשתדלות הוא דבר יקר שצריך עבודה ולא
כל אדם זוכה כמ"ש (סנהדרין לט:) טובי'

לדזכי והוי דרופתקי דאורייתא. וכסף הגם
דאין יקר כ"כ כזהב מ"מ לגבי דהבא נקרא
טבעא (ב"מ מד:) שהוא מטבע היוצאת וזה
דרך כל אדם בעסק והשתדלות בתורה ומצות
ומעשים טובים. ויש לזה מצרף ונראה דפי'
המלה שהוא מצרף ומלקט כל גרגירי הכסף
הנקי והנשאר יוצא לחוץ. משא"כ כור לזהב
הוא להיפך שהוא מדחה הפסולת מתוכו
והנשאר כולו זך. ובמצרף וכור שם נבחנים
כל מיני השתדלות אם בהשתדלות פרטי בכל
עניניו שבזה צריך צירוף מרובה ללקט כל
פרטי מעשיו אשר היו לה'. ואם בהשתדלות
הכללי להכיר את השי"ת שהוא נכחו. ויש בזה
ג"כ פשיטת טלפיים כז' מיני פרושים שזכרו
רז"ל (סוטה כב:) שמראה א"ע כרוצה להכיר
את השי"ת והוא מאנה א"ע. וכאשר נחפש
עשו נבעו מצפוניו ומפרסמין החנפים (יומא
פו:) וכמשז"ל (מד"ת וארא ט) ע"פ אם יסתר
איש וגו' הוא נדחה ממילא. וכל זה הוא
ההתחלה כשאדם מתחיל ליכנס לעבודת השי"ת
דע"כ צריך לעבור מקודם ב' מדריגות הללו
דא"א להגיע מיד לתמימות גמור. ויש
שנדחים מיד בהתחלת השתדלות ועבודה ויש
אח"כ בהשתדלות דהכרתו ית'. ומי שזוכה
להגיע לתמימות שהוא פשיטות ואינו דבר יקר
כלל רק כי קרוב אליך הדבר וגו' שהוא
נחושת שאין בו סוספיתא כי הפשוט אין בו
חסרון ומטתו שלימה שא"א להיות פסולת כלל
מאחר שהשי"ת שוכן בקרבו ממש ואף בתוך
טומאותם (יומא נו:) ממילא אין טומאה.
וזהו הכרת היחוד הגמור שאין מקום להשתדלות
כלל רק כמעט והקילות היא תשיחך מעצמה
כמעט (ברכות טז:) ונשכים ונמצא יחול
לבינו שמיד בהשכמה משינה אז הוא התחלת
השתדלות. ודרגא דיעקב שגם ההתחלת
השתדלות אינו משלו כלל רק היא תשיחך.

וזהו

וזהו פורים עד דלא ידע כו' שהגיע לשכרותו של לוט שכל מעשיו כמתעסק בעלמא שאין לו שום דעת לא בתחלה ולא בסוף ועכ"ז דבוק בהש"י. כי המן בא מכח טענה שהשתחוו כו' ואמר שצריך השתדלות עכ"פ לסור מרע ובאמת אין כן דהם לא עשו אלא לפנים כי שורש ישראל אין לו שייכות לרע כלל רק לפנים. ובכל פורים זוכין לאור זה והוא מעין שבת שהוא מעין עוה"ב דאין שם השתדלות דישראל מקדשי רק קדושה קביעא וקיימא. וכן פורים אין צריך קדושת ישראל שהרי מצותו בשכרות עד דלא ידע שאין מקום להשתדלות רק אותו יום זכה בגורל מעצמו כמו מי שמרויח בגורל בלא יגיעה כלל:

[לב] **ענין** משתה אחשורוש שנז' במגילה ודרשות רז"ל בו ודאי אינו דבר ריק והוא עצמו ענין משתה פורים עכשיו אחר הרפואה. ואותו משתה הי' הרפואה שקדם למכה כדרז"ל (מגילה יג:) דודאי בדיעה מיושבת לא הי' הורג לושתי רק ע"י משתה דפי' סעודה של שכרות דלכן נקרא כל הסעודה ע"ש השתיי' וכמ"ש (שם יב.) ישראל לא עשו אלא לפנים כו' שהחטא שלהם לא הי' בדעת מיושבת ושלימה והי' לפנים עונש. והגאולה ג"כ שלא ע"י דעת מיושבת והוא ע"י יין כמ"ש (סנהדרין עא:) יין ושינה לרשעים כו' לצדיקים כו' שאין לו דעת לעשות ורשע אין עושה רע. אבל גבי ישראל עמך כולם צדיקים אז"ל (ברכות מ.) אין לך דבר שמביא יללה כו' דגם בלא דעת נפש לא טוב ואין לא טוב אלא רע (שבת קמט:). אבל בפורים צריך להיות עד דלא ידע העדר הדעת וזה ח"ו רע. רק מובן עפ"י ד' האריז"ל בפע"ח בטעם זה כדי להשפיע לנ"ק שבקליפה וזה א"א אלא בלא דעת דבלא"ה כו' יעו"ש. והכונה כי בכל ענין רע ומדה רעה יש איזה דבר טוב דלולי כן לא היה בעולם וכמו כן באומות וזה נקרא גלות השכינה כידוע. והיינו כל זמן שמשתמש ברע הרי הטוב כפוף לו וכל כח שימוש הרע בודאי אינו אלא ע"י מעט הטוב שבו כי הכל מהש"י. ד"מ הרואה והורג אדם הש"י ברא דבר זה שיוכל לשלוט אדם באדם להרגו לענין הטוב להרוג ז' עממין ועמלק וכל חייבי מיתת ב"ד. ועל דבר זה ניתן כח זה לאדם וזה הוא המכוון ברצון הש"י שברא כח זה. וכאשר משתמש בו לרע נמצא כח זה שהוא מהש"י כפוף לשימוש דרע וכחותיו ית' השוכנים בתחתונים נקרא שכינה וזהו גלות השכינה. והנה בעמלק נאמר תמחה ואין מקבלים גרים ממנו (כמ"ש מכילתא סו"פ בשלח) נמצא שאין בו טוב כלל ואיך אפשר זה ומנין לו חיות וקיום בעוה"ז כלל. ונראה כי הוא הדעת דרע דלכן נקרא ראשית גוים כי דעת הוא חבור חו"ב שהם ראשית. וזהו שבא נגד משה שהוא הדעת ובא מיד ברפוי ידים מד"ת שהוא הדעת את ה' גובר דעת אחרת ר"ל. ובאמת ידוע דאל אחר אסתרס ולא עביד פירין (זח"ב קג ע"א) שאין שם מדת הדעת כמ"ש האריז"ל. והוא מ"ש במד' (אסת"ר פר' א) ע"פ כשבת המלך דאו"ה אין להם ישיבה פי' ישיבה נקרא שהדיעה מיושבת והם אין להם ישוב הדעת כלל כי דעת נק' חבור מוחא ולבא והיינו שאינו רואה אלא מה שמבין בשכלו שטוב וראוי לעשותו ולא מחשב רק מה שרואה. והוא מי שלבו ברשותו משא"כ ברשעים הן ברשות לבן (ב"ר פר' לד) היינו אע"ג שיודע שזה לא טוב לבו מתאוה לזה וא"א להטות מתאות לבו וזה נקרא שאין לו דעת. והוא מתברר בבירור באותן שהם מדעת שברע כמו בלעם שהי' ג"כ נגד משרע"ה כמ"ש בספרי (סו"פ ברכה) אבל באו"ה קם.

וכן

וכן ידוע דבלעם ועמלק חד ואותיותיהן מצטרפין וכן אמר ע"ע ויודע דעת וגו' ובו נתברר שהגם שהי' יודע מעלת ישראל כמו שאמר בעצמו עכ"ז לא יכול להטות מתאות לבו לבקש לעקרם . וכן המן שאמרו לו לא תוכל לו כי נפול תפול ועכ"ז לא זז מרצונו הגם שמבין שאין זה ביכולתו כלל . כי זהו ענין הדעת דרע היינו שרצה הש"י לברוא זה ג"כ בעולם כח זה המברר שהרע אין בו ממשות ושהדעת שלהם מברר שאין לו דעת . וזהו בריית עמלק שהוא ברי' כדי למחותו שלא להשאיר לו שורש וענף והשמחי' שלו הוא ע"י עצמו כטעם (מגילה טז.) לו הכין . והתחלת ענין פורים הי' מעת כשבת המלך וגו' שא' במד' כשבת ולא שבת שהי' רק בדמיון ישוב הדעת כי הדעת דרע אינו אלא בדמיון לבד שאין לו קיום באמת כלל . וכנגד זה במדות רעות בנפש הוא שכרות שהוא בלא דעת והיפוך הדעת האמיתי :

והנה מכל מדה רעה אפשר לקלוט הטוב ממנה כשישתמש בה לטוב וכיו"ב באומות ע"י גרים . משא"כ בעמלק שאין מקבלין גרים אך מ"מ א' (גיטין נז:) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק נראה דהגם דמצוה להרגו ואפי' יאמר שרוצה להתגייר מ"מ אם נתגייר וקבלוהו דין ישראל עליו . והיינו כי כשירצו לקלוט ממנו הני"ק לא יוכלו כי הני"ק שבו המחייהו היינו כח הש"י ורצונו שרצה שיהי' דבר שאין בו דעת אמת ועל ידה יתברר שהדיעות ומדות הרעות אינן דעת כלל . וכמלא רצה שיהי' דבר רע ודבר זה אינו אמת כי אין רצון הש"י ברע כלל . רק לעין בעוה"ז לפי הדמיון נראה שהי' רצון הש"י כך אבל על האמת אין לו מציאות כלל . אבל מ"מ הלא הדמיון ג"כ מהש"י וזה כל זמן שעמלק בעולם אין השם

ג

שלם כי שם הוי' הוא מדת אמת ליעקב אבל כשעמלק בעולם נראה שיש דמיון שאינו אמת והוא ג"כ מהש"י וזה ודאי א"א ולכך ב' אותיות אחרונות שהם מורות על עוה"ז אין נשלמות כי הרי בעוה"ז בדמיון נראה דמיון שאינו אמת והוא ג"כ נברא מהש"י . ובאמת א"א להבין זה כלל בעוה"ז איך אפשר זה שיהי' מציאות שאינו מציאות כלל . וזהו ג"כ אין הכסא שלם הכסא הוא עולם הבריאה כמו מושב אדם הוא על כסא והוא מקום מקבל לאדם וכך ישיבת הש"י על הנבראים שבהם הוא הכרתו ית' דבעצמותו הוא בלתי בעל תכלית ואין שייך לו מקום ומושב רק מצד הנבראים המשיגים כבודו ית' שהשגתם הוא בגבול ולכך נקרא כסא ואין הבריאה בשלימות ע"י עמלק . כי שלימות הבריאה כאשר הוא כרצון הש"י וגם כל מיני רע מאחר שיש בהם איזה נקודה מרצון הש"י לענין זה הרי זה כרצון הש"י . משא"כ עמלק אין בו נקודה מרצון הש"י לקיומו רק למחותו וא"כ כל זמן שקיים הרי אין הבריאה שלימה עדיין . והיינו דהא' שהוא עומק ראשית נעלם דאין נגלה אלא ההתפשטות ולא עומק ראשית דבריאה שממנו נמשך ראשית גוים . כי התחלת מחשבת הבריאה שיהיו דברים נראים כנפרדים מאמיתות הש"י ומ"מ מכירים יחודו ומצד רצון הש"י שיכירו יחודו ממילא מובן שאפשר ג"כ להיפך רק שרצון הש"י שיהי' כן . וזה האפשרות להיפך שהוא דבר המובן ממילא מצד רצון זה מזה נמשך הראשית דגוים . וע"ז א' (חולין קלט:) המן מן התורה מנין המן העץ וגו' שמצד הציווי של הש"י שלא יאכל מזה נמשך שורש המן . דמזה שצריך לצוות למדנו דיש אפשרות ג"כ לעשות בהיפך וזה כח אפשרות הוא שורש עמלק והוא דבר הנמשך מעצמו . וכמו דבר שאין מתכוון ומתעסק דעלם הכוונה

לא

לא הי' לזה רק מ"מ נמשך כח זה מרצונו ית'. ולכך קליטתו לקדושה הוא ג"כ שלא במתכוין ואין מקבלין גרים מהם רק כשמתגיירים מעצמן ושלא במתכוין. כי עיקר בנין הכ"ק שבהם הוא בלא דעת. וכן ע"י שכרות עד דלא ידעי כי לברר דבר זה שגם הכח זה שבלא דעת היינו האפשרות למציאות הרע הוא ג"כ מרצון הש"י דבר זה א"א כלל לברר ע"י הדעת וההבנה הברורה בעוה"ז שא"א להבין כלל איך יהיה ב' הפכים בנושא אחד והוא ממש כענין קושית ידיעה ובחירה שא"א לשכל להבין כלל תי' מוסבר בלב ע"ז רק תכלית הידיעה בזה הוא שלא נדע וכד' רמב"מ. וכן רפואה לשורש עמלק ומחייתו הוא ע"י משתה וזה טעם משתה אסתר ושהזמינ' את המן להשפיע גם לו. כי במשתה אפשר להאיר לאותו כ"ק היינו רצון הש"י בראשית הבריאה בענין הבחירה וכח האפשרות אותו נקודת הרצון הנעלם שיש בזה יסתלק ממנו וממילא יהי' נמחה מן העולם. והרפואה שקדמה למכה הי' ע"י משתה או"ה ג"כ עד דלא ידעי עי"ז נסתבב הראשית לראשית היינו סיבה לקליטה זו דעומק ראשית שבעמלק. והם ב' מיני משתות לכל השרים. ולבני שושן. הוא נגד ב' ימי פורים הא' בהראותו את עושר וגו' ואת יקר וגו' כי ליהודים היתה אורה וגו' ויקר דכך מגיע בפורים. וידוע דרז"ל (זח"ג קט ע"א) כל מקום המלך סתם במלכו של עולם מדבר והש"י הראה עושרו ויקרו במשתה זו דזה עיקר היקר שאז"ל (מגילה טז:) תפילין שבראש היינו מה שלמעלה מהמוח שדבוק בעומק ראשית. זה דבר יקר כי כל נעלם הוא יקר הגם שבנגלה הי' רשע זה עושה מרזיחין ואז"ל (מ"ר אסתר פר' א' ע"פ בימים ההם) תנו ימים כנגד ימים בימים ההמה גו' דורכים גתות בשבת פי' עושים יין שלא כרצון הש"י מזה נמשך משתה יין זה. והם חללו שבת שרצון הש"י לשבות דקדושת היום נקרא העדר מלאכה. כי היום והזמן עיקר להיות יוצא אדם לפעלו וגו' והיום למלאכה ובזה הוא כל הגבלת הזמן. משא"כ שבת דלא שייך מלאכה לא נאמר ויהי ערב ויהי בוקר כי הוא מעין עוה"ב דאין לו שייכות לסדר זמנים. וגם יו"ט הוא דישראל מקדשי להיות היום קדוש כענין שבת. משא"כ פורים יו"ט לא קבילו עלייהו. דאין קדושת היום ליאסר במלאכה כי מן הדעת ואילך הם התפשטות ז' מדות שהם נק' מדות שהם בעלי גבול והם ז' ימים ובהם שייך קדושת היום אבל בראשית שם אין נק' ימים כי אינם תחת הגבול. וכן כאשר האדם בישוב הדעת כל מעשיו על סדר נכון ובגבול וקצב לכל דבר כראוי משא"כ בשכרות אינו תחת הגבול יוכל לפזר יותר מיכולת אדם וכיוצא. כי אינו תחת הסדר. וזהו קדושת פורים שלמעלה מסדר זמנים וימים ואין שייך יו"ט וקדושת היום כלל וממילא נתקן מה שחללו קדושת היום כי זה החלול הוא רק מצד סדר הזמנים ויש יום מימים דמרי לבי בי'. משא"כ כאשר בא למעלה מסדר ימים. וזהו תנו ימים כנגד ימים לעורר משתה מלכו של עולם ע"י משתה האומות. כי דבר זה כמו שמעשהו בלא מתכוין כך התעוררות קליטתו לטוב. והתחלת ההתעוררות עכ"פ הוא בא מדעת אדם כמו משתה פורים שהאדם רוצה לשתות לקיים מצות חכמים הגם דאח"כ לא ידע בין כו' מ"מ ההתחלה הוא בדעת. וזהו אחר ההריגה בי"ג ומחו עמלק בפועל. אבל הרפואה הקודמת למכה בא ההתעוררות דמשתה מלכו של עולם ע"י משתה אחשורוש ועשיית מרזיחין דרשע ומזה נתקן דריכות גיתות בשבת ונעשה מזודגות זכיות להיות אותן גתות יין למשתה

מלכו של עולם. ונמצא התחלת התעוררות היינו התחלת התיקון ע"י הריגת ושתי בא ע"י משתה או"ה עצמן. וכענין גיורי עמלק שהוא דוקא ע"י עצמן ולהיות בא ממילא ולא ע"י כונת ישראל כלל. ומשתה שושן הוא נגד שושן פורים ובה היו ישראל ג"כ שבשושן לפי שכבר נתעורר המשתה דמלכו של עולם למעל'. ומשתה ז' ימים אלו כבר הי' התחלת בנין הרפואה שנבנית בז' ימים שזהו קצב שקצב לכל דבר בנין קומה שלימה צריך ז' ימים. וביום הז' כטוב לב וגו' אז הוא נשלם ולכך אז נתעוררו ישראל להיות ג"כ במשתה. רק מ"מ הגוון הי' חטא שנהנו כו' שהרי אין התיקון מצד הדעת רק מצד הלא דעת ורק עכשיו נגלה הדבר להיות מצוה בפועל לבסומי וההתחלה בדעת כי כבר נתקן ההתחלה לא בימי מרדכי. אבל אז שהי' ההתחלה הי' גוון חטא והם לא עשו אלא לפנים כי רק בגוון נהנו מסעודת הרשע אבל באמת נהנו מסעודת מלכו של עולם. כי משתה זו הוא משתה מלכו של עולם שבודאי בכל המצות שלמטה יש גוון זה למעלה אצל הש"י ג"כ כטעם הש"י מניח תפילין וכן כל המצות. וכך סעודת פורים ודאי יש לו שורש. והתחלת אותה מצוה הוא מאותו זמן. ואנכה"ג ידעו דהתחלת נס דפורים והתחלת ספור המעשה הוא ממשתה אחשורוש כי אז הוא התחלת המצוה וקדושת משתה ושמחה דפורים. רק לפי שעיקרו בלא דעת נגלה מקודם לפועל בעוה"ז בנפשות או"ה ככל קליפה הקודמת לפרי. אבל עיקר המשתה הוא משתה מלכו של עולם. וזה שאז"ל (מ"ר אסתר פר' ב ע"פ ובמלאת הימים) שא"ל אם יהי' סעודה דלעת"ל כך וא"ל עין לא ראתה וגו' כבר אכלנוה בימי אחשורוש. היינו דסעודה זו באמת היתה מעין סעודה דלעתיד מצד שהיא סעודתו דמלכו של עולם רק אז יהי' עין לא ראתה פי' עין גוון כמו כעין הבדולח שלא יהי' שום גוון אחר בסעודה זו רק אלהים זולתך צדיקים יושבין וכו' ונהנים מזיו וכו' ולא שום גוון אחר. משא"כ בימי אחשורוש הי' גוון אחר דכל זמן שעמלק בעולם אין השם והכסא שלם והוא בלבוש. וכל ספור הכתובים ודרז"ל במשתה זו הוא מצד משתה המלך שהם במלכו של עולם הכתוב מדבר איך הם חדרי סעודה של הש"י ואין להאריך כעת יותר לפרש כל פרטי הדברים:

[לג] **באשר** ישראל בין האומות הם אז בריחוק מן הש"י ואז נמשלו כשושנה בין החוחים. כמשאז"ל (שהש"ר ז ג) ע"פ סוגה בשושנים כשושנה אדומה כו' שזה רומז על עת נידות וזמן הריחוק דכנס"י מבעלה. והיינו בעת החטא דאז נקראים גם העכו"ם בנות למראית עין בעוה"ז השפע הולך להם. אלא דמ"מ את רעייתי ומתייחד אדם עם אשתו נדה דסוגה בשושנים (סנהדרין לז.) ולכן אני ה' השוכן אתם בתוך טומאותם (כמ"ש יומא נו סע"ב וספרי סו"פ מסעי ע"ש) רק אתם ולא בקרבם דהיינו קירוב בשר אבל אתם ר"ל יחוד זהו מצד שושנה היא רעייתי וחברתי להיות יחד. וזהו כל חטאי ישראל דוגמת דם נדות באשה שהוא מתולדה וטבע הבריאה שיהי' כן. ואז"ל בנידה (לא:) שהוא כדי לחבבה על בעלה וכך בכנס"י כל החטאים וימי הריחוק. וזה שא' בשבת (פט:) כשנים הללו שסדורות ובאות משבת ימי' בראשית כי הם מסודר בסדר הבריאה שיהי' כך. והתחלת הזוהר הוא מפסוק זה ע"פ בראשית ברא וגו' יעו"ש. כי התחלת הבריאה הי' על ענין זה כי להיות רק צדיקים עושי רצונו הרי כבר יש מלאכי השרת ותכלית הבריאה הי' האדם המוכן לחטא רק המכוון הוא כנס"י

שהם בתפוחים ג"כ כשושנה שהוא עשב גדל
בין החוחים אלא שהוא נאה ובעל ריח טוב.
וכך בישראל וירח ריח בגדיו ריח בוגדיו
(סנהדרין לז.) שיש להם ריח טוב. וא' ראה
ריח בני כריח שדה וגו' ואז"ל (תענית כט:)
שדה של תפוחים וחקל תפוחין קדישין. פי'
כי סיום המקרא כתפוח בעצי היער כן וגו'
קאי ג"כ אעת הריחוק שכביכול בין עצי היער
היינו העכו"ם מצד המכוון של הש"י בהם.
כי מצד עצמן קראם חוחים שהם עשבים
גרועים שאין להם קיום רק לשעה אבל אילנות
הם המתקיימים משנה לשנה וזה רומז נגד
כונת הש"י בבריאתם והשפיעו להם שזה דבר
המתקיים. וזהו כן דודי בין הבנים היינו
האהבה הנמשכת לי לאהבה הנמשכת להם
דממה שאנו רואים שנבראים ומושפעים מהש"י
בטוב העוה"ז הרי אנו רואים שיש בין המשכת
כחותיו ית' הנגלים כח משפיע לעכו"ם ג"כ רק
שהוא דוגמת עצי היער שהוא ג"כ צורך לבריאה
כדי שיהי' עצים לבישול ואפי' ותיקון המאכלים.
אבל עצי המאכל מהם המאכל עצמו הנכנס
לחיך. כך הוא צורך האומות בעוה"ז. ומ"מ
בעוה"ז ובעת הריחוק נראה כי הם העיקר
וכד"ש במד' (ב"ר סו"פ וישלח) החטה והתבן
והמוץ מדיינים מי העיקר ע"ש. ולכן המשיל
לתפוח ואז"ל (שהש"ר ב ג) תפוח זה אין לו
צל והכל בורחין בשעת השרב כו' והיינו דעצי
יער יש להם צל ונראה דהם צורך יותר רק
מ"מ ישראל אומרים בצלו חמדתי וגו' אע"פ
שאין לו צל כ"כ ופריו מתוק וגו' ואני מבין
ויודע שמזה העץ עתיד לצמח פירות מתוקים
לחיך משא"כ משאר עצי יער ולכן חמדתי
צילו גם בשעת השרב. וזה טעם ברכת יצחק
בריח בוגדיו שהוא מצד העלאת הריח שלהם
שהוא דוגמת שושנה שהיא מין עשב שאין לו
קיום וברכתו מצד הש"י כמש"כ אשר ברכו ה'

שהוא דבר המתקיים וג"כ מצד ההעלם בין
עצי היער זהו שדה של תפוחים. וזה סוד
סעודת ליל שבת שהוא סעודתא דחת"ק
שאז זמן זיווג קוב"ה ושכינתי' מצד עוה"ז
הדומה ללילה שהוא נגד אברהם אע"ה שהי'
תחלה לגרים ומ"מ נקרא איתן האזרחי רק
שם ישראל הי' אז בהעלם דלא הי' נודיין
להיות כל רואיהם יכירום כי הם זרע וגו'.
וממנו יצא ישמעאל שאין נקרא כלל ישראל
מומר. ומצדו הוא גוון ההתדמות של ישראל
לעמים ומצדו הוא ג"כ עיקר ההבדל ביניהם.
וזה כל ענין שבת קדושת ישראל דקביעא
וקיימא בלי שום השתדלות פעולתם מה
דישראל מקדשי רק אות ביני וביניכם לדעת
כי אני ה' מקדשכם בלי שום השתדלות
שלכם. והתחלה הוא גם מצד החשכות והעירוב
בעמים הוא כתפוח בעצי היער ואח"כ הולך
ואור עד נכון היום אז היא סעודתא דע"ק
שהוא מה שלמעלה מן השכל הסתום ונעלם
מעין אדם עצמו. כי מצד אברהם הוא הבירור
כאשר ישראל דומים לעמים כטעם גוי מקרב
גוי בגלות מצרים שהי' נגד אברהם אע"ה.
אבל מצד יצחק הבירור להיפך כאשר עמים
רוצים להתדמות לישראל כמ"ש (ב"ר ר"פ
סה) בעשו פושט טלפיו כחזיר ואומר ראו
שאני טהור וכמו שהי' בצאתם מבבל בבית
ב' דכורש מלך כשר הי' עד שכפשט הכתוב
נקרא בלשון הכתוב משיחו ומ"מ אז"ל ריש
ר"ה בזה החילוק בין עכו"ם העושה שלא
לשמה הוא רשע בזה משא"כ ישראל הרי
זה צדיק גמור. וזה ההבדל הוא מצד שורש
המחשבה שלמעלה ממחשבה הגלויי לאדם
ששם שניהם במחשבתם ע"מ שיחי' בני או
שאהי' בן עוה"ב. רק בשורש הנעלם
מהמחשבה שם הוא החילוק דקדושת ישראל.
כי ישראל עלה במחשבה ומושרשים בשורש

המחשבה

המחשבה דהש"י וכל המחשבות שלהם מהש"י משא"כ העכו"ם. וזהו החילוק בין ההבדל הראשון כאשר ישראל בשעת ריחוק וטומאה אלא דרצון הש"י בכך ויש טענה לאו"ה הללו עובדי ע"ז והללו עוע"ז כו' מאחר שאתה מרוצה בריחוק מה לך בריחוק שלנו. ולכך אז גם הם נקראים בנות ובנים שיש להם קצת הדמות. וההבדל רק דישראל הם ריחוק העתיד להתקרב וכדרז"ל (שהש"ר פ' א) ע"פ ששזפתני השמש ובריחוק מועט אני חוזר אבל אתם שזופים ממעי אמכם. וההבדל הוא במדרגת התחתונות עצמן דהיינו במעשה דבור ומחשבה הנגלים רק שאינו בהווה רק מצד חוש הריח על העתיד שהללו עובדי ע"ז רק לפי שעה וברגע קל יוכלו להתהפך. והללו לא יתהפכו לעולם דשורשם כך. וזהו כריח שדה דחקל תפוחין קדישין דחוש הריח הוא מה שמריח מרחוק כאשר עדיין אינו נכנס לאיך. ולכך אברהם קראו הר שעדיין אין שם שום התחלה מהוויי' דמקום מיושב ובנוי אבל מ"מ כבר מקומו ניכר ומסויים בעולם כמ"ש מה הרים הללו מסויימים כו'. אבל יצחק קראו שדה שכבר נעשה התחלת הכנה לישוב שכינתו ית' בתחתונים. אלא דעדיין אינו בית מיוחד רק כשדה המופקר לכל ואו"ה טוענים אנו ישראל. ובזה אין בירור מצד מדריגת תחתונות אף בריחוק זמן כי גם הם פושטים טלפיים במה שנגלה להיות מצויינים במדות טובות וכשרות. אבל הבירור מצד השורש הסתום ונעלם דיצחק כבר הוא מלידה מבטן ישראל ואין לו שייכות עוד לאומות כלל. רק מ"מ בנגלה בעוה"ז הרי יצא ממנו עשו ובירורו מצד הנעלם דשמאל דוחה כל רע עד שאין לו שייכות כלל משא"כ ימין מקרבת ונקראים בנות ובנים מצד חשכת ליל ובריאת חשיכא והדר נהורא דאור תורה דאורייתא מסטרא דגבורה נפקא (זח"ג פ סע"ב) שמשם יהיו עמים משרפות וגו' וליהט אותם וגו'. ואח"כ היא סעודתא דז"א נחלה בלי מצרים כי ה' בדד ינחנו ואין עמו וגו' שאין עוד רע כלל להיות צריך מצרים וגבולים עד פה תבוא ולהיות סוגה בשושנים. דמיטתו שלימה שאין שייך חילוק כלל בין רע לטוב בישראל ואין מקום להבדל כלל מאחר שאין מציאות לאומות ולפסולת מצידו כלל. וזהו יחוד הגמור דשמע ישראל וגו' ישראל סבא דהיינו סעודתא דז"א שהוא מצד קירוב בשר שע"ז אז"ל (סנהדרין קו.) אוי למי שיכניס ראשו בין לביא ולביאה בשעה כו'. וזהו הכל מצד קדושת השבת שהוא מעין העוה"ב. ותיכף אח"כ מתחילים ימי המעשה ואומר הבדלה להיות מונה סדר הבדלות (פסחים קג סע"ב) הפוחת לא יפחות מג' נגד ג' אבות שהם שרשי ההבדלות בג' דרכים שזכרנו שהם מצד המעשה ומצד המחשבה ומצד הרצון [רעוא דרעוון] והמוסיף לא יוסיף על ז' נגד ז' מדות דימי הבנין שהם שרשי כל הכחות שבכל העולם כולו ובכלל בנין האדם ובכל כח פרטי שהם ימי הבנין וכחות ימי המעשה יכיר ההבדל שבין ישראל וכו':

[לד] **מצות** ציצית הוא לבוש לקומת אדם שלא יהי' נגלה עצם האדם.

לכך מתעטפין בשעת תפלה כדי להתכסות מן המקטריגים שידוע כי כל עולמות עליונים הם ממש בצלם ודמות האדם בעוה"ז כי כל העולמות נתלים באדם היינו מצד נפש האדם שהיא בגוף מסתמא ענינה בדומה לו. וכמו הגוף מתכסה בלבושים ואין ניכר מומיו ונגע שבבשר ומאני מכבדותא (שבת קיג.). כך כלל התורה היא לבושי הנפש כידוע בסוד חלוקא דרבנן וזהו בעוה"ב כאשר הנפש שבה

לשורשה

לשורשה אז לבושים שלה הם השתלשלותה בתורה ומצות בעוה"ז. ובג"ע יש בזה חילוקים בין ג"ע עליון לתחתון כמ"ש בזוהר (ח"ב ר"י רע"ב) וכמ"ש במק"א. ובעוה"ז כפי ענין המצות לגוף כך הם לנפש וד"מ מצות דאכילה שמוסיפים חיות לגוף כך המצוה שבה מוסיף חיות לנפש וע"י כזיתא פסחא נפתח הפה לומר הלולא דפקע אגרא (פסחים פה סע"ב) שהוא מצד הוספת חיזוק וכח וחיות. ומצות דמקום מזוזה ומעקה וכדומה הם גודרים מקום לנפש ג"כ וכטעם וכתבתם על מזוזות וגו' למען ירבו וגו' על האדמה והגם שגלו הענין מתקיים בנפש. כי עיקר א"י היינו מקום קבוע לקדושה וכטעם הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו (ברכות ו:) כי זה עיקר ענין אברהם אע"ה להיות קביעות מקום לקדושתו ית' אצלו לא כבתחלה שאין קביעות פעמים זה צדיק ובדור אחר צדיק אחר מזרע אחר. אבל אברהם אע"ה קבע מקום להש"י שיהי' רק אצלו. והיינו כי אדם נקרא הולך שאין לו מקום קבוע שאינו קבוע תמיד במדריגה אחד פעם כך ופעם כך. אבל אברהם אע"ה נקרא אב העולם היינו יסוד הבנין שעליו עיקר הקביעות מקום. וכמו ד"מ אדם שיש לו בית ומקום אע"פ שהולך תדיר בשווקים ורחובות לעולם דעתו לחזור למקומו ולקיבעא קמא ונקרא שיש לו מקום ודעתו תמיד אמקומו. וזה כל עיקר עסק אברהם אע"ה לבנות יסוד קיים בלב שזה לא ימוט לעולם. אף אם ילך בכל אשר ילכו מחשבותיו ורצונותיו מ"מ היסוד קבוע וקיים בלב מדביקות בהש"י לא ימוט. ולפיכך נתברך בירושת הארץ שהוא הבטחת קביעות מקום שאף שגלו מ"מ דעתם להתם ולעולם כל מחשבת ישראל רק על ענין יהדותם ושורש היהדות תקוע בלבם אף אם ילכו למקום שילכו בגוף ובנפש. וע"י מצות מזוזה ביחוד זוכה לקדושת קביעות מקום לנפש וכיוצא בכל המצות. ומצות ציצית בבגדיו היא להלביש ולכסות כל המומין שבגוף ורובו ככולו ולכך די בעטיפת ראשו ורובו דעי"ז כולו מכוסה בכסוי גמור עד שאין שום ברי' מכרת מה שבלבו רק הש"י בלבד ואין מקום לקטרוג. ומצינו משרע"ה אמר וידועים לשבטיכם שאין מכירם כשבא מעוטף בטליתו וידוע ד' הזוהר ע"פ ואתה תחזה שמשרע"ה הי' יודע להכיר אדם בראי' בלבד. רק ע"י עטיפת טלית של מצוה א"א להכיר עוד. וזהו על העבר הוא כסוי מומיו ועל להבא מאני מכבדותא הוא מה שגורם וזכרתם את כל מצות וגו' ולא תתורו וגו' כדרך התינוק המתחבר לבזויים עושים לו בגדים יפים עי"ז נפרש מעצמו מלהתחבר לריקנים ולעשות כמעשיהם רק מתחבר לנכבדים כערכו. וענין רב קטינא ומלאכא (מנחות מא.) מה שלא לבש ציצית נראה דשמו מעיד עליו דהי' לקטנותו ושפלותו בעיני עצמו שאין ראוי להתכבד כלל. וחטאתו נגדו תמיד ולא רצה לכסותה כי ע"י כסוי הציצית היא נכסית גם מעיני עצמו. וזה שפלות יתירה ובאמת נקרא רב ותואר רב רק כשיש תלמיד עד"ש (ב"ק ב.) אבות מכלל דאיכא תולדות וכך תואר רב תואר הייחס שהוא רב של איזה אדם ואינו קטן. ואז"ל (מו"ק יז.) אם הרב דומה למלאך ה' צבאות כו' שנא' כי מלאך וגו' תארו כל רב במלאך כי המלאכים הם כפי הדורות כמשאז"ל (מ"ר איכה פר' א פ' ו וספרי האזינו) על תשי שמתישין כח פמליא של מעלה כפי ישראל שבדור כך המלאכים. ומצד בקשת התורה מרב הוא רק מצד שהוא שליח ה' כי עיקר קבלת תורה הוא מהש"י כמ"ש כי ה' יתן חכמה מפיו וגו' והמקבל

מרב צריך שידע שהוא מלאך ה' צבאות. תואר צבאות בכאן שהוא על צבאי צבאות שונות כי רבוא רבבן קדמוהי וכך בעולם יש הרבה משפיעים ומקבלים דוגמת רב ותלמיד. ותואר צבאות הוא מצד הרבוי ושייך לענין הקבלה שמקבלים מהש"י ע"י שליח. ולכך חנה קראתו כן שהולידה שמואל רבן של נביאים שידוע שקבלת הנביאים משם זה וכמאמז"ל (ויק"ר ר"פ א) דהנביא נקרא מלאך שנא' חגי מלאך ה' במלאכות ה'. כי עיקר שם נביא מלשון ניב שפתיים שהוא דבור לזולת כמו אהרן יהי' נביאך. וזהו מצד רבוי צבאותיו ולא מצד היחוד דאז לא ילמדו עוד וגו'. וכל רב מלאך וממש דומה למלאך שבאותו דור. ולפי שהקו' על רב קטינא הוא מצד תואר רב שעליו דע"י שפלותו זה זכה לתואר רב דמאן דאיהו זעיר איהו רב וממילא אין כאן עוד שפלות. ותואר רב קודם דוגמת שלמעלה דרק במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו וגדולתו קודמת. ולכן נגלה עליו מלאכה להוכיחו ע"ז דהוא רב ודומה למלאך ה' צבאות ואין ראוי לילך בשפלות כזה וציצית מה תהא עליה שהש"י חפץ להיות מצוייצים בעוה"ז בלבוש כבוד. וזה שא' בעידן רתחא ענשי' ח"ו בעת זעם ושליטת מקטריגים אז ענשינן וצריך לכסוי דלבוש. משא"כ בעת רצון דאין עוד מלבדו והש"י מכיר הלב אני את דכא אשכון (סוטה ה.) וצריך להיות שפלותו על פניו ומתנענע כבן לפני אביו בהכרת חסרונו. משא"כ בעידן כו' שנגד זה חוט של ציצית רצועה בישא לאלקאה כו' (זח"ג קעה ע"א) וכאשר היא מקיפתו אין מתיירא עוד. וצריך להתעטף בלבוש של יר"ש שע"ז רומז הציצית דמהפך היראה דעונשים ליראה מהש"י וזוכה לתוקף האהבה ע"י היראה בדרגא דויגבה לבו בדרכי ה' האמור ביהושפט שנקרא כן לשון משפט כי זה מדריגתו וכן הוא הקים שופטים כמפורש בדה"ב. והמשפט לאלהים הוא שכן נקראים הדיינים דרגא דגבורה כי ע"י היראה היא הגבורה דכבישת היצר וכמ"ש ובעבור תהי' יראתו על פניכם לבלתי תחטאו ואומר רק אין יראת אלהים במקום הזה והרגוני וגו' כי היראה דוגמת ציצית דעל ידה בא לולא תתורו ע"י שמכיר כבודו שלבוש במלבושי כבוד כנ"ל כך יר"ש החופפת על פני האדם. ורז"ל א' (נדרים כ.) ע"פ בעבור תהי' יראתו וגו' זו הבושה והיינו מ"ש (ברכות כח:) כשאדם עובר עבירה אומר ולואי שלא יראני אדם והוא מצד הבושה ומורא בו"ד ומי שיש לו יראתו היינו מורא המקום הוא מתבייש מלפניו ית' לעבור. והבושה הינו מצד השפלות דהבזויים ביותר אינם בני בושת ועיקר הבושה הוא לפי המעלה והכבוד וע"י ההתקרבות כבן לפני אביו שהקב"ה משפיל את עצמו כך האדם לעומתו בתכלית השפלות ואז אני את דכא כטעם ה' צלך. אבל היראה הוא כעבד לפני אדון שהשי"ת מרומם ומנושא אז האדם כדוגמתו ג"כ מכיר כבודו לא כבוד מדומה רק איך הוא מעשה ידי יוצר הכל ית"ש ונזכר משורשו שהוא ממקום גבוה ואיך ישתקע עצמו בדברים פחותים. וכטעם (שבועות מז:) עבד מלך מלך כי מצד שהוא עבד מלך הוא מתנהג ג"כ בטכסיסי מלכות ובדרך כבוד כראוי לעבד מלך. ועי"ז זוכה להכנעה וענוה דמדת יעקב אע"ה שאינו מצד שפלותו המביא להשתקעות ח"ו שגורם מרה שחורה רק ע"י שמחת לב דמבקשי ה' הוא מכיר ערכו:

ומדת יעקב אע"ה היא התחברות מדת אברהם ויצחק דאברהם אע"ה הי' שפלות יתירה שאמר אנכי עפר ואפר [ומ"מ זכו בניו כו' (סוטה יז.) שיש בשפלות כזה

טהרה

טהרה מחטאים ואכ"מ] והוא קצה האחרון דאהבת הש"י כבן לאביו שבפסולת שלו יצא ישמעאל פרא אדם דהיינו בהמה בדמות אדם שמשוקע בכל תאות עוה"ז ממש כבהמה אשר לא ידע בושת . אבל יצחק דרגא דילי' יר"ש העוצרת בעד תאוות רעות אבל בפסולת שלו יצא חרב דעשו הבא מצד בקשת התנשאות על הזולת שהוא מצד רדיפת כבוד דזה עיקר עשו פושט טלפיו שגם הוא מכיר הבושה ברע ורוצה להיות טוב . רק לא באמת לאמיתו ומבושת הש"י אלא בושת בו"ד שיחזיקוהו לטוב . משא"כ יעקב אע"ה מטתו שלימה דדרגא דילי' ענוה ותמימות שאין חפץ בכבוד מדומה וגם אין משפיל עצמו בשפלות מדומה רק מדת אמת ליעקב שהוא הדביקות באמת לאמיתו שעי"ז אין מקום לבקשת כבוד או שפלות מאחר שאין עוד מלבדו . ומדתו רק תמים תהי' עם ה' אלהיך . וזהו תפילין שאחר הציצית הרומז לדביקות כידוע תפילין של ראש מצד ההתנשאות שמניח ראשו תחת הש"י ושמא דמארי' עלי' ומצד זה וראו כל עמי הארץ וגו' שאו"ה רודפים כבוד עצמן אבל ישראל אין מבקשים אלא כבוד שמים ממילא שם ה' נקרא עליהם ויראו ממך שזה עיקר כבוד שמים לאו"ה שאין שייך להם תואר אב רק תואר מלך הוא רק ביראה . ותפילין של יד הוא השתעבדות כח הבהמיי שעיקר פעולת אדם בעוה"ז מכונה ע"ש הידים בכ"מ והיינו שאין משתקע ג"כ בשפלות יותר מדאי להיות נמשל כבהמות נדמו רק שמא דמארי' עלי' לדעת שורש נשמתו מלמעלה מעלה ואין ראוי לה להשתקע בדברים שפלים . וזהו והי' לך לאות ולא לאחרים לאות דרק תפילין של ראש הוא לאות לאחרים שלא יתנשא על הזולת דעיקר בקשת הכבוד הוא על הזולת וכן חלוקת הכבוד ע"י וראו כל עמי הארץ וגו' דאין מלך בלא עם . אבל תפילין של יד הוא לך לאות מה שבינו לבין עצמו שלא להשתקע בשפלות להיות לאות ולזכרון כך בלבו ומוחו דבר זה ואין שייכות לזולת בזה . ותפילין של יד קודם כמו שהציצית קודמת . ולפי שיעקב אע"ה מחובר מב' הקצוות לכך הם ב' מצות ואין מעכבות זא"ז כידוע דהגם דיעקב אע"ה הוא קו היושר מ"מ ביציאה בפרטי נפשות יש נטיות לכאן ולכאן . אע"פ שעל האמת הכל זרע יעקב ונטועים על קו היושר מ"מ מצד שהם ג"כ זרע אברהם ויצחק יש בהם ג"כ נטיות מצד ההתגלות . ומצד שחלוקים לשנים הם נגד ב' אבות והציצית נעשה אח"כ דוגמת יעקב אע"ה כטעם יראתו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת . וכא' הן יראת ה' היא חכמה והוא אח"כ בקיומה . כי בהתחלה מתחילין ממצות ציצית דרגא דיצחק שהוא התחלת שם ישראל הנימול לח' אבל אברהם אע"ה נקרא תחלה לגרים (חגיגה ג.) והוא ההתחלה לשם ישראל והיינו רק כמו הכנה והוא מה שהאדם מכין עצמו לקיים המצוה . וע"ז אז"ל (ב"ר ר"פ סג) יעקב אשר פדה את אברהם כידוע והיינו דאברהם מצד עצמו נראה כגר המתגייר אבל מצד השתלשלות יחס אומה ישראלית ממנו הרי גם הוא נקרא אזרח בישראל ואיתן האזרחי (ב"ב טו.) וכמו שאז"ל (ב"ר שם) אברהם נקרא ישראל כו'. וזהו אחר שנולד יעקב אז יש קדושת ישראל גם בנטיית הקצה דאברהם אע"ה . וקדושת נטיית ב' הקצוות שהגם שנראה כנוטה באמת אינו נוטה הוא קדושת ב' אבהן לאחר שנולד יעקב ונתגלה דגם בהם אין פסולת כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק (נדרים לא.) וזרע יעקב לבד הם זרעו של אברהם ויצחק . כי מה שהוא בהם נוטה לקצוות דאברהם ויצחק

כולה בקדושה כדרך אברהם ויצחק דכולו זרע אמת. ודרגא דיעקב עצמו הוא וירח ריח בגדיו היינו הטלית של מצוה ודרשו רז"ל (סנהדרין לז.) ריח בוגדיו כי הטלית מכסה המומין והחטאים אף מ"מ הש"י מכיר. אבל יעקב אע"ה שכולו אמת אין שייך בו כסוי לדמיון רק שבאמת טמיר ונעלם דיבוקם את עון ישראל ואיננו וגו' כי אסלח וגו' זהו רק בישראל שחטאיהם כשנים הללו שסדורות כו' (שבת פט:) ויש להם ריח טוב מרחוק שסדורות ובאות מששת ימי בראשית. ולכך אחר לבישת התפילין שהוא היחוד הגמור כסוי הטלית הוא רק כענין ת"ח מאפיל בטליתו (שבת פו.) כראוי ליחוד גמור שיהי' בהעלם עין ובצינעא. והכסוי הוא רק על תוקף האהבה וחבה ולא על הרע ח"ו כי אין שם רע כלל דמטתו שלימה כנ"ל. וזהו ההכנה לתפלה דרגא דאבהן כידוע מ"ש בב"מ (פה:) דאליהו נשי לאבהן להעמידן לתפלה דאבות תקנום. וידוע פי' אבות שנזכרו בכל מקום היינו הכחות שלהם שיש בכל נפש מישראל שהוא זרע אברהם יצחק ויעקב שכלול כל ג' כחותיהם וצריך לעוררן בלבו :

[לה] **ענין** תקיעת שופר שכ' רמב"ם (פ"ג מה' תשובה ה' ד) כלומר עורו ישינים מתרדמתכם ורז"ל א' (ר"ה טז.) שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר הכל אחד. כי ה' צילך כאשר האדם מתעורר משנתו וזוכר בהש"י אז הש"י זוכר אותו כאותו ענין שהוא זוכר בהש"י איך הוא מכה"כ והכל שלו וצריך לעובדו וכיוצא כל חד לפום אתערותא דילי' כך הש"י כנגדו כד"א (ברכות ו.) אתם עשיתוני חטיבה כו' אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. משא"כ כשח"ו שוכח הגם כי אין שכחה לפני כסא כבודו הזכרון שלו הוא מצד השכחה שזוכר כביכול שבזה הוא שוכח ח"ו מדה כנגד מדה. ולכן יהיב עיטא בשופר לעוררינו. ואז"ל (ר"ה שם ע"ב) שהוא לערבב השטן והכל אחד כמ"ש (ב"ב טז.) הוא שטן הוא יצה"ר ועיקר יצה"ר אינו אלא ההשקעה בדמיון שאינו מניחו לזכור ולשום אל לבו על מה נברא בעולם ולהתעורר משינתו. וע"ז נא' ביום ההוא וגו' האובדים בארץ אשור והנדחים וגו' שהם ב' מיני השתקעות בדמיון הא' שמשקיע עצמו בהשתדלות תדירה בעסקי עוה"ז כגון לקבוץ ממון וכיוצא שאר תאות או רדיפת שררה וכבוד או ניצוח וקנאה עד שלבו מוטרד שא"א לו לזכור את הש"י כלל וזה נקרא אובד ח"ו כאשר הוא בתכלית השיקוע. וזה ענין אשור שהראש שלהם סנחריב שבלבל כל העולם כולו בהשתדלות עצומה כל ימיו ולא לישב בטל כישן דמי. והגם דזה גרע יותר עד שהוא כאובד לגמרי מאחר שהוא שקוע בהשתדלות וטרדות ולא בדמיונות של בטלה ותכלית השיקוע הזה הם י' השבטים שאז"ל (יבמות טז סע"ב) שנטמעו בעמים בגלות אשור עד שלא ידעו בעצמם אם הם ישראל כלל. כי כך הוא גדול כח השיקוע בעוה"ז עד שמשכיח לגמרי שורש היהדות ח"ו. ומ"מ הוא כאבידה המתבקשת כמ"ש שילהי מכות והיינו שאין כאן יאוש בעלים דעדיין בעליו מבקשים אותה כי הוא דבר שיש בו סימן דכל רואיהם יכירום וגו' ויש כאן סימן הניכר לבעליו שהוא הש"י. רק שבהיותו מובלע בין העמים אינו נמצא כביכול בידו ית' מצד העוה"ז המסתיר. אבל ביום ההוא שהוא היפך יום הזה יהי' שופר גדול המעורר גם אלה. ואלה יקדימו לבוא כי השיקוע שלהם מצד כח השתדלות וכאשר יתעוררו ויהפכו כח

השתדלותם

השתדלותם להשתדל לרדוף אחרי ה' מצד הרדיפה שלהם יקדימו בביאתם . ואח"כ הנדחים והם העצלנים השקועים בדמיונות של תוהו ושל שוא ושל הבל וזה ענין מצרים שנקרא ערות הארץ כי ענין ארץ הוא כח השתדלות כענין מלך לשדה נעבד בעבודת האדמה שזה עיקר עבודת ויגיעת אדם בעוה"ז מצד העוה"ז . שכן נמשל ג"כ עבודת אמת דאדה"ר בג"ע שהניחו לעבדה ולשמרה ודרז"ל (זח"א כז ע"א וש"מ) במ"ע ול"ת . וערות הארץ היינו גנות ענין הארץ שאין צריך עבודה כי נילוס עולה ומשקה . משא"כ א"י ארץ אשר ה' אלהיך דורש וגו' למטר השמים וגו' וצריך עבודה ותפלה ויחול לה' וא"א להשקיע עצמו בשלוה כ"כ . וזה עיקר קדושת הארץ שלא להשקיע בדמיונות של שלוה רק לידע שצריך השתדלות ואדם לעמל יולד . וקדושת המקדש לידע שלא לעמל מלאכה ולהשקיע בעבודת עוה"ז בזיתו וכרמו רק בעבודת הש"י . וערות הארץ נקרא השיקוע בעוה"ז בלא השתדלות רק הוזים שוכבים . ותכלית שיקוע בזה נקרא נדח שאינו אובד שהרי אינו שקוע בדבר אחר ומובלע בין העמים . אבל מ"מ הוא נדח מידיעת הש"י והנדחים הגמורים הם המומרים שהגם שאינם שכוחים מעיקרם כתינוק שנשבה לבין העמים ונטמע עד שלא ידעו שם ישראל . אבל אלו ידעו שהם ישראלים אלא שנדחו . וזה בא רק מרוב בקשת השלוה ולא להיות בשעבוד ובעבודה כידוע . וזה כח ארץ מצרים כמשז"ל (ויק"ר פר' כג) על גוי מקרב גוי הללו עובדי ע"ז כו' הגם שהיו מצויינים שם ולא שינו את שמם ולשונם ושמרו יחוסם ולא נטמעו ביניהם להיות אובדים מ"מ נקראו נדחים . והש"י הבטיח כי לא ידח ממנו נדח כי יתעוררו לקול שופר הגדול שישמיע הש"י ללבבם הגם שיתאחרו מהאובדים מצד העצלות שבהם וצריכים להשתדלות יתירה . אבל סוף יבואו כלם להר הקודש לירושלים דשם הוא היפך ב' מיני דמיונות האלה כנ"ל :

ובבל ר"ה השופר הוא מצד השתדלות אדם שאנו תוקעים בשופר ולכן אין נקרא שופר גדול דגדול ר"ל המתפשט עד אין קץ ותכלית . וזהו ביום ההוא שיתקע מעצמו ולא פי' מי התוקע כי אנו טוענים השיבנו וגו' והש"י אומר שובו אלי וגו' (כמ"ש מ"ר סו' איכה) וביום ההוא שיתברר האמת דקוב"ה וישראל כולו חד לא שייך כלל לקרוא האתערותא ע"ש אחד כיחוד כאלו יש מעורר ומתעורר כי באמת כולא חד ואין שם מבוא להשתדלות אדם גלא לבקשת השיבנו שזה מצד השתדלות אדם מבקש אתערותא דלעילא . אבל באמת קדושת ישראל מעצמו הוא דבוק בהש"י ויתקע מעצמו ולכך הוא גדול בהתפשטות . משא"כ בכל ר"ה דצריך למעשה ידי אדם לתקוע אינו בהתפשטות גמור לאובדים ונדחים גמורים לבוא לגמרי להשתחוות וגו' רק הוא כפום אתערותא דלתתא . ומי ששומע קול שופר ומקיים מצות ה' הוא מתעורר משיקועו בדמיונות עוה"ז וממילא השטן מתערבב כי עיקר השטנתו הוא השיקוע בדמיונות וזה כל האדם לעמל יולד לעמל תורה להוציא עצמו מדמיון שוא ולדבק בתורת אמת . וכאשר האדם מתעורר בפתע פתאום מכל מיני דמיונות וזוכר בהש"י השטן מתערבב ומתבלבל כח השטנה . הגם דאין כחו כשופר גדול להיות ביאה גמורה להר הקודש דהיינו יציאה גמורה מן הדמיון לחלוטין שלא ישוב עוד מ"מ בלבול וערבוב להשטנה יש . וממילא הש"י חפץ חסד וזוכר הברית . ורז"ל אמרו (ירושלמי הובא בתוס' ר"ה טז:) דהוא חושב

דזהו

דזהו שופר גדול והיינו דחושב דהתעוררות זו תלך ותתפשט בלב להיות יתד קבוע שלא תמוט. וזהו עיקר החילוק שבין שופר לשופר גדול בהתפשטות הקול אבל בעוה"ז שיצה"ר לא נעקר מן הלב לגמרי כל ההתעוררותא הוא לפי שעה לבד שכל זמן שאין לבו חלל בקרבו כדוד המע"ה שהרגו ליצ"ר (ע"ז ד סע"ב) בתענית א"א להיות קבוע וקיים בעבודתו שלא ינתק כלל. וזה כל עסק האדם בעוה"ז להיות רצוא ושוב ולהתחזק להתעורר עצמו משינתו בכל פעם. ותכלית הבריאה היתה על כך שיהי' לו יצר המשכיח והוא יתגבר כנגדו. וזה ענין העזר כנגדו דאשה שבא ע"י הפלת תרדימה שהוא הביטול לצורת אדם דבשינה כח המדמה גובר ולכן הוא א' מס' במיתה (ברכות נז:) והש"י הפיל זה עליו שכך יסד הש"י בעולמו להיות האדם ישן ומתעורר ועי"ז זוכה להעזר כנגדו בקיום המין בנצחיות והתפשטות לעולמי עד שא"א רק ע"י השתקעות בדמיון ג"כ כד"ש ביומא (סט:) כשביטלו יצה"ר דעריות לא אשתכח ביעתא. ויצרא דעריות הוא ההשתקעות בדמיון של בטלה דוגמת השינה. וזה מה שלא יתבטל לגמרי גם לעת"ל כמ"ש בזוהר (ח"א קלז ע"א) דאיקרי לבן דאתלבן דאי לא"ה חמידו דאורייתא לא אשתכח כי יהיו כמלאכים שאין להם יצה"ר ולא ניתנה תורה להם מטעם זה. כי עיקר חשק התורה מצד המילוי לחסרון שהיא תבלין ליצ"ר והיינו יצרא דעריות והשתקעות בדמיונות הבלים. ע"ז התורה תבלין להיות כל דמיונותיו בד"ת כידוע שכח המדמה יוכל להתפשט ג"כ במחשבת ד"ת ג"כ הבאים מצד כח המדמה עד שגם הדמיון כולו תורה ואמת. משא"כ יצרא דע"ז שהוא עבודה והשתדלות זרה זה צריך לעקור לגמרי שלא יהי' בו אל וכח זר ולאכפייא ולבטלו לגמרי. כי יצר זה אינו מצד בריאת הש"י שיסד בעולמו רק בא מצד הסתת הנחש. והש"י הזהיר ע"ז מאכילת עץ הדעת שהוא השתדלות שלא כרצון הש"י. רק בבריאת האשה אז"ל (ב"ר פר' יז) נאמר ס' שבא שטן עמה הוא ההשטנה מצד השינה וההשתקעות בדמיון שוא שזה נעשה תיכף וכאשר אינו מתעורר מזה אז היא הגורמת לאכילת עץ הדעת שהוא יצרא דע"ז. אבל כאשר השינה רק כרגע כפי צורך הסכלות מועט שהי' ברצון הש"י להיות יקר מחכמה ומכבוד ומתעורר תיכף אז הוא העזר כנגדו והוא מה שהקב"ה עוזרו להתגבר נגד היצר. כי מה שהקב"ה ברא היצר הרי ע"כ לכך בראו כדי שיתגבר האדם נגדו ולא להשתקע. ונמצא מה שהקב"ה בראו הוא עצמו העזר שלו להתגבר נגדו שהקב"ה עוזרו שהרי לכך נברא. ובכל ר"ה שהוא זכר ליום בריאת אדם דלכן כל באי עולם עוברים כו' ספרי חיים וספרי מתים כו'. כי בריאת האדם הוא במאמר נעשה אדם ודרז"ל (ב"ר פר' ח) שאמר למלאכי השרת ונעשו כתות כתות כו' א"ל עד שאתם מדיינים כבר נעשה אדם פי' מלאכים הם הכחות שונות שיסד הש"י שכולם כלולים באדם שהוא בצלם אלהים בעל הכחות כולם וכפי מספר הכחות הם מספר המלאכים. ומדיינים היינו כל כח נתגלה ונתברר ענינו איך הוא באדם אם לטב כו' וממילא עי"ז כבר נעשה אדם. כי עשייתו ית' האדם אינו אלא ע"י ההתבוננות בכל מיני כחותיו דזהו במאמר נברא העולם. וכמ"ש בשבת (קיט רע"ב) דדבורו של הש"י כמעשה ודבורו של הש"י הוא עולם המלאכים כמשז"ל (מ"ר בלק) ע"פ וישם ה' דבר בפי בלעם מלאך. וע"י שהם מדיינים ומבררים כחותיהם שהם פרטי כחות האדם ממילא נעשה אדם בעולם

העשיי' הכולל כל מיני כחות הנפש והוא אדה"ר הכולל כל נאצליו וכמ"ש בשמו"ר (פר' מ) דכולם תלויים באיפת אדה"ר. והיינו דכל הנפשות ספרי חיים וספרי מתים אינם אלא קומה אחד שלימה הכלולה מכל מיני כחות סוגות היוצאים בפרט בפרטי נפשות. וכל ר"ה מתעורר זה כידוע דזה כל ענין קדושת הזמנים דישראל מקדשי ע"י אתערותא דלתתא בא אתערותא דלעילא הראוי לזמן ההוא בזה שכבר הי'. ובהתעוררות ההתבוננות בכחות אדם ממילא כל באי עולם עוברים כו' כולן בסקירה אחת דהיינו בהתבוננות דנעשה אדם. ומצד ההתבוננות בכחותיו בא כח השינה ג"כ והפלת התרדימה וכידוע מטעם האריז"ל סוד הדורמיטא דז"א בר"ה שהשופר בא לעורר ז"א משינתו. וביאור זה כידוע דאצילות הוא מה שהאציל הש"י מאור כבודו הבלתי בעל תכלית להשגת אדם. והיינו מה שהאדם משיג מאמיתות הש"י מצד מידותיו המשמשות בעולם זה נקרא עולם האצילות שנאצל מאמיתותו הבלתי מושג להיות מושג והוא ממש כקומת האדם שהוא המשיג כפי כחות השגותיו כך הוא מידת ההשגה. וזהו ז"א דאצילות שהוא צורתו של יעקב אע"ה החקוקה בכסה"כ שהוא כלל ישראל שהם המשיגים. וכפי מדת השגתם הוא הוא עצמו מדת ההשגה הנאצלת וכאשר הם בשינה והעדר ההשגה הרי נקרא דז"א ישן כביכול מאחר שאין אדם בעולם המשיג אמתותו. ועיקר עולם אצילות הוא ההשגה ממנו ית' המושג לבנ"א. ולכן הפלת תרדימה דאדה"ר נקרא שינת ז"א. וזה מתעורר בכל ר"ה ענין בריאת היצה"ר שמזה ויבוא גם השטן בתוכם להתיצב הוא היצה"ר שיסד הש"י בעולמו בכלל המלאכים שהם כחות האדם יש גם כח זה ושינה ויושב בעל כישן שהוא השתקעות בדמיונות ומזה בא ההשטנה. וקול שופר מעורר משנתו היינו קולות דקודם מ"ת דברא תורה תבלין והתעוררות לתורה הי' בקול שופר המעורר משינת מצרים הקודמת. וכן כל שופר שבר"ה הוא התחלת התעוררות לעסק התורה תבלין בכל השנה כולה כל חד לפום דרגא דילי' ע"י מצות שמיעת קול שופר בר"ה הוא זוכה להתעורר משינתו בכל ימות השנה כולה ולהשתדל בתורה:

[לו] **ענין** מלכיות זכרונות שופרות הם נגד ג' אבהן. וכן ג' קולות דתרועה ופשוטה לפני' ופשוטה לאחריה. וכן ג' מיני תרועות גנוחי וילולי וגנוחי לבד וילולי לבד. וכן הג' סדרים שנהגו תקיעות דמיושב ודבלחש ודהוזרת הש"ץ [וי' אחרונות הם נגד מדת דוד המע"ה] כי בהתייחד אבהן יחד כ"א כלול מכולם וכן הולך התכללות זה בכל פרט להיות כ"א כלול מהכל. וכלל היום נקרא יום תרועה ולא יום תקיעה דעיקר מצות היום בתרועה והתקיעות נקרא רק לפניה ולאחריה. כי יום זה נקרא בזוהר (ת"ז ריש תי' מא) יומא תקיפא ובדרז"ל (ר"ה לב:) יום הדין דמלך יושב על כסא משפט ומצד השתטפות מדת המשפט ידוע דנמשך הפסולת עמו איש שעיר גבר שדין המוכן לשודד ר"ל. והתרועה הוא שבירה מלשון תרועם בשבט ברזל לנפץ ולשבר חרבו דעשו. וזהו עיקר השופר שהוא קולו של יעקב ובזמן שהקול קול יעקב אין כו' (ב"ר פ' סה) כי כחו בפיו לשבר כל המסטינים והמקטריגים ע"י קול תורה וקול תפלה שצריך להיות בשמחה וזהו פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה דתקיעה הוא לשמחה דרגא דאמת ליעקב היינו תורה ואברהם הוא המתחיל בתפלה ותיקן תפלת שחרית וכן ידוע דאבא יסד ברתא

ברתא שהוא דרגא דתפלה התחיל מאברהם אע"ה שהתחבר עם לוט כטעם (ב"ר פר' נ) היכן מצאתיו בסדום כנודע ובינתים הוא קול התשובה מעומקא דלבא שהוא במרירות הלב גנוחי גנח וילולי יליל על כובד העונות באנחה השוברת כל גופו של אדם הבאה מצד הדאגה והפחד וזהו תשובה מיראה. והיללה בבכי כבן המתגעגע לפני אביו הוא תשובה מאהבה. ומדת יעקב אע"ה היא תשובה הבאה מצד הרגשת הכאב והצער איך רע ומר עזבו את ה' ומעורר רחמים רבים בקרבו על נפשו שנתרחקה בעונותיה מאור פני מלך חיים. וזהו דרגא דיעקב שצורתו חקוקה בכסה"כ שהוא הדביקות באלהים חיים להיות אתם הדבקים וגו' דבוקים ממש ורוצה לחזור לשרשו ולמקום דביקותו. והתשובה ע"ד זה הוא ברישא גנח והדר יליל כדרך החולים על צער גופם שבראשונה מרגיש פחד המחלה ומתאנח. ואח"כ מזכיר אהבת עצמו ומיילל על צערו. וג' מיני תשובות הללו מתתא לעילא הם בתחלה מרחם על עצמו וזה קל לכל אדם להתעורר מצד עצמו. ואח"כ מתחיל להרגיש פחד ה' והדר גאונו ומתאנח עי"כ על חטאיו. ואח"כ בא לאהבת הש"י ובוכה לפניו על מה שכבר עבר ואין. ולפי שמצד מדת המשפט אז"ל (ירושלמי מכות פ' ב ה' ו) אמר לתורה כו' אמר לנבואה כו' דאין מקום לתשובה רק הש"י קבע בתורתו להיות מקבל שבים. ולכן הוצרכו ב' קולות לפניה ולאחריה בתקיעה של שמחה לעורר שמחת הש"י לקראת בניו במדת חסדו ומדת רחמיו לשמוע בקול תורת חסד שלהם ובקול תפלה דרחמי נינהו שעי"ז הם קרויים בניו וזה בטבע הבריאה להיות האב מרחם על בנו ומקבלו בתשובה. ולהיות עיקר התשובה היא עזיבת החטא אלהבא וכמ"ש הרמב"מ בהל' תשובה שיעיד עליו הבוחן לבות שלא ישוב לכסלו. ובעונותינו הכתוב אומר מה אעשה לך וגו' וחסדכם כענן בוקר וגו' וכל פושעי ישראל מלאים חרטה אבל הוא רק לשעה. וכן קול שופר דר"ה מעורר לשעה ואינו דומה לשופר גדול דלעת"ל שעל ידו יתעקר היצה"ר לגמרי עד שיבואו האובדים וגו'. כי יהיה התעוררות כ"כ קבוע וקיימת ולא ארעת שעה רק עד שיבואו להר הקודש קדושה דקביע וקיימא. משא"כ בכל ר"ה הוא התעוררות לפי שעה בתשובה שלימה מעין שופר גדול דלעתיד. אבל אינו עדיין כיתד התקועה במקום נאמן. ולכן תוקעין ומריעין כשיושבין ותוקעין כו' (ר"ה טז רע"ב) לערבב השטן ובתוס' בשם הירוש' דקמייתא בהיל ולא בהיל ובתרייתא אמר השתא ודאי אתי משיחא. ותמוה וכי אין יודע מצות שופר בר"ה וגם תקנת חכמים לתקוע מיושב ומעומד. וגם מ"ע נבהל בב' יותר ולעתיד נאמר יתקע משמע רק פעם אחת. אבל הכוונה בהיל ולא בהיל דאינו יודע אם נקבע בלב דוגמת שופר גדול דלעתיד להיות קיים. כך דדבר זה תלוי בעדות בוחן לבות והוא מסופק בקטרוגו. כי תקיעות מיושב כנגד מלך יושב בכסא משפט דדיינים בישיבה ולכן הוא שלא בתפלה דרחמי. ומצד מדת המשפט הדבר שקול אם הרהור תשובה זה הוא בחרטה גמורה שלא ישוב לכסלה. ולכן תוקעין ומריעין כשהן עומדין דדיינין בישיבה ובעלי דינים בעמידה אין עמידה אלא תפלה. (ברכות ו' :) כי מדת הדין הוא מצד הדיין אבל הבע"ד מבקש לעורר מדת החסד והרחמים לפנים משוה"ד ומצד מדה"ד אין לדיין אלא מה שעיניו רואות והרי עינינו רואות שבעונותינו עברו כמה ר"ה ויוה"כ ולא נושענו ועדיין לא שמענו קול שופר גדול

העוקר יצה"ר מלב לגמרי רק הכל לפי שעה. אך באמת א' בזוהר שלח (קסט רע"א) דקלא מעורר קלא ולעולם בקול שופר דר"ה יש התעוררות מקול שופר גדול. והיינו דלעתיד כשיבוטל היצה"ר נאמר בימים ההם גו' יבוקש עון ישראל ואיננו וגו' דגם עבירות דלעבר אינם במציאות והיינו כמ"ש בשבת (פט:) דיהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות כו' וכיון שמסודר מהש"י להיות כן הרי אינו חטא כיון שזה רצון הש"י. וזהו ע"י תשובה עלאה דרגא דבינה שהוא בסוד יוה"כ תרעא דחירו כידוע. וכיון שהדבר תלוי בדעתו של בוחן לבות דתמן לב מבין כי ידיעת העתיד הוא מצד הבינה שבלב שהוא למעלה מהזמן שהם ו' ימים ושבת כנודע שבהם החילוק דעבר ועתיד. משא"כ למעלה מהזמן העתיד ידוע כעבר. ולכך בוחן לבות יודע העתיד מצד למעלה מהזמן ומצד זה הוא יום ההוא דהיינו הנעלם ולא הזה שהוא עוה"ז שתחת הזמן. ומתעורר תקיעת שופר דיום ההוא שמצד שהוא למעלה מהזמן הוא שופר גדול במדת הגדולה דהיינו התפשטות שאין לו הפסק רק הולך וגדל תמיד הולך ואור יותר. ובאמת הש"י לבן של ישראל כמשז"ל (שהש"ר פ' ה פ' ב) ע"פ ולבי ער רק למראית העין בעוה"ז אין נגלה זה. ועי"ז הוא עיקר מצות התפלה שהקשו רבים והרי אין שינוי אצל השי"ת. רק התפלה הוא הכרת אדם דהכל מהש"י ולכך פותחין אד' שפתי תפתח שמכיר דגם התפלה מהש"י. והכרה זו הוא דרגא דמלכות משיחא כידוע מה שאמר דוד המע"ה על עצמו ואני תפלה. כי זה כל עיקר חילוק בין עוה"ז שהוא עלמא דשקרא שאין נגלה האמת דהכל מהש"י ולעתיד יתגלה זה. ובעת תפלה שהאדם מכיר זה הרי מתעורר מדה זו וממילא יש אחיזה לקול שופר זה עם קול שופר גדול.

ואמר השתא ודאי אתי כו' דנפשט הספק שכבר יש התעוררות משופרו של משיח בכל שופר דר"ה בעמידה. והם ג"כ בב' גוונים. בלחש הוא כל יחיד לבדו מצד מדת אברהם אע"ה דאחד קראתיו וכך דרך עושי חסד בחשאי. כי חסד הוא מה שהוא היפך הדין לגמרי וא"א בפרסום מפני המקטריגים. אבל תפלת ש"ץ הוא מדת יעקב אע"ה שהוא כמו ש"צ של כל ישראל שכולם נקראו על שמו והוא הכוללם וכך הוא מדתו דרגא דה' אחד שהוא יחוד דצבור דהיינו רבוי המתאחד והוא מדת הרחמים שהוא חסד שבמשפט שכך המשפט להיות מרחם על בניו ולעשות עמהם חסד. וזהו בקול ובפרסום מאחר שכך המשפט אין כאן שום מורא קטרוג ולא בושה כמאן דאכיל דלאו דילי' כו' (ירושלמי ערלה פ"א ה"ג) רק בתורת חסד. משא"כ בן האוכל אצל אביו אע"פ שהוא ג"כ חסד מ"מ חסד זה הוא מצד חוק ומשפט שיסד הש"י בעולמו ואין מתבייש כלל. וכן התעוררות דקול שופר גדול בשופרות אלו הוא ג"כ בב' פנים הללו בחשאי כאלו לבא לפומא לא גליא רק הש"י מטה כלפי חסד שלא במשפט וממילא בעירוב מדת חסד במדת המשפט מתגלה תיכף מדת הרחמים שהוא בגלוי ובפרסום. כי יעקב אע"ה מטתו שלימה ואין בו שום דופי והקטרוג מעורבב לגמרי. ונכתבים ונחתמים לאלתר לחיים הכולל כל הג' בני חיי ומזוני כי מי שאין לו בנים חשוב כמת (נדרים סד:) והוא בכלל חיים. וכן מזוני הוא קיום החיים וכמ"ש (תענית ח:) דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב ונגדם הם ג' ברכות מלכיות כדי שתמליכוני קבלת עול מ"ש הוא דרגא דאברהם דאז"ל (ברכות ז רע"ב) לא הי' אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם כו' שהוא המליך להקב"ה על כל באי עולם ולכ"א (ב"ר

פר' יב וש"מ) בהבראם באברהם שבשבילו נברא העולם שהי' בשביל מדת מלכותו דאין מלך בלא עם והיינו עם המכירין כח מלכותו. וזה התחיל מאברהם ולכן הובטח בנתינת הארץ שהוא נגד מדת המלכות כי אין מלך בלא ארץ וע"ז אמר מה תתן לי ואנכי הולך ערירי דמאחר שאין מלך בלא עם א"כ מצד מדת התעוררות מדת קבלת מלכותו ית' בנפשו צריך להתפשטות דבנים שיחול עליהם שם מלכותו ית'. וזהו עיקר בקשת הבנים דאיש הישראלי שיהיו לו בנים הראוים לחול עליהם ש"ש ומקבלים עול מלכותו ית' עליהם שיאמרו יתגדל ויתקדש שמיה רבא כו'. כי אין מלך בלא עם והש"י רוצה בכך לפרות ולרבות ולהעמיד עם מקבלי עול מלכותו עליהם. ומצד שתמליכוני עליכם שהיא מדת היראה כטעם אם אדונים אני איה מוראי זוכה לבנים כמ"ש כי כן יבורך גבר ירא ה' ואומר אשרי איש ירא את ה' וגו' גבור בארץ יהיה זרעו. משא"כ מצד מדת החסד דאברהם אחד קראתיו כי מצד התפשטות מדת החסד הוא להיות האדם כאחד ממנו אחד כיחידו ית' ולהיות חי לעולם. רק מצד מדת המשפט נגזר העדר הקיום באיש והוצרך לקיום במין. ומצד מדת הגבורה וכח גברא בא ההולדה ונמצא לידת יצחק ע"י התעוררת מדת יצחק. וזה טעם אלה תולדות יצחק וגו' אברהם הוליד את יצחק. ובאמת אברהם המוליד כי הגם דהיראה הוא מדת יצחק התעוררות היראה בעולם שהוא ע"י קבלת עומ"ש שתמליכוני עליכם זה עורר אברהם. ולכך הוא הראשון לעקרים שנפקדו. ולעולם הראשון באיזה דבר הוא המביא ענין זה בעולם שיהי' פקידה למי שלא הוליד שיוליד דאח"כ אינו עוד חידוש והחדוש הוא אצל הראשון שאז נתחדש דבר זה ע"י התחדשות שם אדון על ידו. ומצד מדת האדנות הוא ההולדה מטע' דנוקבא שהיא ראש לפועלים דשלימות האשה בבנים דבלא"ה חבל לדור דאתתא דברייתא (עוא"ע תהלים מז' כב). רק האם מנהגת את בניה והיא ראש להם מצד שהם בניה. וכן כל מדת האדנות הוא מצד שיש לו עבדים נקרא אדון ומלך כשיש לו עם ומצד הזה להעמיד בנים הנקראים עם ה'. ולעולם פקידת הלידה למי שלא הוליד הוא רק בענין זה בכדי להעמיד זרע שיהי' נק' עליו שם ה' ומלכותו כענין שמשון ושמואל שאא"מ להאריך בהם. ולכך מלכיות הוא נגד בני. וזכרונות שיעלה זכרוניכם לפני באור פני מלך חיים הוא נגד חיי כי עמו מקור חיים באורך וגו' היינו באור פני מלך כאשר עולה לזכרון לפניו שם האור והחיים מטע' דיצחק שאפרו צבור לפניו כביכול. והוא דמחוי להו הקב"ה בעיניהו כמ"ש בשבת (פט:) כי הוא לפניו ית' שמש האור שיוכלו לראות עין בעין. ולכן מזכירין פקידת יצחק והוא עיקר הזכרונו'. ועיקר הזכרון ביום ההוא איזה לחיים כי מצד הזכרון לטובה ממילא נמשך חיים כטעם ואתה מחיה את כולם. וזכירת הש"י באיזה דבר אינו כזכירת בו"ד שהוא נבדל מן הדבר שזוכר. משא"כ בהש"י הרי ע"י הזכירה נדבק במקור החיים ית'. ובמה בשופר הוא ע"ד קיום החיים שהוא במזוני כך קיום הזכרון הוא בשופר שהוא המעורר האדם ומזכיר את האדם וממילא גם הש"י זוכרו. וזהו עיקר שצריך אדם לקיום חיי עולם שבו להיות לו קול שופר המעוררו משנתו תדיר והוא הממשיך לו חיים. ומשל זה בחיי הגוף הוא המזון שעל ידה הוא המשכת חיי הגופניים. ונא' תקעו בחודש שופר וגו' כי חוק לישראל וגו' ודרז"ל בביצה (טז.) חק זה ליסגא דמזוני ומכאן דמזונותיו של אדם קצובים מר"ה והרי מפורש בכתוב כי חוק זה טעם על תקעו הקודם.

והיינו לפי שאז קולבין מזונות לכן באים השופרות שהוא הקול קול יעקב שזה כל כחו של יעקב בקול. ועיקר תפלת יעקב אע"ה ונתן לי לחם לאכול וגו' וזה כל יגיעותו ועבודתו על מזוני וקיום החיים שכבר זכה לבני מסט' דאברהם וחיי מסט' דילחק אבל לריך לדבר המקיים החיים דהיינו שלא יופסק ח"ו וימלא דופי בזרעו כמו אלל אברהם וילחק רק מטתו שלימה. והקיום דחיים הוא בפה. חיים הגופניים בושט המכנים מיני אוכלים ומשקים וחיי עולם בקנה המוליא קול. ושניהם קרויים סימנים שהם סימני החיות שעל ידם הוא קיום החיות. ובהם ניכר סימן החיות שבקלקול החיות נחלש או נעדר לגמרי כח האכילה וכח הדבור והשמעת הקול. והקנה עם הריאה ולב וכבד הנתלים בה והושט עם אברי המזון הנתלים בו הם ממש דוגמת נפש וגוף שאלו משמשים לכחות הנפשיים ומדות שבנפש ואלו לכחות הגופנים. ובאמת זה דבר נעלם משכל בנ"א חבור הנפש בגוף ולכן לא יבינו ג"כ איך המזון יקיים הנפש. אך האמת שהם מחוברים וכולו חד והדם הוא הנפש הווה מן המזון ומשכנו בלב וממנו חיות כל האיברים והריאה והקנה המוליא קול תלויים בו. וע"י קיום שופרות בר"ה הוא חוק וקלב המזונות של כל השנה כולה דיהיב מזוני לחיי לקיום החיים להיות לו כח לתורה ותפלה. והתעוררות דעורו ישנים בכל השנה כולה הבא ע"י המזון שאז"ל (ב"ב יב:) לאחר שאכל אין אלא לב אחד וכפירש"י לטובה כי כן מדת האכילה הראוי' להיות קיום החיים האמיתים דחיי עולם על ידה שאין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים:

[לז] **כל** אומה יש לה כח מיוחד דרע שבו תלוי עיקר חיותם דלכן לא ניתנה תורה כמשז"ל (ע"ז ב:) שהחזירה כו' ולא קבלוה כי התורה היא קו האמלעי דאמת ליעקב אין אמת אלא תורה (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח) כי ההשתקעות באיזה לד זה שקר דהיינו שלא תכון לעד שהקיום לעד נחלה בלא מלרים דהיינו גבול ומילר המפסיק ומסמן סוף הדבר זהו רק מדת קו האמלעי. והוא יסוד כל מלות התורה ענין שלא להיות שקוע בשום דבר. וזהו כל הגלות באומות לברר שישראל אין שקועים באותו כח הרע של אותה אומה כי הם מתגברים בטענה שגם ישראל שקבלוה לא קיימוה כמ"ש בריש ע"ז דאומרים שגם הם שקועים. ונגד השתקעות באיזה כח מתגברת איזה אומה שחיותן אותו כח כנגדם להשתעבד בם עד שמתברר שישראל אין כן ואז נגאלים מהם. ועמלק נקרא ראשית גוים שהוא תמליתם כמו ישראל ראשית תבואתה שהם תכלית המכוון בבריאה והתכלית נק' ראשית דסוף מעשה במחשבה תחלה ותכלית בריאת כל כחות דרע שישראל ינלחום ולהראות אבדונם. והיינו דהגם דיש כח השתקעות אשר למראית עין בעוה"ז הוא כח גדול. באמת הש"י בעל הכחות כולם וישראל שדבוקים בו וכל מעשיהם ממנו דהיינו שמבטלים כל כחותיהם להש"י דזהו עיקר כל התורה כולה אנכי ה' אלהיך פי' בעל כחותיך שזהו הוראות שם אלהים כמ"ש בטוא"ח (סי' ה) יכולים עי"ז לנלח כל מיני הכחות. ונילוח הגמור דזביחת הילר הוא כליון כל העכו"ם ונמלא התכלית שלהם רק להאבידם. וכל הגרים שמהם וכן הנשארים לעתיד לעבדים כמ"ש אז אהפוך וגו'. ואז"ל (ע"ז כד.) כולם גרים גרורים כו' אינו מלד תכלית המכוון בבריאתם רק מלד ההתפשטות. כי כל נברא שהוא בעל גבול בהכרח יש לו ב' קלוות והאמלעי וקו האמלעי הוא התכלית המכוון בו והקלוות הם ההתפשטות שיש מתכלית הזה. וההתפשטות של

של אבדן אותן כחות הוא להיות עבדים לישראל. דהתכלית הוא הכרת הש"י בעל הכחות כולם דכל פעל למענהו לקילוסו (שוח"ט ריש מז' יט). ומצד ההתפשטות בישראל הם המכירים זה ויש להם התעלות על אותן כחות הם קונים אותן לעבדים. אבל עמלק שהוא ראשית ותכלית המכוון דגוים לבד לכן אחריתו עדי אובד ומחה תמחה וגו'. וא' במכילתא (סו"פ בשלח) דאין מקבלין גר מעמלק ולכן א' בסנהד' (צט:) דתמנע באתה לאברהם יצחק ויעקב לאגיורי ולא קבלוה. כי שורש דרע באדם הוא מצד האם כמ"ש ובן כסיל תוגת אמו כי היא מכנסת באב כידוע מחטא הראשון. והיא באת לאגיורי ואמרה מוטב שאהי' שפחה כו' הרי חשקה לכאורה להדבק באמת. וזה שורש עמלק שהוא תמצית כל מיני כחות ונמצא יש לו כל כחות ההפכיות והוא שורש תכליתן שהוא להאבידן ונמצא יש לו גם כח זה ויוכל להשתמש בכל מיני כחות. ואינו מכלל זרע עשו שאז"ל (ספרי ברכה פיס' שמג) דאמר מה כתיב בה לא תרצח כו' שהוא שקוע בזה כי הוא פסולת דיצחק. אבל עמלק נגד יעקב אע"ה שיש לו ג"כ כח זה ללכת בקו יושר ויש לו ג"כ כח ללכת בב' קצוות. ולכך באת אצל כל ג' אבות לאגיורי. אבל באמת הוא ראשית גוים ולא ראשית תבואתו דהש"י דתכליתו למענהו לקילוסו אבל כונת העכו"ם לגרמייהו. וזה עיקר החילוק בין ישראל לעמים שאז"ל (ר"ה ד.) האומר סלע כו' בשביל כו' הרי זה צדיק גמור משא"כ באומות העכו"ם. כי חטאי ישראל נק' אצל רז"ל (סנהדרין מד.) אשא דקאי ביני הוצי שהם רק סובבים אותו אבל שורשו אין כך והא כמו כופין עד שיאמר רוצה אני דידוע טעם הרמב"ם (סו"פ ב מה' גירושין). כך מה שטועה לכונה אחרת

ח

דמתוך שלא לשמה היינו התוכיות ופנימיות הוא לשמה ולכך הרי זה צדיק גמור כמו דהגע כבר ונחשב מרצונו הגמור משא"כ או"ה שרשם כך. וזהו שבת אות וברית ביני וגו' וגוי ששבת כו' כי נייחת ישראל הוא בהעדר הפעולה ובטול כל הכחות להש"י עד שאין לו כלום. אבל נייחת או"ה הוא רק כשיש לו והישות הוא מצד הפעולה והשתדלות והעדר כחותיו הוא מיתתו דקיומו הוא רק השתקעות בכח. ומה שבזמן שבת וימי המעשה הוא בנפשות ישראל וגרים שא' בקידושין (ע סע"ב) החילוק דאלו הגרים בראשה והייתם לי לעם וכו' שע"י השתדלותן דוקא בשם ישראל יכנו שבאים להתגייר. משא"כ ישראל הוא מלידה מבטן בלא השתדלותו דאפי' חטא ישראל הוא (סנהדרין שם). רק מצד עוה"ז הוא השתדלות שהעוה"ז נגד ימי המעשה כמ"ש בריש ע"ז מי שטרח כו' וכל המצות בהשתדלות כי שבת מעין עוה"ב אחר שכבר נתבררו אבל הבירור בניצות הכחות הוא בהשתדלות דלכן אמרו (פסחים פז:) לא גלו ישראל אלא כדי להוסיף גרים ואין מקבלין גרים לעתיד (יבמות כד:) שאין מקום להשתדלות אדם רק מי שמלידה ומבטן כך. אבל הגליות שהוא לברר ניצות הכחות כנ"ל עי"ז יש מקום לגרים שהשתדלו' יש גם לגוים ויוכל להגיע בהשתדלותו להתכנות בשם ישראל. כי מצד עוה"ז העיקר הוא השתדלות וזהו הכנה לעוה"ב כי מי שלא טרח כו' ואפי' פושעי ישראל מלאים מצות כו' (סנהדרין לז.) וכל מעשיהם אף שלא לשמה הרי זה צדיק גמור ונקרא שטרח משא"כ בגרים אין מקבלין המתגייר לשם איזה דבר (יבמות כד:) שאין זה השתדלות אצלם. וקיומם לעתיד יום שכולו שבת הוא רק מצד חבורם לישראל דכל הנטפל לעושי מצוה כו' (מכות ה:) ולכן א' (יבמות מז:) דקשים

כספחת

כספחת ואז"ל (שבועות ו:) אין ספחת אלא טפילה כו' דהטפל ע"כ אינו כמו העיקר דאז הי' עיקר ולכן מצד חבורו להעיקר הוא נגע לו שהרי נתחבר לו להיות כמוהו דבר שאינו כן והוא נטפל ונחשב כמו העיקר ויוכלו לחשוב שגם העיקר כן וזה חסרון לעיקר שמתדמה לטפל. וכד"ש (יבמות קג סע"א) כל טובתן של רשעים רעה לצדיקים גבי יעל שהטיל זוהמא ונודע מטעם האריז"ל דב"ב של סיסרא למדו תורה היינו מיעל שנתעברה אז וזהו טובתן של רשעים היינו הטוב הגמור שקלטה ממנו מ"מ קלטה ג"כ זוהמא. דזהו עיקר חסרון דעכו"ם שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן. היינו דעצת מ"ת הוא מה שהש"י רצה ללמד תורה לעמו ישראל ולהדריכם שהוא הגלוי' דכל השתדלות אדם בתורה ומעש"ט ג"כ הכל מהש"י. זהו פסיקת זוהמא דנחש שהוא והייתם כאלהים וגו' בעל כח בפ"ע להיות מתכוין לגרמי' לדעת ולהרגיש בטוב ורע ולעשות הטוב. אבל רצון הש"י הוא שלא להיות בעל כח בפ"ע כלל רק למסור הכל להש"י. ועמלק שנקרא ראשית גוים הוא שורש אותה זוהמא שידע כל מיני כחות הפכיים ורוצה בהשתדלותו לבחור בטוב ובעיא לאגיורי. רק כונתה מוטב שאהי' כו' שזה דבר טוב לפיכך רצתה בו. וכל גר כשמודיעים לו שישראל בזמה"ז דוויים כו' (יבמות מז.) די שכשמכיר למאום בעוה"ז הרי כבר ביטל כחו שכח כל אומה הוא השתקעות בעוה"ז באותו דבר. אבל תמנע היא ממזרת מאליפז שאז"ל (רש"י ויצא כט יא) דגדל בחיק יצחק והי' מנביאי או"ה ואין הנבואה שורה אלא על חכם גבור ועשיר (שבת צב.) דהיינו שלימות בג' ראשי הכחות נגד ג' אבהן. חכמה היפך רוח שטות דזנות וגבורה בכבישת כל מיני יצרים היפך רציחה הבא ע"י שאין מעצור לרוחו. ועשירות בדעת שיודע רבונו היפוך עניות המעביר על דעת קונו שהם ע"ז ג"ע וש"ד. דהשראת רוה"ק א"א אלא למי שנקי מג' אלו בתכלית ומסתמא גם כל ז' נביאי או"ה כן. רק הם גדלו בחיק או"ה שהגיעו לזה מצד ההשתקעות בעוה"ז עצמו ככל חכמי או"ה שמבינים שאלו דברים רעים מצד העוה"ז והוא גדל בחיק יצחק דוגמת עשו דנקרא ישראל מומר (קידושין יח.) שבזרע יצחק כבר יש שם ישראל שהוא כי שרית עם אלהים וגו' שר על כל הכחות. אלא שהוא המיר זה ונשתקע בכח רציחה ואליפז לא נשתקע כמוהו רק מ"מ הוא זרע עשו שמחליף כח שיש על הכחות לכח השתקעות והוא לא רצה להשתקע בכח מיוחד אבל נשתקע בכח זה עצמו שיש לו על כל הכחות. כי ישראל מוסרים גם כח זה להש"י דהיינו כח הידיעה דטוב ורע ולבחור בטוב אף זה מהש"י. אבל הוא חושב דכח זה שלו הוא. ונמצא עדיין המיר עיקר שם ישראל שהוא למסור כל כחותיו להש"י ולהכיר שאין לו שום כח מיוחד ועי"ז הוא שר על כל הכחות והיינו מצד הש"י שהוא בעל הכחות כולם. אבל הוא נקרא אליפז פי' שהכחות שלו הם נחמדים מפז זהו עיקרו שמכיר שיש לו כחות שלו והם נחמדים שאין לו השתקעות לשום כח. וזה באמת ראשית ההשתקעות דנחש כמ"ש במק"א שיסודו להסית לבחור בכח הבחירה. וזה גרם שבא על אשת שעיר החורי (מד"ת ר"פ וישב) יושבי הארץ דאז"ל (שבת פה.) בקיאין בישובה כו' היינו תכלית השתדלות דעוה"ז והוא בחר בטוב והוליד תמנע דבעיא לאגיורי שזהו תכלית השתדלות דטוב דעכו"ם כשרוצים להתגייר. אלא דאצלה שבאה מאליפז שכחו למשול על כל כחות עוה"ז אין זה ביטול הכח מה שמואסת בעוה"ז

ובוחרת

ובוחרת בטוב ולכך לא קבלוה כמו שאין מקבלים גרים לימות המשיח דבשרואה שזה טוב לכך בוחר בו. וכן היא הי' לה הכרה זו מאליפז דזה טוב. ועיקר ישראל הוא שלא לבחור זה כלל רק מה שהש"י נותן ולמסור הכל להש"י. וכח זה הוא שורש שם ישראל משא"כ הגר הוא בא מכח השתדלות ובחירה בטוב והיא ראשית גוים בחשק דהשתדלות לטוב וזה אין נקלט בישראל כי התכלית אינו השתדלות לטוב שזה התכלית מצד עוה"ז וזה נקרא ראשית גוים שהוא תכלית עוה"ז. אבל תכלית הכל הוא ההכרה הגמורה דהכל מהש"י. ותמנע שדרשה מצד אחד מגוים בעיא לאגיורי והכירה מעלת ישראל ורצתה ליטפל להם. ועי"ז אמרו (סנהדרין צ"ט:) דלא הי' להם לרחקה והיינו כמ"ש (ע"ז כד.) בימות המשיח כולם נעשים גרים גרורים דרק אין מקבלים אבל גם אין מרחקים. והיינו כי הגם שאמרו אל תהיו כעבדים כו' מ"מ אמרו (פסחים נ:) לעולם יעסוק אדם שלא לשמה כו' דבאמת לשמה א"א בתמידות ואבות העולם הן המרכבה שהש"י רוכב עליהם ממש וכל מעשיהם לשמה ריחקו זה לגמרי. ובאמת הם ראויים לעבדים לישראל שההשתדלות נקרא עבדות. וישראל אין ראויים להשתדלות כלל דעיקרם ליום שכולו שבת והם עבדים בהשתדלות. ויעסוק כו' היינו השתדלות זה ראוי גם שלא לשמה. רק האבות ריחקו זה לגמרי והיא אמרה מוטב שאהי' שפחה כו' כנ"ל דזה עבדים לישראל רק שהם רחקוה. חזר ובא עליה אליפז היינו כח הבחירה בטוב כנ"ל ונולד עמלק דצעריגהו לישראל שהוא לא רצה עוד להתגייר רק בא לזנב הנחשלים לומר שהוא זריז ומשתדל יותר מהם כמו שא' המן בי' אלפים ככר שפי' התוס' (מגילה טז.) כנגד השקלים. והיינו דמנדבות לבבות ישראל בשקלים נבנה משכן לשכינת הש"י בתוכם. ואמר שהוא יש לו נדיבות כמו כולם בהיותם בתכלית תוקף מעלתם. וזה כל ענין עמלק אשר קרך בדרך כל השתדלות עוה"ז נקרא דרך כמשז"ל (סוטה כא.) ע"פ בהתהלכך. ובצאתם ממצרים היינו מעבדות האומות והשתדלות שלהם לילך בהשתדלות הש"י. וזהו הניצוח נגד כל כחות האומות דהיינו בהניח מכל אויביך וגו' אז בא עמלק כשרפו ידיהם מד"ת והוא עיף ויגע בהשתדלות ולא ירא אלהים היינו הידיעה שהש"י בעל כחות כולם ואין כ"מ בין רפיון להשתדלות. אבל עמלק טוען שהשתדלות עיקר וגם הוא משתדל בכל מיני כחות כולם לטוב דזה ראשית גוים ותכלית העוה"ז. אבל באמת עוה"ז כולו עלמא דשיקרא שאינו קיים לעד שאין זה התכלית האמיתי ולכן אחריתו עדי אובד כי הוא משוקע בכח ההשתדלות לחשוב שזה כחו ועוצם ידו להשתדל בטוב וחושב דזהו עיקר המכוון מהש"י. וזהו מה שמתעורר באדם בהניח וגו' כשעוסק בהשתדלות צריך לדעת שגם זה הכח מהש"י זהו מחיית עמלק דאין השם שלם כל זמן שהוא קיים דהיינו ב' אותיות אחרונות המורות על דבר זה שכל כח אדם בכח ובפועל ג"כ הכל מהש"י כמ"ש במק"א. וכן שלימות הכסא היינו ההשגחה בתחתונים. וניצוחו הי' כאשר ירים משה ידו דהיינו השתדלות המיוחס לידים ואז"ל (ר"ה כט.) וכי ידיו כו' דבהשתדלות אין ניצוח לו שאומר שגם הוא משתדל רק כשמכוין לבו כו' שעוסק בהשתדלות ומייחד השתדלותו להש"י. וזהו בשעת מלחמה דמלחמה לה' בעמלק מדור דור שם הוי' מדת אמת ליעקב ההכרה שהוא הי' הווה ויהי' עכשיו כעד שלא נברא העולם אין עוד מלבדו בכל דור הוא הולך ומתגלה יותר עד שיתגלה לגמרי נקרא

כמו שנכתב . וזהו המלחמה בעמלק כל מה שזה נתגלה יותר בנפשות ישראל הולך ונמחה שורש עמלק . והנייחא אחר המלחמה הוא פורים שהוא יום דנוח מאויביהם . וזה דוגמת שבת שנקרא יום מנוחה אלא שאינו אחר מלחמה רק אחר עבודה והשתדלות ומנוחתו הוא שביתה . אבל מנוחת מלחמה הוא כמ"ש (רש"י) בלחם ויין דמלכי צדק שכן נותנין ליגיעי מלחמה לסעוד הלב . כי מלחמה הוא טרדת הלב ולא אברי הפעולה בלבד . וביחוד מלחמת עמלק עיקר נצוחו בביטול כל כחותיו כענין אליך ה' נפשי אשא במס"כ . ובא אח"כ משתה ושמחה סעדא דלבא וחייב לבסומי עד דלא ידע כי הדעת הוא המחבר חכמה ובינה ר"ל כחות הלב עם ההכרה שהכל מהש"י . אבל באמת שורש ישראל א"צ לזה כלל וכמו שבת מעין עוה"ב שאין צריך להשתדלות כלל היפך כל האומות שצלימותם רק ע"י השתדלות . כך פורים היפך עמלק שחסרונו מפני חסרון הדעת דכח השתדלות הוא מהש"י אבל ישראל גם דלא ידעי זה מ"מ שורש ישראל בעצם דבוק בהש"י ואין צריך כלום באמת . ובג' דברים אדם ניכר בכוסו (עירובין סה :) ובעת הביסום אז המבין יוכל להכיר ההבדל בין עמלק לישראל דאלו כל רואיהם יכירום כי הם זרע בירך ה' :

[לח] **כל** האומות הם מקטריגים על ישראל והוא שטן הוא יצה"ר (ב"ב טז.)
הם המסיתים בלב ג"כ היינו כח ושר של כל אומה הוא עצמו א' מכחות היצה"ר שבלב . ועמלק הוא ראשית גוים הסתתו הוא לראשית הרע והתחלת הרע אינו מסית לילך בפועל לחטוא דזה ודאי לא יעשה רק שמזדמן לפניו הדבר ואז עין רואה ולב חומד כו' (מ"ר שלח פר' י) וזהו אשר קרך בדרך שבא במקרה והזדמנות לא בכיוון רק בהיותו בדרך בטירדא אגב אורחי' נזדמן לפניו דבר . ועל דבר זה הוא התחלת הסתת היצר וע"ז העצה צוית וזכרתם וגו' ולא תתורו וגו' שהוא רומז ליר"ש כידוע וע"ז בא לזכירה . וזהו העיקר שכשיזדמן לפניו איזה דבר יזכור מיד שהש"י אסר דבר זה . ועיקר תפיסת היצר הוא ע"י הזדמנות ויצרו משכיחו כרגע האיסור עד שהלב חומד כו' וע"י רפוי ידים שהוא העדר הזריזות ועצלה תפיל תרדמה שהוא העדר הדעת והזכרון להתבונן כי בשינה כל מה שהלב חומד כלי מעשה גומרים כידוע . עי"ז נתעורר עמלק וזהו זכור וגו' דהעצה לזה זכירה בהניח וגו' שלא ירצה לילך ולהרשיע צריך לזכור מאוד מחטא הבא בהזדמנות כלאחר יד . ואתה עיף דהיינו עצלות שהוא גורם שכחה ולא ירא אלהים המעורר הזכירה כנז' . וזהו ענין קריעת כנף דמעיל דשאול ע"י שלא קיים מחיית עמלק ר"ל כנף דציצית המעורר הזכירה . וזה הי' בתחלה כשהי' רחמן על האכזרים (קה"ר פר' ז פ' יז) ובסוף כשנעשה אכזר על הרחמנים כרת דוד המע"ה כנף מעילו ג"כ לרמז זה . כי זהו כופל זכור וגו' ולא תשכח כי עבירה גוררת עבירה לעשות בפועל דעבר ושנה הותרה לו . רק ההתחלה הוא בהזדמנות כטעם (סוכה נב :) בתחלה קראו הלך שהוא נוקראי ופעם ג' דהותרה לו הוא איש ובעה"ב עצמו . וע"י זכירה בתחלה לא בא לידי שכחה שבסוף . וכן בפ' ציצית כפל וזכרתם וגו' למען תזכרו וגו' וכנ"ל דכמו כן מצוה גוררת מצוה . והנה שאול באמת זכור הי' רק שחמל וכסבור עושה מצוה וזהו ג"כ אחד דהתחלת כניסת היצר דמראה שזה מצוה ובסוף נעשה אכזר כו' חשב ג"כ זה מצוה . וענין טעותו כמ"ש (גיטין מג .) אין אדם עומד

על ד"ת אא"כ נכשל ולכך ביאת עמלק הכנה למ"ת כי ענין עמלק הוא המכשול שאירע חטא בהזדמנות שלא במתכוין וכאשר מתעורר מזה עומד על ד"ת. ונמצא לכאורה הוא לצורך וזהו ויחמול וגו' על מיטב וגו' פי' שחשב שיש בהם ג"כ מיטב ואיזה דבר טוב לזבוח לה' פי' להיות הכנה לש"ש. וכדרך שיש בכל מדה רעה איזה דבר טוב שהם הגרים שבכל העכו"ם. ולכן גר עמלקי הרג לשאול וא' במכילתא (סו"פ בשלח) באותה שעה נזכר דוד דאין מקבלין גר מעמלק. והיינו אותה שעה דראה עונש שאול על דבר זה נזכר בזכירה גמורה דבאמת אין דבר טוב בעמלק לקלטו מדעת ישראל דהיינו שיקבלוהו כי ודאי הכתובים שאמרו על מיטב וגו' לא דברו שקר ויש בו מיטב וכאז"ל (גיטין נז:) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק והם מזרע אגג וזה הרגיש שאול. וע"ז אמר שמוע מזבח טוב וגו' הכונה הגם דלפי דעת שאול זה מצוה ע"ז נאמר ואהבת וגו' בכל נפשך פי' לא בגוף לבד רק גם בנפש שישכים גם לאבד הנפש בשביל רצון הש"י. והיינו דאף שמרגיש שזה מצוה ודבר גדול לקיימו לזה דנפיק מיני' [באותו לילה מסתמא שע"ז אמרו (מגילה יג.) מה שילם לי כו'] מ"מ שמוע וגו' דיש לשמוע לרצון הש"י אע"פ שעי"ז מבטל מצוה ועבודה ותיקון לנפש. ומי שבוחר בעבודה ורדיפה אחר מצות ומעש"ט יוכל לבוא לידי טעות זה שישיאו היצ"ר על עבירה בשיא מצוה. אבל מי שמבטל רצונו שלא לרצות רק רצון הש"י עי"ז הש"י מאיר לו להיות באמת הכל כרצון הש"י ואפי' כששוכח כטעם (אבות פ' ב מ"ד) בטל וגו' כדי שיעשה וגו' וכמ"ש (יומא כב:) דוד בשתים ולא עלתה לו. פי' דהם ב' מיני שכחות הא' שכחה דהזדמנות והוא כח עמלק כנ"ל וזהו

חטא דבת שבע שהי' במקרה שנזדמן לראותה וכמבז"ל (סנהדרין קז.) לפור נדדתו. ואחר שנזדרז בזה צריך עוד זכירה שלא יחשוב לעבירה מצוה. וזהו כח אגג דמסתמא כחו הוא הגורם ההסתה בלב שאול. והיינו שלעשות מצוה אים הישראלי רודף אחריו וצריך בזה בחינה ודקדוק לדעת אם זו מצוה באמת. אבל מ"מ כיון שההתעוררות לעשות מצוה הוא מצד הטוב נמצא אין הזדמנות דרע. רק האדם הבוחר בטוב עליו לשרש אחר ראשית הרע שבלב למחות אבן הטועים. ועון דהכתה ודאי חשבו דוד המע"ה למצוה למנות כדרך שעשה משרע"ה וכמ"ש עוד תעבורנה וגו'. ונמצא שאירע לו ב' המכשלות ועלתה לו לעמוד על ד"ת עי"ז דהוא גברא דמרא סייעי' כמ"ש (שם לג:) וה' עמו שהלכה כו' דבדידי' לא הוה. כי זה א"א רק ע"י שה' עמו דאין אדם עומד על ד"ת כו'. והיינו דע"י המכשלה לבבו נשבר בקרבו ואז זוכה להיות ה' עמו כטעם (סוטה ה.) אני את דכא. וזה רק לבע"ת דרגא דדוד שהקים עולה של תשובה. אבל שאול באחת ועלתה לו הייט דחטא רק באחד לחשוב אעבירה מצוה כנ"ל. רק דמלכותו לא הי' דופי ושום עבירה דלא חטא מעולם (כמ"ש יומא שם) וחשב דזהו עצמו חסרון שאין לו אותו שכלות מעט שראוי לאדם וזהו הדבר טוב שחשב שיש בעמלק וחשב דראוי להביא עצמו לחטא בידים כדי לעשות תשובה ולעמוד על ד"ת עי"ז דייקא ונמצא לפי דעתו חמלתו על עמלק הי' ע"ד עת לעשות לה' וגו' הגם דעבר על דברי נביא חשב דכך ראוי לאדם להיות בו שכלות מעט. וזהו המיטב שבעמלק לזבוח לה' היינו להיות ה' עמו ע"י הלב נשבר דזובח יצרו כו' אחר החטא וחשב דהיא בא לידו ונזדמן לו שיעבור דבר זה שבו עצמו

יתוקן

יתוקן חסרונו שהוא מה שאין לו חסרון . ואמת הוא שחטא אז אך לפי שחטאו הי' כענין אחטא ואשוב אין מספיקין בידו כו' (יומא פה :) ועלתה לו . והיינו דמאחר דהוא חשב בשעת מעשה למצוה לדעתו א"כ אינו מכשול אצלו ואין אדם עומד על ד"ת היינו רק כשהוא בדרך מכשול . וכן קליפת הטוב דעמלק ג"כ הוא רק בדרך זה דאין מקבלין גרים מהם אם לא בדרך מכשול . דע"כ אף הי' בני בניו של המן דלמדו תורה בבני ברק או דלא ידעי כשקבלום שהם מזרע עמלק ובדיעבד שקבלוהו הר"ז גר [והא דדוד שהרגו היינו מפני שפיו ענה בו שחייב מיתה על הריגת שאול כמפורש בכתוב ומ"מ צל"ע] והקרוב יותר בעיני שהי' ע"י גוי מב"ב של המן שבא על בת ישראל באונס דהולד כשר (יבמות מה : ועי' שם כג . רש"י ותוס' ד"ה קסבר) ואף למ"ד הולד ממזר י"ל אם קבלוהו ונתגייר ואח"כ נודע שהוא מזרע עמלק הגם דנאמר דגם דיעבד צריך לקיים בו מצות תמחה אף שנתגייר , מ"מ בזה לד"ה הולד כשר וישראל גמור הוא . וכך הוא קליפת הטוב שבו ע"י אונס או טעות כמו עיקר טענת המן שנצמח ע"י שהשתחוו לצלם או נהנו מסעודתו (מגילה יב .) וזה באונס . וזהו מדרגה ג' בשורש עמלק שהא' הוא שכחה וקרוב למזיד והב' שוגג והג' אונס וזה רחמנא פטרי' מלבד בג' עבירות וזהו באונס דגויס . ויש גם בלב דיצר אנכי' כענין תחלתו באונס וסופו ברצון שא' בכתובות (נא :) דנחשב לאונס ובכה"ג מ"מ הוא רע [וכהאי דיומא (פג רע"א) דנפק מינה שבתאי כו' אע"פ שהתירו לה לאכול מ"מ הוא שורש פורה כו' להתאוות כ"כ עד שתהי' מסוכנת ואנוסה] אלא דמאי הו"ל למיעבד . ורפואה שקדמה למכה דהמן אף הוא בחטא אסתר באונס כי כך מדתו של הש"י במה שהוא מכה בו הוא מרפא (מ"ר כו"פ ויקהל) . פי' החטא עצמו הוא התיקון כי נתברר דרצון מלכים ביד ה' מה שהם אונסים לעבירה כך רצון הש"י . ולכך קליפת הטוב שבו ג"כ ע"י אונס דמסתמא זה כחו להסית האדם בדרך אונס וא"א לקלוט ג"כ הטוב שבכח ההוא ג"כ רק באונס . וזהו חייב לבסומי כו' (מגילה ז :) דהיינו בלא דעת והאונס נקרא בלא דעת כמ"ש בעירובין (ק :) הכופה אשתו כו' גם בלא דעת כו' . ונייחא דפורים הוא שגם שחוטאים בלא ידיעתם הוא טוב . ונהפוך ממחשבת המן להיות על ראשו מחשבתו אשר וגו' כטעם עת אשר שלט וגו' שהוא חושב שמחטיא ובאמת זדונות נעשים זכיות ועי"ז מוסיפים זכות . ואחר התשובה נעשה מסעודת אותו רשע שנהנו ממנה המצוה דסעודת פורים . ומהשתחוי' לצלם לפנים כאלו לא ידע בין אבא דיהיב מיטרא כו' (תענית כג :) הביסום עד דלא ידע בין כו' והאומר להיפך הוא דומה לזה . ומ"מ בזה הרי עושה מצוה שקיים בזה מצות חכמים חייב כו' :

[לט] **כל** ענינים חלוקים בעולם שנה נפש כידוע מס' יצירה . ובנפשות ידוע דאין שום נפש דומה לחברתה וכמו שאז"ל (ברכות נח .) שאין דעתן דומה זה לזה . ומסתמא ה"ה בעולם אין שום מקום דומה לחבירו כד"ש (מכות ט סע"ב י רע"א) בגלעד ושכם שכיחי רוצחים . ואוירא דא"י מחכים (ב"ב קנח :) ובבל ובורסיף סימן רע לתורה (סנהדרין קט .) . ובקידושין (מט :) ט' קבין כו' ע"ש דכל אומה יש לה כח מיוחד והוא ג"כ מצד המקום אותן שנקראים ע"ש מקומן . וכך בשנה אין רגע דומה לחברתה וכמשז"ל (סנהדרין קב .) דיש עת רצון וכן בהיפוך יש עת מוכן כו' וזהו דרך כלל ובפרט מסתמא אין שום רגע דומה לחברתה כמו בנפשות .

ובכל רגע התפשטות ענין מיוחד בעולם וכ"א משתמש בו כרצונו לטב או כו'. וחלוקת השנה בכלל לי"ב חדש שאז"ל (מד"ת ויחי טו) נגד י"ב שבטים שהם צאצאי יעקב שנמשל בתורה לשמש וכן י"ב חדש הם י"ב הקפות הירח להשלים מדת שנה שהוא היקף אחד של החמה. והענין כי שמש ומגן ה' הוא שם הוי"ה הרומז למדת יעקב הוא דוגמת שמש המאיר לכל העולם כולו. ומצידו ית' ההארה תמיד שוה שמשא אכולי עלמא ניחא (סנהדרין לט.) בכל יום תמיד שוה כידוע דבקו השוה שם תמיד יום ולילה שוים ושינויי הזמנים הוא מצד חילוקי המקומות. וכך עשה האלהים האדם ישר לענין השגת הארתו ית' רק שהמה בקשו חשבונות רבים מזה בא שינוי הנפשות כענין שינוי עתי השנה שהוא מצד המקבלים. ואין לך אדם שאין לו שעה היינו דחלוקת הזמנים הוא כנגד חלוקת הנפשות מכתמא כל שעה ידועה הוא נגד נפש ידועה. ולפי שכל העולם כולו כאדם אחד לפיכך כל אחד מרגיש ג"כ כחות של כל הנפשות. והוא ע"י השתנות הזמנים שבכל רגע משמש כח אחר של נפש אחר. ובאותה שעה שהוא שלו שמדתו משמשת בעולם אם יזכה לכוין השעה להיות עסוק ומשתדל אז בהשגת הארתו ית' יוכל לעלות ולהצליח אז דקיימא לי' שעתא בין בהצלחה רוחניות של אורו ואמיתו בהשגתו ית' ובין הצלחה גופנית בעניני עוה"ז מהתגשאות וכדומה. כי באותה רגע הוא ראש ההנהגה בעולם וזהו בדרך פרט בכל רגע. ובכלל ישראל חלוקים לי"ב שבטים שכל א' מהם הוא ענין מיוחד עי' בהוריות (ה:) והם כך קביעי וקיימא שא"א להשתנות וכמ"ש (ב"ב קטו רע"ב) גמירי דלא כלה שבטא שכל א' הוא היקף שלם בפ"ע דוגמת חודש הלבנה מצד קבלת האור של חמה והם י"ב צירופי הוי' כידוע. והיינו כי כל ישראל מכירים שהש"י הווה ומהוה הכל ואין עוד מלבדו מראש המחשבה שהוא י' דשם עד סוף המעשה שהוא ה' האחרונה. אך באיכות ההשגה הזו יש חילוקים יש מי שמשיג מצד הפעולות הנגלות בעולם מזה בא אל הנעלם. ויש מי שמשיג מצד החכמה ויש מצד הרגשת הלב וכדומה. והם י"ב צירופים בחילוף סדר האותיות המורות על חלוף סדר ההשגה שיש לכל שבט דרך וסדר מיוחד בקבלת אורו ית' שהוא היקף שלם דהיינו השגה דכל ד' מדרגות דד' אותיות השם. רק שהסדר משונה בכל א' כפי שינוי קבלתו בהשגת אמתותו ית' דוגמת חדשי הלבנה שכ"א מצד עצמו היקף שלם דומה לחבירו. ומ"מ גודל הלילות שמשמשת הלבנה משתנים כפי שינויי עמידת החמה במהלכה השנתי שגם היא שינוי' תלוי מצד המקבלים וכמשנ"ת. וניסן אתון כסדרן שבאותו חודש הוא ההרגשה מצד הש"י שהוא המעלך מארץ מצרים בניסן נגאלו ובניסן עתידין כו' שנחלקו בזה ר"א ור"י (ר"ה יא רע"א) ולטעמייהו אזלי בפ' חלק (צז סע"ב) דר"א סובר אם ישראל עושין תשובה כו' והיינו בתשרי מצד מדה"ד שהוא רק ע"י אתערותא דלתתא. ולכך תשרי אתוון למפרע מתתא לעילא והצירוף של אותו חודש ידוע מטעם האריז"ל שהוא צירוף והי"ה בנים קודמין לאבות דהיינו העיקר שובו אלי ואשובה וגו' והם ימי תשובה והשתדלות ונקרא האיתנים דתקיפי במצות (ר"ה שם). וכל תקיפות הוא מי שבא ע"י השתדלותו דזה נקרא בלשון רז"ל שבא בזרוע ובספ"ב דברכות (יז:) שרחוק מצדקה. משא"כ ניסן נקרא כן ע"ש הנסים שבו וכל נס הוא חוץ לדרך הטבע שהוא ההנהגה שמצד שורת המשפט וחק הקבוע רק הכל בצדקה וברצון הש"י ואתערותא דלעילא לבד

בלא השתדלות תחתונים . וזהו ר"י לטעמי' בסנהד' שם ס"ל בניסן עתידין ליגאל • וההשגה שמצד הש"י לבד היא אותיות השם כסדרן שהסדר הכתוב הוא הסדר שקבע הש"י בעולמו שכך מדת השפעתו השגתו שזה סדר מהלך הראוי שבכל ענין מראש המחשבה עד סוף המעשה כידוע . וכפי סדר י"ב פשוטות בס' יצירה שבהם בריאת י"ב חדשים ניסן הוא באות ה' והוא כלי קיבול כידוע וכלי מחזיק ברכה כל מיני נסים ונפלאות . ותשרי באות ל' כי מזלו מאזנים שהוא המתקלא דמצד המשפט יש בו משקל להכריע לאיזה כף . ואות ל' היא המאזנים דגגה נקרא מגדל הפורח באויר כדפירש"י פ' חלק (קו :) ורגליה יורדת מות ר"ל . ולכך הגג הוא כפורח באויר וכן הם ש' בעיא דבעו כו' (חגיגה טו סע"ב ע"ש) כי ידוע דשם דרגא דדוד שהוא יושב באותו מגדל ומכריע הכל לכף זכות שהוא הגבר הקים עולה של תשובה ומעלה הכל למעלה . ובעוה"ז הוא פורח באויר כ"ז שלא בולע המות לנצח אין לו אחיזה חזקה עדיין והם ש' בעיא בתלת עלמין בי"ע דשם הוא ראש לשועלים ונקרא מלך . ובעיא הוא הטלת הספק ושאלת הבא על א"א מיתתו במה (סנהדרין קז .) שהוא ההורדה לרגליה וגו' . כי האויר הוא מקום הספק דדבר המבורר הוא כאלו יש לו מצב חזק ומה שהוא ספק נקרא תלוי ברפיון דהיינו באויר . ומצד הנך תלת עלמין הדבר ברפיון אבל ההתחזקות הוא מצד היחוד הגמור והאחיזה באצילות קדשו ית' . וזהו שהשיב להם מיתתו כו' ויש לו חלק לעוה"ב דבאות י' נברא עוה"ב . והמ"י כי לפמ"ש אות ל' וה' רומזים לענין אחד רק הה' רומזת מצד התפשטותה לכלי קיבול ואות ל' מצד מה שהיא במשקולת למעלה ולמטה . ובאמת כל הי"ב פשוטות רומזים לענין ההוא עצמו כי כולם נגד חדשי הלבנה רק כל א' מורה ענין מיוחד שיש בזה . ואלול באות י' שהוא ע"ש המחשבה כדפירש"י על אז ישיר כי מזלו בתולה דמשמעותו דבר חדש שלא נגעו בה עדיין כמ"ש בפ"ק דנדה (ח :) ג' בתולות . כי שליטת ידי האדם הוא מהרגשת הלב ואילך ששם מורגש לאדם ומשטלטה הרגשת אדם אינו בתולה . אבל המחשבה ששם אין שליטת הרגשה זה תמיד כבתולה וע"ז א' ותירוש ינובב בתולות כי ד"ת ג"כ בכל יום כחדשים רק שמ"מ כל ההוגה מוצא טעם (עירובין נד רע"ב) אלא שטועם טעם בתולה כאלו הוא דבר חדש שלא טעם עדיין מעולם אבל מ"מ הוא מרגיש טעם ונמצא בשעתו הוא מנובב פי' מריק כמו נבוב לוחות שמוציא הבתולות אלא שאח"כ חוזר להתחדש ולטעום טעם בתולה . אבל בשעת מעשה הרגשת הטעם הוא כבועל בתולה ד"מ . וזהו ע"י תירוש דיין מפקח הלב שבו ההרגשה כי ד"ת נמשלו למים וליין ולחלב (תענית ז .) . מים הוא ההשגה שבמוח שהוא בפשיטות בלא הרגשה בלב עדיין וזה חנם לכל באי עולם והפקר שאין יד השתדלות אדם משגת לשם . ויין הוא ההרגש שבלב . וחלב הוא ההוצאה לפועל להניק לאחרים . ושמעתי או ראיתי באיזה חבור תירש אותיות תשרי הוא מנובב ומפריח בתולות הוא אלול . והדברים מכוונים עם מ"ש דתשרי הוא השתדלות באתעדל"ת והרגשת הלב וההכנה שלו אלול הוא במחשבה בלא הרגשה . ולכך באלול ג"כ תוקעין שופר שהוא המעורר אתעדל"ת . אך החילוק בתשרי הוא מצות ה' כי ה' יראה ללבב והמחשבה לא שייך ציווי דשם הוא ביד ה' ופעולת האדם אינו אלא על צד ההרגל לבד ולכך תקיעות דאז מצד מנהג . כי עיקר קדושת המחשבה

בא רק מצד ההרגל והשתדלות של מצות אנשים מלומדה שאין פועל כלום בלב מועיל ביותר למחשבה . דמהרגשה שבלב בא להתלהבות עד שא"י לעשות כלום אבל מצד הכרת השכל במחשבה אין מתלהב . והוא פועל כראוי בישוב הדעת אלא שאינו אלא ע"ד מנהג והרגל כיון שאין לו הרגש בלב שזה הוא עשיית המצות של הש"י כטעם (שהש"ר פר' ה ב) הש"י לבן של ישראל . ולכן הצירוף של אלול הוא ס"ת של ולדקה תהיה לנו כי והיינו מקבלים קודם למשפיעים וכן קודם לאב דהתכלית לעולם הוא בסוף ובאלול התכלית הוא המחשבה והוא הסוף מעשה שלו . ומחשבה תחלה שלו הוא המעשה בפועל שמצד ההרגל שלא במחשבה שזהו עומק ראשית דמחשבה מה שאדם עושה קלת כמתעסק בלא התבוננות מחשבה גמורה :

וסדרן של י"ב שבטים נגד י"ב חדשים יש כמה דיעות במפרשי ס' יצירה ואני קבלתי סדרן לוי יוסף יהודה ראובן שמעון זבולון יששכר בנימין אשר דן גד נפתלי [ועוד שמעתי במ"ש בס"י כי הם י"ב גבולי אלכסון והיינו בו' עמקים המגויים בס"י יש ב' נקודות אלכסוניות שבב' קצוות הנוכחיות שהם זה נגד זה וכך בשבטים הם י"ב חלוקים לו' שכל א' יש לו אחר שהוא אלכסוני לו דהיינו מתנגד נגדו וממש עומד כנגדו דהיינו שמדתו היפך מדת זה . וסדרן בעומק רום יהודה ויששכר שנגדן באותיות הפשוטות ל' ז' . ובעומק תחת בנימין וראובן שהם נ' ח' ובעומק מערב אשר ויוסף שהם ס' ו' ובעומק מזרח לוי ודן שהם ע' ה' ובעומק דרום גד וזבולון שהם צ' י' ובעומק צפון שמעון ונפתלי שהם ק' ט' והם חדשי הקיץ כנגד חדשי החורף] ולפ"ז אלול ותשרי הם נגד זבולון יששכר וליכא צ"מ דמורי אלא מלוי ויששכר

(יומא כו .) שהם היודעים להנהיג העולם . וכן הם חדשי ניסן ותשרי דרק בזה או בזה בריאת העולם דאין ראוי להנהגת העולם אלא ב' סדרים הללו דהיינו או מצד עזר הש"י והם בני לוי הנלוים אל ה' במחנה שכינה או מצד התעוררות אדם והם בני יששכר יודעי בינה שהוא הרגשת הלב דלבבו יבין ושב . וב' חדשים אלו היו מכינים למזון לכל החורף וקיץ כמ"ש (ברכות לה :) ומסתמא כן למזון הנפש כי הנהגת כל השנה מקבלים מב' חדשים אלו . וזבולון בלאתך מספיק ליששכר ובצל החכמה בצל הכסף כן הוא אלול לתשרי שההרגשה בתשרי בלב הוא כפי ההכנה באלול במחשבה שבמוח ושכל שזהו רק רכוש הצריך למי שיש לב שיוכל להתבונן בהרחבת הלב ע"י הרחב דעת השכל ועי"ז מנובב ומפריח השכל כאשר מרגיש בלב כידוע דעי"ז בא להולדה לפועל שזהו הוצאת פרח :

[מ] **בבל** דור ודור יש קומה שלימה מדמות אדם היושב על הכסא שהוא דמות יעקב אע"ה החקוקה בכסא"כ שאז"ל (תענית ה :) מה זרעו בחיים אף הוא . פי' שהוא ממש עצמות נפשו מתפשט בכל דור בחיי גופנים ממש כי זרעו הם נמשכים מטפי מוחו וחלק מחיותו וכל זרע יעקב יש בהם חלק מעצמיות חיותו . והגם דכשאין ישראל עושין רצונו של מקום הם מתישין כח שלמעלה כביכול (מ"ר איכה פר' א פי' ו) היינו שצורת אדם זה כביכול הוא תש כח . מ"מ לעולם הוא צורת אדם שלימה רק החילוק בענין כח . והיינו כי שורש צורת אדם הוא מצד שורש עומק הלב דישראל שהוא דבוק בהש"י אפי' בפושעי ישראל וכטעם (שהש"ר פר' ה ב) הש"י לבן של ישראל היינו עומק הלב דלכל נפש מישראל יש נקודה וחלק מה

מגורת אדם. והשתכמות הצורה ע"י כל הנפשות שבדור. חכמי ישראל הם העינים שנקראים עיני העדה (ב"ב ד.) והמלך הוא הלב כמ"ש בס' יצירה ותמכי אורייתא הם השוקין וכדומה בכל אברי הגוף ואין שום נפש מישראל מלבד שאין בה חלק אלוה ממעל והוא מבורר האבות אשר בשם יעקב יכונה. אלא שבהתפשטות המעטים אפשר שיחטא עד שמתהלם אותו כחי מועט של קדושה. וזהו התשי שמוליד למעלה ח"ו אע"פ שלעולם אע"פ שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד.) ולא ידח ממנו נדח מ"מ לשעתו תש כח. וענין זה שמדמין הצורה ליוצרה היינו כי בהשגחת השי"ת בנבראים הוא מצד התפשטותו בהם וכמ"ש הרמב"ם כי ידיעתו הברואים מצד ידיעתו א"ע. והיינו כי באמת אין דבר חוץ ממנו וכטעם ואתה מחיה את כולם ובישראל יש נקודה של חיות הקבוע בלב שעל ידה הם דבוקים באלהים חיים היינו שיכולים להרגיש זה בלב. וזהו תכלית בריאת אדם שיהי' נברא מכיר ומרגיש שיש בורא. והכרה זו מאחר שהיא מתלבשת באדם הרי היא קרוי' דמות אדם דהיינו שהיא אצילות השגה כפי כח השגת אדם. וכן התחלקותה בנפשות כפי כח התחלקות הנפשות דבכ"א שגם זה הוא כפי דמות אדם שהוא מוליד בדומה לו. ומספר הנפשות הוא כפי התחלקות הקומה שלו בכל פרטי כחותיה וכמ"ש בשמו"ר (פר' מ) באיזה איפה הי' תלוי כו' יש בראשו כו'. וזהו עומק לשון חכמים שאמרו (שוח"ט מזמור א פ' א) מדמין צורה ליוצרה ונטיעה לנוטעה ולא אמרו בהיפך. והיינו כי באמתות הדבר התפשטות השגה זו הוא של היוצר והנוטע אלא שהם מדמין הצורה ליוצר והבן כי הדבר עמוק וא"א לפרש יותר. וזהו ענין היחוד שא'

השבטים ליעקב כשם שאין בלבך אלא אחד כו' (פסחים נו.) שאף שהנו נפשות חלוקים הכל אינו אלא אחד וקומה שלימה. וע"ז אמר יעקב ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שהוא יחודא תתאה מצד מדת מלכותו שאין מלך בלא עם שהוא רבוי נפרדים ומ"מ הכל עם אחד מצד השתעבדותם למלך. אבל משה לא אמרו דמשה מלגאו יעקב מלבר (תקו"ז תי' יג) מצד הפנימיות הוא רק יחודא עלאה דהיינו יחוד הגמור שאין עוד מלבדו כלל: אבל מצד החיצוניות דיש ברואים נפרדים אלא שמכיר שמ"מ פנימיותם אחד זהו יחו"ת של יעקב מצד התפשטותו של זרעו אחריו. וזהו ציקי קדירה שהריחה בת מלך (פסחים שם) דהיינו שהשי"ת נהנה מזה אע"פ שלאמרו יש גנאי שנראה כאלו יש נפרדין מ"מ עיקר כבוד מלך בזה ומביאין בחשאי. וזהו עיקר היהדות שב"ל פעמים בכל יום תמיד דזהו עיקר שורש היהדות מה שיש בו נקודה זה שבלב שדבוק בה בהשי"ת ובה מכיר יחודו האמיתי. ועל דבר זה נתקנא בלעם הרשע שבכל נביאותיו גילה דבר זה של הדביקות והיחוד הגמור. דלכן בקשו לקבוע פ' בלק בק"ש לפי שנא' בה כרע שכב כארי וגו' (כמ"ש ברכות יב:) דגם בשעת שכיבה ושינה הוא כארי כטעם אני ישנה ולבי ער שע"ז אז"ל (שהש"ר) דהקב"ה לבן של ישראל וה' יראה ללבב אין מסתכל אלא לנקודה זו שבלב. ועז"א לא הביט און וגו' שאין מסתכל אל העמל והאון כלל רק אל אותה הנקודה שה' אלהיו עמו ותרועת מלך ורצונו הוא בו באותה נקודה שבזה הוא שלימות מדת המלכות. ואפשר לשון ותרועת לשון קול תרועה והוא קול שופר המעורר הוא בו שהקב"ה מעוררו גם בלא דעתו ורצונו והוא ע"י אותו נקודה שבלב שדבוקה בכל איש מישראל בהשי"ת.

ונראה

ונראה דזהו ג"כ ענין שופר דר"ה לעורר אותה נקודה כי בכל השנה ה' יראה ללבב לבד והיינו דמביט אל צורת אדם של כלל הקומה. אבל בר"ה כל באי עולם עוברים כבני מרון ומפ' בגמ' (ר"ה יח.) דהיינו בזה אחר זה. אלא שמ"מ נסקרים בסקירה אחת דכתיב היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם. פי' דמצד הלב הם יחד לקומה אחד ונסקרים כאחד גם בר"ה. רק מצד מעשיהם הם עוברים כל א' בפ"ע להיות לקומה בפ"ע. ולכן נראה חסרונו בפרט אע"פ שכל א' יש לו מעלה מיוחדת שבו הוא מדוגל ליקבע בכלל הקומה במקום מיוחד. מ"מ מצד התפשטותו לקומה שלימה אפשר שהוא מלא חסרונות. ולכן בר"ה א' בזוהר (ח"ב לג ב) ע"פ בתוך עמי אנכי יושבת שלא יהיה מדוגל בפ"ע וגם דרז"ל ונסקרים בסקירה אחת הוא המתקה למ"ש במשנה כבני מרון. דמצד מדת המשפט הוא לפקח במעשה כל א' בפרט אלא שמ"מ לפי שהם בסקירה א' מה שחסר זה משלים זה. ורק במנין שע"י אדם צריך כופר נפש שלא יהיה בהם וגו' והוא מטעם זה דבמנין כל א' נמנה בפ"ע וכל א' מצד עצמו מלא חסרונות. אבל אצל הש"י אף שעוד תעבורנה הצאן ע"י מונה שזהו כבני מרון למ"ד בני אמרנא מ"מ אין זה מונה גמור כי באמת הם בסקירה אחת כי ענין מה שבר"ה כל א' נידון בפרט לפי שאז מתעוררת מדת המלכות שהיא הגורמת לבריאת עולם דאין מלך בלא עם וברב עם הדרת מלך ומצד זה צריך רבוי עם. והרבוי הוא ע"י הרבה בנ"א שונים ונפרדים זה מזה ולא ע"י קומה אחד שלימה. ומצד זה ההתבוננות לפניו בכל פרטי היצורים. וזהו מ"ד כחיילות של בית דוד דהיינו הדרת מלך כנז'. ומ"ד כמעלות בית מרון כי אז הש"י מתבונן בכל מה שפעל בבריאת עולם ובנבראים ויצורים ונעשים עד קצה עולם העשי'. וזה נקרא מעלות בית מרון שאצילות קדשו ית' הוא התפשטות עד אין קץ רק נבראים הולכים ומצטמצמים. והעלי' לפניו ית' הוא רק עולין מעלה מעלה בדרך צר מאוד כמ"ש (ברכות ו.) וקיימא עלן כי כסלא לאוגיא. ויפול מצדך אלף ורבבה מימינך ואליך לא יגש וזהו למצוא מקום הדרך. ונמצא הפי' דחיילות בית דוד הוא שמצד הש"י והדרתו הוא להיות העיון בפרטים ופי' דבית מרון הוא מצד המקום. לפי שהשגחת הש"י בר"ה הוא בעולמות התחתונים ומקומות השפלים ושם א"א להתבונן בהם אלא א' א'. ופי' דכבני אמרנא הוא מצד הנבראים עצמם דמאחר שהש"י לבן של ישראל והוא מחי' הכל כאשר מתעורר מדה זו למעלה כן מתעוררת בלבות כל הנבראים להיות כל אחד מצויין בפ"ע ובזה הרי הם מתראים כך לפני הש"י כ"א בפ"ע. ואורייתא יהבא טיפין לכל וע"ז א' (ר"ה טז.) אמרו כו' שתמליכוני עליכם זהו נגד כחיילות של בית דוד מאחר שאנו ממליכים אותו ית' עלינו ואנו מחילו של מלך ואין בודקין אחר המוכתב באסטרטיא של מלך בחיילות של בית דוד כמ"ש בקידושין (עו.). וגם ע"ז אנו חוזרים להתאחד להיות צבא ולגיון אחד מצבאותיו ית' ואנו גוי אחד בארץ. ואמרו כו' שיעלה זכרוניכם כו' זהו מצד הזכירה עצמה ונגד מעלת בית מרון ע"י שאומרים שהש"י הוא הזוכר ממילא נתרחב המקום ואין שם למצוא והרי הזכרון לטובה כי הש"י צופה רק לטובה ולא הביט און וגו'. ובמה בשופר הוא אתערותא דנבראים נגד כבני אמרנא תוקעין בשופר של איל להזכיר עקידת יצחק שהוא המס"נ להש"י. כי תקיעת שופר הוא לאסף העם שיהיו יחד וגם להחריד כמ"ש והעם לא יחרדו ומתוך החרדה הם

מתאספין יחד וכל א' מבטל עצמו שלא יהי' מצויין בפ"ע. וזהו המס"נ להש"י שהאתערותא אז הוא להצטיין כל א' בפ"ע רק שמתוך ההכרה דעול גלכותו ית' וחרדת קיום הוא מהבטל מעצמותו והצטיינותו ובזה ממילא הכל לטובה:

[מא] **התורה** והמצות הם רק הארות לגוף המכוון שיש מבריאת האדם. וכמ"ש נר מצוה ותורה אור שהם מאירים להגיע אל המכוון שהוא דרך חיים שמהלכין בדרך זה באישון לילה ואפילה (סוטה כא.) שעוה"ז נמשל ללילה כמ"ש בריש פסחים כי אין אדם רואה ויודע כלל מה הש"י חפץ ממנו ביחוד ועל מה הוא נברא בעולם. וכל דרך איש ישר בעיניו והוא כשעם (ברכות מג:) ייפה לו הקב"ה לכל א' אומנתו בפניו. כי כל א' נברא לצורך מיוחד בעוה"ז ולקילום מיוחד שיגיע ממנו ביחוד להש"י. כי כל פעל למענהו לקילוסו (שוח"ט מז' יט) וכל חיי העוה"ז נקרא הילוך כמשז"ל (סוטה כא.) ע"פ בהתהלכך וכמש"כ כי הולך האדם אל בית עולמו ואז"ל (שמו"ר פ' נב) כל א' יש לו עולם בפ"ע והוא שלימות נפשו בכל קומתה שהאדם נקרא עולם קטן כמ"ש בתיקונים (ריש תי' סט). ומספר ימי חיים הקצובים לכל א' הם מספר הימים שקצב לו הש"י שיוכל להגיע בהם בהילוכו מסך זמן ההוא אל בית עולמו היינו שלימות נפשו. וגא' נר לרגלי וגו' שהנר מאיר רק למקום העמדת הרגל לדעת היכן להעמידה שם במקומו ואפשר שיהי' בריחוק מקום דרך יותר טוב וצריך להתרחק ממקום עמידת רגלו לימין או לשמאל וזה אינו יודע אלא ע"י אור המאיר כל הנתיב. וכן המצוה הוא נר לרגל אבל אין מאיר כל הנתיב ולפעמים גדולה עבירה לשמה ממצוה כו' (נזיר כג:) ועת לעשות וגו'. אבל התורה מאירה כל מקום ההילוך וע"י אור זה יודע לכוין ולילך אל בית עולמו שזהו עיקר המכוון שישלים קומת נפשו שתהי' כולה דבוקה בהש"י שבזה נק' בית עולמו שעולם שלו הוא כדשז"ל (ע"ז יט.) בתחלה נקרא תורת ה' ולבסוף תורתו כי ההתחלה הוא מהש"י כי לא הי' אפשר לאדם ליקרב להש"י אלמלא קרבנו המקום ית' לפניו במ"ת. והפתיחה באנכי שאינו לשון ציווי דמשמע השתדלות כמו לא יהיה דההתחלה הוא מהש"י לבד וזהו תורת ה' ואח"כ תורתו היינו השתדלות אדם. וזהו מעלה יתירה שבין ישראל לגרים שא' בקידושין (ע:) דבגרים תחלה והייתם וגו' ואח"כ ואנכי וגו' שהשתדלותם תחלה ואח"כ הש"י מקרבם. ואברהם אע"ה שנקרא תחלה לגרים (חגיגה ג.) הוא הכיר את בוראו תחלה בהשתדלותו ואמר לו הש"י לך לך מארצך וגו' פי' מהשתדלות שלך אל הארץ אשר אראך להיות צופה רק מה שאני מראה אותך כטעם תורת ה'. והיא ארץ ישראל כי בהשתדלותו זכה למדריגת ישראל שהוא להיפך תהלה אנכי וגו' שיבטל כל כחות השתדלותו רק להביט מה שהש"י מאיר לו. וזה כל כח ישראל בהקדמת נעשה לנשמע כי גם כל מעשינו פעלת לנו וההשתדלות שלנו ג"כ רק ממנו וממילא כל מעשינו הוא ממילא רק כמו שנשמע אח"כ כי מה שאין הש"י רוצה לא נוכל לעשותו כלל. והוא התחלת הכניסה לד"ת אבל תיכף אח"כ נעלם אור זה דלבסוף הוא תורתו והמה יהיו לי לעם ע"י השתדלותם. וכן באברהם אע"ה מיד אח"כ ויהי רעב בארץ וזה לכאורה היפך ההבטחה. רק כך הוא המדה בהנהגת ישראל בתחלה הש"י מקרב מאד ומאיר בלב הרבה ואח"כ מתרחק ומניח האדם לעצמו שיוכל להתקרב כקרבות הקודש מעצמו כדי שיהי' נקרא

נקרא על שמו שהוא קירב א"ע . וביעקב
אע"ה נא' לא אעזבך עד וגו' ונראה כאלו
אח"כ יעזבנו ואין זו הבטחה טובה לכאורה .
אבל באמת גם זה הבטחה טובה כי העזיבה
אח"כ היא הכרחית בהנהגת העוה"ז הדומה
ללילה והעדר הארה הברורה רק כל ימיו
בנסיונות וזה נקרא עזיבה כמ"ש בחזקי' כי
עזבו וגו' לנסותו . ויעקב אע"ה שהוא שורש
כל אומה הישראלית הובטח לא אעזבך עד
וגו' שמקודם יהי' ההארה כ"כ עד שיהי'
בטוח שבעת העזיבה דאח"כ ג"כ לא יהי'
צדיק נעזב ובכל אשר יעשה יצליח כי הוא
מטתו שלימה משא"כ אברהם. ויצחק הי' עדיין
פסולת היינו שהיו צריכים עדיין השתדלות
באמת בעת העזיבה שלא יהי' נעזב ח"ו
לגמרי וכמו שנעזבו באמת עשו וישמעאל
ואע"פ שהיו יוצאי חלציו לא נקראו זרעם
כמש"ל (נדרים לא.) ע"פ כי ביצחק וגו'.
כי הם בהשתדלותם זכו להוליד יעקב אע"ה
שמו ישראל ויסורון ע"ש ישרות נפשו בקו
היושר ממש שלא יטה ימין ושמאל מדרך המלך
מלכו של עולם. ואז"ל (ב"ר פ' סג) ע"פ
יעקב אשר פדה את אברהם שבזכותו ניצול
פי' כחו שהי' גנוז באברהם כמ"ש (שם)
אברהם נקרא ישראל וכן יצחק . כי כולם
זכו באחרית השתדלותם לכח זה כי אין שום
דבר אצלם מלבר וממילא זה הפסולת מלבר
אינו קרוי שלהם כלל אחר שהגיע למדריגת
מטתו שלימה שזהו לבסוף דנקרא תורתו .
וכן התורה נק' ע"ש כל הג' אבות כמ"ש
תורת חסד והוא חסד לאברהם וא' (מגילה
לא:) משה מפי הגבורה ובזוהר (ח"ג פ
סע"ב) אורייתא מסט' דגבורה מדת יצחק
וא' (ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח) אין אמת אלא
תורה והוא מדת אמת ליעקב. וקוב"ה
ואורייתא וישראל כולא חד כי ההתחלה הוא

מהש"י כמ"ש ויפח באפיו וגו' וא' מאן דנפח
מתוכו נפח . ואח"כ ההארה הוא התורה והיא
מאירה אל הנפש והכל א' כי האבות הן
המרכבה (ב"ר פ' מז) וצורתו של יעקב אע"ה
חקוקה בכסה"כ (מ"ר במדבר ר"פ ד) דמות
אדם שעל הכסא שהוא כולל דנפשות ישראל
שהם הנפש המכוונת בבריאת העולם . וכמו
התורה בתחלה תורת ה' כו' כך הנפש בתחלה
ויפח כו' מהש"י כמ"ש נשמה שנתת בי .
ולבסוף נקרא בית עולמו שהוא שלו דהנפש
נק' על שמו שהוא בהשתדלותו זכה לזה וזה
שאז"ל (ויק"ר פר' לה) כאלו אתם עשיתם
את עצמכם ע"פ ועשיתם אותם שע"י מעשה
התורה ומצות זוכה לזה . ואז"ל (שם פר' לו)
עולמי מי בראך יעקב בראך שהגם דהתחלת
הבריאה מהש"י לבסוף נקרא הכל ע"ש יעקב
שהוא שורש אומה הישראלית הכל נקרא על
שמם שהוא שלהם ובהשתדלותם . כי הגרים
השתדלותם פועל על להבא בתחלה והייתם
וגו' ואחר כך על ידי השתדלות זה יזכו
דהנכי וגו' . אבל ישראל ההשתדלות שלהם
פועל על העבר ובתחלה אנכי וגו' ואח"כ
בא השתדלות שלהם להגיד כי בדין הי'
התקרבות הש"י להם שהם בהשתדלותם מגיע
להם כן . וזה עיקר כח התשובה דישראל
שיכולים לתקן הקודם עד דזדונות נעשים
כזכיות (יומא פו:) . משא"כ גר שנתגייר כקטן
שנולד (יבמות כב.) ופועל שהקודם נשכח
וכאלו איננו . אבל אין יכולים לתקן שיהי'
הקודם ג"כ טוב כי שורש אומות אין בו טוב
והטוב שבו רק שמתהפך להיות בשם ישראל
יכונה ונשתקע שם עממין ממנו . אבל שם
ישראל נק' אף היותר רשע שבטול' אפי' המומר
דת נק' ישראל מומר . ובפ' נגמר הדין (מד.)
למדו דאע"פ שחטא ישראל מעכן שא' שם דעבר
על ה' חומשי תורה דאין כל זה מפקיע ממנו
שם

שם ישראל כי לא ידח ממנו נדח. וזהו הבטחת כי לא אעזבך עד וגו' שבכל עזיבות דישראל אין עזיבה שלא יוכל להתתקן דוגמת יציאת עשו. וישמעאל שנעשו בכלל אומות להיות גר המתגייר בהם כקטן שנולד. משא"כ בישראל כבר נעשה הכנה בכל הנפשות מישראל מהשגחת השי"ת להיות להם לאלהים ביד חזקה ובחמה שפוכה גם טרם ההשתדלות בענין שגם בכל מחשך מעשהו שילך בחושך ממש בהעדר נר מצוה ותורה אור גם ע"ז נא' העם ההולכים בחושך ראו אור גדול. והוא כטעם זדונות נעשו זכיות ונעשה מאותו חשך אור גדול. כי אין השי"ת מניח להשתקע ב"כ לזרע ישראל בשיקוע כזה שלא יוכל להתהפך עוד לאור גדול פי' גדול שהוא גדול מאשר אור כי יתרון האור מן החושך ולכן חושך שנתהפך לאור הוא אור יותר גדול ולכן במקום שבע"ת אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד מפני גודל האור המאיר יותר מכפי כחם של צדיקים גמורים:

[מב] **שורש** הרע דעמלק הוא לעומת שורש הקדושה דשבת שהיא קדושה קביעא וקיימא ואינה בהשתדלות אדם כלל. ופעולת אדם בזה הוא רק הזכירה שמזכיר קדושתו בפה וזוכר מקדושה זו. כי ידוע בכל דבר שהמחשבה קבועה שם הוא קביעות כל הגוף כידוע ממקלות דיעקב. וכשזוכר מקדושה זו היינו שמחשבתו שקועה בזה ממילא הקדושה ההוא שורה עליו: אבל גוף קדושתה נקרא מתנה טובה יש לי בבית גנזי (שבת י:) פי' בעולם הגנוז ונעלם. כי שבת א' מס' בעוה"ב שהוא עולם הנעלם בעוה"ז וא' מס' הוא הרשימו שנתגלה ממנו בעוה"ז במתנה. כי העוה"ב גופי' נקרא (ע"ז ג.) מחר לקבל שכרם משמע שהם באים בשכר השתדלותם לו. אבל בעוה"ז אין שם תשלום שכר רק שממילא ע"י שהוא לפני השי"ת לנחת רוח מעשיהם מזה בא קדושת שבת שהוא רק ע"י וירא וגו' והנה טוב מאוד וגו' ונא' שבת וינפש ואז"ל (הובא ברש"י) כמי שמתנפש ממלאכתו ושואב רוחו אליו. שזה סוד עליית העולמות בשבת כידוע והוא ע"י הנייחא שיש לו מהנבראים מזה נתהוה קדושת השבת. ונמצא שזה ג"כ כפיך שבא ע"י השתדלות ועד"ש (ע"ז ג.) מי שלא טרח בע"ש מה יאכל בשבת דצריך הכנה לשבת בפשטי' וידוע דכל הכנות שבמעשה יש להם רמיזות ג"כ במחשבה ובהשגת אור הקדושה. והיינו דבאמת אז"ל (מגילה כו:) מתנה כמכר דאי לאו דהו"ל הנאה מיני' לא יהיב לי' מתנה אלא שמ"מ נקרא מתנה שאין זו תמורת ההנאה כלל רק שע"י ההנאה נתקרבה דעתו אליו עד שחפץ בו לתת לו מתנה. וכן הוא קדושת השבת שע"י ההנאה שרואה שכל מה שעשה והנה טוב מאוד [ולכן א' כאן לשון מאוד שדרז"ל (ב"ר פ' ט) על יצה"ר כי קדושת שבת קביעא אף בלא הכנת אדם באמת כי גם הרע באמת הוא טוב מאד רק מ"מ לשעתו כפי העוה"ז נראה רע ונראה כבטול ח"ו לקדושת שבת וע"ז נא' שכח ה' בציון מועד ושבת לא שביטל לגמרי רק ששיכח] מגיע קדושה זו. ואפי' חייבי גיהנם נחים בשבת (סנהדרין סה:) היינו שמתפשטת בכל הנבראים אף בעומק רע כיון דהוא מעצמו בלא השתדלות באמת דהיינו אחר המיתה שאז נגלה האמת רק בעוה"ז צריך הכנה. ובגיהנם הם רק נחים מיסורים דר"ל חשכות והעדר מאור השי"ת אבל מ"מ אין נכנסים ג"כ לג"ע דהיינו השגת האור. וע"י הזכירה הוא פועל השגת האור בלב. וזה כל עיקר ההשתדלות לקדושת השבת הוא רק בזכירה:

וזה

וזה לעומת זה הוא עמלק שנקרא ראשית גוים שהוא שורש הרע דקביעא וקיימא בלא השתדלות כטעם (קידושין ל:) בראתי יצה"ר ויצא לפועל בעולם ע"י עמלק. כי האבות שנק' אבהן דעלמא שמולידים העולם בשלימות כל א' השתדל בתיקונו בדבר מיוחד. כי כל דבר יש לו ראש תוך וסוף והתוך הוא המכוון מהדבר והעיקר והסוף נקרא מה שהוא מגבילו ומבדילו מהזולת. וההתחלה נקרא ע"ש הפועל בהתחלת הפעולה דאחר הפעולה הרי ב' הקצוות שוים להיות נק' סוף וקצה אלא שמצד פעולת הפועל ניכר ראש וסוף והראש הוא המגיד פעולת הפועל והסוף הוא המבדיל ומברר זה מאחר. והן הם בנין תלת אבהן בשלימות עוה"ז דאברהם אע"ה הוא הי' הראשון המכריז ומפרסם אלהותו ית' בעולם שהוא הבורא ושאין בירה בלא מנהיג ומברר ההתחלה. וכן התחלת התורה אנכי וגו' שא"א להגיע ללא יהיה לך וגו' שהוא הרחקת הרע רק ע"י הכרת אנכי וגו' הקודמת. וכל השתדלות א"א הי' בפירסום זה דאנכי וגו' והוא שורש לקום ועשה דהיינו להכניס כל תאות וחמדות הקבועים בו בלתי לה' לבדו. והאהבה הוא שורש למ"ע כמ"ש (ירושלמי ברכות פ"ט הובא בתוס' סוטה כב:) דע שאתה אוהב כו' שאתה ירא כו' שהיראה שורש למצות ל"ת דרגא דיצחק גבור הכובש את יצרו שזה כל שורש השתדלותו לברר לא יהיה לך וגו' כל מיני פסולת ובירורי הרע מן הטוב שזהו גבול הקיצון מן העולם המבדילו מן הזולת וזה א"א רק למי שהורתו ולידתו בקדושה ושורש אנכי וגו' כבר קבוע וקיים בלבו יתד שלא תמוט. ועכ"ז צריך אח"כ לאזהרת לא יהיה לך וגו' שאף מי שהוא ישראל מלידה מבטן מאמין בן מאמין עכ"ז אפשר לרע להתגבר בו ח"ו כ"כ עד שיאמר

לו לך עבוד כו'. ועד שיוכל לנתק שורשו ח"ו ג"כ כענין עשו דנקרא בקידושין (יח.) ישראל מומר ועכ"ז נעשה לאומה בפ"ע. וכל השתדלות יצחק אע"ה הי' בזה להוליד יעקב שמטתו שלימה שא"א לו לנתק שורשו כלל בשום אופן דאף שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד.). ובירור הפסולת שע"י אברהם הי' ע"י לוט בעמון ומואב וע"י ישמעאל שהם שורש כל מיני תאות רעות שהם המשכיחים הכרת אלהות. והם נפרדו ממנו ונשאר הוא לבדו לאלהינו. שכל צאצאיו יש בהם הכרה זו קבוע וקיימא כי כבר שורש זו תקוע בלבם מאברהם אע"ה כי א"א להם להשתנות מזה בלידה. וזה כל השתדלות אברהם אע"ה שהי' התחלה לגרים והשתדל להוציא שם ישראל בעולם ר"ל שיהי' נולד ברי' ששורשו מתחלת יצירתו הוא כך לא שמתגייר אח"כ. וזהו יצחק שנימול לח' וגם עשו מצד תחלת לידתו שהי' זרע יצחק נקרא ישראל מומר אך עדיין הי' אפשר להשתנות אחר הלידה כמו שהי' עשו. וזה כל השתדלות יצחק בהרחקת כל מיני רע עד שלא יהי' אפשר להשתנות. והוליד יעקב שרק בו נק' לו זרע כי הוא הי' כן ענף הדומה לשורש משא"כ עשו הוא זמורת זר שיצא מצד ההשתדלות בהרחקת הרע כי גם עשו מרחיק הרע דפושט טלפיו כחזיר כמשז"ל (ויק"ר פר' יג) שמציע הבימה ודן נואפים וגנבים ומכשפים והוא בעצמו עשה בלילה הכל. דהיינו שרק בעיני הבריות רוצה שיחזיקוהו לטוב. דיש רע לשמים ורע לבריות ורע לעצמו והם ג' דברים שאין אדם ניצול בכל יום (ב"ב קסד סע"ב). הרהור עבירה הוא רע לעצמו כמ"ש (יומא כט רע"א) הרהורי עבירה קשין מעבירה פירש"י להכחיש הגוף וכן כל מיני תאות הוא רע לעצמו מלא כריסי זני בישי (ברכות לב.). ואבק לה"ר הוא רע לבריות ועיון תפלה הוא

רע לשמים. ונגדם הם ג' אבות מדת חסד לאברהם הוא טוב לבריות. ומדת גבורה דכבישת היצר הוא טוב לעצמו. ואמת ליעקב שצורתו חקוקה בכסה"כ שחותמו של הש"י אמת הוא טוב לשמים · ועשו כבר בו הי' השורש דאברהם כנ"ל זה נקרא פשיטות טלפיים כי סימני טהרה דנפש הבהמיי הם טוב לעצמו וטוב לבריות שזה מצד נפש הבהמיית ג"כ והם מעלה גרה שהוא טחינת המאכל היטב לא לבלוע הכל כדרך הגרגרנים והוא עצירת התאות. ושסיעת הטלפים שאין יכול לרמוס ברגליו מה שתחתיו כקלונסי הפרסות ולא לדרוס מה שלפניו כבעלי הצפרנים. והיותר משוקץ ומטונף במאכלו הוא החזיר כי כן מי שהוא טמא באמת ופרסותיו שסועות שאינו רומס ודורס זולת ומראה עצמו טוב לבריות אין לך משוקץ ומטונף לעצמו יותר ממנו. כי אין שסיעת הפרסות סימן טהרה רק למי שהוא מעלה גרה ג"כ וכן הי' עשו [וכן ההוא גברא שהי' גלגולו כמ"ש בזוהר נידון בצואה רותחת ושורשו ברע מלעיג ע"ד חכמים כי זה שורש כל טינוף התאות שהוא ההשכחה מן האמת הוא רק ע"י ליצנות והלעגה מדא"ח] שלא הי' בו עדיין שורש הרחקת הרע דיצחק. כי כל נפש מה שהוא השתדלותו בו שלכך נוצר להוציא דבר זה בעולם הרי כל ימיו הקצובים לו הוא מה שקצב הש"י זמן לבירור השתדלות זה. וא"א להיות נגלה זה בו בעצמו שכל ימיו עודנו עסוק בהשתדלות רק נגלה בבנו. ועד לידת יעקב ועשו הי' יצחק עסוק בהרחקת כל מיני רע הנגלה שמכירים שהוא רע. אבל יש ג"כ האומרים לרע טוב וגו' שכפ"מ שנראה לעין יוכלו לדמות שהוא טוב ובאמת הוא להיפך. וזה הי' הנסיון דיצחק בבירור שבין יעקב לעשו שעשו הי' נדמה לטוב יותר מיעקב בעיני יצחק ובזה הי' כל השתדלות יצחק אח"כ לברר הכרת זה להרחיק גם הנעלם דרע שבזה הוא שורש שם ישראל דהיינו עומק טוב שהוא ממש להיפך מעשו דהגם שנגלהו טוב עכ"ז הוא רע ובישראל הגם דנגלהו רע עכ"ז הוא טוב. וזה כל יגיעת יצחק להוציא נפש שיהי' כן ולכך וירח ריח בגדיו ואז"ל (סנהדרין לז.) ריח בוגדיו ויברכהו וגו' דהכרת השלימות הוא ע"י ריח בוגדיו דייקא שמטתו שלימה וכל שורש הרע שא"א להתתקן הוא נגד נפש הבהמיית ויעקב אע"ה נולד כבר נפש הבהמיית מתוקנת לגמרי בב' סימני טהרה ואין בו שום פסולת עוד בטומאה. רק עדיין יש ב' מדריגות טהרה וקדושה וטהרה יש בכל הנבראים שמקבלים טומאה ויש טהורים וכן יש בבע"ח טהורים וטמאים. אבל קדושה הוא רק באדם וכן כל הקדושות של נבראים דחיילא קדושה עליי' הוא מצד האדם שמקדישו רק בכור דקדושתו מרחם. וזה כל השתדלות יעקב אע"ה אחר שכבר נולד שרשו בהכרה דאנכי והרחקה דלא יהי' לך עדיין העולם חסר שבת שהוא ההשבה הכל לשורשו דעדיין הנברא הוא נפרד מהבורא. וזה מצד העוה"ז שהוא עלמא דשיקרא היפך האמת ליעקב שהאמת הוא שאין שם דבר נפרד כלל. וזהו קדושה שההקדש הוא שדבר זה שייך לקודש וקדושי אשה שהיא שייכה להבעל. ועיקר קידוש לשון הזמנה והכנה כנ"ל כי כל עיקר קדושת שבת בהשתדלות אדם הוא רק ההכנה וההזמנה שמכין עצמו לכך שיהי' שייך להש"י שהוא הקדוש כמ"ש קדושים תהיו כי קדוש אני ומצד ההכנה לקבל קדושה והתקדשתם הוא הכנה להיות עי"ז והייתם קדושים. וזה כל השתדלות יעקב להיות הקדושה ג"כ מלידה מבטן דהיינו מצד נפש הבהמיית ג"כ כקדושת בכור בהמה. וזכה לכך כמ"ש בני בכורי

ישראל

ישראל שקריאת השם ישראל המורה על ניצוח המלאכים הוא מצד הזה שהמלאכים הם קדושים ומובדלים מכל עניני עוה"ז ולכך הם ערערו על בריאת האדם שהוא להיפך. ואז"ל (ב"ר פ"ח) מה עשה השליך אמת ארצה כו' הוא מדת יעקב אע"ה כי אין שייך אמת אלא בשיש שקר כידוע חילוק רז"ל (ירושלמי הובא ברי"ף ורא"ש סופ"ג דשבועות) בין שוא לשקר דגם הנשבע על עץ שהוא עץ אע"פ שאינו שקר נקרא שוא. ולכן רק בעוה"ז שהוא עלמא דשקרא שיש דמיון היפך האמת שייך הכרת האמת. משא"כ במלאכים שאין שם שקר האומר אמת הוא כאומר על עץ שהוא עץ שאין זה קרוי אמת כלל. ונמצא מצד שלימות מדת יעקב אע"ה הוא ניצוח המלאכים: וכל שקר העוה"ז הוא מה שהוא נראה לעולם ההשתדלות שיש נבראים נפרדים המשתדלים לעבוד לבורא שזה ענין חפירת הבארות דאברהם ויצחק שהוא השתדלות למצוא המעין. אבל יעקב אע"ה לא חפר עוד באר רק גלל האבן מע"פ הבאר שכבר היו המעינות גלוים מהאבות ושורש האמונה קבוע מאברהם שנא' בו והאמין בה' וגו' ושורש העבודה מיצחק שהי' עולה תמימה כל גופו ונפשו מסור להש"י. ועדיין יש בכל זה העלם דאף דישראל מאמינים בני מאמינים ועוסקים בתורה ומצות דאפי' פושעי ישראל מלאים מצות כרמון (סוף חגיגה) מ"מ אינו גלוי ללב בפועל. שזהו מדת האמת שיהי' מבורר לו כן לענין כשיבוא לנסיון האמונה עדיין יש לב האבן הסותם ע"פ הבאר וצריך לגללו. שכאשר הוא מבורר לעין איך אנכי וגו' ושכל פעל למענהו לקילוסו (סוה"ע ריש מז' יט) ממילא מכיר שאין עוד מלבדו. ומתגלה קדושת השבת שמעין עוה"ב שבא מנוחה דאין ההשתדלות פועל כלום מאחר שגם כל מעשהו והשתדלותו הכל מהש"י. וזהו גללת האבן מע"פ הבאר שפי המעין הנובע הוא הגילוי הגמור לעין:

וגלילה זו מורשה היא בידנו מיעקב אע"ה שכל א' מישראל מושרש בכחו מלידה מבטן כח גילוי זה של האמת ללבו. ואז"ל (סנהדרין נט:) שרצתה לדבק בו תמנע והרחיקה כי ע"י ההכרה שהכל מהש"י הנה יוכל לבוא עי"ז לקלות ראש ולפריקת עול (וכד"ש בס' ברית מנוחה ע"י הכרת מעלת ישראל ע"ש] ויחשוב אדם שיעשה כל התועבות וגם זה הכל מהש"י ע"י הכרה זו [וזה כל שורש חטאת ירבעם כמ"ש במק"א. רק שהוא מישראל ויש לו תיקון אצל דורשי רשומות] (שם קד שע"ב) וזהו ביאת תמנע להתדבק והרחיקה. ונשאת לאליפז שהי' בן עשו וגדל בחיקו של יצחק כמשאז"ל (הובא ברש"י ויצא כט יא) והי' בו ג"כ שורש הכרת אנכי והרחקת לא יהי' לך מורשה מאבות ולימוד מיצחק. ובזה הי' מעולה מעשו שלא רצה להרוג את יעקב כי הוא הי' מכיר בהשתדלות זה ג"כ לדעת שאין שום דבר נפרד מהש"י. רק הוא שורשו מעשו שכבר המיר דתו וניתק שרשו באמת מהטוב רק דרך פשיטות טלפיים. וכך הוא בהשתדלות ההכרה דאין עוד מלבדו אינו מצד האמת רק ע"ד פשיטות טלפיים. ולא כיעקב שנשא רחל ולאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל. שכל א' זיווגו הוא מה שיסד הש"י להוציא כח השתדלותו לפועל וזה נקרא בנין בית ונקרא אשתו ביתו (ריש יומא) שעי"ז נבנה ממנו בית קבוע וקיים לעולמי עד. והיא העזר כנגדו להוציא בגלוי כח הנעלם שבאים. ותמנע היתה פלגש לאליפז שענין הפלגש הוא שבא עלי' במטמוניות כי לא נאה שתהי' אשתו בגלוי. וכן ענין תמנע שהוא עשיית כל הנמנע

נגד ההכרה שהכל מש' זהו היפך דאליפז שגדל בחיקו של יצחק היינו בענין הרחקת הרע ואין ראוי' לשימושו כלל נגד הגילוי שלו. רק באמת במטמוניות ובהעלם הי' גם הוא כן דרגא דעשו שנא' בו נבעו מצפוניו. כי במטמוניות הוא באמת שקוע בכל מיני הרע. ולכך היתה לו פלגש שלקח דבר זה של ההכרה בהש"י לפרסם בעולם פעולת כל מיני רע. וזה שאז"ל (תדב"א סא"ז סו"פ ב וע' של"ה שער האותיות אמת ואמונה העיקר השמיני) שהוא כמו פסוק שמע ישראל. ויצא ממנו עמלק שזהו שרשו דהיינו שורש הרע הנפעל בעולם נגד מה שהש"י פועל הכל והוא ברא זה. ודבר זה אין לו תקנה אלא למחות כי באמת מפי עליון לא תצא הרעות רק בהשתדלות אדם. אלא שמ"מ זה אמת שגם עמלק מכלל הבריאה והיינו שיש בבריאה שורש לרע והוא אכילת עץ הדעת שהוזהר אדה"ר שהוא רק הידיעה ברע זהו שורש הרע שרצה הש"י שיהיו נבראים שיוכלו לדעת ברע ג"כ. ואף זה לא נבראו שידעו ברע רק כשיאכל מעץ הדעת ידע ברע ג"כ והוזהר שלא לאכול ושלא לידע ברע ג"כ. רק מ"מ הבחירה ניתן בידו לאכול ואח"כ לידע ואח"כ לעשות הרע בפועל. והם המשכת כל מיני רע דעכו"ם דשאור שבעיסה ושעבוד מ' הכל אחד הנמשכות מצד ראשית הבחירה. ועמלק הוא ראשית דרע דקביע וקיימא מהתחלת הבריאה בכח הבחירה ואין בכח יד אדם לבערו רק מלחמה לה' וגו' ורק והיה בהניח וגו' אז תמחה וגו' שכאשר יהי' הנייחא מכל מיני רע שישיגו לקדושת שבת מעין עוה"ב בפועל ממש אז יוכלו למחותו לשורש הרע דקבוע וקיים ע"י הקדושה דקביעא וקיימא. אבל בעוה"ז אין הכח אלא בזכירה היינו דשורש עמלק שהוא שורש הרע א"א להרחיק כלל אלא. ע"י

הזכירה אשר עשה דהיינו מה שנמשך ממנו שזה רע בפועל. ושם האדם העובד את ה' יכול לנצח ולהתרחק מזה. אבל בהרהור בעלמא העולה בלב בדרך מקרה כטעם עמלק אשר קרך א"א לאדם להשתדל להתרחק מזה שהרי הוא מעצמו בא לו. רק ממילא ע"י ההכנה וההשתדלות כל היום תמיד בד"ת בההוא הנאה ונח"ר שיש למעלה ממנו אין שום הרהור רע קרב אליו מעצמו כמ"ש לא תאונה וגו' כי מלאכיו וגו' הם המלאכים הנוצרים מהמצות כמשאז"ל (מד"ת ויצא ג) שהם ענין הנח"ר שיש להש"י שאמר ונעשה רצונו כמצא אותה מצוה נעשית. אצל הש"י ענין נחת שרוחו שואב מפעולת אדם. וזה נקרא מלאך ע"ד עושה מלאכיו רוחות שהרוח הוא האמצעי בין השמים לארץ. והמשכת אותו רוח שהש"י מושך מארץ לשמים זה נקרא עולם המלאכים כי נפש האדם הוא הנכנסת למעלה מעלה בנשימת רוחו ית' אבל המלאכים הם אמצעים ומזה הוא התהוות המלאכים ע"י המצות לשמור האדם ואכמ"ל יותר. וכשנופל בלב איזה הרהור ע"ז נא' לא תתורו שיזכור דסופו כל מיני רע. והמשילו רז"ל בתנחומא (תצא ז) מתמחוי מלא ותמחוי ריקן כי קיום החיות הוא ע"י המזון ומזון הנפש הוא התורה ומצות כמ"ש בקה"ר (פר' ב כד) דנקי' שם אכילה ושתי'. וזכירת עמלק הוא על תמחוי ריקן מהשתדלות דע"י השתדלות תורה ומצות אין הרהור רע קרב אליו כלל. רק כשיושב על תמחוי ריקן אז צריך לזכור מעמלק להזהר משורש הרע שאין בידו להתרחק רק ע"י הזכירה שזה רע. אבל זכירת שבת שג"כ אין בידו לקבל אותה קדושה בהשתדלות רק בזכירה אבל הוא על תמחוי מלא שכבר טרח בע"ש. ואחר ההשתדלות הוא הזכירה בקדושה להמשיך אליו כל מיני קדושה שלמעלה.

שלמעלה דרגא דיעקב אע"ה. אבל בישבו על תמחוי ריקן צריך ליזהר בזכירת עמלק עכ"פ בהרחקת הרע בשרשו. ולכך קורין פ' זכור בשבת נוסף הזכירה דפורים כי כל א' מהם מוסף חבירו כמובן מתוך מ"ש. ובזה ב' הזכירות מתחזקים ליקבע בלב יחד במקום נאמן:

[מג] **צורך** האדם בעולם ידוע שהם ג' דברים. חיים וקיום החיים דהיינו מזוני והמשכה לדורות דהיינו בני. ואז"ל (מו"ק כח.) דלאו בזכותא כו' ולכאורה זה נגד המבואר בתורה ובדרז"ל בכ"מ דהכל במשפט ובר"ה אדם נידון על כל זה ומתפללין בכל יום תמיד על ג' אלה. והגם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:) היינו דשכיביו נשערה מאוד ומשלם העונש בעוה"ז והשכר שמור לעת"ל כידוע. אבל מ"מ הוא במשפט כפי הזכות וגם אז"ל (שבת קנו.) אין מזל לישראל וזה הק' התוס' ע"ש. אבל באמת הך מזלא אינו ממזלות הרקיע שהאצטגנינים יודעים שע"ז א' (שם) דאין מזל כו' על ידיעתם מצד מערכת המזלות כי אצל בנ"י הכל במשפט עליון ית"ש כפי כשרון נפשותם. אבל מזלא זה הוא מ"ש בריש ב"ק ובשבת (נג:) אדם דאית ליי מזלא פירש"י מלאך מליץ והנה זה ודאי מצד הזכות וכמ"ש בשבת (לב.) ע"פ אם יש עליו מלאך מליץ והוא פשוט ג"כ כי אין מלילה ולימוד סנגוריא אלא כשבאים במשפט. ואמנם שורש ענין מלאך מליץ שיש לכל אחד מישראל ואפי' לתינוק בן יומו כדמוכח מהא דריש ב"ק א"כ ע"כ אינו מלאך הנולד ע"י עשיית המצות. רק דעלם נפש האדם שהיא חצובה מכסה"כ שהוא למעלה מעולם המלאכים הנה יש בו מכל העולמות שתחתיו כידוע שכל עולם עליון הוא כולל כל מה שתחתיו שהרי ממנו הוא מתפשט ויוצא וכדשז"ל (חגיגה יג..) רגלי החיות כנגד כולן קרסולי כו' וכן כל מה שלמעלה הוא כנגד כולן שלמטה וכאז"ל (סנהדרין לח:) מה שא' נעשה אדם שאמר למלאכים וכיון שהקב"ה אמר להם נעשה אע"פ שאז"ל (ב"ר פ' ח) שזה לימוד ד"א לימלך כו' ודאי לא נכתב דבר שקר רק שהרוצה לטעות יטעה לחשוב שהאמירה הוא כאלו צריך לשיתופם ובאמת אין זה אלא למוד ד"א. אבל באמת אמירת הש"י נעשה אדם עי"ז ממילא ניתן בו כח מכל העולמות וזהו עיקר בצלמינו שהוא שכולל כל העולמות כידוע. והיצה"ר הוא מצד עוה"ז שבו שייך זכות וחובה אבל במלאכים אין יצה"ר כמשז"ל (שבת פט.) אבל מ"מ יש להם השתדלות שזהו אמירת שירה אבל מה שלמעלה מהם גם זה אין שייך רק קבלת הארה כמעש (ברכות יז.) צדיקים יושבים כו' ונהנים כו' שזהו שורש נפש האדם למעלה מעלה. ומצד שרשו בעולם המלאכים הוא המלאך מליץ דהיינו כח נפשו עצמה ולכן נקרא מזלא שהוא שורש הנפש מה שנפל לגורלו בתולדה שע"ז א' (נדה טז:) טפה זו מה תהא עליי כו' ר"ל איזה נפש יושפע בה. וכמ"ש בשמו"ר (פר' מ) דכל הנפשות מאיפת אדה"ר יש בראשו ויש ברגלו ולכל אחד כח מיוחד. ומליצת המלאך לפי שע"י העבירות מתישין כח פמליא של מעלה (מ"ר איכה פ' א פי' ו) ואף דשם בעולם המלאכים אין זכות וחובה מ"מ מצד הזכות וחובה שלמטה כן הוא כח השירה והשתדלות דמלאכים ר"ל מצד שהם עצם שורש לנפשות דישראל. וכח המליצה הוא כפי כח המעשים כי אין בחירה ורצון במלאכים שרוצה להיות מליץ ולהגיד כך. רק שהוא ממילא שכשהאדם זכאי הרי כח המלאכיי שבו למעלה בעולם המלאכים הוא מלאך

מלין. ושורש נשמתו בעולם הכסא מקבלת אורה כראוי להשפיע לרוח ולנפש כטעם (יומא לט.) מקדשין אותו מלמעלה. ונמצא כפי"ז הכל תלוי בזכותא [וזהו מצד הבחירה דעוה"ז ומצד הידיעה דאמת הכל תלוי במזלא ובאמת כולא חד] ואמנם עכ"ז בעוה"ז יש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים וכן להיפך. ואז"ל (ברכות ז:) על רשע שהשעה משחקת לו מרום משפטיך מנגדו ואיך אפשר זה והלא כל משפטיו אמת.. רק דבאמת אין לך אדם שאין בו זכות וחובה וכמ"ש אפילו פו"י מלאים מצות. ואדם אין צדיק בארץ אשר וגו'. ועניין שיקול הזכיות והעבירות כבר כ' הרמב"ם בה"ת שהם שקולים רק בדעתו של הש"י ויליב פתגם כי אין בזה ידיעה כלל אע"פ שרז"ל א' בכ"מ זה גדול מזה. הוא בדרך כלל כפי משפט התורה אבל משפט שלמעלה כפי פרטי הנפשות אין שום נפש דומה לחבירו. וזהו החילוק דמזלא שאין תלוי בזכותא דהגם דתרוויי' צדיקים גמורים ושוים במעשיהם מ"מ אצל זה מתעורר כח אותו מלאך מליץ ע"י זכיות ידועות להזיל עליו שפע בני חיי ומזוני ממזלו העליון ולא אצל זה אע"פ שעשה ג"כ אותן זכיות מ"מ בהשפעו כפי שורש מזלו יהי' נידון בע"א. וכן להיפך ברשעים יש דמרום משפטיך שאין כח במדת משפט לדונו על רשעתו באותה שעה המשחקת לו מצד איזה זכות המרעים כנגדם ומחפה על הכל לפי משפט השעה. והדברים ארוכים בדרך המשפט שלמעלה דברים שהם כבשונו של עולם. והכלל דהכל במשפט ועכ"ז תלוי במזלא דהמשפט של זכיות וחובות לענין המשכת בני חיי ומזוני בעוה"ז תלוי במזלא:

ועניין התפלה שאז"ל (ברכות ו:) שהוא מדברים העומדים ברומו של עולם היינו במקום המזלא שהוא מרומם מענין העוה"ז כנ'. והיינו כי התפלה היא פועלת שינויים במזלא וזה כל שורש ענין התפלה כי המזלא הוא המקבל ונהנה מזיו השכינה והתפלה הוא להמשפיע ית"ש. וכפי תוקף ההשפעה מלמעלה כן הוא ההשתנות בבני חיי ומזוני נגד המזל. ואף דתלי במזלא היינו דע"י התפלה שמתרבה השפע הרי ממילא מזלו עצמו משפיע לו זה מה שלא הי' לו מקודם. ואולם. גם זה עדיין תלוי במזלא כד"ש (מד"ת מקץ ט) עתים הם לתפלה ואין לך שהרבה בתפלה יותר ממשרע"ה ולא נענה כי גם קבלת השפע הוא רק כפי הראוי לפי שרשו וחלקו ממעל ויש שא"א לו לקבל יותר כלל פעמים. וגם בזה יש הרבה משפטים שונים. ואולם התורה עוד למעל' מזה דמאן דאחיד באורייתא אחיד בכולא (זה"ק ר"פ קרח) כי הוא מדת אמת ליעקב שהוא נחלה בלי מצרים כטעם ארוכה מארץ מדה כו' ואין שייך אין יכול לקבל. והתפלה הוא רק כח ההשפעה כפי מדת המקבל שהוא המתפלל. אבל זכות התורה אינו בא בתפלה על רבוי ההשפעה רק שהיא ממילא מתרבית ע"י התורה שגם הוא שורש קבלת השפע של כל הנפשות מישראל. דידוע דשרשם בתורה דס' רבוא אותיות נגד ס' רבוא נפשות כנודע. והגם דמ"מ אין כל אות דומה לחבירו וכל א' יש לו חלק ידוע בתורה מ"מ מצד חלקו אין לו גבול לומר שדבר זה נמנע כלל. כי כל חלק עצמו כשמגיע לעיקר שרשו ודביקותו בכל הרי מתדמה לכל שאין לו גבול כלל וע"י התורה הוא התאחדות החלק בכל. וזה סוד ה' נפשות הידועות בשם נרנח"י ויחידה היינו שמתאחד לגמרי בו ית' זה א"א רק ע"י התורה דאורייתא וקוב"ה וישראל כולה חד. ומי שזוכה לזה ממילא אחיד בכולא שאין שום דבר נמנע ממנו. וכמו שהמשילו רז"ל (מ"ר ריש קהלת) בשלמה

המע"ה שבקש החכמה ועי"ז הכל נתון לו לנושא בת מלך . כי התורה מאורסה לקהלת יעקב וכאישות נא' והיו לבשר אחד שהם חד וברא כרעא דאבוה ונמצא הם חד . גם עם האב וזהו כולא חד הכו' . וזה מה שלא עשה כן לכל גוי דאף שאין להם שום שייכות לדבר טוב וקדושה מ"מ מצד התקרבותם לישראל וכמו שיהי' לעת"ל גרים גרורים ועבדים לישראל יש להם אחיזה בקצת מה שיונקים מהם ועד מדרגת התפלה ע"י תפלת שלמה המע"ה דגם עכו"ם שיתפלל לבהמ"ק יענם . אבל לתורה אין להם שום שייכות כלל דמאחר שאין שרשם באמת מלמעלה דהיינו מצד עצם הכונה בבריאה רק מצד ההתפשטות דלכן אין קרויים אדם (יבמות סא.) שהוא עצם המכוון בבריאה. א"כ אינם בצלם ובדמות להיות חלק אלוה שיוכלו להתאחד עם הכל . וחז"ל (מד"ת תשא לד) שניתן תושבע"פ לפי שעכו"ם אומרים אנו ישראל כו' והיינו כי עיקר ההתאחדות שע"י התורה הוא מצד התושבע"פ היינו מצד העמקת השכל בד"ת להשיג חלקו בה . שתושב"כ הוא הכל שבה כל א' משיג כפי חלקו . אבל התושב"כ הוא שוה לכל שזהו כללות ענין התורה שקבע הש"י בעולם שבזה יהי' עסק הנבראים וההשתדלות בד"ת . ומצד כללות התורה יוכלו העכו"ם לומר אנו כו' כי עסק התורה הוא ג"כ א' ממצות התורה והוא מכלל תרי"ג מצות התורה ויוכלו לומר שגם הם עושים זה כבשאר מצות . רק עיקר מעלת התורה נגד המצות הוא מצד השגת האור שבה המאיר לאדם שזהו מצד השגת חלקו בה מצד השגת תושבע"פ . וזה א"א לעכו"ם כלל להשיג אור מהתורה מאחר שאין להם חלק בה . ועיקר מה שהתורה אור לא כנר מצוה הוא מצד ההשגה בה שזה נק' תושבע"פ . כי תושב"כ הוא דוגמת שמש המאיר וקבלת האור הוא תושבע"פ שחכמי ישראל כל אחד מקבלים חלקו . ועכו"ם מונין לחמה (שמו"ר סו"פ טו) שהם אין להם תפיסה רק בדבר הגלוי וברור לעין שזה נמשל לחמה כמשז"ל (סנהדרין עב.) ע"פ אם זרחה השמש אם ברור לך הדבר כשמש . והם אומרים אנו ישראל מצד התושב"כ דכתיבא ומנחא וגלוי' לכל . אבל ישראל מונין ללבנה שהיא המקבלת אור החמה כי זהו העיקר של התורה שהיא מורה דרך דזהו שם תורה והיינו שיקבלו ממנה . וזהו העיקר אצל ישראל לקבל אור התורה ואין מסתפקים בתורה עצמה . וזהו ממשלת הירח בלילה שהוא זמן ההעלם וכלשון רז"ל (מו"ק יז.) כסהו כלילה כי קבלת האור נעלם שאין אחד משיג השגת חבירו וגם השגת עצמו אינו דבר ברור כתושב"כ דכתיבא ומנחא אבל השגת אדם אין בו בירור כלל . וזהו עיקר ההשתדלות בעוה"ז הדומה ללילה וכי אשב בחשך ה' אור לי . וידוע דעיקר חשק האדם בחכמה והשגה הוא להשגת הנעלמות וכמ"ש ג"כ פילוסופי האומות הקדמונים אלא שהם גילו חשקם שהוא רק להשגת חכמת המדומות אצלם לחכמות אבל חשק ישראל הוא להשגת התורה . וכידוע מדברי דוד המע"ה בתמניא אפי וזו"ז מתוקף חשקו להשגת הנעלמות וכפי גודל החשק כן הוא ההשגה דתושבע"פ . ולכן התחלת תושבע"פ הגלוי' לנו הוא מאנכה"ג שפסקו נביאים אחרונים . שהשגת הנבואה הוא מעין התושב"כ שהוא רק גילוי מהש"י ובהגדת כה אמר ה' שהם דברים גלויים אין ספק בהם והם נמשכים הכל מצד עיקר קבלת התורה שהי' תורה מן השמים להיות הוא ית' המלמד תורה לעמו ישראל וכמו שיהי' לעתיד ולא יכנף עוד מוריך . וכן הי' לנביא כל דור כפי מדריגתו התגלות מפורש וזה אינו מצד עוה"ז הדומה ללילה שהתחלתו מזמן

הגלות ביחוד. וכל נביאי הגולה אין ספק לדעתי שנולדו מכבר מזמן הבית וכמפורש בבנין בית שני שהיו שם חגי זכרי' מלאכי נביאים האחרונים שהי' הרבה העם הזוכרים הבית הא' כי האריכו ימים. אבל מזמן חורבן בית א' ואילך נסתם כל חזון ולא נולד עוד נביא. אבל הי' התחלת תושבע"פ כשהדור קבלוה בימי אחשורוש מאהבת הנס כמשאחז"ל (שבת פח.) ולא כקבלה ראשונה שהיתה ע"י כפיית הר כגיגית דהיינו מצד השפעת הש"י בלי אתעדל"ת. וזה נגנז בחורבן דבגלות הכל רק מאתערותא דלתתא ומצד גודל אהבתם וחשקם לד"ת. וכמפורש זה בס' היכלות דעי"ז נתגלה להם אז רזי התורה מה שלא נתגלה בבית א'. והיינו דבבית א' הי' רק השגת הנבואה אבל חכם עדיף מנביא כמשאחז"ל (ב"ב יב.) והיינו דיוכל להשיג יותר אלא שאינה השגה גלוי' וברורה כהשגת נבואה שנק' הרואה שהוא כמו רואה דרך זכוכית ואספקלריא. אבל אז נתהפך מרואה לאורה כמשאז"ל (מגילה טז:) ליהודים היתה אורה זו תורה זה נתחדש שיהי' התורה אורה מאיר לעיניהם בלא ראי' רק כקבלת הלבנה אור החמה דמאן דאכיל דלאו דילי' בהית לאסתכולי באפי' (ירושלמי ערלה פרק א' ה' ג) והיא טולימתא שפירתא דלית לה עיינין (זח"ב נה ע"א) ואין שם ראי' רק קבלת אורה. וממנו נמשך ממילא שמחה וששון ויקר הם שפע במ' חיי ומזוני כי עיקר החיים הוא השמחה שבעצבות קץ בחייו ואין קרוי חיות כלל. וששון עיקר הוראתו בלה"ק שביעות השמחה שלא תעדר. ויקר הוא כטעם תפארת זקנים בני בנים [ומן קרי נעשה יקר וכמ"ש במק"א]. ונגד ד' אלו הם ד' מצות חכמים ביום הפורים שאז יכולים לזכות לזה כידוע מקדושת הזמנים שכך יסד הש"י שהיום

ההוא נזכר ונעשה בכל שנה ושנה כדרך שהי' בכל פעם א' האירה לטובת ישראל. וחכמים תקנו לכל דבר מצות מעשיות המשפיעות זה דוגמת כל מצות התורה שהם השפעת אור התורה ע"י מצות מעשיות כך עשו חכמים בשלהם. ושפע אור תושבע"פ מתרבה ע"י רבוי גזירות ותקנות וסייגים שתיקנו חכמים. והתחלתם פורים דהמגילה הוא מצוה א' שבע"פ שהוסיפו על תושב"כ ועשאוה סניף לכתב שהיא מכלל הכתובים ומקרא מגילה הוא הגורם אורה זו תורה. והסעודה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים הם נגד בני חיי ומזוני ואכ"מ עוד יותר:

[מד] **הש"י** הוא לבן של ישראל כמ"ש בשהש"ר ע"פ ולבי ער ממ"ש צור לבבי וגו'. וזהו החילוק בין ישראל לעמים דאפי' פושעי ישראל שהרבה עבירות עד אין קץ אע"פ שחטא ישראל הוא ונקרא אסא דקאי ביני הוצי (סנהדרין מד.) דאפי' פו"י מלאים מצות ומעמקי לבבם דבוק בהש"י שהוא שורש נקודת לבם כד"ש (ברכות יז.) גלוי וידוע שרצונינו כו' ומי מעכב כו' וכד"ש הרמב"מ (סו"פ ב מה' גירושין) בטעם כופין עד שיאמר רוצה אני. ודבר זה א"א לעמוד עליו שום בריה רק הש"י מעיד שהוא כן אצל ישראל. משא"כ אצל עכו"ם אפי' חסידי או"ה שמכיר שכך טוב מ"מ עצם לבבו אין כן. וזה שא' מה בין תלמידיו של אברהם אע"ה לתלמידיו של בלעם הרשע כו' ע"ש בפ"ה דאבות. ונקט אברהם אע"ה לא משרע"ה כי משרע"ה למד תורה לישראל ואף הע"ר והגרים מעכו"ם כיון שנתגיירו בשם ישראל יכונו. אבל אברהם אע"ה למד לאו"ה כי מכל הגרים שגייר והנפש שעשו לא נשאר מהם זכר בישראל כי עדיין לא הי' אז שם ישראל שיהי' גר שנתגייר כקטן שנולד ביהדות

דאאע"ה תחלה לגרים דהוא עצמו הי' גר שנתגייר כקטן שנולד להיות אזרחי (ב"ב טו.) וממנו התחלת שם ישראל (ב"ר ר"פ תולדות) אבל כל תלמידיו הם או"ה. רק מ"מ הם עצמם כיון דתלמידים קרויים בנים זהכתוב קוראן והנפש אשר עשו הם נמשכים אחריו. וסימנים עין כו' הם טהרת הגוף מקנאה ותאוה וכבוד שהם כלל שיקוצי הגוף שבהם משוקעות כל הלבבות. ואף חסיד שבחסידים הז"ל (ויק"ר פ' יד) בעוון מלא לענין תאוה. ונא' (משלי כז) מי יעמוד לפני קנאה והא"ל בכבוד שמצינו מרע"ה שהתורה העידה עליו שהוא ענו מכל האדם וחשדוהו למשתרר. וזהו שורש השאור שבעיסה המעכב ואף חסיד שבחסידים יוכל לפגעו לפעמים ענין קנאה תאוה וכבוד שלא ינצל. אבל העיקר הולך אחר שורש הלב ומסתמא בלעם הרשע שהי' מנביאי או"ה ואין הנבואה שורה בישראל אלא על חכם גבור ועשיר (שבת ל"ב.) כ"ש באו"ה. ועשיר הוא השמח בחלקו ואינו רע עין וגבור הכובש יצרו שאינו בעל נפש רחבה בתאוה. וחכם בתורה היפך גם הרוח שהוא סימן לעניות דתורה דד"ת יורדים למקום נמוך ורוח נמוכה וידוע דכל גאה שוטה. וא"כ ודאי בלעם הי' ג"כ נקי מכל אלה והי' ג"כ מלמד דרך הש"י כענין אברהם אע"ה שהרי הי' נביא לה' ויודע מאמיתות הש"י שהרי נבואתו היתה נבואת אמת שנכתבה בתורה. רק כל זה הי' בהתגלות לבו אבל מעמקי לבו הוא גוי שאין לו שום שייכות באמת לכל ג' מעלות הנז' וכשהגיע לנסיון נתברר שהוא היפך מכולם. וכן הוא מתברר בתלמידים שהם דוגמת בנים דשמעתי שהם מעמקי לב דאב וכמ"ש במק"א. ולכך החילוק דאלו נוחלין עוה"ב כידוע דעוה"ב רומז לבינה ליבא והוא מצד דביקות הלב

דלכן כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב. משא"כ תלמידיו של בלעם דבלעם עצמו נמנה באותן שאין להם חלק לעוה"ב. וכבר כתבתי במק"א דזכי' גדולה הוא לבלעם במה שנמנה במשנה דאין לו חלק לעוה"ב בהדי גדולי ישראל. וכ"ל ברור דזה שאמר תמות נפשי מות ישרים וגו' שהק' בלק"ת מהאר"י כיון דלא עלתה לו כן כמ"ש בזוה"ק (ח"ג קנ"ד ב) למה נכתבה דברי בטלה שלו בתורה. ולמ"ש י"ל עד"ש בברכות י' א' מת אתה בעוה"ז ולא תחיה בעוה"ב ה"נ מה שאמר תמות כו' מות ר"ל מיתת נפשו לעוה"ב יהי' תוך מיתת ישרים הם בנ"י אותם שאבדו עוה"ב דכפי הנראה כל עיקר נבואת בלעם היתה רק על אותם פושעי ישראל שאבדו עוה"ב שהרי הוא נסתכל רק להזכיר חטאי ישראל ודיבר רק מהחוטאים. וגם אין שום ברי' משיג מה שהוא למעלה ממנו ואז"ל (ברכות לד:) צדיקים גמורים עין לא ראתה והיינו עין נביאי ישראל וא"כ נביאי או"ה אף בעלי תשובה בכלל עין לא ראתה. והוא שהי' מאותן שאין להם חלק לעוה"ב ודאי לא השיג מישראל ג"כ אלא מדריגת אותן שאין להם חלק לעוה"ב. וע"ז הי' עיקר טענת בלק כסה את עין הארץ ר"ל הארץ הידוע כד"ש כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנא' ועמך וגו' לעולם יירשו ארץ הרי דארץ רומז לעוה"ב. וזה הי' ראיית בלק שנא' וירא וגו' משמע דהוא לבד ראה ולא אחרים. והיינו דענין האמורי שהפליג הכתוב כמה פעמים בשבחו אשר כגובה ארזים גבהו וחסון וגו' וכן נז' בהלל הגדול מלחמת סיחון ועוג כי לעולם חסדו שיש בזה חסד עולמי. וגם מה דנתיירא משה רבע"ה מעוג ודאי אינו בשביל גבורתם לבד דלפי הש"י אין חילוק בין גבורים לחלשים. גם מה שלח לסיחון לשלום והרי הוא מז' עממין שניתנו

לישראל. רק ידוע מ"ש אעוג דפלט מדור המבול ודאי אינו בחנם רק שהוא הי' נקי מחטאי דור המבול ע"כ. וידוע מ"ש בזוהר (ח"ג רטז רע"ב) דהי' ראוי להיות מ"ת בדור המבול והי' אז ג"כ משרע"ה בשגם בגימ' משה אלמלי זכו רק שבחטאם נתהפך שפע מי התורה למי המבול. וכן א' בזבחים (קטז.) דבשעת מ"ת נתקבצו אוה"ע לבלעם [ולפמ"ש בפ' חלק (קו:) דבלעם בן ל"ג נהרג והוא בשנת מ' ליציאת מצרים א"כ נולד ז' שנים אחר מ"ת. וצ"ל כמו דשורש נפש משרע"ה נקרא משה כנ"ל דהי' בדור המבול וכן בתלמוד (שבת קא:) משה שפיר קאמרת על איזה ת"ח בדור שיש בו מחכמת משרע"ה. כך בלעם הוא כנגד הדעת דסט"א ההתבוננות דאוה"ע בדעתן נקרא שנתקבצו לבלעם. וכיו"ב מ"ש (סוטה יא.) דהי' מיועצי פרעה ולפ"ז האריך ימים הרבה מאד והרי א' אנשי דמים ומרמה לא יחצו וגו'. ובש' הישר כ' דיועץ פרעה הי' בלעם אחר זקינו של זה אבל לשון רז"ל לא משמע כן וכן מ"ש (סנהדרין קו.) על וירא את הקיני כו' עמי היית בעצה כו'. אבל הכונה כמ"ש דשורש הדעת דסט"א נקרא בלעם בין שהיתה מלובשת באיזה נפש פרטי בין שהי' בדעת פרעה בעצמו] שמא הקב"ה מביא מבול שכפי ענינם היו חושבים שפע מי תורה הבא לעולם למי מבול. וא"כ עוג שניצול ממבול הרי הי' לו קצת שייכות בהכרת לתורה. וכ"ש לפמ"ש (פרדר"א פ' טז) דהוא אליעזר עבד אברהם שהי' דולה ומשקה מתורת רבו (יומא כח:). וא' בנידה (סא.) סיחון ועוג אחים בני אחי' בר שמחזאי נראה דגם סיחון כמוהו פלט ממבול. וזה כל שבחם למלכים גדולים ואדירים בגובה וחוסן היינו במעלות רוחניות וגבורה דכבישת היצר. וזהו עיקר חסד ה' לעולם שמשניתנה תורה ונבחרו ישראל א"א לאומה אחרת להתקרב לפניו ית' כמ"ש בריש מכילתא עד שלא נבחרו כו' ואפי' ישמור כל מצות התורה צריך להתגייר ולהיות מכונה בשם ישראל ובלא"ה עכו"ם העוסק בתורה חייב מי' דהיא מורשה לקהלת יעקב דוקא. וזהו ששלח לסיחון לשלום היינו שיתגייר והוא הלך למלחמה כי הוא טען שהוא הנבחר וכן עוג. ומשרע"ה נתיירא מהם ודאי לא לחנם כי ידע עוצם כוחם ומעלתם בסור מרע דכל חטאי דור המבול. ובמשפט בני נח הם היו צדיקים גמורים שאין כמותם בדור בב"כ. וע"ז א' כי לעולם חסדו דתורת חסד שנתן הש"י לישראל היא לעולמי עד שמי שאינו מהם אינו כלום:

וזה הי' ראיית בלק ג"כ שבו הי' אז גנוז עדיין ניצוץ דוד המע"ה שיצא מחלציו מרות (נזיר כג:) והרגיש שיש לו שייכות לא"י הרומזת לארץ העליונה. וכן קרבנותיו הרי הי' לשם ה' וחשב שגם הוא יעבוד עבודה להש"י ולמה נבחרו אלו דוקא במה שראה והבין ממה שעשה לאמורי דמי שחפץ בעבודת הש"י צריך להתגייר ולהתכנות בשם ישראל דוקא שהוא כסה את עין הארץ פי' שא"א לשום אומה ולשון להביט לארץ העליונה בגלוי שכינה והשגת עוה"ב שהוא מכוסה כולו ע"י אומה הישראלית. וזה הי' כל עיקר חפץ בלק לגרשו מארץ זו שיהי' הדבר הפקר כקודם מ"ת הרוצה לזכות לארץ העליונה יזכה. וע"ז שלח אחר בלעם שהוא הי' לעומת משרע"ה כידוע ומשרע"ה הוא הדעת המחבר חכמה ובינה שהם מוחא ולבא. וזהו ענין התורה לשון הוראה שמורה הלב להיות נמשך אחר החכמה של הש"י דזולת זה כשאין מורה ללב אינו נקרא תורה אלא חכמה לבד. וזה כח משרע"ה שבא והוריד התורה לארץ והנחילה לישראל שיש לו כח זה להיות הלב נמשך אחר חכמת הש"י

השי״ת. אבל או״ה אין להם שייכות לזה ובלעם הי׳ נגד זה התפאר ויודע דעת עליון שהי׳ יודע ומשיג דרגא דדעת זו אלא שקראה דעת עליון פי׳ שליון מה שהוא למעלה ממדרגת מוחו ולבו דאצלו הי׳ זה למעלה מן הטבע. והיינו אף שהוא ג״כ הי׳ יודע רבונו ומתנהג ג״כ בדרך התורה בשמירה מקנאה תאוה וכבוד. באמת הי׳ משוקע בהם כמ״ל וכמו שנתברר אז באותה מעשה שהי׳ לו כל ג׳ מדות רעות באמת במעמקי לבו. ואף שהשיג שהשי״י בחר בישראל רצה הוא להיפך. ועל ידו הי׳ כל בירור ענין זה שאף שהוא רצה לעורר חטאי ישראל שגם בהם נמצא המגדילים החטא עד שאובדים חלק עוה״ב מ״מ מעלתם גדולה באמת. וכמ״ש בפ׳ חלק (קד:) דורשי רשומות אמרו כולם יש להם חלק לעוה״ב פי׳ רשומות הוא מצד הרשימו שלהם דכל אור שהי׳ אף שנתנתק מניח רשימו ואלו אף שלרוב חטאם אבדו וניתקו אור עוה״ב היינו שורש דביקותם בלב בהשי״י. מ״מ כבר הי׳ זה בשרשם בתולדה ועדיין נשאר הרשימו ומצד הרשימו דרשו שיש להם חלק לעוה״ב. והם דרשו רק על ו׳ מישראל ולא על בלעם דאצלו לא הי׳ רשימו מעולם. ואף שהוא זכה למה שביקש תמות כו׳ דמצד מיתת נפשו ואבידתו מעוה״ב נכלל בכלל אותן מישראל שנמנו שאין להם חלק לעוה״ב מ״מ מצד חזרתן ע״י דורשי רשומות לא נכלל עמהם כלל:

וזהו כל ענין פ׳ בלק לברר ענין זה מעלת ישראל על אומות העכו״ם אף אותן רשעי ישראל שאין להם חלק לעוה״ב כלל שהם כופרים בתורה כו׳ ואין להם שייכות למשרע״ה שהוא הדעת דישראל מצד חבור לבבם להשי״י והם ניתקו מעלמן זה. ולכן לא נאמרו דברים אלו ע״י משרע״ה רק ע״י בלעם. ואי׳ בב״ב (יד:) משרע״ה כתב ספרו ופ׳ בלעם כו׳ נראה מזה כאלו פ׳ בלעם הוא חוץ מהתורה. והיינו דהתורה נק׳ תורת משה וספרו שהוא השגת חכמתו אבל פ׳ בלעם אין לו שייכות לחכמת משרע״ה שהוא מדבר מאנשים שכפרו בתורה כו׳ אבל הם בדרגא דבלעם יודע דעת עליון שהדעת דרגא דמשרע״ה התקוע בכללות ישראל הוא אצלם עליון ולמעלה מהשגתם בעמקי לבם בהרגשת הלב רק בידיעה בעלמא. ובלעם הוא המכפין מעלתם בג׳ נביאות שאמר נגד ג׳ כחות הלב דקנאה תאוה וכבוד שהבחין אז שהוא היפך מכולם ע״י ג׳ הכאת דאתון דרכיבת החמור רומז על מה שהוא רוכב על החומר הגופני ומנהיגו כרצונו.. ובאמת הוא לא הי׳ מנהיגו כרצונו רק נמשך אחריו. ונבואה ד׳ דאחרית הימים הוא בהתגלות אור הרשימו אז אמר הנני הולך לעמי שאז הרגיש דאף דתמות נפשו כו׳ עכ״ז הוא הולך לעמו שאין לו אור הרשימו באחרית הימים. וזה שא׳ לכה איעצך וגו׳ דזה עצה לבלק בהפקרת בנותיו כדרז״ל. (סנהדרין קו.) היינו דכל חשק בלק להיות כישראל יעצו לקלוט זה ע״י הפקרת בנותיו דיקלטו אור מהם אף דידע דהבועלי ארמית הם מפו״י עד שא׳ בעירובין (יט.) דלא מבשקר להו אברהם אע״ה ואין עולין מגיהנם. אבל אחר שגילה לו אשר יעשה העם הזה כמראה באצבע הם אותם רשעי ישראל שאין להם חלק לעוה״ב שהי׳ לו השגה בהם להיות כמראה באצבע דגם הם קדושתם רבה באחרית הימים עד שאף הוא שהי׳ נביא הגדול מנביאי או״ה אין לו שייכות להם והולך לעמו נגדם. א״כ ממילא נלמח מזה עצה לבלק בהפקרת בנות מואב. אלא שהוא לא ידע ההלכה דבנך הבא מן הגוי׳ אין קרוי בנך אלא בנה (יבמות יז.) וצריך להבדיל

גם הנולד מהם שאין לו שייכות לישראל . ולפי שאותו שאין לו חלק לעוה"ב נראה שהוא הי' בכלל ישראל ויצא מהם להיות כבני נכר מזה נמשך מציאות יציאת טיפה ישראלית להתהוות ממנה בן נכר . וכשהשיג בלעם דרגא דאחרית הימים שאף אותן דא"ל חלק לעוה"ב בשם ישראל יכונו חשב דגם אותן טיפות הם כן כיון שאין מציאות לטיפה ישראלית להשתנות כלל . ובאמת ודאי אותן טיפות באים ג"כ בחזרה לישראל רק לא כמחשבת אותו רשע שבזה יהי' עצה ותיקון לאומת מואב שיהי' לקדושה שייכות גם אצלם דזה א"א כי לא עשה כן לכל גוי . וכל זמן שהטיפות בלועות בגוים הם מכלל הגוים ואין להם שייכות לישראל רק כשישובו ליקלט בישראל . ובאמת עצה זו דייקא היתה הכנה למה שיעשה העם הזה וגו' ומחץ פאתי מואב קודם לכל להוציא בלעם מפיהם והוא לא ידע בעצמו מה שהי' אומר דלכה איעצך אשר יעשה וגו' דברים ככתבן שהוא הי' נותן לו עצה כדי שיעשה העם וגו' . ולפי שבעילת ארמית הוא התערבות באומות ג"כ היפך דרגא דמשרע"ה שהוא בא מצד חסרון הדעת כמ"ש (ירושלמי ברכות פ' ה ה' ב) אם אין דיעה הבדלה מנין ואין יודע ההבדל בין ישראל לעמים משא"כ מי שיש בו דיעה א"א לו להתדבק עם גוי' כלל . ולכן נעלם ממשרע"ה הלכה זו דבועל ארמית מה דינו שהוא אין לו שייכות לזה כלל עד שבא פנחס שא' עליו שבטים בן פוטי כו' שמצד הזה שבא מיתרו הי' לו שייכות להלכה זו כד"ש בסנהדרין (לט : מיני' ובי' אבא כו' . ולכן נכתב גם זה בסיום פ' בלעם שאין לו שייכות לחכמת משרע"ה והשגתו כנז"ל . רק מ"מ אחר שגילה בלעם דברים הללו הוציא משרע"ה בלעו מפיו וכתבו בתורה על ידו אחר שנתגלה דבאחרית הימים מצד הרשימו גם הם בכלל ישראל ממילא יש להם שייכות לתורה ג"כ . וכל נפשות מישראל הם מאותיות התורה כנודע ונפשות הכופרים והמשומדים הם מאותיות שבפ' זו שאע"פ שנראה שהוא חוץ לתורת משה מ"מ גם הוא מכלל התורה ממש ואין שום הבדל בין פ' זו לפ' שמע ישראל :

ואמרו (ברכות יב :) דבקשו לקבוע פ' בלק בק"ש היינו לכונה זו שאף פושעי ישראל בכלל אחדות האומה ויש להם חלק בה' אחד ונבדלים מעמים כאמור . ורז"ל טמנו דבריהם ברמז כדרכם מה שאמרו (שם) דכתיב בה יציאת מצרים ר"ל שאז התחלת הבדל אומה ישראלית גוי מקרב גוי אף שהללו עובדי ע"ז כו' (ויק"ר פ' כג) וכרע שכב כארי היינו אף דהם בדיוטא התחתונה שכיבה לעפרא הם כארי . וזה כל ענין ק"ש בשכבך ובקומך ר"ל בין שהם במעלה עליונה בין במדריגה התחתונה אינו ניתק מקבלת עול מ"ש שעליו והתקשרות ישראל בה' אחד . ולא קבעו מפני טורח צבור דכל פרשה דלא פסקי כו' ר"ל דסידור הפרשיות ודאי המכוון דאותו ענין אינו נשלם אלא ע"י כל הפר' כולה דוקא דלכן לא פסקי' משה . ופ' בלק שהוא גלוי קשר ישראל להש"י אף המורדים ופו"י בתכלית התוקף בירור זה אינו אלא כפי סדר הפרשה ע"י התעוררות או"ה להתדמות לישראל ובהתבוננותם בדע' שלהם הם מבררים לענין מעלת ישראל בזה . וכן בכל דור כן הוא סדר הבירור ע"י התעוררות או"ה שטוענים אנו ישראל כמשחז"ל (מד"ת תשא לד) ולכן נקרא הפ' ע"ש בלק לא ע"ש בלעם כי בלק הוא הי' המתעורר בזה [וסיומה דבלעם שב למקומו היינו לעמו שאין לו שייכות לישראל רק למקומו באחרם שהוא באחוריים דקדושה כנודע . אבל בלק הלך לדרכו הוא הדרך

הנז' בכתוב לרדוף אחר קדושת ישראל דע"כ הזנה בנות מואב כי כי"ק דדוד המע"ה הי' מכשכש במעיו ולא הי' מניחו לשקוט מזה] ושם של כל סדרה שבתורה כפי מה שנהגו ישראל לקרותה הוא המכוון של כל הסדרה ע"ד שא' בשמות בנ"א וכל השמות דלה"ק שהוא שורש החיות דאותו דבר. מסתמא כן גם בשמות ספרי הקודש כולם וכן בשמות פ' התורה. וזהו שורש התגלות אור זה הטמון ברשעי ישראל ע"י כח בלק שהוא כח הרדיפה דאו"ה להיות כישראל ולגרש ישראל מכיסוי עין הארץ. והתגלות כח זה באו"ה הוא רק ע"י רשעי ישראל שחוטאים כ"כ עד שנראה שאבדו חלק עוה"ב ונתגרשו מארץ העליונה עי"ז צומח כח או"ה לטעון שגם הם כן. ועי"ז עצמו מתברר ומתגלה מעלת אותן רשעי ישראל ואור הרשימו שלהם. ורז"ל (ב"ב יד:) קראוה פ' בלעם דמגלה מה שנכתבה הפר' בתורה שהוא ד"ת ממש שהוא ההתגלות שבסוף וסוף מעשה במחשבה תחלה שורש ההתגלות נצמח מבלק. אבל רז"ל שדברו ממנה כאלו היא חוץ מתורת משה קראוה ע"ש בלעם היודע דעת עליון כנז"ל שהוא השגת הדעת שלא על דרך השגת משרע"ה כלל. ומצד משרע"ה וכל ישראל הכשרים שלא הגיעו למדרגת אין להם חלק לעוה"ב ח"ו אין שייכות להם לזה כלל וכנ"ל. ולכן זה נחשב לטורח צבור דכלל הצבור אינם פו"י וזכרון כל פ' זו הוא טורח להם וכאמור:

[מה] **ענין** סיום השנה בתלת דפורענותא וז' דנחמתא שמפטירין בי"
שבתות אחרונים דכל שנה שהיא סיום הקומה שלימה וזמן של כלל הבריאה שהיא (שבת עז:) כבריאתו של עולם בריאה חשובה והדר נהורא ע"ד שא' (ב"ר פר' סו) צדיקים

תחלתן יסורין וסופן שלוה. וידוע דההתחלה מחולק לג' והסוף בהוצאת הדבר לפועל מחולק לז' כנודע מסדר הי' ספירות שג' ראשונות הם כחות המחשבה וז' תחתונות הם כחות ההמשכה לפועל. והוא ע"ד שא' בתחלה עלה במחשבה לברוא במדה"ד ואח"כ שיתף מדה"ר ומזה מה שא' (מנחות כט:) ברע"ק כך עלה במחשבה לפני ר"ל כפי המחשבה שיהי' במדת הדין. ומ"מ לא חסיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא אף במדה"ד והוא טען זו תורה וזו שכרה שאין מגיע לו בדין זה. ואמנם באמת ידוע דכחות המחשבה שם הדין בתכלית ההעלם ואין גילוי דין כלל אלא ביציאה לפועל וזה לכאורה היפך הנז'. אבל ענין חילוק בין מחשבה לסוף היינו להיות עשה האלהים האדם ישר והמה בקשו וגו' במה שמסר הבחירה. והש"י רצה שיבחור רק בטוב וזהו תכלית מכוון של מחשבתו ית' בבריאה אך כיון שמסר הבחירה לאדם הרי סילק רצון מחשבתו בזה. ומ"מ על האמת גם אחר שמסר הבחירה עדיין הכל ממנו וכמ"ש כי ממך הכל וגו' לענין הטובה וכן לענין ההיפך למה תתענו וגו'. וזהו תכלית הבחירה להגיע על ידה לידיעה ברורה שאין עוד מלבדו גם משנברא העולם. וזו היא צורתו של יעקב אע"ה שחקוקה בכסה"כ שצורתו היא כוללת כל הצורות והנפשות דישראל. וזהו קו האמצעי המחבר ז' תחתונות עם ג' ראשונות להיות כולא חד ממש. והנה כפי המחשבה שיהי' הכל ע"ד הטוב הנה זה נקרא במדה"ד דתכלית הבריאה להטיב וכשהטוב מגיע במשפט ודאי שזה נקרא טוב מאוד וזה שאז"ל (ב"ר פ' ט) דזה יצה"ר ומות ושינה שכל זה ביטול להטוב רק דכל זה נמשך מן הטוב מאוד דהיינו שהש"י רצה להיות טוב מאוד וזה ע"י שיהי' כח בחירה ויצה"ר והם

יבחרו בטוב ומזה נמשך אח"כ מה שנמשך
ולהיות גם אח"כ כולא חד ממילא גם אח"כ
זה נקרא טוב מאוד והיינו לעתיד כשיבולע
המות לנצח ויתבער יצה"ר יבורר איך זה מכלל
טוב מאוד שעי"ז הגיע הטוב במשפט. והנה
ודאי הי' בתחלת מחשבתו ית' שיהי' חלוקי
מדריגות ישראל ועכו"ם דאל"כ אין נתהוה
זה אח"כ וכך ברייתו של עולם חשוכא ונהורא.
אך כיון שהמחשבה הי' הכל טוב ודאי גם
העכו"ם לא הי' המכוון שיהיו כמו שהם.
וע"ז נאמר והי' כאשר דמיתי לעשות להם
אעשה לכם ולא אמר כאשר עשיתי שכבר
עשה רע לעממין בפועל שלא להחיות כל
נשמה או עונשי שאר אומות חלילה לעשות
כן לישראל כי אבדון העכו"ם הוא אבדן נצחי.
ורק כאשר דמיתי ור"ל כמו שעלו במחשבה
דמצד מחשבתו ית' שיהיו ישראל דבוקים בו
ית' ממש וכמו שיהיו לעתיד הי' שהעכו"ם
יהיו כמו שהם ישראל עכשיו שלא יוכלו לקבל
רוב טובה בעוה"ז וסוף סוף גם הם יזוככו.
וע"י החטא הם נכרתו לגמרי וישראל שבו
כמו שהי' במחשבה על או"ה שאין הכחות
והרצונות והפעולות נמשכים כ"כ אחר רצון
הש"י אך עכ"ז שורשם דבוק באלהים חיים.
ונמצא מה שאין ישראל יכולים לקבל רוב
טובה בעוה"ז הוא רק מצד שהרעו את מעשם
וקיפחו את פרנסתם ר"ל אבל בעכו"ם הוא
להיפך שורשם אם היו כרצון הש"י הי' ראוי
שיהי' כן ומצד שהרעו מעשיהם יש להם משלות
הרשעים לקפחם מעוה"ב. ורע"ק שהי' בן
גרים ע"ז אמר כך עלה במחשבה שעונשיו
אינו מצד בחירה דרע בעוה"ז רק מצד שרשו
במחשבה. וזהו שתוק דבמחשבה אין שם
דבור וא"א להשיג דבר אח"כ מגיע לאותה
מדריגה שהוא השתלקות הדבור. וביאור זה
כי רע"ק הוא יסוד תושבע"פ כידוע שהוא

מדת לילה דהיינו השגת ישראל בעוה"ז מצד
השתדלות דחומר ולבינים לבון הלכתא האמור
בזוהר (ח"א כז ע"א) כי אור יום שכן יהי'
אור הלבנה דלעתיד הכל אור עצמי הוא
אורו ית' המאיר לכל באי עולם. וזהו תושב"כ
והיא כתיבא ומנחא לכל מי שירצה עד שאו"ה
אומרים אנו ישראל כמשאז"ל (מד"ר תשא
לד) דמי שיגלה מסטורין כו' תושבע"פ הוא
המברר החילוק ר"ל שאף בהעלם וכי אשב
בחושך ה' אור לי באור הלבנה המקבל מאור
החמה וישראל מונין לה כי לא עשה כן לכל
גוי. והוא מצד הדבור שהוא ההתגלות
שבמחשבה לפועל ומצד המחשבה הרי הי'
או"ה ראוים להיות כמו עכשיו ישראל רק
שבהתגלות נתברר שאין כן. והבירור ע"י
רע"ק ביחוד שהי' ראש חכמי ישראל בדורו
וכמ"ש (יבמות טז.) ששמו הולך מסוף העולם
ועד סופו ודאי הילוך השם היינו התפשטות
כחותיו הי' בכל העולם כולו כי הוא כולל
הדור שכן אותיות שמו יעקב א' כי שורש נפש
יעקב אע"ה היא כוללת נפשות כל דור ודור
מישראל. ושורש נפשו באמת נפש מישראל
רק מ"מ מצד שהוא בן גרים ודאי הי' בו ג"כ
איזה שורש מאבותיו והוא איזה שורש טוב
שהי' גנוז בהם מצד שעלו במחשבה. וכל מעלת
רע"ק הם מצד הדבור בתושבע"פ שהוא
היסוד ובו נתברר תכלית הבירור בין ישראל
לעמים שאין בו שום חלק מהם כלל. רק
מצד ההתעלות מעולם הדבור למחשבה דשם
יש איזה דבר טוב הנמצא בהם שקלטה רע"ק.
מצד אותו קליטת טוב דמחשבה מאו"ה הגיע
לו העונש. אף דזו תורה שבע"פ בדבור שהי'
הוגה יום ולילה ומצד הדבור לא שייך לזה
ובמחשבה זכה לטוב מאוד והוא הנהורא
דעמי' שרא ומ"מ ישנו חושך סתרו דכלפי
דידי' הוא נהורא וטוב מאוד אבל כלפי דידן
הוא

הוא בראשא חשוכא רק ע"י ההעלם באים לגילוי וכי אשב בחושך דייקא אז ה' אור לי. ע"ד שא' (גיטין מג.) אין אדם עומד על ד"ת אא"כ נכשל עד שד"ת נקרא המכשלה הזאת וזה פלא כאלו ד"ת מכשילין ח"ו. רק הואיל וא"א לעמוד בענין אחר הרי המכשול הכנה אל העמידה על ד"ת. וכיון שהתורה בראש הומיות תקרא לרדוף אחרי' ונאה יפה להזמין כל מיני סייעתות לאדם לעמוד על ד"ת גם זה מכלל הסייעתות להזמין לפניו בהתחלה מכשלות כדי לעמוד על ד"ת. וכמו שהוא ברייתו של עולם כך התורה שבה נברא העולם והוא הדפוס של מע"ב מסתמא גם היא כענין ברייתו של עולם ממש. וזה שא' (שבת פט:) חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית היינו שכך הוא סדר ימי בראשית. ונמצא כל העונות ועונשיהם הכל כך עלה במחשבה בהכנת היציאה לפועל שמתברר אחר שיוצא לפועל כשעומד על ד"ת אחר שנכשל אז מבין איך המכשול הי' בו צורך וסיבה לזה. וזהו הנחמה לפורעניות שפורש לשון נחמה כמו וינחם וגו' שהוא לשון חרטה וכך המתנחם מפורעניות הוא שמתחרט על צערו אז. וזה כשנתברר לו אח"כ שלא הי' כלל פורעניות מעולם ובחנם נצטער. כי הבירור שהוא הי' הכנה לטוב הרי כל דבר נקרא ע"ש תכליתו נמצא גם זה הי' טוב. וזהו סמיכות ז' דנחמתי לשבת תשובה כי שורש ההתהפכות זה הוא ע"י התשובה שהיא ג"כ חרטה על הרע שמצד האדם. וזהו בראשית שנה שהוא תחלת הזמן ההתחלה הוא אתערותא דלתתא וסופו הוא אתערותא דלעילא ותשובה אליכם זהו הנחמות להתחרט אפורעניות דהש"י שנצטערו שזה מהש"י. וכן הנחמה מהש"י נחמו וגו' יאמר וגו' שהוא המוליד זה בלב. והדברים עמוקים לא אוכל להאריך כעת יותר:

[מו] **ענין** השופר בטבע הוא מרחיב הקול ומגביהו שהמשמיע לתוכו קול נמוך בפיו קצר. ע"י הרעדת חלקי האויר בחלל השופר הוא נשמע קול גבוה לחוץ דרך פיו הרחב כנודע לטבעים. והוא כלי אמצעי בין המשמיע לשומע שיוכל השומע לקבל בהתפשטות רחב מה שהמשמיע משמיע מן המיצר. וז"ש כשופר הרם קולך שהנביא אמצעי בין ישראל לאביהם שבשמים בהשמעת הקול דוגמת השופר שהוא מקבלו בלחישה מלמעלה. וה' יתן אומר המבשרות צבא רב שדבור א' של הש"י הוא מתפשט בפי הנביא לפרשה שלימה. וזהו שופרות דמתן תורה שהש"י השמיענו את קולו מן השמים והי' קול השופר הולך וחזק מאוד היינו כח התפשטותו כי מקרא א' יוצא לכמה טעמים (סנהדרין לד.) וליכא מידי בנביאי ובדרז"ל וכן בכל חכמי תושבע"פ דלא רמיזי באורייתא (תענית ט.) וכל א' מישראל יש לו השגה אחרת בד"ת שקולו ית' בד"ת הוא בקול שופר גדול שקול נמוך שלו נתרחב לשומעים בהרחבה גדולה לאין שיעור. ובר"ה שאנו באים בקול תפלה קוב"ה יהיב עיינין בכולא לקבל ברחמים וברצון את תפלתינו הבאה בקול נמוך מאוד בתכלית השפלות כמ"ש בתיקונים (תי' ו) צווחין ככלבא הב לן כו' ואף המאריך בתפלה ומעיין בה בכונה שלימה מי יצדק לפניו ית' בדין. ולעולם מן המיצר קראתי יה שהקריאה הוא במיצר מאד הי תורה והי מצות דמגני עלן רק הש"ת עונה במרחב. והעצה לזה לבוא בקול שופר שלנו שאנו תוקעין להרחיב השמעת קולינו למעלה יותר מכפי דבורינו. וכמו שכל מיני השגות ושכליות דבנ"א וכל נבראים בהשגתם כלולים בקול תורה דהש"י כך הכל כלול בקול תפלה דישראל כי הכל א' כנודע מ"ש (פסחים קיח. ב"ר פ' כא)

אני יחיד בעליונים והוא יחיד בתחתונים כי סוף מעשה במחשבה תחלה. וכמו שראשית המחשבה דהש"י הוא כולל הכל שממנו מיותם כמ"ש ואתה מחי' את כולם כך האדם נקרא עולם קטן שכולל הכל וכל הכחות של כל הנבראים כלולים בו והוא כלול בהם ומשפיע להם מצד סוף מעשה היינו מצד ההשקפה אל התכלית [כמ"ש במק"א כמו דיעקב אע"ה כולל כל הנפשות ישראל מצד ההתחלה שהוא שרשם כך משיח כוללם מצד התכלית. וכמו שיש בכל א' מישראל שורש נפש מהאבות כך יש בו שורש מנפש משיח ג"כ] ומצד הזה א' (ב"ב עה:) עתיד הקב"ה לקרוא לצדיקים בשמו היינו שם הוי' שהוא הרומז שמהוה את הכל וכולל הכל. וכך הצדיקים אז"ל (ב"ר פ' ח) ע"פ המה היוצרים שהיו שותפים כביכול בבריאת עולם הכונה מצד התכלית שאליהם הי' מכוון כל הבריאה לצוות לזה ונמצא כחם הוא המשפיע כלל הבריאה. והדבור הוא חיות האדם כידוע לנפש חי' לרוח ממללא ודבור הש"י דמע"ב הוא המחי' כל הבריאה כנודע כי חיות הכל נמשך מחיות חי העולמים וחיותו הוא דבורו ית'. וזהו התפשטות הדבור דהש"י ע"י קול שופר דמ"ת דבאורייתא ברא העולם כמ"ש בריש בר"ר ובזוהר כ"פ. ובשעת מ"ת נתבסם העולם היינו ישב על כנו שהדבור הוא רוחני והוא דבר הרופף וכשבא לפועל בכתב הוא דבר הקיים שאינו רופף. ובשעת בריאת העולם הי' רק דבור ומאמר והוא ע"ד (גיטין ס:) דברים שבע"פ א"א רשאי לאמרם בכתב כי הכתוב הוא דבר קצוב ומוגבל שא"א לשנות אבל במה שבע"פ יפול השינוי. ולפי שבתושבע"פ יש מחלוקת ואלו ואלו דברי א"ח היינו שכך ניתן לישראל שיהי' הדבר רופף בידם ויוכלו להטות לכאן ולכאן ולפיכך א"א רשאי לאומרם בכתב שהוא דבר מבורר.

ובתחלת הבריאה גם תושב"כ הי' מכלל דברים שבע"פ שעדיין לא ניתנה תורה והתושב"כ עצמה הרי השיגה משרע"ה בהשגתו והוא מכלל תושבע"פ ע"ד השגת נביאים שהוא תושבע"פ. רק משרע"ה השגתו גדולה והגיד לנו בשם ה' שזה תושב"כ אבל קודם שהורידה לארץ הרי גם זה כמו תושבע"פ שמסור להשגת בנ"א ע"ד האבות שקיימו כל התורה כולה עד שלא ניתנה בהשגת חכמתם והבחירה בידם כמו בדור המבול שהי' אז ראוי למ"ת כמ"ש בזוהר (ח"ג רטז ב) והם בחרו בהיפך וגרמו חורבן העולם ר"ל. וכל זמן שלא ניתנה תורה לישראל כתיבא ומנחא הי' העולם רופף. וזה ענין ציווי מאכילת עץ הדעת שהוא הידיעה והחקירה בחכמה. והיינו כי זה כל יתרון האדם מן הבהמה בחכמה ושכל שבו אך החקירה בשכל אנושי יש בו טוב ורע כנודע דאברהם אע"ה בחקירותו השיג אמונת האלהית וזכה למה שזכה. ופילוסופי יונים ודומיהם בחקירתם השיגו שהעולם קדמון ושאר כפירות כנודע. רק האדם צריך לידע תחלה אנכי ה' אלהיך וגו' שהוא התחלת התורה דרך ידיעה לא דרך ציווי לאדם שיאמין דזהו בהשגת אדם רק ציווי סתמי היינו לידע זה דרך ידיעת מושכלות הראשונות ובידיעה שהש"י הוא בעל כחות האדם כולם וכל שכלו הוא מהש"י זהו הלקיחה מעץ החיים שהתבוננתו בשכלו הוא מצד השכל הנתון לו מהש"י שממנו חיותו ג"כ ואצלו אין חילוק חיות כידוע וכח החיות הוא עצמו כח המדע. ועיקר בריאת האדם הי' להשתמש בשכלו כטעם מלכות פה תושבע"פ קרינן לה. ועיקר בריאת העולם להתגלות כח מלכותו כנודע דלכן אומרים בר"ה מלכיות שתמליכוני וההמלכה. היינו שישיג האדם שכל שכלו מהש"י דזה. כל חכמת תושבע"פ שאינו כחכמה אנושית שמשיג בשכל

עצמו

עצמו אבל תושבע"פ הוא נובע מתושב"כ דזהו עיקר מלכותו ית'. כשמושל על שכל האדם שזהו עיקר צורת האדם שכל הנהגת האדם הוא בשכלו. ובזוהר (ח"א כז א וש"מ) א' דתושבע"פ הוא מסטרא דעץ הדעת טוב ורע כשר ופסול כו' היינו דעה"ד הוא שכל האדם שיש בו שינוים לכאן ולכאן אבל עץ החיים הוא בתוך הגן בנקודת המרכז שאין נוטה לקצוות ואין בו נטיי' לכאן ולכאן והוא תושב"כ. ורצון הש"י הי' שהאדם ישתמש בשכלו להשגת התושב"כ שהוא השגת דברים קצובים וברורים והיינו ע"י ההכרה הברורה שאין עוד מלבדו ויהי' שכלו משכן לשכל הש"י ממש עד"ש במשרע"ה שכינה מדברת מתוך גרונו דעמי' שרי' נהורא ואין ספק כלל שהספק הוא רק מתוך החושך והעלם במדת לילה וכל תושבע"פ הי' משיג בדוגמת תושב"כ וכמו שיהי' לעתיד. רק שגרם הסתת הנחש והייתם כאלהים וגו' היינו שישתמש בשכלו מעצמו וזהו עה"ד טוב ורע. ונתרפרף העולם עד שניתנה תורה בכתב דהיינו שנתפשט שורש החכמה דהש"י המתפשטת בלבות בנ"א שהוא ההשגה דאין עוד מלבדו שרשה קבוע וקיים בלבות בנ"י ע"י קול שופר דמ"ת. ואנו באים בקול שופר שלנו להיות גם התושבע"פ בחכמה שלנו יסודה מתושב"כ ומתפשט ומתרחב גם הוא בכל העולמות עד אין קץ וכנודע מקדושת דברי רז"ל בתלמוד ממש כעין קדושת תושב"כ שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל רמוז בדבריהם וכן כל חכמת חכמי ישראל האמיתים. וקול דתושבע"פ וקול דתפלה כולה חד כנודע בשרשם וכ"א (ברכות ח.) לא מצלי אלא ביני עמודי דגרסי ר"ל שמתוך החכמה וקול תושבע"פ נמשך קול התפלה. וכפי חכמת האדם בתושבע"פ כך כחו יפה בתפלתו וקולות הללו הם תיקון לאכילת עץ הדעת תושבע"פ נמשך מסטרי' וממנו נמשך קול תפלה כי תפלה דרבנן היינו דמצד השגת אין עוד מלבדו ממש דכולא חד מה מקום לתפלה והתפלה הוא רק מצד מדת מלכותו ית' שיש בורא ונברא והנברא מבקש מבורא. וכל חכמת תושבע"פ הוא חכמת נברא להכיר שיש בורא ויציאת השגה זו לפועל הוא בתפלה שמתוך שמשיג שיש בורא לא בהארה גמורה במדת יום שאין עוד מלבדו לגמרי רק בדרך העלם אז מעורר לבו לתפלה. וזהו תכלית חכמה דתושבע"פ הנמשך ע"י אכילת עץ הדעת שהחשיך אנפי ב"כ. ולכך בר"ה מרבין בתפלה לתקן חטאו דאדה"ר אז ומעלין אותה למעלה בקולו של שופר המרחיב קול האדם עד אין קץ והיינו ע"י התדבקותו בהש"י והוא העניי' דבמרחב. וגו' עלה אלהים בתרועה וגו' דשם זה מורה על שהוא בעל הכחות כולם היינו בהשתמשות אדם בשכלו הוא מהש"י, ושם הוי' מורה שהש"י מהווה הכל היינו שורש השכל הניתן לו מצד מקור חיותו. הכל יש עלי' בקול שופר שהוא המרחיב קול מועט כמות שהוא להיות לו עליי' מעלה מעלה ע"י ההתרחבות בשופר. ושכל אנושי עלייתו בתרועה דמתרגמי' יבבא הרומז לקול תפלה הבא מצד הרגשת החסרון כי הנצרך לאיזה דבר הוא צועק ומתפלל ע"ז. אבל קול תורה הוא בשמחה דהם משמחי לב ועיקר תושבע"פ מתושב"כ שהוא מצד הש"י והעליי' שלו הוא בקול שופר פשוט שהוא תקיעה המורה שמחה ובאמת הכל אחד כנ"ל. לכן אף דעיקר ר"ה נקרא יום תרועה ועיקר העסק בו בתפלה מ"מ צריך פשוטה לפני' ולאחרי' כי התפלה הוא ביני עמודי דגירסא היינו ביניהם דפשוטה מכל צד מקיפו שהוא העלאת הקול תורה:

ועניין יבבא מהו למדו רז"ל (ר"ה לג:) מאימי'.

מאימי' דסיסרא היינו כנודע דרע"ק שהוא יסוד תושבע"פ כידוע הוא מבני בניו של סיסרא (סנהדרין נו: לגי' ע"י). ומסתמא הי' כח זה בסיסרא שאז הי' כל החכמה דחכמי ישראל גלוי אלא אותו רשע דלכן אמרו ז"ל (מגילה יד. לגיר' ילקוט שופטים רמז מב וכ"ה בתדבא"ר פ' ט) מה תומר כו' כך חכמים שבאותו דור מועטים ואשה הי' שופטת רמז לתושבע"פ דהוא מדה המקבלת דאז הי' התחלת התגלות יסוד תושבע"פ בעוה"ז בלבוש עב דקליפה גרועה דסיסרא המקיפתו. וא' (שוח"ט מז' כב) חשוך דרא דאתתא דברייתא היינו שהוא החושך ומדת לילה כנז'. וזה טעם ט' מאות רכב שלו שאז"ל (פסחים קיח:) שהחזיר הקב"ה לים א' ומחנה דמצריים היינו דבמצרים הי' בגלות הדעת דרגא דמשרע"ה שהוא יסוד תושב"כ ולכן הם גזרו להשליך הילדים ליאור וכן הי' משפטם כי הם רצו להעלים אור תושב"כ. וידוע דדור המבול היו ראוים לקבל תורה ולא זכו והביאו מבול לעולם דתורה נמשלה למים. וכן רצו הם להפוך הדבר להשליכם למים ובדבר אשר זדו בא עליהם כי להיות הם הלוחצים לישראל מסתמא הי' בהם איזה הלבשה חיצונית לענין התושב"כ שהי' בנפשות דישראל שהיו תחתיהם ומלובשים בקרבם ממש כמשז"ל (שוח"ט מז' קז) ע"פ גוי מקרב גוי. ולכך נשלכו למים אלא שנפלטו כי כבר ניתנה תורה ונתגלית אורה ולא נשאר להם שייכות עם המים עוד. וניתן לים תמורתם חיל סיסרא שנגד תושבע"פ דעדיין לא נתבררה לגמרי עד עת קץ. והם באו לנחל שהוא ממי גשמים המתקבצים או מים נובעים ובאים מחדש בכל יום. וכל הנחלים הולכים אל הים שהוא מיא דקביעי וקיימי והוא דוגמת תושבע"פ ותושב"כ. ואז"ל (מד"ת חקת ח) כל יקר וגו' ראתה עינו של רע"ק דנתגלה לו יותר מלמשרע"ה. והיינו דהשגת תושבע"פ מרובה יותר ע"ד ננס הרוכב ע"ג הענק שהוא משיג ג"כ התושב"כ. וזה טעם (מנחות כט:) נתקררה דעתו דמשרע"ה ע"י שא"ל זו מנ"ל הלכה למשה מסיני דהשורש הוא תושב"כ רק זה משיג תושב"כ וגם תושבע"פ. והנה מצינו בכתוב ומה בקשתך עד חצי המלכות וגו' דבכל תוקף מעלת האשה אינה מגיעה אלא לחצי מעלת האיש דהוא מושל בכל המלכות. וזהו החשבון א' וחצי דסיסרא שהוא השגה המעולה דתושבע"פ שמשיג תושב"כ ג"כ והרי משיג א' וחצי. וכך הי' בהתפשטות המסך דקליפה החופף על הקדושה עשו מזה רכב ברזל ללחוץ את ישראל ולמנוע השגת החכמה אמיתית. דזה כל ענינם שהוא שעבוד מלכיות לשעבד מדת מלכותו ית' כביכול כטעם גלות השכינה היינו קול תושבע"פ דלא כתיבא ומנחה וקול תפלה:

ומטעם חשבון ו' מאות וט' מאות כי מספר ט' קולות דר"ה ג' של ג' ג' היינו כי כל דבר כלול מג' ב' קצוות ואמצע באורך ורוחב הרי ט' והמקום הכולל הוא העשירי שהוא כלל המספרים בכל קומות הנבראים כנודע. וכן למעלה מעלה בשורש הבריאה י' מאמרות ובראשית נמי מאמר הוא מאמר כולל הבריאה והוא דוגמת מדת המלכות שהוא תכלית המכוון בבריאה והתפשטות המדות להגיע לתכלית הם ט'. ובר"ה אומרים מלכיות להמליכו ית' ואח"כ זכרונות דבזה ממילא יעלה זכרוניכם כו' (ר"ה טז.) דכנס"י היא מדת מלכותו ית' דאין מלך בלא עם ויעלה זכרון כנס"י. ובמה בשופר שהוא המעלה למעלה כנ"ל וההמשכה למעלה הוא התפשטות והתרחבות המקום לכל ט' נקודותיו והם ט' קולות. וג' מהם יבבות בקו אמצעי שבו הוא

המשכה הישרה מתתא לעילא ע"י קול דתפלה דתפלה הוא דבוק שבו האדם דבוק להש"י. ודא קלא דעני הצועק מן המיצר דבקעא רקיעין ואוירין וסלקא למעלה ביותר (זח"א קסח סע"ב) ומושכת עמה לפני' ולאחרי' קול תורה שהם ב' קצוות. דבתושבע"פ יש נטיי' לב' קצוות כנז"ל משא"כ קול תפלה הוא הולך ביושר לאתדבקא בעץ החיים העומד במרכז. וזה כל בקשה דר"ה לחיים להתדבק בעץ החיים. וזה כלל חילוק הג' שהם במקבל השפע ג' ראשונות של קבלת השפע וג' אחרונות של השפעתה למטה ואמצעיות שלו. וכן החילוק בכל ג' ונופא או קו אמצעי הוא תפלה שבו הדיבוק דאדם בהש"י וכטעם ואני תפלה. וג' דימין או ג' ראשונות דקבלת השפע בתושב"כ וג' דשמאל או אחרונות הוא השפעת אדם לזולת ע"י חכמת תושבע"פ מה שמשיג מהש"י ולהיות תושב"כ כלול בה גם תושבע"פ לכך היא מספר ו'. וכשבאה התושבע"פ להתפשטות בלב דנמשך נמנה התפלה אז הם ט'. ומספר מאות היינו כידוע השתלשלות המספרים ה' מדריגות יחידות עשירות מאות אלפים רבואות שבמספרים כך הם משתלשלים בהשתלשלות העולמות וכן בנפשות נרנח"י כמ"ש במק"א. וג' כחות נר"נ הם מה שבגוף ובזה הוא הלבשת הקליפה שמקפת הגוף לבד ולכך הם מספר מאות. ודבורה צוחה ליקח י' אלפים לנצחו היינו אחדות דישראל שהוא נגד המקום המאחד כל הט' שהיא מדת כנס"י מי כעמך גוי אחד ובשלימות כל ה' מדריגות הנפש הם י' אלפים. [ובפרעה נא' הבה נתחכמה וגו' שבאו עליהם בחכמה וכדרז"ל (סוטה יא.) ע"פ וישימו עליו וגו' דגזרו גם על מצרים ואף על פרעה הכל בערמה. אבל בסיסרא נא' בחזקה היינו כי לאילת תושבע"פ הוא העלמת החכמה אנושית ג"כ וא"ל להתחכם נגדו רק בחזקה].

ואחר מה שנא' בין רגלי' כרע וגו' שהוא קליטת יעל הטוב דסיסרא כמ"ש בע"מ שמאותן ביאות יצא רע"ק וכבר יצא כל כחו ממנו. נאמר ותייבב אם סיסרא כי עיקר כח הצעקה ותפלה באשה כידוע דהיא מסט' דנוק' כי האשה חסרה ומבקשת השלמה ממשלימה לעולם. וסיסרא הי' בכחו מלביש כל כח תושבע"פ דרע"ק ואמו שהביאתו לעולם שהי' גנוז כל זה בכחה היא הי' התפשטות כחה בקול צעקה מעין קול דתפלה. אבל לא בתפלה להש"י. שהיא חלק רע רק ביבבא דילה. ומאחר שכל שורש קול דיבבה הי' אז מעוטף בלבוש שק דידה ודאי הי' בה כל עוצם כח דיבבא. כי ודאי ענין הנז' בכתוב אינו כספור דברים בעלמא וכשהכתוב אומר ותייבב משמע כל כח דיבבא שיש בעולם הי' בה אז. וזה טעם מ"ש תו' (ר"ה לג:) בשם הערוך דק' קולות דר"ה נגד ק' פעיות דפעיא אימי' דסיסרא. והיינו כי כל כח יבבא הי' מלובש בה. ויבבתה על קליטת הטוב שבסיסרא שהוא העדר החיות דרע לגמרי ודאי הי' בכל תוקף. ומ"ש ק' פעיות לא נז' מנ"ל אבל נמצא לשון זה בדרז"ל (ויק"ר פ' כז) ע"פ מאפע ממאה פעיות שהיולדת פועה בשעה שמולידה. ולפי שזה הי' דוגמת לידה שע"י קליטת יעל מסיסרא הוצרך לצאת גם ממנה המלובש בה ויצא ע"י יבבות הללו. וכבר נת' דחשבון ק' הוא נגד כלל ג' כחות דנפש המלובשים תוך הגוף והוא בכלל פעיא א' דיום תרועה דר"ל צעקה יחידית ובהתפשטותה הוא ק' שמשם והלאה תתפשט עד אין קץ אחר שיצא מכל ק' פעיות דרע המלביש ומקיף לטוב המכונה בשם יבבות דאימי' דסיסרא שהם נגד תלת עלמין בריאה יצירה עשי' דשם יש משכן לרע משם

והלאה כולו טוב ואין מקום לרע כלל. ומשם באה השני' דבמרחב ואין להאריך כעת יותר:

[מז] ה' מיני השגות ודרכים לבוא לעבוד הש"י. א' ההכרה מצד שהוא נברא ויש בורא וזהו השגת אברהם אע"ה שאז"ל (נדרים לב. וש"מ) שהכיר את בוראו ר"ל שיש מי שבראו וכמשאז"ל (ב"ר ר"פ לט) שאמר אפשר לבירה בלא מנהיג. וזהו כללות השגה של כל הנבראים שלתכלית כן נבראו שיכירו שיש בורא ולכן נקרא אב המון גוים שהי' אב לכל העולם כולו שהוא האב וההתחלה להתעוררות זה בכל העולם כולו. כי כל העולם כולו כאיש אחד וכשנברא א' מתעורר להכרת הש"י מעורר כל העולם כולו עמו. כמו ד"מ באדם א' כשאבר הלב מתעורר לאיזה פעולה כל האברים מתעוררים עמו ובלבד שהיא פעולה השייכה בהם. והשגה זו של הכרת בורא היא השגה הראוי' לכל העולם כולו כשיהיו במדריגת שלימותם שזה כל תכליתן בעולם שנברא. ואברהם אע"ה הוא הראשון המעורר השגה זו בכל כח השתדלותו עד שנעשה אב בזה לכהע"כ. ולאומה ישראלית ביחוד נא' ביצחק יקרא לך זרע שאע"פ שהי' אב אין הם קרויים זרעו כי זרע נקרא מה שלידתו הוא כמו האב ואין הזרע צריך לשום פעולה להיות דומה לדבר המזריע שזהו ממילא טבע התולדה. ואברהם אע"ה נקרא (חגיגה ג.) תחלה לגרים שהוא בהשתדלותו הגיע להכרת בורא משא"כ בני ישראל מאמינים בני מאמינים בתולדה. ולדבר זה אין צריך שום השתדלות כי מורשה להם זה ממה שהם זרע אברהם. וזהו החילוק בין ישראל לעמים שכל השתדלות או"ה להיות בשם ישראל יכנו דרז"ל (אדר"נ פ' לו ופא"ר פ' יח) אלו גרי הצדק שיגיעו להכרה זו ולאמונה טבעית שבלבות בנ"י שבעבורה נקראו ישראל שהוא אצלם בתולדה שתינוק בן יומו נקרא ישראל ואצלם הוא בעצם ומשורש. ואו"ה בכל השתדלותם יוכלו להגיע שבשם ישראל יכנו דרך כינוי לבד כיון שאינו בעצם אצלם רק בהשתדלות מגיעים לאמונה הפשוטה אצל כל זרע אברהם אע"ה בתולדה. וזהו קדושת השבת דקבוע וקיימא זכר למע"ב והיא אות ביני ובין בנ"י ועכו"ם ששבת חייב כו' דהם צריכים להשתדלות שיבואו לזכירת מע"ב דהיינו הכרת הבורא דזה הי' אז בשימ"ב שהם ימי הבריאה שהוא הוצאת הנבראים לפועל. ושבת הוא הנייחא שיש להש"י אח"כ מנבראים כשמכירין בוראם. ודבר זה שהוא תכלית הבריאה ודאי צריך שיהי' מושרש כן אצל הנבראים. רק לפי שעיקר הבריאה הם ישראל אין זה מושרש בתולדה רק אצלם. וזהו בראשית בשביל ישראל כו' פי' ראשית הוא ההתחלה כי הכרת נברא לבורא הוא בהתחלה כי בהתחלה שם ההכרה מפורשת לעין שאין מקום להסתפק וא"צ שום השתדלות. וזהו (שבת י.) מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה כו' פי' כמ"ש (ברכות לג:) אין להקב"ה כו' אלא אוצר של יר"ש זהו בית גנזיו כי גנזי המלך הם רכושו שבעבור כן נקרא מלך. וגנזי מלכות שמים הוא היר"ש שיש על הנבראים ע"י הכרתם שיש בורא שמזה נופלת יראה והיראה בא אחר ההכרה כד"ש בריש הגהת שו"ע או"ח. והיראה הוא מה שבידי אדם והקב"ה שואל מעמך ר"ל מעם איש הישראלי שההכרה אצלו בתולדה. וזהו המתנה טובה דשבת שבאה במתנה לישראל כי השתדלות הוא היפך שביתה וא"א להגיע לזה בהשתדלות רק הוא אמונה פשוטה בלא השתדלות שכל בנ"י מאמינים שיש בורא ומנהיג ומשגיח. ואמנם עדיין אמונה זו בהעלם שאינו בהתגלות

לבו לענין שיעזוב באמת כל עניני עוה"ז מצד אמונה זו ואפי' מי שיש לו מה כו' הרי זה מקטני אמנה (סוטה מח סע"ב) דהיינו שהאמונה בקטנות. והגם דכל ישראל מאמינים היינו בדרך כלל והיינו כי אמונת אברהם אע"ה בהתגלות לבו הי' ע"י עוצם השתדלותו שע"כ נקרא תחלה לגרים. ומ"מ אז"ל (ב"ר ר"פ תולדות) אברהם נקרא ישראל שזכה להיות כאזרח בישראל שהוא בתולדה. וזה אחר לידת יצחק שבו נקרא לו זרע שהוא נימול לשמנה דהיינו שהוא בתולדה טוב ונימול להש"י בטרם יש לו דעת כלל וזה מצד כח אברהם בו. ונמצא נתברר שאברהם אע"ה נהפך ע"י השתדלותו להיות שורשו כך כאלו הוא מתולדה כך דהתולדה בדומה הוא בדומה למה שהוא בעצם ובשרשו. וכמו שאין סומא מוליד סומא וכן אפי' שוטה אין מוליד שוטה וכיוצא רק מה שהוא שינוי בעצם כמו שור מוליד שור וחמור חמור וכיוצא וכך שם ישראל הוא בתולדה דישראל מוליד ישראל אפי' יחטא וימיר דת ח"ו לא פקע שם ישראל מיני' כדקיי"ל (יבמות מז:) לענין קידושין וגירושין שזה א"א להשתנות משרשו. ומשנולד יצחק נתברר דאברהם אע"ה שרשו כך. אך מ"מ בירור זה דתולדת יצחק שנימול לח' הוא שגם בקטנות הוא כך זהו אמונה בקטנות ולכך הוא שורש לקטנות האמונה ושבהעלם וכלל ההכרה דמצד הבריאה שזהו מופתים הפילסופי' ג"כ על מציאות הש"י הוא הכרה בקטנות וכנ"ל שזהו הכרת הגרים ע"י השתדלות בחקירה ואצל ישראל מקטנות. ויש עוד השגה גדולה יותר הדומה לראי' כטעם (שבת פט:) מחוי להו יצחק הקב"ה בעיניהו והוא ההכרה דמצד הנסים שע"י הנס נראה לעין פעולת הש"י. וזהו קדושת יו"ט שנקבעו על הנסים דישראל מקדשי דצריך שיקדם לזה קדושת ישראל דלא עביד קוב"ה ניסא לשיקרא וע"י הקדושה הקודמת דישראל שהיא אמונה הפשוטה עי"ז יבוא להשגה גדולה הדומה לראי' שהוא ביו"ט דיראה כל זכורך ודרז"ל (ריש חגיגה) יראה יראה כטעם אברהם הוליד את יצחק דזהו דרגא דפחד יצחק שע"י הראי' בא היראה כמ"ש בהג"ה דריש או"ח. וזה טעם בהר ה' יראה שנתגלה בעקידת יצחק ראי' זו. שההקרבת נפשו להש"י לקרבן זה בא מצד הראי' כמ"ש בזוהר (ח"ג ה א קי א) דלא שייך קרבן רק לשם הוי"ה לא לשאר שמות המורים על מדות דהיינו ההכרה מצד פעולותיו ומדותיו אבל הוי"ה היא שם העצם והכרת העצם זה נקרא ראי'. ומצד הכרת בורא בא מס"נ דאברהם כשכופין להכחיש בבורא ונשאר כן בטבע לכל ישראל למס"נ כידוע. ומצד הכרת שויתי ה' לנגדי תמיד בא המס"נ דרך הקרבה להש"י כגון מי שיעשה מצות במס"נ וכיוצא. וגם זה נקבע בטבע תולדות בנ"י מצד יצחק אע"ה שיוכלו להתעורר לעשיות מצוה רבה. עד"מ אם ירצו עתה לבנות ביהמ"ק וכיוצא יפזר כ"א יותר מכדי כחו בממונו וגופו ובמס"נ ממש כמו שפרצו בנ"י בעת החורבן מסרו נפשם על הצלת בהמ"ק וכיו"ב. ומס"נ כזה לעשה טוב לא לסור מרע זה נמשך מהכרת הנוכח וגם זה הוא בתולדה אצל בנ"י בהעלם גדול כי מה שהוא בתולדה הוא בקטנות כנ"ל. והוא מה שא' (פסחים סו.) אם אין נביאים בני נביאים הם כו' והנביא נק' רואה שהוא כח הראי' דנבואה יש אצל כל ישראל רק בהעלם שהם בני נביאים. ולעתיד יהי' בהתגלות דאשפוך רוחי וגו':

וב' הבאות אלו הם רק הכנות והתחלות להשגה ג' שהיא התכלית כטעם והתקדשתם והייתם קדושים דאחר ההכנות

דוהתקדשתם בא למדריגת והייתם וגו' שהוא ג"כ לכל ישראל כמשאז"ל (חולין ז:) ישראל קדושים. וקדושה הוא ההבדלה לגמרי מכל תאות עוה"ז להיות דבוק בו ית' לא דרך הכרה רק דרך יחוד. וזהו דרגא דאמת ליעקב שמטתו שלימה דכאשר כולא חד לא שייך פסולת. ועוה"ז כולו עלמא דשיקרא כי האמת הוא שאתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה כו' דהכל יחוד גמור. והשגה זו דדביקות בהש"י שישראל קדושים ג"כ בתולדה זה בא מצד יעקב אע"ה שנקרא איש תם. שאמונה כזו להיות תקוע בלב דרך אמונה עכ"פ לא בהתגלות הלב ממש בא רק ע"י תמימות ושלא להרום לעלות אל ה' בחקירת שלמעלה מהשגת השכל. כי בשכל אנושי א"א להשיג אמיתות דבר זה על בוריו כידוע וכמ"ש רמב"ם על קו' ידיעה ובחירה. רק בנ"י אשר נגה עליהם אור תורה דכתיב בה אמת משיגים זה. הת"ח המכונים בשם ישראל משיגים זה בדרך החכמה וע"ז מורה שם ישראל שהוא מן כי שרית וגו' שנעשה שר על המלאכים וזהו מצד הדביקות הגמור באמת לאמיתו. וע"ה המכונים בשם יעקב (ב"מ לג:) ע"ש יעקב איש תם משיגים זה ע"פ התמימות. ודרגא זו היא האוחזת בעקב עשו שאז"ל (פסיקתא דזכור סי' ה) שבא בזכות אבות ר"ל שהוא נקרא בפ"ק דקידושין (יח.) ישראל מומר כי גם הוא נימול לח' ויש בו כח ההכרה והרא' מאברהם ויצחק שהם ההכנות לדרגא דיעקב כנז'. ויעקב השתדל להוציא מדריגתו לפועל וזהו ידו פי' כח השתדלותו אוחזת בעקב עשו שהוא לשון עשוי שנולד ולד נגמר בשערות ולא הי' צריך השתדלות מצד ההכנה שלו מהאבות אלא שהוא גרם בהשתדלותו אדרבא להיפך להיות איש שדה. ויעקב הי' אוחז בעקיבו בקלה כח ההכנה התקוע בו בפועל גמור להיות עשוי כך שהי' חושב שהוא כבר עשוי ודי לו בכך שהוא מלידה כן ורשאי מעתה לעשות כל שרירות לבו. אבל יעקב אחז בקלה אותה ההכנה הגמורה ובכח ידו והשתדלותו נגמרה אצלו בפועל גם כח ההכנה דהאבות. ולכן רק ביצחק יקרא וגו' ולא כל כו' (נדרים לא.) כי רק ביעקב וזרעו נשרש כח האבות שהוא השרישם בקרבו ע"י השתדלותו ג"כ שיהי' ראוי ליקרא אב לבנים דהיינו המתהפך בשורשו. שזה כל כח האבות להפך כח שרשם עד שיזכו לכל זרעם אחריהם להיות נמשכים אחר השורש דמטעם זה נקראו אבות דלזה צריך השתדלות עצומה. והוא נקרא (זח"א קנ א וש"מ) שלימו דאבהן שבו נשלמו כל הג' כחות להשתלם לגמרי וכמ"ש (ב"ר פ' סח) שאין החבל נפקע פחות מג' דבא' וב' עדיין יוכל לקרע וליפסק אף שהוא באמת חבל הארוך המושך ונמצא שגם חבל א' וב' מתחזקים שלא יפסקו ע"י הג' והבן זה. ובזמן הוא נגד זה קדושת ימי הפורים דמחיית עמלק זרעו של עשו שאז הי' ההשגה הגלוי' דגם הנהגה הטבעית הכל מהש"י דהי' נס מתלבש בדרך הטבע כידוע דלכן נקרא (יומא כט.) סוף כל הנסים שהוא המדריגה האחרונה מנס שהוא התגלות שכל הנהגה הטבעית הוא מנסים נסתרים שזה תכלית כל הנסים להגיע להשגה זו שאין כאן נס כי כך לי נס כמו דרך הטבע מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ כו' (תענית כה.) כי גם דרך הטבע פעולת הש"י. וזהו השגת היחוד הגמור דיעקב אע"ה ואז הוא מחיית עשו ועמלק שהוא שורש הרע דעשו הבא מאליפז שהי' מגביאי או"ה ויושב באהלי יעקב אע"ה. כי הוא קלט כל הטוב שבעשו מאבות ותמנע שחשקה לידבק בזרע האבות רק לפי שהיא ממקור רע דשעיר

נדבקה בו שבו הי' השורש שהי' בעשו. ולפי שבעשו נתהפך הכל לרע ונפסק החבל תיכף בעמלק שבו נתגלה שורש הרע דעשו שהוא היפך היחוד והדביקות שממנו בא ההתלהבות כי ה' אלהיך אש אוכלה. ועמלק היפך מזה אשר קרך שמקרר ומפסיק הדביקות כי הוא מלא התלהבות לחמדות עוה"ז שנמשל לתנור בוערה מאש וכאז"ל (קדושין פא.) על יצה"ר חזי דאת נורא. ואולם על האמת הוא קרירות והיפוך אש האמיתי וכא' והי' בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש אבל עמלק אף לקש לא יהי' כי אין בו שום ממשות על האמת כי הוא ממש הפוך דרגא דאמת ליעקב שהוא תכלית השקר. ולכן בחר המן בחודש אדר שהוא באות ק' כמ"ש בס' יצירה שהוא מאתוון דשיקרא כמ"ש בזוהר (ח"א ב ב) דאות ש' הוא יסודא דקשוט בקדמיתא וק' הוא התחלת אתוון דשקרא. ולכן שמח שבו מת משה נותן התורה דכתוב בה אמת וחשב דהוא היפך האמת. ולא ידע דבו נולד ג"כ. כי באמת אמת מארץ תצמח ומעלמא דשיקרא דייקא משם צמיחת האמת ולשם ניתנה תורה דוקא. כי בריאת עלמא דשיקרא הי' לכונה שיעמדו בו על האמת כמנא הוא הכנה וצמיחה לאמת. ולהיות בג' דברים אדם ניכר בכוסו (עירובין סה:) לכן חייב לבסומי כו' שזהו ההתגלות בפורים להיות אדם הישראלי ניכר בהם בהבדלו מן העמים בתולדה מהאבות בחבל של ג' שאינו נפסק. ודבר זה לא נקבע לו זמן בתורה כי באמת יד על כס י"ק מלחמה וגו' מדור דור בלי הפסק וקדושת יעקב חופף על ישראל בתמיד. רק משגלו לעמים אז הוצרכו להבדלה שכל רואיהם יכירום וגו' לבל יתערבו בגוים. ואז ניתן להם קדושת הפורים שהוא הכרה שלא מצד ישוב הדעת והוא ע"י יחוד האמיתי שאינו נתלה בחכמה וישוב דעת אדם כלל. וקדושת ר"ח הוא נגד דרגא דדוד המע"ה רגל ד' שבמרכבה שהיא מדריגה הד' מהשגת מרכבתו ית' בתחתונים. והוא הגבר שהקים עולה של תשובה (מו"ק טז:) דג' אבות השתדלו להיות רק טוב ולא חטאו כלל. ומה יעשה מי שאינו כמוהם וזה חידש דוד המע"ה מקום שבע"ת עומדים אין כו' (ברכות לד:) שהוא השגה גבוהה יותר מה שמשיג אחר שטעם מהרע וחזר לטוב כמשל בן מלך שגלה מעל שלחן אביו וסבל עוני ודחקות ואח"כ חזר לשלחן אביו אין דמיון להרגשת עינוגו שם נגד הרגשת עונג אותו שלא גלה ולא טעם עוני כלל. וכמ"ש במד' ובזוהר כיו"ב כידוע. וזהו קדושת ר"ח בהתחדשות אור הירח אחר שהאפיל וניתן לישראל שעתידים להתחדש כמותה כשיוקבע בלב גם דרגא דדוד המע"ה בנפשות כל ישראל. וזהו לעתיד שיבקשו את דוד מלכם ר"ל התגלות אורו בלב כולם. ואז והי' מדי חדש וגו' שיהי' קדושת החודש כקדושת השבת שהוא התחלת הקדושה דקביעא וקיימא וה"א עוד קודמת לה כי במקום שבע"ת כו' כנז' ואכמ"ל יותר:

[מח] **ענין** ויברך ויקדש דיום הז' שאז"ל (ב"ר פ' יא) בירכו במן וקידשו במן והמקרא נאמר במע"ב בעדיין לא הי' מן דעיקר הברכה והקדושה נאמרה על עילומו של יום וע"כ דהיינו הך. וזהו עלם קדושת יום השבת כי בו שבת וגו' שהשביתה והניחא הבאה אחר גמר המלאכה הוא כשמשיג ומגיע לתכלית הרצון שכיון במלאכתו. ותכלית בריאת העולם למענהו לקילוסו (שוה"ט ק"ח מז' יט) וכמ"ש ביומא (לח.) כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו. ובכל יום מיוחד הי' מין בריאה מיוחדת היינו התגלות מדריגת כבוד מיוחד כפי בריאת היום. שכנגדם קבעו

רז"ל שירי היום בביהמ"ק ביום א' לה' הארץ ומלואה ע"ש שקנה והקנה ושליט בעולמו (ר"ה לא:). פי' דביום א' הוא התחלת הבריאה לעשות יסוד לנבראים וכמ"ש הרמב"ן בפי' תוהו ובוהו ורוח וחושך ואור ומים עש"ב ובשאר המפ' דהכל רומז על יסודות הברואים והתחלת כל נברא. ומצד הזה הוא ראשית ההכרה דנבראים שיש בורא כמו שהכיר אברהם אע"ה עי"ז דא"א לבירה בלא מנהיג. וא' בסוף ס"י דכל חכמתו היתה בצירוף האותיות שבהם נבראו שמים וארץ ר"ל יסודי התחלת הבריאה דמזה ההכרה שיש בורא כאשר מגיע לראשית והתחלת הכל. דכל הנבראים מורכבים ועלולים וכל עלול יש לו עילה עד שמגיע לסבות הראשונות שהם היסודות הפשוטים וגם הם יש להם התחלה בהכרח כי לא עשו את עצמם וע"כ שיש אחד שהוא עלת כל העלות וסבת כל הסבות. וע"כ אז"ל (ב"ר פ' ב) יהי אור זה אברהם וא' (שם פ' יב) בהבראם באברהם שבשבילו התחלת בריאת העולם ואמירת יהי אור וכל מעשה יום א' שהי' למענהו לקילוסו שיתגלה בזה ע"י אברהם אע"ה שהכרתו ע"י מעשה יום זה היינו ע"י העמקתו בכל דבר עד שורשו והתחלתו ומהתחלה הבין שיש בורא. כמו מי שהי' עומד ד"מ ביום א' לבריאת עולם וראה בעיניו התחלת בריאת יש מאין כך היתה הכרת אברהם אע"ה. דע"כ חיבר ס' יצירה ר"ל שהוא השיג סוד היצירה על בוריו. וזה טעם ברוך אברם וגו' קונה שמים וארץ שזהו מה שפירסמו אברהם אע"ה שהוא קונה וגו' דהיינו שקנה. וברוך וגו' אשר מיגן צריך וגו' היינו שהקנה. כי בריאות נברא היינו שיהי' כמלא דבר ממשיי חוץ מבורא כביכול וזה מה שא"א דהרי אין עוד מלבדו כתיב. אבל א' בברכות (לה:) כאן לאחר ברכה והארץ נתן לבני אדם דלאחר ההכרה דקונה שמים וארץ אז הש"י מקנה הכל לו ועושהו נברא בפ"ע כאלו הוא כמו קנוי לו. ומצד הזה כבש אברהם אע"ה המלכים כיון שהכל פעל למענהו לקילוסו ואין בעולם אז קילוסו עולה אלא מאברהם אע"ה נמצא אליו קנוי הכל וכל הבריאה בשבילו שהוא יקלסו ית' ע"ז. ואברהם אע"ה חזר ונתן מעשר מכל להש"י הוא כטעם ברהמ"ז שאחר האכילה דאף דאחר ברכה הארץ נתן לבנ"א לא שהאדם יחשוב בדעתו ח"ו כן וישמן ויבעט רק הוא לעולם צריך להכיר דהכל מהש"י. וזהו ושליט בעולמו דגם אחר שהקנה ידע דמ"מ הוא השליט. וע"ז מורה נתינת המעשר כדרך נותני המכס למלכים שאף שהקנה ונתן לבנ"א מ"מ לא נפרד ח"ו ממנו והוא השליט בעולמו כמלך בעמו. וזהו כללות ההשגה דאברהם אע"ה שהוא ראש האומה ישראלית שהם מכוון הבריאה לפרסם הכרה זו דלה' הארץ ומלואה שהוא הכרה שיש בורא ויש נברא בעל בחירה. היינו בעל כח בעצמו שהש"י הקנה לו אותו כח והש"י שליט בו. וזה הי' תכלית כונת הבריאה ביום א' והשיר והקילוס העולה מאותו יום:

וביום ב' גדול ה' וגו' ע"ש שחילק מעשיו ומלך עליהן. פי' דההבדל בין שליט למלך דגם אדם בביתו נקרא שליט אבל מלך אינו בלא עם וברוב עם הדרת מלך דמלוכה הוא לשון עלה כטעם לב מלכים אין חקר. שמצד ממשלתו על ריבוי אנשים שונים שאין דעתן שוה צריך לב רחב ועלה ע"ז איך לאחד ריבוי דיעות שונות ההפכיות. ולכך כשרצה הש"י להגדיל ולהוסיף הילולו ברא גם הבריאה דיום ב' שהוא ההבדלה בברואים דהיינו שיהי' ברואים שונים. ושורש התחלת הבדלת הנבראים הי' בעשיית הרקיע

ביום ב' להיות מבדיל בין עליון לתחתון ונתהוה חילוק בנבראים ומזה נמשך כל מיני הבדלות וכמ"ש בזוהר (ח"א יז א) דמחלוקת נמשך מיום זה. וע"כ שירו אמרו בני קרח שהם עמדו על סוד קילוס זה דמהולל מאד בעיר וגו' כי הנה המלכים וגו' ר"ל במלחמה ומחלוקת וכל מחלוקת בכ"א ומלחמה הוא מצד שינוי הדיעות וזהו מצד השינוי שהי' בנבראים שאין דעתן שוה. והגילות הוא בעיר וגו' במקום שהש"י שוכן שם דעצת ה' היא תקום. ומחלוקת שהוא לש"ש אז"ל (עירובין יג:) אלו ואלו דברי אלהים חיים ושניהם נקראו עיר אלהינו ועצת ה' כי הלא הש"י ברא דיעות שונות ורק דמצד זה נמשך ג"כ מחלוקת קרח ועדתו וא' בזוהר בראשית י"ז ב' קורח הוה שירותא דמחלוקת כפום רוגזא כו' יעו"ש. פי' כידוע דעולם חסד יבנה שהתחלת הבריאה הוא מצד מדת החסד לאברהם שזהו מדת חסדו ית' להמשיך שפע להיות נברא ומצדה הוא המשכה לכל נברא בתכלית השלימות האפשרי וא"כ א"א שיהי' חלוקת נבראים שונים שהוא ע"כ מצד חסרון מעלה שיש בזה מה שאין בזה. וע"כ נברא ביום ב' מדת הצמצום ושמאל הדוחה נגד ימין המקרבת ומזה נעשה ההבדלה לומר עד פה יבוא השגת נברא זה ועד פה זה. ומזה בא השגת יצחק אע"ה שבא אחר אברהם אע"ה שהי' ראש המשיגים שיש בורא עולם. והוא לא נסתפק בהשגת אביו רק רצה להשיג עוד השגה נבדלת כידוע דע"כ נקרא אלהי כו' על כל אחד כי כל אחד הי' משיג השגה מיוחדת ונבדלת. ודבר זה חידש יצחק אע"ה שיש השגות שונות ודרכים שונים להגיע לאמיתותו ית' כי לולא זה הי' די בנברא אחד ובבריאת יום א' לבד. ומאחר שהש"י הבדיל ויצר נבראים שונים ע"כ דיש השגות שונות

יג

ונבדלות לקילוסו ית' וכל א' אמת לעצמה ובמקומה. וזהו מדתן של אבות שאין כאן מחלוקת. באמת כי מדת אברהם ויצחק שהם אהבה ויראה כידוע שניהם אמת גם יחד וצריך לעבדו ית' בשניהם וכל אחד אמת בפ"ע וכפי מדריגתה. וכמו מים עליונים ותחתונים ורקיע המבדיל שיש לשניהם מציאות גמור כ"א במקומו. אבל בבנים אח"כ ר"ל בהתפשטו' שכבר היו כל אחד כלול מב' המדות אלא שבא' גובר מדה זו ובא' גובר זו מזה נתהוה המחלוקת דהיינו שעל דבר א' עצמו זה יאמר כך וזה יאמר כך כי כבר הם כולם מחוברים ומיוחדים יחד ג"כ בהתכללות ולפיכך בא מזה שפיטתם על דבר א' בחילוף. ולכך המחלוקת התחיל בבנים ובבני יעקב התחיל בתוקף השנאה עד שלא יכלו דברו וגו' שאינו בגדר מחלוקת כלל רק מלחמה. והכתוב אומר כי תצא למלחמה על אויביך לא על אחיך יהודה על אפרים כו' (סוטה מב.) שבאמת כל ישראל זרע קודש וגוי אחד וכל המחלוקת ביניהם הוא רק איך לעבוד את ה' ושניהם מכוונים לכבודו ית' כידוע. ואפי' רשעי ישראל כמו בזמן בית א' שבמלכות אפרים היו רובם רשעים דמזה נצמח מחלוקת השבטים שהריחו מה שיהי' לעתיד כידוע באמת אז"ל (שבת פט:) דיהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית וכשלג ילבינו ואז אפרים לא יקנא את יהודה ויהודה וגו' שעיקר מלחמתן בא מצד החסרונות שיש בכל אחד וכל א' חושב על חבירו שהוא רשע. וכידוע דבת יוסף על השבטים וכן הם שנאוהו מפני הלשה"ר והגיאות ברדיפת כבוד ושררה [שהיא שהוציאתו לירבעם מן העולם (סנהדרין קא:) כמפורש בקרא] שראו בו. ודבר זה אינו מצד סדר הבריאה כלל להיות מלחמה ושנאה

בעולם

בעולם והכתוב מזהיר ואהבת לרעך כמוך לא תשנא אחיך וגו' ואפי' רשע גמור כיון שלקה הרי הוא כאחיך (מכות כג.). וגם כל ישראל נקראים אחים וריעים באמת וכל תענית שאין בו מפו"י כו' (כריתות ו:) שאף הם מכלל האגודה. וכידוע דהא דהרואה בחבירו דבר ערוה מותר לשנאותו היינו מצד הרע אבל מצוה לאהבו מצד הטוב שבו. והרי מצווין להפרים מאיסור אף לרשעים דלא אמרי' הלעיטהו לרשע וגו' אלא כשהוא רשע באותו דבר דוקא כמ"ש במק"א. וצריכין לזכות לחייביא וכמ"ש אלמדה פושעים דרכיך וגו' ויתמו חוטאים לא כתיב רק חטאים (ברכות י.) והשנאה רק לחטאים. וגם כי עיקר החטאים אינו מסדר הבריאה כלל וא"כ א"א שתהי' השנאה והמלחמה מסדר הבריאה. רק הוא דבר הנמשך ע"י בחירת אדם וכמו הקליפה הקודמת לפרי וכרישא חשוכא כו' (שבת עז:) כך בתחלה נתגלה ענין השנאה בין אדם לחבירו הנמשך מהמחלוקת שהוא דבר שמסדר הבריאה להיות דברים נבדלים. וממחלוקת השבטים עד אחר מתן תורה במחלוקת קרח הי' בירור דבר זה שאין בישראל שנאה באמת כלל דגם שנאתם גם קנאתם הוא בגדר מחלוקת לש"ש לפי שעה דנעשו כאויבים זה לזה ואת והב בסופה. ואז התחיל שירותא דמחלוקת להתגלות שעדיין הי' נחש הקליפה דשנאה וקנאה כרוך על עקיבו. והגם דעיקרו מחלוקת לש"ש שטען דכל העדה קדושים שאין ראוי להתנשאות וזה אמת גמור מצד השגת העתיד להיות כמש"כ ולא ילמדו עוד איש את רעהו כי כולם ידעו וגו'. ולכך בני קרח שהם לא באו בזה מחמת קנאה ושנאה לא מתו. ולכן הם אמרו קילוס של יום זה שע"י ענין המחלוקת והמלחמה הנמשך מזה

מזה גדול ה' ומהולל מאד בעיר וגו' במקום שהוא שוכן ומתברר האמת מתוך ההיפך בזה ניכר יתרון גדול. וזהו הילול מאד עד"ש בב"ר (פ' ט) ע"פ טוב מאוד זה מות ושינה וילה"ר הכל מה שנראה רע זה גורם לטוב מאד. וכן מצד המחלוקת בא קילוס מאוד והוא המלוכה שהוא יותר משליטה כאמור. וב' עדיין אינו ריבוי וכידוע (תוס' כתובות ח: כוד"ה שהכל) דלא שייך לשון כל על ב' רק על ג' שזה נקרא כללות. ושיר יום ג' הוא נצב בעדת וגו' שיסד ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו. ועיקר לשון הכתוב מורה על מלת לעדתו דהיינו שיש כללות עדה שהתבל מוכן להם להכיר על ידה שהש"י נצב בתוכם. וכן נק' עדת יעקב שע"ש יעקב נק' עדה כמ"ש (ב"ר פ' סח) אין החבל נפקע פחות מג' דאז נעשה יעקב חבל נחלתו להיות מטתו שלימה שנעשה כללי ולא פרטי והיינו כמו חבל שהוא מחוטין מחוברין ושזורין יחד כן עדה חיבור וקיבוץ נפרדים יחד להיות גוי אחד. וזה חידש יעקב אע"ה אחר שנתחדש ע"י יצחק אע"ה שיש השגות שונות ונפרדות זה מזה בא הוא וחידש דכל ההשגות השונות ונבדלות זה מזה הכל הולך למקום אחד והכל אחד ממש. וזה ממה שאנו רואים בנבראים הפרטים כמשז"ל (ב"ר פ' יב וזח"ג לד ע"ב) הכל הי' מן העפר ואפי' גלגל חמה וכן כל מיני צמחים שנבראו ביום ג' כולם לוקחים מאדמה א' והם א' במקורן אע"פ שבצמיחתן נפרדין. וזהו והכין תבל לעדתו לצורך השגה וקילוס זה:

ויום הד' שבו ברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהם. שבריאת המאורות להאיר לעולם דוגמת מ"ת שהאיר באור תורה לכל באי עולם. ואז"ל (שבת פט:) דנקרא הר סיני שירדה שנאה לעכו"ם עליו ע"י

מדת הניצוח דרגא דמשרע"ה שפניו כפני חמה (ב"ב עה.). ואז"ל (נדרים ח:) אין גיהנם לעת"ל אלא שמש מוציא מנרתיקה צדיקים כו' ורשעים כו' והוא כמ"ש צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם וכן מ"ש (שבת פח:) למשמאילים בה סמא דמותא כי חטאים תרדף רעה והחטא עצמו הוא המעניש כמ"ש (ב"ב טז.) הוא יצ"ר הוא מה"מ. ועיקר החטא נמשך מצד מה שברא הש"י דרך צדיקים שיש דרך מיוחד לצדיק לאמר זה הדרך לכו בו ממילא כשאינו הולך בדרך זה הוא חוטא וממילא יש מציאות לדרך רשעים ג"כ אלא שאיבדה מפניו כמשז"ל (ב"ר פ' ח) ע"פ דרך רשעים תאבד. כי רצון הש"י הי' שילכו רק בדרך צדיקים אבל מ"מ כיון שיש מציאות היפך צריך לגדר מצוה ותורה אור להיות למאורות שלא יכשל בדרכו. ומצד שהאור מברר שזה טוב ממילא נגלה ג"כ ההיפך. כי כן כל מצות התורה בעשה ול"ת זה טוב וזה רע והוא משע' דעץ הדעת טוב ורע דמתמן פסול וכשר כו' כידוע בזוהר (ח"א כז א). כי ע"י הידיעה ואור הדעת שהוא דרגא דמשרע"ה המאיר בנפש נמשך ג"כ מצד טבע הבריאה הנותנת גבול לכל דבר שיוכל לצאת מהגבול ולדעת רע ג"כ. וע"ז צריך האור שעל ידו יברר אוכל מפסולת ונפרד הפסולת והרע מן הטוב. והפרדתו זהו תכלית עונשו כי כל חיותו הוא רק בדיבוקו לטוב וכמו בעוה"ז שיש בו חיות הוא להוט אחר הרע ונהנה ממנו. וידוע דאתה מחיה את כולם וכל חיות והרגשת דבר הוא רק מכח ניצוץ הש"י המחייהו ונותן בו כח הרגשה להנאות ולכל דברי עוה"ז ג"כ. ונמצא כל זמן שהרע מחובר לטוב שהוא הניצוץ הנותן בו חיות וכח והרגשה אין מרגיש ברעתו ואז הוא נקרא חטא. אבל העונש הוא הפרדת הטוב ונשאר הרע לבדו ממילא אבדו הנאותיו והרגשותיו לאמר לרע טוב ונעשה רע גמור. וכמו במיתת האדם שזהו תכלית עונש הניכר בעוה"ז שכשנפרד חיותו ונשאר החומר עפר מהאדמה. וכן דין דלעתיד ע"י השמש המאיר לצדיקים. ורשעים אין יכולים לסבול ובזה נידונים כי כאשר מגיע תוקף אור הוא קולט הטוב אליו והרע נפרד לפי שאין יכול לסבול תוקף אור הזה [וגם המיתה ע"ד זה כמשאז"ל (ספרי בהעלותך פיס' קג) הא בשעת מיתתן רואין ואין הגוף סובלו ונפרד עי"ז]. וכל מיני שיקוע דעוה"ז דעכו"ם הכל בא מצד איזה ניצוץ של אור הנותן חיות בתאותו דבר עד שמתאוים לו. וזה נמשך מיום ד' אחר שנברא דרך צדיקים הכלול בתלת אבהן כנז"ל ומתחיל להתפשט להשפיע לבניהם אחריהם ולהאיר לתלמידיהם זה הדרך לכו בו. כיון שצריך הגדרה הרי נעשה מקום למציאות ההיפך. ומזה הוא כל חיות ענינים החומרים מאחר שעלו במחשבה שיהי' מציאות ענין זה ממילא יש חיות לאותו מציאות. רק החיות הוא מצד מדת הניצוח שהש"י רצה שלא ילכו בדרך זה ושינצחוהו. וגדולה נקמה שניתנה בין ב' שמות (ברכות לג.) שהם החסד והרחמים ראש וסוף דאבהן שהם כלל הדרך צדיקים וביניהם יוצאת הנקמה לדרך רשעים. ומצד יום זה נמשך קילוסן של צדיקים ע"י יתרון האור מן החושך. והקילוס גם מדרך רשעים כמשז"ל (שמו"ר פר' ז) דרך קילוסו עולה מגיהנם וכמ"ש (מדר"ת בשלח ז) דכשעושה דין בעכו"ם נעשה יראוי ומתרומם. ויום ה' שברא עופות ודגים לשבח לשמו שהוא התחלת מציאות חיות בהומרים עפריים. כי עד הנה נברא חיות רוחני וזהו ענין אור דיום א' ומאורות דיום ד' שהוא התחלת ההליכה בדרך צדיקים לאבות ולבנים ר"ל

מי שצריך לחפור בעמקי לבבו ומוחו ע"י תורה אור או מי שנשבר מעמקי לבו טוב מתולדה ודי לו בהתנהגות דבר מצוה. וכל זה אמור רק למי שהוא ראוי להיות מואר ולאו"ה ירדה שנאה. אבל לפי שבאמת גם בישראל יש אשר לא כן וע"ז ג"כ נתן הש"י עצות לכפר ולתקן הקודש בדרגא דאהרן שהוא המכפר בקרבנות וכידוע מס' יוסיפון שהיו קוראין לכה"ג המכפר בעדינו, והוא ע"י מדה ההודאה בוידוי דברים לפני כל קרבן ומודה ועוזב ירוחם. וזהו הוד מלך הוא הודו והוא הדרו שמוחל וסולח. ודבר זה להשפיע אור וחיות גם לחומרים גשמיים שאין ראוים לקבל חיות נתחדש ביום ה' וזהו עיקר השבח לשמו כד"ש הפייטן ואבית תהלה כו' כידוע דזה תכלית כונת הבריאה שיכירו כח מלכותו גם המקומות הנראים מרוחקים ביותר. וע"ז א' הרנינו וגו' דרננה ברמשא (זח"א רכט סע"ב) היינו כשמאיר במקום אופל ג"כ מזה נמשך רננה שהוא הגיון רוב עם שממנו נמשך הוד והדרת מלך. כמו לשון רננה בתלמוד (יבמות לד:) על לזות שפתים שהכל מרננין אחריו דדבור הרבה בכ"א נקרא רננה. ולפי שצדיקים בכל דור הם מועטים אין שם רננה רק ע"י המשכת חיות ואור בכללות אומה הישראלית גם היותר פחותים בהם. וזהו עוזינו כי מהעכו"ם עתיד ליפרע אבל לנו הוא עוז ומעוז ביום צרה שזהו עיקר הוראת מלת עוז מי שצריך לאמצו דהיינו שהוא בהיפך מזה אבל מ"מ הש"י עוז לו כי אור חיותו שופע גם בפחות שבפחותים:

ויום ו' שנגמר מלאכתו ומלך עליהם. היינו התאחדות והתקשרות כל הפרטים לאחד. וכמו שג' ימים ראשונים הוא אופני ההשגות וקילוסים דדרך צדיקים ב' קצוות ויום ג' המאחד כך ג' ימים אלו הקילוסים דדרך רשעים ב' קצוות הא' מצד האור השופע לצדיקים שמצידו הנקמה לרשעים והוא הימין דוחה. והב' היא השמאל מקרבת גם ליצר ולרשעים להיות גם בהם נמצא דבר טוב. והאמצעי המאחד ומקשר הכל שבאמת אין עוד מלבדו. וזהו תכלית גמר מלאכתו שהוא המולך בין על הצדיקים בין על הרשעים. וצדיק יסוד עולם שהוא היסוד שכולו נשען עליו ועל ידו הכל אחד. כי באמת כל העולם כולו כאיש א' בעל אברים רבים וכן עמך כולם צדיקים אף הרשעים שבהם שצריכים לכפרה ותשובה זהו מצד פרטיותם אבל מצד התאחדותם עם הכולל כולם צדיקים וכמשז"ל (כריתות ו:) כל תענית שאין בו מפו"י כו' מחלבנה שגם הם צריכים לתוך הקטורת שהוא קישורא דכלא ומאחר שיש בהם צורך לרצון הש"י א"כ יש לקרותם צדיקים שהוא העושה כרצון הש"י. וזהו הגמר מלאכתו שהוא מולך על הכל והיא בבריאת האדם בתחתונים השליט על הכל והוא הצדיק יסוד עולם המקשר כל הנבראים להש"י. ועי"ז ה' מלך גאות לבש שהמלוכה הוא לבוש של גיאות דהמלך מתגאה על עבדיו כמ"ש (קידושין לב:) שתהא אימתו עליך ומלך שמחל כו' כי לולי כן אין שם מלוכה. וזהו בריאת יום ו' אדם המתגאה על הכל (חגיגה יג:) כי זהו תכלית כל מיני הקילוסים שיהיו נבראים המכירים בורא כי אין מלך בלא עם והיינו שיהי' ענין מלוכה וממשלה. ומצד הזה יצא אדם תכלית הבריאה שבו קבוע השק זה ג"כ כידוע שזה שורש הבדלת האדם מן הבהמה שהולך בקומה זקופה רומז על בקשת ממשלה והתנשאות היפוך כפיפות הראש. רק התנשאות זה על צד הראוי הוא ע"ד שנא' ביהושפט ויגבה לבו בדרכי ה' שבזה יהי' גיאותו מצד עילתו שיבזה בעיניו להתעסק בעניני חומרים וגשמיים

בשוטו

בשומו אל לבו כי חלק ה' עמו שנפוח בקרבו חלק מעצמותו ית' דמצד אותו חלק האדם מלך בתחתונים ורודה בבע"ח לא מצד עצמו כלל רק מצד מלכותו ית' השופע בו. וזהו גמר מלאכתו בבריאת העולם להיותו מלכותו בתחתונים ולב מלכים אין חקר שכל עסקי בנ"א עליו. וכן מצד מדת מלכותו ית' הוא מושל בכל מעשה הנבראים. ועוה"ז דומה לע"ש (ע"ז ג.) שבו הוא כל הטורח והשתדלות דבנ"א להכין לשבת שהוא יום הז' ע"ש ששבת שהוא כמו אדם העושה מלאכה וגומרה ואח"כ מתנפש מיגיעתו ומשיב רוחו אליו ואז הוא עיקר מנוחתו. וכל ששת ימי המעשה הם הפעולות שפעל ה' למענהו לקילוסו וכן כל פעולת אדם העוה"ז כאשר יזכור שהוא ית' הנותן לו כח לפעול מצד מדת מלכותו ית' שבכל משלה. כל פעולותיו ג"כ לקילוסו ית'. וקילוס של יום השבת הוא טוב להודות לה' היינו שהקילוס לו ית' הוא דבר טוב ואשרי מי שזוכה לכך. והנבראים מקלסים אותו ע"ז עצמו מה שזכו לקלסו זה הוא הנייחא של כל הבריאה וכל הקילוסים כאשר הנבראים מגיעים ג"כ לנייחא היינו שאין זה אצלם בגדר עבדות ושעבוד לקלס רק שמקלסים במה שזכו לעבדו ית' ולקלסו. וזהו עיקר אות דשבת ביני ובין בני ישראל כי האומות הגם שישמרו מצות הוא מצד ההכרח ואהבת שכר ויראת עונש וכמ"ש ברים ע"ז מיד מבעטין כו' וברים ר"ה דבאו"ה ע"מ לקבל שכר נקרא רשע לפי שהם מבעטין כשלא יגיעם השכר כעבד העובד את רבו ואח"כ לא יתן שכרו. אבל בנ"י בנים לה' אלהיהם ואין מבקשים שכר יותר מזה שזכו לעשות רצון הש"י. והנייחא שלהם שהוא מזה עצמו שיש להש"י נייחא מהם זהו קדושת יום השבת שהוא אות ביני ובין בנ"י שהש"י יש לו נייחא מהם ג"כ רק ממה שיש להם נייחא. דזהו השבת דקב"ה שהנבראים מקלסים בו טוב להודות לה' שיש להם נייחא מזה. ומי שטרח בע"ש הוא שיאכל בשבת כפי טרחו בקילוסין להש"י כך הוא השבת ההנאה אח"כ מקילוסין אלו. וכפי השגת ההנאה דשביתה דיום השבת כך הולכים הקילוסין והפעולות של ששת ימי המעשה שאח"כ. וזהו מצד האדם שקדם אצלו שבת לימי המעשה (שבת סט:) דמצד הש"י מונה ו' דהשתדלות ואח"כ מקדש הז' דנייחא שהנייחא דיום הז' שלו הוא מצד הנבראים. אבל האדם הנייחא שלו הוא מצד הש"י והפעולות שלו נמשכים מצד הנייחא דהש"י בפעולותיו. וזהו ויברך ויקדש הברכה ביך באיזה פעולה שהיא מתברכת אבל בשביתה והעדר פעולה על מה תחול ברכה. רק להיות באמת כל כחות פעולת אדם מצד מה שהם קילוסין להש"י נמשכים מיום השבת ומקבלים ברכתו ממנו וזהו ברכו במן שירד ביום ו' כפלים וזה הברכה הי' ביום ו' לא בשבת רק שזה הוא הטורח שבע"ש כדי לאכול בשבת. וכל מעשה בנ"א בעוה"ז הוא טורח זה להכין ליום שכולו שבת. וברכת הכנה זו לצורך השבת הוא ג"כ ביום הז' עצמו שממנו נמשך הברכה לטורח דע"ש. והקידוש הוא האכילה וההנאה דשבת עצמו שהוא הנאת השביתה והמנוחה מהפעולה. וזהו קידשו במן כי לעולם השפע חיות של צורך קיום הנבראים יורד מן השמים ולא פסיק אפי' רגע דאז הי' נפסק ח"ו חיות הכל. וזהו הנרמז במן לחם מן השמים. ויום הז' הוא הנייחא שיש להש"י מחיות זה שמחלק לנבראים. ומצד זה נמשך ברכה בחיות זה והקדושה פי' הבדלה שחיות זה נבדל ונתרומם עי"ז ליכלל במקורו ומושך כל הנבראים מקבלי החיות. וזהו הסדר הירידה ביום הז' כי

אדרבא מעלה הכל למעלה ליכלל במקור החיים ית'. וזהו אחר שנותן ברכה בחיות שיוכל האדם לטרוח בע"ש וימי הפעולה והשתדלות בעבודת הש"י. אח"כ קידשו בהעדר ההשתדלות רק להיות דבוק בה' אלהים חיים. והדביקות הוא אות ביני וביניכם שזהו רק אתם הדביקים וגו' ולא עשה כן לכל גוי ועכו"ם ששבת חייב פו' דמי יכנים ראשו בין לביא ולביאה בשעה שנזקקים זה לזה וכ"ש שירצה הוא להזדקק. ועל יום שכולו שבת נא' ה' בדד ינחנו וגו':

[מט] **האהבה** להש"י נותנת תקופות בלב להיות קום ועשה כי ה' עמו בכל אשר הוא עושה. והיראה בהיפך מזה בכל דבר הוא מתיירא אולי לא יישר בעיני הש"י והוא לעולם שב ואל תעשה. ובפסולתן הוא להיפך מפסולת האהבה בא השתקעות בתאות גופניות המפילות עצלה ועייפות בגוף. ומפסולת היראה בא רציחה וכעס הנותן תקיפות בלב לעשות מעשים אשר לא יעשו. וכן בנפילה כשהאדם נופל מאהבה שהוא שורש למ"ע הוא מרפה ידיו ומתעצל בעשיית המצות. וכשנופל ממדת היראה שורש למצות ל"ת בא לעבירות ח"ו. ופסח הוא תוקף האהבה נגד אברהם כידוע בפרט בקריעת י"ס דאמרו עזי וזמרת יה שניתן תקיפות בלבם דע"ז מורה. עזי בי' דהקב"ה לבן של ישראל כמשז"ל בשהש"ר .. ובתחלה בנ"י יוצאים ביד רמה התקיפות בהתגלות לבד וע"י קי"ס ניתן התקיפות בפנימיותם. וכשנסעו מזה כי אחר כל מדרגה צריך להיות נסיעה ונפילה כידוע ע"פ שבע יפול צדיק וקם הי' הנפילות בענין זה עד שבאו לרפידים ריפוי ידים וגא' ואתה עיף ויגע עייפות הוא עצלות ובטלה ולא ירא אלהים כי העצה לזה להתגבר אז במדת היראה עכ"פ שלא יבא לחטא ושיהי' עצלותו מצד מורא שמים שעליו ולא מצד קלות ראש ואז ישיג ג"כ לזריזות ותקיפות לכבוד שמים. אבל כשאינו כן אז ויבא עמלק שהוא כלב דקליפה כמ"ש בזוהר בשלח (סה רע"א) שהוא תקיפות של חציפות דהכלבים עזי נפש ולא ישוב מפני כל אף שראה קי"ס ותקיפות ישראל חציפותי' מסתייי' שיעיז עכ"ז להלחם. והוא תמצית הרע שבעשו ברציחה מפסולת היראה. וברציחה יש עדיין איזה חלק לטוב מי שבמצות התורה להרגו וכמשז"ל (ב"ר פר' סג) אדמוני עם יפה עינים אין הורג אלא מדעת סנהדרין כידוע שבכל ע' אומות בכל א' יש מדה רעה מיוחדת שהיא כחן ביחוד. ואותה מידה נטועה בישראל ג"כ כי לולי כן לא הי' מציאות לאותה אומה כלל אלא שהם משתמשים בה כפי רצון הש"י להשתמש בה. אבל כח החציפות כלפי שמיא אף שאז"ל (סנהדרין קה.) דמהניא מבלעם שהוא ועמלק חד כידוע היינו שיש לו מציאות בעוה"ז להתקיים לפי שעה אבל לא על האמת. כמו שהי' בבלעם דחציפותו הועילו להרשותו לילך אבל סוף כל סוף הליכתו לא הועילה כלום ואדרבה היתה לרעתו ובירכן בע"כ. ונמצא הגם דלשעה הי' סבור שהועיל בחציפותו אין זה אמת כלל כי אין לדבר זה מציאות ע"ד האמת כלל. ומה שיש מציאות בעוה"ז עדיין לכח זה כל זמן שלא נמחה זכר עמלק היינו כי מצינו (מו"ק טז:) גם בישראל הקב"ה גוזר והצדיק מבטל זה לכאורה כענין חציפות כלפי שמיא בפרט אותן שהטיחו דברים כלפי מעלה (ברכות לא סע"ב). אלא דעל האמת לא שייך כלל חציפות בישראל שהש"י חושק ומתגעגע לזה שינצחוהו בניו וע"ז סמכו אותן צדיקים שהטיחו דברים דרך נצחון ומראית העין הוא הטחת דברים אבל באמת הרי הש"י חומד ומתאוה מתי יבוא צדיק הראוי

לבטל

לבטל גזירותיו לנלחו בכל אופן שיוכל. משא"כ באו"ה שהוא חציפות היפך רצון הש"י האמיתי ונמצא חציפות כלפי שמיא באמת דרך חציפות מה שהוא נגד אמיתות רצון הש"י זה אין בו מציאות כלל לטוב שיהי' נטוע בלב ישראל. וע"כ נא' בעמלק תמחה ואין מקבלין גר ממנו (מכילתא סו"פ בשלח) כי הוא נקרא ראשית גוים שכל הגוים ענינם לעשות היפך רצון הש"י. אלא שכל אומה הוא באיזה ענין פרטי ועמלק הוא הראשית והשורש של דבר זה להחציף לעשות היפך רצון הש"י. ודבר זה אינו כלל בישראל כמשז"ל (ברכות יז.) גלוי וידוע שרצונינו לעשות רצונך כו' וכמ"ש הרמב"ם (סופ"ב מגירושין) בטעם כופין עד שיאמר רוצה אני דגם פושעי ישראל אמיתות רצונם הוא שלא לשנות רצון הש"י. רק הכתת היצר שהוא החוח המקיף השוטה גורם להתפשטות במעשה להתדמות לגוים ועי"ז הוא קליטת הגרים. אבל משורש עמלק אין שם דוגמא בישראל כלל. אלא שדבר זה בא בלשון רז"ל גלוי וידוע לפניך שרצונינו כו' דרק לפניו הוא גלוי אבל למראית העין הרי יש כמה מומרים להכעים וכד"ש (סנהדרין קג:) כלום כונתו אלא להכעים את בוראו [וכ"א (קה"ר פ' ז) באחר שיודע רבונו ומתכוין כו'] שזה למראית העין כאלו רצונו ג"כ שלא לעשות כו' אבל הוא למראית העין לבד. וכמו שיש למראית העין ג"כ בטוב מה שצדיק מבטל כנ"ל. אבל מ"מ כיון שיש מציאות זה למראה עיני בנ"א בעוה"ז נמשך ג"כ מזה מציאות לעמלק בעוה"ז. ולכך נקרא זכר עמלק רק מתחת השמים דלמעלה מהשמים אין שום זכר ורושם ממנו כלל ואין לו שר למעלה ככל האומות. וגם תחת השמים אין לו מציאות גמור רק זכר לבד וצריך למחות הזכר ההוא כמו שמוחין ומקנחין צלוחית מאבק שע"ג המכסה

בהירות הכלי כך זכר עמלק הוא המכסה בהירות כלי דישראל מה שבאמת רצונם לעשות רצונו ית'. וזהו ויזנב כל הנחשלים שהנחשל הוא כאשר האדם בעצלות ושכחה מהכרת שמו ית' ועי"ז הוא בהעלם מדבר זה שרצונינו כו' ואז בא הזכר עמלק הנמשך מהשכחה דישראל. ועיטא דאורייתא לזה הוא הזכירה שישים האדם אל לבו למחות זכר זה מהעולם היינו ע"י שיזכור וישים אל לבו דבר זה שרצונינו כו' ושאין רוצה כלל דבר שהוא נגד רצון הש"י בשום אופן שזהו אמת בלי ספק בכל לבבות בנ"י. והזכירה בדבר זה ממילא מוחה ההיפך והשכחה:

וזמנו באדר שהוא אחרית השנה לחדשים שהוא שנה דישראל שמונין ללבנה ומונין ליציאת מצרים שבו נעשו אומה מיוחדת. וידוע דעולם שנה נפש הכל אחד שבכל א' קומה שלימה וכמו שבקומת הנפש יש ראש וזנב. ושליטת עמלק ויזנב וגו' היינו במדרגה היותר תחתונה שבהם שזהו מדרגה האחרונה שנראה ח"ו כיוצא מכלל האומה שרצונם כו'. ואז"ל (מד"ת תצא י) שחתך ערלתם והיינו שבאותו אבר יש באמת חלק שצריך לחתכו ממנו כי אין לו שייכות להיות בגוף ישראלי שאין הערלה נק' אלא על שמה אבל מ"מ נולד עמו והאדם צריך לכרתו. ואז"ל (ב"ר פר' יא) דכל דבר צריכין תיקון שכך רצה הש"י שיהי' נקרא ע"ש האדם שהוא הפועל דבר זה שרצונינו כו' ולא שהוא בטבע כך. ועדיין יש בחירה לאדם ויש מומר לערלות אבל מ"מ אז"ל (נדרים לא:) דגם ערלי ישראל בכלל מולים אך למראית העין הרי נראה ערל. ומזה יש אחיזה לעמלק למראית העין. ולכן אמרו (ב"ב קכג:) דאין נופל אלא ביד זרעו של יוסף שהוא נגד אות ברית הקדוש כידוע והוא שומר הברית שגם למראית העין אין שום

טענה

טענה נגדו. וידוע י"ב חדשים נגד י"ב שבטים ואדר נגד יוסף דלכן יש ב' אדרים כמו שיוסף נחלק לב'. ובחודש זה כח פו"ר כד"ש (ר"ה ח.) אימת לבשו כרים הצאן מתעברות באדר כו' ומזלו דגים ע"ש וידגו לרוב. ופו"ר נמשך מהדעת כטעם. והאדם ידע ע"כ בו נולד משרע"ה שהוא סוד הדעת ומת ג"כ בו ונסתמו מעינות החכמה. סתימה הוא אוטם וערלה הנמשך ממזליאות ערלת הגוף בעוה"ז. ומצד הזה הפיל המן פור על חודש זה שחשב שבו יהי' נצותו · ונהפוך הוא דרק באותו חדש הוא מפלתו ביד זרעא דיוסף שהם נגד אותו חודש. כי באמת עמך כולם צדיקים שומרי הברית כהוראת מלת צדיק עד"ה וכפשטי' שהוא עשיית רצון הש"י. וכן עמך כולם גלוי וידוע שרצוננו כו' והכל אחד דמה שרצוננו כו' נמשך משמירת הברית ומברית החתום בבשרינו שמקטנותו ועד שאין בו דעת ורצון כלל נושא חותמו ית' על בשרו. כמו שהעבד נרצע לסימן עבדות עולם כך זה סימן שכל גופו משועבד להש"י גם בזולת רצונו ר"ל אף שכפי הנראה מפעולותיו ורצונו אין כן מ"מ אמיתות רצונו הוא כך. וע"כ בפורים חייב לבסומי עד דלא ידע כי אז אדם ניכר בכוסו שעושה רק כפי כח הנטוע בו ואין מעצור לרוחו לעשות גם מה שנגד רצון הש"י כענין (מגילה ז:) קם רבה ושחטי' לר' זירא כי הוא הי' נטוע בו כח זה כמ"ש סוף שבת מר נמי ענים וקטיל. וכל כחות רעים שיש בעכו"ם הם נטועים ג"כ בישראל כנז' רק שהם משתמשים בהם לטובה ובזה מתבררים אותם הכחות. וזהו ע"י הנפש המנהיג לגוף אבל בעת שכרות שהגוף פועל בלא התבוננות מהנפש כשכרותו של לוט נידון כשוטה שפטור מכלום שאז יוכל לפעול כל עניני פעולות השייכים לכח ההוא. ואז הוא הבירור שכח דעמלק לא נמצא נטוע בגופות בני ישראל כלל. ואף דלא ידע בין ארור כו' פי' מרדכי שנקרא היהודי שכפר בע"ז היינו שלא רצה לעשות שום דבר שהוא נגד רצון הש"י ובזה הי' הוא המיוחד באותו דור. והמן ממש בהיפך רצה לעקור כל האומה העושים רצון הש"י. וכשהוא שיכור כ"כ עד שאינו יודע מעלת זה וחסרון זה שאז נתגלה שורש עצמותו אז יוכלו להכיר המבינים אמיתות רצון איש הישראלי שהוא רק לעשות רצונו ית':

[נ] **ענין** עשרת ימי תשובה אף דצריך אדם להיות כל ימיו בתשובה. רק אז נקרא בהמצאו ובהיותו קרוב כמ"ש בר"ה י"ח א'. וזה שייך בתפלה דעת רצון מילתא הוא כמ"ש ברכות ח' א' אבל תשובה כל יומא זימני' דהש"י הבטיח לקבל שבים לעולם ועד יום מותו מחכה לו אם ישוב מיד מקבלו. רק שאי' שם בר"ה דיש דנכתם עונו לפניו ומפרש לה ע"י חתימת גז"ד. הענין דחטאים תרדף רעה כד"ש (ב"ב טז.) הוא שטן הוא כו' דכל מה שיארע לאדם בעוה"ז בעניני בני חיי ומזוני מפורש בתורה שהוא כפי מעשיו. וכד"ש אם בחקותי וגו' וכן הרבה ועל הרוב גלוי לבעלי עינים טהורים הסבות הפרטיות של כל דבר מקרה שיארע לאדם אם לטוב הוא ע"י איזה דבר טוב דהי' רגיל בו וההפך בהפך נעשה סיבה טבעית לפעול לו איזה רעה. עד"מ מי שאין מו"מ באמונה נגרם לו איזה הפסד במו"מ עי"ז ובשקוע בתאות אכילה יבוא לאיזה מחלה ר"ל ע"י אכילה גסה ומשיקוע בניאוף קשתו נכערת ר"ל שלא להוליד כלל או להוליד בנים חלשים שאין מתקיימים וכדומה לזה. וזה נקרא גזר דין ר"ל. וענין נכתם היינו כתם העובר מעבר לעבר בחוזק שאינו מתכבס · היינו כי

בכל

בכל דבר יש י' מדריגות כידוע שזהו סדר המדריגות של כל דבר להיות קומה שלימה. ועת אשר שלט האדם וגו' שנעשה קומה שלימה דאדם רע ר"ל היינו שהגיע לעומק ראשית שכל מחשבותיו ורצונותיו שקועים בכך עד שנשמן לבבו ואזניו מלשוב כלל זה נקרא נכתם דאין כיבוס מועיל. כי כיבוס הוא ע"י דברים המעבירים הכתם והם דברים המכפרים ומקנחים כענין תורה ותפלה. משא"כ תשובה שהוא השבת הדבר לכמות שהי' קודם החטא וכאלו אין כאן כתם כלל זה מועיל לעולם. אלא שיש כ"ד דברים המעכבין התשובה (רי"ף ורא"ש סוף יומא) ובודאי אין לך דבר העומד בפני התשובה אם שב אלא שהם מעכבין בידו מלשוב כלל. ואע"פ שמן המיצר צעק לבו אל ה' בתפלה להושיעו מצרתו הנגרם לו ע"י חטאו מ"מ אין גומר בלבו לשוב באמת כלל. וזהו ע"י שנכתם עונו שע"ז הם כלל הכ"ד דברים כמו בעל מחשבות רעות דהיינו שהרע גבר בכל כחותיו עד שורש המחשבה עד שהוא מחשב ברע תדיר ר"ל ולא יעזבנו וכן כולם הם כ"ד מיני מדריגות של עונות הנכתמים שהם נגד עשרים וארבע שביקי להו דבתענית ה' שע"א ע"ש והכ"מ ביאורם. רק בכלל כל איש אשר ידע נגעי לבבו איזה עבירה שמלפפתו והולכת עמו ר"ל וקשה לו לשוב הימנה ודאי הוא ע"י שנכתם מעונו והוא ענף אחד מאותן הכ"ד דברים וצריך להתאמץ ע"ז בעשרת ימי תשובה שאז השי"ת מצוי וקרוב עד שאין שום דבר המעכב דהיינו המרחק. כי עיכוב התשובה הוא הריחוק מהשי"ת וזה אינו כלל בי' ימי תשובה. והיינו כי באמת גלוי וידוע שרצונינו לעשות כו' ומי מעכב כו' ואף בכ"ד דברים המעכבין התשובה מי מעכב רק השאור שבעיסה

יד

שמעלה חימוצים קשים למות ולב לא מגופה של עיסה עצמה כלל כי רצונו לשוב לפניו באמת. וע"ז תוקעין שופר בר"ה שהוא א' דימי תשובה לערבב השטן והוא הילה"ר כנז' דהכל אחד. כי ענין קול שופר הוא צעקת הלב דבנ"י להשי"ת והוא קול בעלמא בלא חיתוך דבור באותיות רק כמשמיע קול המיי' לבד מתוך המיצר. והיינו ע"י שנכתם העון ר"ל עד שנשתקע בכל מעמקי הרע עד שאין שפתיו נפתחים בתפלה להשי"ת ע"ד זה אפי' מהשפה ולחוץ לבד ג"כ. והדבור הוא מדרגה האחרונה מי' מדרגות הנמשכות מעומק ראשית דמחשבה עד עומק אחרית דמדת מלכות פה כידוע. וגא' ויפתוהו בפיהם וגו' ואעפ"כ והוא רחום יכפר וגו' (תענית ח.) שעדיין לא נקרא נכתם עון כשהוא מפתה בפה עכ"פ מהשפה ולחוץ כי זה מהני באיש הישראלי עד"ש רמב"ם לענין כופין עד שיאמר רוצה אני דלא מסגחי' במה שבלבו נגד התורה. וזהו וידוי דברים המועיל לבע"ת אף דעיקרה בלב מ"מ זה פועל כפרה מעט ועי"ז ממילא יוכנס ג"כ מעט מעט ללב וכטעם שפתי צדיק ידעון רצון. אבל המשתקע עד המדרגה הי' שאפי' כח הדבור אין בו לשוב על אותו עון כלל כי נעשה אצלו כהיתר לגמרי ואין לו אלא כח השמעת קול פשוט לבד בדרך כלל שרצונינו לעשות רצונך עכ"פ. וכל אחד מישראל כאשר ירגיש חרדת הדין מיד צועק לבו להשי"ת וכידוע שאפי' פו"י ביותר אם יעברו עליהם צרות רבות ורעות ר"ל יתחילו לצעוק להשי"ת. וזה מעיד על שורש מעמקי לבם הנעלם וכמ"ש במק"א ממתני' דפ' י"ז דכלים בכלב הים דלמקום שהאדם בורח בעת צרתו וצער המגיע עד הנפש והוא בורח להציל נפשו משם הוא שורשו. וע"ז אי' (ר"ה טז.) שיעלה זכרוניכם לפני

לטובה

לטובה במה בשופר וכששואל במה משמע דר"ל על מי שאין להם מעשים שיהיו ראויים לכך כלל. רק שע"י תקיעת שופר נא' שיבואו האובדים והנדחים והם אותם שכבר נטמעו בין העמים. כי לא ידח ממנו נדח דשורש זרע ישראל א"א להתהפך. ועי"י אותו קול שופר גדול שהוא רק קול הצעקות של כל הנפשות מישראל בכל הדורות להש"י שע"י קיבוצם נעשה קול שופר גדול. ועי"ז מתעורר צעקה גם בלב אותם הנדחים מבני ישראל עד שיבואו להשתחוות כו':

ותקיעת שופר דר"ה הוא ג"כ לענין זה והמקיים מצות ה' לשמוע קול זה נעשה דוגמתו למעלה. כטעם (ברכות ו.) מנין שהקב"ה מניח תפילין ומתפלל (שם ז.). היינו שכל מצוה שהאדם עושה הרי ה' צילך כמאז"ל (מד' הובא בשל"ה ריש שער הגדול וסו"פ משפטים) שכל מה שהאדם עושה הנ"ל עושה ג"כ. וענין התפילין שהוא ההתקשרות ודביקות להש"י כן הש"י מתדבק עמו ואומר ומי כעמך ישראל או הנסה וגו'. וכן בתפלה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק כנגדו וכן בכל דבר. ובקול שופר שהוא התעוררות הצעקה להש"י ושמיעות הקול היינו להרגיש זה בלב הש"י ג"כ שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים. וממילא נתערבבו ונתבטלו כל המעכבים. כי כשהש"י שומע צעקתו הרי הוא נזכר לפניו ית' וממילא ונושעתם מאויביכם הוא היצה"ר שנקרא שונא כמ"ש בסוכה (נב.). כי זה כל כח הקפת היצה"ר למעמקי הלב ע"י השכחה דאף ששורש הלב לעולם דבוק בהש"י מ"מ הוא משכיח זה לגמרי עד שכל מחשבות לבו לרע לגמרי ר"ל ועד שנכתם עון מעבר לעבר. אבל כשנזכר לפני ה' הרי מתעורר הזכרון בלבו ג"כ לזכור בהש"י. וממילא נשברה מחיצת השכחה שבלבו ויוכל להוציא

שורש יהדותו הנעלם אל הגילוי עד שיבוא מעט מעט להכרה גמורה ולתשובה שלימה בכל י' מדריגות של תשובה שבי' ימי תשובה שנעשה ההכנה להם. ותחלת הכניסה ע"י השופר דר"ה שהוא המעורר ישינים מתרדימתם היינו אותו שנשקע בכ"ד דברים המעכבים התשובה עד שאין הרהורי תשובה [על אותו עון פרטי הידוע לו לכל א' כפ"מ שהוא] עולין בלבו כלל. וזהו מצד הריחוק הגמור שבו באותו דבר ועניין מהש"י כפי עולם מדריגת שיקועו בה. הקול שופר מחריד לבו ומעוררו עד שרחוקים נעשו קרובים ומועיל אח"כ הדרישה והקריאה. כי טעם בהמצאו ובהיותו קרוב הגם דע"י הדרישה והקריאה הוא תמיד כן וכמ"ש אם תדרשנו ימצא לך קרוב ה' לכל קוראיו ולא קבע זמן. זהו כשלא נכתם העון והם י' מדרגות דדרישה וקריאה וזהו לכל אשר יקראוהו באמת. דאף שהוא נמצא לכפר עון גם ע"י פיתוי פה לבד מ"מ התקרבות דהיינו שיהיו זדונות כזכיות הוא רק ע"י קריאה באמת דהיינו פיו ולבו שוין. אבל דרישה הוא במעשה ודבור לבד כשלא הגיע עדיין לנקודת הלב. ואחר שנתערבב השאור שבעיסה ע"י השופר יתאמץ לגלות רצונו הנעלם שהוא לעשות רצונו ית' תחלה בדרישה עכ"פ בפועל ממש כאמירת תפלות ותחנונים. ועי"ז יבוא למדריגת הקריאה באמת מלב ועד שיבוא למדרגת יעזוב רשע דרכו וגו' שזהו התשובה שלימה בעזיבת החטא לגמרי כמ"ש (יומא פו:) היכי דמי בעל תשובה באותה אשה כו' היינו דרכו הקודם כשעוזבו זהו בע"ת גמור. ועד מדריגת וישוב אל ה' בדביקות והוא המקום שבע"ת עומדין שאין צדיקים גמורים כו' (ברכות לד:). והם ד' פרצופים דאבא ואמא זו"נ שיש בכל י' מדריגות כידוע. ב' ימים דר"ה הם עד

חכמה ובינה שהם או"א המולידות התשובה בפועל דימי תשובה. וע"כ הם יומא אריכתא כידוע דהם תרין ריעין דלא מתפרשין שא"א למחשבה שבמוח בלא רצון שבלב ולא רצון שבלב בלא מחשבה במוח. והתורה ניתנה על יום א'. כי די לעורר ראשית המחשבה שבמוח וזהו האתערותא דלעילא. כי מצות הש"י הם אתערותא לאדם לעשות המצוה שלולי ציווי הש"י לא הי' עושה. ומצות דרבנן הוא מה שישראל מתנדבים מעצמם להתעורר. והש"י עוררם. גם ע"ז במה שמסר רשות לחכמים בזה כאלו ציוה עליהם שהם יבקשו עוד תחבולות לעורר הלבבות. והגם דמצד הש"י כפ"מ שברא את האדם ישר די בהתעוררות דמוח לבד ומתעורר בדרישה לבד שלא בא עדיין לנקודת הלב אח"כ בא ממילא ללב. מ"מ מצד קלקול האדם ע"י שביקשו חשבונות רבים נקבע גם יום ב' בתקיעת שופר שנית לעורר גם הלב בקריאה באמת עד שנעשה קרוב שזהו ע"י ההרגשה שבלב. שזהו הקורבא כאשר בא לידי הרגש גמור בלב כידוע. והאריז"ל גדלי' הוא דעת המחבר הדרישה והקריאה להיות נקבע בלב עד שיוכל לגאה לפועל עזיבת הרשע בז' תחתונות די' ימי תשובה. עד גמר מעשה ביוהכ"פ דכה"ג נכנס לק"ק אל ה' ממש מקום שאין צדיקים גמורים יכולין לעמוד בכל השנה כולה רק ביוהכ"פ דהכל בעלי תשובה. ומצד אותה מדריגה ירבה לסלוח ברבוי היינו כמ"ש (יומא פו:) יחיד ששב מוחלין לו ולכל העולם כולו ולא ימלט העולם בשום דור מיחיד ששב ביוהכ"פ שהוא העומד באותו דור במקום כה"ג הנכנס לק"ק היינו ששב לגמרי עד אל ה' וגו' כי ירבה לסלוח היינו לכל ישראל. ועצמו של יום מכפר עד"ז אף למי שלא שב (שבועות יג.) כמשכ"ת דעכ"פ עצם לבו קשור בהש"י. וכל נפשות מישראל קשר אחד וכאשר נקשרה נפש אחד מישראל לגמרי בו ית' הרי ממילא נמשך הכל עמו כמושך בקצה החבל שנמשך כל החבל עמו. ויעקב חבל נחלתו ראשו א' קשור למעלה בצורתו של יעקב החקוקה בכסה"כ וראשו התחתון הוא נפשות פו"י היותר גרועים. וכן הוא הולך ממדרגה למדרגה. ויוהכ"פ שמעורר היחיד ששב להיות נכנס אל ה' לבית ק"ק ממילא נמשך כל החבל עמו בהתעוררות תשובה ועלי' למעלה כל אחד לפי ערכו ומדריגתו וממילא נמשך כפרה גם להם. ופלוגתת ר' וחכמים אי מכפר גם לשאין שבים היינו בכפרה גמורה שלא כפי הראוי מצד היחיד ששב שבזה הכל מודים דיש מחילה לכל העולם כולו. אבל זה תלוי כפי כח תשובתו היינו כפי כח משיכותו החבל למעלה. ומשיח שהוא יהי' תכלית מדריגת תשובה היותר עליונה תשובתו תפעול מחילה גמורה לכל העולם כולו עד שיבוקש באמת עון ישראל ואיננו לגמרי במציאות עוד עד העולם. אבל בעוה"ז אין מדריגתן כ"כ. והכל כפי מדריגתו בתשובה וכך הוא מעורר תשובה ג"כ בלבות השאר עד שאין לקרותם עוד אין שבים לגמרי אף שאין מורגש אצלם. אבל רבי ס"ל דמכפר לשאין שבים לגמרי היינו אף שלא ע"י מדריגת היחיד ששב. והיינו דידוע דלעולם הגמר מעשה הוא בידו של הש"י וכמ"ש (ברכות לג:) הכל בידי שמים חוץ מיר"ש ויראה הוא תרעא לאעלא לגו מהימנותא (זח"א יא ב) היינו השתדלות האדם בכניסה לקדושה. אבל גמר הכניסה זהו ביד"ש שאלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו (סוכה נב:) ויוהכ"פ הוא גמר הכניסה אין יד האדם שלטת שם ועכ"א וכל אדם לא יהי' בבואו לכפר בקודש לפי שאין בזה שייכות להשתדלות

להשתדלות אדם. ולכן לר' עיצומו של יום מכפר בלא השתדלות אדם כלל כי הארת אותו יום הוא דהכל בידי שמים. וזהו שאלת הידיעה ובחירה שנבוכו בו הראשונים ובתיקוני זוה"ח (בסופו) תירץ והא"מ ביאורו ותמצית דבריו דאינו במקום אחד ובמקום הידיעה שם אין בחירה ובמקום כו'. ויוה"כ הוא התגוללות תרעא דהינו שממקום הבינה שבידיעת הש"י שלמעלה ממקום הבחירה ומשם אין מקום לחטא כלל כיון דהכל מסודר בידיעתו ית'. וזה שאחז"ל בתדבא"ר (פ' א) ע"פ ימים יוצרו ולו אחד בהם זה יוהכ"פ לישראל היינו דכלל הבריאה הי' עצמות הוי"ה כטעם כי ששת ימים עשה ה' דפי' בזוהר (ח"ג נד רע"ב) על הימים עצמם שהם כלל הבריאה כידוע. ומהיצירה ואילך שם מתחיל כח הבחירה דשם הוא עירוב הטוב ורע כנודע בת"ז. ולו אחד היינו שהוא לחלקו של הש"י ובידי שמים ואין ההשתדלות דאדם פועל בו כלל וזהו יוהכ"פ וכח המכפר לישראל וכאמור:

[נא] ענין ר"ה דנקרא מלך יושב על כסא דין בר"ה ל"ב סע"ב. כי הוא זמן מחשבת הבריאה כמ"ש התוס' ר"ז א' ד"ה כמאן בשם ר"ת ודבריו דא"ח וכמשז"ל (הובא ברש"י בראשית) דבתחלה עלה במחשבה לברוא במדה"ד וראה כו'. הענין כמ"ש (ב"ר פ' א) ישראל עלה במחשבה תחלה כידוע דתחלת המחשבה הוא על סוף המעשה והתכלית שבענין זה. ותכלית בריאת עולם הוא התעוררות מדת מלכותו כנודע דרצה שיכירו כח מלכותו ואין מלך בלא עם. וא"כ המחשבה הוא כפי התכלית שיהי' הכרה זו בעולם ובמחשבה אין רע כלל כידוע כי שם עדיין כולו חד אבל כשמגיע למעשה שאז בהכרח נראה כנפרד מהבורא ויש מקום

לטעות ורע ע"כ הוצרך לשתף מדה"ר. וזהו בניסן שהוא זמן גאולת ישראל כי באמת רק עי"ז נתגלה מעלת ישראל כי יתרון האור מהחושך. אבל בר"ה כל באי עולם עוברים כבני מרון ונסקרים בסקירה אחת (ר"ה יח.) גם או"ה אלא דישראל קדמי כמ"ש בגמ' א' ב' והיינו לענין ההעברה דהסקירה הוא כאחד. ולכאורה אין מובן לפ"ז מ"ש מקמי דליפוש חרון אף וע"כ דבשעת ההעברה כבר נעשה המשפט והחרון ולא מצד הסקירה. כי באמת חטאים תרדף רעה והרע הוא עצמו החרון וכד"ש (ב"ב טז.) עולה ומקטרג יורד כו' הקטרוג הוא החרון ונטילת נשמה הוא במשפט הנעשה והוא יצה"ר כו' ולכן נקרא משפט אצל או"ה ואצל ישראל חק שהוא לישנא דמזוני כמשאחז"ל (ביצה טז.) דכל מזונותיו של אדם קצובים אז. וזהו כל ענין ר"ה אצלם דהש"י מחלק אז כל מיני שפע וטובה להם כי הם יודעים להפך כורסייא דדינא לרחמי כנודע בזוהר ונרמז בגמ' ט"ז א' שיעלה זכרוניכם לפני לטובה במה בשופר כי ע"י שהם אומרים מלכיות להמליכו הרי נעשה השלמת הבריאה. ואח"כ זכרונות שהוא ההכרה שהוא משגיח בהווה ועי"ז נמשכה השגחתו לטובה כיון שהם מכירים שהוא המשגיח. וזה תכלית כל כונת ההשגחה להכיר שיש משגיח רק לפי שיש טענות גם עליהם דכל השנה מלוכלכים כו' ע"כ אמר במה ר"ל באיזה כח וזכות כיון דנקרא אז מלך המשפט ע"ז אמר בשופר דהוא מערבב השטן כדאי' בגמ' ט"ז רע"ב ובתוס' בשם הירוש' דירא שהוא שופר דלעתיד. הענין כי גאולה דלעתיד הוא בזמן בריאת עולם בין לר"א בין לר"י כדאי' בגמ' י"א רע"א והיינו דאז נשלם תכלית הבריאה והתחלת הבריאה הוא מאתערותא דלעילא מהש"י לבד כי לא שייך אז אתעדל"ת. אבל

כונת הבריאה הוא לתת מקום לאתעדל"ת. וכל הגאולות שהי' ע"י אתעדל"ת דישראל מקדשי לזמנים כמו במצרים ע"י צעקת בנ"י נקרא שירה חדשה לשון נוקבא ויש אחרי' גלות (כמ"ש מכילתא פ' השירה פ' א) כי אתעדל"ת אינו דבר המתקיים בתמידות בעוה"ז שהוא תחת הזמן ושינוי כ"ח עתים. אבל לעת"ל הוא שיר חדש לשון זכר כמ"ש וירא כי אין איש וגו' ותושע לו זרועו וגו' כבריאת עולם. ואז יתקע בשופר גדול ובאו וגו' היינו דיתעוררו גם הם לבוא ולהתקרב להש"י ע"י שהש"י יעוררם משינתם בתרדמת הבלי עולם. ואמנם בעוה"ז כל עסקינו באתעדל"ת ובעובדא דלתתא אתעורר עובדא דלעילא ואנו מזכירין ומעוררין ענין תקיעת שופר זה דלעתיד דהיינו שהכל ממנו וכמו שאנו טוענין השיבנו אליך ונשובה (מ"ר סו' איכה). כי באמת הכל במשפט וגם תקיעת שופר דלעתיד הוא במשפט שהש"י מברר בכל משך הגלות דכל חטאי ישראל אינם בעצם רק ע"ד שא' (סנהדרין מד.) אשא דקאי ביני הוצי וכמ"ש על ששזפתני השמש. ובהתעוררות קל מלמעלה הם רצים לקראתו כמ"ש משכני אחריך נרוצה ומשיכה הוא למי שאינו רוצה לילך והריצה הוא ע"י שרוצה לילך וחפץ מאוד בכך. והא והא איתי' כי מקודם ע"י השאור שבעיסה נעשה כבד וצריך משיכה ואחר המשיכה תיכף נרוץ מעצמינו. משא"כ בעכו"ם הם נק' הפושעים דפשעי ואזלי ואפי' אותם הנעשים גרים גרורים דא' ברים ע"ז כל אחד מבעט בסוכתו כו' כי הגם שנמשכים הוא בע"כ דמה להם לעשות. ועל"כ הם לא יבואו לקול השופר כי הדבור הוא הגילוי מה שבמחשבה דוגמת המעשה. ומה שבגלוי לכל גם מלאך רע ואו"ה עונין אמן בע"כ אבל המחשבה שאינו בגילוי רק ישראל עלו במחשבה שהם רוצים לימשך אחר מחשבתו של הש"י שהקדימו נעשה לנשמע. ואו"ה טענו ע"ז כמ"ש בשבת (פח סע"א) ברישא איבעיא לכו כו' אבל ישראל רוצים לימשך אחר מחשבת הש"י בלא שמיעה וידיעה כלל מה ירצה. וזהו קול שופר דמ"ת שהוא קול פשוט בלא הודעת מה הרצון בו משא"כ בדיבור שומע מה מדבר. והשופר הוא המעורר לבוא בלא ידיעה כלל על מה ולמה. ואו"ה לא ירצו בזה רק ברישא לשמוע אם הוא כרצונם. ורק האובדים מבנ"י הגם שנשתקעו במה שישתקעו ע"י אתעדל"ע יתעוררו לשוב הגם דלא ידעי כלל עד כמה תכבד העבודה כי נפשם קשורה בעצם לרוץ אחר הש"י. ובר"ה שהוא הרת עולם שהעולם בהרצון ובמחשבה ועדיין לא הגיע לדבור דבדבר ה' שמים נעשו הוא הגמר מעשה וע"כ תוקעין בשופר. ויסד הפייטן בשופר אפתנו וידוע דפיתוי הוא מה שאינו כך על צד הרצוי וכשהפיתוי בדבור הנגלה נא' ויפתוהו בפיהם וגו' והוא רחום יכפר וגו' כי מצד הדבור הנגלה בעולם העשי' יש טענות וצריך למדה"ר לכפר אבל הפיתוי דקול שופר שהוא קול פשוט בלא גילוי הרצון בעוה"ז רק להש"י היודע מחשבות. כי כל קול שופר אינו אלא כסימן לדעת מי שהוא יודע הסימן ואינו נגלה לאחר כלל. ועפ"ז או"ה לא יתעוררו לשופר גדול כי הם אין מכירים הסימן דאינו יודע זה רק מי שיודע המחשבה של התוקע. והש"י נקרא לבן של ישראל (שהש"ר ה ב) דבפנימיות דבוקים בו ע"כ הם מתעוררים לקול שופר שלו וכן הוא מתעורר לקול שופר שלנו. ובעוה"ז דנקרא עלמא דשיקרא זה נקרא פיתוי כאלו באמת אין כן אבל מצד המחשבה הוא באמת כן כי פנימיות המחשבה דישראל באמת דבוקה

בו ית׳ ואין שם דבר החוצץ כלל רק למראית עין מקולים הסובבים השוכנה ולעתיד יבוקש עון ישראל ואיננו ולא צריכין כפרה כלל שהוא לשון קינות כי בהתגלות הפנימיות אין חטא. וכן בר״ה אין להזכיר חטא ועון כי כל ענין שופר דר״ה הוא להתעוררות שופר זה דלעתיד דלא שייך קטרוג ועון כלל. וזהו ענין קול השופר שאינו יוצא מגרון האדם גוף הקול רק הבל לבד ואותו הבל מקשקש בשופר ומשמיע קול כי גם קול הוא גילוי מה עכ״פ דרך כלל. וגם זה אינו מצד האדם רק מצד דבר אחר המקבלו דהוא העולם. אבל מצד האדם הוא רק ההבל לבד שאינו נרגש כלל בשום חוש בעוה״ז ומאן דנפח מתוכו נפח ומפנימיותו ובו קבוע כל פנימיות האדם. ועיקר המצוה הוא לשמוע קול זה כי כל כוונתינו הוא לעורר עי״ז אתעדל״ע:

ולהיות קול שופר זה שאנו עושים ע״פ מצות הש״י הוא עצמו קול השופר דהש״י המעורר אותנו מתרדמתינו כלעתיד וכמודע דברי הרמב״ם (פ״ג מה׳ תשובה ה״ד) בטעם שופר כפשטי׳ עורו כו׳ ודברי האריז״ל עד״ה שהוא מעורר ישינים בעולמות עליונים והא והא איתי׳ כמובן דהכל אחד. וכמו לעתיד ויקץ כישן ה׳ וגו׳ ועי״ז יתקע בשופר גדול לעורר ישינים מבנ״י דכולא חד כמודע. וע״כ תוקעין ומריעין כשיושבין וכשעומדין. וכשיושבין הוא מצוה דאורייתא דמברכין עלי׳ ואז בהיל ולא בהיל דענין התורה הוא מה שהש״י מעורר אותנו ויהיב עיטין איך להתקרב לו. וזה עצמו ג״כ מסר לישראל שבידם להוסיף ג״כ מצות. ואז״ל (מד״ת תשא לד) דעל תושב״כ יוכלו אומות לומר אנו ישראל כי מה דכתיבא ומנחא הוא גלוי לכל. אבל תושבע״פ הוא מסטורין שלו מה שבמחשבתו ית׳ דזה א״א להתגלות בכתב כלל רק ע״י חכמי ישראל בדור דור שחודשים מצד דביקות מחשבתם בו ית׳. וזה א״א לאו״ה כלל כי תושב״כ דהוא אתעדל״ע אפשר לאו״ה לחשוב אם יעוררום יעשו גם הם. אבל בבני ישראל האתעדל״ע מוליד אתעדל״ת וחשק בהם כנוקבא לגבי דכורא דאחר משכני נרוצה. ואנו מוסיפים עוד מצות וגדרים דרבנן הרבה יותר משל תורה מצד גודל החשק שלנו. וכל מה שמוסיפים הוא ג״כ תורה שלימה. כי הוא מרצון הש״י וממסטורין שלו להיות ההוספה נעשה רק ע״י תוקף החשק דאתעדל״ת שנתעוררו חכמי ישראל המתקנים לתקן זה. ובחשק זה נדבקו בו ית׳ ונעשה כביכול כולא חד. וע״כ אז״ל (גיטין ס:) ע״פ על פי וגו׳ כרתי ברית דעל תושבע״פ הוא עיקר הברית. וע״כ בבתרייתא שהוא תקיעות דרבנן דנתגלה לו דאתערותא דלעילא פעל אתעדל״ת וכן כמים הפנים לפנים. אמר השתא ודאי כו׳ וכן הוא האמת דבכל ר״ה בעת תקיעת שופר נתעורר למעלה מקצת משופר גדול דלעתיד וממילא הוא מתערבב לגמרי. וע״כ תוקעין אז כשעומדין בתפלה שהוא רומז לכנס״י דכל כחם הוא בפה דתפלה דמכירים שהם חסירים רק הש״י עוזרם על הכל וע״כ הוא בעמידה כדרך המבקש מרבו. וזה כל הבדל בין ישראל דמונין ללבנה דלית לה מגרמה כלום ע״כ נמשכים בקל אחר הש״י. ואו״ה מונין לחמה דרוצים להיות אכיל דילי׳ ולא להצטרך להש״י כלל. וע״כ ר״ה דמלכי עכו״ם הוא מתשרי כי ענין מלכותם הוא כדי להאבידם כמשז״ל (חולין פט.) נתתי גדולה לנ״כ כו׳ ואחרי דנתגאו עי״ז. כי המלך הוא המושל בכל עי״ז מתגאה לחשוב הכל שלו. והם המלכים שמלכו בארץ אדום לפני מלך מלך וגו׳ דידוע סודם מהאר״י במלכין קדמאין שהוא הכל הביטולים שמצד המחשבה שהי׳

במדה"ד וכל מלוכת העכו"ם נמשך מזה. כי המחשבה הי' כמו שיהיו ישראל לעתיד דנקיבה תסובב גבר ועתידין ליקרא בשמו של הקב"ה (ב"ב עה:) דיהי' באמת הכל שלהם. אך זהו כשיהי' תכלית ההתגלות דראו כל בשר כי פי ה' וגו' שיהי' אור הלבנה כאור החמה. ובעוה"ז א"א זה וראה שאין העולם מתקיים ושיתף בעשי' מדה"ר בניסן שהוא ראש לחדשי הלבנה. וממנו מונין למלכי ישראל שנמשלו ללבנה כמשז"ל (חולין שם) נתתי גדולה לדוד והשפיל עצמו וכן כולם. כי זה כל מלכותם להכיר דהכל מהש"י ודמלכותו בכל משלה. ודוד הוא דרגא דתפלה כמ"ש בזוהר (ח"ג מט רע"ב) ע"פ ואני תפלה. כי שורש כל אומה הוא המלך וכל ענין המלכות הוא נמשך ממלכותו ית' כמו דמברכין שחלק מכבודו. ולאו"ה הוא לבריותיו כיון דהם אין מכירים זה רק דבע"כ לב מלכים ביד ה' להיות כגרזן ביד החוצב ונקרא בריותיו לבד דע"כ נמשך אחריו. משא"כ במלכי ישראל נקרא ליראיו כי אצל המלך שהוא התקיף הגדול יש עוד אדרבא יראה יתירה מפני הש"י דכיון שכורע בתפלה שוב אינו זוקף (ברכות לד:) דמכיר חסרונו ביותר עד שאין יכול להרים ראש כלל נגד הש"י:

וזה ענין החודש הזה לכם על ניסן שמורה נסים כי זה כל כחו דבו בריאת עולם המעשה שמצידו יש חסרונות רק דשיתף מדה"ר שהוא עשיית נסים היוצאים מהטבע שהוא בגימ' אלהים שהוא ההנהגה במדה"ד. וזה נימסר רק לישראל דלא עביד קוב"ה ניסא לשיקרא שהם או"ה. ובפסוק זה הוא מצות קידוש החודש דהוא מה דישראל מקדשי לזמנים שהזמן נמסר להם לקדשו דזהו כל תכלית בריאת עולם. וע"כ רז"ל קבעו דיני קידוש החודש במס' ר"ה אף שהקרא נאמר בניסן. כי באמת גם ר"ה נמסר לישראל וכמשאז"ל (מ"ר ואתחנן) אני ואתם נרד לב"ד שלמטה ואנו מברכים מקדש ישראל ויום הזכרון דהכוונה ע"ד ישראל והזמנים שא' בפסחים (קיז:) ישראל דמקדשי כו' כי אחר שבניסן נמסר הכל להם ממילא גם תשרי מסר להם וכמ"ש בזוהר (ח"ג לט ב ותקו"ז תי' כא) על שופר דקוב"ה יהיב עיטין בכולא שהם מעמידין הש"י מכסא דין לכסא רחמים. ע"י תקיעות דמיושב מבלבלין הישיבה בדין ועומד ואז תוקעין בשעומדין ועי"ז יושב על כסא רחמים. אלא דרחמים אלו הם רחמים רבים יותר מרחמים דניסן שהם שלא עפ"י דין משא"כ אלו הבאים אחר הדין. וע"כ אין אומרים הלל ולגבי ראשון מקרא ההלל שהוא לפני התקיעות אמרו (ר"ה לב:) מלך יושב על כסא דין ואח"כ דיושב על כסא רחמים מ"מ הוא ביום הדין והדין גורם לישב על כסא רחמים מצד התעוררות השופר לא שייך עוד הלל. שההילול הוא על נס שחוץ מהטבע משא"כ כשנמשך ובא ע"פ טבע הגמור. וע"כ פתחו רז"ל ד' ראשי שנים וכן (שם טז.) ד' פרקים העולם נידון בניסן ואחריו ר"ה כי לעולם ניסן קודם ר"ה כפי סדר החדשים· שהוא הגורם להיות ר"ה ג"כ מתקדש ע"פ ישראל. וא' ניסן ר"ה לרגלים שהוא קדושת הזמן דישראל מקדשי אף דבא' בניסן אינו רגל רק אז תחילת בריאת עולם במעשה הנמסר לישראל לקדשו ובקדושת ר"ח ניסן מתקדש הרגל שבו ונודע זמנו וזהו לחדשי הלבנה. אבל השנים הוא לחמה רק דישראל אין מונין שנות חמה רק משווים להיות השנה ג"כ ללבנה והיינו דהם מכירים דכל השפעות עוה"ז [המסתירים ההתגלות אצל העכו"ם] הכל מהש"י. ולבנה מקבלת שפעה מחמה ולא כאו"ה המונין לחמה לבד. וא' בגמ'

י"ב א' דחכמי ישראל מונין למבול מתשרי ולתקיפות מניסן וחכמי או"ה מונין גם למבול מניסן ומה חכמה שייך בענין זה . וגם מ"ש למבול ולא לשנים אבל הכונה דשורש חכמת או"ה דמברכין ג"כ מחכמתו לבריותיו שהוא נמשך מחכמתו ית' כמ"ש (מגילה טז.) כל האומר דבר חכמה אפי' באו"ה כו' וכמ"ש (מ"ר איכה פר' ב ט) יש חכמה באדום תאמין שנא' והאבדתי וגו' . וחכמה הוא הכרת האמת ובלעם ראש לחכמי או"ה הכיר האמת במעלת ישראל כמפורש בנבואותיו ועכ"ז אמר הנני הולך לעמי ולא נמשך אחריהם להתגייר כי עצמותו אין כן וע"כ א' מחכמתו לבריותיו ע"ד שכ' לעיל על מכבודו . משא"כ בחכמי ישראל נא' ליראיו כי ראשית חכמה דישראל הוא יראת ה' דע"י החכמה שמכיר מציאות הש"י הוא בא ליראה כמ"ש רמב"ם רפ"ב מיסה"ת ובהג"ה דריש שו"ע או"ח . ובאמת החכמה תעוז לחכם ונותנת לו תקיפות וע"כ א' (גיטין סב.) מאן מלכי רבנן . ואו"ה ע"י תקיפות נעשה ברי' בפ"ע וחושב דהכל שלו אבל ישראל ע"י תקיפות מוסיפין יראה ותקיפות דחכמה היינו שמכיר שהכל מהש"י . ובלעם נתפאר ויודע דעת עליון שהוא הידיעה דהש"י שהוא היפך [הבחירה] וע"כ רצה להכחיש בבחירה לגמרי ואמר הנני הולך וגו' כי הוא א"א לו לבחור בטוב כלל . וכן האמת אצל שורש או"ה כי הגרים שבהם הוא מה שנשמתם עמדה בהר סיני כמ"ש בשבת (קמו רע"א) ויש להם אחיזה בשרשם עם בנ"י וע"כ מסלק מעליו יראת ה' לגמרי . וזהו מונין למבול מניסן כי המבול הוא השחתת העולם בעבור החטאים . ומצד חכמת ישראל הוא נמנה מתשרי דר"ל שהי' מצד מדה"ד כי אז לא הי' עדיין ישראל שעלו במחשבה שהם יכולין לעלות למחשבה דמדה"ד להמתיקה לרחמים וכאז"ל (זח"א סז ב) דנקרא מי נח שלא התפלל כי אלו התפלל נענה דהתפלה הוא שורש כנס"י כנז' והי' מתעורר שורש ישראל דיכולים להפך הרע לטוב ומבררים דאין רע . וזהו ענין מנין שנות הבריאה מתשרי שהוא המחשבה דהם מקדשי לזמנים כפי המחשבה וע"כ המולדות שהוא קביעות חדשי הלבנה מונין לבהר"ד שהוא כמ"ד בתשרי נברא העולם כנודע בחשבון העיבור . ותקיפות דחמה מונין מניסן שאז הי' התגלות הבריאה דלבנה מקבלת מחמה ואז הוא כח החמה . וישראל ניתן להם אותו חודש לקידוש הלבנה שגם היא בתחילת המחשבה אור גדול וכן לעתיד דמצד המחשבה שניהם מאורות גדולים רק מצד המעשה נתקטנה כי בעוה"ז מאן דאכיל דלאו דילי' בהית כו' (ירושלמי דערלה פ' א) והיראה הוא הבושה כמ"ש בנדרים כ' א' וזהו מדת ישראל ביישנים שלא נמצא באו"ה . וע"י ההתקטנות ישראל מקדשי לזמנים דבתושבע"פ עיקר הקידוש נקבע על תשרי בר"ה כי זהו עיקר כחם דמגיעים בקדושתם עד שורש המחשבה להיות מונין שנת לבנה מתשרי דהוא שורש המחשבה דשניהם מאורות גדולים . וזה כל חכמת חכמי ישראל בתושבע"פ לידבק בחכמתו ומחשבתו ית' דעי"ז נעשה גם חכמתם תורה . וזה אינו בחכמי או"ה דכל חכמתם שמכירים שזה רע וזה טוב אבל חושבים דלרע אין תקנה דכן הוא מצד החכמה לבד כמז"ל בירוש' פ"ב דמכות ובמד' (יל"ש יחזקאל רמז שנח) שאלו לחכמה כו' א' חטאים תרדף רעה כו' . וע"כ מונין למבול מניסן שזהו השגת חכמתם דגם מצד מדה"ד לא הי' אפשר בלא מבול ח"ו כי החטא מושך בהכרח אחריו העונש . וסוברים דא"א להשתנות כלל ממה שהוא דע"כ לא נשתנה בלעם אף דידע

שזה תכלית הרע. והוא הי׳ באמת כן שרשו שם אבל הוא חשב דהכל הם כן. וזה חכמת או״ה להפריד הידיעה מבחירה שהוא חמה מלבנה שהוא יחוד קוב״ה ושכינתי׳ דנעשה רק ע״י ישראל ולא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום. כי עיקר המשפט דהש״י הוא להמציא עלות לתקן כל דבר כי הוא חפץ לצדק בריותיו. ועי״כ א׳ (סנהדרין יז סע״א) אין מושיבין בסנהדרין אלא מי שיודע לטהר השרץ מן התורה. וזה א״א רק במשפטי בנ״י דהמשפט מסור להם. כי המשפט ע״פ התורה ומה שהם ממציאים הוא הכל תורה וא״כ כך המשפט. משא״כ דינין דאו״ה א״י לצאת מהמשפט שהוא כפי הנימוס הראוי להנהגת עולם. ושופר הוא ג״כ מכלי הדיינים כמ״ש בסנהדרין (ז:) ומזכירין שופר דפורענייות דאו״ה כמ״ש בגמ׳ ל״ב ב׳. כי ממילא ע״י דכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק. ושמש צדקה ומרפא בכנפי׳ לישראל. ולאו״ה וליהט אותם היום דמוציא חמה מנרתיקה כמשז״ל (נדרים ח: וב״ר פ׳ עח). כי ע״י תוקף התגלות האור בעולם נכלה החושך ונאבד מעצמו. וכן ע״י התעוררות השופר לעורר לבבות בנ״י להש״י שאצלם הוא מעורר יראה בלב הבא ע״י ראשית חכמה וראש ההתגלות שבר״ה. ואצל האומות נעשה מזה סערות תימן הסער אשר על ראש רשעים יחול. כמו דמשמתין ע״י שיפורא שהוא שם מיתה לעכו״ם וחיים לישראל הדבקים בה׳ אלהים חיים ומלך עולם עי״ז כאמור:

[נב] **ידוע** בקדושת הזמנים דבכל שנה באותו יום מתעורר הענין הנעשה אז באותו יום. והיינו כשהענין נקבע וקיים לדורות כי כל דבר טובה הנעשה לישראל מהצלה וישועה הכל במשפט מצד איזה זכות שנתעורר באותו זמן. וכאשר אותו זכות נקבע קדושתו בישראל בכל הדורות אז גם קדושת אותו הזמן קבוע וקיים לדורות להיות מתעורר כח אותו זכות ואותה ישועה פרטית בכל שנה ושנה. וזהו (מגילה ז.) שלחה אסתר לחכמים קבעוני לדורות שביד החכמים דבר זה שהם עיני העדה ושורייתא דעינא בלבא תלי (ע״ז כח:) וכן בכחות העין פועל בלב עד״ש (מ״ר נשא פ׳ י) עין רואה ולב חומד שכאשר העין נשקע באיזה דבר המחשבה נשקע בו. וידוע שבכ״מ שהמחשבה של האדם שם הוא כל האדם ועי״ז הוא נקבע בלב ואח״כ גם בכל האברים. ועי״כ כלה שעיני׳ יפות אין כל גופה צריך בדיקה (תענית כד.). והם הסנהדרין וחכמי ישראל שהם בכח לקבוע הדבר בכלל האומה דעי״כ בעגלה ערופה צריכין סנהדרין לומר ידינו לא שפכו כו׳ היינו שלא על ידינו בא כח רציחה לשום נפש מישראל. וענין נס דפורים לא הי׳ חלק לסנהדרין וחכמים בזה אדרבא אז״ל (מגילה טז:) ע״פ לרוב אחיו ולא לכל שפירשו ממנו סנהדרין אח״כ. והיינו דמחיית עמלק אינו בא מצד החכמה דישראל כי כל דבריהם הוא מצד התורה והחכמה כאשר הם מעוררים ומאירים בלבבות בנ״י איזה פרט מד״ת כשנכנס ד״ת ללב יצא נגדו דבר של ליצנות (שהש״ר פ׳ א ג). וזהו כלל שורש כח כל האומות כי ראשית גוים עמלק ודרז״ל (שמו״ר פ׳ כז) לץ תכה זה עמלק והוא השורש ועומק ראשית שבכל האומות. כי ליצנות הוא ההיפך מד״ת דכתיב בה אמת שזה כל ענין התורה המלמדת לאדם דרך ה׳ היינו שכל פרטי עניניו מעשיו ומחשבותיו יהי׳ הכל שפת אמת אשר תכון לעד. וליצנות הוא ההיפך מאמת שכל מעשיו ומחשבותיו הכל לפנים. והוא מתחלק באומות בכל אומה כח מיוחד שאצלם

אותו

אותו כח של ליצנות וכנגד זה יש כח ד"ת שכאשר נכנס ללב שמתפשט בכלל אומה הישראלית שהם לב העולם אז יוצא נגדו אותו כח של ליצנות שבעולם ונאבד כח אותה אומה שאופיא שלה ממנו. ועמלק שהוא הראשית שלהם הוא נגד עומק ראשית שבתורה והוא הסתר הנ' שנעלם ממשרע"ה שלא נתגלה בעוה"ז. וע"כ תחלת עמלק הי' בימי משרע"ה שכל האומות ירגזון וחיל אחזתם מפני קדושת התורה שבא משה והורידה לארץ. ונתגלה בעולם דבר המחריב כל כחותיהם כמ"ש בשבת (פט:) הר חורב שירדה חורבה כו'. חוץ מעמלק שבא וקפץ לתוך אמבטי הרותחת שאע"פ שהרתיחה הי' גם נגדו כי כל האומות הם התפשטות כחותיו. מ"מ נגד שורשו בפרט לא נתגלה ד"ת בעוה"ז כי מכל האומות יש איזה קליטה לטוב והיינו שיש בכל כח רע ג"כ איזה פרט שפעמים הוא טוב. וכל האומות הם כחות פרטים רק הם משתמשים בו בצד הרע שהוא הצד של ליצנות דמכח עמלק. וישראל משתמשים בצד הטוב שבו ע"פ התורה. אבל עמלק הוא שורש הרע שבכל כח וכח ושורש הליצנות שבעולם ובו נאמר תמחה שאין בו קליטה לטוב כלל ואין מקבלין גרים ממנו. וכל זמן שהוא מצוי בעולם א"א לעמוד על עניני מצד החכמה. ר"ל כי כל דבר שבעולם לא עשה א"ע ואין שם מציאות נפרד כלל דאין עוד מלבדו. וע"כ גם בכל כחות האומות ע"כ יש איזה שורש בכח זה לטוב שעי"ז הוא קיום אותה אומה. וע"י התורה קולטים ישראל הטוב שבאותו כח. וע"כ החזיר התורה תחלה על כל אומה ולשון שהוא נגד כל כחותיהם ואח"כ בא לישראל והופיע אליהם מסעיר והר פארן שכל אומות נתנו להם מתנה כדרז"ל (זח"ג קלב ב קלג רע"א). היינו שגם מכח שלהם מצד שורשם שבקדושה ניתן כולו לישראל. והיינו דישראל אינם כח פרטי כלל כי הם שורש כלל העולם שנגדם הוא עמלק ראשית גוים שורש הרע והם שורש הטוב. ובמ"ת קלטו גם כל כחות פרטים שבטוב של כח כל האומות והם נפרדו לרע לחלק עמלק. וע"כ בהר סיני ירדה שנאה וחורבה להם דרק מאז נתרחקו. דמקודם הי' שורש הטוב ג"כ בקרבם והיו ג"כ נביאי או"ה כי יש מהם טובים. ובמ"ת קלטו הכל ישראל ומי שהוא טוב באו"ה צריך להתגייר להיות כקטן שנולד בשם ישראל. וכל זמן שלא ניטע באומה ישראלית א"א לו להיות טוב כלל כי אחר מ"ת הוא שנעשה עמלק לבדו הראשית גוים ואין לעכו"ם ראשית טוב כלל:

ובקריעת י"ס הי' התחלת התעוררות מתן תורה שעיקר התורה הוא התגלות איך הש"י מנהיג העולם והכל הוא ממנו ואין עוד מלבדו. ובקי"ס נתגלה זה דרך ראי' כמ"ש (מכילתא וזה"ק בשלח) ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל. וכמו ששמעתי דמ"ת הוא בקנין מה שהי' בקי"ס בראי' דהראי' אינו קנין בלב. רק לפי הס"ד בגמ' ריש ב"מ בראי' בעלמא קני היינו דס"ד דמחשבת בנ"א הוא כן. וקי"ס הוא ע"ד שכ' ברוקח אין חוזק כחסידות בתחילתו. ואח"כ נשקע אותו חשק כי הוא ראי' לבד וצריך לחזור ולעוררו עד שיבוא להיות קנין בלב. ולעולם הראי' הוא כפ"מ שהוא מוכן להשיג בקנין מראין לו תחלה לזה אתה מוכן. ומיד בקי"ס שמעו עמים ירגזון ואח"כ באו לרפידים ריפוי ידים מד"ת כי לא הי' עדיין בקנין. ואע"פ שבאמת שורש ישראל דבוק בתורה עוד מימי אבות שקיימו כל התורה כולה מ"מ אינו בהתגלות וע"כ נקרא ריפוי ידים כחות המעשה ואז בא עמלק

כי כל זמן שישראל דבוקים בתורה שהם ענפי שורש הנעלם המתגלים בעוה"ז אין מקום לשורש רע ליקרב להם. אבל כאשר רפו מד"ת אף דרפיון זה הוא ירידה שלצורך עלי' ותיקון ד"ת שלאח"כ דע"כ לא הי' לשום אומה הרגשה ברפיון זה דישראל שיסיר פחדם מעליהם. ובאמת רפיון זה אינו רפיון כלל מאחר שהוא לצורך עלי' וכל דבר נקרא ע"ש סופו ותכליתו. אך זהו מצד האמת אבל מצד הגלנות אין מביטים על התכלית שבכל דבר כלל. ואמר אשר קרך שהקרירך היינו שהביא קרירות ורפיון בלב דזהו שורש עמלק לקרר הלב מלבקש ולהשתדל בד"ת והשגת השי"ת שזהו שורש הנ' הנעלם בעוה"ז היינו שיש שורש חכמה שיהי' נקבע בלב כ"כ עד שלא יהי' מניעות לרפיון כלל. והתגלות זה א"א כל זמן שיש מניעות עמלק שהוא מניעות הרפיון והקירור. ומצד העוה"ז צריך להיות כן ע"ד (גיטין מג.) אין אדם עומד על ד"ת אא"כ נכשל ושבע יפול צדיק וקם שהנפילה צורך קימה ועד"ש בברכות (ה.) ג' מתנות טובות כו' וכולם ע"י יסורין ויסורין הוא היפך הטוב. רק שכן הוא מדת עוה"ז להיות דוקא ברישא חשוכא והדר נהורא ועי"ז יש מניעות רע בעולם. ואולם צורך שורש מניעות זה ושיהי' כן דוקא זהו עד"ש בברכות י' א' בהדי כבשי דרחמנא למ"ל שהוא רוצה שתוליד רשע ורע. ולא נתגלה טעמו לשום נביא ואפי' למשרע"ה הוא בכלל ופני לא יראו. כי מצד האחורים יש מקום להעלם והסתרות והוא ההשגה של עוה"ז. ופני הוא השגה של עוה"ב שאין שם מקום לשום הסתרה כלל. וזהו השגת שער הנ' הנז' שלא יהי' מקום עוד לרפיון. ובהשגת שורש חכמה זו שהוא נגד השורש דעמלק יוכלו להבין ענין מניעות זה דרע הקודם לטוב כעוה"ז שהוא

כפרוזדור בפני העוה"ב [ושמעתי כי וראית את אחורי היינו שאחר המעשה יכול להשיג מה הי' כונת השי"ת באותה מעשה בכל פעולה וענין ההווה בעולם אבל פני היינו קודם המעשה זה לא נגלה גם למשרע"ה מה הי' רצון השי"ת באותה מעשה וגם זה מכוון ע"פ דרכינו. וכל ענין עוה"ז מה המכוון בו לא יתגלה אלא לעוה"ב ועוה"ז נקרא השגת האחור שמשמעו מה שאח"כ כי בעוה"ז משיגין מניעות עוה"ב אבל א"א להשיג ענין עוה"ז מה הוא רק בעוה"ב אז ישיגו הפנים והקודם ג"כ] כי כל זמן שיש מניעות לרע אם יאיר השי"ת עיניהם לדעת צורך שורש מניעות זה יוכלו לדבק ברע ח"ו כמו שהי' בדור המבול [וסדום] שאז"ל (סנהדרין קח:) שהטעימן הקב"ה מעין עוה"ב וכידוע מ"ש בזוהר (ח"ג רטז רע"ב) דאז הי' ראוי להיות מתן תורה ובשגם זה משה שהי' ג"כ אז כנודע רק שהיו ע"ד מלכין קדמאין דמיתו שרצו להשיג יותר מכפי כחן. ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין (מכות י:) והשי"ת הראה להם הארות מעין עוה"ב להשיג שורש מניעות עוה"ז. ועי"ז שהבינו איך שורש מניעות הרע ג"כ מאמיתותו ית' דאין עוד מלבדו הלכו בשרירות לבם ואחר תאוותם בחשבם דעכ"ז אין ניתוקים מהשי"ת דהכל מהשי"ת. וכן בלעם נקרא מחליק לשון (מ"ר ר"פ דברים) כידוע דהוא חד עם עמלק רק שהוא מנביאי או"ה וידע שורש הרע והשיג דהעיקר הם ישראל שהם המהפכים כל רע לטוב. רק החליק לשון לישראל לגלות להם זה דגם הרע דישראל הכל מאמיתות רצונו ית'. וע"כ לא הביט און ביעקב וגו' ועי"ז חטאו בשטים. והם לא טעמו רק מעין עוה"ב ושמץ דבר מהשגה זו כי עיקרו עין לא ראתה וא"א להשיג בעוה"ז זו ההשגה כלל. וע"כ המלחמה

נגד עמלק לא הי' ע"י משרע"ה שהוא שורש כל החכמים שבישראל ושורש התורה שמלדה נילוח כל אומה ולשון חוץ מעמלק שהשער שכנגדו בד"ת נעלם בעוה"ז והוצרך לשלוח יהושע משרתו שנקרא נוער תאנה שהי' מסדר הספסלים (מ"ר פנחס) ומשמש לד"ת. ואז"ל (ברכות ז סע"ב) גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה ושמעתי דהלימוד הרי יש לו גבול עד כמה הוא משיג אבל השימוש הוא החשק והאהבה שיש למשמש שמחמתו הוא משמש ומשתדל להקים דגל התורה זה אין לו גבול. כי הוא אינו משיג עלמות ד"ת המתגלה לחכמים רק חומד וכוסף לד"ת היינו לשורש התורה כולה. ולכך מלד השימוש יש ג"כ בכללו כח של שער הנ' הנעלם ומלידו הוא נילוח עמלק. ועי"כ א' (פסיק"ר ר"פ יג) אין עמלק נופל אלא ביד זרעה של רחל היינו דלאה היא המולידה שבטים בפועל ורחל כל ימיה חמדה וכספה להולדת שבטים ובפעל לא הולידה אלא ב'. אבל החימוד והכיסוף הוא גדול מההתגלות לפועל ועי"כ היא נק' עקרת הבית. ועי"ז ארז"ל (ב"ר פ' עא) דאחזה פלך השתיקה ר"ל דההתגלות לפעל הוא גלוי לכל משא"כ הכיסופין שעיקרם בלב אינו גלוי וזה נקרא שתיקה וכן כל זרעה אחריה. ועי"כ נפילת עמלק בידם שהם מלד החמדה והחשק לד"ת יש להם אחיזה גם בשורש הנעלם של ד"ת שלא נתגלה לפעל בעוה"ז:

וּבִימֵי המן שאז הי' תכלית תגבורת כח עמלק בעולם דעי"כ אז"ל בחולין (קלט:) המן מן התורה מנין המן העץ וגו' דאחיזתו בשורש חטא אדה"ר שממנו התפשטות כל שורש הרע בעולם. כי טענתו ישנו עם אחד שאז"ל (מגילה יג:) ישנים מן המלות וכן אמר אלהיהם ישן הוא (כמ"ש במ"ר ע"פ זה) לא הי' שקר (כמו שית' בסוף המאמר) כמ"ש (תענית כג.) בחוני המעגל מי איכא דנייס ע' שנין דכל גלות בבל הי' כמו שינה כי לא חטאו כלל. ושינה לרשעים הנאה להם (סנהדרין עא:) דבאו"ה טוב כשישנים ובטלים מפעולה שאין עושין רע כמשז"ל (ירושלמי ר"ה פ' א ה' ג לגי' ק"ע וב"ר פר' נ) לאו"ה דן כשישנים כו' משא"כ בלדיקים השינה רע דלריכים להשתדלות ופעולת טוב ולא להיות יושב בטל כישן דמי. וכל חטא דעונש המן מפני שהשתחוו לללם או נהנו מסעודתו של אותו רשע הכל לא הי' איסור כידוע מ"ש התוס' (כתובות לג: וש"מ) גבי אלמלי נגדוה כו' דהי' אנדרטי ולא הולרכו למס"נ. וכ"ש בסעודה שהוכרחו לעשות רלון המלך. אך אף דהוא בהיתר מ"מ הוא כמו שינה והעדר פעולה לקדש ש"ש עכ"פ כמ"ש חנני' מישאל ועזרי' ליחזקאל דבעי' שיאמרו כל עמין סגדין חוץ מישראל (כמ"ש שהש"ר פר' ז ח). ואז נתגדל המן שהוא הראשית גוים שורש מליאות הרע הוא ביטול הטוב להיות כמו שינה. והוא חשב מחשבות להאביד לגמרי ח"ו והתחכם לקנותם בממונו וא' במד' (פתי' דאסת"ר) אחשורוש ראש למוכרים והמן ראש לקונים ולא רלה לפעול שאחשורוש בעלמו יגזור עליהם כן. הענין כי ידוע דמה שמלך כובש במלחמה היא שלו ובגיטין ל"ח א' דאפי' גוי ישראל קונה. ונודע כי העבד כח האדון עליו שאין לו כח אחר. וזה ענין גלות מלרים שנק' גוי מקרב גוי כאלו מובלעים בתוכם וכעובר בבטן אמו (שוח"ט מז' קז) כי היו שם עבדים. והש"י הוליאם מעבדות לחרות כי עבדי הם אשר הולאתי וגו' שזהו כח ההולאה בהיותם עבדיו ית' ולא עבדים לעבדים (קידושין כב:) ואין כח לשום שולטנות אחר עליהם. ועי"כ במ"ת הי' חרות מן המלכיות

המלכיות (עירובין נד.) וכשגלו וחזרו ונשתעבדו לא הי' עוד עבדות גמור כמו גלות מצרים שהי' קודם מ"ת שהי' מצד מראית העין עכ"פ נדמה לעבדות גמור. אבל אחר מ"ת שנקנו לעבדים לו ית' א"א להיות עוד עבדים לעבדים כלל. וקנין גוי בישראל הוא רק שעבוד גוף ולא שעבוד כחותיו כלל ואז"ל (סנהדרין קה.) דע"כ א' נבוכדנצר עבדי ועבד שקנה נכסים כו' והיינו ענין בכל מקום שגלו ישראל גלתה שכינה עמהם (מגילה כט.) ומלכותו בכל משלה. וע"י גלות ישראל לשם נתפרסם גם שם אלהותו ושגם הם מכחו ית' וישראל קולטים הטוב שבהם וע"כ אין להם מציאות קנין באמת בישראל כלל רק מצד הגוף שהוא החומר המכסה ומאפיל הכרת האמת. ועיקר קנין עכו"ם בישראל ילפינן בגיטין שם מקרא דוישב ממנו שבי הנא' בכנעני מלך ערד דאז"ל במ"ר ותנחומא פ' חוקת והובא בתוס' ריש ר"ה שהוא עמלק. כי ענין זה שיהי' מציאות עבדות בישראל הוא רק מצד עמלק דאף שישראל חוטאים עד שיהיו ככל הגוים ממש במעשה והגדילו עונות ח"ו מ"מ לעולם אע"פ שחטא ישראל הוא וא"א להם ליעקר שם ישראל מהם כלל. והמשילו ע"ז רז"ל בסנהדרין (מד.) לאסא דקאי ביני הולי דאסא שמי' ואסא קרו לי' היינו שורש ישראל לעולם דבוקים בהש"י מצד שרשם הנעלם שאינו נגלה בעוה"ז. והוא כמשז"ל (זוה"ח ר"פ יתרו) דבמצרים אלמלא מיהר לגאלם הי' נכנסים בשער הנ' דטומאה שא"א לגואלם עוד היינו שער הנ' הוא השורש שאינו מתגלה בעוה"ז [כי הוא נגד העוה"ב כנודע דמ"ט הוא ז' פעמים ז' שהם ז' ימי הבנין ושער הנ' הוא הבינה תרעא דחירו ויובל הגדול שהוא העוה"ב] והיינו שיקלקלו ח"ו שורש היהדות שיש בהם מהאבות. כי קודם מ"ת הי' עדיין מקום מציאות לקלקל השורש ג"כ וע"כ הוצרך למהר הגאולה. ולפי שהגאולה דמצרע"ה הי' רק ממ"ט שערי טומאה והי' ע"י התגלות מ"ט שערי קדושה ע"כ לא נגלה אליו שער הנ'. ובשאר גליות א"א עוד להשתקע עד לשער הנ' כלל כי שורש ישראל א"א כלל שיעקר עוד מהם ואפי' יהי' ח"ו בכל מ"ט שערי טומאה בשער הנ' שהוא. שורש הנעלם דטוב דבוקים בו ית':

ועמלק שהוא שורש הנעלם דרע כל ישעו להתגבר על שורש דטוב ומכחיש זה שאין מציאות שורש טוב ח"ו. וכל זמן שלא נמחה לגמרי מן העולם ויש מציאות התגלות שורש רע יש מציאות זה מצד הנגלה בעוה"ז לחשוב שאפשר לינתק מן היהדות לגמרי כענין המומרים הגמורים להכעיס שחושבים כאלו נחלף ונעשה עכו"ם. וזהו מציאות קנין גוי לישראל מצד העוה"ז שהעבדות הוא רק ע"י שנחשב כאלו אינו ח"ו עבדו ית' וזהו עיקרו מצד עמלק. וכשראה מפלתו תחלה התחכם אח"כ לשנות כסות ולשון (כמ"ש תוס' ר"ה מפייט וכ"ה בילק"ש חקת) ולהתדמות לכנעני והי' כששמע מיתת אהרן עמוד העבודה שהוא שורש הטוב בפעל ממש בעבודה ממשית להש"י ונסתלקו. ענני כבוד ידוע דבכ"מ בכתוב התגלות עמוד ענן הוא ההגלות שכינה וכבוד ה' ובזכות אהרן שהוא עבודת הקרבנות הי' ענני כבוד שהוא התגלות שכינה בישראל וכשמת נסתלקו. וחשב דהי' הסתלקות גילוי שכינה לגמרי עד שאפשר לישראל להיות עבדים לעבדים. אבל ידע מאז שבא ברפידים דהי' קודם מ"ת וג"כ היו ברפיון מד"ת ועכ"ז ראה שלא יכול להם ידע דא"א לו מצד עצמו לשלוט עליהם דהיינו שיתפשט שורש הרע ח"ו גם בישראל עד שיהי' הוא הראשית גם לישראל. ע"כ התחכם

לשנות עצמו ושינוי זה שנכתב בתורה ודאי לא הי' מצד הלבוש הגופני בלבד רק גם מצד לבושי הנפש . והיינו דכל נפש יש לה שורש שהיא תקועה בו שזה א"א לשנותו כלל ויש לה לבושים שזה אפשר לשנות ויש לבוש עצמי שבו הוא ניכר ומ"מ אפשר לשנות ולהלביש לבוש אחר ומצד לבושי הנפש דהיינו מה שהוא ניכר לאחרים שהאחרים אין מכירים שורש הנעלם רק הנגלה שינה עצמו לאומה אחרת . ובר"ה ג' א' אמרו דהוא סיחון וכאן נשתנה שמו לערוד שהוא חמור הבר וגם סיחון שדומה לסייח הוא חמור והפלוגתא שם איזה עיקר שמו היינו עיקרו של סיחון מה הוא . דכל השמות שבתורה מורות על ענין כמו שהי' כח חמור כי כנען הוא שורש העבדות שיש בעולם כמ"ש ארור כנען עבד עבדים יהי' שבו נזכר בתורה תחלה ענין העבדות שממנו הוא שורש התחלת מציאת העבדות . וכן אז"ל בפסחים (קיג :) ליוה כנען את בניו כו' על ענייני העבדים . אף שלא יהי' מזרע כנען נקרא עבד כנעני כי שורש העבדות בא מכח כנען וע"כ נקרא בזה הכנעני ע"ש מלכותו שרצה ששורש העבדות שבעולם ימשל ח"ו בישראל להיות עבדים לעבדים גמור . ועבד נמשל לחמור כמשז"ל (יבמות סב .) ע"פ עם החמור עם הדומה לחמור דעיקרו בעבדים שאין להם ייחס כלל רק כחמורים שהם עיקר בע"ח המשתעבדים לבנ"א לעבודתם כמ"ש (ע"ז ה :) כחמור למשאוי . וכן העבדים שהם נקנים בקנין גמור לאדון שאין להם שום כח בפני עצמו הם עם הדומה לחמור . וסיחון הי' חמור הבר שאינו מקבל מרות ורצה ללחום בישראל . ולאחר מ"ד ערוד שמו דהיינו עיקרו חמור הבר רק שבמלחמה שלו כיון שלא נתגלה לבוש וכשנראה לפני אדם שהם ישראל הקרוים אדם מיד נכבש לפניהם ע"כ נקרא סיחון שדומה לסייח שבמדבר וא' שבמדבר אף דסייח אינו חמור מדברי מ"מ הרי ברח למדבר ורצה למרוד באדוניו אבל מיד שבא ללחום עמהם נכבש . ורק בעמלק שנדמה לו ויסב ממנו שבי הי' כערוד שהוא חמור הבר שאינו נכנע גם בבוא אדונו . ולמ"ד סיחון שמו היינו עיקרו באמת אין בו כח המרידה באדון לגמרי כחמור הבר כלל רק כאשר עמלק לבש לבושו . דעמלק מצד שהוא ראשית גוים כחו ללבוש לבוש של כל אומה שכולם אחוזים בו . ומצד שרשו האחוז בעמלק כאשר נכלל במקורו הרע אז נדמה כחמור הבר . וחשב דבהיות אחר שחטאו יש מציאות לשעבוד מלכיות כאשר יתדמה לאומה אחרת יוכל להשתעבד בהם והבין דשעבוד זה הוא עבדות גמור . וחשב כאשר יתלבש בלבוש אחר וישתעבד בהם ממילא יהיו כעבדים גמורים להיות תחת כח שלו . ואז"ל (ילקוט הובא ברש"י) דהשבי הי' שפחה אחת והיינו דבישראל גמור אפי' דרך שבי' ושעבוד הגוף א"א לשורש עמלק להשתעבד כלל עד שיהי' נדמה כהעלמת שורש טוב . רק שפחה דישראל שגם היא כבר מחוייבת במצות וא"א לה להשתנות עוד לפטור עצמה מחובת המצות . ומ"מ אינה כישראל גמור כי כל כחה הוא רק מצד שהיא שפחה של ישראל וזהו מצד ממשלת ישראל על העמים . וכאשר נסתלק ענני כבוד וגלוי שכינה ונתעורר כח עמלק שלט ע"ז להסיר ממשלת ישראל עד שיהי' לו כח על השפחה שלהם . ומ"מ גם זו לא קנה לעבדות גמור רק הי' דרך שביה :

והמן שראה שגם בענין זה לא הצליח דרך כיבוש מלחמה נתחכם לקנותם דרך קנין . כי חשב דאחשורוש המולך עליהם ומשתעבדים הם לו כעבדים גמורים . אלא שכל

שכל אומה בהיותה כח פרטי שבאותו כח ג"כ
שורש טוב מה שישנו בישראל ע"כ א"א להם
להאבידם לגמרי שהרי גם בהם אותו כח
לטוב. אבל בהיות הוא שורש הרע שולט בהם
חשב דיוכל ח"ו להאבידם לגמרי. ודרך כיבוש
היינו שימשול בהם ויהיו לו לעבדים שחשב
להכניע שורש הרע גם בהם זה ראה שא"א
ע"כ חשב להאבידם לגמרי וזה א"א. דרך
כיבוש מלחמה שהוא הניצוח שבמשפט מצד
התגברות אותו שורש וזה א"א כלל. רק
חשב שיוכל לקנותם בכסף שיהיו קנין כספו
ככל עבדים מאחר שהם כבר עבדים לאחשורוש
ואז ממילא חשב שיהיו מוכנעים תחת כח שלו
ח"ו. ואחשורוש נקרא אחיו של ראש זה החריב
וזה ביקש להחריב (מגילה יא.) כי נבוכדנצר
נק' ראש שהוא ראש למחריבים כי חורבן
בהמ"ק דומה לחורבן העולם כולו. ודבר זה
א"א רק ע"י התגברות דראשית גוים וכל הני
ראש דנחשב במד' (פתי' דאסת"ר) הוא ע"י
התגברות הראשית והשורש אם בטוב או
בהיפך. ואחשורוש נעשה ראש למוכרים וזהו
שביקש להחריב כי הוא נמשל דבעל התל
ובעל החריץ (מגילה יד.) שהוא נהנה מאוד
מדבר זה אבל לעשות בעצמו לא הי' יכול.
כי נבוכדנצר החריב בהמ"ק שהוא התגלות
השכינה בפועל והגלם מארצם שנעשו במדריגת
שינה. ולהחריב גם זה הוא רק ע"י ביטול
השורש שזה דבר שא"א רק ע"י שחשב להגביר
השורש דרע ולהגדיל להמן והוא ימכרם לו
שחשב שיוכל להם בזה. וזהו רק שביקש להחריב
כי באמת דבר זה א"א כלל ומעולם לא היו
עבדים לאחשורוש רק בדבר הנוגע לגוף
למסים וארנונים כמו שאמרו חמ"ו לנבוכדנצר
(ויק"ר פ' לג). ומ"מ נקרא הוא ראש
למוכרים שמכירתו הוא מצד התגברות כח
הראשית גוים דעמלק בו. והמן שהוא עמלק
עצמו הוא הראש לקונים שזה כל כונת הראשית
גוים לשלוט בראשית דקדושה הם ישראל
שנקראו ראשית והמציאה זה דרך קנין. ואז"ל
(מגילה יג:) דהשקלים כיפרו ע"ז דענין
השקלים שהם כופר נפש כי הממון נקרא
יקום שמעמיד האדם על רגליו (פסחים
קיט.) והוא מוכר זה להש"י לומר שכל
כחותיו הגופניים ג"כ מהש"י ועי"ז אנו עבדיו
ית' ולא עבדים לעבדים כלל. וזהו שהקדים
שקליהם לשקליו להיות קנינו קודם וא"א לחול
קנין אחר. וזה ענין שא' (אסת"ר פר' ז)
שנחתם בחותם של טיט ולא בחותם של דם
כי הדם הוא הנפש והטיט הוא הגוף שנוצר
עפר מהאדמה. וכל שליטת העבדות דיש קנין
לגוף הוא רק מצד הגוף ולא מצד הנפש אפי'
נפש הבהמית דהיינו שעבוד הכחות ע"ד שיש
בכל עבדים. וממילא לא יועיל קנין המן שהי'
עיקר כונתו שעבוד הכחות וזה א"א. רק מ"מ
מצד שעבוד הגוף הי' גזירה למראית עין שהוא
החותם של טיט. וזה שא' (מגילה יב.) דלא
נעשה רק לפנים דמעולם לא הי' גזירה באמת
כלל כי זה דבר שא"א כלל כמ"ש אם וגו'
כן וגו' וכאז"ל בתענית (ג:) ע"פ כארבע רוחות
דא"א לעולם בלא ישראל שהוא אחר הגלות
בד' רוחות מ"מ א"א להם לאבדם כלל. וקבלתי
דהסנהדרין וכל אנשי כנה"ג שבאותו דור ידעו
האמת שהוא רק גזירה לפנים ולא עשו חשבון
מזה כלל רק מרדכי דנעלם ממנו ענין זה
הוא שזעק והזעיק על הענין כך שמעתי.
והענין דרצה הש"י להעלים זה ממרדכי כדי
שיתפלל וירעיש ע"ז והודיעוהו זה ברוה"ק
כמשז"ל (אסת"ר פר' ז) ע"פ ומרדכי ידע היינו
כי כל כונת הענין שנתגדל המן הי' כדי שיהי'
עי"ז מחייתו ומחיית עמלק ועד"ש האריז"ל ע"פ
עת אשר שלט האדם באדם לרע לו אדם
בליעל באדם דקדושה לרע לו לאדם בליעל.

כי אותה גזירה דהמן עצמה גרמה להתהפך שהוצרכו לקיים כתב המלך אשר אין להשיב לומר דהכונה הי' בהיפך והמן עיקש הדברים. וכן העץ אשר הכין למרדכי גרם לו ליתלות עליו באופן דהשליטה שלו הי' הכל לרע לו וכן עשרו הי' שמור לו לרעתו. ולהיות הוא הגורם לזה דאיקני בי' המן כמשז"ל (מגילה יג רע"א) מה עשה לי יהודי כו'. והגם דהתכלית הי' לטוב מ"מ לפי שעה אותם שלא ידעו הסוף הי' אבל גדול להם. וע"כ הי' ממשפטו ית' שיכשול מרדכי ג"כ מלעשר זה וגם תמור זה הוא יהי' הגורם לגילות עמלק דאח"כ ג"כ ולו ניתן כל בית המן. כי זה בא ע"י הזעקה שלו וכל היהודים נקראו אז עם מרדכי כולם טפלים לו והוא העיקר בתחלה וסוף. וגם מה דאיקני בי' המן זהו הגורם הישועה שמה דלא יכרע ולא ישתחוה ג"כ אינו איסור מצד הדין. ולפמ"ש במד' (אסת"ר פר' ג' וזח"ג קט ע"א) דכ"מ המלך סתם במלך מה"מ מדבר ודאי בכל המגילה כן וא"כ גם מ"ש וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כורעים וגו' הכונה אעבדי מלכו של עולם היושבים בשער הם הסנהדרין כידוע דבכתוב בכ"מ הסנהדרין נקראים יושבים בשער ר"ל בשער המלך ששם דנין דיני המלך. ובכ"מ שהסנהד' יושבים נקראים יושבים בשער וגם מרדכי מהיושבים בשער שגם הוא אז מכלל הסנהד' דרק אח"כ פירשו ממנו. ומצד ד"ת ומשפט הסנהד' אסור להתגרות ברשע שהשעה משחקת לו כמ"ש בברכות (ז:) וכמ"ש במד' טענת המן מיעקב דהשתחוה לעשו. ותשובתו דבנימין לא השתחוה אף דעדיין לא נולד הכונה דסוף סוף אין בו בשרשו אותו כח ההכנעה לרשע. וע"כ נקרא בזה ימיני ע"ש בנימין דבא מכחו בזה. ובעיני הסנהדרין לא ישרו מכשיו ומ"מ לפי כונת מרדכי הי' זה לקידוש ש"ש ע"ד חמ"ו דיימרו ישראל לא סגדין. ולהראות היפך מחשבת המן שאע"פ שגם הם עבדי אחשורוש אינן עבדים גמורים ככל עבדים כלל. וגם אח"כ החכמים בשיטתיי' אזלי שהשיבו לאסתר (מגילה ז.) קנאה את מעוררת כו' שחשבו דאזלה בשיטת מרדכי שלא לחוש מה דאיקני בי'. ובאמת אין זה ראוי כל זמן שישראל בגלות עד שהשיבה להם ככר כו' שאין בזה חשש קנאה ור"ל דלענין זה נכתב בסוף המגילה וכל וגו' פרשת וגו' כתובים וגו' להודיע זה דכבר כתוב גם שם. ופשוטו גם מ"ש מעשה תקפו וגבורתו דקאי האחשורוש וכן מ"ש וישם מס וגו' שאין זה מצורך הנס נכתב ג"כ מפני האומות כאלו המגילה נכתבה לכבודו של אחשורוש איך הטיב עם ישראל ואיך הי' מלך גדול ועצום. ורק ברמז גלו מגנותו שפרסמוס רז"ל בדרשותיהם מרשעתו והכל טמון ברמז. ופשוטו של מקרא הנגלה לפני האומות הכל מספר מכבודו וגדולתו. ומ"מ כיון דנכתב במגילה גם זה לצורך סיפור הישועה דכפי הנראה מזה שהי' הוא המלך היותר תקיף שבמלכי פרס וענין שימת מס דהיינו מס נוסף על מה שהוא מחוקי המלכים שבעולם. זהו מצד התוקף ועד"ש לרחבעם אביך הכביד וגו' ולא יעמדו נגדו מצד תקפו. ופרט הכתוב זה מכל מעשה תוקפו כי בזה הוא כח השתעבדותו בכל בני המדינה כולם דהמס הוא אקרקפתא דגברי כולם והממשלה בממונם לתת מס יותר מכפי הנהוג הוא מצד שהם עבדיו וכל מה שקנה עבד קנה רבו. והי' לו תוקף כח ההשתעבדות בנתונים תחתיו יותר מכל מלכי פרס. ובתרגום שני כתב דלא הטיל המס על ישראל שעשאם חפשים בשביל אסתר ונמצא דהם לא היו משועבדים. וגם ענין לקיחת אסתר לאחשורוש הוא ודאי תוקף

גלות השכינה דאסתר רומזת לה שהוא כנס"י והאשה כבושה תחת בעלה כעבד לרבו שאין לה קנין בפ"ע דמה שקנתה אשה ג"כ קנה בעלה. ועוד מוסף בהטלת זוהמא והוא הרוח דמקשקש בה המ' בסבא דמשפטים. וגם בזנות יש מעין זה ובעכו"ם הוא זוהמא דנחש. ובס' אמונת חכמים (פרק כג) נתקשה בזה על מה עשה ה' ככה והונח לו עפ"י ד' הרע"מ (זח"ג רעו א). ובאמת פשטי' דגמ' עד עכשיו באונס משמע דפליגא אההוא דרע"מ. ויש מקום למצוא פשר דבר עפ"י מה שמצאתי כתוב מגורי האר"י בפי' ד' הרע"מ הנ' ויהי' זה נגד ד' ס' אמונ"ח שם בשם הרמ"ז ולפי שלא ידעתי אם הד' ממקום קדוש יצאו כי לבי מגמגם בהם הרבה לכן לא רציתי להזכיר הדברים ולהאריך בזה איך יש להסכים גם ד' הרע"מ עם דברינו שהוא כפשטות דרז"ל. ובודאי חטאי ישראל גרמו זה ומ"מ הרי זה הי' סיבה לישועה גדולה וגם לבנין ביהמ"ק שכל מגמת אחשורוש לבטלו כמש"ל (מגילה טו:) ע"פ עד חצי המלכות וע"י דריוש בן אסתר נבנה. וזה עוד פגם יותר גדול להוליד בן שנשאר בין הגוים ובאמת על כל מלכי פרס אז"ל (פסיק"ר דפ' פרה סי' טו) ע"פ תמימה תמימים היו כו' ואחשורוש לבדו הוא הי' הרשע שבהם. וכל תוקף צרות ישראל שבגלות פרס שזכרו רז"ל בכ"מ כגון בוי"ר פ' י"ג בד' נהרות וע"פ אימה חשיכה וכדומה הוא גזירת המן והי' בימיו ועל ידו שבימיו הי' כל תוקף גלות ישראל שבמלכות זו. ובכל צרתם לו צר שהוא תוקף גלות השכינה והשליטה הי' לרע לו כמו מה שנשא אסתר דהגם דהיא כבושה תחת ידו באמת אין אישות לעכו"ם ולא תפסי קידושי דידי' ואין כאן קנין אישות והיא אדרבא שלטה בו להרוג אוהבו מפני' ולהיות אדרבא ישראל אז בתכלית הגדולה והכבוד שלא הי' כן לפני שום מלך. וידוע מ"ש בס' יוסיפון מ"ש דהגבור מהכל היא האשה שגם המלך כפוף לפני'. ולא עוד שהולידה ממנו בן שמלך אחריו שאינו נקרא בנו לבד רק בנה ג"כ כי בן ישראלית מהגוי הולד כשר ומתייחס אחרי' ג"כ. ולד' קצת פוסקים צריך טבילה דנקרא בן גוי ג"כ וכמ"ש במק"א דמתייחס אחר שניהם כדאשכחן בקרא דנקרא בן אשה הישראלית ובן איש מצרי. וכאז"ל בוי"ר שם דריוש האחרון בנה של אסתר הי' טהור מאמו וטמא מאביו ואינו כשאר אומות דאז"ל (יבמות עח:) הלך אחר הזכר בב' אומות המזדווגים משא"כ אומה אחרת עם ישראל משפט אחר להם דבגוי' ולדה כמותה ובישראלית הולד מתייחס אחר שניהם. וע"כ אף דקיי"ל דכשר מ"מ א' ביבמות (מה.) דאמר רב אפי' הוי כיהושע בן נון לא יהיבנא לי' ברתא. ומ"ש יהושע בן נון יובן כמ"ש במק"א דנ"ל דרך השערה קרובה דההוא גברא הוא הי' ר' שמואל בר שילת דאז"ל (סנהדרין צו: לגי' ע"י) שהי' מבני בניו של המן ונקרא ע"ש אמו כמ"ש בתשו' הגאונים. ע"ד ר' מרי בר רחל לפי שאביו בא עליה בגיותו. וכן הוא כי אין מקבלין גרים מעמלק (כמ"ש מכילתא סו"פ בשלח) ומה דמבני בניו של המן כו' סיבב הש"י סיבות דבא בגיותו על בת ישראל דהולד כשר ונזדמנה לפניו שילת אחתי' דר"ח דודתו דרב מזרע שמעי אחי דוד המע"ה (כתובות סב:) וע"כ אמר לרב הב לי ברתך בהיותו קרובו ממשפחתו ומזרע גדולים מבית אמו. (ואף דבגמ' מסיק לא כו' יהיב בי' עיניה ושכיב. ורב שמואל בר שילת הי' לו בנים כמו שמצינו תענית כ"ט ג' מימרות מר"י ברי' דרב שמואל בר שילת וכן בכ"מ. י"ל שבילדותו הביאוהו לר"ש בר שילת בת גרים וממנה

הוליד כל בניו. ובזקנותו שאל לרב רבו אם מותר לישא בת ישראל וכשהתירו א"ל הב לי ברתך מאחר שהי' בן דודתו ולא רצה והענישו. וכן מה שמצינו שבת קנ"ג רע"א א"ל רב לר"ש בר שילת אחים בהספידא כו' י"ל ג"כ שהי' קודם מעשה זו שנענש ע"י והי' סבור שיספידו. כן שמענו מפי רבינו הק' זללה"ה בע"פ). וע"ז אמר אפי' הוי כיהושע בן נון שהוא הנלחם הראשון עם עמלק עצמו והמחליש כחו. כי באמת מני' ובי' אבא אזיל בי' נרגא כמ"ש בסנהד' (לט:) אעובדי' גר אדומי דנתנבא אאדום. וכן בודאי ממנו יצמח עיקר מחיית עמלק ועקירת שורשו לגמרי. וכן עסק הלימוד תורה לתיעוקת של בית רבן שהוא בתכלית קטנות השכל דגם הרב מקטין שכלו אז כפי ערך הראוי להבנת התלמיד. והוא עסק של הקב"ה כמ"ש ברפ"ק דע"ז ג' שעות אחרונות מאי עביד מלמד כו' והוא עד"ש (סו' מגילה) במקום גדולתו שם מוצאין ענותנותו כו'. כי מצד הגדלות דהש"י א"א להיות מושג כלל דרך השגה רק למי שהוא בתכלית השפלות. דע"כ בחר בבני אדם יותר ממלאכים דכפי השגה שפילה שלהם יש להם דביקות עם גדלות ההשגה היותר עליונה. וכן השגת תינוקת של בית רבן שהוא תכלית קטנות ההשגה הם יכולים ללמוד מפיו של הקב"ה ועד"ש מפי עוללים ויונקים יסדת עוז שעל ידם הוא יסוד התורה מתתא לעילא היסוד הוא קבוע בתכלית השפלות למטה. וכן בלימוד התורה למטה היסוד הוא גירסא דינקותא. ובאמת החיות רצוא ושוב כמראה הבזק דמאותו מקום שיוצאים משם הם שבים דמאן דאיהו זעיר איהו רב ואתר שמאיר אותו מקום נעשה מקום היותר עליון כאשר הוא מצד הש"י היסוד הוא היותר רם וגבוה מעל השגת כל גבוהים והוא שער הנ' הנעלם

מכל ברי' ובו דבוק השגת תנוקת של בית רבן שהוא השגה היותר פשוטה שכל הנעלמות כולם כלולים בפשטות ההשגה שהוא ג"כ אמת גמור. ועד"ש (שבת סג.) אין מקרא יוצא מידי פשוטו וכל הסודות גנוזות בפשוטו ומ"ט שערי השגות מיני חכמה זו למעלה מזו יש ושער הנ' הוא מה שכולם חוזרים למקור ליכלל באחד שממנו חוזר להיות התחלה שהכל כפשוטו שכל החכמות כולם שם גלוים בפשוטו הגמור והוא ממש השגת תנוקת של בית רבן. וההבדל אינו מעצמות אותה השגה רק מצד ההתפשטות דהשגת הנעלמות שבהשגת תנוקת שב"ר כלול הכל בהעלם ושם הכל בגילוי. אבל עצמות ההשגה הוא תכלית הפשוטות בהשגת תשב"ר דע"כ הקב"ה יושב ומלמדם תורה. וע"כ מבני בניו של המן שהוא הראשית גוים כאשר נקלט ממנו לקדושה ונעשה הראשית דקדושה שהוא הדביקות בשורש הנעלם בא הלימוד לתנוקת שב"ר. והקליטה הי' ע"י אשה כמו שמפלתו הי' ע"י אשה כי נשים אין להם שום שייכות לד"ת דהמלמד בתו תורה כמלמדה כו' (סוטה כ.) שהוא ע"ד למשמאילים בה כו' כי היא מסט' דשמאלא. ומ"מ שלמה המע"ה המשיל התורה לאשה וכמ"ש ביבמות (סג:) אי באורייתא משתעי קרא כמה טובה אשה טובה כו' כי הני נשי במאי זכיין באתנויי לגבריי' ואקרויי' בניי' כו' (ברכות יז.). ר"ל דעיקר הזכות הוא ע"י לימוד תורה דוקא וע"ז א' דהם יש להם ג"כ חלק בלימוד תורה ועד"ש (שם ז:) גדולה שימושה של תורה כו' שהם ג"כ עוסקים בשימושה של תורה לגבריי' ולבניי'. והשימוש שהוא מצד החשק עיקרו באשה כי האיש יש בו מילוי החשק ג"כ ע"י שלומד בעצמו ואין נקרא משמש אלא כל זמן חיי הרב ואח"כ נעשה הוא בעצמו רב שהחשק שלו נתמלא. משא"כ באשה דאין לה מילוי

רק

רק חשק לבד זהו תוקף דכח החשק ושורשו. ולכן ביהושע לעמלק נא' רק ויחלוש כי הניצוח הי' מצד כח שימושו כנז"ל וכח זה באיש חלוש:

ואמר לפי חרב הענין כי התורה הוא חרב לעכו"ם וכנ"ש וחרב פיפיות בידם

ע"י רוממות אל שבגרונם וברכת עשו על חרבך אין שולט בהם בזמן שהקול קול יעקב ויש להם חרב דפה. וע"כ נקרא פיפיות לשון פה והם ב' פיות פה דתורה ודתפלה. וע"כ רוממות לשון רבים דתפלה ג"כ מדברים שעומדים ברומו של עולם (שם ו:). ור"ל כמו שהתורה כל מצותי' בענינים גשמיים ומ"מ ידוע דהוא רצון הש"י מן השמים ויש לכל שורש בעליוני עליונים. אף התפלה שמבקש דברים גשמיים כמו שהם רוב צרכי האדם שעליהם עיקר התפלה בעת הצורך מ"מ שרשם עומד ברומו של עולם ועי"ז הוא ניצוח כל העכו"ם. וזה שאז"ל (פתי' דאיכה פתי' ב) קול יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות ר"ל תפלה ותורה. וראש ברכות התפלה בי"ב אמצעיות שהם בקשת צרכים הוא חונן הדעת שזהו ראש ועיקר כל צרכי האדם בעוה"ז ולכך נברא להשכל וידוע אותו ית': וזהו ע"י התורה אלא דהא בלא הא לא סגי כמ"ש בנדה (ע:) דאף שירבה בישיבה צריך ג"כ לבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. והיינו דזהו עיקר החכמה דישראל כשמכירים שהכל מהש"י וגם החכמה מהש"י דיהיב חכמה לחכימין. וחכים לשון הכרה בלשון תלמוד חכים לי' לפ' ומי שמכיר אותו ית' שזהו תכלית החכמה אליו הש"י נותן חכמה ר"ל הידיעה איך להכירו. ותחלת ההכרה הוא התפלה וע"כ נקרא התרעא לאעלא כו' דעי"ז הוא הכניסה לכל מיני השגות ורזא דמהימנותא והוא הרומז לכנס"י. כי דבר זה הוא שורש ישראל שיהי' מכיר שהחסרון שלו אין מי שימלאנו אלא הש"י.

והוא דרגא דדוד המע"ה כנודע בסוד ואני תפלה שנקרא אדמוני וכנגד אדום שידיו ג"כ חדות וחרוצות לרדות עולמו אלא שאין עושה אלא מדעת סנהדרין (ב"ר פ' סג) ר"ל הכל ע"פ התורה והוא זכה דה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום (סנהדרין לג:) כי ע"י התפלה זוכה לחכמת התורה בשלימות. והוליד שלמה המע"ה גדול החכמים שבכל העולם כולו בכל הדורות וחכמתו הוא חכמה תתאה כנודע. היינו כידוע דתושב"כ ותושבע"פ הם חכמה עלאה ותתאה דתושב"כ מאת ה' מן השמים. וזהו מתנת חלקו של משה שבא והורידה לארץ והוא נקרא איש האלהים בעלא דמטרוניתא כידוע דהם סוד דו"נ. ושלמה המע"ה מדת מלכות כע' דנוקבא ופה ותושבע"פ קרינן לה כמ"ש במאמר פתח אליהו כי היא החכמה המתחדשת בלבבות דכנס"י. וע"כ המשיל שלמה המע"ה חכמתו לאשה. ואצל ישראל גם זה נקרא תורה מאחר דמכירים שהכל מהש"י וגם חכמתם הוא חכמת הש"י. אבל אצל העכו"ם יש ג"כ חכמה ומברכין על חכמי או"ה שנתן מחכמתו ופי' קמאי שאצלם הוא בנתינה משא"כ אצל חכמי ישראל שחלק וגו' כי חלק ה' עמו וכמו החלק הדבוק בהכל (מ"ר איכה פר' ב ט). ואז"ל יש חכמה בעכו"ם תאמין שנא' והאבדתי חכמים מאדום תורה אל תאמין כי חכמתם אינה קרוי' תורה כלל מאחר שהיא נפרדת מהש"י. ולמדו חכמתם מאדום כי ממנו עיקר חכמת או"ה כי כל התפשטות חכמה בעולם הוא רק מצד התפשטות חכמת התורה בעולם ואורייתא מסט' דגבורה נפקא (זח"ג פ' סע"ב) מיצחק אע"ה שהוליד יעקב שמדתו אמת שהוא שורש התורה דכתיב בה אמת ונק' תורת אמת שזהו עיקר התורה שהיא החכמה האמיתית

הקיימת לעד . משא"כ חכמת העכו"ם דאין
לה מציאות אלא בעוה"ז וישראל קולטים
מהם הטוב השייך לחכמת התורה ויבוא יום
שנא' והאבדתי וגו' וע"כ אין לה שייכות
לתורת אמת שקיימת לעולמי עולמים . ורק
בעוה"ז דבישא חשוכא בהא חכמה זו ג"כ
מסט' דחושך ונולד עשו הקליפה הקודמת
לפרי וציד בפיו וידוע ד' האריז"ל דרומז
לסוד תושבע"פ והם נשמות רע"ק שהוא
שורש כל התושבע"פ שבידינו כמ"ש (סנהדרין
פו .) וכולהו אליבא דרע"ק . ואף דהי'
מב"ב של סיסרא הי' מבני בנותיו של עשו .
ור' מאיר דנפיק מנירון (גיטין נו .) שהוא
שורש המשניות דסתם מתני' ר"מ שהם עיקר
התושבע"פ וכיוצא בו מסתמא יש בו עדיין
איזה שורש שצריך ליקלט בישראל . ומזה
נמשך אצלם החכמה חיצוניות עד שיוגמר
כל קליטת הטוב ואז תאבד כל חכמתם
ג"כ . ועמלק הוא בסט' דרע תמצית
וכוללות הרע שבעשו . וכמו שבכלל זרע יעקב
אע"ה דהגם דכולם קודש מ"מ יש נבחר
גם בהם ונבדל אהרן להקדישו קודש קדשים
וכל זרעו אחריו משפחת כהונה לבד נבדלים
לקדושה מכלל ישראל וריבה בהן הכתוב מצות
יתירות . כן זה לעומת זה עמלק בזרע עשו
ריבה בעצמו טומאות יתירות ונבדל מכלל
זרע עשו להיות אבי אבות הטומאה . וע"כ
בא שנית בשמעו ממיתת אהרן הכהן ע"ה .
ולא נזכר משרע"ה במלחמתו כי שורשו
בראשית דקליפה כנז"ל שנעלם אותו שער
ראשית דקדושה . וע"כ נא' במלחמה א'
כאשר ירים משה ידו והיינו בתפלה שאמר
אז בדרגא דתפלה מדת דוד המע"ה הנקרא
מלך הארץ סטרא דכנס"י שהוא האשה יראת
ה' בתוקף החשק דבזה יש דביקות עם שער
הנ' ג"כ . אבל בפעם ב' שבא אחר שנגזר
על משרע"ה שלא ליכנס לארץ נא' וידר
ישראל נדר וגו' וישמע ה' בקול ישראל וגו'
והוא מדת יעקב אע"ה שהתחיל להיות נודר
בעת צרה . וענין הנדר שנא' בו כי יפליא
שהוא מדברים המופלאים ונעלמים מכל ברי'
שא"א להתגלות ע"פ חכמת התורה כלל
שדבר זה אסור לו או צריך לו כי הוא מצד
השער הנ' הנעלם . ורק ישראל עלה במחשבה
העליונה היא החכמה הנק' פלא שהוא שורש
הנעלם דתורה שהיא נובלות חכמה העליונה
כמ"ש בב"ר (פר' יז) . וכל ישראל דבוקים
באותו שורש ומצד הזה יבוא במחשבת אדם
לידור איזה נדר והוא מצד רצון הש"י הנעלם
שלא נתגלה בתורה ועי"ז הוא הניצוח לעמלק
שהוא השורש לכל מיני צרות ויסורין ר"ל
הבאים על איש הישראלי שצריך לפשפש
במעשיו ואם פשפש ולא מצא חסרון כלל מצד
התורה יתלה בביטול תורה (ברכות ה .) ר"ל
ריפוי ידים שעי"ז מתעורר שרש הנעלם
דרע דעמלק . ועלת ישראל סבא שצורתו
חקוקה בכסה"כ כי הוא הקו האמצעי המבריח
מקצה אל הקצה ודבוק בפלא העליון הוא
לידור נדר . וע"כ נאמר במקרא זה השם
ישראל ולא בני ישראל דדרך רז"ל בכ"מ
לפרשו על ישראל סבא . וזהו וישמע בקול
כי ע"י הקול קול יעקב אין הידים ידי עשו
שולטות . וקול הוא מסט' דדכורא כידוע
דקול ודבור הם זו"נ דדבור רומז לתושבע"פ
וס' דברים שאמרן משה מפי עצמו (זח"ג
רסא א) והוא השגת תושבע"פ דמשרע"ה
שהוא רק משנה תושב"כ . כי שורש משרע"ה
הוא תושב"כ וע"כ גם דבוריו נק' תושב"כ .
ומ"מ מצד שהם מפי עצמו נקרא הס' דברים
ומ"מ נכלל בתושב"כ . והי' קולות דמ"ת
הם נגד ה' חומשי תורה ובמתן תורה משה
ידבר הוא השגת תושבע"פ וכל מה שתלמיד

ותיק עתיד לחדש דנגלה הכל למשרע"ה (ויק"ר ר"פ כב). והאלהים יעננו בקול הוא תושב"כ. ואז"ל (ברכות מה.) בקולו של משה כי התושב"כ נקרא תורת משה והוא עיקר מתנת חלקו לא תושבע"פ דע"כ אמר לא איש דברים אנכי:

ועמלק שקם בדורו של משרע"ה כי הי' כנגדו בקליפה כידוע דהוא א' עם בלעם שהתפאר ויודע דעת וגו' שהוא הדעת דרע. וידוע דהדעת הוא המשלים י' ספירות בפנימיות והכתר בחיצוניות וזה סוד (תקו"ז תי' יג) משה מלגאוו יעקב מלבר. כי משרע"ה סוד הדעת ויעקב בזה ר"ל מה שהוא שורש ישראל הנק' ראשית וכן יעקב הוא כולל ישראל מצד מה שהוא ראשית האומה. ומשרע"ה כוללם מצד החכמה שבפנימיות לבם ועל ידו הוא שנעשו לעם אחד להיות נק' בשם ישראל גוי אחד. ואז הוא שנעשה יעקב במדריגת הראשית. וכן נגדם הי' אז עמלק ובלעם יה בפנימיות הדעת דרע וזה בחיצוניות להיות ראשית גוים. והנה כל חכמה דעשו שהיא חכמה אנושית אין לה שייכות כלל עם תושב"כ שהיא חכמה אלהות רק עם תושבע"פ. וחרבא דעשו שנזכר בתורה ושבו חיותו הוא ג"כ דוגמת חרב פיפיות דישראל הנמשך מצד חכמתו וליד שבפיו הלא שאלו נקרא חרבך כי אינו מכיר שהכל מהש"י. וע"כ הוא מתייחס אל הידים שהוא פעולה גשמית ונעשה חרב גשמי. משא"כ אצל בני ישראל שהוא קול שבגרונם פעולה רוחניות והוא חרב רוחני כי נקרא קול קול יעקב לא דבור כי הם מכירים שהכל מהש"י וגם הדבור שלהם נעשה בחי' קול. וע"כ גם בקרא דחרב פיפיות נא' בגרונם שהגרון הוא המוציא קול פשוט לבד לא דבור שצריך לה' מוצאות הפה הנמשכים ממלכות פה תושבע"פ. ורוממות אל מה שהם מרוממים אותו ע"י עובדא דלתתא גם זה הוא בגרונם לבד דמכירים דגם זה מהש"י. וע"כ יהושע שהוא הראש מהושבע"פ שאחר השלמת תושב"כ דגם כל דברי נביאים הם בכלל תושבע"פ ומ"מ נכתבו ג"כ והם כמו אמצעיים בהיות יניקתם מהושב"כ דיהושע שימש למשרע"ה ומשפיעים לתושבע"פ דנביאים משרוה להככה"ג שהם יסוד תושבע"פ. וע"י חכמת תושבע"פ שהוא הכנסת חכמה אנושית לתורה הוא הגילוח דעשו וגם, דעמלק כי עי"ז אחוזים בשורש הנעלם דתורה כמ"ש בב"ב י"ב א' חכם עדיף מנביא וע"ש ברמב"ן דהוא השגת רוה"ק והיינו רוח מקודש העליון חכמה עילאה שמשפיע לחכמה תתאה. ושער נ' הנעלם ממשרע"ה היינו כפי השגתו דרך נבואה שהוא כרואה בעיניו. וע"ז א' לחד מ"ד בר"ה (כא:) בנביאים לא קם אבל במלכים קם ר"ל בהשגה דרך מדת המלכות חכמה תתאה שהוא השגה פחותה מ"מ הוא עדיפא במה שיכול להשיג בעניינים יותר גבוהים. וכידוע דהאריז"ל גילה השגת משרע"ה מאיזה מקום ושורש הי' והוא גילה סודות עליונים שלמעלה מעלה מאותו שורש. אבל כל השגותיו אינו אלא דרך רוה"ק שאין לזה יחס עם ראי' דנבואה אפי' באספקלריא שאינה מאירה דשאר נביאים כ"ש לנבואת משרע"ה. דהשגת הנבואה הוא השגה גלוי' ומצד הגילוי א"א להשיג אלא מה שאפשר להשיג בעוה"ז. והשגת עוה"ב עין לא ראתה ר"ל עיני הנביאים הרואים בעין. משא"כ השגת החכמים שהוא השגה שמצד ההעלם יוכלו להשיג גם השורש הנעלם. ואעפ"כ שע"ז נאמר במופלא ממך אל תדרוש כו' כי שורש הנעלם מעין כל

בר' נקרא מופלא שהוא פלא העליון שאין רשות לחקור שם כלל. היינו להשיגו לגמרי דרך החכמה אבל מ"מ יש להם אחיזה בו מצד שמשם שורש חכמתם ומאחר שהיא חכמת לבם שסבה להיות תורה ה"ה אחוזה בשרשה. וע"כ ניצוח עמלק רק ע"י יהושע וגם בהיותו מזרעה של רחל דרחל היא הרומזת לעלמא תתאה מדת המלכות סוד חכמה תתאה. וזהו לפי חרב כי כלל התורה היא החרב והתושבע"פ נקרא פי החרב ושם עיקר שינון החרב המכה וממית לכל העכו"ם דעיקר ניצוחם הוא מצד התושבע"פ כמש"ל (מד"ת תשא לד) דעתידין או"ה לומר אנו ישראל מי שיש לו מסטורין שלי כו'. ועמלק ביחוד א"א לנצחו אלא עי"ז. ואז לא הי' עדיין פי החרב הגמור כי הי' בדור משרע"ה וקודם מתן תושב"כ ג"כ. רק החלישו לפי הל' מורה על הסמיכות סמוך לפי החרב כי יהושע הי' סמוך לזה:

והמן קם בזמן התחלת צמיחת יסוד תושבע"פ ע"י אנכה"ג והוא הקליפה שקדם לפרי אז שלמדו רז"ל במגילה (טז.) דהאומר דבר חכמה באו"ה נקרא חכם מחכמיו דהמן שנקראים חכמיו כי לקחו חכמתם ממנו כנ"ל דכל שורש חכמה של כל או"ה הוא מזרע עשו. ושורש שרשם בעמלק ובהמן ביחוד שהי' אז בצמיחת תושבע"פ שהוא התהפכות חכמה אנושית לד"ת להיות גם חכמתם קרוי' חכמה באמת. וידוע כי הולדת כל דבר הוא בהכרח להיות תחלה נפסד וכאין כמו שהזרע נפסד בארץ טרם יצמיח. וכן בגלות נשכח לגמרי התורה מהם בכלל האומה עד שמצאו כתוב לעשות סוכות כי לא ידעו מזה. ואע"פ שלבבם נכון עם ה' ביותר מ"מ עסק התורה הי' שם בבחי' שינה והעלם דע"כ נקרא עילם לשון העלם. ואז"ל (פסחים פז.) דלא זכתה ללמד היינו להרביץ תורה שהוא הלימוד לתינוקות של בית רבן שממנו יסוד תושבע"פ דע"כ הזהירו אנכה"ג העמידו תלמידים הרבה ועי"ז תעשו סייג לתורה הם הסייגות דתושבע"פ. ובהמן ג"כ הי' גנוז כח זה דמבני בניו למדו לתינוקת שב"ר אלא שהוא הי' צד הרע שבו שקדם לפרי ורצה ליגבר על הטוב ולעקרו ח"ו לגמרי וזה דבר שא"א. רק למראית העין הצליח בגזירה כתובה ע"ז הגורמת ביטול תושבע"פ. ואנכה"ג שהם עיקרי חכמי תושבע"פ לא השגיחו בדבר זה כלל כי ידעו שדבר זה א"א וכבר הי' גילוי תושבע"פ בקרב לבם להשיג חכמתו העליונה ית' בכל דבר ושהמכוון להאבידו ולרומסם דגל התושבע"פ. ומרדכי ידע את כל אשר נעשה לבד בעולם העשי' ולא בעולמות שלמעלה מזה אף דגם הוא מכלל אנכה"ג והמן נמכר לו תחלה לעבד כמו שהי' בסוף דניתן לו כל ביתו דהיינו שורש חכמה אנושית הגנוז בו. מ"מ הוא העיקר מחכמי עילם שהי' משנה למלך שם שהי' בו מכח ההוא שהכל בהעלם. וחכמה אנושית שהחל לצמוח שם נתגלית לפועל בימי יון היא חכמת יונית והם שהיו מנמרים בגזירותיהם עי"ז גזירות שמד. אבל פרס נקראת תמימה שהוא היפך מהחכמה ולא שאינו חכם כלל שנק' פתי וסכל וכדומה רק שהחכמה בו בהעלם שזהו תואר התמימות. וגם רשעותם הי' בהעלם דאף אחשורוש שהוא תכלית תוקף הרע שבהם ואז"ל (מגילה יד.) שנהנה ממעשה המן במשל דבעל התל ובעל החריץ ומ"מ הוא עצמו לא גזר רק גילה רשעותו ע"י המן אבל הגלו הי' בהעלם. וזה כל חכמת עילם האנושית שיוכלו להעלים רשעותם ולהראות לפני בנ"א כאיש טוב. וע"כ אחר שנעשה משנה למלך גבר

בו עוד כח זה עד שפירשו ממנו מקלת סנהדרין כי חדל להרבין תורה לגמרי. ועיקר ענין אנכה"ג הי' להרבין תורה ולהוציא חכמת תושבע"פ מההעלם לגילוי. ועיקר פעולתם זו הי' כשעלו לא"י ומרדכי נשאר בעילם. ואסתר שנעשית מלכה שהמלך נכנע לה כנז"ל ומושלת בכל האומה כוללת ע"כ כח כל האומה וע"כ אחזתה פלך השתיקה שהוא ענין ההעלם ממשפחתה ועמה עד שבא לידי גילוי ע"י שהוצרכה לנגוח המן. ואז נתגלה דכל גזירת המן הי' למראית העין וכל גידול המן הי' אחר נשואי אסתר בזמן ההוא דהעלם משפחתה עד עת גילוי זה דאז נתלה. והיינו דאסתר רומזת לשכינה מדת המלכות וכשנודע דהיא יהודית הרי אדרבא נתרומם קרן ישראל עי"ז כמפורש בכתוב וכמבואר דנעשו הם המושלים בהיות מלכה המושלת יהודית. אבל בתחלה כשהי' זה בהעלם הי' תוקף גלות השכינה עד שהי' בבחי' ישן שאמר המן (כמ"ש במ"ר) ועי"ז נתגדל וגרם דמרדכי דאיקרי בי' הוא ג"כ ע"י מה דליוה עלי' אשר לא תגיד כמידתו מדת ההעלם. ולכאורה זה הי' גורם לגזירת המן דאלו ידע שהמלכה יהודית ושמרדכי דודה לא הי' נכנס לכל התגר הזה. אך באמת גם זה לטובה דאדרבא אלו ידע מזה הי' מתחכם מקודם לעורר מדנים במלך נגד המלכה ולא הי' עוד תרופה. ואמנם כל זה כפי מהשבת מרדכי דהי' מקום לגזירתו באמת אבל על האמת כל התגברותו הי' רק למראית העין מצד כח ההעלם שהי' לפי שעה. וגם כל כח המן הוא בתוקף ההעלם והשורש חכמה שבו מצד חכמת האמת נתגלה ע"י זרש אשתו וחכמיו שאמרו לו שיפול לפניו ולא ע"י עצמו אף דגם הוא הבין זה רצה להעלים הדבר והם הוציאוהו לידי גילוי ואז נתקיים תיכף ונאבד.

וזהו ענין שניתן בית המן לאסתר והיא נתנתו למרדכי כי אצלו כח זה ביותר משא"כ נשים אז"ל (שבת לג:) דדעתן קלה ואינן בעלי סוד וע"כ היא בסוף גילתה ההעלם ואצל מרדכי אדרבא נתחזק כח ההעלם יותר. וכל כח קליטת הטוב דהמן אח"כ כפמש"ל הי' ג"כ ע"י העלם כביאת גוי בישראלית דאין לו איסות בה והבן כשתוקי שאין לו אב בישראל כלל. והמן דנתגדל אצל אחשורוש שהי' לו שייכות עמו כנז' דגם הטוב שבפרס אז"ל בברכות (ח:) שהם צנועים כו' ועל אחשורוש ביחוד א' במגילה (יג.) מתוך צנועתו כו' והיינו הצניעות בד"א שיש בפרס. ונתפרש אצלו שהוא הרשע והגרוע שבהם ומ"מ הי' בו כח זה לטוב ג"כ והקליטה מהם ג"כ עד"ז. ואסתר בלקיחתה לאחשורוש ובמלכותה נקראת אסתר לשון הסתרה והעלמה וכמ"ש במגילה שם ותחלת שמה הדסה מורה על שורש כנס"י וכמ"ש שם דצדיקים נקראים הדסים והיינו שורש הצדקות שיש בכל ישראל כמ"ש ועמך כולם צדיקים וכמ"ש (סנהדרין מד.) המשל על החוטא לאסא דקאי ביני הוצי שנמשל להדס ע"ש לצדקותו. והיינו כמ"ש בוי"ר פ' ל' דהדס ריח ולא טעם מורה על בעלי מצות ולא תורה וזהו גם בפושעי ישראל כמ"ש אפי' ריקנין שבך מלאים מצות כרמון. ודרך גידול ההדס לפעמים ביני הוצי והם החטאים הסובבים ומ"מ אסא שמי'. וזה כל ענין אסתר לברר דאף שישראל בתכלית ההסתר וההעלם מ"מ דבוקים בו ית' בשרשם הנעלם:

וזה כל השתדלות בקביעות ימי הפורים לדורות כמ"ש ותכתוב אסתר וגו' ומאמר אסתר קיים וגו'. דרק על ידה הוא שנתקיים לדורות וכמ"ש מגילה ז' רע"א ג"כ דשלחה לחכמים קבעוני ורש"י פי' שם להיות לי לשם ובוודאי לא כיוונה להגדיל כבודה בזה

בזה. רק הכונה לשכינה ולכבוד שמים ולשם עד"ש שם י' ב' תחת הסרפד יעלה הדס זו אסתר הצדקת. והי' לה' לשם זו מקרא מגילה לאות עולם לא יכרת אלו ימי הפורים. הכונה שא"א להיות נכרת זה וכד"ש (מד' משלי פר' ט') אפי' כל המועדים בטילים ימי הפורים לא כו' היינו שאם ח"ו יגרום חטא כ"כ שיבוטל מועדים עד"ש חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו' כי כל מועדים אותות על קשר הש"י עם ישראל דלא עשה כן לכל גוי. ואע"פ שבאמת הוא כן דאיה ספר כריתות אמכם וא"א להיות כלל ככל הגוים בית ישראל והיו לא תהי' זאת דביד חזקה וגו' אמלוך עליכם. מ"מ כל זמן שלא נגלה זה למראית העין נראה ניתוק הקשר ח"ו. אבל פורים הוא אות הברית שבין ישראל לאביהם שבשמים מצד שורש הנעלם בעוה"ז ושגם בעת ההעלם וההסתרה במעמקי לבם דבוקים בהש"י. וע"כ חייב לבסומי עד דלא ידעי להורות דגם בעת שכרות כזה כשכרותו של לוט דלא ידע כלום והוא בהעדר הדעת לגמרי ג"כ קשור בהש"י. וזה כל קדושת הפורים וע"כ הוא אות עולם שא"א להיות ליכרת כלל. ומקרא מגילה הוא לה' לשם שהיא ספור דתחת הנעצוץ וגו' ותחת הסרפד וגו' דכל הנסים שהי' מצד זכות נגלה דישראל זכאים והעכו"ם חייבים הם הי' מפלתם במקומם ובני ישראל נתרוממו במקומן ואין לזה שייכות עם זה כלל. אבל אז שהנס הי' מצד ההעלם ודאפי' בעת השינה או השכרות ה' אתם ואף שהם למראית העין ככל הגוים וישנים מהמצות. ע"כ הי' הנס דתחת וגו' שבאותו מקום שהי' זה צמח זה היינו דהוא ג"כ באותו מקום ומצב ואפ"ה זה כנעצוץ וסרפד וזה ברוש והדס. ומרדכי כולל האומה דנקרא עם מרדכי ואסתר רומזת לשכינה הנק' כנס"י מצד שהקב"ה לבן של ישראל כמ"ש בשהש"ר ע"פ ולבי ער. והיו אז בגלות דאכתי עבדי אחשורוש אנן שלא נגאלו גאולה שלימה ומ"מ הי' להם ממשלה שלימה עד שרבים מע"ה מתייהדים. וזה שא' בגמ' י"א א' אימתי ראו כל אפסי ארץ וגו' בימי מרדכי ואסתר אפסי ארץ ר"ל מקומות היותר שפלים ופחותים שהישועה הי' אז להראות איך הש"י מלכותו בכל משלה אפי' במקומות היותר שפלים ופחותים כבבית אחשורוש דהי' היותר רשע והוא נקרא אפסי ארץ ושם נראה ישועת אלהינו. כי לא הי' אז הנס להאבידו ולהוציא ישראל מתחת ידו רק אדרבא נראה כמושל יותר להטיל זוהמתו גם באשה ישראלית צדיקת כזה. אבל הכל לפרסם ישועת אלהינו דגם שם הוא המנהיג ואין עוד מלבדו כלל. ואף דהוא הי' חפץ ושמח בהאבדן ישראל לא עלתה בידו ובע"כ הוכרח אדרבא לרומם קרנם. וזהו לשם כאשר מתפרסם ממשלת מלכותו גם באפסי ארץ היותר גרועים. ויובן זה ג"כ בלשון רש"י אאסתר להיות לי לשם כונתה על שרשה המורה על שכינתו ית' בתחתונים ושהיא בגלות עם ישראל דשוכנת אתם בתוך טומאותם לגמרי ג"כ ועד שאין שום דבר חוצץ ומבדיל בין שכינתו ית' בתוכינו. ואפי' מי שנלקחה לבית גוי ומלך אדיר כזה ונבעלה לו כ"פ וילדה ממנו והיא בביתו תמיד ובבית הגלמים והיא טומאה גדולה מזה. ועכ"ז היא בצדקתה מתחלה ועד סוף בשוה ולא שינה כ"ז מקדושתה כלום עד שלבשתה רוה"ק באותו עת שהלכה לבית הטמא. וזה מורה על כלל קדושת כנס"י שנתברר אז שהוא כן שאין שום דבר טומאה שבעולם מטנפם כלל. וכד"ש ע"פ ששזפתני השמש דברחילה מוטעת מתלבנים והכל רק כהולי הסובבים לאשה. וזה כל ענין לקיחת אסתר לבית אחשורוש לברר דבר

זה

זה של קדושת ימי הפורים שנתגלה אז אור זה דקדושת ישראל שכל טינופת לא תטנפס ואין שום דבר המוגעס מקדושתם כלל דגם כי אלך וגו׳ אתה עמדי דאפי׳ יהיו במקום שיהיו דבוקים בו ית׳:

[נג] **עֶנְיָן** משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט.) והרי בניסן עיקר גאולת ישראל ובסיון קבלת התורה ובסוכות זמן שמחתינו ולא נאמר עי״ז על כלל החודש מרבין בשמחה. וגם מה הלשון מרבין משמע דיש שמחה תמיד אלא דאז מרבין בה ואיזה שמחה תמידית יש לישראל בהיותם בגלות וכא׳ אל תשמח ישראל אל גיל וגו׳. אבל ודאי הכונה על שמחת ישראל בה׳ מעוזם כמ״ש שמחו בה׳ וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב והוא שמחה של מצות ותורה כמ״ש פקודי ה׳ ישרים משמחי לב דהישרנות מוליד שמחה בלב כי תומת ישרים תנחם והולך בתם ילך בטח ואין חסר כלום וע״כ לישרי לב שמחה. ובתענית (טו.) אמרו לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה וישרים לשמחה כו׳ פי׳ צדיק הוא המוגדר במעשיו אף שהלב אינו שלם וישר עדיין מ״מ מגביר שכלו על יצרו לבלי יגרר אחריו וזהיר במעשה בפועל בכל רמ״ח מ״ע ושס״ה מצות ל״ת. והמעשים מביאים קדושה ללב דע״כ מברכין אשר קדשנו במצותיו פי׳ קדושה בכל מקום הבדלה להבדיל ולהפריש הלב מחמדות עוה״ז ועי״ז זוכה לאור הזרוע שהוא השגת חידושין דאורייי׳ מתושבע״פ המאירים ללב. כי אורה זו תורה ותושב״כ היא האמת אשר מארץ תצמח שהיא כזריעה בלבבות בני ישראל להצמיח מתוך לבבם הרבה מאוד תוספות מרובה על העיקר. וכמ״ד בגיטין (ס:) רוב תורה בע״פ וגם מ״ד רובה בכתב לא פליג אמציאות רק ס״ל כיון דליכא מידי דלא רמיזי באורייתא והכל נדרש מתוך הכתובים וכיון דאתיהיב למידרש כמאן דכתיב מפורש דמי קרי לי׳ רוב בכתב וכיו״ב כ׳ המפרשים. אבל ודאי עצמות הכתב דבר מועט מאוד ועיקר מ״ש ארוכה מארץ מדה הוא מצד ביאורה שבע״פ הנצמח מלבבות בני ישראל ע״י אור שבכתב הזרוע בהם. ואמיתות תושבע״פ מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש שיהי׳ בו כדי להאיר הלב מאפלתה אינו אלא לצדיקים דלרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי ואם אין דומה למלאך אל יבקשו תורה מפיהו. ור״מ דגמר תורה מפומי׳ דאחר תוכו אכל כו׳ (חגיגה טו:) היינו דפנימיות ישראל עמך כולם צדיקים וכמ״ש (ברכות יז.) גלוי וידוע שרצונינו כו׳ ומי מעכב כו׳. וכמ״ש הרמב״מ בטעם כופין עד שיאמר רוצה אני דעלם רצונו באמת כן וכופין רק למנוע הסתת היצר שהוא חוץ מאמיתות רצונו והוי הסובבים לאסה. וע״כ גם בהשגת התושבע״פ דאחר הי׳ תוך הראוי להיות נאכל מצד הפנימיות שבו שהוא צדיק. דכל רשעותו רק מהספה ולחוץ מצד היצה״ר וזהו קליפתו שזרק. ולעצמו לא האירה תורתו מפני ריבוי הקליפה הסובבתה. אבל ר״מ הי׳ יכול להבדיל ולהפריד התוך מהקליפה כי הוא הי׳ מלא אור בשמו שע״כ בתורתו כתוב כתנות אור בא׳ (ב״ר סו״פ כ) שגם הלבוש של עור מלא אור והוא כמו אור האבוקה שמוסך אליו כל אור קטן שמתקרב לו כך הי׳ יכול למשוך אור הפנימי שהי׳ באחר אליו. וע״כ יש להרהר בתשובה קודם הלימוד דאז נקרא צדיק כמ״ש בקידושין מ״ט ב׳ וזוכה לאור הזרוע שיהי׳ נזרע מה שילמוד בקרב לבבו להצמיח אורה מרובה בקרבו להיות על כל דרכיו נוגה אור שלא יכשל

מעתה

מעתה. ולעולם אין הלב מאיר לגמרי אלא מתוך השגת ד"ת אמיתים המתחדשים בלבו. וחכמת אדם תאיר פניו. וכן האור שנברא בששת ימי בראשית גנוז לצדיקים ור"ל אור ההשגה שהי' ראוי לאדם קודם החטא יוכל לזכות לה ג"כ אחר שיחטא וישוב. ואף דעיקר שם צדיק היינו צדיק מעיקרו מ"מ גם בעל תשובה נקרא צדיק גמור כנז' לפי שהתשובה עוקרת החטא למפרע דוגמת התרת נדר ע"י החכם והוא כאלו לא חטא מעולם. וכד"ש בימים ההם וגו' יבוקש את עון ישראל ואיננו וגו'. וכל השגה מכונה אור שהוא מאיר לאדם בכל ענינים כמהלך במקום אורה שרואה בטוב דרכו שלא יכשל משא"כ במבואות האפלות. וזהו הראוי לצדיקים אשר זה מדרגתם בהגדרת מעשיהם לשמור רגלם מלכד. אבל השמחה אינו אלא בהש"י מה שהוא דבוק בו ואפי' עדיין אינו דבוק ואפי' מרוחק לגמרי רק שמ"מ מבקשו וחפץ לידבק בו כא' ישמח לב מבקשי ה'. וע"י אור תורה ונר מצוה יוכל לזכות לשמחה זו ג"כ כי מאן דאחיד באורייתא אחיד בגופא דמלכא והמאור שבה מחזירו למוטב אפי' אותו עזבו ח"ו כמ"ש במד' איכה. דעי"ז מעורר לבבו לבקש ה' אלהיו ואז זוכה לישרת לב. דכל הישרות שבלב אינו אלא התמימות עם ה' אלהיו דיודע שיש בורא ומנהיג ושאין שום דבר חוץ ממנו וזה מפשט כל עקמומיות שבלב. ואף אם עדיין היצר כרוך בעקבו ואיננו מוגדר במעשיו כצדיק גמור ע"ז א' (ברכות סג.) בכל דרכיך דעהו אפי' לדבר עבירה והוא יישר ארחותיך. ובע"י שם הגי' הד"א גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי ר"ל דרוב גנבי ישראל והם בכלל נקראים ישרים כמ"ש בפ' רע"ק (פח:) אנן כתיב בן תומת ישרים.

כי כולם מאמינים בני מאמינים והאמונה התקועה בקרב כל איש ישראלי דהכל מהש"י היא הגורמת לו ישרת לב. ואפי' שהיצה"ר גוברו ומחטיאו במעשה הוא לא זז מאמונתו וגם שם רחמנא קרי אלא שהיצר מעוור עיניו ולא ידע שזה דבר עבירה. ואף דסוף סוף הוא תועה מדרך הישר מ"מ עי"ז הש"י מיישר אורחותיו והוא הנקרא ישרי לב הזוכה לשמחה. אע"פ שאינו זוכה לאורה זו תורה שתהא מאירה עיניו ולבבו כל זמן שלא נטהר במעשיו. מ"מ זוכה לשמחה בה' ע"י התורה מה שלא זכה לה הצדיק גמור שאין לו ישרות לב שלבו דואג בקרבו תמיד:

ואע"פ שהם ב' מדרגות שונות מ"מ הם באמת נמשכים זה מזה וכלולים יחד ואיחר ישרי לב דמתחלה כ"א צדיק ואח"כ בא לישרת לב. ומה דכל ישראל ישרים הוא לפי שכולם צדיקים ג"כ. אלא שמ"מ מדרגות הם ויש שזה גובר בו והוא העיקר אצלו להיות צדיק במעשיו. ויש שהישרות לב גובר בו ומ"מ סוף סוף גם הצדיק זוכה לישרת לב. וע"כ אחר שזכר מדרגת ישרי לב חזר להזכיר הצדיק וא' שמחו צדיקים בה' וגו' דגם הם מגיעים למדריגת השמחה אלא שאינו מצד עצמם רק ע"י המאור שמחזירם למוטב ולשמוח בה'. כי זהו תכלית ועיקר הכל וכל המכוון בכל התורה כולה ותרי"ג מצותיה להיות דבוק על ידם באלהים חיים ולהשיג אמיתות דבור הראשון ששמענו מפי הגבורה אנכי ה' אלהיך וגו' ונא' ואתם הדבקים בה' וגו' דכולם יש להם שייכות בדבקות זה דחלק ה' עמו. וזהו השמחה תמידית שיש לאיש הישראלי מה שנוצר יהודי ונטוע תוך נטע ה' להתפאר זרע יעקב דזו שמחה שאין עצב עמה ואין שום דבר החוצץ ומעכב בעד

שמחה זו מה שזכה להיות לו חלק באלהים חיים. ואפי' נשתקע במקום שנשתקע והגדיל עונות לאין שיעור עדיין לא ניתק ונכרת דביקות שרשו במקורה שהוא דבר שא"א בזרע יעקב אע"ה שהיתה מטתו שלימה ולא ידח ממנו נדח. והוא ע"ד שאמר דוד המע"ה בשם כלל הכנסי' בהיותם בתכלית הירידה והשפלות גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי. שאפי' הולך בדיוטא התחתונה שבמבואות האפלות דהשתקעות חמדות עוה"ז והבליו שהם דמיונות של תוהו ועד הרגיעה ומכונים בגיא צלמות לא אירא רע כלל מאחר דאתה עמדי אפי' אפוס מחתרתא א"כ הוא ייסר אורחותיו. וזהו השמחה שצריך להיות לאדם בעבודתו כמ"ש עבדו את ה' בשמחה אע"פ שצריך להיות ג"כ ביראה וגילו ברעדה מ"מ לא יזוז שמחה זו. ג"כ מנגד עיניו מה שהוא זוכה לעבוד להש"י והיא שמחה גדולה מזו. והצדיקים עושין מאהבה ושמחין ביסורין ג"כ (שבת פח:) מאחר שמכירין שהכל מהש"י ולא במקרה ח"ו רק כאב המכה את בנו להייסרו או הרופא שעושה דברים מייסרים להחולה כדי להחיותו דודאי אע"פ שמיצר הוא עכשיו שמח לאחר זמן. והמבין ומכיר גם בשעת מעשה הוא שמח. ובשמחה זו שנוהגת אצל איש היהודי תמיד ואין זז ממנו בין בטיבו בין בעאקו ובכל חילופי הזמנים. בה מרבין משנכנס אדר שהוא החודש שנהפך מיגון לשמחה דהמן חשב לעקור שורש היהדות לגמרי שלא יזכר שם ישראל עוד מה שלא הי' כן לפניו בגלות מצרים ובבל ופרס דרק שעבדום. דזהו שורש עמלק שנצטוינו למחותו ולאבד כל זכר לו מדה כנגד מדה. כי הוא ג"כ שנזדווג לישראל ברפידים שילא עליהם ללחום עמהם מה שלא עשו כן אז עדיין שום אומה. דמצרים היו ביניהם ושעבדום ומלחמת סיחון ועוג והשאר הוא מה שקרבו עליהם ונלחמו כנגדם. אבל הוא יצא כנגדם וחשב כי עתה שכבר יצאו ממצרים והם כולם יחד ממקום אחד יוכל ח"ו לעקור את הכל. שזה הי' רצון עשו זקינו ג"כ נגד יעקב ולא עלתה בידם. דאע"פ שצופה רשע לצדיק וגו' הקב"ה לא יעזבנו בידו. ומ"מ מדנצטוינו למחותו ש"מ דפעל איזה דבר דהם לא עלתה בידו כלום כמו לעשו מה שייך זכור את אשר עשה וגו'. ואף דבאו"ה מחשבה רעה הקב"ה מצרף למעשה (כמ"ש ירושלמי פ"א דפאה) היינו להעניש אבל לצוות לישראל לזכור ע"כ דעשה איזה דבר נגדם. והיינו מ"ש אשר קרך ודרז"ל (מד"ת תצא ט) אע"פ דנכוה בה קיררה בפני אחרים. היינו דלולא מלחמתו אז לא הי' שום אומה ולשון מתעוררים להתגרות בישראל כי רעדה אחזתם ונפל פחדם עליהם. רק ע"י התעוררותו ללחום והוא ראשית גוים ושורש של כל האומות נולד התעוררות זה בכל האומות. ואף דהוא נכוה כי בא בזמן שהיו בתכלי' המעלה מוכנים לקבל תורה ואף דלשעה רפו ידיהם ברפידים לא הי' אלא כרגע ותיכף שבא עליהם שעבדו לבם לאביהם שבשמים וע"כ הוא נכוה. אבל מ"מ פעל התקררות אצל אחרים שלא יגראו עוד ללחום והם באו בזמן מאוחר בימי השופטים ואז לא נכוו עוד ועי"כ נצטוינו לזכור זה למחותו:

ואז"ל (מד"ת תצא ד) אתם זוכרין אותו מלמטה ואני מוחה מלמעלה דע"י הזכירה הוא נמחה. כי כל כח עמלק שפעל באומות הוא בהתעוררות בהיות הוא הראשית ע"י אתערותא דילי' נתעוררו כל עמים כולם. כמו באדם ע"י התעוררות מחשבה שבמוחו אברי המעשה מתעוררים לפעול כמחשבתו.

וראשית

ורחמית דישראל הוא הש"י כי אתה אבינו אלא שאז"ל (שמו"ר פ' נב) לא זז מחבבה עד שקראה אמי והיינו כטעם תנו עוז לאלהים דכך הי' רצון הש"י שיהי' האדם באתערותא דלתתא מוליד אתערותא דלעילא וכאלו הוא הרחמית והאם המולידה אתעדל"ע אח"כ שמתעורר למעלה כמו שהוא מתעורר. והזכירה הוא התעוררות המחשבה ועי"ז נגמר הפעולה מלמעלה כי עי"ז נעשים ישראל הרחמית דלמעלה כאשר יש בהם אתערותא זו למחות זכר עמלק היינו שלא יהיה שום רחמית והתעוררות לרע כלל בעולם שזהו ביטול היצר דלעתיד. וכל זמן שעמלק קיים דיש מציאות ליצר אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו וא"כ הש"י הוא הרחמית. וכמו ביציאת מצרים ומ"ת דקול דודי בא באתעדל"ע ובעוה"ז לא היה מציאות הרחמית ויש עדיין מציאות לרחמית דרע. ומחיית הרחמית דרע הוא גאולה העתידה אז"ל (סנהדרין צז:) דאינו אלא בתשובה היינו באתעדל"ת דוקא ועי"י גודל השתוקקותם למחות שורש היצר דהוא ענין הזכירה דעמלק עי"ז יפעלו למעלה שהש"י כן כי עי"ז נעשו הם הרחמית דטוב בעוה"ז. וממילא שוב אין מציאות לרחמית דרע כלל וכל הגוים נעשים גרים גרורים. וכמו בימי המן רבים מעה"א מתיהדים כי נפל פחד וגו' ע"י שאבד הרחמית שלהם. והמן הוא נתגבר יותר מעמלק שכבר הוציא גזירה כתובה וחתומה ואז"ל (אסת"ר פר' ז) דנחתם בטבעת מלכו של עולם ג"כ רק שהי' בחותם של טיט. והיינו כמשז"ל (סנהדרין שם) אלעתיד דאם אין עושין תשובה הקב"ה מעמיד מלך קשה כהמן וכמ"ש (מגילה יד.) דגדולה הסרת טבעת ממ"ח נביאים דעי"ז שבו. והנביאים שבאו בדברי ה' זהו אתערותא דלעילא שהש"י בא לעוררם בהיות הוא

הרחמית שלהם ולא הועיל כי הש"י ברא הבחירה ע"י כח היצר המעלים דבר זה שהש"י הוא הרחמית ועדיין לא הוטהרו מיצ"ר החפץ להפרידם מדיבוקם באלהים חיים. ואין מניח שיצא לפועל ממש במעשה כפ"מ שהוא במחשבת עומק רחמית שלהם עד הסרת הטבעת דכבר אז"ל (זח"ג קט א) דהמלך שתם במלכו של עולם מדבר שהוא כביכול הסיר טבעתו ונתנה להמן. היינו דודאי חלילה שיעלה על הדעת העליון ית"ש להשמיד שורש ישראל אשר בחר לו לסגולתו. וע"כ אז"ל (מגילה יב.) ע"ז דהי' רק לפנים והיינו דהחותם שלמעלה לא הי' מלבו וע"י פמליא של מעלה רק שמסר טבעתו להמן שהוא יחתום מה שירצה. כידוע מה שאמר המן אלהיהם ישן (מ"ר שם) שהי' אז בגלות בבל דוגמת שינה כאלו נסתלק עינא פקיחא דהשגחתו ח"ו בתחתונים דע"ז נא' עורה למה תישן וגו' והרי זה כאלו הסיר טבעתו ונתן הממשלה להמן לעשות כרצונו כי הוא סילק השגחתו. וזה נקרא חותם של טיט היינו חותם שמצד עוה"ז עפר מן האדמה. משא"כ חותם שלמעלה כשנגזר ח"ו הוא חותם של דם דהוא הנפש דבו משכן נפש הרוחנית שמעליונים אבל טיט הוא חותם גופני לומר דנחתם רק בעוה"ז. ומצד דכביכול הי' אז במדריגת שינה וכאלו ח"ו עזב את הארץ הי' נחשב זה ג"כ לחותם. וזה החותם אפשר להיות נשבר בקל כאשר יעירו ויעוררו את האהבה דבאתערותא דלתתא לעורר אתעדל"ע ומתגלה כי אין עוד מלבדו ומלכותו בכל משלה ואין עוד מקום לחותם טיט כלל. וכמאמר דהסרת טבעת הוא ממש ההיפך ממ"ח נביאים שהי' אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת ולא הועיל והסרת טבעת הוא סילוק האתעדל"ע לגמרי. ואז בזמן הסרת הטבעת הי' תכלית תוקף השינה דעי"ז

נתעורר

נתעורר המן לומר ישנו עם אחד וגו' כדרז"ל (גמ' יג:) ישנים מהמצות. דאף דפושעי ישראל מלאים מצות כרמון הוא רק מצד שורש נשמתם חלק אלהי ממעל המעוררם וכאשר זה הי' בשינה היו הם ישנים מהמצות. והי' בהכרח לאתעדל"ת לגרום אתעדל"ע וזה הועיל יותר דע"י הריחוק מתעורר שורש האהבה יותר כידוע דכאשר הבן עם אביו יחד בתמידות האהבה כבר בהרגל ולפעמים יוכל לוותר קלת נגדו. אבל כאשר הוא בריחוק ומתעורר בלבו זכרון אהבת אביו הוא בתוקף עלום יותר שמצד הריחוק העצום צעק לבם אל ה' להתקרב יותר. וזהו ענין מלך קשה כהמן המעורר בתשובה שהוא תכלית תוקף עומק ראשית דרע המשכיח לגמרי הראשית דטוב בגדר שינה גמורה. ואז ויקץ כישן ה' כגבור מתרונן מיין כי כל שיקועים דעוה"ז נקרא שכרות מיין כמו שהי' באדה"ר למ"ד (ב"ר פ' יט) ענבים סחטה ובנת וכמ"ש כוס ביד ה' וגו' שמשקה כל האומות ומשכרם. אלא שהם נשארים כך בשכרותם אבל ישראל הם מתעוררים משכרותם ומתפתים ביינם כי יש בהם מדעת קונם (עירובין סה.) ודעת נקרא ההשגה שבפנימיות והעלם כטעם משה מלגאו דע"כ דעת זה רוה"ק כמ"ש רש"י פ' תשא שהוא השגה נעלמת שמצד דיבוק הנשמה במקורה וראשיתה ואף בעת השינה והשכרות הם דבוקים באמת בראשיתם רק שהוא בהעלם בעוה"ז:

וזה ענין חודש אדר שבו נולד ומת משרע"ה שהוא שורש הדעת דישראל ולידתו הוא התגלות הדעת בעולם ומיתתו הוא הסתלקותו שנשאר בהעלם כנודע דכל אורות שנתגלו בעוה"ז אף דנסתלקו היינו מן הגילוי אבל לא נסתלקו לגמרי רק נשארו בהעלם. וי"ב חודש הם י"ב מיני התחדשות שיש ללבנה הרומזת לכנס"י כנודע וניסן הוא ראשית התחדשותם שבו הי' ראשית התגלות אומה הישראלית שיצאו מעבדות לחרות להיות לעם מיוחד בפ"ע. ואדר הוא האחרון שבמיני התחדשות אחר שכבר עברו כל מיני שינויים דתקופת השנה הוא מעותד לחזור להתחלה ונקודה הראשונה ולא פעלו בו כל השינויים כלום. ואדר הוא המחזיר לניסן שבו הוא כח זה דהחזרה אחר שעבר כל מה שעבר ונתרחק מההתחלה תכלית הריחוק האפשרי ובקצה האחרון. הוא מחזירו שנית לההתחלה ורחוקים נעשו קרובים בתכלית הקירוב עד שחוזר להתחלה עצמה. וזהו בכח הדעת המחבר חכמה ובינה ריעין דלא מתפרשין אע"פ שבתולדותיהן הם מתפרשין ומתרחקין לפעמים זהו מצד ההתגלות בעוה"ז דאין השם שלם כל זמן שעמלק קיים להיות ניכר התכללות התולדות באבות איך כולו חד. וכראין אותיות י"ה שהם או"א לשם נפרד בפ"ע שאין לו חיבור עם זו"נ. וזה שמי לעלם כתיב דבעוה"ז הוא נעלם איך כולו חד באמת כמו שיהי' לעתיד ה' אחד ושמו אחד דיהי' כנס"י וה' אחרונה דבוקים לגמרי בעומק ראשית הרמוז בקוצו של י' (זח"ג סה ב) וכולו חד. ובאדר הוא כח ההגעה לזה ע"י המלך קשה כהמן ולפיכך טעה המן וחשב שיגליא אז כי ראה שנזירתו מגלחת בחודש זה. וההצלחה האמיתית מגזירה הוא כאשר פועלת בקרב לבבות בני ישראל תשובה ומביאה ישועה וביטול הגזירה דזה טעם (כתובות ג:) גזירה עבידא דבטלה שמעתי פירושו דעשוי' לכך כדי שיבטלוה. והוא חשב דמיתת משה הוא הסתלקות הדעת לגמרי ונשארו בשינה גמורה ובשכרות האומות שא"א לעוררם. ובאמת הרי בו נולד ג"כ וא"כ אדרבא חודש זה מוכן להתגלות הדעת וע"כ גם מיתתו לא הי' הסתלקות דאיך אפשר שהחודש המוכן להתגלות יהי' מוכן להפכו ג"כ

ג"כ. וע"כ דגם הסתלקותו אינו הסתלקות גמור רק נגד מראה עיני בשר אבל באמת אדרבא גם זה התגלות ועוד יותר שאין צריך להיות נגלה בפועל גמור עוד דדי גם שיהי' בהעלם כי כבר נחקק דבר זה במעמקי לבבות בנ"י כטעם שביק חיים לכל חי שמנית היותו להם אלא שאנם הוא בהעלם. אבל מ"מ הוא בהתפשטות יותר ושאף בהעלם יש בו דעת הגמור. וזה טעם חייב לבסומי עד דלא ידע והעדר הדעת ונקרא ביסום ולא שכרות דע"י שכרות כל שלחנות מלא קיא צואה. כהתעות שיכור בקיאו. אבל ביסום אדרבא משמעו ריחו טוב ובוסם וחמרא וריחני פקחין (יומא עו:) לא כשכור שהוא כשוטה לכל דבר. ואף דלא ידע בין כו' מ"מ הדעת הוא בהעלם וכפי תוקף הריחוק שיש מניסן עד אדר נדמה לריחוק גמור אבל באמת הוא אדרבא חוזר עי"ז לעומק ראשית בסוד נעוץ סופן בתחלתן. וע"כ אז הוא ריבוי השמחה כידוע שהשמחה הבא מבן שהי' בריחוק הרבה מאביו ונתקרב אליו שמחתו עצומה הרבה יותר מהבן שהוא עמו תמיד. וזהו הריבוי שמחה דאדר שהוא מיד שנכנס כי כל קדושת הזמנים הוא שבאיזה זמן נקבע אותו אור וקדושה שהאיר בו מאז דנשאר הרשימו שבו בהעלם קבוע וקיים כל ימי עולם. כמו בנפש בהסתלקות הצדיק מ"מ אורו נשאר עוד בהתפשטות יותר. כן בשנה ובזמן כל יום שנקבע בו פעם אחת אף שנסתלק אורו נשאר בהעלם עוד בהתפשטות יותר בכל נפשות מישראל כולם. והתגלות אור דפורים הוא התגלות זה שגם בהעלם יש אור:

וזהו ענין שדרשו (מגילה טז:) ושמחה זה יו"ט דע"י פורים זכו לקדושת כל היו"ט בשלימות יותר ולשמוח בהם יותר. כי ענין כל היו"ט הוא שיש באותו יום בהעלם האור שהי' בו כבר בגילוי ופורים הוא גילוי דבר זה שיש אור בהעלם אף שאינו מגולה וע"כ התחיל הרגשת שמחת פורים מתחלת החודש. כי חודש זה הוא תכלית ההעלם ובו וממנו נצמח תכלית הגילוי דבכל שנה ניסן שאחר אדר הוא הגילוי הנצמח מן ההעלם שמתגלה עוד יותר. וגילוי דאדר הוא שגם ההעלם אינו העלם. ועיקר התגלות זה הוא בי"ד וט"ו דאז קיימא סיהרא באשלמותא אבל ע"י אור זה דנתגלה דאין העלם א"כ גם מיד שנכנס החודש בהיותו באתכסיא ג"כ מרבין בשמחה והולכין עד יום י"ד שהוא תוקף השמחה והתגלות הגמור להעלם שבהעלם. ולמוקפים הוא בט"ו דאז הוא עיקר אשלמותא דסיהרא וכמו שנקבע פסח וסוכות בט"ו דכל קדושת המועדות תליא בסיהרא וישראל מקדשי לזמנים בקידוש החודש וע"כ עיקרם באשלמותא. ופורים ג"כ מכלל קדושת הזמנים רק לפי שהוא קדושת ישראל שמצד ההעלם דהוא ההתגלות דגם כל מעשינו פעלת לנו ושאין ישראל ניתקים לעולם. ואפי' רגע א' מהש"י וגם קדושתם קביעא וקיימא. ולכן א' בפורים לשון ונוח וגו' שקראו מנוחה ונייחא כמו שבת כי כל זמן שאדם צריך השתדלות ופעולה אין לו נייחא וע"כ עוה"ז הוא מלא טרדא ונשמת נח נפשי' ועוה"ב הוא יום שכולו שבת ומנוחה דצדיקים יושבים כו' דהיום לעשותם ומחר לקבל שכרם (ע"ז ג.) ושבת הוא מעין עוה"ב ופורים ג"כ אין צריך שום השתדלות דגם כשמבוסם ועד דלא ידע דבוק בהש"י כי יש להם נייחא מאויביהם הילה"ר ע"י מחיית עמלק. ומ"מ אינו דומה דמלותו השביתה וזהו עיקר קדושתו הקביע וקיימא ע"כ אינו נתלה בסיהרא כלל. אבל

פורים אדרבא עיקרו נתלה בסיהרא רק שהוא העושה מסיהרא שמשא שגם היא אור קבוע וקיים ואין בה העלם. וידוע דכ"ד שעי מיכסי סיהרא לגמרי (ר"ה כ:) ויום ט"ו הוא אמצע החודש מכ"ט י"ב תשצ"ג ואם נכנה שעות ההעלם דמכסי כאשר אין שם העלם יום י"ד הוא האמצע. וע"כ היהודים הפרזים שהם רוב ישראל דלא מיגניין מעמלק (מגילה ה:) מקדימין לגנין הנייחא בי"ד שכבר יש להם מנוחה כי יתרון האור מן החושך וכפי תוקף החושך כן תוקף האור. והתגלות אור שבהעלם כפי גודל ריחוקם מתגדל השמחה ומתרבה ביותר עד שאין העלם וע"כ י"ד הוא האמצע והשלמותא דסיהרא. אבל המוקפים דמגניין ומוגדרים משורש היצ"ר דעמלק ואינם כעיר פרוצה אין חומה אשר אין מעצור לרוחו הם צריכים מלחמה יתירה נגדו כי הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו לפי שהוא יכול לנצחו דאין הקב"ה מנסה אלא קנקנים שלימים (ב"ר פ' לב). ולפי שהם אין להם לב יודע מרת נפש כ"כ ע"כ אין ממהרים כ"כ בהרגשת השמחה עד אחר ניצוחם כפי מדרגתם. ולפי שלא הי' להם העלם גמור מקודם ג"כ לא נתברר אצלם אור זה שאין העלם וגם אחר ט"ו אמצעי ומ"מ יש להם מעלה יתירה במה שהם מחו עמלק ביותר. ובכ"מ מספר ט"ו הוא נגד שם י"ה שהם הרעין דלא מתפרשין והי' ד' הוות רק בתר דקבילת עוברה הוא הנקודה שבתוכה נעשה ה' (זח"ב קעח ב). וי"ד הוא חבורם קודם קבלת העובר היינו הולדתן וז"כ שהוא יציאת הדבר לפועל בשלימות שזהו בט"ו. וע"כ כולם צריכים להיות עושים ב' הימים רק אצל אלו י"ד עיקר ובו עושין מצות היום שהם ד' נגד אותיות השם משלוח מנות ומתנות לאביונים נגד ב' ההי"ן שרומזים למקבלים המקבלים שפע מהמשפיע ה' א' הוא רעהו מתרין רעין וה' ב' היא דלה ואביונה ובכ"מ דל ואביון בכנס"י הכתוב מדבר כידוע (ב"ר פ' עא). והמגילה הוא הרשום בכתב אמת היא מדת אמת ליעקב דהיא סוד ספר התורה וכן מגילה נק' ספר כאמיתה של תורה (מגילה טז:) וע"כ מתחלת בו' ומסיימת בו' והוא הבריח התיכון המבריח מקצה אל הקצה שבו הוא עיקר ההגלות האור שמתוך החושך. וע"כ מתחיל במלת ויהי המורה צער כצדיקים שתחלתן יסורין (ב"ר פ' כו) וסופן שלוה הוא מלת זרעו שזהו תכלית השלוה כמ"ש וראה בנים לבניך שלום על ישראל ושלום רומז למדת היסוד שממנה השפעת הזרע והוא סוף הו' קצוות שרומזת אליו אות הו'. והמן נתפאר ברוב בניו וחשב להאביד בני ישראל והי' להיפך כי עקרה ילדה שבעה היא חבור אותיות ו"ק ורבת בנים אומללה. וע"כ יוכלו לפעול פיקוד עקרים ועקרות בפורים אותם שהי' להם כבר ימים של צער הרבה ע"י שנעוץ סופן בתחלתן להחזיר הכל למקורן זוכין לבנים. כי כל עקרים ועקרות דישראל נמשך משורש עמלק שהי' מחתך מילותיהם זאומר טול מה שבחרת (מד"ת תצא) דמקטרג על מה שהשי"ת בוחר בזרע ישראל והבחירה הוא מצד שרשם ותולדה דמספר את רובע ישראל ובהיותו בן ח' יום דאין יודע עדיין כלום נימול להשי"ת ונבחר לחלקו. ועמלק שהוא ראשית דגוים ושורש הנעלם דרע טרם שיצא לפועל והתגלות הוא נגד שורש הנעלם דטוב. וכל ריבוי דישראל שהם חלקו ונחלתו ית' אינו כריבוי דעכו"ם שהוא התרבות גופות כריבוי דסוסים וחמורים רק הם ריבוי נפשות קדושות השייכים לחלקו ית'. וע"י קטרוג עמלק מונע ריבוי זה וזהו שאין השם שלם שמונע הולדת התולדות מהאבות. וע"י מצות

היום שמתחברים ד' אותיות השם זוכה
להולדה. ומקדימין המגילה עוד מבערב שהיא
העיקר ואח"כ משלוח מנות ומתנות לאביונים
שהם ב' הפי"ן המקבלים כי הו' כלול בו כל
מיני השפעות היוצא לפועל בכלי הקיבול והי'
הוא השפעה הנעלמת מחכמה עליונה וזהו
אח"כ במצות הסעודה במשתה ושמחה ועד
דלא ידע בלא הרגש ידיעה מושגת בשכל
אדם. ורק אחר שנשתלם בג' אחרונות שהם
בפעולה אז מתגלה בשלימות האור שבהעלם
בלי פעולת מצוה גורמת אור ככל מצות
מעשיות. דפעולת משתה אדרבא גורמת
העדר ידיעה אלא שאין צריך עוד לשום ידיעה
כלל כי קדושת ישראל הוא מהריון ומבטן
עוד בטרם ידע מאוס ברע ובחור בטוב.
ועי"ז הלך לו לגמרי קטרוג עמלק וגורם
ההולדה. ואע"פ שקבלת העובר הוא בט"ו
מ"מ אצל הפרזים כבר יש להם כל הנייחא
בי"ד אע"פ שעדיין לא קיבלו המילוי והעובר
בפועל כבר יש להם כל הנייחא כי נכון לבם
בטוח בה' שהמילוי דט"ו יבוא ממילא ונמשך
מעצמו אחר הי"ד. אבל המוקפים המגדירים
עצמם ביותר אין להם נייחא אלא כשרואים
המילוי לעיניהם. וזה טעם (תענית טו.)
לא הכל לאורה כו' צדיקים לאורה וישרים
לשמחה כי השמחה הוא כששמח בחלקו יהי'
איך שיהי' וגם כי אלך וגו' ח"ו אתה עמדי
ושומח בה' ובוטח בו. אבל הצדיקים הם
משיגים אורה יותר אבל אין להם נייחא
ושמחה בחלקם כטעם (ויק"ר פר' כב)
אוהב מצות לא ישבע מצות. והשמחה שלהם
הוא רק אחר קבלת המילוי לגמרי בפועל
שרואה נוכח עיניו איך הש"י עמו. וזהו
בט"ו והי"ד טפל אליו דמ"מ יש להם
הרגשת שמחה קצת בי"ד ובהשגת אור
שבהעלם ג"כ לפי שבאמת אדם אין צדיק

בארץ אשר וגו' ואצל כ"א יש ג"כ העלם
ומצד ההעלם הוא משיג שמחת י"ד רק
שעיקרו עושין בט"ו לפי שהאור שבהם מרובה
על החושך וההעלם והוא העיקר ואין להאריך
כעת יותר:

[נד] **ענין** ר"ה שהוא חג שהחודש
מתכסה בו (ביצה טז.).

פי' חודש הלבנה שהיא סימן לכנס"י שעתידין
להתחדש כמותה. כי בגלות הם בהעלם
וכיסוי האור ולפי שכל אור הלבנה אינו
מעצמה רק מהחמה נק' בכל פעם חידוש
אור חדש. כי מי שיש לו אור מצד עצמו
כשמתכסה ומתגלה לא שייך שמתגלה אור
חדש שהרי הוא עצמו אור הקודם רק שהי'
מכוסה ונתגלה. אבל בקיבול אור מזולת
אע"פ שבעת ההעלם נקרא ג"כ רק מכוסה
לא שנעדר האור לגמרי כי שם במקומה
מקבלת לעולם מהחמה רק לעיני שוכני ארץ
הוא מכוסה. מ"מ כשמתגלה אחר הכיסוי
נקרא גילוי אור חדש כי המקבל מזולת הרי
כל קבלה אצלו מצד המקבל הוא דבר מחודש
שאין זה הקודם שהרי מה שקיבל קודם לא
הי' מאיר עכשיו רק מה שהוכרח לקבל
מחדש. אלא שאם לא הי' העלם וכיסוי לא
הי' מורגש החידוש לעיני הרואין מאחר שהי'
האור תמידי הי' נדמה כאותו אור עצמו
וע"י ההעלם ניכר חידושו. וכן כנס"י ממש
דוגמתו לית לה מגרמה רק מה שמקבלים
מהש"י ומבקשים ממנו האר פניך ונושעה
והאר עינינו בתורתיך. כי כל השגת אור
בנפשות הוא ע"י התורה כמ"ש כי נר מצוה
ותורה אור כי הנהורא הוא אור פני מלך חיים
דאורייתא וקוב"ה חד ובכל יום יהיו בעיניך
כחדשים. היינו כשידע דאע"פ דהתורה כתיבא
ומנחא אין יודע בה כלום אלא מה שהש"י
מאיר לו בה וכמ"ש בסוה"ע מז' קי"ט ע"פ

דרך

דרך פקודיך הבינני אל תאמר הרי הם לפניך התבונן אתה לעצמך אם אין אתה מבינני איני יודע כלום ושם אח"כ ע"פ הוריני ה' דרך חוקיך אל תאמר לי הרי הם לפניך למוד מעצמך אלא אתה הורני שנא' הבינני וגו' ובכל רגע מקבל אור מחודש. וע"ז ברא הסי"ת יצ"ר כמ"ש (קידושין ל :) בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין היינו שיהי' כח ההעלם דעי"ז יהי' ניכר החידוש כטעם והי' אם שכוח תשכח וגו' דאמר והי' שהוא מורה שמחה בכ"מ כמשז"ל (ב"ר פ' מב) דעי"ז הוא תוקף השמחה כשמתעורר הזכרון מתוך השכחה כנודע המשל מבן מלך שבא מארץ שביו למלך וגם כשאינו בארץ שביו לגמרי רק שגר בעיר אחרת או אפי' רק בבית אחר או אפי' רק בחדר אחר כי תענוג תמידי אינו תענוג וכמשז"ל (נדה לא :) בטעם ימי נידות כדי לחבבה על בעלה. וזה כל ענין הגליות שהם הכנה לגאולה וגאולת מצרים הוא הראשונה כא' בה החודש הזה לכם ראש חדשים וגו' ניתן אז להם מצות קידוש החודש שאז הי' ראשית התגלות החידוש דכנס"י אחר ההעלם והוא החידוש הראשון שנתגלה בעולם שע"ז נקבע חג הפסח. כי כל המועדות הוא הרגשת השמחה שמצד חידוש אור הש"י המתגלה ושופע בנפשות בנ"י. וגילוי הראשון הוא זמן חירותינו היינו השגת אור זה שאדם הישראלי הוא בן חורין שאינו משועבד לשום כח ולשום דבר לומר שאין יכול לינצל מזה כאשר חושבים המשוקעים בתאות וכדומה. כי אין לך משוקעים יותר ממה שהיו אז במצרים כמשז"ל (ויק"ר פ' כג) שהי' גוי מקרב גוי ממש הללו כו' וכעובר במעי אם (שוח"ט מז' קיד) שהוא ירך אמו ממש ועד שא' שאלו היו עוד שעה א' היו ח"ו נשקעים לגמרי עד שא"א לצאת. אלא שזה א"א לנפש מישראל ובהכרח הי' שיצאו אותה שעה מהשיקוע לגמרי. ואז נתחדש אור זה בלבבות דבנ"י והוא ההכנה למ"ת שאז"ל (עירובין נד.) אל תקרא חרות אלא חירות ממלכיות וי"ל דהכל אחד זה בחיצוניות והתגלות בעוה"ז וזה בפנימיות. ויציאת מצרים הי' קודם מ"ת שהוא התחלת החירות בקטנות כענין לידת הולד שהוא יוצא כרגע מאפילה לאור גדול ומ"מ הוא עדיין בקטנות וצריך להתגדל לאט לאט עד שבא לכלל דעת. וזה נקרא בחודש השלישי ביום הזה כי החידוש האמצעי אינו מורגש שהוא לאט לאט אבל התגלות הדעת בלב הוא החידוש המורגש וניכר בכל יום תמיד לעין כמראה באצבע. וזהו חג השבועות דמ"ת אחר ההעלם דימי הספירה שאלמלי זכו והי' עת הרצון הי' כבר נשלם החירות הגמור ולא יכנף עוד מוריך שלא יהי' העלם עוד כי יוכלו להרגיש החידושים כן עד"ז גם בכל רגע ע"י ההתעלות ממדרגה למדרגה עד שהקודמת יהי' אוכמא לגבי שאחרי' ולא יצטרכו להעלם גמור עוד. אלא שגרם החטא והוצרכו ללוחות שניות שניתנו ביוה"כ דהיינו הכפרה שאחר החטא ובזה הוא השמחה ביתר שאת כאשר שב מארץ שביו לבית המלך. ועי"ז זוכים לחג הסוכות זמן שמחתינו שאז מקריבים ע' פרים נגד ע' אומות שהם כחות הרע שבעוה"ז וגם הם נכללו בישראל לטוב. וע"כ כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מאן דהוא משרשא וגזעא קדישא דרק בבנ"י לא ידח מהם נדח ועמך כולם צדיקים דאע"פ שחטא ישראל הוא ולא ניתק משורש היהדות וגזעא קדישא דילי'. וזהו הישיבה בסוכות שהוא אור מקיף שהש"י מקיפו מכל צד. דמצד המקיף הוא שורש

קדושת ישראל דחלק ה' עמו . שאין ניתק כלל כי המקיף הוא מה שלמעלה משכל והשגת אדם . וזהו חסד נעוריך דישראל לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה דבנ"י נמשכים אחר השי"ת מה שלמעלה מהשגתם ולא חקרו כלל מה יאכלו ומה ישתו במדבר . וזהו כי בסוכות הושבתי וגו' הם ענני כבוד המקיפים אותם שזכו עי"ז להשגת אור המקיף שלמעלה מהשכל . וזהו ע"י התורה שהוא נובלות חכמה העליונה (ב"ר פ' יז) ולוחות אחרונות שקבלו ביוה"כ ולא עשה כן לכל גוי . וכמ"ש ההוא מינא בשבת (פח.) עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו כו' אי מליתו כו' כי האומות אין רוצים לימשך ולקבל ע"ע מה שלמעלה משכלם ושכפי שכלם לא יכלו לקבל זה וע"כ יהי' זה חטאת כל הגוים אשר לא יבואו לחוג חג הסוכות . ובמצוה זו יהי' בירור הגוים לעתיד וכמ"ש בריש ע"ז דהקב"ה מקדיר חמה עד שלא יספיק סיכוך מועט זה . ואין זה בא בטרוניא דגם אצל ישראל פעמים הוא כך היינו דגם אצל בנ"י לא בכל פעם שבוטחים בהשי"ת וסוככים בו עולה בידם להיות מגין בעדם . וחסד נעורים הי' תחלת הקבלה וההמשכה אחריו אף דלא ידעו אם יעזרום ואז עלתה בידם אבל אם הי' תמיד כן אין רבותא עוד מה שנמשכים אחריו . וגם העמים אז יתשבו כן ויאמרו הנה לנו מראש ונעשנה . ותחלה לא רצו כי לא האמינו לימשך אחריו עד שראו אז האחרית ותקוה טובה של ישראל איך עלתה בידם יתרצו גם הם לעשות . ואז יראה להם השי"ת כי אינם בכלל האזרח בישראל הראוים לישב בסוכות כי לא תמיד השי"ת סוכך לגמרי . וזהו החילוק בין ישראל לעמים כמ"ש בר"ה ד' א' ע"ש ברש"י ד"ה כאן בישראל דגם אם מריעין לו אין קורא תגר משא"כ עכו"ם תוהא על הראשונות ובועט בסוכתו ויוצא . ומ"מ יהיו ג"כ מכל אומות גרים גרורים ועבדים לישראל דמצד העבדות שהעבד טפל לרבו יהי' להם מציאות להיות נטפלים לאזרח בישראל אותם שיכירו מעלת ישראל ויתרצו להיות עבדים להם . וזה מצד העוה"ז דהסוכה שהוא דירת עראי רומז לעוה"ז דנקרא אושפיזך במ"ק ט' ב' ובעוה"ז צריך האדם לישב רק בדירת עראי ולא להשתקע . וזהו זמן שמחתינו שבעוה"ז כאשר אנו יושבים בו רק בדירת עראי ובזה אנו קולטים כל הטוב שבע' אומות שהם כל מיני כחות העוה"ז . אבל אין זה תכלית השמחה עדיין רק בשמע"צ דאז ה' בדד ינחנו וכמשז"ל (מד"ת פנחס טז) דע"כ פר אחד שאמר להם נשמח אני ואתם לבד ויוצאין מסוכה לישב בדירת קבע . והוא דוגמת חג השבועות שאחר הפסח כמשז"ל (שם) דמפני טורח הגשמים לא הרחיקו היינו לא עשה כלל העלם בינתים רק ילכו מחיל אל חיל . כי כן יהי' לעתיד שיתבטל יצה"ר שאינו כעוה"ז דבכל עלי' ממדרגה למדרגה צריך העלם וירידה שצורך עלי' בינתים כנודע לאנשי חיל המתקרבים ועולים אל ה' . וזה אפשר בקל בעוה"ז שאדם הישראלי בו כאכסנאי באושפיזא ודירת עראי כי אין עניניו מתייחסים עם עצם נפש הישראלי אשר היא חלק אלוה ממעל וכאכסנאי בהאי עלמא . ואם יעורר את לבבו לשוב אל ה' בקל יהי' ננער מעליו כל מעמסת עולי עוה"ז וכמ"ש בשהש"ר ע"פ שזפתני השמש כי בריחוק קל מתלבנים . אבל אלו הי' כן ח"ו גם לעתיד שאז יהי' ענין ההעלם מתייחס בעצם כי כבר יכלו כל דמיונות העוה"ז שהם לבושים בעלמא ויהי' טורח ולא בקל כ"כ לשוב ולצאת מההעלם . וזה ענין טורח הגשמים דאע"פ שעיקר קורת רוח הוא

בעוה"ב כמ"ש (אבות פ"ד) יפה שעה א' כו' מ"מ א' ג"כ יפה שעה א' בתשובה בעוה"ז מכל חיי עוה"ב. ועיקר השתדלות אדם להסוף. ולכנוס ולהכין לנפשו כל טוב הוא רק בעוה"ז שהוא זמן ההשתדלות כמ"ש (ע"ז ג.) היום לעשותם ולא למחר. והוא דוגמת ימי הקיץ שאוגרים בו מאכלם ואוספים לבית להכין לימות החורף ומי שלא הכין אין לו מה לאכול. וסוכות הוא חג האסיף שאז נשלם האסיפה והשתדלות האדם להכין לנפשו לרפיו בכל ימי הקיץ שאז הוא זמן ההליכה בדרכים. וע"כ א' (סוטה כא.) ע"פ בהתהלכך תנחה אותך בעוה"ז שאז הוא זמן הילוך האדם ממדרגה למדרגה והתורה מנחה אותו כמ"ש נר לרגלי דברך וגו'. דאע"פ שהעוה"ז לבוש עב המאפיל האור מ"מ ע"י האפלה זו דווקא הוא שיוכל לזכות לאור גדול כי יתרון האור מתוך החושך ועי"ז הוא תוקף השמחה והתענוג כאשר בא מתוך צער. וזהו תכלית הטובה כמ"ש (ס' יצירה פ"ב) אין בטובה למעלה מעונג. והצער והריחוק א"א רק בעוה"ז מתוך שהוא מנוגב מכל טובה ואור ע"כ הוא טוב להילוך שהוא הנידוד והריחוק בא ע"י הניגוב. אבל הגשמים נקראים אור בלשון הכתוב כי אז הוא זמן ירידת השפע מהשמים וביאת אורה לעולם. וע"כ אז אינו זמן ההילוך ומחר לקבל שכרם לא לעשותם וע"כ לא נתרחק כלל שמע"צ מסוכות כי העליות אז הם תכופים זה לזה בלי ריחוק והילוך בינתים כלל:

ונמצא כלל המועדות שהם שהן ד' כי כלל קדושת הזמנים הוא מה דישראל מקדשי לזמנים. היינו שהם בהשתדלותם בעוה"ז זוכים להביא קדושה על עצמם מעין עוה"ב שהוא יום השבת הרומז לעוה"ב שהוא הקדושה דקביעא וקיימא מימות עולם שגלה הקב"ה בעצמו והוא נתנה במתנה לישראל. אבל קדושת הזמנים הוא ע"י השתדלות בני ישראל. והשבת נקרא מנוחה שלימה שאתה רוצה בה היינו מנוחה לגמרי וכמו בעוה"ב שלא יהי' מקום להשתדלות כלל וזהו השעה של קורת רוח שהוא רצון הש"י. אבל רצון בנ"י הוא אדרבא בהשתדלות ובשעה אחת של תשובה ומעש"ט וכל הצדיקים מבקשים על חיי עוה"ז ואין רוצים ליפרד ממנו ומבקשים ליתרב ביתך וליתב אושפיזך. אע"פ שיודעים שזה רק אושפיזא וישיבת עראי חפצים בכך כי חפצים בהשתדלות ועבודת הש"י. וע"כ קדושת יו"ט אינה מנוחה שלימה כשבת שהרי הותר בה מלאכת אוכל נפש היינו מה שלצורך האדם שזהו רצון האדם יותר כשיוכל לעשות ג"כ מה שהוא לצורך נפשו. וכך מקדשי לזמנים שיהי' שביתה מכל ל"ט מלאכות דעוה"ז חוץ ממה שלצורך שמחת יו"ט. כי ההשתדלות הוא דייקא ע"י עניני עוה"ז ומהם יקחו לעבוד את ה'. והנה כלל השתדלות אדם הם בג' כחות מחשבה דבור ומעשה וכמ"ש בפיך ובלבבך לעשותו. והמחשבה ג"כ חלוק לב' מחשבה ושכל שבמוח והרצון וחשק שבלב אלא שטודע דמוחא ולבא תרין רעין דלא מתפרשין היינו דלעולם מחוברים יחד מה שמחשב בו רוצה ובמה שרוצה מחשב ע"כ נכללים ג"כ בחד בלב וכמ"ש מכל משמור נצור לבך וגו'. כי בו הוא התגלות המחשבה וגמרה להוציא לפועל דעין רואה ולב חומד וכלי המעשה גומרים. עין הוא בראש נגד המוח ורומז לעיני השכל והמחשבה וחלקם פעמים לב' כמ"ש לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ונא' תנה בני לבך לי ועיניך וגו' וא' בירוש' דברכות (פ' א ה' ה) אי את יהיב עינא ולבא לי אנא ידע דאת דילי. כי עיקר האדם הוא זמחשבה שבמוח ולב ומחשבה טובה

הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ.) ומיד בכתיבת עינא ולבא אנא ידע וכו'. משא"כ מחשבה רעה דאין מצרפה למעשה כא' רק לא תתורו אחרי וגו' שלא ימשכו אחרי המחשבה רעה שבמוח ולב להוציא לפועל המעשה אבל כל זמן שלא יצא למעשה אינו כלום. וזהו ג"כ ההבדל בין ישראל לעמים כמ"ש בירוש' פ"א דפאה כי אצלם הוא להיפך כי הקב"ה לבם של ישראל כמ"ש בשהש"ר ע"פ ולבי ער מקרא דצור לבבי וגו' היינו שמעמקי לבבם באמת דבוק בו ית'. וכמ"ש בפ"ב דברכות גלוי וידוע שרצונינו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה הוא יצ"ר השוכן על ב' מפתחי הלב (שם סא.) רק במקום הפתיחה והתגלות הלב. ולפיכך אם הוא גם בלב טוב ודאי לית טב מיניה שאין מניחו בהתחלה להתפשט כלל. וגם אם שם לא כן כל זמן שלא יצא בפועל והתגלות הרי שם בעודו בלב עדיין מחובר למקורו שבמעמקי הלב. וכל זמן שהוא בהעלם עדיין דבוק בשורש הנעלם שכולו טוב ע"כ לא נחשב רע עדיין אלא כשיצא לפועל בהתגלות ונפרד מההעלם. ואצל אומות העכו"ם הוא להיפך כי הם שרשם ברע ועומק לבם כולו רע. רק כאשר המעשה בהתגלות כשנפרדת מההעלם טוב נחשב טוב אבל מה שבהעלם טוב כל זמן שלא יצא לפועל הרי עדיין מחובר בשרשו הרע ולא נתברר ונפרד עדיין שיחול עליו שם טוב. ומה שבהעלם רע ודאי רע גמור שדבוק גם בשרשו הרע. ולכן כל השתדלות העמים אינו אלא במעשה הנגלית לבד וע"כ אוכלים שכרם בעוה"ז לבד שהוא עולם הנגלה ונק' מצות קלות בב"ב דף י' ב' כי חיש קל יעופו ואינם מאחר שאין להם שורש טוב. משא"כ בבנ"י היום לעשותם ומחר לקבל שכרם (ע"ז ג.) ושכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:) אף על מעשה

הנגלית בעוה"ז. כי עכו"ם כל מעשיהם אינו אלא מצד ההתגלות וכמ"ש בב"ב שם שאין עושים אלא להתייהר ובפשיטות טלפיים דעשו לאו שאני טהור. ומ"מ אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי' ולפי שרוצה להראות עצמו בעוה"ז כפי ההתגלות טוב ע"כ שכרו כן רק בעוה"ז כפי ההתגלות לבד. שבאמת גם בעוה"ז עושר שמור לבעליו לרעתו ומרבה נכסים מרבה דאגה ולבו מלא יגון ואנחה אלא שמצד ההתגלות הוא קבול שכר טוב. אבל בנ"י עיקר כונתם על הנעלמות ולעשות רצון קונם לבד ומה שעושים נגלות ג"כ הוא רק מפני שכן רצון הש"י. ואפי' מי שיש לו איזה כונה שלא לשמה אינו אלא כמחשבה רעה דבנ"י שאין מצטרפות למעשה כי עומק המחשבה הנעלמת אינו כן כי מעמקי לבם באמת דבוק באלהים חיים וזה כל מגמת מעשיהם והשתדלותם באמת. ולכן אינו בדין שיהי' קבול השכר בעוה"ז שהוא שכר שמצד ההתגלות לבד בלי שום דיבוק בפנימיות. כי מה יתרון לאדם בכל רכושו דעוה"ז שהוא רק כמו רגע. ואף דכל התורה מלאה מברכות עוה"ז ג"כ בשכר המצות אין זה שילום השכר רק הוא מה שהש"י בא לסייע לאדם שטוב. כמשפט הבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד.) דע"י שיהי' לו פרנסה בריוח ושאר טובות עוה"ז יוכל להוסיף בעבודתו ית'. ומצד הזה יש חיבור לטובת עוה"ז עם טובה האמיתית המתקיימת לעולמי עד כאשר עי"ז עובד הש"י. ונמצא אין השכר טובת העוה"ז כלל רק כמ"ש (אבות פ"ד) שכר מצוה מצוה שהש"י מסייעו לעשות מצוה אחרת ונמצא עדיין הוא בכלל היום לעשותם. וזהו הקיבול שכר שמצד העוה"ז דיפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב ומאחר שהש"י מסייעו ומעוררו עוד

 לתשובה

לתשובה ולמעט"ע הרי שכרו בשעות שבעוה"ז. אבל אין זה עיקר השכר עדיין שהרי גם על אותן שעות עוד עתיד להוסיף לקבל שכר. ועיקר השכר הוא הקורת רוח דעוה"ב שבפנימיות הלב שבו הוא עיקר שלימות העבודה דבנ"י. ופי' קורת רוח קרירות רוח אחר שנתחמם בהשתדלות דעוה"ז שם שנח נפשי' הוא מתנפש ומתקרר מחמימות ההשתדלות וזהו הנייחא כיום השבת שבו שבת וינפש ממלאכתו דו' ימי המעשה. וזהו תכלית העונג כשמתענג אח"כ ממלאכתו ורואה דלא לריק יגע וכל אשר עשה הנה טוב מאוד וכשכבר נשלם כל מלאכתו כולה ולא חסר כלום זהו תכלית שלימות העונג דעוה"ב שאז"ל (שמו"ר פ' נב) ע"פ הולך האדם לבית עולמו שכ"א יש לו עולם בפ"ע היינו מדת נפשו. דהאדם נקרא עולם קטן וכאשר השלים כל בנין קומתו על תיקונה ושלימותה הרי התקין לו כל מלאכת עולמו בשלימות וזוכה לשביתה ונייחא השלימה בעוה"ב דאין בו כו' אלא צדיקים יושבים (ברכות יז.). היינו לא מהלכים כבעוה"ז כי על אז נא' טוב מראה עינים מהלך נפש שבעוה"ז הוא הילוך הנפש ומאותו מהלך נבנה העוה"ב. ושם אין בו עוד הילוך אלא ראות עיניו כענין וירא אלהים את כל אשר עשה דמע"ב והנה טוב מאוד. ועטרותיהם בראשיהם הם העטרות שלהם שעשו לעצמם בעוה"ז והם ב' עטרות כמ"ש בשבת (פח.) דבמ"ת עיטרו לכל אחד ב' עטרות נגד נעשה ונשמע. היינו כלל העבודה בעוה"ז בנגלות ובנסתרות דגם הדבור כמעשה כמ"ש שם (קיט:) ועקימת שפתיו הוי מעשה והוא מכלל הנגלות לזולת. והם ב' מדרגות בנגלות כב' שבנסתרות במוח ולב שניהם כלולים בנשמע. והעטרה הוא שלמעלה מהראש היינו בשביל שהיו נמשכים אחר הש"י למעלה משכלם. ואע"פ שזה בשביל הקדמת נעשה לנשמע א"כ הי' רק ע"י הנעשה לבד האמת הוא להיפך דודאי אלו היו עושים זה בבהילות בלי התבוננות בלב כלל ושום התיישבות הדעת לא הי' זה נחשב בשבח דנעשה ג"כ כיון שבא מצד חסרון ישוב הדעת שלהם. וכך קראם ההוא מינא עמא פזיזא דקדמיתו כו' דחשב זה למעשה מבוהל ונמהר שאין מתבונן על דרכיו. אבל רבא השיבו אנן דסגינן בתמימותא כתיב בן תומת ישרים תנחם שלא מצד המהירות הי' רק מצד התמימות דהתבוננו יפה והעלו על לבם דאפשר שהוא דבר כבד וקשה מאוד לקבל. אבל דחו מחשבות לבבם והלכו בתמימות עם הש"י ועי"ז הקדימו הנעשה. וזהו תנחם כענין בהתהלכך תנחה היינו הילוך המעשה ותומת ישרים הוא התמימות שבלב והישרות הוא בלב כמ"ש ולישרי לב שמחה. וא' בתענית (טו.) לא הכל לאורה כו' לצדיקים לאורה ולישרים לשמחה נ"ל כי אורה ושמחה הוא עינוגים הנמשכים מכח העטרות הנ' שאע"פ שהעטרות הם ב' לכל אחד העינוג הוא מאותה המבהקת ביותר. ובזה אין הכל שוים ולצדיקים הם עובדי ה' בפועל במעשה הנגלית ועטרת הנעשה העיקר אצלם זוכים לאורה שהוא ג"כ עונג הגלוי כי האור הוא ג"כ דבר הגלוי ונראה. משא"כ השמחה הוא בלב ואין נגלה לזולת כמ"ש בשמחתו לא יתערב זר וזהו לישרי לב. ואלו העטרות הוא נבלהם מהשתדלותם בעוה"ז אבל שכרם בעוה"ב הוא. ונהנין מזיו השכינה וידוע דשכינה הוא מה שהש"י שוכן בתוך לבבות בנ"י דע"כ היא נק' כנס"י דזהו מה שהקב"ה לבן של ישראל דכלל מעמקי לבבות דבנ"י שהוא כלל הכנסי' הוא כלל שכינתו ית' מה ששוכן

בתוכם גם בעוה"ז. אלא שבעוה"ז הוא בהעלם עלום במעמקי לבבו ובעוה"ב הוא מבהיק ויוצא ממעמקי הלב של כל אחד אל הגילוי להיות נהנה מזיוו. והנאה זו היא עולם הנאת עוה"ב שמצד השביתה ונייחא שאין צריך לשום השתדלות ואין בו שום חילוף והשתנות מדריגות. אבל המדריגות הם מצד העטרות שהם באים מצד ההשתדלות שבזה אין כל אחד דומה לחבירו. וכן אצל כל אחד אין זמן אחד דומה לחבירו וע"ז נא' והי' מידי חודש וגו' יבוא כל בשר וגו' גם לעתיד והוא ע"ד שא' סוף ברכות צדיקים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב שנא' ילכו מחיל אל חיל. ואף שגם הם יושבים לא מהלכים היינו מצד עצמיותם אבל מצד הלבושים ועטרות שסיגלו בעוה"ז מה דישראל מקדשי הם אין חפיצים בקדושה של נייחא גמורה רק שיהי' לעולם קצת הליכה והשתדלות וזהו ההליכה מחיל אל חיל. ודרשו שם גם על בהכנ"ס ובהמ"ד הרמוזים ג"כ לב' עטרות דאורה ושמחה. אורה זו תורה ושמחה זו תפלה ועבודה שבלב וכמ"ש ושמחתים בבית תפלתי ונא' עבדו את ה' בשמחה. כי ההליכה אז יהי' רק בב' עטרות אלו בענין הבהקתם יהי' להם הליכה מחיל אל חיל וממדריגה למדריגה מידי חודש בחדשו ושבת בשבתו כפי שינוי הזמנים. דגם השבת אע"פ שהוא קדושה דקביעא וקיימא מ"מ הש"י נהג בו מדה טובה ונתנו לישראל שיהי' גם זה שייך להם ובכלל מה דאינהו מקדשי. שהרי קידוש היום דאורייתא שהם צריכים לקדש השבת כאלו הם בהשתדלותם זכו לזה וכ"א ושמרו וגו' לעשות את השבת קרי עשיי' בשבת שאינה אלא שביתה מעשי'. אלא שמסרה להם להיות הם עושים את יום השבת ע"י השתדלותם בו' ימי המעשה בג' ימים דמקמי שבתא וג' דלבתר שבתא בקדושת הנר"נ עי"ז הם עושים את יום השבת ונשמה יתירה שבו. ודבר זה הוא ע"י קדושת המעשה בפעל והשתדלות להיות כל מעשיהם לש"ש עי"ז זוכים להיות גם מצות השביתה קרוי על שמם. ובאמת עיקר השתדלות האדם הוא בעבודה שבלב וכד"א מה ה' אלהיך שואל מעמך כ"א ליראה והיראה היא בלב כמ"ש ביומא ע"ב ב' ע"פ ולב אין על ת"ח שאין בו יר"ש. והתורה היא עבודה הנגלית דבר זה עיקרו מן השמים וכד"א במגילה ו' ב' לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא · וה' בנידה (טז:) דנכרז בתולדה חכם או טיפש והיינו חכם בתורה. אלא שמ"מ גם לזה צריך יגיעה והשתדלות. ואדרבא רוב מצות התורה הוא במעשה בפעל. אלא שמ"מ בכולם אחר כוונת הלב הן הדברים והוא העיקר בעבודה. ועי"ז הוא עיקר קדושת החודש דישראל מקדשי להיות מתחדש בכל יום תמיד אחר ההעלם. כי הרגשת החידוש וההעלם הוא בלב וגם ר"ח בכלל שמחה כמ"ש וביום שמחתכם ובראשי חדשיכם כי קדושת העבודה שבלב מביאה שמחה ללב. אבל בשבת לא נזכר שמחה רק אורה א' בב"ר (פ' יא) ע"פ ויברך אלהים את יום השביעי ברכו במאור פניו וכן לא נאמר בו ויהי ערב כי כולו אור. כי בקדושת המעשה זוכה לאור תורה המאירה לאדם ודל"ע בשבת נתנה תורה (שבת פו:) דזהו עיקר קדושת השבת השפעת אור התורה לישראל:

ובכל קדושת הזמנים ג"כ חלוקים לב' אלו בפסח יצאו מאפילה לאור גדול ועל ידו זכו לאורה זו תורה בשבועות. ובענין הספירה למ"ת מיום הפסח נק' פסח בשם שבת ממחרת השבת כי זהו מצד קדושת השבת שבו ניתנה תורה ועל ידו הוא הזכי'

למ"ת

למ"ח . כי ביו"ט נכלל ב' הקדושות דחודש ושבת כי ישראל מקדשי לי' וגם הש"י הוסיף בהם קדושה קביעא וקיימא משלו ע"י הנס שעשה להם בהם . וע"כ כל היו"ט קרויים שבת ג"כ והפסח ביחוד שבו קדושה זו גוברת . וכן הי' ענין יציאת מצרים גוי מקרב גוי כאלו הש"י עשה כן מעצמו ורצונו בלי השתדלות שלהם כלל . וכל השתדלותם שזכו לזה הי' ע"י העבודה בחומר ובלבנים וגו' וכמ"ש בזוהר (ח"א כז א) בחומר דא ק"ו ובלבנים לבון הלכתא כו' שעי"ז זכו לקבלת תורה . והרי העבודה הי' בעל כרחם ולא מרצונם והשתדלותם . וכן הוא כל שלימות האנשים באמת הוא רק מה שהש"י אומר שהוא מפעולת והשתדלות אדם אבל באמת גם כל מעשינו פעלת לנו והוא הנותן כח לעשות חיל . ואז יצאו לחירות בשלימות המעשה והדבור שהיו בגלות מצרים שהעבד בכל מעשיו ודבוריו הנגלים משועבד לאדונו . ועי"ז זכו לקדושת פסח ושבועות שהם נגד מעשה ודבור פסח עיקרו במצות מעשיות ושבועות בדברות דתורה . וסוכות הוא זמן השמחה שבלב שזכו ע"י הישרת לב דתמימותם בהקדמת נעשה לנשמע והתשובה שאחר החטא דעיקרה בלב כמ"ש ולבבו יבין ושב . וג"כ הלוק לב' נגד מוחא ולבא סוכות נגד הרצון שבלב ששם משכן היצר ויש אחיזה ושייכות קצת לקלוט גם מהרע וע' עממין להפכי לטוב . ושמע"צ נגד מחשבה שבמוח דשם הוא התחלה ההתגלות יש מאין ויציאת ראשית המחשבה הנמשכת מקדמות המחשבה שלמעלה מהשגת אדם דשם אין שייכות לרע כלל כטעם נשמה שנתת בי טהורה היא הרומזת לנשמה שבמוח . וזהו (מד"ת פנחס טז) אני ואתם לבד וע"כ אין שם פירוד כבין פסח לשבועות כי הם ריעין דלא מתפרשין

ונמשכים תכופים זה אחר זה . ור"ה ויוה"כ אף שהם ג"כ מה דישראל מקדשי ומכלל קדושת הזמנים הנתלה בימי החודש ולא ביום קבוע כשבת מ"מ אינן בכלל המועדים כי משונים מהם שהמועדים נקבעו על נסים שכבר זכו ישראל בהשתדלותם לאותם נסים ונקבע אותה קדושה בקרב לבבם לדורות עולם . אבל ר"ה שהוא זמן הרת עולם והבריאה יש מאין שלא הי' עדיין אדם להשתדל ע"ז הרי לא הי' בהשתדלות אדם כלל . אלא שהש"י מסרו לבנ"א להיות נעשה על ידיהם ושהם יקדשו לו וכמ"ש (מ"ר ואתחנן) אני ואתם נלך לב"ד שלמטה לשאול מתי קידשו ר"ה . היינו כי עיקר הבריאה הי' כדי שישתדל ויעבוד ה' וכמ"ש דנברא בשביל ישראל והם עלו במחשבה תחלה ובשביל ההשתדלות שראה שישתדלו אח"כ ויזכו במעשיהם בראם תחלה . נמצא גם תחלת הבריאה הי' בשביל השתדלותם אלא שהי' בשביל השתדלות דאח"כ . ואדרבא אז הי' תחלת יצירת ברי' להשתדל בעבודתו והוא התחלת ההשתדלות היפך המועדים הבאים אחר ובסוף ההשתדלות שזוכה בהשתדלותו לקבוע לו יום שביתה הבא אחר ההשתדלות . אבל ר"ה הוא אדרבא התחלת השתדלות שהוא היפך השביתה ומ"מ נקבע ג"כ יום שביתה כי סוף מעשה במחשבה תחלה ותחלת הבריאה הוא בשביל מה שיזכו בסוף ע"י השתדלותם לקדש לזמנים וע"י שעלה זה במחשבה לפניו ית' מתחלה בראם . ונמצא תחלת הבריאה הי' בשביל העלאת מחשבה שיהי' ישראל הזוכים בהשתדלותם לשביתה עי"ז נקבע אותו יום ג"כ ליום קדוש דישראל מקדשי לי' . אבל אינו מה שהם קדשוהו בפעל בבחירתם בטוב רק הש"י קידשו על שמם מצד הידיעה שידע שיבחרו בטוב .

והרי מלד הידיעה אין מקום לבחירה ולא שייך ליקרא על שמם מ"מ הש"י קראו על שמם וכד"ש למעלה בענין קדושת המעשה בעשר ג"כ. אשר ע"כ אמרו בחגיגה (טו.) ובב"ב (טז.) ובסוטה (כב.) ברא צדיקים ברא רשעים אף דאלו צדיק ורשע לא קאמר (נדה טז:) דע"ז הוא הבחירה. מ"מ באמת הוא מתחלת הבריאה כן לענין גמר המעשה דלדיק ורשע שהרי יש לדיקים שמגיע אליהם פעמים כמעשה הרשעים ואין יכול למלוט כמעט מהמכשול וכטעם אדם אין צדיק אשר יעשה וגו' ואף דהוא לדיק ונשמר בכל כחו. וזה ענין עבדים רוכבים על סוסים ושרים הולכים כעבדים שפי' בתיקונים (תי' ס) על הנפשות שאינן לערך הגופות. והם בב"ב ה' דאיוב בקש עי"ז לפטור כל העולם כולו מן הדין והם השיבוהו דברא תורה תבלין ולשון תבלין משמע שאין מסיר הדבר לגמרי רק שמתבלו. וזהו שבועות שאחר הפסח וימי הספירה להיות לדיק מעיקרו ע"י התורה תבלין. ובתחלה נקרא תורת ה' כי הכל מן השמים ואח"כ תורתו (ע"ז יט.) דהש"י קורא הכל על שמו. ואז"ל בר"ה (יז:) אני ה' קודם שיחטא ואני ה' אחר שיחטא וישוב כי לעולם הש"י עוזרו בכל מיני סייעתות וקורא הכל על שמו. וזהו יום הכפורים שאחר כ"ה שנתנו אז לוחות שניות אחר שיחטא וישוב ונתכפר הכל ועי"ז זוכה לשמחה דסוכות דהיינו שלימות הנסתרות שבלב. ונקרא יוה"כ שבת שבתון דגם זה קדושה קביעא וקיימא כי כפרה זו אחר שיחטא אינו אלא מצד הש"י ברוב רחמיו וחסדיו שנותן יד לפושעים וכמ"ש (פסחים קיט.) ע"פ וידי אדם וגו' פשוטות לקבל פו"י בתשובה שהוא בא במחתרת לקבלם. וע"כ לוחות שניות ניתנו בחשאי שאינו כפי מדה"ד.

ואע"פ שוודאי מדת בנ"א ג"כ אם יתחרט החוטא נגדו ויבקש ממנו מחילה שימחול ולא יהי' אכזר ומדה"ד אינה מדת אכזריות ח"ו רק מה שהוא מדת המשפט הראוי. אבל זהו אלו הי' האדם עלמו מתנחם ומתחרט אבל שיבוא המלך הגדול לבקש מהחוטא נגדו שיבוא לבקש מחילתו זה ודאי אינו כמדת בנ"א ולא במדת המשפט. וכל תשובת בע"ת הוא מה שהש"י מעורר לבו לשוב בהרהורי תשובה הנופלים בלב ולולא זה לא הי' ביד האדם לעורר עלמו אחר שכבר נלכד ברשת היצר. שאם מתחלה קודם שנגבר עליו לא יכול לעמוד נגדו כ"ש אח"כ אחר שנעשה איש (סוכה נב:). אלא שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו לא יעזבנו בידו ומעוררו בכל יום לשוב. ונמלא העיקר מן השמים אלא שהש"י קוראו ע"ש האדם ודישראל מקדשי ליוה"כ והוא לווח שובו בנים שובבים ופתחו לי כחודה של מחט ואני כו' (שהש"ר פ' ה ב) אע"פ שבאמת גם הפתיחה כחודה של מחט הוא ממנו וע"י הב"ק דשובו וגו' נתעורר הרהורי תשובה בלב כידוע זה בס':

ולרבי דיוה"כ מכפר בלא תשובה זה ודאי קדושה קביעא וקיימא ומ"מ הרי אינו מכפר אלא לישראל ובהדבא"ר רפ"א ימים יולרו ולו אחד בהם זה יוה"כ לישראל ושם ג"כ על יום השבת לישראל דג"כ לא ניתנו אלא לישראל וגוי ששבת חייב כו'. אבל זהו לענין השתדלות בנ"א להיות שובתים להדמות ליולרם זה לא עשה כן לכל גוי דלהם לא ניתן שביתה כלל. אבל מלד שביתת הש"י בו שהיא הקדושה קבוע וקיימא דשבת. זה גם בגוים כמ"ש בסנהדרין ס"ה ב' דאביו של טורנוסרופוס לא עלה עשן מקברו בשבת דגם לגוים אין דנין בשבת וכן בעלת אוב אף בגוים ה"ע בשבת. כי שביתת השבת וקדושתו הוא

הוא מתחילת בריאת עולם ועלם. קדושת היום מצד עצמו היא שוה לכל באי עולם רק הש"י נתנו מתנה טובה לישראל. אבל יוה"כ עיקר כפרתו אינו אלא לישראל לבד והצור תמים פעלו וכל דרכיו משפט ובודאי כן הוא מדת המשפט לכפר לבנ"י עונותיהם ואפי' לשאין שבים כי גלוי וידוע לפניו ית' שרצונינו האמיתי לעשות רצונו ורק השאור שבעיסה ושעבוד כו' גורמים וכל החטאים רק מסיבתם ודומים רק להוצי הסובבים לאשה ועלם האשה זך ונקי. וע"כ ביוה"כ נשא השעיר כל עונותם אל ארץ גזירה הוא ארץ לא עבר בה איש כי משם הם באים ולשם הם שבים ללכת. והשעיר הרומז לעשו איש שעיר ר"ל שעבוד מלכיות נושאם עמו אל ארצו אשר שם משכן השאור המחמיץ לכל באי עולם. כי שניהם חד והא בהא תליא כשיבואו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו אז יהי' לה' המלוכה. על כל מעשיו שלא יהי' שום שליטה אחרת בשום כח מכחות הלב שזהו עיקר המלוכה האמיתות. וכל זמן שעמלק קיים אין הכסא שלם ר"ל כידוע דנשמתין דישראל אתגזרון מכורסיא (תקו"ז תי' ו) ואין טהרתן שלימה להיות הש"י יושב על כסאו כד"ש (ב"ר פ' מז) האבות הן המרכבה וכן כלל ישראל מרכבו ית' עליהם. והא' הנעלמת בסוף מלת כסא רומזת לקוב"ה אלופו של עולם דגניז בגויי' והיא חסרה גם בכתב כל זמן שזרעו של עמלק בעולם. כי אותיות כ' ס' הכ' רומזת לכתר וכן הוא דמות הכתר וכן מוחין מלכים כמין כ' והוא כתר מלכות של היושב על הכסא שהוא הרצון העליון שלמעלה מרצון האדם שממנו נשפע ונמשך המחשבה למוח האדם. והס' רומז ליצה"ר כמ"ש בב"ר (פ' יז) ע"פ ויסגור בשר דבא ביצירת האשה רומז ליצר התאוה שזהו

היצר שברא הש"י כי יש בו צורך לרבוי נפשות כמ"ש ביומא ס"ט ב' דע"כ לא בטלוהו לגמרי וכן א' בזוהר (ח"א קלז) דע"כ נקרא לבן דגש לעתיד יהי' רק דאתלבן והיינו כמ"ש (שם) ע"פ ונתתי לכם לב בשר לב להוציא בשר. והלל הלב הוא עשוי דמות ס' ושם משכן היצר ואלופו של עולם גנוז בגויי' דבאמת הוא טוב מאוד. רק ע"י השעיר הרומז ליצרא דכעס שהוא ישחט ולא ישאר ממנו שורש וענף לעת"ל. כי זה נחלת עשו לבד בבריאה והאשה הביאה מיתה לעולם ע"י יצר התאוה שנטה לצד הרע ונתאחד עם יצרא דרציחה שמזה בא מה שהרג קין להבל ועי"ז גרם המיתה. וזהו הגורם לשעבוד מלכיות וכן הם הגורמים לשאור שבעיסה הכל חד כל אחד נמשך מחבירו. וע"כ נשא השעיר כל עונותם לעזאזל ואז"ל (יומא סז:) לכפר על מעשה עוזא ועזאל שהוא בתאות ועריות והוא ארץ גזירה דארץ הוא רומז לנוקבא כידוע שהוא המקום המקבל ליושבים וארץ גזירה אינו מקבל כלום רומז לאשת זנונים. אף שמצד הדמיון נראה שאדרבא היא מקבלת הכל באמת אינה מקבלת כלום. וכן הם כל ארצות העמים צור וחברותי' דתמן שובעא תמן זולא וחושבים בעוה"ז שהם תכלית הישוב ועיקרו. ובאמת הם עיקר ארץ גזירה ומדבר שממה מכל מאחר שאין שם ישוב האמיתי הקיים לעד. וזהו מדבר העמים כי הם לבבם כמדבר שאינן בכלל ישוב ובדרך ארץ שקדמה לתורה דאותם שבד"א הם מכירים מעלת ישראל ואביהם שבשמים ועתידים להיות עבדים להם. וזהו עיקר הד"א להכיר ערכו ומעלת מי שגדול ממנו. אבל שעבוד מ' הוא מצד השעיר אשר לא ישא פנים לזקן ואינו בד"א ומשכנו בארץ גזירה ולשם נושא כל עונות

בנ"י כי אינו משלהם בעצם כלל רק משם השם בהם. משא"כ אומות העכו"ם אפי' שבים לא נתנו תשובה אלא לישראל (מד"ת האזינו ד) אבל להם אין כפרה כלל כי אצלם החטא בעצם. וע"כ גם לרבי נקרא יוה"כ דישראל מקדשי שע"י דמקדשי עצמם עד שהם קדושים בעצם דדבר זה בא ע"י השתדלות האבות לבניהם אחריהם וכל הדורות. עי"ז זכו לקדושת יוה"כ ואע"פ שמכפר גם לשאין שבים דע"כ נקרא שבת מ"מ השי"ת קוראו על שמם דהם מקדשי לי' אע"פ שהקדושה בעצם להיות קדוש מלידה ובטן והריון ודאי הוא רק ע"י השי"ת ובטעם אשר בחרת באברהם. אע"פ שהוא הראשון להשתדלות מעצמו דע"כ נקרא בריש חגיגה תחלה לגרים. מ"מ אחר שזכה לשם האזרחי להיות נבנה ממנו אומה ישראלית נעשה גם הוא אזרח בישראל ולא גר רק כאלו הי' מלידה כן. כי באמת כל התעוררותו והשתדלותו הי' ע"י השי"ת שעוררו לכך כדשו"ל (ב"ר פ' ב) ע"פ מי העיר ממזרח. וזה ג"כ נתלה בסוד הידיעה והבחירה שאע"פ שהשי"ת מסר הבחירה לבנ"א הרי מצד הידיעה הכל של השי"ת. והידיעה דר"ה הוא קודם ההשתדלות מה שעתיד להיות טוב וצדיק מעיקרו. ויוה"כ הוא אחר ההשתדלות וגם אחר שיחטא מ"מ כשלג ילבינו לפי שהם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית היינו קבוע וקיים מעולם מצד אמיתות רצון השי"ת ונמצא מעולם לא חטאו ולא סרו כלום מאמיתות רצונו. וע"כ אינם בכלל המועדים שהם מה דישראל מקדשי מצד הבחירה וההשתדלות הנעשה. אבל ר"ה ויוה"כ הוא מה דישראל נוקדשי מצד הידיעה וע"כ לא שייך בהם שמחה נגלית כיון דאינו מצד השתדלותם הנגלות:

ובר"ה ההתגלות הוא פחד ואנו מבקשים ובכן תן פחדך על כל מעשיך כי זהו ההבדל בין ישראל לעמים שהם רוצים בשלוה ובורחים מפחד ואפי' מפחד השי"ת. אבל בנ"י רוצים בפחד השי"ת כי זהו אמיתות השלוה והשמחה והסרת כל מיני פחד. וכמ"ש בע"ז (שם.) אתון אית לכו אימתא דמלכותא דבתכלית השמחה ושלות התענוגי עוה"ז שהי' להם בא פחד מלך בו"ד ועירבב את הכל. אבל אנן לית לן אימתא דמל' מאחר שאין לנו מלך אלא אתה ומה שאימתו ית' מוטלת עלינו זהו תכלית שלותינו ואנו מצפים ומבקשים ע"ז ויחד לבבינו לאהבה וליראה את שמך. וזה סוד ר"ה שהשמחה מסותרת בפחד כי הידיעה שקודם ההשתדלות מצד ההתגלות עומד בפחד על כל פסיעה שלא יטה מרצון השי"ת. וכמ"ש (ברכות ס.) אשרי אדם מפחד תמיד ההוא בד"ת כתיב. ור"ה שהוא זמן בריאת עולם הוא זמן ירידת הספינה ללמין שהיא בפחד שאינו יודע איזה רוחות יעברו עלי'. אלא שאנו נכון לבנו בטוח בה' שיוציא כאור משפטינו וע"כ הוא חג שהחודש מתכסה בו היינו חידוש אור דכנס"י נעלם ומכוסה עדיין אלא שאנו בטוחים בהשי"ת שיהי' אור לנתיבתינו. וזה שא' (ויק"ר פ' כא) ע"פ אורי וישעי אורי בר"ה שאז החודש מתכסה ואין אור גלוי עדיין כלל. רק מצד הידיעה דהשי"ת הוא אומר דגם בכיסוי כזה יש אור והוא אורי להאיר ההשתדלות דלזה צריך אור מאיר לרגלו ונתיבו לדעת באיזה דרך מהלך. והאור בא ע"י תוקף היראה שהוא אותיות ראיה דעי"ז זוכה להיות מחוי להו יצחק [דרגא דפחד יצחק כידוע] הקב"ה בעיניהו (שבת פט:) ויזכה להארת פניו ית' שיאיר לו לראות באיזה דרך מהלך ויאיר לו בחשכת לילה

והחודש

והחודש המתכסה. ויבעי ביוה"כ זהו הישועה אחר שחטא וכבר נכפל במבואות האפלות ונכפל בגיא צלמות ח"ו למקום שנפל. הש"י מושיעו בעת צרה ומצילו ופודאו מכל מיני רע ח"ו שזהו תכלית הישועה עד שמעתה ממי אירא. כי כבר נשלם שלימות היראה דר"ה שאינו ירא אלא מהש"י ואין לי לירא עוד משום ברי' ומשום דבר בעולם לא משאור שבעיסה ולא משעבוד מ' כי כבר הוא צדיק ונושע. ולכך אז השמחה בהתגלות יותר כמ"ש (תענית כו:) לא היו יו"ט לישראל כו' שבהן בנות ישראל יוצאות וחולות כו' אע"פ שהמצוה הנגלית בו הוא אדרבא לענות נפש היינו לפי שזהו תכלית השמחה של בנ"י לא ע"י אכילה ושתי' ועינוגי עוה"ז. ואחר שיחטא ויתכפר אז זוכה למקום שבע"ת עומדין שהוא גדול יותר כי הצדיק גמור שלא חטא עדיין בעוה"ז משיג שמחה ע"י עניני עוה"ז כשלוקחם לש"ש. וזהו קדושת המועדות וכן קדושת השבת דקבוע וקיימא כי באמת עמך כולם צדיקים ג"כ דיש בכל א' מישראל כל המדרגות ועד"ש הראשונים בנדה (יד.) עמ"ש הגמלין כולם רשעים ורובן כשרים דהא והא איתנהו ולגבי דהא נקרא צדיקים ובהא רשעים. וכן כל פו"י מלאים מצות כרמון ומצד אותן מצות נקראו צדיקים ומצד החטאים הם בע"ת ואין יכולים להשיג עוד כ"כ שמחה ע"י עניני עוה"ז שכבר נתגשמו אצלם וגם כי אין קטיגור נעשה סניגור. אבל הנה הם מצד הזה אחר התשובה והכפרה משיגים לאור יותר גבוה והשגת שמחה גמורה שמעין עוה"ב ולא מצד הנאת עוה"ז וחמודותיו. ולהיות דומין למלאכים. ובזמן שבהמ"ק קיים היו הקרבנות פועלים כן בלב בנ"י שהיו באמת כן דומים למה"ש כי השטן הוא יצ"ר (ב"ב טז.) וביוה"כ דלית לי' רשות לאסטוני (יומא כ.) הי' נעקר ג"כ יצ"ר מלבבות בנ"י. וע"כ אז היו בנות ישראל חולות ואומרות בחור שא עיניך כו' שזה נראה כפריצות גדולה ואיך לא מיחו בהם חכמים ואדרבא כיפרו לשבח ולמנהג הגון בישראל. אבל באמת אז ביוה"כ היו הכל מרגישים בעצמם לב בשר בענין שהי' ניכר לכל שאין בדבר זה שום פריצות כלל. וע"כ לענין הנעירה בליל יוה"כ א' (שם יט:) דגם בגולה היו עושין כן אלא שחוטאין אבל בזמן הבית לא היו חוטאין כלל ביוה"כ. רק משחרב בהמ"ק אע"פ שמ"מ עצמו של יום מכפר וקדושתו לא סרה ובשמים ממעל הוא ממש כמקדש וע"כ ל"ל רשות לאסטוני שההשפעה למעלה אין בכחו. מ"מ ההסתה למטה לא ניטלה ממנו. לפי שמצד ההתגלות למטה בטלו המעשים דעבודת היום בפועל ונשיאת השעיר העונות וע"כ חטאו. והש"י אמר ע"ז לפתח חטאת רובץ שהוא מהסתת היצ"ר ושאין להעניש כלל ע"ז דזה כל ענין כפרת יוה"כ שהש"י אומר שכל העונות המה על ראש השעיר ובארץ גזירה. אלא שבכל השנה הוא רובץ על מפתחי הלב וביוה"כ הש"י משלחו לדרכו שעירה. וע"כ אנו אומרים סדר עבודה לשלם פרים שפתינו כי באמת הכל נעשה גם היום בשמים ממעל והכפרה שלימה גם בהתגלות בעוה"ז אלא שאינו בפועל ממש במעשה רק בדבור שגם הוא גילוי אלא שאינו גילוי מורגש כ"כ בפועל. עד יערה עלינו רוח ממרום להיות מורגש בפעל גמור ביוה"כ בכל לבבות בנ"י סילוק וביטול היצ"ר מן הלב לגמרי ע"י שילום פרים שפתינו ואז נזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן. ושחיטת היצ"ר אחר כפי דעתי אם ניתן רשות לומר בזה ע"ד השערת הדעת תורה ודעת נוטה יהי' זה ביוה"כ וכבר

בשמים

בשמים ממעל הוא קדושה קביעא וקיימא דלית לי' רשות לאסטוני. וכן בזמן הבית ע"י עבודתינו ועבודת כה"ג שהי' שלוחינו ושליח ב"ד הי' גם סילוק היצר בלב אבל הכל רק לשעה ובאותו יום לבד ולא בכל הימים אשר יוצרו. וע"כ אף באותו יום ודאי לא הי' עדיין סילוק יצר לגמרי כמו לעתיד ממש דא"כ לא הי' יכול לשוב עוד אח"כ רק ע"ד שהיו בשעת מ"ת חרות מיצ"ר והכל לפי מה שהוא אדם. אבל כשיזכו לזה בימי הגלות בלא עבודת קרבנות בפעל אז יזכו לסילוק גמור ונצחיי. ובכל יוה"כ ע"י השתדלותינו לשוב אל הש"י אנו מקרבים דבר זה כחודה של מחט והולך ומתרחב עד שהש"י יפתחנו לנו כפתחו של אולם. בזביחת היצ"ר לגמרי במהרה בימינו אמן :

[נה] **ענין** ברכה וקדושה דיום השבת ובב"ר פ' י"א א' שניהם באור פניו של אדם כי חכמת אדם תאיר פניו. שהארת הפנים הוא מצד חיזוק הלב ותקיפתו שלא ידאג ויצטער משום דבר. לב שמח ייטיב גהה והחכמה תעוז לחכם נותנת לו עוז וחיזוק ועי"ז מאיר פניו. וכל מיני דאגות הם רק מצד ו' ימי המעשה דיצירת כל עניני עוה"ז שהוא עולם המלא צער ודאגה. אבל משבא שבת בא מנוחה שהוא כאלו כל מלאכתו עשוי' ולא יוסיף עצב עמה פניו מאירים. כי מנוחה דיום השבת היינו שמכיר באמת שסוף כל השתדלות אדם ואין שום דבר חוץ מהש"י כמ"ש (זח"ב פח ב) מהו שבת שמא דקוב"ה כמו שהי' עד שלא נברא העולם הוא ושמו לבד כן גם עתה אין כל הבריאה חוללת בפניו. ומכיר שכל הפעולות שפעל בו' ימי המעשה הם באמת פעולת הש"י וכמ"ש גם כל מעשינו פעלת לנו דלכן אינו פועל רק בעת שהש"י פועל וכשהש"י טובת גם הוא טובת. וממילא ע"י הכרה זו מסתלקים כל מיני הדאגות ועצבות מהלב וזהו הברכה באור פנים דענין ברכה הוא הוספה כי שבת הוא מתנה טובה שניתן לישראל ועכו"ם ששבת חייב כו' דלא כל הרוצה לקפוץ קופץ ולומר שמכיר זה דכל השתדלות אדם אינו כלום ואדרבא אצל העולם נקרא שזה אינו בדרך ארץ ואינו מן הישוב כשאין רוצה להשתדל בעניני עוה"ז. ואצל העכו"ם הוא באמת כן וכמ"ש בב"ר פ' ל"ט ראה אותם עסוקין בניכוש בשעת הניכוש כו' אמר יהא חלקי בארץ הזאת כידוע סוד א"י נגד יום השבת וכשישראל עושין רצונו של מקום עמדו זרים ורעו צאנכם (ברכות לה:). וא' אדרבא אם אדם חורש בשעת חרישה כו' תורה מה תהא עליה. וגם לכלל ישראל אף כשאינם במדרגה זו ליותה תורה לשבות יום השבת בימים ושנה הז' בשנים שבתה הארץ שבת לה' להכיר כי לה' הארץ. וזהו קדושת הארץ שהאו"ה שהיו בה קודם היו כענין ד"א שקדמה לתורה שהיו בכלל ד"א וישוב העולם. ועכו"ם העוסק בתורה ח"מ (סנהדרין נט.) כי התורה הוא היפך ישוב העולם והעסק במדת ד"א ולא ניתנה לגוים והאלם נקרא זה יציאה ממדת ד"א הראוי' להם. וכשבאה לחלקו של זרע אברהם זכו בה לתורה שהוא ההכרה דלה' הארץ וכל עניני עוה"ז ג"כ מהש"י. וע"כ התורה נקראת עוז (זבחים קטז.) וכשנתעורר ענין מ"ת בעולם נתעורר החשק דישוב העולם ומדת ד"א באו"ה. כי כאשר ישראל בתכלית השלימות דתורה אז גם כל העולם בתכלית השלימות ושלימות דאו"ה הוא כאשר עוסקים בד"א וישוב העולם לצורך ישראל כמו שיהי' לעתיד.

 וע"כ

וע"כ כשהחזיר הקב"ה התורה על כל האומות לא רצו לקבלה כי ראו שהיא המפריעה אותם ממדת ד"א שזה כל שלימותם. אבל ישראל דסגו בתמימותא הקדימו פה לאוזן כמ"ש בשבת (פח.) דזהו מדת יעקב איש תם למסור עצמו לגמרי להש"י ולא לחקור כלל אחריו ולשמוע מה יאמר אם יוכל לקבל. דזהו מי שמחשב עצמו לדבר נפרד ויכולת בפ"ע אבל מדת אמת ליעקב הוא להכיר האמת לאמיתו שאין עוד מלבדו ואין לאדם שום יכולת אלא למה שהש"י נותן לו יכולת וא"כ מה שייך אם יוכל לקבל כיון דהש"י יצוה יוכל לקבל ג"כ. כי האדם אין לו אלא ההכנה מה שהוא מוכן לעשות רצון הש"י וה' הטוב בעיניו יעשה. וזהו תומת ישרים אשר תנחם וכמ"ש אורך ואמתך המה ינחוני יביאוני אל וגו' אורה זו שבת כמ"ש בב"ר (פ' יא) ברכו באורה ואמת זו תורה כמ"ש בברכות (ה:). והכרת התורה הוא הכרת החכמה שבמוח והכרת השבת הוא ההכרה שמצד הבינה שבלב. ושניהם לא עשה כן לכל גוי כי הם נחלת יעקב כמ"ש בב"ר ספי"א דיעקב הוא שבת ע"כ זכה לנחלה בלא מצרים והוא נחלת יעקב שזוכים לה שומרי שבת כמ"ש והאכלתיך וגו' וכמ"ש בשבת (קיח:) והיינו כי נחלת האומות הוא מצד השתדלותם וע"כ יש לה גבול כפי ההשתדלות אבל נחלת ישראל אינו מהשתדלותו כלל רק מה שהש"י נותן וע"כ הוא בלי גבול כמדת הש"י שאין גבול לנתינתו. וזהו השבת שזכה לו ולבניו אחריו עד דבמרה אפקוד ע"ז להיות עוד מצווים ועושים. אע"פ שזה מתנה גדולה שנתן להם שיוכלו להכיר זה שהכל בידי שמים וכאשר הש"י פועל הוא פועל וכאשר הש"י שובת הוא שובת. מ"מ לא נתנה הש"י המתנה בחנם לישראל מה שלא עשה כן לכל גוי ועד"ש בכ"ד (מגילה כו: וש"נ) דמתנה כמכר דאי לאו דהי' לו הנאה מיני' לא יהיב לי'. וגם אצל הש"י כן וכמ"ש בתורה לקח טוב נתתי לכם שאע"פ שהיא מתנה מ"מ נקרא לקח כאלו הם לקחוה בהשתדלותם. ואף יום השבת אף דקדושתו קבוע וקיימא מ"מ ציוה בדרך מצוה לישראל ושהם מצווים לקדשו בקידוש היום כאלו הם מקדשי לי'. כי באמת הם זכו לקדושה זו בהשתדלות האבות אברהם יצחק ויעקב ממדרגה למדרגה עד מדריגת יעקב הבחור שבאבות שזכה להכרה השלימה דה' אחד. והכרה זו נשרשה בכל בניו אחריו בשרשם וע"כ נקרא רק ברכה באור פנים דשורש האור פנים ישנו גם בו' ימי המעשה אלא שבשבת הוא מתברך. ואו"ה שאין להם שום הארת פנים כי שרשם מצד החושך שהוא השיקוע בעניני עוה"ז הדומה לחושך ולילה כמ"ש בריש פסחים א"א להם להשיג אור פנים גם ביום השבת כי אין להם שייכות לזה כלל רק בבנ"י שהם דבוקים בעצם האורה ושחרוריתם הוא רק ששזפתני השמש כל עניני עוה"ז שתחת השמש ובמעט ליבון מתלבנים כמ"ש בשהש"ר ולעולם יש בהם שורש אור גם בזמן החושך. בשבת שהוא מעין עוה"ב אותו אור הנעלם מתברך ומתוסף עד שבא לכלל גילוי להיות בהתגלות לבו דבר זה כי הכל מהש"י והוא הנותן כח לעשות חיל וממילא פניו מאירים משמחת לבבו. ועי"ז ממילא מתברכים גם כל פעולותיו דו' ימי המעשה מאחר שמכיר שהם מהש"י שהוא מקור הברכות. וזהו הברכה דיום השבת היינו שבו יהי' התגלות הכרה זו דאין עוד מלבדו בהתפשטות כי ענין ברכה הוא התפשטות השפע. והקדושה הוא היפך מזה דעיקר הוראתו על ההבדלה

וההפרשה

והתפרשה להיות הדבר מוגדר ומובדל מדבר אחר. וגם זה דרגא דיעקב שנקרא קדוש כי הוא המובדל מכל העמים דממנו התחלת קדושת ישראל בכל זרעו אחריו שמטתו שלימה. לפי שע"י הכרה זו דהש"י הפועל הכל ודשוא השתדלות אדם יוכל לבוא להתפשטות לכל הבלים שירצה ויחשוב כי הכל מהש"י והוא עמו והגם דהאמת כן דגם כי אלך בגיא וגו' אתה עמדי היינו אחר שאירעו מה שאירעו אל יתייאש מן הרחמים ואל יפריד עצמו מהש"י וכמ"ש בשבת (לא:) ע"פ אל תרשע הרבה מי שאכל כו' שלא יחשוב שכבר נפרד מהש"י ח"ו ולהיות ככל הגוים רק באמת לעולם אתה עמדי. אבל חלילה לילך מפני כן בגיא כו' ח"ו דאדרבא כיון שאתה עמדי הרי זה כמכניס ח"ו ממ"ה עמו למקום הטינופת. וע"כ עם הברכה צריך קדושה ג"כ להיות מוגדר ומובדל באור פנים שלא יהי' שמחה של הוללות דע"כ לא ניתנה לגוים שהם יבואו מזה לקלות ראש להיות אוכלים ושותים ופוחזים כמ"ש בב"ר שם על גוים שבחו"ל וקודם שבא אברהם אע"ה לא"י. וקדושה בכל מקום הוא גדר ערוה והגדרה מתאות עוה"ז וזהו הקדושה שאחר הברכה להתקדש באור פנים זה. כי אצל או"ה ברכה זו הי' מוליד פחזות ופריקות עול והשתקעות בתאות עוה"ז ואצל בנ"י אדרבא מולידה קדושה בלב. ואור הפנים המעיד על הטוב שבלב אינו מכח שלוה של הוללות רק מכח שלוה המגיעה קדושה והגדרה מכל מיני שלוה של עוה"ז. וברכת יום השבת מקבלין בתפלה שהוא ברכותיו של הש"י ומברכותיו יבורכו בית עבדיו. והקדושה בקידוש על היין שהוא ישמח לב ומוליד שמחה של הוללות לשוגים בה אבל יין דמצוה אדרבא מוליד קדושה בלב והגדרה משמחת הוללות דעוה"ז:

[נו] **ענין** הנס דחנוכה שהוא לבדו מהנסים שלא ניתנו לכתוב ומ"מ נקבע זכרונו לדורות. וביומא כ"ט א' מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים והאיכא חנוכה ניתנה לכתוב קאמרי'. ולכאורה מה בכך דלא נכתב סוף סוף הי' נס ועדיין אין אסתר הסוף כשחר. וגם מה דהמשיל כל הנסים ללילה ואסתר לשחר אם הנס הוא אור הרי כל הנסים ג"כ היו מאירים עוד יותר דבפסח יצאו מעבדות לחירות ובפורים אכתי עבדי אחשורוש אנן כמ"ש במגילה (יד.). אבל הענין כי אמרו בריש פסחים דעוה"ז נמשל ללילה ועוה"ב ליום היינו דבעוה"ז זה שמי לעלם כתיב (שם נ.) דהכרת האמת לאמיתו דשם השוי' שהיא מדת האמת ליעקב אע"ה נעלם מאוד בעוה"ז שהוא עלמא דשיקרא דכל ענייניו עד ארגיעה כמדת לשון שקר. והם המאפילים ומעלימים הכרת האמת דאין עוד מלבדו ממש שום מציאות כלל. ודבר זה אין ניכר בעוה"ז רק דרך אמונה כטעם ואמונתך בלילות ולא כשאני נכתב אני נקרא ר"ל מושג בפי הנבראים רק דרך שם האדנות ר"ל הכרת אדנותו ית' ושהוא מלך העולם ומלכותו בכל משלה. ואף דבאור פני מלך חיים מ"מ הוא דרך כמה צמצומים ומסכים ואספקלריאות שאין מאירות לראות האמיתות ממש ורק נכתב בכתיבה שהיא ג"כ לבוש המגשים אותיות הדבור. ומלבישם בצורת אותיות גשמיות של דיו ע"ג קלף ונייר ואין בהם עוד חיות שיש בדבור שהוא רוחני ויוצא מפה חי מדבר ובלא חיות א"א לדבר ואין מורגש לשומע אלא בעת הדבור שיוצא עם החיות שבו. ונא' כי לא יראני האדם וחי דבהרגשת אמיתותו ית' מיעוט חיות הנפש שהוא חלק אלוה ממעל מסתלקת ומתכללת במקורה

במקורה כמו אור נר באבוקה הסמוך לו כידוע. וכן במ"ת בדבור א' שזכה לראי' באספקלריא המאירה כמשרע"ה כי היו רואים את הקולות דהי' אצלם הראי' והשמיעה הכל אחד כמו שהם מיוחדים במקורם ומה שהי' נשמע הי' נראה ג"כ. וכן השגה דשם הוי' שהוא נראה בעוה"ז רק בכתב הי' אז נשמע ומושג האמיתות לגמרי ועי"ז יצאה נשמתם (שבת פח:). אע"פ שבאמת באור פני מלך חיים ע"י שדבקים באלהים חיים אבל אין זה חיות העוה"ז בלבוש גופני דעוה"ז רק כטעם (תענית ה:) יעקב אע"ה לא מת אף דקברו קבריא. רק כל חיותו בעוה"ז כפי מדתו בהכרת אמיתותו ית' לא היתה חיות דעוה"ז כלל. וז"ש בהדבא"ר (פ' ה) דזכה לחיים שלא בצער ושלא ביצה"ר וזהו מעין עוה"ב וכמו שזכו לזה ג"כ ישראל בשעת מ"ת אחר שהוריד הקב"ה טל של תחי' להחיותם וזכו לאותו חיות שיהי' אחר תחה"מ שהוא חירות מיצה"ר ומשעבוד גליות עד שא' בע"ז ה' הי' אלמלא אבותינו שחטאו אנו כמי שלא באנו לעולם דג"כ לא היו מתים כלל. כי חיות האמת הוא חיים נצחיים ולא עד ארגיעה כחיי עוה"ז. ויעקב אע"ה שהוא שורש מדת האמת ודאי זכה לכך ואף שהי' מלובש עוד בלבוש הגופני דעוה"ז לא הי' מרגיש ענין הגוף אלא כמו שאדם מרגיש המלבוש שהוא לבוש. ולא כחיות עוה"ז שהגוף הוא מקושר ממש עם הנפש בעצם החיות וכפי תוקף הקישור כך הוא גודל צער המיתה בפרידתם כמ"ש פ"ק דברכות (ח.) דתתק"ג מיתות וקשה שבכולם אסכרה שהוא בעון לה"ר כמ"ש בשבת (לג רע"ב). שעיקר חיות הגופני הוא בדבור וכמו שת"א על לנפש חיה לרוח ממללא וכאשר מקלקל הדבור ונמשך בו לרע שהוא מצד הגוף הרי החיות מקושר ביותר בגופניותו ע"כ פרידתם קשה ביותר. וניחא שבכולם נשיקה שהוא המיתה שע"פ ה' דבמיתתם רואים (ספרי בהעלותך פיס' קג) ומתכללים במקורם וזהו ע"י טהרת הפה ורוח ממללא שזוכה לידבק ולינשק בפי ה' ית'. ומ"מ אף משרע"ה מת אף שהי' ע"פ ה'. ובחטאו את חטא הדבור דשמעו נא המורים דעי"ז בא הרגש מיתה לגוף כיון שיש צד גופני עדיין הממשיך חיות נפשי אליו ומצידו הוא הרגש מיתה. אבל יעקב אע"ה לא הרגיש שום הרגש מיתה אף כמשחל בניתא מחלבא ג"כ כי לא הי' אצלו שום שייכות לחיותו האמיתי עם הגוף כלל. ופטירתו הי' רק כפושט מלבוש זה ולובש מלבוש אחר של עולם העליון ומלבוש זה נקבר אבל אין בזה ענין וגדר מיתה כלל. וע"כ לא חש להשיבו כלל שם בתענית ה' ב' על שאלת בכדי קברו רק כיון דמקרא אני דורש מה איכפת לי מה שמצד העוה"ז הי' קבורה לגוף מ"מ כפי האמת לא מת כלל. ולעת"ל יתברר גם בכל זרעו כן דלא מתו באמת רק כפי דמיון העוה"ז. ודבר זה רמוז בתיקו' זוהר סוף תיקון כ"ו (דפוס מנטובה והא סו' תי' מ) בסוד אבני שיש טהור יעו"ש כפ"מ שקבלתי בביאורו ואכ"מ. ואצל יעקב הי' זה מבורר בעוה"ז ג"כ מצידו שהי' דבוק באמת לאמיתו מדת יום. וזהו מקיש הוא לזרעו מקרא דזרעך מארץ שבים מה שיהי' לעתיד בזרעו כשיזכו ג"כ לאותם חיים. אבל מצד העוה"ז א"א להרגיש בחיות כזה דעי"ז אדרבא יוצא החיות. והרגשת השגה דשם הוי' בעוה"ז הוא רק בכתב שהכתב הוא ג"כ מלבושי העוה"ז שאין בו חיות:

וזהו ענין תושב"כ שניתנה בכתב כי הוא דבור הש"י דנפשי יצאה בדברו ואין מושג בעוה"ז אלא ע"י הכתב. וכן כל נביאים וכתובים הוא הדבר אשר דבר ה'

ובדבר ה' שמים נעשו היינו עשיי' גופנית שמדבוריו ית' מתהוה ג"כ לבושים הגופנים דעוה"ז ג"כ. דכלפי מעלה הדבור הוא ג"כ דבר נבדל מהמקור ועי"ז נמשך התהוות לבושים המעלימים ומראים שיש דבר נפרד. ובאמת גם בהם גנוז חיות חי העולמים ית' דלולי כן לא הי' לו שום מציאות אלא שהוא בתכלית העלם. וזה ענין המכתב מכתב אלהים היינו כי כתב בו"ד הוא ככל פעולת בו"ד שאין בו חיות של הפועל כלל משא"כ פעולת הש"י כחו בנפעל לעולם והוא המקיימו רק שהוא בהעלם. וזה שכתב שם אלהים שהוא שם הצמצום והוא שם הכנ' בכל מע"ב כי ע"י אותו כח הי' כל התהוות מע"ב בעולם עשי' הגופני. וכן כתב לוחות הוא מכלל מע"ב שנברא בין השמשות כמ"ש פ"ה דאבות ודברים שנבראו ביה"ש היינו ענינים שאינם בריאה מיוחדת אלא גמר של כלל הבריאה. כי הש"י יודע עתיו ורגעיו ואין אצלו ביה"ש זמן ספק רק רגע סוף היום והרף עין שזה נכנס וזה יוצא הוא הנקרא ביה"ש והוא רגע סיום של כלל הבריאה שהי' בדבר ה' יצא לפועל נגלה בעוה"ז דבר ה' עצמו בכתב הלוחות שהוא עצמות דבר ה' עם החיות שבדבור דזהו רואים את הקולות שראו הקול בכתב הלוחות הנראה לעין שהוא עצמו קול ה' ממש. ורש"י בפסחים נ"ד א' פי' על כתב ומכתב כל כתב דעלמא אבל הר"מ והרע"ב באבות פי' על כתב לוחות והכל אחד כי שורש מציאות הכתב בעולם הוא ע"י מה שברא הש"י כתב דלוחות וכל כתבי הקודש קדושתם לקוח מהכתב דלוחות דע"כ אין לשנות צורת האותיות מאותיות שבלוחות. ואף שאינו בכתב אלהים להיות בו חיות אלהי ממש כבדבר ה' מ"מ כיון שנכתב ע"פ ה' שצוה לכתוב וניתן

לכתוב הרי הסופר כשלוחו ית' כביכול. וכמו במצות כתבו לכם יוצאין בכתיבת סופר בשליחותו והוא שלוחא דרחמנא כי הכל בכתב מיד ה' השכיל. וכשכותב לשמה יש בו מחיות שיש בדבר ה' ועי"כ דברים שבכתב א"א רשאי לאומרם בע"פ (גיטין ס:), כי כל דבר שבכתב הם דבר הש"י שנאמרו ברוה"ק והנביא או המדבר ברוה"ק שרוח ה' דבר בו כל השומע ממנו הי' שומע דבר ה' וחיותו ית' שבתוכם אבל אדם אחר שיאמרם בפיו אין בדבורו אותו חיות כלל של דבר ה'. ורק מתוך הכתב יכול להשיג אותו חיות שהוא גנוז תוך הכתב כי אותן כתיבים הם לבושים גופנים לדבר ה'. כמו גוף האדם המלביש לנפש שהוא רוחניות וחלק אלוה שא"א להשיגה ערומה בעוה"ז אבל מתוך לבוש הגוף היא מושגת. כן דבר ה' הוא מושג ע"י לבוש הכתב וצורת אותיות המחכימות להשיג עי"ז חיות דבר ה' שבתוכן. אבל דברים שבע"פ הוא להיפך א"א רשאי לאמרם בכתב כי דברים שבע"פ הוא חכמת חכמי ישראל וע"י דיבור החכם בפה יש בו חיותו משא"כ בכתב אין בו חיות עוד. כי פעולת אדם ומעשה בו"ד אינו כמעשה הש"י ואין יכול להמשיך חיותו בנפעל ורק הדבור שהוא מכח רוח חיים שבו יש בו מחיותו ולא בכתב. ועי"כ תושבע"פ שהוא מה שמסר הש"י התורה לתחתונים שיהי' בכחם לחדש חידושין דאורייתא משלהם ולהיות ממש ד"ת לנטוע שמים וליסוד ארץ כמ"ש בזוהר (ח"א ד סע"ב) דנברא עי"ז שמים וארץ רוחנים כמו דבדבר ה' שמים נעשו. ובאורייתא ברא קוב"ה עלמא אלא שע"י דבורו ית' נעשה עולם עשי' גופני שמצד תוקף החיות גם בהתלבשו בגופנית אין מתעקף ומתגלם. כטעם הירידה למצרים

אני

אני ולא מלאך כו' שלתוקף הטומאה לא הי' אפשר לשום מלאך ושרף לירד שם רק הש"י בכבודו ובעצמו דמלכותו בכל משלה גם בכל מדרגות התחתונות ושבתכלית השפלות יוכל להתלבש ניצוץ חיות המחי' ומקיים אותו דבר כי הוא חי העולמים ומקור החיים ואין עוד מלבדו שום חיות וקיום לשום דבר . אבל חיות האדם הוא חיות פרטי שחלק לו הש"י ואין לו תפיסה והתלבשות בכלי גופני אלא באותו כלי שקבע והגביל לו הש"י וא"א לו ליכנס לכלי ולבוש אחר להחיות כלל [שלא ברצון הש"י] . וע"כ ע"פ התורה אסור לכתוב דברים שבע"פ כי בכתיבה מסתלק חיות האדם המדבר אותם דברים ואין משיג אלא גשמיות הדבר בלא חיות . ורק משום עת לעשות לה' הפרו תורתיך התירו לכתוב כדי שלא ישתכח הדברים דמ"מ ע"י הכתב נודע הדבר כפי הלבוש שבעוה"ז . והמבין יבין מתוך הלבוש ג"כ ע"י חיות עצמו המתלבש באותו הלבוש הנתפס במוחו ושכלו . וזהו עת לעשות עשי' גופנית לה' ואע"פ שהוא הפרת התורה היינו משפט התושב"כ שהוא רצון הש"י ודבורו המתגלה בעולם שכפי רצונו אין תושבע"פ מתקבל אלא פא"פ ואין להלבישו בכתב מ"מ אדרבא זהו קיום התורה . כי גם זה דעת לעשות וגו' מכלל התורה דפעמים ביטולה של תורה זהו יסודה ואמרוהו במנחות צ"ט רע"ב על שבירת לוחות והאבדת מכתב אלהים . וממש דוגמת זה הי' ג"כ כתיבת תושבע"פ שהוא בהיפך לכתוב מכתב בו"ד שאין בו חיות . אך כיון דיש כח זה ג"כ ביד חכמי ישראל להפר תורה שהוא כטעם (מו"ק טז :) הקב"ה גוזר וצדיק מבטל שכך מסר הש"י התורה לגמרי לתחתונים וכן הנהגת העולם שהוא בתורה . ע"כ גם דבר זה שא"א לכתוב

דברים שבע"פ הי' בידם לבטל וממילא ישתנה הדבר גם בענין הנהגת העולם שיהי' בכח להמשיך חיות בדבריהם הנכתבים . ואף שאין החיות המתלבש בעצם הכתב דוגמת החיות שבתושב"כ שהוא דומה לחיות הנפש המתלבש בגוף בעוה"ז דע"כ צריך שיהי' כתובה אשורית על הספר ובדיו דוקא ואם חסר אות אחד נפסל הכל וכן שאר פיסולי ס"ת דוגמת איזה קלקול שאירע בגוף הגורם סילוק לחיות הנפש שבו . משא"כ כתיבת התושבע"פ שאין בו התלבשות חיות עד"ז אין תנאים בכתיבתו ולא שייך בו פיסול בכתיבה . אבל מ"מ יש בו התלבשות חיות דרך כלל בענין הנכתב שיהי' מושג גם עצם החיות שבדבורים ההם לשכל האדם המשיגם כאשר הדברים מתעצמים בשכלו :

וזהו החילוק הידוע שאין דומה שמועה מפי חכם לראי' בספרים . כי דברים היוצאים מלב חכם יש בהם חיות גמור המתלבש באותן דבורים דרך התלבשות גמור מחיות המדבר עצמו . וע"כ יש בהם כח לפעול בלב השומע כידוע דדברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב . משא"כ בכתיבה ההתלבשות אינו מצד חיות פרטי של חכם המחדש הדבר ההוא דאותו חיות אין יכול להתלבש בכתב רק מצד התכללותו חיותו במקור החיים ית"ש שהוא חלק ממנו וגם חכמת בנ"א הכל הוא מהש"י . וזהו התכללות תושבע"פ בתושב"כ כי באמת הכל רמוז בתושב"כ וגם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני (ויק"ר ר"פ כב) והכל הוא דבר ה' מצד שרשו ומקורו כי משם לוקח והכל הוא ד"ת גמור והדבר אשר דבר ה' . ומצד הזה של החיות הכללי שיש בתושבע"פ שהוא מצד דבר ה' שאמר ע"פ התורה אשר יורוך וגו' ולא תסור מן הדבר

וגו'

וגו' ושאל אביך וגו' דע"כ מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות דרבנן כמ"ש בשבת (כג.) דגם זה מצות ה' דרך כלל. חיות זה יוכל להיות נתפס בכתב בכלל דברים שבכתב אלא שהיא מתפשטת בכתב פרטי באותו דבר פרטי שחידשו סופרים. וכאשר נכנס לשכל המשיג מצד התדבקותם במקור החיים דדבר ה' הכללי הגנוז בו יוכל להשיג כל פרטי החיות שיש באותו דבר כאלו שמע מפה אל פה מבעל שמועה העומד לנגדו (ירושלמי סו"פ ב דשקלים). אלא שצריך לזה השתדלות שכל המשיג ג"כ יותר מבשמיעה פא"פ. ואלמלא נשתברו לוחות לא היו שוכחים ד"ת כידוע (עירובין נד.) לא הי' צריך לכתוב תושבע"פ. אבל זה ג"כ מכלל יסודה שע"י ביטולה דע"י שבירת לוחות שעי"ז החזירו תושבע"פ להיות כמו תושב"כ שיוכל להתלבש בעוה"ז. וזה דבר גדול ויסוד התורה כי באמת עיקר התורה הוא תושבע"פ כי מה שבכתב אין לאדם תפיסה בו אלא ע"י תושבע"פ וכמ"ש במד' (תנחומא תשא לד) שעתידין אוה"ע לומר אנו ישראל כו' מי שמסטורין שלי בידו כו' דמצד תושב"כ שהוא הלבוש גשמי דעוה"ז יוכלו גם אוה"ע לומר שיש להם תפיסה ואחיזה בד"ת. ובאמת לא עשה כן לכל גוי ואפי' יקיימו כל התורה כולה אינו כלום אם לא יתגיירו ובשם ישראל יכנו כי לא ניתנה תורה אלא לישראל שנתגלו להם המסטורין שבה בתושבע"פ. וכמ"ש בפרקי היכלות (פ' כז) דאע"פ שלא שרתה שכינה בבית שני מ"מ עיקר התורה וזיוה והדרה לא הי' אלא בבית ב' שלא רצו לבנות עד שהבטיחם הש"י לגלות להם רזי התורה יעוש"ב. והיינו כי התחלת תושבע"פ הי' בבית ב' מאנכה"ג שהם מייסדי הבית הם יסדו ג"כ התושבע"פ כמ"ש בירוש' דשקלים (ר"פ ה). ובימי מרדכי דקיימו מה שקבלו כבר שחזרו לקבל התורה מאהבה שלא ע"י כפיית הר כגיגית כמשאז"ל (שבת פח.) אז זכו לכך. כי עיקר הכפיית הר הי' על תושבע"פ כמ"ש בתנחומא פ' נח עש"ב וכל זמן שלא קבלוה מרצונם לא נמסרה עדיין להם לגמרי והיו מתנהגים ע"פ נביאים הכל בכתב מיד ה'. ואף שהנבואה הוא גילוי מפורש מראות ה' יותר מהשגת החכמים מ"מ אמרו בב"ב י"ב א' דחכם עדיף מנביא וע"ש ברמב"ן דיכול להשיג מעמקים יותר. וכידוע מהאריז"ל שהגיד דברים בעולמות עליונים שכפי דעת עצמו הוא למעלה מהשגת כל הנביאים ואפי' השגת משרע"ה כנודע להוגי בכתבי האריז"ל. אלא שהם השיגו דרך ראי' וא"א לראות בעוה"ז יותר כפי התלבשות גופניות דעוה"ז דע"כ דבריהם נתנו לכתוב בלבוש גמור בעוה"ז. אבל הוא השיג דרך השגה בשכל שזהו השגת רוה"ק כמ"ש רמב"ן שם ושלא דרך ראי' אפשר להשיג הרבה. וזה מ"ש במנחות (כט:) דמשרע"ה לא הבין דברי רע"ק ובמ"ר (חקת) דראתה עינו של רע"ק מה שלא ראה משרע"ה ואף דלא קם כמוהו היינו מצד השגתו דרך ראי' ולו נתגלה גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ואפי' מה שרע"ק עתיד לחדש. אלא שהכל הי' התגלות נבואה דרך ראי' ולא דרך השגה שכליות כמו שמשיגים אותם המחדשים הדברים שדבר זה לא נתנו לכתוב כי דבר זה א"א להלביש בכתב כלל רק מה שלב חכם ישכיל פיהו ועיקר ההשגה הוא סוד נעלם בלב המשיג. וע"כ כל הנסים שנעשו לישראל שנתנו לכתוב הם ישועות גופניות שניצולו מעבדות לחירות וממות לחיים כי כולם ישועות הש"י שהוא הושיעם ברחמיו וברוב חסדיו בנס גלוי לכל

שהוא העוזר ומושיע. וישועות הש"י עובר בכל העולמות עד שמתלבש גם בעולם העשי' הגופני ובא הגלה לגופות ג"כ. ועל"כ הרושם הנשאר קבוע וקיים לדורות עולם ניתן לכתוב ג"כ ולהתלבש באותיות הכתב וכן נקבע מהם ימים טובים שהוא בעונג הגוף ושמחתו ושביתתו ממלאכה כי נפעל הישועה גם לגוף. וזהו הכל מצד העוה"ז הגופני צריכים הנסים ג"כ להתלבש בלבושי העוה"ז וע"כ נמשלו הכל ללילה עד אסתר שהיא סוף כל הנסים הניתנו לכתוב והיא כמו התחלה לתושבע"פ כי הוא המצוה הא' מד"ס שנתחדשה למצוה קבועה לדורות ע"י סופרים ואנכה"ג. וע"כ איכא למ"ד דלא ניתנה לכתוב (מגילה ז.) ושהוא באמת מכלל תושבע"פ ולמ"ד דניתנה לכתוב מ"מ היא הסוף ממדרגת הכתב ולעולם סוף מדרגה העליונה הוא התחלה וכתר למדרגה שאחרי'. והיינו דנס דפורים לא הי' עוד נס נגלה ע"י הש"י עצמו ולמראה עין הי' קצת דרך הטבע כי לאהבת אסתר עשה אחשורוש. וזה טעם ותלבש אסתר מלכות ואז"ל (שם יד:) שלבשתה רוה"ק והיינו מדת מלכותו ית' נעשית היא לבוש לאותה מידה שהלבישה היא את המלכות. וכל נסים הנגלים כיציאת מצרים והדומה אף שנעשה ע"י משה ואהרן וכדומה הי' גלוי לכל כי הש"י הוא הפועל לפי שנעשו בשם הוי' שהוא הגילוי שהוא המהוה הכל. וע"כ אמר פרעה מי ה' וגו' ר"ל שם הוי' דזה לא עשה כן לכל גוי ואין להם השגה בשם זה כלל. משא"כ מצד שם האדנות מדת מלכותו ית' דבכל משלה וגם הגוים קרו לי' אלהא דאלהא כמ"ש סוף מנחות אלא שמסר הנהגת העולם לכוכבים ומזלות והנהגת הטבע. ונס דפורים הי' מלובש בדרך הטבע אבל מ"מ באמת הי' הכרה מפורשת בזה בכל העולם כולו כי הש"י משגיח על עמו:

וזה טעם מה שאמרה אסתר קבעוני לדורות והשיבו קנאה את מעוררת כתבוני כו' (שם ז.) שהכתיבה מורה על נס מפורש וניכר גם בעוה"ז לישועת ה' והם חשבו דאו"ה כופרים דהי' סבה טבעית. והיא השיבתם כבר כתובה כו' ר"ל דגם הם כתבו זה לנס וישועת ה' וכמ"ש במגילה י"א א' אימתי ראו כל אפסי ארץ כו' דבנס גלוי הרי גלוי לכל אבל זה שהי' אפשר למתעקשים לתלות בדרך טבעי. אלא שמ"מ כפי הסבות והמסובבים הנסמכים הבינו הכל דהוא פועל ה' וישועת אלהינו זה נקרא ראיית אפסי ארץ ר"ל שהבינו שגם בפעולות הארץ שהם פעולות הטבעיים יש דרך נסיי וישועת ה'. וזהו קצה הקומה דישועת הש"י וניסיו הנגלים בעוה"ז שמדת המלכות הוא מדה האחרונה בכל קומה שלימה כנודע והיא להראות מלכותו בתחתונים ובהנהגת הארץ הזו בעוה"ז. וע"כ גם היא היתה ישועה גופנית ממיתה לחיים ולכן קבעום ימי משתה ושמחה להנאת הגוף ג"כ. ומ"מ יו"ט לא קבילו עלייהו להיות שביתה גמורה לגוף משום דאכתי עבדי אחשורוש אנן ולא היתה גאולה גמורה לגוף משעבוד ג"כ דמ"מ העיקר בישועה דאז הי' דליהודים היתה אורה וגו' דפי' בספ"ק דמגילה זו תורה ויו"ט ומילה ותפילין ע"ש. והיינו דגלות מצרים וסנחרב ונבוכדנצר כולם לא באו על ישראל מצד אמונתם דוקא שאפי' יעזבו אמונתם ג"כ היו משתעבדים בהם ומגלים אותם. וכן כל הצרות דעד בית ב' שהי' מהאומות לא מצינו גזירת שמד דלא איכפת להו באמונה רק באו לכבשם וללחום בם כמו באומה אחרת והוא רק צער הגופני כמו שהם כל יעודי התושב"כ בשכר ועונש גופני. וכל הקדמונים נתקשו בזה על שלא נתפרש בתושב"כ שכר ועונש הרוחני ובאמת

אין זה קושיא כלל כי תושב"כ הכתב הוא לבוש הגופני של התורה בעוה"ז וכך היא התורה בכל עולם מתלבש בלבוש השייך לאותו עולם ובעולם הרוחני שם אותן יעודים עצמם הם ברוחניות ובעוה"ז הם בגשמיות. ודבר זה של שכר ועונש הרוחני אינו אלא דרך פירוש על שכר ועונש הגופני שבכתב לחכמי ישראל בתושבע"פ שהם משיגים מסטוריות שבתושב"כ וכפי מה שהיא בכל עולמות העליונים. אבל בתושב"כ עצמה שהיא לבושה הנגלה בעוה"ז אין לכתוב כלל אלא הנגלה בעוה"ז. ומצד התושב"כ דהיינו מצד הש"י הי' ראוי כן באמת להיות בא בעוה"ז תיכף השכר ועונש כיעודי התורה. כי כל דבר הש"י הוא פועל בשוה בעולמות העליונים כמו בעולם עשי' הגופני כי אצלו הכל שוה והנהגת כל העולמות אינו אלא ע"פ התורה אלא שבאמת נעו מעגלותי' של תורה ואע"פ דכתיבא ומגמא א"א לידע כלום ממנה אם לא ע"י תושבע"פ וארוכה מארץ מידה דהתושבע"פ אין לה קץ ובכל יום אפשר לתלמיד ותיק לחדש חדשות. וכאותו תלמיד שהי' יודע לטהר השרץ ואין זה פלפול של הבל כקו' התוס' (עירובין סג:) דהרי באמת אז"ל (שוח"ט מז' קמו) ה' מתיר אסורים דעתיד הקב"ה להתיר אסורים. וח"ו שהתורה תשתנה כי היא נצחית. רק כמו שאז"ל (ויק"ר פר' יג) חידוש תורה מאתי תצא שיתגלה איזה חידוש בתורה להתיר דברים שהי' אסור בעוה"ז ואז כשיתגלה החידוש יכירו הכל וידעו שגם זה עצמו מכלל התורה ואינו חידוש בתורה. והרי כמה דברים חידשו סופרים לעקור ד"ת כשופר ולולב שאין דוחה שבת וכהיתר כתיבת תושבע"פ וכדומה וזה חידוש מד"ס. ויש ג"כ חידוש בד"ת עצמה ואותו תלמיד ותיק הי' משיג איזה השגה איך לטהר שרץ כמו שיהי' לעתיד ויש בזה עמוקות הרבה שאין כאן מקום ביאורם. רק עכ"פ זה גלוי לכל עתה שנתגלית תושבע"פ לכל כי בתושב"כ אין נודע כלום פירוש שום מצוה ושום אזהרה וא"א לדעת ממנה כלום. וע"כ א"א לעמוד על הנהגת הש"י עולמו שהוא ע"פ התורה כיון שהתורה עצמה ג"כ נעלמה. ואף שנגלו מסטוריי' לחכמי ישראל היינו כפי השגת כל חכם כפי מה שאפשר לו להשיג ממנה בעוה"ז ועדיין אין שיעור לנעלמות וכמשז"ל (קה"ר יא ח) דתורה שבעוה"ז הבל הוא לפני תורתו של משיח שאז יהי' שלימות התגלות תושבע"פ כפ"מ שאפשר להתגלות לנפשות בנ"י. ואז יבינו הכל הנהגות הש"י בעוה"ז איך הי' תמים פעלו ולא עולתה בו ח"ו כטענת כל הנביאים מדוע דרך רשעים צלחה וכדומה. ורז"ל וחכמי האמת יישבו הרבה שאלות כאלה ע"פ התושבע"פ הנגלה להם שעדיין לא נתגלה בימי הנביאים. כי התחלת גילוי תושבע"פ הי' מעת חתימת הנבואה וסילוק גילוי השכינה בישראל שלא הי' בבית שני. כי כל דברי נבואה שהוא דבר ה' הם מתלבשים ג"כ בכתב כי הם מתגלים כפי לבוש העוה"ז ג"כ ורוח ה' דובר בו בכל מדבר בנבואה ורוה"ק וממילא הוא מוגדר ומוגבל כפי הכלי והלבוש המגבילו ואין יכולים להשיג רק מה שרצה הש"י להראות להם בנבואה. ואע"פ שהיו חכמים ג"כ מ"מ מפאת שפע הנבואה וגילוי שכינה שהי' אז בישראל לא הי' נחשב השגה דרך חכמה מעצמו לכלום כי זה השגה מסופקת ואפלה מצד העוה"ז שאין יודעים אם היא השגה אמיתית דע"כ. אמרו בסנהדרין (כד.) במחשכים הושיבני על תלמוד בבלי. וזהו כל חכמת תושבע"פ להשיג האמת מצד האופל והעלם. וזהו בזמן ההעלם אבל בזמן שהי' הנראת שכינה בישראל לא היו

 נכנסים

נכנסים להשגות של מחשכים כלל כי הי' אז כל ההנהגה ע"פ נבואה דהיו נביאים כפלים כיוצאי מצרים מלבד בעלי רוה"ק לאין שיעור אלא שנבואה שלא צריכה לדורות לא נכתבה (מגילה יד .) . אבל כל ההנהגה דלפי שעה הי' ע"פ נביאים וע"כ א' בריש אבות זקנים מסרו לנביאים ונביאים לאנכה"ג ולא חשבו סדר המקבלים גם בהם דור אחר דור כמו אח"כ וכמו"ש הרמב"מ בהקדמת חבורו להמציא סדר קבלה גם בהם : אף דו"ל דהתנא לא סידר מ"ש בכתובים מ"מ א"כ לא הי' לו להזכיר כלל זקנים ונביאים כ"ש משה ויהושע. אלא דבאמת בנביאים לא שייך קבלה מפה אל פה בענין הנבואה אף דהיו תלמידי נביאים היינו קודם שהגיעו למדריגת הנבואה אבל משזכה לנבואה בעצמו הרי הי' שומע מפי הש"י בעצמו . רק חשיב דרך כלל מסירת הנהגה ע"פ התורה בישראל בתחלה משרע"ה הוא שקיבל תורה מסיני והוא ונהגת תושב"כ ממש. ואח"כ יהושע שהאציל משרע"ה מהודו עליו והוא כממוצע בין משרע"ה לשאר נביאים ואח"כ לזקנים והם שהאריכו ימים אחר יהושע והיו ג"כ מדור המדבר תלמידיו של משרע"ה שהשיגו עדיין הנהגת תושב"כ דמשרע"ה . כי מסתמא לא הנהיגו ולמדו אלא כפי קבלתם ממשרע"ה וע"כ נקראים זקנים שהי' ידיעתם רק מצד מה שהם, זקנים שהכירו את משרע"ה . והקרוב דהיו גם בעת מ"ת אלא שהיו פחותים מבני כ' או יתירים על ששים דלא היו בכלל הגזירה . ואח"כ לנביאים בהנהגת הנבואה ואח"כ לאנכה"ג בהנהגת תושבע"פ ומהם והלאה שייך הקבלה פה אל פה דדברים שבע"פ א"א רשאי לאומרם בכתב (גיטין ס :) שא"א להשיג האמיתות שבלב החכם אלא בקבלה מפה אל פה .

ולעולם כפי הנהגת התורה בישראל כן הוא הנהגתו ית' כל העולמות ואף האומות מתנהגים כן בזה לעומת זה . וכל ריבוי ע"ז אצלם וחרטומים ומכשפים הי' כל זמן שהי' גילוי שכינה ונבואה בישראל ומשנסתלקה והתחיל תושבע"פ התחיל ג"כ אצלם חכמת יונית שהיא חכמה אנושית . כי התחלת אנכה"ג הי' בתחלת מלכות יון שאז היתה חתימת הנבואה וע"כ יון הם שהתחילו בגזירת שמד וכל גזירות וצרות שהי' על ישראל מאז והלאה וגם גלות אדום הכל הי' נגד האמונה שהם היו רוצים להתערב בגוים ולהיות לעמא חד לא היו סובלים שום גלות וצער כלל . כי הנהגת תושבע"פ היא ההנהגה שע"פ מסטוריו של הקב"ה שלא נתגלה ונתלבש בלבוש גופני בעוה"ז דע"כ לא נכתב שאין יכול להתלבש באותיות גופניות בכתב . ודבר זה אין יכולים האומות לסבול שאין להם שום שייכות ותפיסה בזה כבתורה שבכתב שיש גם להם תפיסה מצד הלבוש הגופני עד שיכולים לומר אנו ישראל . ולכן לא הי' להם טענה נגד תושב"כ רק נגד תושבע"פ . ואז היתה הגזירה על הגופות כי התלבשות התורה היתה בלבוש הגופני ממש . אבל תושבע"פ אין מתלבשת אלא בשכל ע"כ אין הגזירות שלהם עוד על הגוף אלא על האמונה . וגזירת המן אף שהיתה סתם להשמיד ולהרוג מ"מ עיקר טענתו הנל אחשורוש הי' ישנו עם אחד וגו' וכמש"ל במגילה ובמד' שהי' מצד אמונתם וכמ"ש ודתיהם שונות מכל עם . ואף שהגזירה בפעל היתה סתם וגם המן כיון דוקא לגזור סתם כי הי' שונא למרדכי ועמו בעצם מ"מ התעוררותו לאחשורוש הי' מצד שינוי הדת והתורה . כי כבר התחיל התעוררות התושבע"פ בנפשות דישראל שיצאה לפעל אחר הנס דקיימו

וקיבלו . ואז ליהודים היתה אורה זו תורה היינו התחדשות גילוי תושבע"פ דאע"פ שאוכמת היא לגבי השגת הנבואה ונקרא במחשכים היינו לענין אותו דבר הפרטי שנגלה לנביא שהוא ברור ואין בו ספק מ"מ כ"כ כשמשיג בחכמה יוכל חכם אחר לחלוק עליו וגם השגת הנביא עצמו הוא בראי' ממש . אבל לענין השגת כלל התורה אצל כלל ישראל חכם עדיף מנביא דסנהדרין נקראים עיני העדה שהם המאירים עיני ישראל ומורים להם הדרך בתורת ה' ולהיות מתגלה האור לכל שיוכל כל א' להשיג בתורה ולהבין מתוכה בכל פרט מעשה זהו רק ע"י תושבע"פ . דע"י נבואה הי' צריך בכל פרט לילך אל הרואה והוא הי' צריך מראה נבואה חדשה באותו פרט . אבל השגת החכמה היא כוללת בכל פרט ולכל נפש בכל עת וזמן מאחר שמשיג מסטורי התורה לא כפי לבוש הגופני לבד :

וזהו האור שבתורה שנתגלה אחר הנס דהמן וזהו עיקר המבדיל בין ישראל לעמים כי תושבע"פ הוא מה שנובע מלבבות חכמי ישראל ומה שהם מחדשים הוא תורה שלימה . משא"כ מה שחכמי העכו"ם מחדשים אף שיש חכמה באו"ה אין תורה באו"ה (מ"ר איכה פ' ב ט) וא"א להם להמציא דבר חכמה שיהי' ד"ת כלל . וכן יו"ט הוא מה דישראל מקדשי לזמנים וג"כ ניתן רק לישראל שהחודש הזה לכם כמ"ש בשמו"ר פ' ט"ו . ואלו הב' הוא מצד פעולתם וזהו האתעדל"ת ומילה ותפילין הוא מה שמקדשים אותו הרבה מלמעלה . ומילה הוא שורש החילוק בין ישראל לעמים מתולדה קודם להשתדלותו שהרי נימול לח' דלא ידע כלום ואין הערלה נקרא אלא על שמם כמ"ש בנדרים (לא :) ודאפי' ערלי ישראל נקראו מולים והיינו אפי' ערל במזיד מ"מ שורשו יהודי ונקרא מהול . ותפילין הוא התקשרות הש"י עם ישראל אחר השתדלותם דראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך . וכל זה זכו אחר הנס דפורים שנתגלה האור דתורה בתושבע"פ שעי"ז נתפרסם כל שרשי מעלת ישראל שעי"ז נתעוררו כל או"ה נגדם בפרסום בעניני אמונה . אבל בימי המן הי' רק התחלת התעוררות מענין אמונה אבל מ"מ בפרסום הי' סתם ועי"כ ניתן לכתוב כי הי' הנס עדיין מתלבש בגופנית בעוה"ז כפי מה שהי' בפעל אלא שבכח הי' העיקר בענין התורה . ועי"כ נמשל לשחר הבא בסוף הלילה שכבר מתחיל האורה דתושבע"פ . אבל הנס דחנוכה שהי' הגלה משמד לבד לא נקבעו אלא להלל ולהודות ולא שום עונג גופני כי לא היתה הגלת גופות . והמצוה שבו בהדלקת הנר כי זהו עיקר הישועה באורה זו תורה ועי"כ לא ניתנה לכתוב כי אין בו התלבשות בלבוש גופני בעוה"ז והוא ככל תושבע"פ שא"א רשאי לאומרם בכתב . שישועה זו שנשארה קבוע וקיים לדורות ככל קדושת הזמנים שנשאר באותו זמן לעולם קדושה זו אינה אלא ישועת הנפש והשכל שלא יטמע בחכמת בני נכר שהוא נגד חכמת חכמי ישראל בתושבע"פ . וידוע דיש ז' חכמות והמספר ז' היא אמתי כי הכל הוא זה לעומת זה וידוע דכל דבר של קדושה חלוק לז' שנגדם ז' ימי השבת וז' שני שמיטה כנודע . אלא שבחלוקת הז' מיני חכמות נבוכו המתחכמים ואינו כמ"ש הם סדרם והם חשבו גם חכמת הגיון שהוא שורש החכמה איך לחשוב דבר חכמה ואיך להמציא הקשי הפילוסופים וכל מיני חכמות מכלל ז' חכמות . ובאמת זה חוץ מהם ולמעלה מהם כי היא אם הבנים המולידה כל החכמות ועמה הם ח' ונגדם הם ח' ימי חנוכה שישראל ינצלו מכל אותם חכמת חיצוניות לחכמת האמת . והנס הי' רק בז'

ימים כי על יום א׳ הי׳ לדלוק רק אותו יום הי׳ דוגמת אם הבנים שבו ועל ידו הי׳ הנס על כל שאר הז׳ ימים ועיקר הנס הי׳ בו שנוסף בו שפע להמשיך עוד לז׳ ימים זולתו. ובו הוא עיקר ההבדל בין חכמת ישראל לחכמת או״ה בענין התחלת המצאת החכמה שאצל או״ה גם זה מלבם מתחכמים איך להמציא חכמות וע״כ הכל הבל. אבל בני ישראל כל חכמתם הוא מהש״י ומתורתו שהוא היסוד לכל חכמת תושבע״פ וממנה לוקח הכל והשורש של כל החכמה הוא חכמת הש״י ע״כ גם התולדות שממציאים מעצמם דבוק בהשורש שהוא מהש״י והכל ממנו:

וזה ענין מילה בח׳ הרומז לשורש היהדות שבתולדה הוא ג״כ ביום ח׳ שהוא רומז לאם הבנים המוליד ז׳ ימי הבנין שהם כל מיני השתדלות אדם בין בפעולה בו׳ ימי המעשה בין בשביתה ביום השבת. ויום ח׳ הוא שורש הבינה שבלב שממנו תוצאות חיים בכל מיני כחות הנפש המוציאים כל הענינים לפעל באברים. ובאים בברית חותמו ית׳ ביום זה לומר כי שורש התחלת כל כחות איש הישראלי הוא רק לה׳ לבדו. וזהו מצד המעשים שזהו מיד בתולדה הגופנית. וימי חנוכה הם מצד החכמה כידוע דשמן רומז לחכמה בכ״מ דשמן מחכים כמש״ל (מנחות פה:) דע״כ שלח יואב אחר אשה חכמה לתקוע שהיא אלפא לשמן. ופך השמן שנמצא מן המוכן הוא שורש החכמה שהוא אצל ישראל מן המוכן בתושב״כ. ובזה לא יכלו יונים ליגע לטמאו כי בחכמה הנובע מלבות בנ״י בתושבע״פ יוכלו לטמא ח״ו כמ״ש (חגיגה טו:) על אחר ע״י דזמר יוני לא פסק מפיו יצא לתרבות רעה והמשיך חכמתו לחיצוניות. אבל שורש החכמה בתושב״כ זה לא היו יכולים לשנות וליגע כלל. אף דבדורות האחרונים התחכמו לפרש גם התושב״כ כולה ע״פ חכמת יונית כמו שצווח נגדם בתרשב״א וזולתו כנודע אלו הי׳ זה ח״ו אז הי׳ כמו במצרים שאלמלי נכנסו לשער הנ׳ שבטומאה שם לא היו יכולים לצאת ח״ו. וכן אז אלו הי׳ התגברות יונים נגדם ח״ו עד״ז כמו שגברה האפיקורסות בדור אחרון להמשיך גם התורה לכונת הבליהם הי׳ קשה לצאת. אבל הנס הי׳ שהם כפרו בתושב״כ לגמרי ונשאר הפך על יום א׳ חתום בחותמו של כה״ג ענין כה״ג רומז על שורש החכמה דישראל כי על הכהנים נא׳ יורו משפטיך וגו׳ ונא׳ ובאת אל הכהנים וגו׳ שהם עיקר חכמי ישראל המורים. והכה״ג הוא הגדול והראש שבהם וחותמו הוא המעיד שלא נגעו בשורש החכמה עדיין שנשאר נקי׳ ועי״ז המשיכו אח״כ ממנה השפע לז׳ ימי קומת המשכת החכמה וע״כ הי׳ הנס ע״י כהנים. וזהו ענין הפלוגתא (שבת כא:) דב״ש וב״ה אי פוחת והולך כנגד פרי החג דידוע דהם נגד ע׳ אומות וע״כ מתמעטים והולכים דכל כונתינו למעטם. וכן בזה לב״ש שהם מצד מדה״ד והצמצום כנודע (זח״ג רמה א) דע״כ הם מחמירים בכ״מ כל הכונה בהדלקת נר חנוכה הוא לצמצם עצמינו ולהבדילנו מחכמת העמים ולמעטם וע״כ פוחת והולך. וזהו כנגד ימים הנכנסים כי למעט חכמת האומות לא איכפת לן במה שכבר יצאו ונסתלקו דאין לנו עסק עוד עמהם רק עם אותן שאנו צריכים עדיין לראות לסלקם מאתנו. אבל לב״ה דהלכה כותיי׳ עיקר הכונה להמשיך חכמת האמת דתושבע״פ בלבבינו וע״י אור האמת ממילא מסתלק החושך והשקר וכלה מאליו. וע״כ צריך נגד ימים היוצאים דכל חכמה שכבר השיג צריך לראות לקבעה ולהשרישה בלבו ומעלין בקודש מאחר שהוא רומז לחכמת הקודש. ונודע עד״ה דקודש רומז לחכמה עילאה (זח״ג קעו ב וש״מ)

וחכמה תתאה דתושבע"פ יונקת ממנה וצריך העלאה ולילך ממדריגה למדריגה מעלה מעלה. וע"כ מוסיף והולך כל פעם במדרגה דגם ימים היוונים לא יצאה מדריגתם ונסתלקה ממנו אדרבא הם עמו כשהולך למדרגה עליונה יותר:

ולפי שעיקר החכמה דכנ"י אינו כחכמה אנושית בעניני עוה"ז כחכמת או"ה כלל רק כל חכמתם הוא בהשגת אמיתותו ית' ודרך עבודתו שהוא ידיעת התורה על בוריי'. ע"כ עיקר קביעות הימים האלו להודות ולהלל לשמך הגדול שזהו עיקר תכלית מכוון הבריאה כולה כל פעל למענהו לקילוסו (סוח"ט מז' יט). ומזמור של יום השבת אחר גמר ו' ימי הבנין ונהגה בכל מה שעשה ושבת ממלאכתו יום הז' משבח ואומר טוב להודות לה' שזהו תכלית הנעשה והנברא בכל מע"ב. וזהו עיקר שורש היהדות דנקראים כל ישראל באסתר ובכל תושבע"פ יהודים ע"ש יהודה (ב"ר פ' נח) דנקרא ע"ש אודה את ה' שזהו שורש המכוון דכל ישראל. וכל התחכמות דתושבע"פ להגיע מזה להודות ולהלל לשמו ית'. אלא שבתושב"כ ובכתובים נתפרש השם הוי"ה ככתבו ובנוסח על הנסים שהוא דברים בבע"פ דזה שמי לעלם כתיב ע"כ אומרים לשמך הגדול ולא בכינוי האדנות. כי עיקר ההודאה שהוא תכלית המכוון בפעל ה'. אינו אלא לשם הוי"ה ב"ה להכיר אמיתותו ית' בלי לבושים ולמצומים ומסכים. ואע"פ שאין הכרה ברורה בזה בעוה"ז מ"מ ההודאה הוא רק כלפי מדת אמיתותו ית' דע"כ נקרא יהודה כולו ע"ש הוי"ה (סוטה י:) ובהוספת הד' הרומז לכנס"י כמשז"ל (ב"ר ר"פ עא) דבכ"מ דלים בישראל מדבר שהם מונים ללבנה דלית לה מגרמה כלום רק עתידים להתחדש כמותה כשמקבלים מהש"י ואז נעשה מד' ה' בסתר דקבילת עוברה כידוע. וזה טעם מ"ש בהגהות רמ"א דנוהגין לומר זמירות ושבחות בסעודות שמרבין בחנוכה ועי"ז הוא סעודת מצוה. כי ע"י הסעודה בבשר ויין דאין שמחה אלא בהם הלב שמח ועי"ז הלב הישראלי מתעורר לומר שירות ושבחות וכמשאז"ל (מגילה יב:) דזהו החילוק בין ישראל לעמים דכשישראל אוכלים ושותים ושמחים אומרים שירות ומצד זה הסעודה סעודת מצוה שהיא מביאה להלל ולשבח וזה הי' עיקר קביעות הימים. ודעת אחרונים רש"ל וט"ז וי"א שברמ"א דהסעודות עצמן מצוה דקבעום לשמחה ג"כ וכדבריהם הוא ג"כ בפייט לחנוכה ובת' מהר"י ברונא לגלג עליו בזה• ובאמת בגמ' ודרז"ל לא נמצא זכר קביעות שמחה. אבל נראה דתחלת קביעות הנס דלא ניתן לכתוב היינו שאין לו התלבשות בלבוש גופני לא נקבע לשמחת הגוף. אבל אחר שהותר הכתיבה וניתן לכתוב גם נס זה משום עת לעשות לה' כבר יש לו התלבשות גופני בעוה"ז. והנס דאין זה עיקר הנס דע"כ כל הנסים שלא נתנו לכתוב לא נשאר מהם קביעות לדורות ואחר החורבן בטלה מגילת תענית (ר"ה יח:). דרק הישועות שנתנו לכתוב היינו שנשאר הישועה קבוע וקיימא בלבוש גופני לא נתבטלה אותה ישועה גם אחר החורבן. אבל שאר ישועות דלא נתנו לכתוב אין בהם קביעות עולמי בגלוי בעוה"ז רק חנוכה לבדו דהישועה בו אינה לגופות רק לנפשות והחורבן ביטל ישועות הגופניות מה שבגלוי ולא ישועת השכל הנפשי. וזה נשאר קבוע וקיים בנפשות דכנ"י שאף שהתעום אפקורסים בדורות אחרונים למה שהתעום לא יכלו להועיל כלום לבטל ח"ו תושבע"פ והם אבדו מן העולם והכמת חכמי ישראל נשארה ותשאר קיימת לעולם. וזהו עיקר מה שנשאר קבוע לדורות עולם בזרע ישראל מנס דחנוכה. מ"מ הרי הקביעות הי'

ג"כ

ג"כ דלא למספד ולא להתענאה דהיינו מניעת לער מגוף עכ"פ דמאחר שהנפש מלובשת בגוף לב שמח ייטיב גהה וגם הגוף מרגיש בשמחת הנפש. וחכמת אדם תאיר פניו והחכמה תעוז לחכם ומסירה עכ"פ הלער והעינוי מהגוף ג"כ מיד. אף שאין הגוף עלמו מרגיש עדיין ההנאה בגופניות מ"מ מרגיש מיהת הנאת הנפש מגד טפילתו לה. וכל הנפשות דישראל הם מאותיות התורה כידוע דאורייתא וישראל חד. וכמו שהתושב"כ מלובשת בלבוש גופני של הכתב כן הוא התלבשות הנפשות דבנ"י בגופות. כל גוף מקביל ומכוון לאור אותו הנפש שהוא נגד איזה אות או חלק אות מיוחד בתושב"כ. והתושבע"פ אינה תורה אחרת כלל ח"ו רק היא פירוש התושב"כ וכולה רמוזה בתושב"כ ומיוחדת בה. וכל זמן שלא ניתנה לכתוב תושבע"פ היינו כי לא נתעלמה עדיין בנפש בגילוי גמור בענין שיהי' שורש הנפש כולו מאור התושבע"פ המתלבשת בתוך הגוף. כי עד שנחתם התלמוד לא הי' עדיין תושבע"פ על שלימותה בהתגלות כולה בעוה"ז. וע"כ הי' אז כל שרשי הנפשות דישראל כפי התגלותם והתלבשותם בגופות רק בתושב"כ ולא הי' עדיין התלבשות גופני לתושבע"פ בעוה"ז וע"כ לא ניתנה לכתוב. ובחתימת התלמוד אז נשלם כל התושבע"פ וכמו דהתושב"כ כתיבא ומנחא כן תושבע"פ אחר חתימת התלמוד בו כלול כל תושבע"פ וכל מה שחידשו חכמי הדורות אחר התלמוד הכל מה שהוליאו בפלפולם וחכמתם מתוך התלמוד והכל רמוז בו [וכן בכל ס' דאגדתא מרז"ל שכולם נסדרו עוד לפני התלמוד וכן הותר כתיבתם עוד מקודם] וע"כ אז הותר כתיבת תושבע"פ כמ"ש במק"א דמ; בכמה דוכתי דבחתימת התלמוד אז התחילו לכתוב ג"כ [ועי' בהקדמת ס' ע"ח על משניות] כי אז כבר נגמר התגלות כל קומה השלימה דתושבע"פ והאירה בנפשות דבנ"י להיות מקורם ושרשם תקוע ואחוז בתושבע"פ ג"כ בהתגלות. וממילא גם הגופות המלבישים הנפשות שהם דוגמת אותיות הכתב הם מקבילות לאותיות התושבע"פ ובזה גם התושבע"פ בהתלבשות גופני בעוה"ז וע"כ ניתנה לכתוב ג"כ. וממילא מאז והלאה גם קדושת ימי החנוכה שהוא הארת התושבע"פ נתלבשה ההארה גם בגוף. וע"כ התחילו דורות אחרונים לנהוג שמחה גופנית וסעודות ג"כ ואע"פ שאינן נביאים בני נביאים הם דכבר הגיעה ההארה להיות מורגשת בפעל בגוף ג"כ מאחר שהוא המלבוש וכלי הקיבול להאור דתושבע"פ. ומ"ש המנהג לאכול מאכלי חלב הוא דוגמת מנהג מאכלי חלב בשבועות בקבלת תושב"כ כי החלב יונקים משדי האם ועיקר קבלת התורה הוא להכיר נותן התורה ית"ש שממנו יונק הכל. ועד"ז בחנוכה בתושבע"פ העיקר הוא הכרת היניקה מאם הבנים כנ"ל:

[נז] ענין מלות נר חנוכה לזכר נס דחנוכה ובאמת עיקר הנס הי' הגלתם משמד היונים והנס דשמן זה הי' אח"כ ענין בפ"ע דלכאורה אין לו שייכות לגוף ישועת ההללה שהוא העיקר. ובנוסח על הנסים לא נז' כלל נס זה שהי' בשמן רק דאח"כ באו כו' והדליקו נרות. אבל כל ישועה שנקבע ממנה זכר לדורות היינו שכבר נושעו הנפשות דישראל באותו ענין שהי' להם איזה חסרון מה דמחמתו הי' הגזירות והלרות מקודם דהכל במשפט. וכשנתעוררו בנ"י לתקן לאותו החסרון בלבבם אז נושעו מהלרה. וכאשר תיקנו לגמרי אותו ענין עד השורש של כללות כנס"י בענין שמהיום והלאה כל נפשות דבנ"י הם מתוקנים בפרט זה אז נקבעה ישועה זו זכר לדורות. וקבעו

איזה

איזה מצוה להיות לאתערותא דלתתא באותו זמן להמשיך עליהם קדושת תיקון זה . דכל דבר של קדושה אין בא בעצמו ללב אלא ע"י איזה אתעדל"ת ופתיחה כחודה של מחט מלמטה וקבעו מצוה הראוי' לפתיחת אותו האור והקדושה בלב . וידוע מטעם האריז"ל דמתתיהו תיקן ההוד שהי' מקודם הודי נהפך עלי למשחית [ומקרא זה אמור בדניאל י' כאשר נתגלה לו דהנה שר יון בא ע"ש] וע"כ תיקנו על הנסים בהודאה וע"כ הם ח' ימים כי הוד הוא ספירה ח' וממשיכים ע"י הדלקת הנרות לה אור מח' ספירות הקודמת עד הכתר . וביאור זה כידוע דנצח והוד הם תרין ירכין או תרין ביעין דדכורא ור"ל כחות ההשפעה להזולת . ושם הי' נגיעת שרו של עשו ביעקב אע"ה כי לא יכול לו לעצמותו שכולו אמת ומטתו שלימה ואין בו פסולת כלל אבל נגע בכף ירכו וא' בב"ר פ"פ ע"ז בצדיקים וצדקניות נביאים ונביאות שיצאו ממנו ואיזה זה דורו של שמד . ובאמת בזמן השמד שהתחיל מהיונים כבר פסקה נבואה מישראל אבל אע"פ שאינן נביאים בני נביאים הם (פסחים סו.) ויש בהם כח הנבואה כי מהירכין נצח והוד שם יניקת הנביאים כידוע וע"כ קראום כאן נביאים . ויעקב אע"ה העמיד קומה שלימה של כנס"י כולם זרע אמת אבל ידוע דמדת המלכות שהיא רזא דכנס"י רגליה יורדות מות . והענין דבכל קומה הג' תחתונות הם כחות המשפיעים לזולת וגם בכנס"י יש כן כח זה להשפיע לזולת ג"כ ומה שזולת כנס"י היינו או"ה כמו שמקריבים ע' פרי החג נגד ע' אומות . וכמו שיהי' לעתיד דמשיח יבוא ליתן קצת מצות וללמד תורה גם לאו"ה (ב"ר פ' צח) ונהרו אליו וגו' עמים רבים וגו' ואז אהפוך אל עמים שפה ברורה . והוא הרגלין היורדות מות מקום הקליפות

והרע שהוא כחות האומות להוציא גם הניצ"ק שבהם ולהחזירם אל הקדושה . וע"י כח זה שבכנס"י שרוצים להחזיר גם כחות העמים לקדושה ע"י כח זה שברע דזה לעומת זה עשה אלהים נתעורר באומות הכח והרצון לגזור שמד ח"ו על ישראל להחזיר אדרבא כנס"י ח"ו להם . אבל כל זמן שכנסת ישראל בשלימותה היינו שאין כונתם בהתחברותם עם או"ה אלא לש"ש להוציא הניצ"ק שבהם דהירכין מחוברין עם הגוף אז אע"פ שצופה רשע לצדיק וגו' ה' לא יעזבנו בידו . אבל באמת נא' בהתחברך עם אחזיהו וגו' ואע"פ שנתכוין לש"ש בתחילתו מ"מ העוסק עם מנוול מתנוול וכמו הגורף ביבין שא"א שלא יתלכלך גופו בטיט וצואה . וצריך לזה זריזות וגבורה גדולה שלא להניח שום טינופת לידבק בו ולא כל אדם זוכה . ובהאבקו עמו אז ניתק כף הירך מהגוף היינו שלא הי' נמשך ההשפעה לזולת עוד מהגוף שהוא האמת לאמיתו רק איזה כונה זרה וחיצונית וזה גרם נגיעתו בו . ובזה לבד יש לו נגיעה בכנס"י כאשר הם רוצים להתחבר עמם אף שהוא כדי להאבק בם ולהכניסם לקדושה מ"מ חבור זה גורם איזה חסרון ונתיקה מכונת האמת ליעקב ועי"ז הם באים כנגדם לנתקם לגמרי בגזירת שמד שחושבים שיוכלו לנתק ולעקור הירך לגמרי מהגוף , ובאמת זה א"א כלל כי הי' רק נתיקה לפי שעה בעת חשכת ליל שלא ידע להזהר וכשזרח לו השמש והאירו עיניו נתרפא מצלעתו ושב הירך לאיתנו בגוף . ואפי' המשומדים שבישראל לא ידח מהם נדח לעת קץ כשיבוא היום טוה"ב הדומה ליום וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפי' וכל ישראל נקראים יראי שמי שהוא דרגא דכנס"י כנודע . וכל זמן שהיו ישראל בא"י לא הי' להם שום התחברות לעמים רק אחר הגלות התחילו לחבר עמהם

ועד שחטאו בנשיאת נשים נכריות אלא ששבו ע"ז בתשובה שלימה ע"י עזרא ונחמי'. ומ"מ כמדומה בעיני דהבנים שהשימו הן הם או לאלהיהם שנשתמדו בימי היונים ועוררו השמדות שהי' ע"י משומדים מבנ"י ככתוב ביוסיפון. והראשונים שנז' בזה בכתוב הם בני יהושע בן יהוצדק כ"ג וכשהעבירו עונו בזה לפני המלאך א"ל בזכרי' ג' שמע נא וגו' ורעיך היושבים לפניך וגו' מביא את עבדי צמח. ואז"ל (סנהדרין צג.) דריעיו הם חמ"ו שנעשה להם מופת דגם הם כל עסקם עם העמים לברר אמיתות אמונתינו לעיני כל הגוים. וע"כ דניאל הוא שאמר הודי נהפך וגו' כי הוא הי' לו שלימות מדת ההוד. והם היושבים לפני יהושע בן יהוצדק שהוא מזרעא דאהרן וכ"ג במקומו שהוא שורש מדת ההוד כנודע. והוא שהי' כה"ג הראשון בבית שני מסתמא נתחזק ונתאמץ במדה זו בשלימות וע"כ נקראים הם ריעיו היושבים לפניו דזהו שלימות ההוד כענין קרני הוד דמשרע"ה שמאיר ויוצא הוד ממנו לזולתו. ועי"ז נתפס הנואה בבגדיו אלא ששבו בניו בתשובה וזכה ללבוש מחלצות. וכ"ל פי' מחלצות היינו מלבוש שיוכלו לחלצו ולפשטו תמיד כי לא יעזוב מדריגתו אלא שכשמתלכלך קצת יוכל לפושטו מיד ובזה יוכל להתחזק במידתו. והבטיחוהו בביאת משיח שהוא יגמור התיקון לכל העולם כולו. אולם קודם זה הודי דייקא ההוד דקדושה הוא עצמו נהפך למשחית דע"י הופעתו להיות מורגש גם לאו"ה באו להתחבר עמהם עד שנהפך עי"ז למשחית. והתחלת שמד יונים הי' ע"י העתקת התורה יונית שזה הי' ע"י הרגשת ההוד דכנס"י עד שגם מלכי עמים הודו להם. כי בקשת העתקת התורה הי' בשביל שהכירו מעלתה וכבוד גדול כיבדם תלמי ע"ז וע"כ הי' ההעתקה ע"י כהנים. אבל חכמי ישראל הרגישו שזה הי' הפיכת ההוד למשחית וגזרו תענית ע"ז וכמ"ש במגילת תענית דהחושך בא לעולם אז ג' ימים שהוא היפך ההוד שהוא זיו ואור המאיר לכל באי עולם:

ומשרע"ה כתב התורה על האבנים באר היטב בע' לשון (סוטה לה: ועי' ירושלמי הובא בתוס') אלא שמצד מידתו שהוא בגילוח לעמים ומה שקירב ערב רב הי' רק ע"י שגיירם לא הזיק זה. כי הוא לא הלך למסור להם רק כתב על האבנים והניח הפקר והם מעצמם שגרו נוטירין והעתיקו. כי כן הוא המדה ימין דוחה ושמאל מקרבת והוא מדת אהרן ע"ה אוהב שלום וע"כ אף דמאחורי' אתא ונשיי' לתרווייהו כמ"ש בחולין (נא.) עיקר התחלת השליטה הי' מצד השמאל שהוא נגד הימין דזה לעומת זה שבו האדם בליעל חפץ לנגח ולפשט אדרבא הודו. וע"י שליטתו בהעלמת ההוד דקדושה עי"ז רוצה אח"כ להתגבר גם על מדת הנילוח שלהם כל זמן חשכת הלילה עד זריחת השמש לרפאות שהי' ג"כ ע"י הכהנים בני חשמונאי שהשיבו אור ההוד למקומו ע"י קידוש ש"ש דאותן שמסרו עצמן על קידוש השם. ואלעזר הכהן ראש המעתיקים התורה יונית ג"כ תיקן א"ע בזה שזכה ליהרג אח"כ על ק"ה ככתוב ביוסיפון. שבזה נתגלה ההוד דבנ"י שאין יכולת ביד האדם בליעל לנגחם כלל. ועי"ז זכו לנס דשמן שהראה להם הש"י שהם ראוים להאיר לפניו בבהמ"ק שמשם האורה יוצאה לעולם. (מ"ר ר"פ בהעלותך) וזהו ענין מצות נרות דבהמ"ק שהוא להאיר לפניו במבואות האפלים כי העוה"ז הוא מבואות האפלים מאור הש"י ע"י האו"ה. וכמ"ש בב"ר (סו"פ ל) על אברהם אע"ה שבא והאיר לפניו כביכול במבואות האפלים היינו במה שפירסם

אלהותו ית' לכל האומות. וזה הי' ג"כ כל העבודות דבהמ"ק שהי' שם גילוי שכינה לפרסם אלהותו. והדלקת הנרות הוא להאיר לכל באי עולם גם לאותם שבתכלית החשכות. וע"כ בנוסח על הנסים פרט מכל העבודות מה שהדליקו נרות שזהו עיקר שלימות מדת ההוד שתקנו אז. ולא נזכר הנס שהי' להם בזה דאין זה מענין הנס והישועה דחנוכה רק הוא מה שגילו להם מן השמים שנתרצו לפניו ית' ושתיקנו בשלימות עד שמן השמים סייעום להאיר לפניו ית'. ומזה שבינו לקבוע ימי חנוכה לדורות עולם להדליק נרות גם שלא בבהמ"ק בגבולין. ואחר החורבן יש ג"כ נר לכל אחד ואחד או לאיש וביתו עכ"פ להאיר בו לכל באי עולם. דע"כ עיקר מצותה להעמיד מחוץ להאיר לעולם ורק משנתערבו בגוים אור זה נעלם וע"כ אנו מדליקין בבית כבשעת הסכנה דהוא ג"כ זמן התעוררות העמים בגזירת שמד שבא מצד התחברות ישראל להם. וכן אנו עתה תמיד בעוה"ר בהתחברות ביותר ביניהם עד שא' בע"ז (ח.) דישראל בחו"ל עובדי ע"ז בטהרה ועד שהתירו מו"מ אידיהן וכיוצא ואין האור בהתגלות בחוץ הכל מ"מ הוא מאיר מבפנים כי באמת במעמקי הלב הוא מאיר אור זה דהוד וכל התחברות שלהם הוא בטהרה דבכר נתקן זה ע"י מתתי' שהי' מיד בשמד הא' שנגזר על בכ"י ונתברר זה דמעמקי לבבות בכ"י דבוק לעולם בהש"י וכל חבורם עם האומות באמת לאמיתו הוא רק לקלוט ני"ק מהם. וכמ"ש (פסחים פז:) לא גלו ישראל אלא שיתוספו עליהם גרים ולאו דוקא גרים בפועל רק הוספת קליטת כחות העמים להחזירם אל הקדושה לאט לאט עד בוא עת קץ שישוב הכל לקדושה. ואף שבהתגלות אין זה גילוי עדיין מ"מ בפנימיות הלב אור זה גלוי ומאיר היטב ופועל פעולתו מ"מ. וכל המומרים מבנ"י שנתחברו להם לגמרי בעוה"ז ידוע דברי הרמב"ן שהוא ע"י איזה שורש פורה ראש בתולדתו מערבוב בני נכר. וזה סוד ששמעתי עמ"ש (שבת כא:) בהדלקת נר חנוכה עד דכליא ריגלא דתרמודאי דר"ל שיכלה עירבוב הפסולים מבני נכר במשפחות ישראל שהי' ע"י התרמודאי כמ"ש ביבמות (יז.). והיינו דנר חנוכה מאיר גם להם עד שיכלה גם זה הפסולת המעורבב ולא יהי' עוד שום חיבור גם למראית עין. דחיבור זה נמשך ע"י ערבוביא זה שבמשפחות ישראל כי מזה נעשה חיבור עלום להיות לבשר אחד. ונר חנוכה מאיר בתוקף כ"כ עד שיפריד גם חיבור זה ויברר שגם זה הי' רק לקלוט אל הקודש מה שראוי לקלוט ולא זולת זה:

ותחלת התעוררות החשמונאים כפי מה שאומרים ביוצר לחנוכה הי' ע"ז שלא תבעל אחותם להגמון. וגם רש"י בשבת (כג.) על שאף הן היו באותו נס פי' בגזירה דתבעל להגמון שזה הי' עיקר נס דחנוכה לבטל עירוב וחבור זה. ע"כ כשבא הורדוס לידבק בזרעם לא עלתה בידו כמ"ש ב"ב כי זה כל שורש קדושת החשמונאים המתפשט בכל זרעם אחריהם. מאחר שפעלו הקדושה לישאר קבוע לדורות עולם שלא יניחו להתערב עמהם זרע נכר. ולפי שהש"י רצה להניח ערבוביא זה עדיין בעולם עד עת קץ ע"כ נתעלם זרע החשמונאים כמ"ש (שם) דמאן דאמר מבית חשמונאי אתינא עבדא הוא. וברור בעיני דמה שאמרו דלא אשתייר מיני' כו' אין ר"ל דלא נשאר לגמרי מהם וחלילה מי שעשה התשועה הגדולה הזאת בישראל יכלה זרעו מן העולם. ואף דהרמב"ן פ' ויחי נתן טעם לזה מפני שנטלו מלוכה אין זה

מספיק להסיר השאלה למה יגיע עונש זה לחשמונאי הצדיק שלא נטל מלוכה שלא ישאר כלום מזרעו. אבל ברור בעיני דהכונה שלא נשתייר מזרעו בפירסום ומי שיתייחס אחריו. וקטלינהו לכולהי מרותיה היינו כל אותם שמלא והם נענשו בעונש והשאר נחבאו והעלימו עצמם ולא פירסמו יחוסם. ולפי שמשכה מלכות הורדוס וזרעו ק' שנה שכל אותם הימים הי' ירא לפרסם עצמו מי שהי' מבית חשמונאי ע"כ נשתקע ונשתכח זכר יחוסם מן העולם. ולא נשאר מי שמתייחס אחריהם אלא אותם העבדים בני הורדוס שא' שנשא מבנותם כדי לייחס זרעו אחריהם ועכ"פ גם זה הי' מן השמים שישתקע וישתכח יחוסו מן העולם. כי שורש יחוסו הוא בתכלית הריחוק מעירוב בני נכר ואע"פ שזה אמת בכל זרע יעקב ג"כ מ"מ בעוה"ז הוא בתכלית ההעלם בפרט אחר החורבן. ומהתחלת התעוררות החורבן שהי' מתחלת מלכות הורדס שהי' עבד ומבני נכר ומשל ע"י כח מלכות רומי וניטלה המלכות מישראל. וע"כ על ידו הי' התעלמות יחס החשמונאים שהם המשתדלים לכלות רגלא דתרמודאי וערבוב בני נכר מישראל. ונ"ל דזה ענין סמיכות הדרשות בשבת כ"ב רע"א נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' כו' והבור רק אין בו מים כו' וכפי הנראה דרשינהו כך יחד בשבת חנוכה פ' וישב. ודרש הלכה מענין היום ואגדה מאותה פרשה ושייכי להדדי כי יוסף שהוא היסוד ושורש ההשפעה לזולת והוא המשביר בר לכל עמי הארץ הוא הי' בתכלית הריחוק מבני נכר כאשר נתנסה בפוטיפר וכן לא רצה למכור להם עד שימולו כמשז"ל (מד"ת מקץ) ולא רצה להשפיע לערלים כלל. כי הנגיעה הי' רק בירכין שהם המכינים ההשפעה ולא ביסוד שהוא גמר יציאת ההשפעה לפעל זה ודאי אינו אלא במקום הראוי כרצון הש"י. ומה שהשבטים מכרוהו הי' ג"כ לברר זה כי הם לא האמינו בצדקתו ושהוא היסוד עולם וחשבו במכירה בין האומות יתברר זה שאם הוא באמת כמדתו א"א שיתערב בגוים להיות כמוהם כלל. ואם לאו כל זמן שהוא בבית יעקב ולמד מאביו הי' טוב וכשיבוא לבין הגוים לא יהי' כן. וזה הי' ג"כ ההשלכה לבור שאין בו מים זו תורה כמ"ש בב"ר (פ' פד) ע"פ זה והוא ג"כ לענין יוסף דכל נסיון שהוא לברר עצמיותו הוא כאשר יעלימו ממנו ד"ת המצילים מהחטא רק שהוא בלבו ובעצמו יעשה כרצונו וזהו הנסיון לברר מה שבלבו כנודע. והשליכוהו לבור ריק מד"ת אבל נחשים ועקרבים המסיתים לכל מיני רע שזהו שורש הנחש יש שם ובזה נתברר שהוא מרוחק מרע בשרשו. וזהו שורש קדושת היסוד דכנס"י שאין צריכים לעצות דד"ת כי הם מתקשרים בהש"י לגמרי ביסוד קבוע וקיים שלא ינתק בין ע"י מסיתים ומפתים כנחש ושאור שבעיסה בין ע"י כפי' וגזירות ויסורין כעקרבים ושעבוד מ' לא יוכלו לערבבו עמהם גם בלי שום סיוע דתורה תבלין שהוא נגד הסתת פרטיות דיצה"ר. אבל נגד שורש היהדות שלא יתערב בגוים בזה בנ"י נבדלים בשרשם מלידה מבטן ונימולים לח' טרם ידע הנער כלום בא בברית חותמו של הש"י שהוא המבדיל בין ישראל לעמים דאין הערלה נק' אלא על שם העכו"ם (נדרים לא:) ואפי' פושע"י ע"ה מובדלים מהם וכמ"ש (גיטין, כז.) ת"ח מה בין פו"י לנביאי או"ה כו'. וזהו קדושת הפורים עד דלא ידע בין כו' דאין צריך ידיעה כלל ואין עמלק נופל אלא ביד זרעה של רחל וע"ש זה נקראים כל ישראל שארית

יוסף (ב"ר פ' עא) . ודבר זה הוא בהתגלות בפעל כידוע מדורו של שמד הרבה פו"י וריקים שמסרו עצמם על קידוש השם ולא רצו להתערב בגוים . וע"כ גם דפורים ניתן לכתוב והוא סוף כל הנסים נגד מדת יסוד ומלכות סיומא דגופא והוא השכנה לגם דחנוכה שהוא לבדו מהנסים שלא ניתנו לכתוב שנקבעו לדורות כי הנסים שלא ניתנו לכתוב אין להם התגלות בפועל עדיין וא"א שיקבעו לדורות כ"א בפרט . רק גם חנוכה הוא כללות כל הנסים דעת הגלות שלא ניתנו לכתוב שיש בו קביעות לדורות רק בהארת נר שהוא הארה זו דהתגלות קדושת היסוד שבחיצוניות בפעל ממש להיות מאיר גם בפנימיות דהיינו בכל מיני ערבובם . ואחר שנתברר בפעל שלא ע"י ד"ת הוא הולך ומתגלה בכל פרטי הכחות בכל זמן המשך הגלות . ודבר זה הוא רק ע"י ד"ת ומצותי' כי נר מצוה ותורה אור שהם המאירים לאדם . וזהו ישועה דחנוכה שיוכלו לעסוק בתורה ולקיים מצותיה ונעשה ע"י הכהנים שהם שורש התורה דבכ"י כמ"ש יורו משפטיך וגו' וכא' שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו שהדעת שהוא דרגא דמשרע"ה ודור המדבר דור דעה מקבלי התורה גניז בפומי' . שהפה הוא התגלות מה שבלב להזולת ועל ידו הוא ההתגלות ד"ת להזולת ולכל באי עולם :

וזהו ההארה דנר חנוכה שנקבע לדורות לכלות ע"י אור זה כל מיני ערבוביא מישראל הנמשך ע"י עירבוב פנימיות הכחות דבכ"י ברצונות מעורבות שאינם מבוררים שהם רק לש"ש ולא לשום מחשבה ופניה אחרת כראוי לשורש היהדות דכנס"י השר הם דבוקים לגמרי באלהים חיים . ובאמת כל כח היסוד נמשך רק מהנצח והוד ואם היסוד מבורר גם נצח והוד מבוררים . אלא שאצל היסוד הוא בהתגלות בפועל ואצל הנו"ה הוא עדיין בכח והיציאה לפעל נעלם עדיין . ומצד ההעלם יש מקום לטעות וצריך נר להאיר וע"כ למעלה מעשרים פסולה דלא שלטא בי' עינא ועדיין הוא בהעלם . ועיקר נר חנוכה להוציא מן ההעלם לגילוי ובזה כליא ריגלא הם הרגלין דנו"ה דתרמודאי שהוא זלעו"ז נגד ירושלים . וע"כ הם נפנו על בנות ירושלים כמשז"ל (יבמות טז:) ובא עי"ז ערבוביא ביחוסין דישראל הגורמת חשכת עין כמ"ש בפסחים (סב:) דמשנגנז ספר יוחסין חשכו עיניהם היינו האור רוה"ק המאיר את העיניכ וכמ"ש (קידושין ע סע"ב) דאין השכינה שורה אלא על משפחות המיוחסות . וכל ישראל אם אין נביאים בני נביאים לכוון גם בהעלם לאמת וזהו רק המיוחסים . וגם בפורים ליהודים היתה אורה אלא שהיתה אז לפי שעה ואח"כ חזר ונעלם . כי עיקר הפורים הוא עד דלא ידע ובהעדר אורה זו תורה . אבל בחנוכה עיקר זכר הנס הוא ע"י האור הנשאר קבוע לדורות להאיר במבואות האפלות לדעת כי ה' בדד ינחנו ואין עמו ערבוביא דאל נכר . וזהו כסוכה וכמבוי דבסוכה נאמר כל האזרח בישראל וכא' זאת גו' וחטאת כל הגוים אשר לא יבואו לחוג חג הסוכות . וכמ"ש בריש ע"ז דהנסיון יהי' במצות סוכה דזה שייך רק לישראל היושבים במחילה לבדם תחות צלא דמהימנות'. וכן מבוי הוא העושה מחילה לבדו ורה"י יחידו של עולם ולא רה"ר מסיטרא דפירודא כעשו שכתוב בו נפשות רבים משא"כ בית יעקב נפש לשון יחיד שהכל רה"י . ובשניהם פסול למעלה מכ' דליכא היכרא כי מחילה המגדרת בין ישראל לעמים צריכא היכרא שלא יהי' ערבוביא וכן לנר חנוכה . וזהו בירור הנצח והוד באור ניכר ועי"ז ממילא היסוד מבורר גם בתכלית ההעלם שהבור ריק כו' אבל כו'

 עב"ז

עכ"ז הוא בקדושתו עומד:

[נח] **ענין** קריאת ימי הפורים ע"ש הפור והוא הגורל אלא שבלשון פרסי נקרא פור והוצרך הכתוב לזכור שמו בלשון פרסי ולתרגמו ללשון הקודש לפי שהימים קראו בשם הפרסי שכפי הנראה הי' נקרא כן בפי בנ"י אז. וזה טעם ע"כ קראו וגו' ולא פי' מי דר"ל המון בנ"י קראו כן שבכך הוא מפורסם שם ימים הללו אז. כי הפור הוא שגרם לימים אלו כי לולי נפל להמן הפור על חודש זה שבו יצליח לא הי' מתחיל לעשות כלום. והנה הגורל אינו מקרה כמ"ש ומה' כל משפטו כי הכל הנהגת הש"י וכל האומות ג"כ האמינו בגורלות אלא שכל העמים ילכו איש בשם אלהיו הם שרי האומות המנהיגים אותם בכל פעולותיהם נמשך מהם. וכמו שהם רק לשעה כך כל פעולתם וכן הוראת גורלותיהם הוא כפי מה שהענין לשעה ולא כמו שהענין באמת לאמיתו כגורלות בנ"י שהם מהש"י הם מורים האמת הקיים לעד כחלוקת הארץ בגורל שהוא חלקו ונחלתו לעולמי עד. אבל גורל המן אף דג"כ לא הי' דבר ריק הוראתו הי' רק כפי מה שיהי' למראית העין לשעה וכפי מחשבת הדמיון שחשבו כן הוא שהם מוכנים ח"ו ליום הרגה לאותו חודש. אבל באמת לאמיתו נהפוך הוא כי הא' עלמא שהוא עולם הדמיון כמ"ש בשוב וגו' היינו כחולמים נקרא עלמא דשיקרא שהוא היפך האמת וכל שליטת השרים ועניניהם הוא רק בהאי עלמא המראה הכל דמיון היפך האמת וכן כל הוראותיהם. כי כל השגתם הוא כפי הדמיון והרי בדמיון פעל המן גזירה רעה. וידוע כי הם זה לעומת זה הקליפה והחיצוניות מלבשת את הפנימיות והקדושה אבר נגד אבר ובכל ענין דמיון האמת דבנ"י בגוים הוא ג"כ דוגמתן רק שהוא בהיפך. וע"כ כפי האמת הי' ג"כ אותו ענין דהרוג ואבד ובין יהודים וגוים אלא שהי' נהפוך מהוראת הדמיון ולכן המשכילים יבינו האמת מתוך הדמיון. וזה טעם פור הוא הגורל כי פור הפרסי ושל או"ה נפילתו הוא כפי הדמיון ומברר רק איך הדבר מצד הדמיון של שעה. מ"מ הוא עצמו הגורל שבלשון הקודש שהוא המודיע האמת לאמיתו. והמון בנ"י אם אינם נביאים בני נביאים הם קראו לימים ע"ש הפור והוראת הדמיון כי זה כל קדושת ימי הפורים לברר האמת הגנוז ונעלם תוך הדמיון עד שהדמיון שב להיות כלי להאמת שבתוכו ונטפל אליו. וכמו שהי' בנס דפורים ההריגה באויבים הי' רק ע"י גזירת המן להיות היהודים עתידים ליום הזה הוכרחו להפוך הדבר שיהיו עתידים להרוג באויבים. ונמצא הדמיון הוא הוא הגורם הישועה ביתר שאת וע"כ הוכרח להיות הדמיון ג"כ לצורך האמת שאח"כ ונמצא גם הדמיון הוא מכלל הנס והישועה שאח"כ כי הי' רק לצורך ישועה. וע"כ חייב לבסומי כי השיכור הוא מלא דמיון ואין לו מחשבת אמת כלל אבל אצל בנ"י גם הדמיון הוא אמת. וע"כ קראו לימים פורים להורות כי הפור הוא עצמו הגורל והוא ג"כ בכלל הנס. וע"כ המגילה מתחלת באות ו' ומסיימת בו' שהוא אות אמת כידוע בזוהר (ר"פ ויקרא) והוא מדת האמת ליעקב שכולו זרע אמת דזהו מדת האמת כאשר כולו כך מבריח מקצה אל הקצה ואין בו דבר מלבד כי שפת אמת תכון לעד. וכאשר נהפך הדמיון להיות ג"כ אמת זהו שלימות אות אמת שהוא הבריח התיכון המבריח מקצה אל הקצה. ותחלתו ויהי שהוא מורה צרה כמדתן של צדיקים תחלתן יסורין וסופן שלוה (ב"ר פי' סו) וע"י היסורין הקודמין ג"כ השלוה יותר גדולה והם ההכנה לשלוה שאח"כ. וע"כ גם זה מתחיל באות אמת והוא מדת יעקב אע"ה שביקש לישב בשלוה וקפצו עליו היסורין לא לנגד לרצונו

לרצונו של הסיבה בשלוה' עי"ז כי כל רצונותיו אם"ש ורצון יראיו יעשה . רק למלאות רצונו ומבוקשו לישב בשלוה והשלוה שלו היינו חיים שלא בצער ובילה"ר שזכה לו כמ"ש בתדב"א רבה (פ' ה) והיינו באותם שנים שישב במצרים שנא' עליהם ויחי יעקב שאז הי' לו שלימות החיות . ולעשות מבוקשו קפץ עליו רגזו של יוסף שעי"ז בא למצרים . וסופו מסיימת בזרעו לזכות לזרע אמת ג"כ כאשר שמעתי כי ע"י מחיית עמלק שמצותו לאבד כל זכר למו אז בזלעו"ז כשזה נופל זה קם ניתוסף ריבוי בנפשות דישראל וזוכה לזרע מי שצריך לה . ולדעתי נרמז זה בסיום המגילה במלת זרעו כי לעולם המלה שבהתחלה הוא שורש הדבר מצד ההתחלה והמלה האחרונה הוא שורש סוף ותכלית המכוון בדבר זה . והמכוון במחיית עמלק להיות השם שלם ונודע כי ב' אותיות ראשונות של שם הם האבות ואחרונות הם הצאצאים . וכאשר השם שלם הוא שהאבות זוכים לראות צאצאים סמוכים להם [ועי' זוהר פ' ויקרא ז' א' ע"ש] ומוכין לזה במחיית עמלק . וע"כ אדר מזלו דגים הרומז על וידגו לרוב וכן שמעתי כי חודש זה מסוגל להוליד בו יותר מבשאר חדשים עפמ"ש בפ"ק דר"ה (ח.) בצאן מתעברות באדר וכן בצאן ישראל . וע"י הריבוי דישראל ממילא בא המיעוט לזרע עמלק דכשזה קם זה נופל וע"כ חודש זה מסוגל למחיית עמלק ולאבד כל זכר למו . והמן חשב אדרבא להיפך כי אז יאבד ח"ו כל זכר מישראל מצד כח הדמיון שלו המראה לו כן ודמיון זה גרם אדרבא לרבוי ע"ד כאשר יענו אותו וחשבו למעטם כן ירבה וגו' . כי כן הוא מדת הריבוי של ישראל להיות נמשך דוקא ע"י הדמיון המראה היפך מקודם . כמו צור חצבם אברהם אע"ה דאמר לו לא מאצטגנינות שלך כו' (שבת קנו סע"א) והוא הוראת הדמיון שתחת השמים דכל הוראת האצטגנינות הוא מצד דמיון עוה"ז שתחת השמים . וכל עסק אברהם אע"ה ובנין אומה הישראלית הוא לצאת מהדמיון שהם כל הבלי העוה"ז שתחת השמש דהכל הבל ודמיון ורק עד ארגיעה . ושורש ישראל הוא לבקש שפת אמת אשר תכון לעד ודבר זה נעלם בעוה"ז שכך הי' ברייתו של עולם בריאה חשוכה והדר נהורא (שם עז :) שאין האור נגלה מיד רק מתוך החושך וההעלם נגלה האור למבקשיו והם בנ"י . אבל או"ה נשארים בחושך אשר יכסה ארץ ולאומים ורק עליך יזרח וגו' דכי אשב בחושך ה' אור לי :

וביציאת מצרים שהיא תחלת בנין האומה וידוע דכל קומה שלימה נחלק לעשר והיו צריכים להשתלם בעשר מדותיהם שיהיו כולו זרע אמת נבדל מהעמים . היו הבירור בי' מכות שבאו על המצריים ובכל מכה הפליא ה' בין מצרים ובין בנ"י . וידוע מ"ש קמאי דבביאת המכות הי' פחד גם לבנ"י דנתייראו שמא יהי' גם עליהם וכך הי' ראוי כפי הדמיון הכוזב ושהם יצאו מהדמיון וידבקו באמת ואז יכירו האמת שאין להם שייכות עם המכות כלל . ומכת חושך הוא הט' נגד היסוד שהם עיקר זוהמת מצרים ערות הארץ וע"כ במדה זו החושך יכסה ארץ שם ולכל בנ"י היה אור במושבותם כי הם היו גדורים בעריות ושמו מעיד עליהם נגד המצרים לעדות השם י"ה (שהש"ר פ' ד יב) שהם ב' ראשונות המורות על הנסתרות כידוע . כי מצד הנגלה הי' טענה ואו"ה מונין אותם וכפי גודל שיקועם במצרים עד שנקראים גוי מקרב גוי כעובר בבטן אמו (שוח"ט מז' קז) הי' נראה כאלו גם הם מזוהמים ח"ו כמוהם . אבל באמת שם דייקא נתבררה טהרת בנ"י וזכו לפסיקת הזוהמא לגמרי ע"י ההכנה בגלות מצרים

דוקא

דוקא שהי' התשוקה דרישא ומזה זכו לנהורא במושבותם אח"כ ובכל מקום שהי' הישראל הולך הי' האור ממשמש ובא עמו . והוא כטעם גם כי אלך וגו' כי אתה עמדי וגם במושבותם בחושך ועומק השיקוע ה' אור להם וא"א לחושך להחשיך להם כלל . ומכת בכורות הוא נגד מדת המלכות שהוא שורש החיות דכנס"י שנקראים בני בכורי ומזה נמשך המיתה והביטול לבכורי מצרים בזה לעומת זה . ובזה הי' הפחד יותר גדול על בנ"י שהרי הוזהרו שלא לצאת מפתח ביתם והוצרכו לדם פסח להגן בעדם נראה שהי' מקום למשחית לשלוט ח"ו באמת גם בהם . ולכאורה אם מצרים חטאו שלא רצו להוציא בנ"י ישראל מה חטאו . וגם אותה מכה הי' ע"י הש"י בעצמו כמ"ש אני ולא מלאך כו' והכיתי כו' ולא שייך כיון שניתן רשות למשחית כו' . אבל ענין מכות בכורות שהי' ע"י הש"י בעצמו אף דמפי העליון לא תצא הרעות ע"כ דאין זה רעתם אלא טובתם , כי ענין מיתתם הי' ע"י תוקף התגלות מורא גדול דגילוי שכינה נפל פחד עצום על המצריים . והבכורות שבהם ראשית ועיקר האון והכח של האומה דע"כ קודם מ"ת הי' ההקרבה בבכורו' שהם הנבחרים שבאומה עליהם הי' הפחד ביתר תוקף עד שיצאה נשמתם מגודל הפחד . וזה ענין קדושת פטר חמור שהוקדשו מאז נגד מצרים שנמשלו לחמור כמשז"ל (ב"ר פר' נו) כי מכה שלהם הי' ע"י הרגשת קדושה אלא שהם טמאים בעצם ע"כ אין שייך בהם קדושה בעצם כלל רק קדושתם לפדותם בשה או לערפם . ובמצרים הי' שניהם הם נערפו והקדושה נכנס בשה ישראל כמ"ש כי לי כל בכור בבנ"י וגו' ביום הכותי וגו' ולא שהיו פדיונם רק שהם קדשו ג"כ באותו פרק שהי' גילוי שכינה ונתגלית קדושה גם להם אלא שהם קדושים בעצם ויכלו לסבול ולא יצאה

חיותם אדרבא נתדבקו עי"ז באלהים חיים להיות שייך לו . וכטעם השמע עם קול וגו' כאשר וגו' ויחי כי ע"י תוקף השגה כשמיעת קול ה' מסתלק החיות ע"ד כי לא יראני האדם וחי אבל בשעת מיתתן רואין (ספרי בהעלותך פיס' קג) ומסתלק החיות . ובנ"י שחיותם הוא ג"כ חלק אלוה ממעל הם יוכלו לשמוע ולחיות וכן בגילוי שכינה דמצרים . אבל ידוע למאן דעיילי ונפקי כי דבר זה כפי מדריגת האדם וצריך ליכנס בהדרגה ממדרגה למדרגה אבל אם ישיג השגה שלמעל' ממדריגתו יוכל לצאת נפשו כענין (חגיגה יד:) בן עזאי הציץ ומת מתוקף ההשגה . וכן מיתת נדב ואביהוא הי' עד"ז ובמ"ת ג"כ בדבור א' יצאה נשמתם (שבת פח:) שלא היו מוכנים כולם למדריגת נבואה אלא שהוריד טל של תחי' היינו שפע חיות חדש שנעשו ברי' חדשה וכן בכל השגה שלמעלה ממדריגה . והבעל תשובה שזוכה בשעתא חדא ברגעא חדא לתכלית השלימות כידוע ג"כ כשקונה עולמו בשעה א' תצא נפשו כר"א בן דורדייא בע"ז (יז.) . וידוע דביציאת מצרים השיגו ברגעא חדא שלא בהדרגה רק בדילוג וקיפוץ על המדרגות ובחפזון וע"כ הוצרכו להגנת דם פסח על המשקוף ומזוזות כי הדם הוא הנפש וכאשר מקריב נפשו להש"י זהו דינא למצרים ורחמי לישראל כמ"ש בזוהר בא ל"ו א' כי על הפתח פי' שם פתח הגוף זו מילה שזהו התחלת בנין הגוף ולידת איש הישראלי להיות מסור להש"י מלידה מבטן . ודבר זה לאו"ה הוא סילוק חיות שא"א להם למסור עצמם לגמרי להש"י וכמ"ש בשבת (פח.) ברישא איבעיא לכו למישמע אי מציתו כו' כי לא יכלו לקבל ע"ע עול הש"י בכל אשר יאמר רק אחר שישמעו אם הוא ביכולתם . וע"כ כשהראה הש"י לישמעאל לא תנאף ולאדום לא תרצח וכדומה

כל אומה במה שהם משוקעים שכל חיותם תלוי בזה לא רצו לקבל (זח"ג קצב ב) כי אם יניחו זה יניחו חיותם לגמרי כי כל חיותם הוא מתאוה זו. וע"כ הערלה נקרא על שמם שא"א להם להיות נימולים כלל כי המילה הוא חותם הברית שהיהודי כורת עם השי"ת להיות נאמן לאלהיו במסירת כל כחות גופו ונפשו אליו לגמרי מלידה מבטן שלמעלה מהדעת וההבנה והכרת השכל רק שבטבעו ותולדתו הוא כן. דע"כ אפי' ערלי ישראל נקראו מולים (נדרים לא:) והיינו אפי' מומר לערלות שאינו שומר הברית ומטמא עצמו בכל מיני טומאות א"א לינתק שם ישראל ממנו שהוא כח היהדות שיש בו בתולדתו מורשה מהאבות ומיד כשירצה לשוב כחו יפה למסור כל כחות נפשו לגמרי להשי"ת. וכנודע בדורות השמד אפי' הרבה מפו"י מסרו עצמם על קידוש השם וכן בברא"ר (סו"פ סה) גבי יקום איש צרורות וכיוצא. וזהו רשימת הדם על הפתח דאף דבריש כל מרעין אנא דם (ב"ב נח:) שהוא הנפש הבהמית שמכחה כל מיני רע שבגוף מ"מ הם מוסרים ומקריבים זה להשי"ת. וזהו המעלה שיוכל לקבל גילוי שכינה ולא תצא נפשו אדרבא ימשיך חיות חדש ותוספת חיות על ידי הדביקות באלהים חיים והוא ע"י הקרבת כל כחות וחיות נפשו הטבעיים המושרשים בו כולם להשי"ת. שזהו שורש קדושת הכנס"י והוא שורש חיותם דכל חיות איש היהודי הוא רק כאשר מכיר זה בבירור גמור שאין לו שום כח עצמו רק כל כחותיו מהשי"ת ומוסרם אליו. וזהו יציאת מצרים שנעשה לאומה שלימה מיוחדת להשי"ת ולהאומות זהו מיתתן ומצרים ביחוד הם הקליפה הסובבת התגלות אומה הישראלית לעם בפ"ע דע"כ הם שיעבדום ורצו לעכב התגלות זה. ודייקא שם נבנו לעם בפ"ע וכאשר יענו כן ירבה. ובגילוי שכינה שהוא התגלות שורש מדת כנס"י והחיות של אומה הישראלית שהוא ע"י שהשי"ת שוכן בתוכם עי"ז נגרם ממילא מיתה לבכורי מצרים דשורש חיותם הוא היפך מגילוי זה. והובטחו בקריעת י"ס שלא יוסיפו לראותם עד עולם היינו שכבר נבחרו ונקבעו לכנסי' מיוחדת ועם מיוחד וא"א להם לראות עוד ענין מצרים שהוא הקליפה המעלמת התגלות עם בנ"י לגמרי. דזה לא יהי' עוד עד עולם דבכל הגליות לא נתערבו בין הגוים כל"ש במצרים גוי מקרב גוי וכל רואיהם יכירום לעם בפ"ע מצויין ומובדל. וכאשר הוסרה קליפה זו המעלמת גילוי האמת ליעקב נתייראו כל או"ה מהם דראו כל ע"ה כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. עד שבא עמלק וקיררה בפניהם כי הוא ראשית גוים שורש הדמיון החושב ומדמה הדמיון לאמת והוא שורש הפשיטות טלפיים דעשו לומר טהור אני. וע"כ הוא הראשון הנלחם עם בנ"י אחר יציאת מצרי' שנתגלה התחלת בנין כנס"י נתגלה ג"כ זלעו"ז התחלת האשת זנונים המתדמות לאשת חיל כקוף בפני אדם (זח"ב קמח ב). והתפשטות כחות הדמיון אפשר להכניסם לקדושה כי כל כח פרטי בפ"ע הוא כח מכחות הנפש הבהמיית והיהודי שמוסר כל נפשו להשי"ת משתמש באותן הכחות בקדושה כרצון השי"ת. ואותן מצעות שהציעה באיסור בגיות אפשר להציען בהיתר ביהדות (מנחו' מד.). אבל שורש הדמיון שהוא ההתדמות הדמיון לאמת שהוא שורש עמלק זה אין לו תקנה אלא למחותו ובזה נעשה אצל בנ"י גם הדמיון אמת והוא ע"י שנהפוך הוא כידוע דיש ב' מיני מיתוק ליצר לאכפייא ולאהפכא ולאכפייא היינו שישנו במציאות עדיין אלא שאינו שומע לו לעשות איסור וכופהו להיות נשמע לעצת התורה והיצ"ט. וזהו כח היצר שישאר גם לעתיד רק דנק' לבן דאתלבן כמ"ש במדה"נ (זח"א קלז א)) שא"צ לבטלו לגמרי. אבל שורש היצ"ר ועיקרו יבוטל לגמרי לעתיד

והו החלק ממנו שההשתדלות בו בעולם הזה לאהפכא שיעשה ממנו טוב ויתבטל הרע לגמרי מהעולם מעט מעט עד שיגיעו לזביחת היצר לעת"ל שיהי' כשימחה זרעו של עמלק מן העולם לגמרי. דהכל אחד כי ממנו הוא שורש היצ"ר בעולם הנמשך גם ללבבות בנ"י שצריכים למחותו ולהיות נהפוך שישלטו היהודים המה בשונאיהם הם שונאי הנפש דיהדות שהוא מסירת הנפש להש"י. ועמלק שונא זה כמ"ש (ב"ר פ' סג) ע"פ דם שנאת דם הפסח ודם המילה דשניהם מיוחדים בבנ"י לבד המבטלים כל כחות נפשם להש"י. ועמלק שהוא ראשית גוים הוא שורש השנאה לכח זה כי שורש הדמיון שהוא הדמיון שהדמיון אמת מדמה שזה אמת שהארץ נתן לבנ"א להיות כחות נפרדים מהש"י. וזהו שאין השם שלם דהיינו יחוד עולמו' עליונים עם התחתונים כי כל חפץ עמלק להפריד הארץ ומלואה וכחות הנבראים כולם מהבורא. וע"כ חשב לאבד היהודים שהם המורידים שכינה בתחתונים ומחברים הבורא עם הנבראים ומיחדים הכל והוא שונא יחוד זה של ביטול הנפש הבהמית ג"כ במקורה להיות יחוד גמור גם משנברא העולם כעד שלא נברא העול'. דבזה אין מקום להתפשטותו והתפארותו בכבוד עושרו ורוב בניו ואשר גדלו המלך שזה כל האדם הגשמי בעוה"ז מצד גופניותו כל השתדלותו ומאויו לזכות לעושר שבזה יוכל להגיע לכל מיני תאות ולכבוד ובכללו גם הסרת הקנאה כי כלום מתקנא גדול בקטן. ולבנים שבזה חושב שיש לו הנצחיות ג"כ והקיום במין אחר שימות עדיין ישאר גזעו בעוה"ז. וזהו תכלית שלימות העוה"ז לבני עוה"ז. והתפארו' בשלימות זה הוא רק להמשוקע בעוה"ז ונפרד לגמרי מהש"י כגויי הארצות אשר הם יתהללו החכם בחכמתו שזכה לכבוד אשר חכמים ינחלו והגבור בגבורתו שזכה לבני הנעורים אשר הם כחצים ביד גבור וכאיש גבורתו והעשיר בעשרו. אבל הנביא אמר שלא יתהללו בזה כ"א בהשכל וידוע אותי דהיינו שמכיר דהכל מהש"י כל חכמתו וגבורתו ועשרו וכבודו ורוב בניו הכל לפי שהש"י רצה לתת לו ולית לי' מגרמי' כלום וכך יוכל לתת לאחר כמו לו ובמה יתהלל. רק הוא תהלתו מה שהוא מכיר שהוא מהש"י. ועי"ז הוא שליטת היהודים בשונאיהם ושליטת מרדכי על בית המן וניתן לו כל הכבוד והעושר וכן מסתמא גם לרוב בנים דע"כ אמר דובר שלום לכל זרעו כי זכה לזרע רב ג"כ. כי בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא (מו"ק כח.) וידוע דמזלא היינו שורש הנפש במקורה המזיל ומטיף חיות לכל התפשטו' הנפש ואין מזל לישראל ידוע הפי' שהאין הוא מזלם ר"ל שבורש חיותם וכח נפשם הוא שהם אין ואפס מגרמיי רק מה שהש"י משפיע. וזהו המזיל והמטיף להם השפע דבני חו"מ. אבל מצד פרידתם בישות כאלו הם יש ודבר נפרד אין להם מציאות ושפע דבני חו"מ כלל כי אינם תחת המזל דישות שהוא תחת השמים ממשלת הכוכבים ומזלות שהוא המזל דעכו"ם שהם יש להם שפע בני חו"מ דישות שמצד המזל שתחת השמים. ועמלק שהוא הראשית גוים הוא המזלא דאו"ה שעל ידו נמשך השפע דבני חו"מ לכל האומות וכשימחה זרעו מן העולם יתבטל כל השפע מאו"ה ויהיו גרים גרורים לעת"ל. כי כל שפע שלהם הוא רק מצד הדמיון ושפע דהאי עלמא דשקר' שהוא רק עד ארגיעה. והוא חשב שזה אמת ובעת תכלית תקפו וגדולתו שחשב לתלות מרדכי ולמי יחפוץ המלך לעשות יקר כו' דעתה יגדל כבודו עוד יותר שירכיבוהו ברחוב וגו' נהפוך הוא ונתגלה לו תכלית שפלותו וסופו לתלותו עי"ז. וראה כי כל כבודו דמיון ומחשבתו שהדמיון שלו אמת זה שקר גמור כי האמת שאין עוד מלבדו ואתה מחיה את כולם שאין חיות לשום

בריי' ודבר שבעולם אלא מחיותו ית' וא"א להפריד כלל הנבראים מהבורא דאז לא הי' להם מציאות כלל. והוא נמחה מן העולם לגמרי, כאשר פוסק קבלת חיותו מבוראו:

אבל דבר זה נעלם בעוה"ז הנמשל ללילה וכאשר נתגלה זה בלבבות בנ"י להכיר בבירור גמור דגם כל הנהגת עוה"ז ממנו ית' ומלכותו בכל משלה כמו שהי' אז כמ"ש במגילה (יא.) אימתי ראו כל אפסי ארץ כו' בימי מרדכי ועד שרבים מע"ה מתייהדים מעין דוגמא דלעתיד. אז כמו דלעתיד בשוב ה' וגו' היינו כחולמים יהי' כל עניני עוה"ז כחלום ודמיון בעלמא כך ראו אז שכל הגזירה והפחד שהי' על היהודים מקודם הי' רק חלום ודמיון. אלא שדמיון זה הועיל להשיב לבבות בנ"י לאביהם שבשמים כמ"ש (שם יד.) גדולה הסרת טבעת ממ"ח נביאים. וכן א' בסנהדרין (לז:) אלעתיד מעמיד מלך קשה כהמן והם שבים בתשובה ודייק כהמן דכיון דהכונה רק להשיבם בתשובה כל קשיותו אינו אלא דמיון כוזב בעלמא כמו שהי' בהמן מאחר שבאמת אין רצון הש"י כלל לזה. ונמצא הדמיון גרם לביטול הדמיון והתגלות האמת ועי"ז שב הדמיון להיות אמת לא שהדמיון עצמו אמת כמות שהוא דזה שקר רק שמצד ההתהפכות נעשה ממנו הכנה לטוב אשר ישלטו היהודים וגו' והוא ע"י שיתגלה להם עי"ז האמת וישלטו על הדמיון המעלים האמת. ולפי שלעולם שליטת האדם באדם לרע לו לאדם בליעל כידוע הוא דרך הלבשה חלק בחלק ואבר באבר זלעו"ז כקליפה הסובבת לפרי כידוע וכאשר הוא חוזר לשלוט בו הוא דוגמת שליטתו כי הוא כנגדו ממש. ע"כ כמו שהוא חשב לאבד כי זהו כח הרע דעמלק שרוצה להרוג ולאבד אח"כ נהפך שהיהודים הרגו ואבדו בהם. וזהו הפור שהוא הוראת הדמיון. דהיינו המקור של הדמיון והראשית שלו טרם שנתגלה לפועל שזהו שורש עמלק הראשית דגוים שהם כללות עוה"ז הדמיוני והוא המזל של רוממות או"ה נגד ישראל כפי הדמיון. נהפך לפורינו להיות אדרבא אז רוממות קרן ישראל נגד או"ה כי נמחה זרעו של עמלק ונעשה מהיש אין והאין הוא המזל לישראל. ופור זה עצמו אדרבא הזיל והטיף שפע לישראל כי הוא הגורל אשר מה' כל משפטו והוא אלהי ישראל לבד. וכמו שכלל הבריאה דששת ימי בראשית הי' בשביל ישראל כן כלל קיום הבריאה דו' אלפי שני הכל בשביל ישראל וכל מה שנעשה ונפעל בעולם הכל לצורך ישראל וכמ"ש ביבמות (סג.) אפי' ספינה הבאה מגליא כו'. וע"כ הפיל פור מיום ליום ומחודש לחודש שלא רצה שום חודש ויום לקבל פור להרע לישראל כמ"ש בתרגום כי הזמן ג"כ נברא מכלל הבריאה והוא ג"כ לצורך ישראל וכמ"ש החודש הזה לכם ואיך יקבל על עצמו להרע בו לישראל וכ"ש לאבדן מן העולם לגמרי ח"ו כי א"כ יאבד כל הבריאה ויאבד גם הזמן והיום והחודש עצמו מן העולם ג"כ. עד שהגיע לחודש אדר שבו נפל הפור ושמח לפי שבו מת משרע"ה. הענין כי כל חודש יש בו אור מיוחד בפ"ע כפי האותיות שנבראו בו כמ"ש בספר יצירה די"ב פשוטות נגד י"ב חודש וניסן באות הה' הרומז לשכינה כי בו התחלת גילוי שכינה בתחתונים. וע"כ הוא ראש חדשים שזהו תכלית המכוון דחדשים שישראל מונין ללבנה שעתידים להתחדש כמותה. בכל חודש השגת התגלות מיוחד מה שכנס"י מקבלת מדודה כלבנה המקבלת מהחמה כנודע. ובניסן הוא התגלות גמור להאיר גם בחשכת לילה וראתה שפחה על הים כו' בראי' גמורה ע"י שמאיר כל הלילה ולכל בנ"י הי' אור גמור במושבותם. ונודע דיתרון האור הוא מן החושך דכאשר הוא אור בהיר בשחקים אין רבותא כ"כ רק כאשר יש

חוסך ומאיר אז ניכר היתרון ושלימות האור ע"ז ת כלית בריאת העולם להיו' בריש' חשוכה ואח"כ דייקא נהורא. וזהו כל השתלשלות החדשים מראשית השנה בניסן שהוא הגילוי הגמור אבל בראי' בעלמא עד שיקבע בקנין גמור באחרית השנה להכיר הגילוי גם מתוך תוקף ההעלם. וזהו באדר שנברא באות הק' הרומז לקדושה כמ"ש בשבת (קד.) ק' קדוש דהוא במקום גדר ערוה כמ"ש ביבמות (ירוש' פ' ב ה' ד). כי הקדושה הוא היחוד שאדם מייחד ומוסר עצמו וכל כחותיו להש"י דוגמת קדושי אשה שהיא נקנית בזה לבעלה להיות מותרת לו. וזה נמצא רק במקום שנמצא גדר ערוה היינו בישראל דעכו"ם אע"פ שגדרו עצמם בעריות מימות המבול מ"מ אין הערלה נק' אלא על שמם (נדרים לא:). כי המילה הוא החותם של הש"י על גדר הערוה שגם אבר זה מיוחד להש"י דבאבר זה הוא תוקף התאוה והכונה לגרמי' שיש בזה באדם מחטא אדה"ר ואילך כמ"ש (מ"ר ר"פ תזריע) דאפי' חסיד שבחסידים כו' והוא ישי שמת בעטיו של נחש דזהו עטיו של נחש וחטא אדה"ר דעי"ז נמשך בכל זרעו כן. והתיקון הוא המילה דע"כ אמרו (סנהדרין לח:) אדה"ר משוך בערלתו היה דנולד מהול אבל ע"י החטא נמשך. וע"כ לא מל אברהם אע"ה א"ע קודם שנצטוה כמו שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה כי לתקן לגמרי א"א עד עת קץ שאז יבולע באמת המות לנצח אבל בעוה"ז העלים הקב"ה דרך עץ החיי' ולא רצה שיתוקן תיכף לגמרי עד שיכלו כל הנשמות שבגוף. וא"כ המילה מעצמו אינו כלום אלא כערבי וגבועני מהול דמ"מ נק' ערל וא"א כלל להיו' בזה אין מצוה ועושה הכל שאין מצווה אין כאן עשי' ג"כ דהרי באמת בעוה"ז עדיין יש בו כונה להנאת עצמו. אלא שלאותם שהש"י ציוה למול היינו שהוא חתם שמו עליהם דהם באמת עומק אמיתות כונת הנאת עצמם ג"כ הוא רק לשמים כי חלק ה' עמו. ועי"כ א' באברהם וכרות עמו כו' שהש"י אחז עמו (ב"ר פ' מט) ומצא עצמו מהול (שם סו"פ מז) לא שהוא מל א"ע כאלו השתדלותו פעל זה. וזה טעם דאין בזה ענין ההשתדלות אדם כבשאר מצות וע"כ נימול בעודו תינוק שלא ידע כלום כי אין בזה השתדלותו רק שהש"י החתימו בחותמו שהוא מוגדר מערוה ואפי' שלמראית עין אינו כן. ועכו"ם בהיפוך אפי' המולים ר"ל המראים עצמן בפועל בתכלית ההגדרה באמת אינו כן וכמו בלעם שהי' נביא או"ה אדרבה פרץ גדר ערוה. ועמלק חתך מילותיהן ואמר טול מה שבחרת (מד"ת תצא ט) כי או"ה קוראים להש"י שונא זימה כמ"ש בסנהדרין (צג.) גבי נבוכדנצר וגבי בלעם (שם קו.) ותשבו דזהו מה שבחר בישראל המולים לפי שהם מלים וגודרים עצמן וכשראה אותם הנחשלים דהיינו שאינן כן וכמ"ש (שם) ע"פ אשר קרך שנעשו בעלי קריין שהביאן בנסיון ולא עמדו בו ע"כ אמר טול מה שבחרת כי הנה ככל הגוים בית ישראל. אבל באמת יעקב בחר לו י"ה ישראל לסגולתו כידוע הפי' על והייתם לי סגולה מכל העמים דר"ל כמו סגולה שהוא בלא טעם נגלה רק כך הדבר מסוגל בסגולה כך מה שבכ"י לו ית' מכל העמים הוא בלא טעם בהתגלות בעוה"ז כלל. דהגם דשניהם שוין למראית העין בעוה"ז ואוהב את יעקב שהוא היפך הזימה שהש"י שונא ואת עשו שנאתי שהוא מלא זימה אף דלמראית העין אינו כן מ"מ הש"י מכיר שרשם הנעלם מעיני בכ"א בעוה"ז הרואה לעינים. והמילה הוא עדות על השורש דבכ"י הנעלם בעוה"ז דשורשם גדורים בעריות ועמך כולם צדיקים וקדושים ומה שאין נראה כן הוא רק מצד דמיון עוה"ז דהיינו כחולמים:

וזהו קדושת חודש אדר שהוא נגד זרעא

דיוסף שומרי הברית שגדר עלמו מערוה ושם אתה מולא קדושה . ע"כ נברא באות הק' ואין עמלק נופל אלא בידם כי כל טענתו הוא נגד קדושה זו דע"כ א' ויזנב וגו' כידוע . וע"כ בו נולד משרע"ה שהוא שורש הקדושה דבנ"י עד שפירש לגמרי מן האשה ובו מת ג"כ כי עדיין אין התגלות הקדושה דבנ"י גלוי לכל בפועל גמור והאמת היא נעלמת . וזהו ג"כ מלד אותו חודש מלד הדמיון שבו דבכל דבר אמת יש דמיון כנגדו זה לעומת זה וגם בקדושה וגדר ערוה יש קדושים באמת וזהו אלל כלל בנ"י ולא עשה כן לכל גוי ויש שכפי דמיון הטוה"ז נראה מוגדר וקדוש וזה יש גם באו"ה כידוע שמלוי אללם ג"כ הפרושים מערוות לגמרי ויחשבום לקדושים . ובאמת הוא דמיון כוזב וכמו שבישראל אפי' הפרוץ פרלתו אינו אלא מלד ההולי הסובבים לאשה כמ"ש בסנהד' (מד .) וכד"ש בשהש"ר ע"פ שמזפתני השמש דבראשה מועטת מתלבנים . כן בעכו"ם להיפך הם שחורים ממעי אמם ומה שמתלבנים ומראים עלמם קדושים הוא רק למראית העין וברחיל' מועטת מתגלה שחרותם העלמי . ומ"מ מלד הדמיון גם זה נראה קדושה ובעוה"ז כל זמן שלא בלע המות לא נגלה עדיין קדושה האמיתות ע"כ בו מת משרע"ה וגם באותו קדוש פגעה מדה"ד וכל מיתה הוא רק מלד חסרון הקדושה הגמורה ואללו לא הי' שום חסרון קדושה כלל ע"כ לא ידע איש את קבורתו ומת רק ע"פ ה' בנשיקה (ב"ב יז.) שהוא אדרבא מלד תוקף הקדושה . אלא שבזה גרם חסרון למראית העין בקדושה דבנ"י שאללם לא הי' מורגש בפועל קדושה כ"כ ומלד הזה נחשב החסרון בו כי פרנס הוא הדור . וזהו החטא דמי מריבה יען לא האמנתם להקדישני ויקדש בם כי ה' ילך ובקדושת האדם גם השי"ת לעומתו נקדש בתוך בנ"י והיינו ע"י קדושת בנ"י . דידוע מים רומז לתאוה ומשרע"ה הי' מרוחק לגמרי מכל מיני תאוה וחמדות עוה"ז וכמו שאמר מאין לי בשר דזה אין שייכות לו למדריגתו רק להמטיר לחם מן השמים והוליכם במדבר המנוגב מכל טובה והוליא מים מלור החלמיש המנוגב לגמרי . והש"י אמר שידבר אל הסלע ונתן מימיו היינו שגם לו יש מים כי באמת הש"י ברא התאוה ואינו לבטלה רק כשלא יחמוד ויתאוה למה שאינו שלו . ואין לך ברי' שאין לו חשק ותאוה לאיזה דבר השייך לו וזהו מימיו השייכים לו . וע"י הדבור לשם ה' ישי' הנתינה לש"ש וזהו קדושת התאות דבנ"י שאע"פ שגם בהם יש תאוה אמתות תאותם של ישראל הוא הש"י וכל תאותם לש"ש . ומשרע"ה הכה בסלע הכאה רומז ליסורין וביטוש קשיות הגוף שלא ישקע בתאותיו כי הוא חפץ להרחיק בנ"י מתאות גם למראית העין כי חשב מה שלמראית העין תאוה הוא ג"כ היפך הקדושה . וזה גרם חסרון בקדושה דהש"י שהוא תלוי בקדושה דבנ"י וע"כ נגזר עליהם מיתה ויקדש בם במיתתם דבזה נתגלה הקדושה שבתאות בנ"י דמחמתו נענשו ונוסף התגלות קדושתו ית'. כי זהו קדושתו ית' כאשר ישראל קדושים שגם כל תאותיהם לש"ש וכמ"ש (נדה לא.) ומספר רובע ישראל דאותו רשע אמר מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדבר זה שהוא לא ידע אפשרות קדושה בדבר זה . אבל באמת אלל בנ"י הכל קדושה :

והמן כשראה שבו מת משרע"ה שמח חשב דבאמת אז הוא העלם הקדושה דבנ"י ולא ידע דהעלם זה הוא אדרבא תוספות גדול בהתגלות קדושתם . ולא ידע דבו נולד משה ובו אדרבא התגלות קדושה דבנ"י וגם מיתתו הוא תוקף גילוי' גם בהעלם . וזהו כל קדושת החודש אדר להראות קדושת בנ"י גם בתוך

סוסף

תוקף החשכות והעלם דע"כ חייב לבסומי עד דלא ידע (מגילה ז:) ובלא דעת [שזהו מיתת מפרע"ה סוד הדעת כנודע] ניכר ג"כ ההבדל בין ישראל לעמים. והגם דקם רבה ושחטי' לר' זירא למחר החייהו והראיה שלו הי' רק למראית העין ומגד הדמיון ולא כראיה דעכו"ם. כי אין אלא בכ"י ראיה באמת כלל. ושתיית יין עצמו היא התאוה שבו הי' חטא אדה"ר למ"ד ענבים סחטה לו וכן חטא נח וישכר וחטא די' השבטים השותים במזרקי יין וכמ"ש בשבת (קמז:) ובוי"ר (פ' ה) מחמרא דפרוגיתא. אבל בפורים חייב לבסומי והשתי' כדת של תורה ואע"פ ששותה ומשתכר וזה בכלל אשר שנא ה' כמ"ש (פסחים קיג:) ג' הקב"ה אוהבן שאינו משתכר ומכלל הן נשמע לאו לכל לן היין הומה שכר. אבל בפורים אין רע דזהו עיקר קדושת הפורים שנתברר שכל התאות דבכ"י הם בקדושה והכל להש"י וכל מה שעשו נגד זה לא עשו אלא לפנים ולמראית העין ולא עינה מלבו. ועי"ז זוכין לבנים כי אברהם אע"ה ראש אומה הישראלית לא זכה לבנים שיקרא לו זרע. בהם אלא אחר שנימול כי המילה הוא השתנות עצם הגוף שנעשה גוף אחר ואז יוכל להוליד בדומה לו כיון שנשתנה עצמיותו להיות כך. וכמו שהאדם מוליד אדם ובהמה מוליד בהמה כך ישראל מוליד ישראל ועכו"ם מוליד עכו"ם וא"א לעכו"ם לצאת מישראל או ישראל מעכו"ם כי מלידה מבטן הם נפרדים ושונים זה מזה. ולא רצה הש"י שיוליד בנים אלא הראוים ליקרא בני אל חי וזרע אמת ובבכ"י עצמם כל מי שיש בו קדושה והגדרת ערוה יותר זוכה לריבוי בנים יותר וכמ"ש בבני משה רבו למעלה מס' רבוא (ברכות ז סע"א) ובזרעא דיוסף כא' עם רב אתה. ובכלל בכ"י בימי שלמה המע"ה ובנין בהמ"ק להתגלות שכינה בתחתונים

בקביעות שהיו אז בתכלית תוקף הקדושה נא' יהודה וישראל רבים כחול. כי הריבוי דבכ"י נמשך מהקדושה והגדרת הערוה דוקא שהוא למראית העין גורם מיעוט הריבוי אבל אלא בכ"י אדרבא עי"ז כן ירבה. כי הקדושה הוא שאין לו אלא לב להוליא בשר כמו לעתיד כמש"ל (זח"א קלז סע"ב) ע"פ ונתתי לכם לב בשר והש"י נותן להם כן. ואז"ל בזוהר כת"י ע"פ מי ילד לי את אלה הובא בס' חסדי אבות דאין שום טיפה מבכ"י לבטלה והכל נעשים נפשות קדושות לעת"ל. וזהו רק בבכ"י ולא עשה כן לכל גוי שהם כונתם האמיתית העלמיות הוא רק לתאות עצמם לבד ואפי' מתכוין להוליד בן אין זה כונתו האמיתית כלל. וא' חכם פילוסופי מחכמי או"ה רוב הבנים רקב הממון הרי כל חכמתם למאום ברבוי בנים שאין מאמינים דמאן דיהיב חיי יהיב מזוני והבורא נפשות רבות בורא פרנסתן להחיות בהן. וכן שמעתי עמ"ש בתדב"א (סא"ר סו"פ כ) על אגג שנאנח שיכלה זרעו ועי"ז זכה להוליד המן היינו מה שבני בניו למדו תורה כי אנחה זו אינה אלא או"ה שאין דואגין כלל על השארת בנים לאחר מותו. רק הוא מגד שרשו מעשו שנקרא ישראל מומר בקידושין (יח.) שהי' בו שורש יהדות מאבותיו וזו אנחה של יהדות וע"כ זכה להיות ממנו השארה בין ישראל. וכן המן שנתפאר ברוב בניו נראה שהוא ג"כ מגד הטוב הגנוז בו קצת שורש מבכ"י להכיר שיש בזה התפארות וטובה. אבל מ"מ אחז לשון אבותיו דעשו אמר יש לי רב ויעקב אמר יש לי כל וכן המן אמר רוב בניו ואלא מרדכי נא' לכל זרעו. כי מי שיש לו מדת הסתפקות כל מה שיש לו הוא אצלו שיש לו כל משא"כ מי שהומה ומהמה בתאות אפי' יש לו הרבה מאד אומר שיש לו רב אבל לא כל כי אין אדם מת וחצי תאותו בידו (קה"ר

פ׳ א) וכן ריבוי הבנים שנתפאר שב אצלו לתאוה וחמדה ככל חמדת העוה״ז כי לא כיוון לש״ש וכל מה שהי׳ לו לא הי׳ מספיק לו עדיין. וע״כ סופו י׳ נהרגו וי׳ נתלו וי׳ מחזרים על הפתחים (מגילה טו:) ולא הי׳ לו במה להתפאר רק כמו רגע. ומה שנשאר ממנו לעולמי עד מבני בניו שלמדו תורה וע״כ נכתב התפארותו זו במגילה כי לא הי׳ דבר ריק לגמרי זה לא נקרא באמת על שמו כי גר שנתגייר כקטן שנולד ואין לו עוד יחס אבות. ואצל בנ״י להיפך כי ממ״ש במרדכי לקחה לו לבת נראה דלא הי׳ לו בנים כלל וע״כ לקח יתומה לגדל שתהי׳ לו לבת ליקרא שמו עליה. כי כל זמן שזה קם זה נופל ואחר שזה נפל אז זה קם וזכה להיות ג״כ דובר שלום לכל זרעו. וידוע דשלום רומז למדת היסוד שלום בית ודובר לשון הנהגה כמו ידבר עמים שהנהיג והכניס מדת השלום בכל זרעו שיהי׳ זרע קודש וזרועי זר ע למינס בקדושה ובשלימות. ואע״פ שהי׳ רצוי לרוב אחיו ולא לכל אחיו שפירשו ממנו סנהדרין (מגילה טז:) וא״כ כפי הנראה לא הי׳ בכלל ת״ח המרבים שלום בעולם ע״ז א׳ כי מ״מ הי׳ דובר שלום לכל זרעו ורב שלום בניך ואין צריך לאל תקרא אלא בוניך רק בניך כפשטי׳ כי זהו עיקר השלום וכמ״ש וראה בנים לבניך שלום על ישראל:

ותתלה ניתן זה להמן כפי הדמיון דעד ארגיעה וכד״ש בזוהר ויקרא ע׳ רע״א כד בעא קב״ה לאתפרעא מרשיעיא ולאובדא להו יהיב להו שלום ע״ש. ואע״ג דאין שלום אמר ה׳ לרשעים השלום שניתן להם כדי להאבידם הוא באמת אין שלום מאחר שהכל הולך אחר התכלית והמכוון וכיון שהגאון הוא לפני שבר גם הוא מכלל השבר. וכשנתגלה דנהפוך הוא אז לישראל ניתן שלום אמיתי ופורים בגימט׳ של״ו וחסר ה״מ׳ סתומה הרומז על הסתימה וההעלמה בעוה״ז. והוא סוף כל הנסים כמ״ש ביומא (כט.) וסוף כל קדושת הזמנים שבנ״י קבעי לה דישראל מקדשי [לאפוקי שבת דקביעא וקיימא] אין אחריו עוד קדושת זמן עד ר״ח ניסן שהוא ראשון לחדשי השנה והתחלת סדר חדש. כמו שלום שהוא חותם כל הברכות בברכת כהנים ובתפלת י״ח. ובזי״ר ס״פ ט׳ דכל הברכות טובות ונחמות חותמין בו כי הוא הסוף והתכלית המכוון מכל הברכות לייחד כנסת ישראל עם דודה ואז יהי׳ שלום הכל שלום. ושם דכל הברכות כלולות בשלום וכן אמרו בסוף עוקצין דרק הוא הכלי המחזיק ברכה. וכן הוא קדושת ימי הפורים כלי מחזיק ברכה וכולל כל מיני ברכות דע״כ א׳ בתיקונים (תי׳ כא) על יום הכפורים דר״ל כפורים כמו פורים וידוע מי נתלה במי קטן בגדול (תענית ז.) כי פורים הוא ימי רצון הרבה יותר מיוה״כ כי הוא רב שלום האמיתי חותם כל הברכות. ואכ״מ להאריך יותר:

סליק ספר **רסיסי לילה** מבתי״ק

בס"ד קונטרס קראתיו דברי חלומות

רשימת דברים שנתגלו לי בעזה"י בחלום הלילה ממה שעלה בזכרוני. מלבד איזה דברים כתבתים במקומות אחרים בקונטריסיי אגב גררא. וחבל על דאבדין ומשתכחין כמה ד"ת שחלמתי ולא רשמתים בשעתם אחר הקיצי משנתי ונשכחו ממני. והשי"ת יתן חלקנו בתורתו וישים חלקנו בין תלמידים העוסקים בתורה לשמה. ומה שנוסף במחשבתי בשעת כתיבה כתבתי מוקף:

[א] **בימי** חורפי ליל ג' כ"ב כסלו תר"ה [כך מצאתי רשום אצלי בעלה א' שרשמתי כפי הנראה אז בו בפרק] חלם לי על פסוק ואיבה אשית וגו' ובין זרעה דייק לשון זרעה ולא זרע האדם דאי' כל החיות נושכות ושוברות עצם ונחש נושך ואינו שובר עצם רק מקלקל הבשר ואי' בנדה (לא.) אשה מזרעת אודם שממנו בשר ואיש מזריע לובן שממנו עצמות. וע"כ האיבה רק בין זרעה לא במה שמזרע האיש:

[ב] **עוד** מזמן הנזכר שנה וירח הנזכר ליל א' כ"ז כסלו. על לשון הספרי (נשא) אין שלום יוצא מתוך מריבה שראיתי בכתבי א"א הגאון ז"ל בדרושיו אז איזה דרוש ע"ז. וחלם לי דהפי' הפשוט דיש פעמים מריבה כענין (ב"ב כא.) קנאת סופרים תרבה חכמה. ומחלוקת לש"ש שהיא לטובה ואפשר שיצמח ממנה דברים טובים [אך בשמו"ר פ' ל' אי' אין דבר טוב ואין שלום יוצא מתוך מריבה ע"כ] אבל זה הטוב של שלום [שהוא חיבור השלימות וכלי המחזיק ברכה שא"א ליחיד להיות שלם בכל רק ע"י שהם באחדות אז יש חבור כל השלימות ושלום שרשו שלם ותוס' הו' מורה בכ"מ על החבור] א"א שיצא ממריבה אף שהיא טובה ולש"ש:

[ג] **חלם** לי [בהיותי באיזבילא] שהיו מגלין לי איזה דברים משורש נשמתי ובכלל הדברים היו אומרים לי כי הדור של משיח יהי' אותם הנפשות עצמן של דור המדבר [ומשיח נשמת משרע"ה כנז' ברע"מ (זח"ג רמו ב)] והם עצמן אותן הנפשות של דור המבול [דגם משרע"ה הי' שם כדאי' בזוהר (ח"ג רטז ב) וכמ"ש בחולין קל"ט ב' בשגם גימ' משה] ואז השחיתו דרכם וחטא זה נקרא בספרים חטאת נעורים וכ"א בהם כי יצר וגו' מנעוריו ותיקנו זה בדור המדבר והי' נקרא אז חסד נעורים [כנודע בסוד תאות אדם חסדו] כמ"ש זכרתי לך חסד נעוריך. והדור של משיח יהי' בסוד תתחדש כנשר נעורייכי שיהי' ג"כ אותו הדור של חסד נעורים שיתחדש שנית. ע"כ תורף הדברים מה שאני זוכר עדיין:

[ד] **פעם** אחת ביו"ט ראשון של פסח חלם לי פי' לשון ההגדה אני הוא ולא אחר. ר"ל דרגא דאני שהוא מדרגה היותר התחתונה סוד השכינה [השוכן בתוך הלבבות דכל"י עד שיכול לומר בשם ה' לשון אני] כנודע. הוא עצמו דרגא דהוא שהוא מדרגה היותר עליונה הנעלמת סוד כ"ע [ובזוה"ק פ' קרח קע"ח רע"ב הוא דא עתיקא. שלמעלה מקומת אדם והשגתו בחכמה שבמוחו דע"ז א' במופלא ממך וגו' כידוע] ואינו דבר אחר רק הכל אחד [וכד"ש בתיקונים (סו' תיקון סט) דמאן דנטיל מלכות בלא ט' ספירות או ט' ספירות בלא מלכות

הוא

הוא מקצץ בנטיעות או כופר בעיקר והמכוון לענין דיציאת מצרים שהי' במורא גדול זו גילוי שכינה הי' ההמשכה מרים כל דרגין שורש הנעלם ששם דבוקים הנפשות דישראל בשרשן בסוד תפילין שבראש דמארי עלמא דכתיב בהו מי כעמך ישראל וגו' כמ"ש בברכות (ו.) וסוד קשר של תפילין שהראהו הקב"ה למרע"ה כשאמר לו וראית את אחורי ואכ"מ להאריך]:

[ה] **במוצש"ק** של פ' שמות תזכ"ר חלם לי שחכם א' הי' דורש ומדקדק ע"פ ואכלת ושבעת השמרו לכם פן יפתה וגו' הסמיכות וגם הלשון יפתה דמשמע ממילא [שהי"ל לומר תפתו בלבבכם] ואמר שכבר דקדקו בספרים ע"ז והוא הי' אומר איזה תירוץ ע"ז שאיני זוכר. ואני הייתי משיב ע"ז בזה הלשון מי שטעם טעם יראת חטא מימיו ונכנס בדרכי החסידות יודע כי התחלת החסידות לקדש אכילתו שיהי' בקדושה וכמ"ש בתדב"א רבא [פ' כ"ו והובא בתוס' כתובות ק"ד א'] עד שאדם מתפלל [כן הוא הלשון בתוס' אבל בתדבא"ר אי' ואם לא זכה אדם לבקש רחמים על ד"ת כו' מ"מ יבקש רחמים כו'] על ד"ת שיכנסו לתוך מעיו יתפלל על אכילה ושתי' [יתירה. כן הוא לשון התדבא"ר ובתו' אי' מעדנים] שלא יכנס לתוך מעיו והיינו שלא בקדושה רק הכל בקדושה כדרכי [שנקרא רבינו הקדוש כי לא נהנה מעוה"ז כו' אף שא' בע"ז (יא. ע"ש בתוס') דלא פסקה מעל שלחנו צנון וחזרת רק שהי' הכל בקדושה] כי השביעה מתאות אכילה שלא בקדושה גוררת עון כמ"ש בברכות (לב.) מלי כריסי זני בישי וכמש"כ פן תאכל ושבעת וגו' ורם לבבך ושכחת וגו'. וזהו השמרו לכם שאכילה ושביעה שיהי' בקדושה פן אם לא יהי' בקדושה יפתה ע"ז ממילא הלב [וכנוע בסוד האכילה כשאין מעלה הניצוצות שבאוכל יוכלו ח"ו לקלקלו ולהחטיאו] וסרתם וגו'. והוא מפורש כן בפירש"י במקומו בחומש. ע"כ מה שנשאר רשום עדיין במחשבתי בהקיצי משנתי:

[ו] **ליל** ג' פ' בא ב' שבט. חלם לי עמ"ש סנהדרין (ס"ה ב') אמר לו תוב לעפרך דדקדק מזה בתשו' ח"צ (סי' צג) שאין בו תועלת לצרפו לדבר שבקדושה. אין מוכרח די"ל דהי' ירא שלא יהי' נעשה מזיק לבריות כשיגדל קצת ואז אפי' העושהו יהי' קשה לו ג"כ להחזירו לעפרו כי יוכל להזיק גם לו וכמו שסיפר בשאילת יעבץ ח"ב (סי' פ"ב) מאותו הנוצר ע"י זקינו מהר"א בע"ש. וע"כ אין להשהות ברי' כזה אלא לבראו לצורך הדבר שצריך לו [דמסתמא הא דשדרי' לקמי' דר"ז הי' לצורך איזה דבר כמוס שלא נתפרש בתלמוד שהי' ההכרח לשלוח עד"ז ברי' כזה] ולהחזירו מיד אח"כ לעפרו. ומה"ט א' שם אח"כ בר"ח ור"א דברו עגלא תלתא אי' דהי' בע"ש. ובתרשב"א (סי' תי"ג) דקדק ע"ז וכתב טעם וי"ל דנראה דגם זה בכלל מעשה נסים שאסור ליהנות מהם כדאי' בתענית (כד:) רק לצורך מצוה י"ל דשרי והם היו עניים כי הם רב חנינא ורב אושעיא הנז' בפ' ע"פ (קי"ג רע"ב) שהיו אושכפי לא רבי חנינא ור"א תלמידי רבי (ועי' קרבן מנחה למהר"י חאגיז ס"ס של"כ) ולא הי' להם לצורך שבת ואכלי' בסעודת שבת וע"כ עשו בע"ש [ובלא"ה כל הכנות לשבת יש לעשות בע"ש כמ"ש ביום הששי והכינו וכידוע] דאי עבדי מקודם הי' גדל עד שבת ונעשה מזיק והיו צריכים להחזירו לעפרו. והי' צ"ל דהי' צריך ג"כ לעשות בו מום מקודם שלא יהי' ראוי לקרבן דאל"כ אין להחזירו לעפרו כיון דיש בו תועלת דראוי להקרבה [כך הי' נראה לי בחלום בפשיטות

דחזי להקרבה ואם הי' כן יש מקום קצת בזמן שבהמ"ק קיים מיהת דאפשר להקריבו לאסור ההחזרה לעפרו משום בל תשחית כיון דחזי לאיזה דבר וכמו שהי' פשוט בעיני בחלומי אלא דא"כ גם הטלת מום יאסר רק יקריבוהו . אבל האמת נ"ל עתה פשוט שזה מכלל הדברים בטלים שא"א לחלום בלעדם דוודאי פסול להקרבה דכתיב כי יוולד וכי היכי דממעטי' מזה יוצא דופן ה"ה וכ"ש זה דלא נולד מבטן אם כלל וכ"ש למ"ש בשל"ה פ' וישב דאין צריך שחיטה וע"ש ג"כ דאין בו איסור חלב ודם ע"ש וע"כ דאין קרב ע"ג המזבח . ובעיקר דינו דהח"צ נ"ל דחזי' הנזכר טובה ובחלומי הי' נ"ל פשוט הדין דלא כותי' ודחזי לדבר שבקדושה . ונראה דאפשר לקיים זה ומ"ש בשאילת יעבץ שם דלא עדיף מחרש שאינו שומע ואינו מדבר וכן הוא בברכי יוסף או"ח סי' נ"ה . אין מוכרח דחרש לאו בר דעת הוא כמו קטן דאדם נולד בלא דעת רק כשגדל בא לו הדעת וזה שאינו שומע ואינו מדבר אם הוא בתולדה לפי שאין למד דעת מבנ"א ואם נתחרש אח"כ הוא לפי שנולד בו חסרון במוח אין בו דעת . אבל זה שנוצר בקומתו כאדם גדול י"ל דיש בו ג"כ דעת כבגדול ואע"פ שאינו שומע ואינו מדבר י"ל דאינו מחסרון במוחו ודעתו ושלא יהי' בו דעת . ואף שכ' בחס"ל עין יעקב נהר ל' דאין לו נשמה ורוח ממללא רק רוח הבהמית וע"כ מותר להרגו כבהמה ע"ש וכ"ה במהרש"א בח"א בסנהדרין שם . י"ל דמ"מ אינו כבהמה בדמות אדם שהרי הוא נוצר בספר יצירה ע"ד יצירת האדם ולא ע"ד יצירת הבהמה . אלא דנשמת חיים דויפח באפיו שהיא הרוח ממללא ע"י שהוא חלק אלוה ממעל זה אין יכולים לתת בו אבל מ"מ לא גרע מעכו"ם דג"כ אין לו חלק אלוה ממעל ואע"פ שיכול לדבר היינו בלשונו ואין זה קרוי דבור . דע"כ אמרו (מד"ר בלק) דעכו"ם המדבר בלה"ק לשונו סרוח כי אין לו רוח ממללא האמיתי רק כעין נפצופי עופות וכמו הנחש קודם החטא שהי' יכול לדבר אף דלא הי' בו נשמת חיים והוא מצד הסט"א וקומת אדם בליעל . וזה הנוצר בקדושה ע"י ס' יצירה אין יכולים להכניס בו הדבור מצד הסט"א ורוח ממללא דקדושה ג"כ א"א וע"כ אין מדבר [ולפ"ז אפשר לומר דהוא שומע ולא כדפשיטא להו] וא"כ לא דמי לבהמה רק לעכו"ם . ואפי' תאמר דגם ב"כ רשאי להרגו ואינו נהרג עליו י"ל דהיינו מגזירת הכתוב דהאדם באדם כמ"ש בתשו' ח"צ שם אבל מ"מ לענין דעת שפיר י"ל דיש לו כמו דנקרא העכו"ם בר דעת אלא דאדעתא דנפשי' קעביד וכמ"ש בגיטין כ"ג א' . ואין לומר דלעולם הדעת תלוי בדבור והעכו"ם כמו שדבורו מצד הקלי' כן דעתו וזה פי' אדעתא דנפשי' עביד ולא מהני דעתו לגט ודבר של מצוה ובגולם כמו שאין לו דבור מטעם הנזכר כך אין לו דעת . דזה אינו דהרי שם בגיטין פירש"י שמא כו' הרי דרק מספק פסלינן דעתו לגט ובתוס' שם כתב דדעתו סתם ודע"כ כשר למילה אף דצריך לשמה ע"ש . ועוד דאין הדעת תלוי בדבור לבד כלל דהרי אלם יש לו דעת ואפי' אלם בתולדה אפשר דשומע וא"כ אפשר דהאי נמי חשיב בר דעת . אלא די"ל מטעם אחר דהא מ"מ לאו בר חיוב מצות הוא וא"כ אפי' תאמר דקרינן בי' בני ישראל מטעמו דהח"צ שם דהוא מעשה ידיו ש"ל מ"מ נראה דאין להטיל עליו חובת מצות מטעם זה ולומר דכל מ"ש בתורה דבר אל בנ"י יהי' גם הוא בכלל כיון דאין בו נשמת חיים והשארת נפש לעוה"ב לשכר ועונש . וא"כ איך נצרפו לדבר שבקדושה כיון דהוא לאו בר חיובא . ואפשר לומר מ"מ לענין

עשרה

עמרה לברהמ"ז אם יכול לאכול דמצרפין קטן מצרפין גם אותו ואפשר דג"כ יודע למי מברכין וצ"ב ואכ"מ להאריך יותר] :

[ז] ליל ועש"ק יתרו. חלם לי דהאבות שקיימו כל התורה כולה עד שלא ניתנה היינו רק לכתחילה מה דאפשר לקיים. ובזה לא קשה איעקב שנשא ב' אחיות כי רחל כבר נתקדשה לו בשכר פעולה להסוברים אומן קונה בשבח כלי [ולהט"ז כי' כ"ת דאין צריך אמירה חדשה אח"כ רק באמירה הקודמת סגי והיתה אז קטנה וזכה אבי' בקדושי' וז"ש הוא תנאי] ונתקדשה ע"י אעבדך וגו' ויעקב דחשדו לרמאי שימסור לו שפחה א' [דחשדו לרמאי יותר וגם י"ל דלא חשד את לאה שתרמאהו רק שיקח שפחה רמאית כמותו] ולא רצה לעשות בעילתו בעילת זנות מספק חשב לקדשה בביאה [וי"ל דפרוטה לא הי' לו משלו שאינו דלבן. ובשטר י"ל דלא רצה לבן דהוא חשב לרמאות ועל מ"ש אעבדך יאמר דחזר בו אח"כ קודם שהתחיל בעבודה משא"כ כשיקדשה עכשיו בשטר לפני עדים דתהי' קנוי'. וא"כ י"ל גם אם לא חש לרמאות רצה לקדש רחל שנית ג"כ לצאת ידי הסוברים דאין יכול לקדש בשכר פעולה. וי"ל זה טעם לשון והבואה אלי' דאפי' קל שבקלים כו' רק רצה לייחד עדי קידושין] ונמצא נתקדשה לו לאה וקודם מ"ת דקדושין תופסין באחותה הרי שניהם מקודשות לו. ובדיעבד לא חש לגרש אחת מאחר שכבר קנוי' לו ועדיין לא ניתנה תורה[ועוד דאיבורא היכא לגרש אשתו ראשונה ושניהם קרובים אצלו. ראשונה זו באירוסין וזו בנשואין] לחוש אף דיעבד וחלם לי עוד הרבה מו"מ בענין זה ונשכח ממני יתר הדברים :

[ח] ליל א' דחוה"מ פסח הגידו לי בחלום ענין מ"ש (תקו"ז תי' יג וש"מ) משה מלגאו יעקב מלבר. כי שורש יעקב מדת

האמת וזהו עצמיותו. והלבוש למדת האמת הוא מדת התמימות דבזה הי' מצויין לכל וניכר ונודע כמ"ש ויעקב איש תם. ובכל דבר יש פנימיות וחיצוניות [הפנימיות הוא עיקר הדבר כמות שהוא והחיצוניות הוא התפשטות הדבר לענינים החוציים שא"א להתגלות בהם כמות שהוא בפנימיותו רק בענין אחר ולפעמים אפי' בהיפך ממה שהוא באמת. ומכל מקום על האמת הכל אחד עם הפנימיות רק שזה הוא מצד החיצוניות א"א להתגלות דבר זה בחיצונים וע"פ חוץ בענין אחר ומ"מ הוא הוא ודא ודא חדא] ופנימיות התמימות הוא ההנהגה בתום [שזהו עצם ענין התמימות שהוא ההנהגה ע"ד האמת כפיו כן לבו ואין יודע לרמות]. ופעמים יש שא"א להתנהג בתמימות הפשוט דעם עקש תתפל כתיב וכדרך שעשה יעקב עם לבן וכמ"ש (מגילה יג:) אחיו אני ברמאות. ויעקב אע"ה ששרשו מדת האמת והתמימות הגמור הי' ממולא בה גם בחיצוניותו עד שאפי' מנהגיו עם לבן במקלות ברמאות לא יצא ג"כ מלבר ממדת תמימותו בזה כלל [וזהו שורש קדושת זרעו אחריו זרע ישראל שאין בו פסולת כלל שאפי' יוצא לבר ועושה מה שעושה לא יצא משורש נקודת האמת ליעקב כלל וכמ"ש (שבת פט:) דיהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית] ומשרע"ה ג"כ ממדה זו [דאמת שהוא שורש התורה דכתיב בה אמת ונק' תורת אמת וזכה ונק' ע"ש תורת משה. והלבוש להשגת אמיתות התורה הוא התמימות להיות תמים עם ה' דתומת ישרים תנחם וכמ"ש בפ' רע"ק אנן דסגינן בתמימותא כו'] אבל רק בפנימיות [דהנהגת התורה הוא להיות מוגדר כפי מצותי' ושלא לצאת מלבר כלל] היינו להתנהג בתמימות בפעל גמור בכל דבר לא בענין אחר כלל. ע"כ מה שאני זוכר :

ליל

[ט] ליל ש"ק תזא ברכו"ת. אלס לי פי' מ"ש (שבת קנו רע"ב) דקאי לדק במערב אהדרנא לי' למזרח כי ישראל נמשלו לכוכבים נגד כל אחד יש כוכב ברקיע [וכן הוא בתיקונים תי' כ"ח עג סע"א (בד' מנטובה ובד"ח בהקדמה א' ד"ה קס סבא) דלדיקייא ככוכבים וכל א' אית לי' כוכב] וכפי השתלמות הנפש כן הוא הארת אותו כוכב. ואברהם אע"ה ראש אומה הישראלית כוכבו הוא כוכב המזהיר הגראה בכל לילה ראשון לכל הכוכבים בסמוך ללבנה ומאיר ביותר כידוע ולאותו כוכב קראו לדק [ע"ש אברהם אע"ה שדרשו עליו בב"ר (פ' מט) קרא דאהבת לדק וכן פשטי' דקרא מי העיר ממזרח לדק שפירשו בו על אברהם אבינו קרי לא"א לדק ועל שמו קראו כן גם לכוכבו. כי מה שנא' מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא היינו בשם הראוי לו לפי כוחו הנמשך מאור הנפש מא' בנ"י שהוא כנגדו. ולפיכך אין שום אדם יכול לקרוא שמות לכוכבים רק הש"י] ועד שלא נשלם אאע"ה בתכלית שלימותו ולא זכה עדיין ללידת יצחק ולהיו' אב לאומה הישראלית ושיהי' ההשתלשלו' ממנו לא הי' אותו כוכב מאיר ומזהיר כלל בתחילה להיות ראש לכוכבים ולא ניכר אורו רק בסוף הלילה סמוך לשקיעת הלבנה [כי כבר התחיל להאיר מגד אור עצמו אבל הי' עדיין בתכלית הקוטן וההעלם] וזהו דקאי במערב שעם הלבנה שוקעת בסוף הלילה. ומזה הבין דהוא ערירי ואין שום השתלשלות נמשך ממנו ואחריו. ואמר לו מהדרנ' למזרח שהוא בתחילת זריחה דאדרבא אתה ראש לכל השתלשלות אומה הישראלית וראשון לכל הכוכבים. וזה כשנשלם וזכה ללידת יצחק והשתלשלות האומה ממנו אז התחיל להזריח אותו כוכב מיד בתחילת הלילה במזרח כמו שהוא היום:

[י] ליל ב' וישב בברכו"ת. על מה שמתפללין נוס' האר"י ונדיקים הגדולים המכוונים בתפלתן. יש לתת טעם ע"ז וכנודע מ"ש במכתב שבסוף ספר נועם אלימלך. אבל לא כל אחד זוכה לזה רק הטעם דיש לנו להתפלל בנוסח שמתפללין בו אותן שהש"י חפץ לשמוע תפלתן וכמש"כ תפלת ישרים רלונו. ומאחר שרלונו ית' בתפלת הנדיקים המתפללים בנוסח זה הרי אותן נוסח חשוב ומרולה ומקובל לפניו ע"י תפלת אותן המכוונין לבן בתפלתן. וע"כ אחריהם כל א' ימשוך להתפלל הנוסח שידענו שמרולה לפניו ית':

[יא] ליל ג' ויגש. מ"ש בתורה (פ' ויצא) דברי בני לבן לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה וגו'. וכן דברי לבן והנאן נאני וכל אשר אתה רואה לי וגו' לכאורה הם דברי שקרים בעלמא וכמו שהוכיחו יעקב דלא לקח משלו מאומה ובשכר פעולתו זכה באותו נאן שהתנה עמו מתחלת לידתן והאח"כ שלח ה' ברכה בשלו: ומה טעם שתזכיר התורה דברי הבלים וכזבים שלהם דתורה שהיא תורת אמת לא שייך שתזכיר דברי שקר של בנ"א [ואף במה שאמר הבנות בנותי והבנים בני יש לדקדק לסוברים דאבות ילאו מכלל בן נח א"כ גם האמהות כגר שנתגייר דקטן שנולד ואין קרוים עוד בנות לבן ולא בניהם בני בנותיו שיהיו כבניו. וגם על דברי יעקב ויצל אלהים את מקנה אביכם ויתן לי. וכן דברי האמהות כל העושר אשר הציל אלהים מאבינו לנו וגו' יל"ד על מה קראו זה הצלה והפרשה משל לבן והרי הוא זכה בו בשכר פעולתו כפי תנאו ככל פועל ושלו הוא]. אבל בזה רמוז הידוע דרק א"י הוא נחלת ה' לישראל ושם מקבלים השפע מהש"י. אבל חו"ל הוא תחת יד השרים אשר חלק ה' לכל העמים שכל שר משפיע לאומתו וישראל שבחו"ל

(רסיסי לילה) מקבלים

מקבלים רק התמצית מהם ומה שיונקים מהם. ואף הנפשות דבנ"י הנולדים בחו"ל אף שהם ממקום קדוש יצאו מ"מ עוברים דרך מעבר הקלי' של האומה ההוא ומתלבשי' בלבוש הקלי' ההוא. ורק כשיבואו לא"י יפשטנו מעליו וכמבואר בתס"ל מעין ג' [נהר י"ד עש"ב וראיתי אותן דברים שם לפני השינה בלילה קודמת וגם באותה לילה לפני השינה הסתכלתי בענינים ההם בס' ההוא שם]. ולפי שעדיין לא הגיעו אז לא"י ולבן הי' שורש כח הקלי' של אומות ארם [דע"כ נקרא הארמי] ע"כ אמר הבנות בנותי והבנים בני מצד אותו הלבוש דקלי' שלו שהיו מלובשים בו עד שלא הגיעו לא"י. וכן הצאן נאמר כי כל השפע שהגיע ליעקב בארם ושר של אותו מלכות הוא רק מה שלקח מלבן שעיקר השפע הי' אותו השר משפיע רק ללבן. ואם אפי' בנפשות יש לבוש דקלי' כ"ש בנכסים שקונה שם דכולו מכח השפעת שר האומה. ואע"פ שהפרישו הש"י מחלק רע דלבן ושרו ונתנו ליעקב מ"מ אינו אלא מה שלקח וקלט ממנו. וע"כ לא אמר שקר דהוא מאשר לאביהם ושהכל שלו דכל זמן שלא נכנס לארץ עדיין הי' הכל מלובש בכח הקלי' שלו [ונראה דהרכוש שרכש בחו"ל אף בבואו לא"י לא יתפשט ממנו הקלי' לגמרי ולהיות כאלו רכשו בא"י. ואינו דומה לגוף האדם עצמו ונפשו שעיקרו ממקום קדוש והקלי' הם רק לבוש משא"כ במה שרכש שם דעיקרו אלא ע"י השפעת השר שהוא כח הקלי' של האומה. ואע"פ שהש"י הפרישו מהם והוא זכה בו ומצד שנעשה קנינו דישראל מתפשטת עליו כח הקדושה דשם בעליו הישראל. מ"מ אין כח הקלי' נעקרת ממנו לגמרי גם כבואו לא"י. וע"כ אז"ל (ב"ר פ' ק' וש"מ) דיעקב אע"ה נתן כל מה דרכש בבית לבן לעשו בעד חלקו במערה ואמר אין נכסי חו"ל כדאי לי כי ממקום הטינופת באו ולמקום הטינופת ילכו. ורק הועילו לו לדחות על ידם טענת עשו מחלק המערה שזהו שלו באמת ואכ"מ להאריך יותר:

[יב] **מוצש"ק** יתרו. דמ"ש (יומא עה.) במן שמתהפך לכל הטעמים היינו גוף המן שאכלו ישראל. אבל מה שאז"ל (מכילתא בשלח ויסע פ' ד) דעו"ס ולבאים היו אוכלין ממנו ואו"ה טועמין מבשרן טעם מן בהם הי' נרגש רק עצם טעם מן המפורש בתורה כצפיחית בדבש ותו לא דהטעם הבלוע בבשרן לא הי' עוד מתהפך וע"כ יכלו גם או"ה לטעמו. ולכן לא קשה מה דאי' דהערב רב לא יכלו לטעום מהמן [היינו הטעמים שהוא מבחנה דזהו עיקר שינוי המן מאשר כל מאכלים וניכר שהוא לחם מהשמים ולא מהארץ שאין דוגמתו בארץ כלל ודבר זה אין שייך אלא לישראל שהם יכלו לאכול לחם כזה. אבל הערב רב אף דג"כ מסתמא ניזונו במדבר מהמן והם שאמרו נפשנו קצה בלחם הקלוקל בכל התרעומות הי' התחלה מהם עכ"פ והרוב הכל מהם. ולפי שהם הרגישו בו רק טעם אחד פשוט וע"כ קצו ברגילותו ועי' זוה"ק תשא קצ"א ב' דקרא אכריז בני ישראל אכלו את המן ולא הע"ר ומ"מ אי' שם דאכלו מתמצית וממה דיהבין לון ישראל ע"ש וי"ל ג"כ כמ"ש]:

[יג] **ליל** ש"ק פ' בראשית תרל"ב. חלם לי דמ"ש בב"ר [פ' מו] ע"פ והיה תמים למטרונא כו' אין בך פסולת אלא צפורן אצבע קטנה גדול קמעא העבירו ובטל המום. זהו באברהם אע"ה שהי' [תחלה לגרים כמ"ש בחגיגה ג' א' והי' עדיין] ערל עד שנימול

שנימול והי' הפסולת בדבר המחובר לגוף עצמו. דלפורן אע"פ שהוא חוץ לגוף ויכולין לגזוז מ"מ הוא מכלל הגוף עצמו. אבל בנ"י דאפי' ערלים נקראו מולים כמ"ש בנדרים (ל"א ב') אין בהם עוד פסולת מחובר לעצם גופם כלל. רק הפסולת שלהם כבטן המליאה ומעלה סרחון וכשנפנה ויצא הפסולת המסריח מקרב גופן עבר המוס. ואין שום פסולת וסרחון בבנ"י מעצמיותם רק דא' יש בקרב גופם המסריח ובקרבם כח הדוחה לדוחתו ולהוציאו בע"כ מגופו ויסור הסרחון [והמשל מכוון שמצד אחד טינופת זו גרוע דהוא בפנימיותו וגם שמסריח הרבה עד שא"א לעמוד אצלו וגורם ח"ו לשכינה שתסתלק. אבל מ"מ הכל לא מצד עצמיותו דאיש יהודי וכמ"ש סנהדרין מ"ד רע"א היינו דאמרי אנשי דקאי ביני חילפי כו' ע"ש דחטאי בנ"י הם דברים שמבחוץ הסובב לעצמיותו כקוצים הסובבים לשושנה וטבע עצמיותו לדחותו בע"כ ובקל הסרחון סר ויוצא ממנו]:

[יד] **מוצש"ק** בראשית א' דר"ח חשון. נדמה לי שהוא ר"ה וציוו לי לילך להגיד איזה דבר לפני העם קודם התקיעות ואמרתי אגיד להם רק הפסוק תקעו וגו' שמצות היום בשופר והוא בכסא ליום חגינו עתה ביום החג הוא מכוסה ונעלם ואין אתנו יודע טעמו וסודו של דבר שיהי' מאיר נוכח עינינו. כי חוק לישראל הוא שניתן לבנ"י דרך חוק וגזירה בלא טעם רק אלהים הבין דרכה. ומשפט שהוא דבר שיש לו טעם וסברא הוא לאלהי יעקב דאצלו קרוי מצוה זו משפט אבל אצלינו הוא בגדר חוק שטעמו בכסא ונעלם. אבל הוא רק עתה ביום החג ואחר שקיימנו מצות החג והתקיעות המצוה עצמה היא נר המאירה לנו לעמוד על טעמה וסודה ולהאיר במעמקי הלב [כי עיקר המצות דמברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניס קדושה בלב כל מצוה קדושה מיוחדת כפי אור דאותה מצוה. מצות שופר מביאה יראה בלב וכמ"ש אם יתקע וגו' ועם לא יחרדו. וזהו עיקר המבוקש מאיש הישראלי וכמ"ש מה ה' וגו' כ"א ליראה וגא' סוף דבר הכל וגו' האלהים ירא וגו' כי זה כל האדם. וע"כ מצוה זו בר"ה להכניס היראה בלב על כל ימות השנה. וזהו הרגשת אור המצוה כאשר טועם בלבו מהקדושה שמכנסת בלב וזהו שהטעם והטעימה גלוי בלב. וזהו משפט עד"ש בברכות (סא:) לדיקים יצ"ט שופטן. וחוק הוא גזירה שאין להרהר אף שאין לו שום הרגשה בלב מה טעם וטעימת קדושה בלב מזה כי מסתמא הוא במעמקים ובהעלם שלא בהתגלות לבו ואין הוא עצמו מרגיש. ובזה יש חילוק בין המצות דיש שכל אחד מרגיש וטועם בלבו אור הקדושה הנכנס ללבו בעשייתה. ויש שנעלם אצל רוב בנ"א זולת אצל יחידים כמשרע"ה שטעם טעימת כל המצות בלבו כמ"ש (מ"ר ות' חקת) לך אני מגלה טעמי פרה ולאחרים חוקה דע"כ נקרא איש האלהים וכן כל אחד כפי מדריגתו אבל ברוב בנ"י הוא דרך חוק. ומצות שופר בר"ה עצמו אין הקדושה מתגלית בלב עדיין והוא בכסא רק אח"כ היא פועלת בהתגלות לבו. וכל מחשבות של יראת שמים הבאים ללב האדם בכל ימות השנה הכל מקיום מצות שופר בר"ה ואכ"מ להאריך יותר]:

[טו] **ליל** ש"ק מקץ. דכל גדולת ומלוכת יוסף באדר כי הוא חדשו כידוע דע"כ פעמים ב' אדרי"ן כמו יוסף פעמים ב' שבטים ויהושע בן נון מלך הראשון מזרעא דיוסף מלך באדר [כי ז' באדר מת משרע"ה

ואז מלך אחריו יהושע] אבל דוד מזרעא דיהודה
מלך בניסן שהוא נגד שבט יהודה. וכדיס ר"ה
ילפינן דלמלכים מונין מניסן ממלכות שלמה
וכן כל נצחונותיו במלחמותיו בניסן כמ"ש
לתשובת השנה לעת צאת המלכים ע"ש ברש"י
שמצוי בשדה והוא בחודש האביב. וכן יהי'
לעתיד משיח בן יוסף באדר ומשיח בן דוד
בניסן [דבו עתידין ליגאל גאולה השלימה
ובאדר הוא מחיית עמלק הקודמת לשלימות
השם והכסא המתגלה בגאולה השלימה שאינו
נופל אלא ביד זרעא דיוסף שהוא הלהבה
לשרוף את בית עשו. ומשיח בן יוסף הוא יהי'
הנלחם עם עמלק וזהו הזמן באדר ואחר
מחייתו יזכה לשם שלם שהוא דרגא דיהודה
דנקרא כולו על שמו של הקב"ה משא"כ ביוסף
רק ג' אותיות וכמ"ש בסוטה (י:) וזהו כל
זמן שעדיין אין השם שלם]:

[טז] **ש"ך** במדבר. בפ' וישלח וילך ראובן
וגו' ויהיו בני יעקב שנים עשר
דייקא אז [וזהו הפעם הראשון שנמנה מספר
השבטים יחד ולא נזכר מקודם מספרם יחד]
כי כל זמן שלא יצא החסרון שהי' בו לפעל
במעשה לא הי' אפשר למנותו בכלל השבטים
מפני החסרון שיש בו בכח ומי יודע עד היכן
הוא מגיע ואולי ח"ו ידחה עי"ז כשיצא לפעל
[דכל חטא גם קודם שהוא בפעל ישנו בכח
שהוא מוכן לזה וכמש"כ באליאב כי מאסתיהו
וגו' ואז"ל (פסחים סו:) מפני כעסו על
שמרה אפו בדוד. וזה הי' אח"כ רק דאח"כ
הי' היציאה לפעל וכבר הי' חסרון זה בו בכח
מקודם] ואחר שיצא לפעל ונתברר דאינו
חסרון אלא בדבר קל וכמ"ש (שבת נה:)
כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה [רק
שלמעלתו הגדולה מעלה עליו הכתוב כאלו
חטא דסביביו נשערה מאוד ולגבי דידי' נחשב
לחטא וחסרון] ואף על זה החטא הקל הי'
עסוק בשקו ותעניתו ושב בתשובה שלימה כאלו
הי' חטא חמור. ובזה נתבררה מעלתו השלימה
שאין בו חסרון וע"כ אז דייקא נשלם מנין
הי"ב שבטים שיהי' נמנה עמהם:

[יז] **ליל** ש"ק בא הברכו"ת. ואדם ביקר
בל ילין נמשל כבהמות נדמי.
שהמיתה נקרא לינה כמשז"ל (סוטה כא:
ואבות פ"ו) ע"פ בשכבך תשמור עליך בקבר
והקיצות וגו' בעוה"ב [וכן נקרא בירוש' ומד'
המיתה בכל מקום בלשון שינה כד דמך ר' פלוני
ועי' בירוש' פ"ב דחגיגה ובמד' רות ע"פ ליני
הלילה על אחר בקבר] ויש אדם שזכה לכבוד
ויקר בעוה"ז שהכל חרדים לקראתו ועוסקים
במלאכתו להזמין לו פרנסתו ולבושו ולכבדו
בכל מיני כבוד ויקר אבל אם לא ילין יקר
זה עמו גם בקבר ואחר מיתה להיות גם שם
המלאכים והנשמות חרדים לקראת בואו
ועוסקים בכבודו ויקרו כבעוה"ז. אין היקר
דעוה"ז אלא נמשל כבהמות שג"כ פרנסתם
וכל צרכיהם מעופף להם ע"י הבעלים
המשתדלים בצרכיהם וממנים עליהם רועה
לרעותם במרעה טוב ושמן וכיוצא ואין זה
קרוי כבוד ויקר להם כלל [וע"כ א' (שבת
סג.) למיימינים בה אורך ימים כו' ר"ל
שהעושר והכבוד יהי' לאורך ימים וכל חיי
עוה"ז אין אורך ימים בהם כלל שאפי' אלף
שנים יחי' אחר שעברו אין זכרון למה שעבר
אם הי' שנה א' או אלף ואין נקרא אריכות
ימים אלא לעולם שכולו ארוך. וזהו חיים שאל
ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד וכשילין
כבודו עמו גם בקבר עד שיקיץ לתחה"מ
זהו לאורך ימים עולם ועד]:

[יח] **ליל** ועש"ק תזריע כ' למב"י. לך דוד
ועמך בן ישי. כי בחירת דוד

היתה

היתה מלך מעלת עצמו וגם מלך אביו וכמבואר מלשון הכתוב כי ראיתי בבניו לי מלך דמבואר דהבחירה למלך הי' באחד מבניו של ישי דוקא [כי הוא הי' הצדיק ישו"ע שלא חטא מעולם כמשז"ל בשבת (נה:) דמת בעטיו של נחש ומהיכוד בא מלכות] וכאמרם ז"ל (פסחים קו:) ע"פ כי מאסתיהו מכלל דהוי חזי משמע דתחלת הבחירה באחד מבני ישי כי האב זוכה לבנו כו' [וכ"א בתדב"א (סא"ר פ' כ) על הרבה שבאו בזכות אבותם ועל הרוב גם זכות אבותם מסייעתם. וכ"א (שבת שם) בעמרם אבי משרע"ה דמד' שמתו בעטיו של נחש וע"כ יצא ממנו משרע"ה. ורק אברהם אע"ה שנקרא אב לכל העולם כולו כי הוא האב והראשון שאין לפניו ולא בא בזכות אבותיו וע"כ נקרא תחלה לגרים בחגיגה ג' א'] ושאול שהי' שוגג וידע ממעלתו חשב דהכל מצד אביו לבד וע"כ קראו רק בן ישי מדוע לא בא בן ישי. בוחר אתה לבן ישי. לכולכם יתן בן ישי. בכרת בני עם בן ישי וכדומה שתלה כל מעלתו במה שהוא בן ישי לבד. אבל באמת הי' לו ב' המעלות ע"כ עמשא אמר לו שניהם [ואמר לשון לך דוד שבזה הוא נבדל מכל א' ואין דומה לו כלל ע"כ אמר לך שהם שייכים לו כעבד לאדונו. אבל לשון עמך משמע שמחוברים ודומים לו. וזהו מצד מעלת בן ישי דגם אחיו כן ואינו מיוחד בזה מכל האדם ואפשר להיות דומה לו וגם עמשא הוא בן בתו של ישי כמשז"ל (שבת שם) וע"כ אמר לשון עמך בזה]:

[יט] **ליל** ש"ק האזינו וברכו"ת. נשכח ממני כל הענין בהקיצי רק תמצית דבר אחד שאמרו לי בשם אחד קדוש. דלעתיד לבוא יהי' שבת ג' ימים וכן ט' באב יהי' ג' ימים [ותיכף בהקיצי משגתי אז בעוד ליל עלה במחשבתי [ועי' ברית מנוחה די"ח רע"ג מענין ג' שבתות ובדף י"ט ע"א ע"ש] הכונה לג' עולמות בי"ע שבכל א' יש ז' ימי הבנין. כי כל עולם נברא בו' ימי המעשה ויום הז' יום השבת כי בו שבת משא"כ עולם אצילות שנאצל ולא נברא שהוא למעלה מהבריאה ולמעלה מהזמן. ובאדם ג' חלקי נר"נ שבמוח ולב ואברי המעשה [שכתם מאדם הוא הנפש] הם מבי"ע כידוע (תקו"ז תי' ו) והם מלובשים בגוף האדם עצמו אבל הנשמה לנשמה והוא חי' יחידה שבאצילות הוא למעלה מהקומה בסוד מקיף כידוע. וכאשר האדם שלם בכל חלקי נר"נ בתכלית השלימות בלי שום פגם זוכה להשיג קדושת ג' ימי השבתות שבעולמות בי"ע. וזהו תכלית השלימות כי בו שבת וגו' ואלמלי זכה אדה"ר שלא חטא ונכנס לקדושת יום השבת בלא חטא היו כל העולמות בשלימותן כי הי' קומתו מסוף עולם ועד סופו (חגיגה יב.) היינו בכל העולמות כולם הוא כולל כולם. ע"י קומת נפשו כל עולם העשי' ורוחו ביצירה ונשמתו בבריאה והי' אותו שבת היום שכולו שבת דלעת"ל. אלא שהחטא גרם וצריכים להמתין לזה עד אלף הז'. ואלמלי שמרו ישראל ב' שבתות היו נגאלין (שבת קיח:) י"ל הכונה כי עיקר עבודת האדם הוא במעשה בפעל באברים שבהם פעולת כל המצות והאזהרות שבתורה וכל החטאים מתייחסין לנפש נפש כי תחטא כי החטא הוא במעשה דשם. בעולם העשי' הרע גובר כידוע. וגם במדות שבלב שהם משכן הרוח שביצירה שהם טוב ורע שקולים כידוע כי שם משכן ב' היצרים לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו כמשז"ל. וכשאדם זוכה להשלים הנפש ורוח וזוכה לב' שבתות אלו דיצירה ועשי' אז ממילא זוכה גם לנשמה שבבריאה כי שם הטוב מרובה כידוע ואין צריך יגיעת אדם כ"כ וכמ"ש נשמה שנתת

כי טהורה היא וגו' ומיד נגאלין וזוכין לביאת המשיח שהוא הבא לתקן חטא אדה"ר ולזכות לנר"נ בתכלית השלימות שאז יזכה לג' שבתות. ולפי שקדושת השבת קבועה וקיימא מששת ימי בראשית מצד הש"י בלא השתדלות אדם רק האדם צריך שיהי' מוכן לקבל הקדושה ע"כ יוכל להשיג כל א' בפ"ע ונחשב לג' ימים משא"כ יו"ט דישראל מקדשי שהוא הקדושה שמצד השתדלות אדם ואצלו ומצידו כולם כלולים יחד והנפש הוא מלבוש לרוח ורוח לנשמה ודברים אלו ארוכים ואכמ"ל. ולכן דוקא שבת יהי' לעתיד ג' ימים וכן ט' באב שיהי' אז לששון ולשמחה הקדושה שיהי' בו אז שיהי' יו"ט אינו מצד ישראל דמקדשי שהרי הם אדרבא חטאו וגרמו שיהי' אותו יום יום פורעניות רק לעתיד שיהי' חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית כמ"ש בשבת פ"ט ב' דאז כשלג ילבינו ויתהפכו לזכיות עי"ז שכך הי' רצון הש"י משימ"ב שיהי' כן. ונמצא עיקר הקדושה בו רק מה שכך הי' רצון הש"י בתחלת הבריאה והוא הקדושה דקבוע וקיימא כקדושת השבת אלא שאינה מתגלית אלא לעתיד אחר התיקון שאינו בהתגלות בעוה"ז כשבת שבו שבת וגו' רק זה הוא קדושת יום השבת הגנוזה גם בו' ימי המעשה המתגלית לאחר התשובה והתיקון לכל החטאים. וזה יהי' קדושת יום ט' באב לעת"ל וע"כ גם הוא יהי' ג' ימים היינו שישיגו בו הקדושה בכל חלקי נר"נ שבאדם שהוא קדושת היום ההוא בכל הג' עולמות בי"ע וזהו ג' ימים כנ"ל. כך נפל במחשבתי אז בלילה בהקיצי לקיים דברי החלום הנז' להיות יציבא מילתא ומהימן פשריי וע"כ רשמתיו הנה]:

[כ] ליל מוצש"ק וישלח. כי היום שהאדם נולד בו אז הוא בתוקף מזלו ואין לו ליראה באותו יום בכל שנה משום דבר שיורע מזלו אז. ומ"ש בקידושין (לח.) דצדיקים מתים ביום שנולד היינו לפי שאצלם המיתה היא התרוממות מזלו ומעלתו שפושט לבוש שק הגופני ולובש חלוקא דרבנן הרוחני ליכנס לעולמות העליונים למעלה עליונה ליהנות מזיו השכינה. וכמו שביום לידתו ירד לעוה"ז להוספות מעלה שע"י עבודתו בעוה"ז בתורה ומצות ומעש"ט הוא מגיע למעלה עליונה יותר ממה שהי' קודם. כן ביום המיתה מגיע למעלה עליונה עוד יותר דטוב יום המות מיום הולדו וע"כ הם מתים ביום לידתם דהוא יום התרוממות מזלם. אבל מי שאין צדיקים שאין המיתה מיד ביומו התרוממות מעלה [שאע"פ שסוף שיגיעו למעלות בעד תורה ומצות שעשו. כיון דמ"מ צריכים מקודם לקבל עונש ג"כ וחיבוט הקבר וצער מיתה א"כ יום המיתה עצמו לצער גדול ואתרע מזלי' הוא להם וכלשון רז"ל בכ"ד ולא התרוממות] אין להם ליראה ביום לידתם מן המיתה. [ובהקיצי עלה במחשבתי שאפשר לומר דהא בהא תליא ורק לצדיקים שלידתם גרם להם התרוממות מעלה ע"כ יום הלידה הוא תוקף מזלם משא"כ מי שאין יציאתו מן העולם בלא חטא כביאתו לעולם דנמצא נוח הי' לו יותר שלא נברא והי' נקי מהחטא משנברא. לזה אין יום הלידה התרוממות מזלו כלל וא"כ גם הוא יש לו ליראה מהמיתה ג"כ ביומו שגם לידתו הי' לו השפלה ממדריגתו הקודמת ולא התרוממות. אלא פי"ל זהו ברשעים גמורים שנוח שנהפך שלייתם על פיהם ולא נוצרו. אבל הבינונים נהי דמצד החטאים קלקל עוד בלידתו מ"מ אחר שיקבל עונש על החטאים ויצטרף ויתלבן מהם יש לו שכר הרבה מתורה ומצות שסיגל בעוה"ז שיגיע בו למעלה עליונה שפיר הוי אצלו יום הלידה התרוממות ותוקף מזלו ולא ימות אז. ואף דגם מיתתו מצד זה

יש בה מעלה שיגיע למעלה עליונה מ"מ יוס המיתה עלמו מיהת לער הוא לו ככ"ל].

עוד בלילה הנ"ל דהמגלה רזין וסודות שאין ראוי לגלותן עונשו להתגלגל ולהיות בגלגול ב' שיכור דנכנס יין ילא סוד ע"כ תמלית הדברים שאני זוכר:

[כא] **ליל** מוצש"ק בהלא נסתפקתי בחלוס הלילה בהא דיבמות ל"ז א' בספק בן ט' לראשון ספק בן ז' ליבס דולד א' כשר והב' ספק ממזר היכי דחזינן דולד ראשון לניטי ומעלי והב' מקטפי' ידיע ובמעלליו מינקותו שהוא עז פנים כרובן של ממזירים הן המורדים והפושעים. אי סמכינן ע"ז לדינא להחזיקו עי"ז כממזר ודאי [ומסברא הי' נראה פשוט דלא סמכינן דטובי עזי פנים יש בעולם דלאו ממזירים ובעקבתא דמשיח חולפא סגי וכן טובי רשעים דזורו מרחס יש. ואף דהס בני אב ואס אחד אס הראשון בן יבס יעקב ועשו יוכיחו והס תאומים ובני אב והס לדיקים גמורים וכ"ש שאין תאומים ובאינשי דעלמא. ואולי הב' מבני ט' מדות דנדרים כ' ב' וכיולא. אלא שיש לעיין לכאורה בעובדא דר' בנאה בב"ב נ"ח א' שסמך על אומדנא להחזיק העזי פנים לממזירים גם לענין ממון ונ"ל אע"ג דבממון לא אזלינן בתר חזקה היינו להוליא ממוחזק. אלא די"ל שם הי' ודאי ט' מהם ממזירים וכאן מי יימר דאיכא ממזר. אך בלא"ה התם כיון דהאב ליוה שהא' ירש ולא פירש מי ע"כ סמך על חכמת הב"ד שיבררו הדבר בחכמתם. וגם י"ל דדמיא להא דכתובות פ"ה ב' נכסי לטובי' ואתו ב' טובי' דשודא דדייני לפירש"י שם לאמוד דעת המת ע"ש. ושוב ראיתי ברשב"מ ב"ב שם כתב כמ"ש ע"ש בד"ה לחד כו' שיבררו ב"ד ובד"ה אמר כו' ויפה דן ר' בנאה דלא שייך הכא אלא שודא כו' יעו"ש. אלא דלא ידעתי למה ארכבה אתרי רוכשי ומייתי ראי' לשודא דדייני מהא דכתובות הנז' ולפמ"ש תחלה דהי' כונתו לאיזה שיבררו ב"ד א"כ פשיטא דלב"ד לברר כפי דעתם וסברתם דלא נביאים הס לידע לאיזה כיון והוא עלמו לא ידע ואמר סתם שא"א לשוס אדס לידע וע"כ מסר הדבר לב"ד. והס שהלשינו שמפיק ממונא מאינשי בלא סהדי ובלא מידי לה"ר בעלמא אמרו עליו ולאו אפוקי ממונא הוא כלל דהרי האב אמר בהדיא רק לאחד והדבר שקול וגס ע"כ הי' כונתו כן. ובההוא דכתובות הוא ידע לאיזה טובי' כיון וי"ל דשכח ולא אסיק אדעתי' אז בחליו מטובי' האחר שילטרך לסמן את זה להבדילו ואין ראי' דמסר לב"ד ומ"מ א' בזה שודא דדייני וזהו רבותא דאלטריך לאשמועינן התס אבל האי דהכא פשוט דהרי מסר הדבר לב"ד וע"כ מבואר בד' ככל מ"ש. ולכאורה מיני' ראי' להיפך דאי לאו דהדין בזה שודא דדייני לא יפה דן ולא סמכינן אאומד הנז'. ומיהו י"ל שאני שם דאינו [עזות כ"כ דהרי ר' בנאה ליוס לעשות כן וברשות ב"ד עבדי ואפשר גס הכשר יעשה כן. ומ"ש ברד"ה חבוטו שהממזרים עזי פנים יחבוטו היינו דהס ודאי יעשו משא"כ הכשר אולי לא ירלה אף דמלוה ואז יסמוך ע"ז וכמו שהי' והוא רק שודא בעלמא וליכא אומדנא גמורה]:

[כב] **ליל** ש"ק שלח ובברכו"ת. כי יבין מלך כנען שהוא לבדו הי' מהכנענים שהשאיר הקב"ה אחר כיבוש יהושע בן נון שלחן לישראל [דשאר לואיהס בימי השופטים היו משאר אומות ארס ומואב ומדין ועמון ופלשתים] הי' בקליפה ובזה לעומת זה שעשה האלהים נגד יהושע בן נון בקדושה [כי הוא הי' בסוד היסוד דקדושה

מזרעא דיוסף דצדיקים ירשו ארץ והוא שורש משיח בן יוסף הנלחם וכובש לאומות. ואלו זכו אז שהי' כובש הכל ולא הי' צריך דוד המע"ה הבא אחריו ללחום ולכבוש עוד הי' הוא משיח בן יוסף ותיכף אחריו דוד המע"ה משיח בן דוד בונה הבית הקיים לעד. אלא שהחטאים גרמו שלא נשלם עדיין תיקון היסוד לגמרי ביומו אף דמל בנ"י שנית והוא הפריעה שניתנה ליהושע (כמ"ש יבמות עא שע"ב ופרדר"א פ' כט) היינו התגלות קדושת היסוד דבנ"י. ומקודם ביציאת מצרים אז"ל ג"כ (שהש"ר פר' א פ' יב) דמשה הי' מוהל ואהרן פורע ויהושע משקה שהי' צריך לחברו עמהם. וכן במלחמת עמלק שחתך ערלותיהם כו' (מד"ת תצא סי' י). ובמרגלים לפי שברית הלשון נגד' ברית המעור וחשש משרע"ה אולי יגרמו קלקול כ"כ לתפוס גם יהושע במצודתם ויקולקל ח"ו שלא היו יכולים ליכנס אז לארץ ע"כ ביקש עליו רחמים י"ה יושיעך כו' והוסיף הי' בשמו שרומז על החכמה כי קלקול היסוד בא רק ע"י שטות כמ"ש (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות וכן בברית הלשון מוציא דבה הוא כסיל. וכ"א במד' (שלח) המרגלים כסילים היו ושולח דברים ביד כסיל. וכמו בימי עזרא גרם החטא דנשים נכריות כמ"ש בברכות ד' א' (וכמ"ש זה"ק שמות ז א) כן בכבוש יהושע כמ"ש שופטים ג' ויקחו את בנותיהם וגו' ואת בנותיהם וגו' וזה גרם שלא יכול יהושע בן נון לתקן היסוד לגמרי בשלימות דע"כ לא זכה לבנים וא' (פסחים קי"ט:) דע"כ לא יברך בכוס של ברכה לעתיד כי זה קצת פגם בשורשו שלא תיקן עדיין כל ישראל שבדורו שהם התפשטות ענפיו בקדושת הברית לגמרי ועי"ז נתעורר אח"כ קליפת יבין שמלך בחצור ששם הי'

משכן קליפה זו דיסוד דטומאה הסובבת על הפרי והקדושה והוא בגימ' ש"ד חסר י' משם הקדוש המורה על מדת היסוד כנודע. וכמ"ש דאות י' מורה חכמה שעי"ז הוא קדושת היסוד. והטומאה מלך זקן וכסיל ואשת כסילות הומי' לפתאים ונער חסר לב כמ"ש במשלי. וכבר נתבאר במק"א ג"כ כי רוחין ושו"ל הם תפארת יסוד מלכות דקליפה ושדין ביסוד דקלי' וזהו שדין יהודאין הנז' בזוה"ק והם הנוצרים מטפי קרי של יהודאין ואנשים גדולים [כד"ש בעירובין (יח:) באדה"ר] שראו לאוכסן. וזהו ששרף יהושע לחצור כמ"ש יהושע י"א דאותה לבד שרף ואז"ל (בר"ר פ' פא) דכך נצטוה ממשרע"ה וידוע דבשריפת המקום נשרפו כל הקליפות. אשר שם וזה טעם שריפת עיר הנדחת. וע"כ נצטוה לשרוף ולבער מהעולם שורש קלי' היסוד ובזה הי' תיקון השלם. אלמלא גרם החטא אח"כ (ע' זח"ב ג' ע"ב) וחזרו הכנענים להתגבר בחצור שהיא חצר הטומאה וסוד חצר מות שמזה מקור המיתה ועטיו של נחש בזוהמא שהטיל והכל יורדין על עסקי הנס כמשז"ל (עירובין יט.) והוי' הוא היסוד דקדושה שבלע האדם בליעל באדם דקדושה לפי שעה צרע לו כי סוף להוציא בלעו מפיו. והמליכו שם מלך והמלך ידוע שבו שורש כל הקלי' שבאותו מלכות] וסימן לד' אותיות שמו כי אותיות יב"ן הוא ר"ת של הקדושה דיהושע ב"נ [והוא הי' במילוי יהושע ע"ש הישועה די"ה יושיעו ובן ע"ש הבינה וכמ"ש ברמב"ן על התורה (פ' תשא לג) דע"כ נקרא בכל מקום בן נון הב' בחירק לרמז על בינתו היתירה דבינה לבא שהוא היפך לבב הזונה] לרמז שהי' זלעו"ז ואות הי' הוא הני"ק [של החכמה שהיפך השטות שבלע והעלימו] שקלט ע"י חטאי ישראל שעי"ז הי' לו כח וחיות וממשלה

ועי"ז לחן בכ"י בחזקה ואז"ל (ויק"ר פ' ז וש"מ) בחירופין וגידופין [שזהו טומאת ברית הלשון שנגד ברית המעור ומפלתו בסיסרא ע"י יעל דכרע שכב וגו' כמשאז"ל (נזיר כג:). ע"ד מפלת המן ע"י לקיחת אסתר לאחשורוש כי ידוע כאשר אין הדור זכאי אז דודי שלח ידו מן החור והקב"ה ממתיק המר במר שכאשר מראה שיש בעשיית חטא כזה דבר גדול ג"כ ועבירה לשמה הגדול כמצוה שלא לשמה (כמ"ש שם) ועי"ז נעשים החטאים כשנים וכשלג כמ"ש במק"א] וניצוחו ע"י דבורה אשה נביאה [שהיא תיקנה קדושת היסוד דנוק' וברק היסוד דדכורא דע"כ נקראת לפידות ע"ד בית יוסף להבה שצריך להיות לפיד אש דקדושה שהוא אש אוכלת אש דיצר הבוער כתנור בוערה מאופה וחכמות נשים בנתה ביתה להוציא עי"ז בלעו הוא היו"ד מפיו ועי"ז נפתח פיהם לומר שירה קדושת הלשון היפך חירופין וגידופין שלו]:

[כג] **ליל** שבת חזן שנת ברו"ב ההודאו"ת.

כי אחד קדוש הי' אומר דלא שייך כלל הרגש חיות אלא במקום שיש מציאות מיתה [והוא עד"ש הרע מבחין את הטוב] ואני הוספתי דע"כ התורה שהיא מקור החיים וכמשז"ל (שוח"ט מז' ח) הדברות של חיים לא ניתנו למה"ש ואז"ל (שם וזה"ק שמות ג א) דאמר להם מה כתיב בה אדם כי ימות באהל. ורז"ל דרשו בכ"מ לשון אהל על אהלי תורה כמו ברכות ט"ז רע"א אהלים לנחלים ובחלק ק"ה ב' ע"פ מה טובו אוהליך וכן ע"פ זה עצמו בברכות ס"ג ב' ושם י"ל גם משום רישי' דזאת התורה. ועפ"י מ"ש י"ל דר"ל דע"י אדם כי ימות עי"ז זוכה לזאת התורה ולישב באהלי תורה] כלום מיתה יש ביניכם. והיינו כיון דאין בכם מיתה אין בכם מציאות הרגש חיות ג"כ וע"כ אין לכם שייכות עם התורה שהוא הרגשת החיות של מקור החיים [וישראל דבוקים באלהים חיים שהוא חי העולמים מקור החיות של כל העולמות ולכן קוב"ה ואורייתא וישראל חד ע"כ יש שייכות בהם הרגש חיות גם לעתיד כשיבולע המות לנצח כי מחיצתן יהי' לפנים ממחיצת מה"ש כמשז"ל (ירושלמי סו"פ ו' דשבת) ע"פ כעת יאמר וגו' שהם הדבוקים בו ית' ידעו מה פעל. ומצד הזה יהי' בהם אז ההרגשה אף שלא יהי' גם אצלם מציאות היפך. וכמו ששמעתי על לשון התיקונים אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא מבין ולא בבינה ידיעא כי החכמה הוא ידיעת השכל שבמוח ובינה הוא הרגשת הלב ומלאכים יש בהם ידיעה מצד החכמה שהש"י משפיע בהם אבל אין להם הרגשת הלב [והיינו כמ"ש כי לא שייך הרגשה בשום דבר בלב אלא ע"י מציאות היפוך ג"כ בלב. והמלאכים אינם בעלי בחירה וע"כ נקראים קיימא שהם קבועים וקיימים כפי מה שבראם הש"י ואין בהם שינוי. וכן החכמה קבוע וקיימא בהם כל אחד כפי מה שהש"י השפיע בו בבריאתו ואין זה קרוי אלא ידיעה וחכמה ולא בינה והרגשה בלב] וישראל יש להם [רק] בינה שהיא ההרגשה שבלב [וכל חכמתם נמשכה מצד הרגשת לבם וע"כ מורגל בתלמוד לשון אליבא דר' פלוני ושמעתי דהוא לשון לב שכל אחד אמר כל דבר הלכה רק כפי הרגשת לבו. וכ"א בסנהדרין ל"ה שע"א ליבא דאינשי אינשי וזהו חכמה תתאה חכמת שלמה המע"ה שהיא חכמת התושבע"פ הנובע מלב חכמי ישראל שע"ז א' ב"ב י"ב א' דחכם עדיף מנביא מקרא דנביא לבב חכמה שע"י החכמה שבלבבם שם הוא ההרגשה

ומשה נובע חכמתם היא עדיפא מנבואה שהוא בראי' כמ"ש דלנביא יקרא לפנים הרואה והוא שמואל רבן של כל הנביאים וכן חזון ישעי' ונגד החוזה וכדומה. וכן בחכמה שבלב נא' ולבי ראה הרבה חכמה כי מה שמרגיש בלב הוא כמו שרואה בעיניו וכן במ"ת בתושב"כ אף שהוא נתונה מן השמים נא' וכל העם רואים את הקולות שהיו רואים את הנשמע דשמיעה הוא הידיעה שבמות הדבר ששומע אבל ראי' הוא ע"י ההרגשה שבלב. וזהו עיקר מ"ת לישראל שיהי' נבלע בלבם וכמ"ש כתבם על לוח לבך ולעתיד נאמר ועל לבם אכתבנה ונא' מי יתן והי' לבבם זה להם וגו' דרחמנא לבא לבד בעי כמ"ש סנהדרין ק"ו ב'. ועיקר מתן תורה הי' ללבבות דבנ"י וכמ"ש בדב"ר (פ' ברכה) כל מי שיש בו יר"ש כל התורה וכל החכמה נתונין בלבו ויר"ש עיקרו בהרגשת הלב כמ"ש ביומא ע"ב ב' ע"פ ולב אין. וע"כ נק' תורת משה דלגבי' יראה מלתא זוטרתי כמ"ש ברכות ל"ג שע"ב והוא בסוד הדעת כידוע המחבר חכמה ובינה שאע"פ שהוא חכמת הש"י נותן התורה מ"מ אינו מושגת לבנ"י אלא בהרגש הלב שהוא הבינה שמבין מעצמו. וזה שכתב רש"י פ' תשא דדעת הוא רוה"ק שזהו נבואת החכמים כמ"ש הרמב"ן ב"ב שם דמה שמכוין בחכמת לבו אל האמת זהו שפע רוה"ק הנובע מקודש העליון וחכמה העליונה דע"כ אמרו בב"ר (פ' יז) נובלות חכמה העליונה. תורה ואכ"מ להאריך יותר בזה] והקב"ה כולל שניהם אבל חכמתו הוא אינו בחכמה ידיעה היינו כמו כל חכם שיודע בחכמה והחכמה דבר נבדל מהחכם שהוא משיג החכמה ואצל הש"י כולו חד כי הוא היודע כו' (רמב"ם פ"ב מה' יסוה"ת ה' י)

וזהו חכם ולא בחכמה וכן מבין ולא בבינה היינו שיש בו הרגשה כמו לבנ"א אבל לא בבינה כדרך המבין בבינה שהוא בא מורגש מצד ההעלם וההיפך שהי' לו מקודם ועתה מבין ומזה בא ההרגש. ואצל הקב"ה לא שייך כלל זה רק אצל הנפרדים. אבל אצלו הכל ביחוד ובעלם וע"כ מה שהוא מבין אינו בבינה וכדרך הרגשת בנ"א ע"י בינת הלב. ע"כ מה שמעתי תורף דבריו עם הוספת ביאור והרחבת דבריו כפי מה שנ"ל. ולעת"ל יהי' הרגשתם מעין הרגשת הש"י ולא בבינה ואצל המלאכים לא יהי' התחדשות והשתנות אז ג"כ והם רק חכמים בחכמה והכל מטעם הנ"ל לפי שאין בהם מציאות ההיפך. ועד"ז שמעתי כי אין הרגשת אור קדושה מבהיק אלא במקום שיש מציאות ההיפך. ואמר סיפור סמך לזה מא' קדוש מפורסם למשמש ברוה"ק שהי' אומר ברוח קדשו על יין שמראין לו זה פסול וזה אסור ופעם אחת טעו והביאו בקבוק של מי דבש שסברו שהוא יין והראו לו ואמר שאין רואה בו שום איסור אבל גם אור הכשרות אין מבהיק בו כבכשרים והוא עצמו לא ידע הענין ואולי חשב שיש בו איזה ענין שאין אוסר מדינא רק ממדת חסידות וכיוצא. ואח"כ נודע שהי' מי דבש ואמר דמאחר דלא שייך בו כלל איסור אין בו ע"י כשרותו אור מבהיק במה שהוא כשר כמו שיש באותו שיש בו מציאות איסור והוא אינו איסור רק כשר] :

[כד] **ליל** ש"ק תזריע שנת והברכו"ת. כי ג' דפורענותא שמפטירין דברי ושמעו וחזון הוא תוכחות הנביאים לתקן הפגמים שפגמו בדבור ושמיעה וראי' שע"ז הי' החורבן. ונגד זה בפסח שהוא זמן גאולה

אלו הג' נתקנו. ועי"כ קורין בשבת חוה"מ ראה אתה אומר אלי ומפטירין העצמות היבשות שמעו והוא תיקון הראי' והשמיעה וכז' של פסח קורין השירה ומפטירין וידבר דוד את דברי השירה הוא תיקון הדבור :

[כה] **מוצש"ק** מקץ ה' דחנוכה ברכת"י ב"ו. כי י"ג שבטים

שעם מנשה ואפרים הם נגד י"ג מידות של רחמים כי כל אחד יש לו ענין קדושה [של דביקות בהש"י דהדבק במדותיו כמ"ש בסוטה (יד.)] בפ"ע שיש בו משרשו. וכל א' כלול מב' [כי הם זרע יעקב קו האמצעי הכלול מחסד וגבורה וכל דבר יש בו ע"כ ב' קצוות אלו וקו אמצעי הוא המחברן ומאחדן להתנהג בכל קצה במקום הראוי לו ולא לנטות לצד אחד ביותר רק להיות הכל בשיווי וכל דבר כפי הצורך וזהו דרך הממוצע] ונגדם כ"ו כי לעולם חסדו החסדים שהשפיע הש"י בעולמו [ע"י הקדושות שבשבטי י"ה שהוא שורש הקדושות דישראל שבשבילם הי' כל הבריאה. ובפ' ע"פ (קיח.) אמרו דהם נגד כ"ו דור שעד מתן תורה שנהג העולם בחסדו כי במ"ת נתקדשה כל האומה ישראלית ונתפשטו כל קדושת השבטים כולם בכל אחד מישראל בפרט בהתגלות והם עיקר העולם. ומקודם בכל דור ודאי היו ג"כ צדיקים או עכ"פ צדיק א' יסוד עולם שעליו העולם הי' עומד ומתקיים רק שזה הי' בחסדו מה שהש"י הי' שולח איזה ני"ק בכל דור לצורך קיום העולם כפי הראוי לאותו דור קדושה אחד מאותן כ"ו קדושות שזכו אח"כ ישראל במ"ת לכולם. וט' כל"ח הראשונים הם החסדים ושרשי הקדושות דקביעה וקיימא בבריאת עולם שהוא מצד הש"י לבד.

והעשירי הוא למכה מצרים שזהו התחלת בנין אומה ישראלית ביציאת מצרים ע"י צעקתם להש"י. וזהו נגד דור המבול ונח שהוא הא' שנא' בו צדיק תמים וצדיק לפני שהתחיל בהשתדלותו להיות יסוד עולם. ודור המבול א' בזוה"ק (ח"ג רטז רע"ב) שהי' ראוי להיות אז מ"ת וכ"א בחולין (קלט ב) בשגם זה משה כי כבר התחיל התעוררות בנין כנס"י והתחלות התגלות אותם הני"ק בעולם אלא שנשקעו אז עדיין בעמקי הקליפות עד שאבדו במבול ובאה אח"כ לגלות מצרים כידוע שהם מאותם הנפשות. ואח"כ ויוצא ישראל מתוכם התגלות שם ישראל הוא בשם בן נח שהוא הא' שייחד הקב"ה שמו עליו שאמר הכתוב עליו אלהי שם וכן עבר תלמידו וחבירו בדומה לו שנז' בכ"מ ביהמ"ד של שם ועבר ויעקב אע"ה למד אצלם כי בהם כבר הי' בהעלם ני"ק משורש ישראל שנתגלה ביעקב ועי"כ נגדו הוא והעביר ישראל בתוכו ג"כ כז' שם ישראל מה שלא נזכר בשאר כגון למוליך עמו לא אמר למוליך ישראל. ובקי"ס אז הי' ההתגלות דראי' שראתה שפחה על הים וכו' (מכילתא וזה"ק בשלח) שזכו לה אח"כ במ"ת בקנין כמ"ש במק"א ועי"כ א' (ב"ר סו"פ לז) נביא גדול הי' עבר שקרא שם בנו פלג ולא מצינו בכתוב בפירוש נבואה בשם נראה שבזה הי' עבר גדול יותר. ואברהם אע"ה שהוא אב והתחלת האומה נגד ולעוג מלך הבשן שהוא הפליט מדור המבול (נדה סא סע"א) שבא לאברהם אע"ה ואמרו (ב"ר סו"פ מב) שרצה שיהרג ויקח שרה כי הוא הי' חושב עצמו דוגמתו דמה שנפלט בדור המבול מסתמא לא הי' בו שום חטא שיהי' נתפס עמהם דע"כ נתיירא מאברע"ה ממנו. אבל מ"מ לא הי' צדיק

לפניו ית' שיזכה לתיבה כנח כי ה' יראה
העיקר ללבב שורש הקדושה שבלב שיהי'
כונתו לש"ש כמנע מן הרע בשביל יראתו
ית' ועושה הטוב לאהבתו והכל לכבודו
ולקילוסו . והתחלת התגלות הקדושה שבלב הי'
אצל אברהם אע"ה שהוא שורש כנס"י דחלק
ה' עמו ונא' צור לבבי וחלקי וגו' וא' בשהש"ר
ע"פ ולבי ער דהקב"ה לבן של ישראל .
וע"כ אמרו (סנהדרין מד .) דאפי' חטא
ישראל הוא ששורש דמעמקי הלב לא ניתק
מהש"י והוא נקרא אסא דקאי ביני הוזי .
וזכו לזה כל ישראל במ"ת שאז בחרם הש"י
לחלקו ואמר ואתם תהיו לי מיוחד לשמי
ממלכת כהנים כולם כהנים עובדי ה' וגוי
כולו קדוש וכ"א כי כל העדה כולם קדושים
וגו' וראוים לכהונה. ואברהם אע"ה ממנו
התחלת ב' אלפים תורה שזכה להיות ב'
כליותיו כב' מעיינות ונובעות תורה (ב"ר
פ' סא) ונא' אתה כהן לעולם שזכה לכהונה
(נדרים לב :) אלא שהי' בזה אז עדיין יחיד
בדורו . ועוג שנתאוה לשרה הוא הי' הקליפה
החופפת לפרי דאברהם אע"ה דזלעו"ז עשה
אלהים ומסתמא גם הוא השיג מחכמת
חיצונית מה שהי' בקליפה הסובבת לחכמת
התורה. כי בכל דבר יש קליפה הקודמת
לפרי כידוע דבריאה חשוכא והדר נהורא .
והי' חושב עצמו ג"כ לצדיק כנ"ל אבל אצלו
הי' הכל רק כמחיר ביד כסיל לקנות חכמה
דלב אין כי בלבבו לא הי' שום שורש קדושה
וטוב כלל . ואבדן הקלי' דעוג שהי' בפעל
ע"י משרע"ה בסוף מ' שנה דמדבר הוא
מה שבאה להם בהשתדלותם דעי"ז זכו
לניצוח הרע בפעל להאבידו לגמרי מהעולם .
ואברהם אע"ה הוא התחלת הקדושה שגלה
הש"י בחסדו נפש כזה לעולם שהוא ההיפך

והמאביד לאותו קלי' :

ויצחק נגד נתן ארצם לנחלה כי נחלת
הארץ הנקרא א"י שיש בה קדושת
הארץ הוא כאשר זוכה להתפשטות גם
במעשה הארציות וגופניות . והוא על ידי
הצמצום בתאות שהוא מדת יצחק אע"ה
יושב בארץ הנגב מנוגב מכל תאות וחמדות
עוה"ז (עד"ש תמורה טז .) . אבל באברהם
אע"ה נא' רק הלוך ונסוע הנגבה שע"ז הי'
השתדלותו כל ימיו . ויצחק אע"ה כבר נולד
בשרשו כן דע"כ הוא הראשון שנימול לשמונה
שבא בברית חותמו מבטן ומצד שורשו והמילה
הוא להגדרת התאוה כנודע. ואח"כ יעקב
אע"ה נגד נחלה לישראל שהוא זכה לשם
ישראל בהתגלות ולהיות עבדו וקנינו ית'
כמ"ש הוא אביך קנך . ואח"כ מתחיל
שבשפלנו ויפרקנו מדבר בעדנו ולא כדלעיל .
כי ממנו והלאה כל זרעו כולו קודש שמטתו
שלימה ואף שלא הי' עדיין בהתגלות עד מ"ת
קמי שמיא גליא . והדור שזכו אח"כ למ"ת
לידתם הי' בחסדו ית' שגלה נפשות כאלו
בעולם שיהיו ראוים להתגלות דמ"ת . וזהו
הודו לאל השמים דקמי שמיא גליא שכבר
השלימו כל מדריגות הקדושה שבלב להורדת
השכינה לתחתונים עד שראוים להרכנת שמים
העליונים על הר סיני להיות מתגלה הכל
בארץ עד שאח"כ נא' לא בשמים היא כי
עיקר התורה והשכינה בתחתונים ואכ"מ
להאריך יותר :

ואלו כ"ו קדושות חסדים הם י"ג נגד י"ג
א' בהתפשטות וא' בצמצום
מצד מדת הגבורה שבחסד והם נגד י"ג
שבטים שבכל אחד ב' המחוברים ע"י קו
האמצעי של שרשם מיעקב אביהם המחבר
הכל למעלה ומאחד כולם כאחד . כי אחד
בגימ'

בגימ' י"ג שהכל חוזר ליחוד ע"י הדביקות הגמור באלהים חיים מקור הכל.] וכל אחד אמר מלאך בפ"ע כידוע הם המלאכים הבאים מכח אותם הקדושות של כל שבט [שכל אחד יש לו ב' מלאכים המלווין כמ"ש בחגיגה ט"ז א' והם א' טוב וא' רע כמ"ש בשבת קי"ט ב' והוא היצ"ר שנקרא טוב מאוד כמ"ש בב"ר (פ' ט). כי בכל דבר ובכל מדה והתנהגות יש טוב ורע היינו כשמתנהג באותה מדה שלא במקום הראוי. ועל ידי ההתנהגות בקו אמצעי מדת אמת ליעקב נעשה מן הרע טוב] וידוע דזה לעומת זה יש בכל נפש כפי מעלת הטוב והקדושה שבו כן יש בו חסרון מסט' דרע הבא ע"י ערבוב דטוב ורע. וכן יש לכל שבט חסרון אחד בשורשו שהוא נגד השורש דקדושה שלו שנגדם י"א ארורים דפ' תבא [שהם נגד השבטים ע"ש ברש"י וקבלתי כן שהם החסרונות שבכל שבט מתולדה ודשמעון נכלל ביהודה כמו שנכלל נחלתו בנחלת בני יהודה בחלוקה דיהושע. ומנשה ואפרים נכללו יחד ביוסף וע"כ הם י"א] ומצד אותם החסרונות [עד שלא תיקנום להיות נעשה מן הרע טוב] באו לגלות מצרים לתקן ולברר הקדושה שבהם [ולהיות גם הרע חוזר לטוב כנ"ל]. ואחר יציאת מצרים ומ"ת נתגלה אותן הקדושות בזרעם. ומלכות יון הרשעה שבקשו להשכיח תורתיך רצו להחזיר אותם החסרונות. [ולא נתגלה לי יותר בחלום ונ"ל שהוא ע"י חכמת יונית שלהם שהוא הקלי' הסובבת לפרי דחכמת תושבע"פ דחכמי ישראל שהוא השורש דכנס"י שמשם כל הקדושות דהתחלתם מהחכמה העליונה שמשם התחלת התגלות היש מאין ומשם הוריד משרע"ה התורה שהיא נובלת חכמה עליונה (ב"ר פ' יז) וממנה נמשך לחכמה תתאה דמלכות פה תושבע"פ ורגליה יורדת מות לחכמה חיצונית ששם היפך כל הקדושה הנמשך מחכמה הקדושה. ע"כ משם שורש כל החסרונות כולם כי בא מזה לידי אפקורסות וכפירת כל התורה כולה. וניצוחם על ידי הכהנים שהם שורש כל הקדושות דע"כ נקראו ישראל ממלכת כהנים להיותם גוי קדוש כוללים כל מדריגות הקדושה להתאחד בגוי אחד. וכן יש להם כהן גדול אחד שבו נכלל כל הקדושות. כי בכהנים נא' וקדשתו שמשפיעים בהם כל הקדושות והם כולם בכה"ג העומד במקום אהרן שורש לכל הכהנים שנבדל להקדישו קודש קדשים. וזהו הפך שמן שמצאו חתום בחותמו של כה"ג שלא יכלו לטמאות בחכמתם הטמאה לשורש החכמה דקדושה החתום בשורש הקדושה דכה"ג. דאין מגיע מגע זר לשורש השושנה העליונה שהיא מעין חתום. וכל התחכמותם לטמאות אותו מעין חתום בגזירת תבעל להגמון תחלה (רש"י שבת כג רע"א ד"ה היו) שחשבו לטמאות בזה שורש דכנס"י מלידה מבטן שאין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי (סנהדרין כב:) ותהי' דבוקה בו להוליד בדומה לו. לא הועילה להם כשהגיע הדבר לבתו של חשמונאי כה"ג שאז נתגלה שורש הקדושה המבטל ומאביד לשורש הטומאה. ובכהנים הוא שורש חכמת תושבע"פ כמ"ש יורו משפטיך ליעקב ותורתך וגו' ובאת אל הכהנים הלוים וגו' דכלל שבט לוי ג"כ מוכן לזה. ומשרע"ה שורש כל הלוים הוריד התושב"כ שהוא בסוד הדעת שהוא חיבור חכמה ובינה מוחא ולבא שמשם המשכת תושב"כ ושבע"פ שעיקרה בלב כידוע מלשון אליבא

אליבא דר' פלוני וכמ"ש בסנהדרין (לה.) ליבא דאינשי אינשי דהמסכת חכמה דסנהדרין חכמי התושבע"פ הוא מן הלב ומהש"י שהוא אור לבבם לב טהור. ושם ג"כ משכן היצ"ר שהוא לב טמא ורע שעליו נא' לא תתורו אחרי לבבכם זו מינות שאמר נבל בלבו כמ"ש בברכות י"ב ב' שהוא חכמת המינים עם נבל ולא חכם שמנבלים עצמם ולא על ד"ת שהוא הסכלות שהיפך החכמה באמת. כי כל חכמתם להנאת גופם ותאותם ונגד תאותם לא יועיל כל חכמה שהרי בלעם חכם שבאו"ה והשיג מעלת ישראל שהוא לאין קץ ועכ"ז השיא עצה להכשילם בזנות וחשב מחשבות לקללם נגד רצון הש"י ולא הועילה לו כל חכמתו והשגתו נגד תאות לבו הרעה. והרשעים הם ברשות לבם (ב"ר פ' לד) וכל חכמתם נמשכת אחר הלב רע שלהם. אבל ישראל כל חכמתם הוא רק למצוא דרך האמת לעשות רצון שמים ולמסור נפשם וגופם לו ית'. וזהו שורש הקדושה דשבט לוי דנק' לשון ילוה אישי היינו הדביקות בהש"י שהוא יחוד קוב"ה ושכינתי' דיעקב אע"ה צורת אדם שעל הכסא שורש שם הוי"ה כנודע. ועי"כ כשאמר מרע"ה מי לה' אלי קרבו אליו כל בני לוי שהם כולם לה' וכן עשו למסור נפשם על קידוש השם במה שהרגו לחוטאים ולא נתייראו מכל ישראל שיקומו נגדם וכמו שנתיירא אהרן. והוא עשה זה לא מפני שלא רצה ח"ו למסור נפשו רק מצד הבינה יתירה שבלבו כמ"ש (סנהדרין ז רע"א) ע"פ ויבן מזבח מזבוח כו' כי הוא שושבינא דמטרוניתא (זח"ג נג ב) שעי"ז זכה להיות השורש לתושבע"פ כמו מרע"ה שושבינא דמלכא לתושב"כ. ומרוב אהבת ישראל אמר מוטב יתלה הסרחון בי (ויק"ר פר' י) שהוא לא רצה למס"נ. ועי"ז דייקא זכה לכהונה שהוא הבדלה לקודש קדשים כנ"ל. וזהו הקדושה דשבט לוי האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו שהי' בפעל כנ"ל. ובפנימיות הלב ידוע דאבא ואמא הם חכמה ובינה היינו שאין משגיח בחכמה ובינה שלו שהם הנק' אביו ואמו דייקא במה שהוא נגד רצון הש"י דאין חכמה ואין תבונה נגד ה' ולבם ברשותם. וזהו שורש לכל הקדושות הנמשכות מלב הקדוש להיות נובע חכמה דקדושה. והחסרון דזלעו"ז וקליפה החופפת הוא ארור מקלה אביו ואמו שעושה אותו הדבר עצמו שלא לכבוד שמים ואז הוא אדרבא ארור בזה ורע. וזהו בפנימיות הלב כשנמשך אחר הרע לבזות התו"ב דקדושה שמזה נמשך כל מיני רע. וזהו החכמת יונית שרצו להשכיח ח"ו עי"ז התורה. ונלחמו הכהנים הקדושים וזרע אהרן שורש חכמת התושבע"פ. וקבעו ח' ימי חנוכה וידוע דיש ז' ימי הבנין שהם ז' תחתונות והח' הוא הבינה שבלב שממנה נמשך כל המדות דז' תחתונות שהם כוללים י"ג היינו ז' מעילא לתתא ואח"כ חוזר המ"כ מתתא לעילא והן ו' ובמצות הדלקת הנרות ממשיכים חכמה תתאה הקדושה ממטה למעלה עד הבינה שבלב להיות הכל בקדושה]:

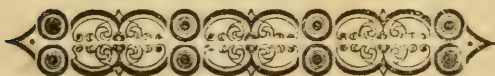
[כו] **ליל** ועש"ק ואור כ"ז טבת שנת ברכותי"ה. חלם לי שאלוני אם אחד בספק בדבר שיש בו צד חומר לכל צד כיצד ניזיל להחמיר. כגון למ"ד (מכות יא:) מצוה לגואל הדם להרוג רוצח [חוץ לעיר מקלטו] וכשיש ספק [אם הוא חוץ לעיר מקלטו] אם מצוה להרגו או לא ואז איכא איסור שפ"ד איך נעשה דספק מצוה דאורייתא

להחמיר

להחמיר וכדומה לזה. והשבתי דבס׳ הנ״ל אין צריך לפנים דס׳ נפשות להקל ואיסור שפ״ד חמור טובי ומצות גואל הדם מצוה בעלמא ואין לשאול אלא בב׳ דברים דומים כשלכל צד יש רק מצוה או שלכל צד יש איסור באיסורין שוין שאין אחד חמור מחבירו ובכה״ג לדעתי תליא בפלוגתא דר״א ור״י [זבחים פ׳ א׳ ועי׳ בעירובין ק׳.] וקיי״ל כר״י דאמר כשנתת עברת על בל תוסיף ועשית מעשה בידך כשלא נתת עברת על בל תגרע ולא עשית מעשה בידך. וה״נ יש לו להיות שוא״ת ולא לעשות מעשה בקו״ע [והגם דהם דברים פשוטים יען אינם דברים בטילים ואני זכור מהם בהקיצי רשמתים]:

[כו] ליל ש״ק בהר שנת ברכותי״ה. מה שנתפרש בתורה קללות וארורים דהר עיבל ולא הברכות דהר גריזים. כי מ״ש בתורה דכתיבא ומנחא גלוי לכל הם דברים הגלוים ומושגים לכל שנראים לעין אבל מה שאין גלוי לעין נאמר בע״פ [כמו״ש (במד׳ תנחומא וירא ה) מי שמשטורין שלי בידו על המשנה] והוא דברים שבע״פ שא״א רשאי לאומרם בכתב (גיטין ס.) שדברים אלו א״א בהתגלות לכל רק למי שמשיג. וע״כ לא נאמר בתורה אלא שכר עוה״ז דשכר עוה״ב עין לא ראתה. ואותן ארורים וקללות אינן אלא בעוה״ז משא״כ הברכות [הללו שאחר כניסתן לא״י שאז השיגו מעוה״ב שהוא ארץ העליונה כמ״ש בר״פ חלק דכל ישראל יש להם חלק לעוה״ב מקרא דלעולם יירשו ארץ. וע״כ כשהגיעו לירושת הארץ אז נתגלה להם השכר דחלק לעוה״ב שלכל אחד] היו בעוה״ב וע״כ לא ניתנו בכתב: ע״כ מכתי״ק:

סליק קונטרס דברי חלומות בסייעתא דשמיא:

ויאמר ישראל אברך על המוגמר שזיכני הש״י לציין המראה מקומות בהס׳ רסיסי לילה ובקונטרס דברי חלומות והם מוקפים בב׳ חצאי עגולים כזה ( ). והש״י יעזרני שיכנסו דברי רבינו זצוקללה״ה בלבינו לאהבה וליראה את ה׳ ויהי׳ זרעינו וזרע זרעינו עוסקים בתורה ויראת ה׳ כל הימים:

ישראל באאמו״ר הרה״ח מו״ה יוסף יוזל זללה״ה מלובלין

מפתח מסימני הרסיסי לילה לפי סדר זמנים

לשבת	סימן	כ"ז . נ"ה .	
לשירי של יום	"	מ"ח .	
לראש חודש	"	ח' . ל"ט	
לראש השנה	"	ל"ה . ל"ו . מ' . מ"ו . נ"א . נ"ד .	
לעשי"ת	"	נ' .	
לחנוכה	"	נ"ו . נ"ז .	
לר"ח אדר	"	נ"ג .	
לפורים	"	י"ח. י"ט. כ'. כ"א. כ"ב. ל'. ל"א. ל"ב. מ"ב. מ"ט. נ*ב. נ"ח	
לשושן פורים	"	כ"ג .	

לוח התיקון

דף	ל'	ע"ב	שורה אחרונה	כסענו	צ"ל	כוסענו
"	ס"ג	ע"ד	שורה ד'	היו	"	הין
"	ע'	ע"ג	שורה ב' מלמטה	ובהסכת	"	ובהסכנת
"	ע"ח	ע"ב	שורה כ"ב	והא	"	והוא
"	פ'	ע"ג	שורה כ"ג	עירובין סג :	"	יג :
"	פ"ט	ע"א	שורה ה' מלמטה	וגבועני	"	וגבעוני
"	"	ע"ב	שורה י"ט	(סס)	"	(מר"ת סס)
"	צ'	ע"ג	שורה י"ט	רלי	"	רלוי

3 1761 04493 9510